"BEN" NESLİ

Bugünün Gençleri Niçin Bu Kadar Özgüvenli ve İddialı Fakat Bir O Kadar da Depresif ve Kaygılı?

Jean M. Twenge

3. baskı

kaknüs
psikoloji

Dr. Jean M. Twenge

San Diego Eyalet Üniversitesi'nde psikoloji profesörü olan Jean M. Twenge, lisans ve yüksek lisans eğitimini Chicago Üniversitesi'nde, doktorasını ise Michigan Üniversitesi'nde tamamladı. Sosyal psikoloji alanındaki geniş çaplı araştırmaları *Time*, *Newsweek*, *the New York Times*, *The Wall Street Journal*, *USA Today*, *U.S. News & World Report* ve *Washington Post*'ta yer aldı. Sayısız radyo programı ve yerel televizyon kanalının yanı sıra *Today*, *NBC Nightly News*, *Fox & Friends*, *Dateline NBC*, Ulusal Halk Radyosu'nun *Morning Edition*, *All Things Considered* ve *Day to Day* programlarına katıldı. Twenge'nin, doksanın üzerinde bilimsel yayını; yayınevimiz tarafından yayımlanan *Asrın Vebası: Narsisizm İlleti* ve *Gecikmiş Anne Adayı için Hamile Kalma Kılavuzu* adlı iki kitabı daha bulunmaktadır. Eşi ve üç çocuğuyla birlikte California, San Diego'da yaşamaktadır.

kaknüs yayınları: 415
psikoloji: 17

ısbn: 978-975-256-208-0
yayıncı sertifika no: 11216

1. basım, 2009, istanbul
4. basım, 2013, istanbul

kitabın özgün adı: generation me
kitabın adı: ben nesli
yazarı: dr. jean m. twenge

ingilizce aslından çeviren: esra öztürk

yayına hazırlayan: seda darcan çiftçi
redaksiyon: selda dönmez
teknik hazırlık: nagehan altay
kapak düzeni: hatice dursun
kapak baskı: express basım
baskı, cilt: alemdar ofset

kaknüs yayınları
kızkulesi yayıncılık tanıtım eğitim hiz. san. ve dış tic. ltd. şti.
merkez: mimar sinan mah. selami ali efendi cad. no: 5, üsküdar, istanbul
tel: (0 216) 341 08 65 – 492 59 74/75 faks: 334 61 48
www.kaknus.com.tr e-posta: kitap@kaknus.com.tr
dağıtım: çatalçeşme sk. defne han, no: 27/3, cağaloğlu, fatih, istanbul
tel: (0 212) 520 49 27 faks: 520 49 28
www.kaknus.com.tr e-posta: satis@kaknus.com.tr

 /kaknusyayinevi @kaknusyayinevi

DR. JEAN M. TWENGE

"BEN" NESLİ

Bugünün Gençleri Niçin Bu Kadar Özgüvenli ve İddialı Fakat Bir O Kadar da Depresif ve Kaygılı

Türkçesi:

Esra Öztürk

İçindekiler

Önsöz 7
Giriş 11
1. Bölüm:
Onaylanma İhtiyacımız Yok: Toplum Kurallarının Çöküşü .. 31
2. Bölüm:
Tek Kişilik Ordu: BEN 65
3. Bölüm:
İstediğiniz Her Şey Olabilirsiniz 103
4. Bölüm:
Endişe Çağı (Depresyon ve Yalnızlık) Gergin Nesil........ 145
5. Bölüm:
Evet, Doğru: Denemenin Faydası Yok İnancı........ 191
6. Bölüm:
Cinsellik: Tutucu Nesil Dejenere Nesille Tanışıyor 221
7. Bölüm:
Eşitlik Devrimi: Azınlıklar, Kadınlar, Geyler ve Lezbiyenler 249
8. Bölüm:
Kendi Bilgimize Başvuralım: İş Dünyasının Geleceği ve Gençlerin Geleceği........ 293
EK: Kitaptaki Bilimsel Çalışmalarla İlgili Daha Ayrıntılı Bilgi 335
Teşekkür 343
Kaynakça 349
İndeks 367

Önsöz

Türkiye'de Ben Nesli

Bu kitapta Jean M.Twenge, gözlerimizin önünde cereyan eden ama her nedense görmek istemediğimiz trajik bir gerçeği kanıtlıyor. ABD'den başlayarak, tüm dünyaya yayılan, tarihte eşi benzeri görülmemiş, kitlesel bir yozlaşma süreci ile karşı karşıyayız. Geleceğin teminatı olan genç nesil, şaşırtıcı bir hızla dengesini kaybediyor, ciddi mânâda ruh sağlığını yitiriyor. Twenge, kendisi de Amerikalı olmasına rağmen çok açık konuşuyor. Sadece gelişmiş Batı ülkelerinde değil, bütün dünyada genç nesil, Amerikan medeniyetinin etkisine maruz kaldığı oranda, atalarından ve ailelerinden gelen ahlaki değerlere karşı çıkıp isyan edecek. Bu değerlerin yitirilmesinin bedeli ise çok ağır: bulaşıcı hastalık derecesinde yaygın bir narsisizm/enaniyet, hayalî bir iyimserlik, gittikçe artan oranlarda genel kaygı ve depresyon.

Yazar, 1.3 milyon kişiyi kapsayan devasa istatiksel çalışmaları referans alarak bu sonuçlara ulaşıyor. 1970 ila 1990 arasında doğanların, değişik zaman dilimleri içerisinde, ruh sağ-

lığı açısından gidişatları ele alınıyor. Mesela, 40.000 kişiyi araştıran, kendisini bile şaşırtan doktora çalışmasında, 1950 ila 1990 arasında lise öğrencilerinde müşahede edilen kaygı artış oranları %85! Bu oranlar ilkokul öğrencisi küçük çocuklarda daha da çarpıcı. 1980'lerin "normal" 9 yaş grubu ilkokul öğrencileri, 1950'lerin psikiyatri tedavisi gören öğrencilerinden daha kaygılı. Beklendiği gibi kronik kaygıyı hemen ardından takip eden rahatsızlık ise depresyon ve en kötü durumlarda sonuç intihar. 1980 ila 2007 arasında ABD'de, 14 yaş altı çocuklarda intihar oranları ikiye katlanmış durumda. 2009'larda ne hâllere geldiğimizi siz tahmin edin...

Ve işin en ilginç yanı, bu acayip nesil, dışardan bakıldığında özgüvenli, özgür, kendini eskisine göre daha rahat ifade edebilen, daha "unvan" sahibi bir yapıda olduğunu iddia ediyor ama gerçekte kitabın başlığında okuduğumuz gibi, hiçbir zaman olmadığı kadar "zavallı". 1950 lerde 14-16 yaşları arasındaki ergenlerin %12'si, "Ben önemli bir kişiyim" derken, 1980'lerde bu oran %80'e çıkıyor. 1968 ile 1990 arasında "Ben değerliyim" duygusundaki artış oranı ise %86!

Bu nasıl bir çelişki? O kadar övündüğümüz psikolojimiz, psikiyatrimiz, pediatrimiz, sosyolojimiz, modern eğitim sistemimiz ile biz, nasıl bir hata yaptık da bu kadar kısa bir zaman içerisinde insanlığı bu hâle getirdik? Sadece küresel ısınma nedeniyle buz dağları erimiyor, gözlerimizin önünde tüm insanî değerler de eriyip gidiyor.

Anlaşılan şu ki, eğer âcil tedbirler almazsak gittikçe yalnızlaşan, aşırı bencil/narsist, zevkperest/hedonist, kaygılı, öfke ve nefret dolu bir insanlığa doğru doludizgin gidiyoruz. Bu çocuklar evlenmeyecek, aile kurmayacak, istikrarlı bir şekilde çalışmayacak ve medyanın kendilerine sunduğu hayalî değerlerle yetinecekler. Tüm dünya sessizce ama kesin bir şekilde, bir "açıkhava tımarhanesine" dönüşüyor.

Bendeniz bundan 10 sene kadar önce ABD'ye yaptığım bir seyahat sonrasında orada müşahede ettiğim bu kitlesel değişimi, "Kaliforniya Sendromu" diye adlandırmış ve geniş muhtevalı, medeniyetler arası karşılaştırmalı, sosyometrik parametreleri ölçen alan taramaları yapılmasını önermiştim. Değişik nedenlerle bu proje henüz gerçekleşmedi ama Twenge'nin kitabını okuyunca heyecanlandım. Bizim başaramadığımızı, onlar kendi içlerinde gerçekleştirip yayınlama cesareti göstermişler. Tabii bu aşamada, elimizde ABD'den gelen bu veriler varken artık daha fazla zaman kaybedemeyiz; ciddi istatistik çalışmalar yaparak ülkemizdeki durumu bilmek zorundayız. Sadece bugünü bilmek de yetmez, bu çalışmaları periyodik olarak tekrarlayıp yozlaşma hızını ve gelinen durumu görmeliyiz. Elde edilen veriler ışığında belki tüm eğitim sistemimizi yeniden gözden geçirmek, koruyucu hekimlik açısından ruh sağlığını sil baştan yapılandırmak gerekecek.

Bugünkü dünya manzarası, ekolojik ve insanî felaketiyle, aklına tapan "aydınlanma hareketi"nin eseridir. Pozitivizmi, indirgemeciliği, yatay nedenselliği, "bilimsel" materyalizmi anlamadan bu gidişatı, yani küresel intiharı anlayamayız. Ancak paradigmanın dışına çıkıp, tıpkı bir balığın akvaryumun dışından akvaryumu izlediği gibi, aklına tapan delilerin dolaştığı bu tımarhaneye bakarsak belki bilip de unuttuklarımızı tekrardan hatırlarız. Ve çok küçük bir ayrıntı... Düşünce yapımız, ideolojimiz veya inancımız ne olursa olsun, geleceği tehlikede olan söz konusu "varlıklar", canımız, cananımız, bizim çocuklarımız...

Psikiyatr Dr. N. Mustafa Merter
Türkiye Benötesi Psikoloji Derneği Başkanı
Üsküdar, Ocak 2009

GİRİŞ

Ben Nesli

Linda, 1952'de Batı Amerika'da doğdu. 1970'te liseden mezun olduktan sonra büyük şehre taşındı ve sekreterlik okuluna kaydoldu. Genç olmak için harika bir zamandı: Herkes cinselliğini özgürce yaşıyor, içki ve sigara içip eğleniyordu. Linda ve arkadaşları feminist bilinci geliştiren bir gruba katıldılar, diskolarda dans ettiler, iç dünyalarını ise seminerlere katılıp meditasyon yaparak keşfettiler. Bu yeni kişisel tatmin arayışı, sosyolog Tom Wolfe'un, 1970'leri "Ben Yılları", dönemin genç insanlarını ise "Ben Nesli" adıyla nitelendirmesine yol açmıştı.

Bugünün gençlerine kıyasla gösteriş meraklısıydılar.

Linda'nın Bebek Patlaması'nın[1] yaşandığı yıllarda doğan nesildaşları, 1950'ler ve 1960'ların başlarında katı tutumlu, gri takım elbise giyen öğretmenler tarafından eğitilip alçakgönüllü ve herşeyin en iyisini Tanrı'nın bildiğini düşünen ebeveynlerce büyütüldüler. Bebek Patlama'sında doğanların çoğu,

[1] Bebek Patlaması Nesli: ABD'de II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan bebek nüfusundaki artışa istinaden, bu dönemde doğan kişiler için kullanılır (ç.n.)

1970'lerde, kendine odaklanma moda olmaya başladığında yetişkin olmuştu bile. Linda ve arkadaşları kendilerini tanımaya çalıştılar, bunu da komik bir biçimde topluca yaptılar. Konformizme karşı memnuniyetsizliklerini, işin içine ironi katıp topluca hareket ederek gösterdiler. Bu neslin insanları protestodan seminere ve yogaya hemen her şeyi, grup hâlinde gerçekleştirdi. Gençliğe özgü bu tür keşifleri kısa sürdü, çünkü bu neslin gençleri, 21 yaşına gelmeden evlenmeyi tercih etti.

Oysa bugünün 35 yaş altı gençleri, gerçek "Ben Nesli"dir. Toplumsal kültüre, "bireyin sadece kendine odaklanması" fikri aşılandıktan sonra doğan nesil, görev ve sorumlulukların kişisel benliğin önüne geçtiği bir dünyayla tanışmadı.

Linda'nın en küçük çocuğu Jessica, 1985'te dünyaya geldi. Henüz yeni yürümeye başlamışken, Whitney Houston'un en meşhur şarkısı olan *The Greatest Love of All* (*Bütün Aşkların En Büyüğü*), "En büyük aşk insanın kendisini sevmesidir" diyordu. Jessica'nın ilkokul öğretmenleri, en önemli görevlerinin, Jessica'nın kendinden memnun olmasını sağlamak olduğuna inanıyorlardı. Jessica'nın *We Are All Special* (*Hepimiz Özeliz*) adlı bir boyama kitabı vardı. Ev ödevlerini tamamladığında, her seferinde bir ödül çıkartması alıyordu ve altıncı sınıfta "Benim Hakkımda Her Şey" adını verdiği bir proje yaptı. İlk erkek arkadaşıyla çıkacağı zaman kaygılandığında, annesi "sadece kendi" olmasını öğütledi. Jessica sonunda alt dudağını deldirdi ve beline büyük bir dövme yaptırdı. Dediğine göre, kendisini ifade etmek istiyordu. Şimdilerdeyse manken ya da şarkıcı olma hayalleri kuruyor. Yirmili yaşların sonuna dek evlenmeyi düşünmüyor. Ne Jessica'nın ne de ablalarının henüz çocukları yok. Jessica "Başka birisini sevmeden önce, kendini sevmek zorundasın" diyor. İşte herhangi bir mazeret göstermeksizin bireyselliğine odaklanan bir nesil, yani gerçek bir Ben Nesli...

Bütün bunların gelecekte ne anlama geleceğini merak ediyorsanız, yalnız değilsiniz. Yeni nesille birlikte kendi ebeveynlik ilişkisinin de altını çizen *San Francisco Chronicle* yazarı Joan Ryan, köşesinde "Bizlere, şımarık, bütün dünyanın kendilerini tıpkı biz anne babaları gibi övmesini bekleyen, evrenin merkezinde kişiler yetiştireceğimiz söylendi. Yavan şakasına gülüp buzdolabına yapıştırdığı resimleri alkışlasak da, yaptığımız doğru mu diye gizlice endişeleniyoruz" diye yazdı.

Herkes bir nesle aittir. Bazı insanlar bu gerçeğe sıcak, bildik bir battaniyeymiş gibi sarılırken, diğerleri kendi yaşıtlarıyla anılmak istemiyor. Ancak, hoşunuza gitsin ya da gitmesin, yaşayacağınız kültürü doğduğunuz zaman belirler. Bu kültürün içinde dünya olayları, sosyal eğilimler, ekonomik gerçekler, davranış kuralları ve hayata bakış açısının yanı sıra, pop kültürünün iniş ve çıkışları da vardır.

Bugünün gençleri bu kültürü şu anda yaşıyorlar ve bireysellik dilini de ana dilleriymiş gibi konuşuyorlar. Onlar için birey daima önce geliyor; kendinden memnun olmak her zaman en önemli şey. Ben Nesli'nin beklentileri fazlasıyla iyimser: Üniversiteye gitmek, çok para kazanmak, hatta mümkünse meşhur olmak istiyorlar. Ancak bu nesil, üniversiteye girerken büyük rekabetin yaşandığı, iyi bir iş bulmanın ve o işe devam edebilmenin zorlaştığı, ev ve sağlık giderleri gibi temel ihtiyaçların ateş pahası olduğu bir dünyaya adım atıyor. Umudun yükseklerde uçtuğu, gerçekliğin ise ezip geçtiği bir zaman dilimi... Roper Gençlik Raporu'nu hazırlayan Joan Chlaramonte, gençlerin ellerinde olan ile sahip olmayı istedikleri arasındaki uçurumun hiç bu kadar derin olmadığını düşünüyor. Bir tartışma yaratmak isterseniz gençlerin artık güzel bir yaşama kolaylıkla mı yoksa zorlukla mı kavuştuklarını sorun. Hakem ayırmadan tartışmanın bitmeyeceğini garanti edebilirim.

Yirmi bir yaşında lisans tezime başladığım öğrencilik günlerimden beri, yani on üç yıldır, nesil farklılıkları üzerinde çalışıyorum. Çalışmaya başladığımda, nesillerle ilgili yazılmış kaynakların çoğu, kişisel deneyime ve bilgiden yola çıkan tahminlerin birleşimine dayanıyordu. Bu tahminler, muhtemel farklılıkları belirtiyor ama bu farklılıklarla ilgili çok fazla kanıt ortaya koymuyordu. "Gençler artık çoğunlukla boşanmış ailelerden geldiklerinden, daha kaygılı ve olumsuz oluyorlar" diyen onlarca kitap okudum. (Ancak gerçekten öyleler mi?) "1982'den sonra doğanlar, daha çocuk merkezli bir topluma giriyor ve böylece daha grup odaklı oluyor" diyen kitaplar da... (Peki, bu gerçekten doğru muydu?) Bütün bu yaklaşımlar çok ilginçti ama bir o kadar da belirsizdiler ve bilimsel yaklaşımdan uzaktılar. Düşünmeye devam ettim: "Kanıtınız nerede? Tahminlerde bulunmak dışında nesiller arasındaki gerçek farklılıkları ortaya koyan oldu mu?"

Sonraki yıl, Michigan Üniversitesi'nde kişilik psikolojisi doktora programına kabul edildim. Zamanla, akademisyen psikologların, kişilik özelliklerini ve davranışları, özenli ve geçerli sorulardan oluşan anketlerle ölçtüklerini öğrendim. Ancak beni en memnun eden şey, anketlerdeki soruların tamamının 1950, 1960 ve 1970'lerde yazıldığından bu yana binlerce kez kullanılması ve anketi dolduranların çoğunluğunun üniversiteliler ve okul çocukları olmasıydı. Yani ölçümlerdeki sonuçları karşılaştırabilecek ve nesiller boyu gençlerin kişiliklerinin ve davranışlarının değişimini eksiksiz gözlemleyebilecektim. İlginçtir ki, bunu daha önce yapan olmamıştı.

Bu kitap, nesil farklılıklarıyla ilgili 1.3 milyon genç hakkındaki bilgilere dayanan on iki araştırmanın sonuçlarını sunuyor. Araştırmalara göre, doğduğunuz dönem karakterinizi, içinde yetiştiğiniz aileden daha çok etkiliyor. Ya da, bu fikri ön-

görmüş bir atasözünün de dediği gibi: "İnsan, içinde yaşadığı çağa, babasına benzediğinden daha çok benzer." Bu kitabı bitirdiğinizde, "Hangi nesil hayatı daha kolay yaşıyor?" ya da "Hangisi zorlanıyor?" konulu bir tartışmaya hazırlıklı olacaksınız, hatta tartışmayı siz bile başlatabilirsiniz. Eğer siz de Ben Nesli'ndenseniz, bu kitabı en azından, sizin neslinizden insanların tembel ve beceriksiz olduğunu söyleyen sinir bozucu birinin kafasına vurmak için kullanabilirsiniz. Kim demiş kitaplar işe yaramaz diye?

Bu kitap; 1970, 1980 ve 1990'larda doğmuş, Ben Nesli diye adlandırdığım genç insan nesline odaklanıyor. Günümüzde, yani 2000'li yıllarda bu insan grubu, ilkokul çocuklarından, otuzlu yaşlardaki yetişkinlere kadar uzanıyor. Otuz yıl bir nesil için ortalamadan daha uzun bir zaman dilimi olsa da aslında bu süre, bu insan grubunun kendine odaklanmasının hoş görülmekten öte cesaretlendirilmesini, açık bir şekilde göz önüne seriyor. Örneğin, ben bu neslin bir mensubu olarak 1971'de doğdum. Bebek Patlaması'ndan sonra doğan birçok kişi gibi Vietnam'ı, Woodstock Festivali'ni ya da Watergate Skandalı'nı hatırlayamayacak kadar gencim. Her ağaçta İranlı rehineler için sarı kurdelelerin asılı olduğu 1980 yazında, benim başlıca meşguliyetim dondurma arabasının zilini duyunca koşmaktan ibaretti. Her ne kadar bu grubun sınırdaki öncülerinden de olsam, kulaklarım dışında bir yerimi deldirmek için ya da Justin Timberlake posteri asmak için çok yaşlıyım.

Peki neden Ben Nesli etiketi? Ben Nesli doğduğunda, kendimizi ilk sıraya koyduğumuz düşünülüyordu. Bebek Patlaması'nda dünyaya gelenlerin aksine, Ben Nesli, bir protesto yürüyüşüne katılmak ya da kişisel ihtiyaçlarımızın ve isteklerimizin her şeyden önemli olduğunu anlamak için grup toplantılarını izlemek zorunda kalmadı. Güvenli doğum kontrolü, yasal

kürtaj ve ebeveynliğin tercihe bağlı bir karar olması, bizleri Amerikan tarihindeki en çok istenen çocuklar yaptı. Televizyon, sinema ve okul müsamereleri, bebekliğimizden lise dönemine kadar bize hep özel olduğumuzu aşıladı. Öyle ki özel olduğumuza artık bizi bunaltan bir özgüvenle inandık, hatta bu konuyla ilgili konuşmaya ne gerek vardı ki? Zaten her şey olması gerektiği gibiydi. Bu bezgin tavır, iç gözlem ve kendini analize odaklanmış Bebek Patlaması neslindekinden farklıydı: Ben Nesli kendi hakkında fazla düşünmüyor, bizler kendini beğenmiş kişileriz. Özgür olmamızı doğal karşılıyoruz, özel bireyleriz, yani bu konuyu düşünmemize bile gerek yok.

Tabii bu, "gençler şımarık" demekle aynı şey değil. Öyle dersek, her zaman her istediğimizi elde ettiğimizi ima etmiş oluruz. Bazı aileler çok hoşgörülü olsa da günümüzde gençler, büyüklerinin hiç karşılaşmadığı birçok zorlukla mücadele etmek zorunda kalıyor. Aileler önceden, lise mezunu bir kişinin kazandığıyla orta sınıf yaşam standardın kavuşabilirken bugün iki üniversite mezununun maaşı, aynı standartları ancak sağlayabiliyor. Birçok ergen, dünyanın her alanda mükemmelliği şart koştuğunu düşünürken bazıları da bu baskı altında eziliyor. Çok sayıda kişi yirmili yaşlara geldiğinde işinde umduğu tatmini ve heyecanı bulamıyor ve maaşlarının küçük bir evi bile geçindirmeye yetmediğini görüyor. Bu artan özgüvenin stresli olabileceğini belirten bir kısaltma var: TB! (Tek Başınasın!)

Ayrıca bu neslin bencil olduğunu da söylemiyorum. Gençler arasında gönüllü aktivitelere katılım, son on yılda yükselişe geçti. Gönüllülüğe ayrılan zaman, diğer hedeflerin gerçekleşmesini engellemediği sürece, Ben Nesli başkalarına yardım etmekten memnun oluyor. Fark yaratmak istiyoruz. Ancak bu farkı kendi tarzımızla yaratmak istiyoruz. Ben Nesli, insanların hayallerinin peşinden koşması ve toplumsal beklentilerin

ardına saklanmaması gerektiğine inanıyor. Örneğin, bir kişinin ailesinden uzakta, başka bir şehirde çalışması bencillik değildir; bireyin arzusunu ön plana çıkarır. Aynı gerçeklik, erkekler spor takımında oynamak isteyen kız veya ailesi doktor olmasını isterken kendisi oyuncu olmayı arzulayan üniversite öğrencisi için de geçerlidir. Bu yaşananlar ve istekler bugün bencillik olarak kabul edilmiyor (geçmiş kuşaklarda edilebilecek olmalarına rağmen), hatta tiyatrolarda ilham veren oyunlara konu oluyorlar. Gençlerin bu hayallerini siyasetçiler de destekliyor, hatta muhafazakâr olanları bile. George W. Bush'un, "özgürlük ateşinin" tüm yurda yayılması gerektiğinden bahsettiği konuşmayı hatırlarsınız.

Bizi mutlu eden şeyin peşinden gidebilme özgürlüğünün tadını çıkartmamız, bu akımın iyi tarafı. Ancak yüksek beklentilerimiz bizi; kendi sorunlarımız yüzünden başkalarını suçladığımız, endişe ve depresyon içinde boğulduğumuz, rekabetçi dünyanın karanlık tarafına doğru itiyor. Belki de sadece kendimize odaklandığımız için, cinsel davranışlar da çarpıcı bir biçimde değişti. Günümüzde aileler, lisede cinsel ilişki yaşanmasından endişe duymuyorlar ama orta sondayken bu tür deneyimlerin gerçekleşmesinden kaygılanıyorlar.

Bütün bunlara rağmen, nesil olarak hâlâ bir adımız yok. 1960'ların sonunda ve 1970'lerde doğan insanlar "X Nesli" olarak isimlendirildi, ancak 1990'ların başında bu ismi aldıklarından beri tekrar incelenmediler. Oysa bu isim verildiğinde adları henüz tembelden internet milyonerine çıkmamıştı... Fanila giymenin modasının geçtiği şu günlerde, X Nesli adının hâlâ bu nesle uyup uymadığı pek belli değil. Bir reklam müdürü, bu neslin 1990'larda yapılmış, "bezmiş sinikler" olan ön tanımını, "tarihteki en pahalı pazarlama hatası" olarak nitelendiriyor. X Nesli'nin bazı tanımları (ve doğum yılları), benim

Ben Nesli'ne verdiğim adla örtüşüyor, ancak X Nesli tanımının eksik olduğu ve yanlış yönlere saptığı açık. 1980 ve 1990'larda doğan neslin, yani bugünün çocuklarının, ergenlerinin ve yirmili yaşlardaki gençlerinin herhangi bir adı yok. Bazı pazarlamacılar, X Nesli'ni yineleyen Y Nesli'ni kullandılar, ancak bu adın kalıcı olacağını düşünmüyorum. Kim isminin kendisinden yaşlı insanlardan sonra gelmesini ister ki? Bazıları gençleri, internetle büyüyen ilk nesil oldukları için, "Net Nesli" olarak isimlendirdi. Ancak bu isim pek tutmadı, çünkü bir şeyi ilk kez deneyen nesil olmak çok fazla anlam taşımıyor. Bebek Patlaması'yla doğanlar da ilk "Televizyon Nesli"ydi ama sonraki nesillerin aptal kutusuna bağımlılıkları onlardan daha belirgin. "Milenyumcular" daha iyi bir isim gibi görünüyor ama milenyum meselesinin 1999'da konuşulup bittiğini unutmamak gerekir. Bu ismi "Net Nesli" fikriyle birleştirelim; bugünkü nesli, Windows'un bir sürümü olan *Milenyum Edisyonu*'ndan yola çıkarak adlandırabiliriz. Ortaya çıkan kısaltma: "Me"; yani "Ben" kelimesinin İngilizcesi.

Ben Nesli (Ben Jenerasyonu) ile ilgili çok etkileyici bir anlam sapması var ve bu sapma da aynı şekilde bilgisayar kökenli: İJenerayonu. İlk harf, anlamla bütünleşiyor: "İ", interneti temsil ediyor (tıpkı İMac ve İPod'da olduğu gibi); aynı zamanda bu harf, "insan" kelimesinin de baş harfi (bu neslin bireye önem vermesine bir gönderme). Bu harfin telaffuzu da özellikle akıllarında sürekli internet ve televizyon olan gençlerin hayal gücünü tetikliyor; gençlere, yeni bir dünya yaratırken bakış açılarını ortaya koymaya imkân veriyor. TiVo, internet ve İPod gibi çift taraflı multimedya teknolojisiyle, yani "İMedia" ile büyüyen bir nesille fazlasıyla örtüşen bir isim.

Ben Nesli isminin; X Nesli, Y Nesli veya Milenyum isimlerinin yerini almasını beklemiyorum ama alacak olsa çok

memnun olurdum. 1990'ların başından bu yana kullanılan X Nesli ifadesi çok iyi oluşturulmuş. Her ne kadar tembel nesil damgasından kurtulmak istesek de, 1960'ların ortası ile 1970'lerin sonları arasında doğan herkes, X Nesli olarak anıldılar. 1980'den sonra doğanların, ait oldukları nesle dair, tutarlı bir kimlikleri veya isimleri yok, ancak önümüzdeki on yıl içinde onlar için de genel geçer bir kullanım kabul edilecek. Bu isim her şey olabilir. Ben Nesli, özgürlüğü ve bireyselliği doğal karşılamanın, en belirgin özelliğimiz olduğunu vurgulayan bir tanım ve isim. Bebek Patlaması'nın nispeten asimile edici kalabalığından sonra, net bir şekilde tanımlanamasak da, en azından anlaşılmayı bekliyoruz.

Benim bugünkü nesle bakış açım, Neil Howe ve William Strauss'un 2000'de yayımlanan *Millenials Rising* (*Milenyumcular Yükseliyor)* kitabında dile getirdikleri, 1982'den sonra doğanların görev bilinci taşıyacağı, yurttaşlık sorumluluğu ve takım çalışmasında öncü olacakları hakkındaki düşüncesinden ayrılıyor. Kitaplarının alt başlığının adı: *The Next Great Generation* (*Gelecek Mükemmel Nesil)* ve bu başlık altında bugünün gençlerinin, II. Dünya Savaşı'nı kazanan nesle benzeyeceğini ileri sürüyorlar. Ben bugünün gençlerinin göreve ve takım çalışmasına daha bağlı oldukları konusunda herhangi bir bulgu göremiyorum. Hatta ileriki sayfalarda göreceğiniz gibi gençler, her zaman kendi ihtiyaçlarını ilk sıraya koyuyorlar ve kendilerinden memnun olmaya odaklanıyorlar. Bu, toplum kurallarına uymayı sağlayan ya da grubun ihtiyaçlarını bireyinkinden üstün tutan bir davranış şekli değil. Amerika Irak'la savaşa başladığında, gönüllü askerlerin sayısı artmadı, aksine azaldı. Yani bu nesil, Bebek Patlaması neslinin aksine, yabancı bir ülkede ölmeye istekli değil. *Gelecek Mükemmel Nesil* alt başlığı bile, çocuklarına tapan büyüklerin, onlara aşıladıkları kibri

gösteriyor. II. Dünya Savaşı nesli 1920'lerde yetişkin olduğunda hiç kimse onlara "En Mükemmel Nesil" demedi. Gelmiş geçmiş en iyi çocuklar olduklarını söylemedi. Hatta bu isim onlara, 1940'larda elde ettikleri başarılardan 60 yıl kadar sonra, yani 2001'de verildi.

Strauss ve Howe, bugünün gençlerinin iyimser olduğunu da ileri sürüyor. Günümüzde çok yaygın olan neşeli sloganları kanıksamış çocuklar ve ergenler için bu görüş geçerli olabilir (Örneğin, elinizdeki kitabın 3. Bölümü "Olmak İstediğiniz Her Şey Olabilirsiniz" diye adlandırıldı). Ancak bu iyimserlik; Ben Nesli, yetişkinliğin gerçekleriyle çarpıştığında zayıflayarak paramparça olur. Bebek Patlaması'nda doğan çocuklardan biriyseniz ya da daha büyükseniz, kültürel değişimin artan hızının birçok kişiyi bunalttığından bahseden 1970 tarihli *Future Shock* (*Gelecek Şoku*) adlı kitabı hatırlarsınız. Bu kitap yayımlandıktan sonra doğan gençler, yaşanan değişimleri olağan karşılıyor ve herhangi bir sorunla karşılaşmıyor. Bizim yaşadığımız çatışma çok daha farklı: Yetişkinlik Şoku. Çocukluk yıllarımızın övgüleri, şişen egomuz ve gerçekçi olmayan beklentilerimiz bizi, rekabetin had safhada olduğu bir çalışma ortamına ya da ateş pahası ev fiyatlarının ve artan sağlık giderlerinin doğurduğu ekonomik bunalıma hazırlamıyor. Neşeli bir çocukluğun ardından, Ben Nesli, daha az kazanabilmek için daha çok çalışıyor.

Bu kitap, genç Amerikalıların geçirdiği değişimi ve farklı zamanlarda birçok kültürde oluşan eğilimleri inceliyor. Burada genelleştirerek anlattığım birçok değişim, diğer ülkeleri özellikle Kanada, İngiltere, Avustralya ve Almanya'yı da kapsıyor. Bu ülkeler de, tıpkı Amerika gibi, kişinin kendi ihtiyaçlarına odaklanmasını ve giderek artan depresyon ve endişenin karanlık yüzünü deneyimliyorlar. Gelişmekte olan ülkelerin de sırası gelecek. McDonald's ve Coca-Cola örneklerinde ol-

duğu gibi Amerikan bireyciliği, dünyanın her köşesine yayılıyor. Son moda akımlar gelişen ülkeleri sarmaya devam ederse Ben Nesli yansımaları, çok yakında bütün dünyaya ulaşacak. Dünyadaki birçok ülkede çocuklar, Amerikan kültürüne maruz kaldıkları sürece, ailenin her şeyden önce geldiği fikrine isyan etmeye başlayacaklar.

Aslında bunlar sadece gelecek için geçerli değil, bugün bizler de aynı şeyleri yaşıyoruz. Teknolojik ve kültürel değişimin artan hızı, nesilsel eğilimleri takip edebilmeyi her şeyden önemli kılıyor. Nesilsel dinamiklerdeki büyük değişimler 2000'lerde meydana gelmeye başladı. 1946 ve 1964 yılları arasında doğan Bebek Patlaması'nın çocukları, sayıca üstünlüklerinden ötürü kültürümüze hâkim durumdalar. Fakat bu durum çok uzun sürmeyecek. Patlama'nın ilk bebekleri, Ocak 2006'da 60 yaşında oldular. Kabul etmek istemeseler de bu dönemin bireyleri piyasadaki pazarlamacılar ve reklamcılar üzerindeki kontrollerini kaybettiler. Haziran 2000'de *Time* dergisi, "Bebek Patlaması Çocuklarının Alacakaranlığı"nı ilan etti. Piyasanın ulaşmak istediği tüketici kitleyi, yani günümüzün gençlerini anlamanın zamanı çoktan geldi.

Anlamanın zamanının geldiğini söylüyorum, değiştirmenin değil. Son bölümde günümüzde ortaya çıkan akımların olumsuz yönleriyle nasıl mücadele edebileceğimize ilişkin öneriler sunacağım ancak kimilerinin ideallerindeki 1950'li günlere dönelim demiyorum. Ya da bu eğilimlerin bugünkü neslin "suçu" olduğunu öne sürmüyorum. Hatta bugünün gençleri, her adımda bireyselliğin önce geleceğini aşılayan ve onlar doğmadan önce sahnede yerini almış olan kültürün bir ürünü olarak görülmelidir. Gençlerden, geçmiş nesillerin kişilik tarzlarını ve davranış biçimlerini benimsemelerini istemek, yetişkin bir Amerikalıya, "Çinli ol!" demek gibidir. Nesiller

üzerine konuşan Morris Massey şöyle açıklıyor: "Nesiller arasındaki içgüdüsel değer sistemi, çarpıcı biçimde farklıdır. Odaklanmamız gereken şey, 'Diğer insanları kendi standartlarımıza ve değerlerimize nasıl uydururuz' düşüncesi olmamalıdır. Aksine diğer insanları, kendi doğruları, düşünce tarzları ve yaşam biçimleriyle kabul etmeyi öğrenmeliyiz." Massey'in belirttiği gibi, değer yargılarımız çocukluk döneminde belirlenir ve ondan sonra da pek değişmez. Massey'in en sevdiği soru: "On yaşındayken aklın neredeydi?" Başka bir deyişle, yaşlı bir köpeğe yeni numaralar öğretemezsiniz.

Nesilleri basmakalıp sözlerle sınıflandırmak istemiyorum. Burada ortaya koyduğum çalışmalar, farklı nesillere mensup kişilerin ortalama hâllerini gösteriyor. Elbette ki kaideyi bozanlar olacaktır, bunu inkâr etmek mümkün değil. Bu gerçek, bazı psikolojik durumlarda da geçerli. Örneğin, bazı yaşlılar da tıpkı gençler gibi depresyona giriyorlar, ancak elimizde depresyonun ve anksiyetenin, genç nesiller arasında daha yaygın olduğunu belirten çok sağlam kanıtlar var. İstatistiklerdeki bu değişimler önemli. Örneğin, pazarlama çalışmaları, satın alma kararında neslin getirdiği tarzların cinsiyet, gelir ve eğitimden daha etkin olduğunu ortaya çıkardı.

Kişilikteki ve davranışlardaki değişime dayalı deneysel çalışmalarım, bu kitabın bel kemiğini oluşturuyor. Bölüm başlıkları buna göre belirlendi ve "Ben Nesli, önceki nesillerden hangi açıdan ayrılıyor" sorusu da bu çalışmalara göre temellendirildi. Bu nokta, kitabı, nesilleri inceleyen diğer kitaplardan farklı kılıyor çünkü farklı zamanlarda oluşturulmuş psikolojik veriyi özetliyor. Kitapta, şu an orta yaşlarını süren Bebek Patlaması çocuklarını ya da gençliklerini yaşayan Ben Nesli'ni incelemedim. Bunun yerine, Bebek Patlaması döneminde doğanların, 1960 ve 70'lerdeki gençlik hâllerine yönelik veriler bul-

dum ve bu verileri 1980, 1990 ve 2000'lerdeki gençlerin verileriyle karşılaştırdım. Değişimlerin, yaştan ya da insanların gençlik hâllerini yanlış hatırlamalarından ötürü gerçekleşmediğini bildiğimden, bu çalışmanın çok büyük yarar sağlayacağını düşünüyorum. Bir sonraki bölümde ve ekler bölümünde bu yöntemle ilgili daha çok ayrıntıya yer vereceğim.

Ayrıca birçok farklı kaynaktan yüzlerce destekleyici veriyi bir araya getirdim. Örneğin, Yüksek Eğitim Araştırma Kurumu, 1960'lardan beri, her yıl ülke çapında 300.000'in üzerinde üniversite birinci sınıf öğrencisi arasında anket düzenliyor. *ABD İstatistikleri Özeti*, bizi yıllar öncesine götüren bir altın madeni. Yapılan diğer incelemeler, anketler, araştırmalar ve yazılan kitaplar da gençlerin gerçek hislerini açığa çıkarıyor. Kendi araştırmalarım da dahil bu kitapta; nesillerin kişilik, davranış ve tutum farklılıkları üzerine yapılmış, birçok akademik ve popüler kaynağı bir araya getirmeye çalıştım.

Bu sayısal veriyi, farklı kaynaklardan, çok çeşitli nitelikli fikirlerle destekledim. San Diego Devlet Üniversitesi'ndeki iki yüzü aşkın öğrencim, hikâyelerini benimle yazılı olarak paylaştılar. Grup, farklı etnik köken ve sosyal çevrelerden gelen ilk nesil üniversite öğrencileri ve ortaokul çocuklarından oluşuyordu. Ülkenin farklı yerlerinden elli genç de, web sitem www.generationme.org aracılığıyla benimle düşüncelerini paylaştı. Ayrıca, kendi hikâyelerim ve 2001'de Kaliforniya'ya taşınmadan önce yaşadığım Teksas ve Orta Batı'daki akrabalarımın ve arkadaşlarımın hikâyelerine de yer verdim. Ne olur ne olmaz diye, kişilerin isimlerini ve bazı örneklerdeki belirleyici ayrıntıları değiştirdim.

Ayrıca televizyon, filmler, müzikler ve dergiler gibi popüler kültüre gönderimleri olan birçok kaynağı da inceledim. Bu öğeler olmadan yapılmış bir çalışma eksik kalırdı. Yüzden fazla ka-

nalı olan kablolu televizyonu izleyen bir neslin kültürünün yaşadığı ve nefes aldığı nokta, televizyondur. Pop kültür, sürekli şahsa ve bireyselliğe değiniyor. Eşim, dergileri kıvırmama ve televizyonda bir şey izlerken aniden kalem kâğıt aramama alışmıştı. Birçok farklı yerde "birey" kelimesini duymak beni şaşırtıyordu. Herkes gibi ben de bunu daha önce hiç fark etmemiştim, tıpkı balığın okyanusta yüzmesi gibi... Balık suyu fark etmez çünkü su, etrafını sarmıştır ama sonsuza kadar oradadır.

Şimdiyse en masum televizyon yorumları bile ilgimi çekiyor. Ellen Degeneres, TV'deki yeni talk-show'larından birinde, hayattaki en önemli şeyin "hislerimiz ve mutluluğumuz" olduğunu söyledi. Bu, gençlerin alışık olduğu bir söz. 17 yaşındaki Dan Atkins, *Growing up Digital* (*Dijital Büyüme)*'de "Temel hayat felsefem, beni ne mutlu ediyorsa onu yapmaktır" diyor. 1943'te doğan anneme bundan bahsettiğimde, bana şöyle cevap verdi: "1960'ların başlarında birçok insan, hayatta en önemli şeyin dürüstlük, çalışkanlık, gayretlilik, vefakârlık ve başkalarına saygılı davranmak olduğunu söylerdi. Mutlu olup olmadığımı hatırlamıyorum bile. Bu elbette ki 'mutlu değildik' demek değil, sadece odak noktamız bu değildi." Oysa bizler bugün mutluluğa odaklanıyoruz. Üniversiteden yeni mezun Mario, *Quarterlife Crisis* (*Çeyrek Yaşam Krizleri)*'nde "Beni ne daha çok mutlu edecekse sadece onu yapmaya çalışıyorum. En önce kendimi düşünüyorum" diyor. İşte buyrun, Ben Nesli'ne hoş geldiniz.

Her Şey Nasıl Başladı

Bu kitabı yazma fikri ilk defa 1992'de, 21 yaşımdayken, Chicago Üniversitesi'nde lisans tezim üzerinde çalışırken ortaya çıkmıştı. Tezim, ne yazık ki oldukça sıradan bir projeydi. Dört gazeteden reddedilmiş ve yayımlanma şansına erişememişti. Ancak çalışma, bu kitabın temelini şekillendi-

ren üç yıllık bir araştırmaya ve saygın bilim dergilerinde yer alan on iki makaleye yön verdi.

Tezimde kullandığım sorulardan biri, kişilik özelliklerini cinsiyete göre belirleyen Bem Cinsiyet Rol Ölçeği idi. Örneğin, "iddialı olmak" ve "lider gibi davranmak", "eril" ölçeğin öğeleriydi; "şefkat" ve "teslimiyet" ise "dişil" ölçeğin. Cinsiyetin kişiliklerimizi biçimlendirme şeklinden hep etkilenmiştim ve hâlâ dokuz yıl önce Texas Meslek Okulu'nun ortaokul öğrencilerine üniversiteyi tanıtmak için hazırladığı oryantasyon toplantısında dağıttıkları anketin bir kopyasını saklıyordum. (Toplantının oldukça sevimsiz bir adı vardı: "Geleceğine El Salla!")

Lisans tezim için gerekli olan bu anketi, gittiğim yerlerdeki 150 üniversite öğrencisine biraz zorlamayla da olsa dağıttım. Öğrenciler soruları, gürültülü partilerde, sıkıcı derslerde ve yemek salonunda atıştırırken cevapladılar. Anketlerin büyük bir bölümü, yüzme havuzu başında doldurulduğu için, su lekesi içindeydi. İnsanların çoğu yardıma hevesliydi; ancak bir yerde elimde kalemle görünecek olsam, kurbanım köşe başından sıvışıyordu.

Topladığım verileri bahtı kötü projemde incelemeye başladım. Saç uzunluğu, küpeler ve cinsiyet ilişkili kişilik özellikleri testi gibi faktörleri inceleyerek her sonucun birbiriyle ilişkisini bulmaya çalışıyordum. Sonunda ilginç bir şey keşfettim: Örneğimdeki kadınların %50'si "eril" özelliğe uygun sonuçlar veriyordu. Yani dişil öğelerden ziyade, "iddialı olmak" gibi erilliği ağır basan özellikleri onaylıyorlardı. Test 1973'te ilk yazıldığında, kadınların sadece %20'si bu sonuca ulaşmıştı. Bu sonuçlar benim amatör tezimin ana sorusu için ilginç cevaplardı ama tezle doğrudan ilintili değillerdi.

Bu sonucun nesiller arasındaki farkı gözler önüne serdiğini düşündüm; ne de olsa 1973'te kadın olmak, 1992'de ka-

dın olmaktan daha farklıydı. Öte yandan, benim örneklemim pek öyle rastgele değildi; Chicago Üniversitesi'nde okuyan ve pek de normal olmayan öğrenci grubundan oluşuyordu. Bu üniversite, son derece entelektüel ve asosyal olan atmosferiyle gurur duyuyordu. Bu yüzden üzerinde çok düşünmedim. Ayrıca yazmak zorunda olduğum bir lisans tezi vardı ve bu tez dünyayı değiştirecekti!

Bir sonraki sonbaharda Michigan Üniversitesi'nde, cinsiyet rolü projeme bilgi toplayan bir yüksek lisans öğrencisiydim. Bu sefer üniversite öğrencileri soruları, birkaç gece boyunca büyük bir anfide yanıtladılar. Nesil farkları tekrar ortaya çıktı. Örneklemdeki kadınların yarısından fazlası, eril kişilik özelliklerinde yüksek puan aldılar. Sonuçları bu sefer hiçe sayamazdım; çünkü Michigan öğrencileri fazlasıyla normaldi ve farklılıklar, tezimin ana sonuçlarından çok daha ilginçti (Üniversiteli kızların, erkeklerin beş ayakkabısına karşılık ortalama on beş çift ayakkabısı olduğunu biliyor muydunuz?)

Elimde ne vardı? 1973'teki özgün örneklem ve onunla kıyaslayacağım iki yeni örneklem. Bu yıllar arasında ne oldu? Sonuçlar sadece bir tesadüf müydü? Neyse ki bu anket, yirmi yılı aşkın süredir çok fazla insan tarafından kullanılıyordu; farklı anket sonuçlarına da ulaşmak mümkündü ("eril" özellikleri çalışmasının sonuçlarını 7. Bölüm'de bulabilirsiniz).

İzlediğim yöntem çok çalışmamı gerektirse de aslında çok basitti. Araştırmaya bilgisayar veri tabanında makale, lisans ve lisansüstü tezi aramakla başladım. Araştırma esnasında sadece normal nüfusun belli bir yaş aralığını (üniversiteliler ve çocuklar) hedef olarak seçtim. Daha sonra bu seçtiklerimi incelemek için kütüphaneyi ve internetteki metin veri tabanlarını araştırdım; çünkü bir makalenin ya da tezin ancak tamamı işime yarardı. Tüm verilere ulaştığımda, sonuçların yıllar arasında ve tüm zaman diliminde geçirdiği değişikliği gösteren bir değerlendirme

çizelgesi çizdim. Çünkü örneklemi oluşturan kişiler, ortalama olarak aynı yaştaydı (üniversite öğrencileri) ve bu çizelge, gençlerin yaşadıkları değişimleri gösteriyordu. Daha önce hiç kimse bu tarz bir araştırma yapmamıştı. Hemen elimdeki verileri inceleme yollarını geliştirmek için bir şeyler karalamaya başladım.

Araştırmalarımın çoğunu, çok büyük ve dolambaçlı bir bina olan, insanlar çıkışı bulabilsin diye taş zeminin sarı ve kırmızı şeritlerle boyandığı Michigan Üniversitesi'nin kütüphanesinin tozlu rafları arasında yaptım. "4A" gibi bir zeminle biten (akıllara *Being John Malkovich* [*John Malkovich Olmak*]'daki sihirli yedi buçukluk zemini getiriyor) eski bina, dar ve rastgele koyulduğu belli olan bir merdivenle bağlanıyordu. Kitaplarla dolu uzun raflar, bir labirentin entelektüel hâli gibiydi. Loş ışığın altında, birkaç zavallı insan evladının yüzlerinde şaşkın bir ifadeyle yanımdan tekrar tekrar gidip geldiklerini görürdüm. Bu yıllarda, muhtemelen Michigan kütüphanesinde çalışan öğrencilere en fazla yardım edip buradan kurtulmalarını sağlayan kişi bendim. Kurtulan öğrencilerin, birisi onları bulana kadar kütüphanede bitkin ve susamış vaziyette gezinmek yerine, cılız güneş ışığı altında minnetle sendelediklerini hayal ederdim.

Bu projeler süresince, raflardan yaklaşık yarım milyon gazete aldım (tez danışmanım "Umarım toza alerjin yoktur" demişti). Kütüphanenin bir bölümünden diğerine geçerken, arkamda her biri yaklaşık bir metre olan, renkli iplerle bağlanmış bir sürü gazete yığını bırakıyordum. Çoğunluğu yirmi ya da otuz yıllık olan kitapların oluşturduğu yığını arkamda bırakıp dağınıklığı toplayacak öğrencilere üzülüyordum. Herhalde birisinin şaka yaptığını ya da bir kitap canavarının tozlu raflardan gazeteleri düşürerek yerde kümeler oluşturduktan sonra kütüphanede kaybolduğunu düşünmüşlerdir. Gazetelerde ilginç şeylere de rastlıyordum. En çok sevdiklerimden bir tanesi, 1920'lere ait bir gazetede verilmiş 20.000 dolar ödüllü ya-

rışmanın ilanıydı. Dudak uçuklatan bu para, telekinezi (sadece zihin gücünü kullanarak objelerin yerini değiştirmek) yapabildiğini ispatlayabilen herhangi bir kişiye gidecekti. Yarışmanın jürilerinden birinin Harry Houdini olduğunu gördüğümde gülmüştüm. Birkaç denemeden sonra yarışma şaşırtıcı olmayan bir biçimde sonuçlanmıştı: Kazanan yoktu.

Kütüphaneler Arası Ödünç Alma Bölümü'nü, bir diğer mükemmel bilgi kaynağı olan lisans ve lisansüstü tezlerine ulaşmak için kullandım. O kadar çok kitap istiyordum ki, ben masaya doğru yürümeye başlayınca çalışanlar suratlarını ekşitiyordu. Bütün tezleri bu yolla alamadım ama sonradan öğrendiğime göre, Washington'daki Kongre Kütüphanesi'nde, Amerika'daki bütün doktora tezleri mikrofişe kayıtlıydı. Birçok defa bu şehre gittim, arkadaşlarımın Baltimore'daki evinde kaldım, yerde ince bir şiltenin üzerinde uyudum. Arkadaşlarımın tüm çabalarına rağmen, yatağım evdeki kedinin favori tuvalet yeriydi. Şanslıyım ki gün boyu edindiğim bilgiler ve birlikte yaptığımız sohbetler, kedinin bana çektirdiklerini unutturdu. Hem nesillerin birbirinden ayrıldığı yönleri bulurken, minik bir kedi üzerinize tuvaletini yapmış, nedir ki?

Lisans tezleri, kendi içerisinde farklılık gösteren ayrı bir çalışmaydı. En erken tarihlileri 1940 ve 1950'lere uzanıyordu. Bulanık daktilo harfleriyle, şeffaf denecek kadar ince bir pelür kâğıda yazılmışlardı. O dönemde fotokopi makinesi yoktu ve belgeler araya karbon kâğıdı konularak kopyalanıyordu. Böylece kopyayı da özgün belgenin yazımı bittiğinde alabiliyordunuz. Kütüphanedeki kopyaların orijinal olmadığı çok açıktı. Daktilonun tuşları birkaç katmandan oluşan karbon ve kâğıda basılmak zorunda kalındığından, yazılar bulanıktı. Kim bilir? Benim gibi bilgisayar çağı çocukalarına göre olmadıkları kesindi.

Bir süre sonra, kopyalar daha tanıdık gelmeye başladı. Tezler hâlâ daktiloda yazılıyordu, ancak yazılar daha belirgindi.

1950 ve 1960'ların tezlerinde, neredeyse bütün erkek öğrenciler eşlerine, tezlerini daktiloda yazdıkları için teşekkür ediyordu. Sekreterlik işlerinden dönmüş, yorgun argın bir hâlde bir de kocalarının kötü el yazılarıyla cebelleşen bu zavallı kadınları hayal edebiliyordum. 1970 ve 1980'lerin sonlarındaki tezlerin çoğunluğu, IBM elektrikli daktilonun çok kullanılan düz çizgili yazı tipiyle yazılmıştı. Daha sonra bilgisayar fontları ortaya çıktı; birisi ilk Apple Macintosh'u almıştı ve belgede birden fazla font kullanmak konusunda çok yaratıcıydı. 1990'da ise hemen hemen bütün tezler *Times New Roman* fontuyla yazılmıştı. Artık hiç kimse karısına tezini yazıya geçirdiği için teşekkür etmiyordu, modern çağ gelmişti.

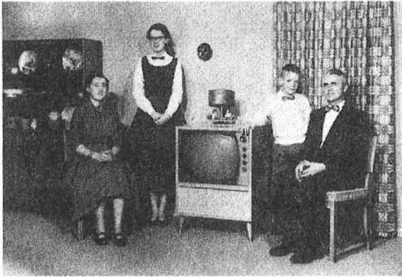
Yıllar süren kütüphane araştırmalarımın sonucunda fazlasıyla bunalmıştım. Neyse ki daha sonra bana yardım etmeye hevesli, başarılı öğrencilerim oldu. Ancak hâlâ Iowa, Michigan, Texas, Ohio, Pennsylvania, Wisconsin, Washington, D.C. ve Kaliforniya başta olmak üzere, ziyaret ettiğim yerlerin kütüphanelerindeki kitap yığınlarını hatırlayınca anlaşılmaz bir nostalji hissine kapılıyorum. Her kütüphaneye gidişimde kendimi hazine avına çıkmış gibi hissediyordum; cevap bu tozlu kitapların arasındaydı, tek yapmam gerekense ona ulaşmaktı. Araştırdığım istatistiklerin mum ışığının aydınlattığı sarı sayfaların arasında uçuştuğunu, metal kitap rafları arasında girdap gibi havada döndüğünü ve benim için nesiller arasındaki farkların bir resmini çizdiğini hayal ederdim (Ne diyebilirim ki? Aşırı hevesli bir üniversite mezunuydum). Yıllar geçip yeni projelere başlasam da gün ışığına çıkardığım bu tozlu kitapların geçmiş ve gelecek nesillerin görkemli tarihleriyle ilgili zengin bilgiler içerdiğini biliyordum. İşte elinizdeki kitap bu hikâyeyi anlatıyor.

1. BÖLÜM

Onaylanmaya İhtiyacınız Yok: Toplum Kurallarının Çöküşü

Sabah kalkınca üstünü başını giymek, artık kırk yıl öncesinden çok daha farklı bir eylem hâline geldi. Ben Nesli'nin yaşamında kıyafetler, kendini ifade etmeyi, birçok alternatif arasından seçim yapmayı ve rahatlığı vurguluyor. Erkeklerin çoğunlukla kravat taktığı, kadınların da tertemiz beyaz eldivenler ve sıkı korseler takmadan evden çıkamadığı eski zamanların tam tersine... 1960'larda bir beyzbol maçındaki kalabalığı gösteren bir fotoğrafta, beyler üç parçadan oluşan takım elbise, hanımlar ise uzun etek giymiş. Ben Nesli'ne göre bu fotoğraflar, yabancı bir gezegende yaşayanları gösteriyor. Kim beyzbol maçında takım elbise giyer ki?

Ayakkabılarımız bile farklı. Bugün giyilen günlük ayakkabılar, bir zamanlar tenis ayakkabısı olarak adlandırılıyordu, çünkü tenis veya basketbol oynarken giyiliyordu. O dönemde çocuklar bile, bugün sokaklarda rastladığımız tür ayakkabıları giymiyordu. Onların ayakkabıları da yetişkinlerinki gibi deridendi.

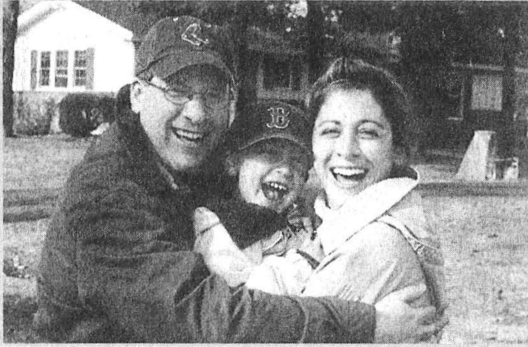

Minnesota, 1955, bir tebrik kartı. Kıyafetlerin yanı sıra, duruş ve tavırlar da resmî. Mükemmel aile, derli toplu ve birlikte görünüyor.

Şimdi bunların hepsi unutuldu. Fazla resmî iş yerlerinin dışında çok az erkek çalışırken takım elbise giyiyor. Beyzbol maçlarında ise artık kimse takım elbise giymiyor. Çok şükür kadınlar, her yere sıkı korseler ve beyaz eldivenler takarak gitmekten vazgeçti (Günümüzde çoğu bayan, korsenin ne olduğunu bile bilmiyor). Resmî olmayan kıyafetlere yönelim, son on yılda iyice arttı.

Artık çoğu şirket, rahat giyim tarzını seçenlerle çalışmayı tercih ediyor.

Rahat giyim tarzı, 2005'te Northwestern Üniversitesi kadın lekros takımı oyuncularının, parmak arası terliklerle Beyaz Saray'ı ziyaret etmesiyle doruğa ulaştı. Kumda yürürken ya da spor salonunda duş alırken kullanılan parmak arası terlikler, o

Massachusetts, 2004, bir tebrik kartı. İyi bir etki bırakmak için, artık resmî giyinmeye gerek yok. Sakin, doğal ve mutlu görünmek şimdi çok daha önemli.

kadar ilgi çekti ki, ABD Başkanı bile takım oyuncularıyla özel bir fotoğraf çektirdi.

Çoğumuz hâlâ iyi görünmek istesek de artık daha serbest giyiniyoruz.

Bu seçim, davranışlardaki nesilsel farklıklılara mükemmel bir örnek teşkil ediyor. Şunu çok iyi biliyoruz: Giyinmenin kilit noktası başkaları üzerinde iyi bir etki bırakmak ve onaylarını almaktır.

Kendiniz istiyorsunuz diye ya da rahat olmak için asla resmî giyinmezsiniz. Eğer gerçekten her şeyin dilediğiniz gibi olmasını isterseniz, çalışırken kot pantolon giyersiniz. Nitekim hepimiz kot pantolon giyiyoruz.

Önceki yılların katı kuralları, görünüşün de ötesine gidiyordu. Dünün kadınları ve erkekleri, yünlü takımların ya da özel dikim şapkaların içinde, toplum kurallarına özenle uyarak birbirlerine sıkıca sarıldılar. İster kadın ister erkek olun, 25 yaşına kadar evlenmediyseniz, garip birisi olduğunuz düşünülürdü. Kendi ırkınızdan ya da dininizden olmayan biriyle evlenmeniz hâlinde, toplum tarafından daha da garip karşılanırdınız. Çocuk sahibi olmak asla bir tercih olarak görülmez-

di. Sizden beklenen buydu. Irkınız veya cinsiyetiniz, kaderinizi ve davranış biçiminizi belirliyordu. Savaş çıktığında erkekseniz ve sağlıklıysanız, savaşmaya gidiyordunuz. Hepsinden de öte, görev ve sorumluluk daima bireysel ihtiyaç ve isteklerin üzerinde tutuluyordu. Yapabildiğiniz şeyler belirliydi, söyleyebildiğiniz şeyler belirliydi, belirli şeylerle ilgili konuşamazdınız. "İşte bu kadar!"dı.

Bugün, bu kuralların çok azı uygulanıyor. Kişisel ihtiyaçlarımız ve arzularımızla hareket ediyoruz. Bize, mutluluğa ulaşmak için düşlerimizi takip etmemiz öğütlendi. Ben Nesli, 1973'teki Bebek Patlaması'nda doğanlara kıyasla, "Yaşamak için tek bir doğru yoktur" sözünü daha çok özümsemiş gibi görünüyor. Gençler, bir çocuğun öğreneceği en iyi şeyin, "kendisini düşünmek" olduğunu söylüyor ve bu gençlerin sadece yarısı, eskiden olduğu gibi, itaat etmenin çocuklar için iyi bir ders olacağını düşünüyor. Bireylerin seçimleri o kadar ön planda ki, ergenlere verilen en yaygın tavsiye, "Sadece kendin ol!" (Bu tavsiye, bir zamanlar "Kibar ol!" idi) Film yapımcısı Kevin Smith, "Benim neslim, hemen her şeyi yapabileceğine inanıyor. Filmlerdeki karakterlerim özgürdür, hiçbir örf veya âdet onları kontrol altında tutamaz" diyor. 20 yaşındaki Melisa ise "Toplum tarafından nasıl algılandığıma hiç önem vermem. Hayatımı kendi yarattığım kurallara, düşüncelere ve standartlara göre yaşıyorum" diyor.

Bu sosyal eğilim, o kadar güçlü ki âdeta bir devrim niteliğinde; nesil farklarının hepsini, bir bohça içinde düzgün ve sıkıca birbirine bağlıyor. Neyle mutlu oluyorsan onu yap ve başkalarının ne düşüneceğini umursama. Önceki nesillerin kültürel değerlerinden oldukça farklı olan bu düşünce tarzı, Ben Nesli'nin sorgulamadan kabul ettiği bir yaşam felsefesi. "Kendime inandığım sürece, diğerlerinin ne düşündüğü umurumda değil" diyor 21 yaşındaki Rachel.

Nesiller Boyu Sinema

Toplumsal düzen, genelde popüler filmlere yansır. Benim en sevdiğim örnekler, "Sözde Zaman Gezgini" adını verdiğim filmler... Bu filmlerdeki başrol oyuncusunun, 1950'lerde yaşamış, o dönemin gerçekliğine uygun bir karakter olması gerekirken, baş rol oyuncusu bunun yerine, kendisini filmin kahramanı yapan 21. yüzyılın "aydınlanmış sesini" temsil ediyor. Örneğin, Julia Roberts, 2003 yapımı *Mona Lisa Smile* (*Mona Lisa Gülüşü)*'nde, 1953'te Wellesley Koleji'nde çalışan bir profesörü canlandırıyor. Göreve başlamasının ardından, öğrencilerini erken yaşta evliliğe ve annelik eğitimine karşı çıkmaları için cesaretlendiriyor. Bir derste cinsel ayrımcılıkla ilgili bir reklamı eleştirirken, seyirciler olarak ne yaptığını biliyoruz; ancak 1950'lerdeki çok az insan, bu sözleri daha önce duymuş ya da üzerinde düşünmüştür. Roberts'ın canlandırdığı karakter, geleceğe giden bir zaman mekiğine biniyor ve 1987'nin "reklam karşıtı" feminist filmi *Still Killing Us Softly (Hâlâ Usulca Öldürüyor Bizi)*'nin bir kopyasını alıp kaçıyor.

2001'de gösterime giren *The Majestik* daha da kötü bir film. Jim Carrey'nin oynadığı karakter, kara listeye alınmış ve küçük bir kasabaya sığınmış Hollywood'lu bir senarist. Carrey, kasaba halkını McCarthyciliğin kötü bir şey olduğuna ve en doğal hakkımızın özgür konuşabilme olduğuna ikna etmeye çalışıyor. Bu filmi izlediğimde (uçaktaydım ve kendi isteğim doğrultusunda seçmemiştim) ağzım açık kalmıştı. Çünkü bütün kasaba, suçlanan yazara arka çıkıyor ve filmin ana kadın karakteri "Komünist olup olmaman önemli değil; burası Amerika ve istediğini olabilirsin. Hiç kimse buna karışamaz" diyordu. Hadi canım! Bu olay gerçekten de 1950'lerde yaşansaydı, suçlanan bir komünist, herkesin derdi olurdu.

Zaman içinde yolculuğu işleyen filmler, kısmen daha eğlenceli. *Pleasantville* (*Yaşamın Renkleri*)'nde, 1998 yılından iki genç, 1950'lerdeki bir kasaba halkının tutkuyu ve fikir özgürlüğünü bulmasına yardım ediyor. Siyah beyaz başlayan filmdeki her karakter, cinsellik ya da entelektüel kendini sorgulama vasıtasıyla bireysel özgürlüğü keşfedince, aniden siyah beyazdan renkliye dönüşüyor. "Renkli" insanlara karşı ayrımcılık başladığında da filmin sonunu tahmin etmek hiç de zor olmuyor. *Back to the Future* (*Geleceğe Dönüş*), muhtemelen bu dördü arasındaki en iyi film. Ayrıca bireysel değerleri de övüyor ve konusu diğerlerinden daha iyi. 1985'ten 1955'e yolculuk yapan Marty McFly, babası George'un kendine güven duymayan, pısırık bir insan olduğunu fark ediyor. Marty, George'a kendisini savunmasını ve özgüven duymasını öğretiyor. Filmin devamında George, sokak kabadayısını yumruklayıp ileride Marty'nin annesi olacak kızı, kendine âşık ediyor. Marty tekrar 1985'e geri döndüğünde, anne ve babasını başarılı, zengin ve hâlâ birbirlerine âşık hâlde buluyor. Hatta George, kitapları çok satan bir romancı oluyor. (George kitaplarında, Marty'nin 1955'teki radikal tavsiyesini tekrarlıyor: Aklını kullanırsan, her şeyi başarabilirsin.) Kendine inanmak açık biçimde işe yarıyor.

Diğer filmler, zamandan ziyade, farklı kültürlere yolculuk yapıyor ama hepsi temelde aynı mesajı veriyor. 2002'de *Bend It Like Beckham* (*Hayatımın Çalımı*) filminde, Londra'da yaşayan yarı Asyalı yarı Hintli bir kız, futbol oynamak istiyor. Büyük kızlarının görücü usulü evlenmemesinden dolayı hâlâ şokta olan ailesi, küçük kızları Jess'in yemek yapmayı öğrenmesini ve düzgün bir genç hanım olmasını istiyor. Hikâye, Jess bir maçla ablasının düğünü arasında mekik dokumak zorunda kalınca zirve noktasına ulaşıyor. Filmin sonunda Jess, profesyonel bir kadın futbol takımına katılmak ve Amerika'ya taşın-

mak istiyor. Ailesi sonunda bunun Jess'in hayallerini gerçekleştirebilmesi için en doğru yol olduğuna ikna oluyor ve istemeyerek de olsa izin veriyor. Bütün bu filmlerin ortak mesajı, sınırlayıcı toplumsal değerlere baş kaldırmak. Kurallara uymayın, neyle mutlu oluyorsanız onu yapın.

Bazen seyahat etmenize bile gerek yok. Başarılı komedi *Meet the Fockers* (*Zor Baba*)'nın devam filmi *Meet The Parents* (*Zor Baba ve Dünür*), 2004 sonu ve 2005 başında gişe rekoru kırdı. Filmin konusu, tutucu Byrnes ailesi ile hippi Focker ailesi arasındaki çatışmaların etrafında dönüyor. Hayatlarını cinsel yaşam terapistliği yaparak kazanan ve deri sandaletler giyen Focker çifti, filmdeki ana komedi unsurunu oluşturuyor. Filmin sonunda, değişmeye ikna olan taraf Focker çifti olmuyor; aksine katı kuralcı Byrnes ailesi onlardan bir şeyler öğreniyor. Robert De Niro tarafından kusursuzca canlandırılan Mr. Byrnes karakteri, rahatlamayı ve kızına sevgisini göstermeyi öğreniyor. Hatta kendisi ve karısı için evliliklerinde fiziksel heyecana biraz daha fazle yer vermenin yararlı olacağına karar verip Mrs. Focker'ın cinsel yaşama dair tavsiyelerine kulak veriyor. Hippiler gülünç olabilirler ama bize nasıl yaşamamız gerektiğini öğretiyorlar. Etrafta telaşlı bir şekilde dolaşmaya gerek yok. Belki biraz abartıyorum ama filmin vermek istediği mesaj çok açık: Koyverin gitsin!

Bu tarz filmler iç içe geçmiş iki değişikliği ele alıyor: Toplum kurallarının yıkılması ve bireyin doğuşu. Bireysel bakış açısı önem kazanınca, diğer görüşler gözden düştü. Kitabın bu bölümü, toplum tarafından onaylanma ihtiyacının çöküşünü incelerken, takip eden iki bölüm, bireysel düşüncenin artışıyla ilgili belgeler sunuyor. Otuz yılı aşkın bir süreçte geçirdiğimiz değişim aslında, *The Simpsons*'un bir bölümünde, Springfield kasabasında düzenlenen "Dediğimizi Yap Festivali"nin adının, "Hissettiğini Yap Festivali"ne dönüşmesiyle daha iyi ortaya çıkıyor.

Gelenekçiliğe Karşı Dans Partisi Devrimi

Andy Warhol, ünlü bir sanat eserinde, 1950'lerin Arthur Murray dans okulunun eğitim şablonunu modellemişti. Şablon, öğrencilerin dans ederken her adımda durması gereken ayak izlerini gösteriyordu. Warhol eserinde, zamanın gelenekselciliğini göstermek istemişti: Öğrenciler dans etmeyi öğrenirken, izleyenler için güzel bir görüntü oluşsun diye birtakım kurallara uymak zorundaydılar.

Ben Nesli için dans etmek, yaşamları boyunca özgürce yaptıkları kişisel bir aktivite oldu. Hızlı şarkıların %90'ında, bir dans partnerine bile ihtiyaç duymadan, müzik sizi nereye savurursa öyle dans ediyorsunuz. *Slow* şarkılarda da dans yeteneğinizin olması gerekmiyor, partnerinize iyice yaklaşmanız yeterli. Kızlar kollarını delikanlıların boynuna doluyor, delikanlılar da kızların belini kavrıyor ve şarkı bitene kadar dairesel hareketler yapıyorlar. (Bu satırları yazarken *Chicago* grubunun *İlham Sensin* adlı şarkısının ezgisini duyuyor, lise birinci sınıftaki dans gecesinin tatlı heyecanını içimde hissediyorum.)

Bu modern *slow* parçada bile, herhangi bir kural öğrenmek ya da dans partnerinizle uyum içinde salınmak zorunda değilsiniz. Dans ederken oluşan nesilsel farklılıkları, kendi düğünüm de dâhil olmak üzere birçok düğünde defalarca gözlemledim. Gelinin babasıyla yaptığı dansta, babam bir elini belime koyup diğer eliyle de elimi tutarak kendi neslinin dans pozisyonunu almıştı. Sonra vals ritimleriyle dansa başladı. Daha önce hiç bu şekilde dans etmemiştim, tek yapabildiğim düşmemeye çalışmaktı.

Gelecekte düğün törenlerinin nasıl olacağını bilmiyorum. Gelinin babasının, kızıyla, lise birinci sınıfta düzenlenen dans gecesindeki gibi dans ettiğini hayal bile edemiyorum. Hatta bel-

ki de gelinin Ben Nesli mensubu babası, çift olarak nasıl dans edildiğini de bilemeyecek.

İstediğini Yap

Şu senaryoyu zihninizde canlandırın: Altı kişiyle birlikte bir masada oturuyorsunuz. Karşınızdaki tahtaya dört çizgi çekilmiş. Orta uzunluktaki hedef çizgisi, yine orta uzunlukta bir A çizgisi, kısa bir B çizgisi ve uzun bir C çizgisi. Hangi çizgi, hedef çizgisiyle aynı boydadır? Siz A cevabını vermeye hazırlanıyorsunuz; ancak diğer altı kişi sizden önce davranıyor ve C diyor. Ne yaparsınız?

Solomon Asch, bu deneyi 1951'de ilk uyguladığında katılımcıların %74'ü, ilk denemede grubun verdiği yanlış cevabı seçti. %28'i de birçok denemede yine aynı cevabı seçti. İnsanlar gruba uymalarının gerektiğini düşünmüş, göze çarpmak istememişlerdi. Bu çalışma sosyal psikoloji alanında ün kazandı ve derslerde insanların toplumsal doğasına örnek olarak gösterildi. Ancak bazıları, bu düşüncenin, hiç kimsenin farklı gözükmek istemediği 1950'lere ait bir toplumsal anlayışı yansıttığını söyledi. Bunun üzerine araştırmacılar, aynı deneyi 1980'de tekrar uyguladılar ve tamamen farklı sonuçlarla karşılaştılar. Artık kimse, grupla uyum sağlamayı düşünmüyordu. İnsanlar günümüzde yanlış cevabı vereceklerini bilseler dahi, grupla beraber hareket etmek istemiyorlar. Çalışmayı yürütenler sonunda, Asch'in deneyinin "kendi zamanının çocuğu" olduğuna karar verdi.

1970'lerde kişisel gelişim kitapları ve terapistler, insanları diğerlerinin düşüncelerini umursamayarak toplum kurallarını aşmak konusunda cesaretlendirdi. Yazar Wayne Dyer, 1976'da en çok satan kitabı *Your Erroneous Zones* (*Hatalı Yönlerimiz*)'de, "Kimsenin Onayına İhtiyacınız Yok" diyor. Yazar, insanların

akıllarına koydukları her şeyi yapabileceklerini ve diğerlerinin de bunu kabulleneceğini söylüyor. Dyer, düğün hediyesi vermek ya da cenazeye katılmak gibi nezaket gerektiren eylemleri ve gereksiz toplum kurallarını tanımlamak için, "mastürbasyon" kelimesini kullanıyor. Ayrıca aileden, öğretmenlerden ve patronlardan onay beklemenin, özgüvene ve samimiyete zarar verdiğini savunuyor. Kitabında, "Başkalarından onay beklemek, 'Sizin benim hakkımdaki düşünceleriniz, benim kendimle ilgili olan düşüncelerimden daha önemlidir' demekle eşdeğerdir" diye yazıyor. Diğer bir kişisel gelişim kitabı olan *What You Think of Me Is None of My Business* (*Hakkımda Ne Düşündüğün Beni İlgilendirmez*), gerek ismi gerekse içeriğiyle bu geleneği sürdürüyor. Ben Nesli mensupları, yeni standartları yetişkin olduklarında öğrenen Bebek Patlaması çocuklarının aksine, bu fikirleri çok doğal karşılıyor.

"İstediğini yap", modern anne babaların en önemli söylemi. 1924'te bir grup sosyolog, *Middletown* adını verdikleri bir yerdeki (daha sonra burasının Indiana eyaletindeki Muncie kasabası olduğu açıklandı) vatandaşlar arasında kapsamlı bir araştırma yapmıştı. Annelere, "Çocuğunuzun hangi özellikleri taşımasını istersiniz?" diye sorulmuştu. Anneler itaatkâr, kiliseye bağlı ve iyi huylu çocuklar istediklerini belirttiler. 1988'de ise aynı kasabada sadece çok az sayıda anne, çocuklarında bu özellikleri istediğini söyledi. Onun yerine, bağımsızlık ve hoşgörü dile getirildi. Modern anneler bu değerlerin artık sıkça söylendiğini duyup doğru yolda olduklarına kanaat getiriyorlardır herhalde. *Growing Up Digital* (*Dijital Büyüme*) kitabında 11 yaşındaki kız çocuğu, "Bireyler kendileri için neyin iyi olduğuna karar verebilir; bu onların kişisel düşüncesidir. Birisine iyi gelen bir şey, bir diğerine iyi gelmeyebilir. Geleneklerin uygulandığı günler geride kaldı" diyor. 29 yaşındaki Danielle de "Bir

şeyi herkes yapıyor diye ya da toplum kabul ettiği için yapmayı istemiyorum" diyor. Üniversiteli öğrencilerime, kendi nesillerini en iyi tanımlayan özellikleri sorduğumda en sık aldığım cevaplar, "özgürlük" ve "açık fikirlilik" oldu.

Bu değerler Ben Nesli'ne doğumdan itibaren öğretiliyor. Bireyselliği, kırk beş dakika boyunca kolay öğrenilen şarkılar ve hikâyeler eşliğinde akıllara kazıyan *Free to be You and Me (Sen ve Ben Olma Özgürlüğü)*, 1970'ler ve 80'lerin en ünlü çocuk televizyon dizilerinden biriydi. Birçok kimse bu dizi filmi hâlâ hatırlar; 1980'lerde Teksas, Irving'deki üçüncü sınıf öğrencilerim bu diziyi her cuma kaçırmadan izlerdi. Dizideki bir şarkı "Büyüdüğümde mutlu olacağım ve ne istersem onu yapacağım" diyordu. Diğer bir skeçte ise, sahiplerinin kıyafet giydirdiği hayvanlar gösteriliyordu. Buradan çıkan sonuç ise şuydu: "Bir kişi, başkalarının söylediklerini umursamadan, ne isterse giyebilmelidir."

1977'de öğretmenlere verilen el kitabında, "Ben bir bireyim, sen bir bireysin, sana benzemiyorum diye kendimi suçlu hissedemem, sen de bana benzemiyorsun diye kendini suçlu hissetmemelisin!" yazıyordu. Bugün 22 yaşında olan Amanda, Lise Kız İzci Grubu'ndaki temel prensiplerden birinin, "Farklı olmak iyidir" olduğunu söylüyor. Bu, Ben Nesli'nin defalarca duyduğu bir mantra. Hoşgörü dersini, sadece ırk ve din konusunda değil, aynı zamanda cinsel yönelim, inançlar, duygular ve bütün diğer soyut şeyler için de hazmettik.

"Büyük annem ve büyük babam; din, hükûmet sistemi ya da ne yedikleri konusunda sorgulanmaya açık değiller. Öne çıkma ya da diğerleri tarafından yargılanma korkuları ağır basıyor" diyor 25 yaşındaki John. "Benim neslim daha özgür. Özgürce düşünüp bağımsız hareket edebildiğim için, kendimle gurur duyuyorum. En büyük isteğim, insanların toplum ara-

cılığıyla ördükleri duvarları yıkmak." Nesillerin iş yerlerindeki tutumları üzerine yazılmış bir kitapta, bugünün gençlerinin "Bir büyüğün dediğini hemen yapma. Her zaman 'neden?' diye sor" şeklinde eğitildiği yazıyor.

Bu, Ben Nesli'nin diğerlerinin fikirlerini sürekli sorguladığı anlamına geliyor. 26 yaşındaki Cynthia, evliliğinin bitmesiyle ilgili olarak, "Boşanmaya karar verdiğimde bir saniye bile başkaları ne söyleyecek diye düşünmedim" diye yazıyor. Eskiden boşanmanın toplumsal uzantıları çok daha büyük bir kaygı uyandırıyordu. Günümüzde ise boşanma ile sosyal utanç duygusu birbirine pek bağlı değil. İnsanların çoğu, eğer mutlu değilse, boşanmayı ya da çocuklarının annesini terk etmeyi normal karşılıyor. Popüler kültürün alt uçlarından ilk örnek, Britney Spears'ın kocası Kevin Federline. Kevin, Britney Spears'ın da arkadaşı olan, yedi aylık hamile sevgilisini terk edip Britney ile evlendi. Bazıları, bu tür bir davranışı hem kabul ediyor hem de övüyor. Kristy Nicholas, *People* dergisindeki yazısında "Kevin'in, sırf çocukları var diye Shar Jackson'la kalmayıp sırılsıklam âşık olduğu Britney'i seçmesi, umut veriyor" diyor.

Ne Düşündüğün Kimin Umrunda

Başkalarının ne düşündüğünü umursamamak nezaket anlayışımız ve davranışlarımızdaki çöküşü açıklayabilir. Artık bir şeyi halletmenin tek bir doğru yolu olduğuna inanılmadığı için, çoğumuza görgü kuralları öğretilmedi. İşçi Günü kutlamalarının ardından beyaz ayakkabı giyip istediğimiz çatalı kullanmak hoşumuza gitse de, görgü kuralları modern yaşamda genelde umursamadığımız bir şeyi düzene sokmak için yaratıldı: diğerlerinin rahatına saygı göstermek. *Kibar Çocuk* adlı bir kurs düzenleyen Diane Dich de bu düşünceye katılıyor. "Çocuklar po-

püler kültürün etkisi altında saygısız ve kendi kendine zarar veren bir hâle gelmeye özendiriliyor. Aileler, endişe içinde bu duruma bir çare bulmaya çalışıyor." Bir lise öğretmeni, öğrencilerinin "pek edepli" olmadığını söylüyor. Öğrenciler küfretmeden konuşmakta zorlanıyormuş. Yaşlılar ve yetkililerle, arkadaşlarıyla konuştukları gibi konuşuyorlarmış. İş dünyasıyla ilgili bir kitapta anlatılan bir hikâyeye göre, mağazalarından birini ziyaret eden bir şirket sahibi, genç bir kadın çalışana, "Nasılsın?" diye sorduğunda genç kadın, "Eh, akşamdan kalmayım ama idare ediyorum" diye cevap veriyor. Bazı sürücüler arabalarının motorlarını daha çok gürültü yapsın diye zorluyor. Otel lobisinde bağırarak konuşanlar ya da otel kapısını açık bırakıp rüzgârın kapıyı duvarları titretecek bir hızla kapatmasını fütursuzca izleyenler de var. Her iki durumda da bu davranışları sergileyenler, onlarca hatta yüzlerce kişiyi rahatsız ettiğinin farkında değil ya da umursamaz görünüyor.

Günümüzde insanlar, toplum kurallarının hepsine uymuyor. İşletme profesörü John Trinkaus, artık çok az sayıda sürücünün okul bölgesinde yavaşladığını, süpermarketlerdeki kasa sırası kurallarına uyan müşteri sayısının da azaldığını söylüyor. Trinkaus'un en komik bulgusu ise 1990 ve 2000'li yıllar arasında Katolik kilisesinde mum yakılması için talep edilen ücreti ödeyen insanların sayısında belirgin bir düşüş olması. Diğer bir deyişle, insanların %72'si, mum parasını ödemeyerek kiliseyi kazıkladı.

Okullarda kopya çekme oranı da arttı. 1992'de %61 olan orana kıyasla 2002'de lise öğrencilerinin %74'ü, kopya çektiğini itiraf etti. Oysa 1969'da öğrencilerin sadece %34'ü kopya çektiğini itiraf etmişti; bu oran 2002 yılı rakamının neredeyse yarısı. Kopya, üniversiteye de sızmış durumda. 2002'de yapılan bir ankete göre, Teksas A&M Üniversitesi'ndeki öğrencile

rin %80'i, kopya çektiğini itiraf etti. Teknoloji de bu sahtekârlığı tetikliyor, çünkü öğrenciler kameralı cep telefonlarıyla cevapları birbirlerine gönderebiliyor, ya da ödevleri internetten indirebiliyor. Bu yöntemlerin dışında, hâlâ eskiden başvurulan bir yöntem olan parayı kullananlar da var: Wal-Mart market zincirlerinin mirasçılarından biri, üniversitedeki oda arkadaşına 20.000 dolar karşılığında ödevlerini yaptırdı.

Günümüzde gençler, yaşıtlarının kopya çekmesine göz yumuyor. 1997'de yapılan bir ankette, lise öğrencilerinin %88'i, okulda kopya çekmenin çok olağan bir şey olduğunu söyledi. 1989'a kıyasla 1969'da üç kat fazla sayıdaki liseli, birisini kopya çekerken görürse ihbar edeceğini söylüyordu. 1989'da ise lise öğrencilerinin %97'si, sınıf arkadaşının kendi kâğıdından kopya çekmesine izin vereceğini söyledi. Kurallara karşı oluşan bu aldırışsızlık, sınıf dışında da devam ediyor. 2000 yılında liselilerin %26'sı, en az bir defa bir mağazada hırsızlık yaptığını kabul etti.

Saygı ve vefakârlıktaki bu kırılma, zirveye ulaşmış durumda. Worldcom ve Enron şirketlerindeki olaylar gibi iş dünyasında yaşanan skandallar, birçok kişinin biraz daha fazla para kazanmak uğruna kuralları yıktığını ve yalan söylediğini gösteriyor. Dürüst şirketler bile, "çalışanlara bağlılık" gibi zamanın sınavını geçmiş toplumsal değerleri görmezden geliyor. Diğerleri de para tasarrufu yapmak uğruna deniz aşırı ülkelere iş gönderiyor. "Küçültme" ve "dış kaynak kullanımı", kabalığın modern karşılığı. Ben Nesli de bu tür acımasızlıklarla çevrili bir hâlde büyüdüğü için, ev ödevlerinde birazcık kopya çekmesi pek şaşırtmıyor.

Bana Beth De

Bebek Patlaması'nda doğanlar, 1960'larda "otoriteyi sorgula" ifadesini sıkça kullanırdı. Ancak Ben Nesli, otoriteyi sorgulamak yerine, siyaseti görmezden geliyor. 22 yaşındaki Kevin,

"Bizden önceki nesiller Tanrı'ya, kiliseye, hükûmete ve büyüklerine güveniyorlardı. Bana gelince, olayları ve insanları sorguluyorum; bunlar, önceki nesillerin aklına bile gelmezdi" diyor. Bu durum, artan laubalilik ve toplum kurallarının gevşemesinin doğal bir sonucu. Birçok insan, yaşamımızdaki değerleri sorgulamanın iyi bir şey olduğunu düşünüyor. Bazı "gelenekler" demodedir ve mücadele gerektirir.

Ancak bazen Ben Nesli, otoriteyi sorgulama işini biraz fazla abartıyor. Örneğin, eğitim profesörü Muaren Stout, bir öğrencisinin araştırma ödevini neden teslim etmediğini anlatıyor. "Birçok özür ve mazeretin ardından, ödevle birlikte ortaya çıktı. Sırf canı istediği için ödev konularını veren kişi olarak benim sınıftaki otoritemi reddetmeye hakkı olduğuna inanıyordu. Hikâye bu kadar basit" diye yazıyor Stout. Peter Sacks *Generation X Goes to College* (*X Nesli Üniversiteye Gidiyor*) adlı kitabında, on yıllık bir gazeteci olarak, eğitim verdiği yüksek okul öğrencilerinin kendisinde oluşturduğu hayal kırıklığını anlatıyor. Öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerinden daha çok şey bildiği düşüncesinden, hatta "Benim bilgim ve yeteneklerim de önemli ve dikkate değerdir" fikrinden bile rahatsızlık duyuyordu. Bazıları ise yazdıkları kompozisyonların düzeltilmesine karşı çıkıyor ve Sacks'ın yaptığı yorumlarla ilgili olarak "Bu sadece sizin fikriniz" diyerek şikâyette bulunuyordu.

Bu lafı kendi öğrencilerimden de defalarca işittiğim için, birdenbire bazı anılarım canlandı diyebilirim. Bu tarz yakınmaları, düşüncelerle ilgisi olmayan dilbilgisi hatalarını ya da yanlış noktalama işaretlerini düzelttiğimde bile duyuyordum. Hatta çoktan seçmeli test sınavlarında bile, bu yönde eleştirilere maruz kaldım. Bir sınıfımda, soruların doğru cevaplarının yeniden incelenmesinin iyi bir fikir olabileceğini düşündüm; böylece yanlış bilinenlerin düzeltilmesiyle, öğrencilerin daha kolay öğrenmeleri

sağlanacaktı. Ancak birkaç öğrenci, kendi seçtikleri cevabın doğru olduğunu iddia ederek benimle tartışmaya girdi. Ortada değerlendirme hatası olmadığından, cevapların neden doğru olduğunu tekrar tekrar anlatma ihtiyacı hissettim, ancak öğrenciler tartışmaya devam etti. Derslerine girdiğim en kötü sınıftı. Ders sonunda, tartışmaya katılmayan, yaşça diğerlerinden büyük öğrencilerden biri yanıma gelip hayretle, "Yirmi yıl önce ben ilkokula giderken öğretmenlerimizi bu şekilde sorgulamazdık" dedi.

Sacks, 1980'lerin sonundaki üniversite öğrencilerinde gözlemlenen "gerçek bir niteliksel değişim"i tanımlayan emektar bir öğretim görevlisiyle görüştü (tesadüfî bir zamanda değil; tam olarak ilk Ben Nesli mensupları üniversiteye başladığı zaman). Emektar öğretim görevlisi, bu neslin "ehil olma kanaati" taşıdığını ve pek "itaatkâr" olmadığını söyledi ve şöyle devam etti: "Öğrencilerin bir kısmı düpedüz kabadayılık yapıyor; iyi not alabilmek için öğretmenlerin gözünü korkutuyorlar." Akranı olan bir kadın öğretim görevlisi Sacks'a, kendi kullandığı bilgilendirici yöntemi tavsiye etti. Bu kadın öğretim görevlisi, ilk kez dersine girdiği öğrencilere her zaman şöyle diyormuş: "Ben bazı konularda uzmanım ama sizler de bazı konularda uzmansınız. Benim görevim öğrenme sürecinizi kolaylaştırmak. Bu yüzden, bana sadece adımla hitap edebilirsiniz."

Buradaki mesaj: Hepimiz eşitiz. Yüksek lisans yapmış olabilirim ama bu, sizden daha çok şey bildiğim anlamına gelmez. Otoriteyi parçalama ve yönetimdekileri sorgulamanın arkasında bu anlayış yatar. Eğitim kurumları ve iş yerlerindeki bu yeni demokrasi, kıyafet ve hitaplarda gözlemlenen yeni bir laubalilik akımını harekete geçirdi. Bir zamanlar patronlara "Bay Smith" ya da "Bayan Jones" diye hitap edilirken, şimdi çalışanlar sadece "Mike" ya da "Linda" diyor. "Bay" ve "Bayan" kelimeleri kulağa çok sert, resmî ve demode geliyor. Günümüzde

herkes ilk ismini kullanırken, otoritenin hayaleti, önceki çağların gölgesine sığınırcasına geri adım attı.

Bugüne kadar otorite figürü olan öğretmenlerin yeni adı artık "kolaylaştırıcı". Sadece öğretmenin konuştuğu ders anlatma biçimi artık onaylanmıyor; onun yerine "katılımcı öğrenme" revaçta. Sınıf sunumları ve grup projeleri iyice yaygınlaştı. Hatta çoğu zaman öğretmenlerin sesi bile çıkmıyor. Don Tapscott, *Growing Up Digital* (*Dijital Büyüme*) adlı kitabında öğrencilerin; iş birliğini, takım çalışmasını, problem çözmeyi ve uygulama yaparak öğrenimlerinin sorumluluğunu üstlenmeyi öğrendikleri web sayfası derslerinden bahsediyor. Öğrenciler anlamadıkları bir şey olduğunda öğretmene değil, birbirlerine soruyor. "Soruyu en son sormanız gereken kişi kim?" diye soran öğretmenlerine "Sizsiniz" cevabını veriyorlar. Öğretmenleri "Ben bir şey öğretmiyorum. Eğer öğretsem ne öğrenirler kim bilir! Öğretme eyleminin modası geçti. Bir saniye durup akıllarına takılan şey ile ilgili düşünürlerse kendi kendilerinin otoritesi olurlar. Herkes kendi öğrenim sürecinden sorumludur" diye açıklıyor.

Öğretim programları da merkezî bir otorite eksikliğini yansıtıyor. "Klasikler"i öğretmek yeterli değil; klasikler artık ÖBE (Ölü Beyaz Erkekler) olarak biliniyor. Günümüzde çok az akademisyen, bütün öğrencilerin Batı Edebiyatı'nı öğrenmesi konusunda hemfikir. Öğrenciler bunun yerine, kadınlara ilişkin çalışmalar ya da azınlık hakları gibi konuları, farklı bakış açılarından irdeleyen dersleri almalılar. Eğitimdeki bu "çok kültürlü" yaklaşımla uzlaşın ya da uzlaşmayın, artık tek bir otoritenin olmadığı açık. Birçok fikir var ve bu fikirlerin her biri değerli. İnsanlar, fayda sağlamasına rağmen toplum kurallarına daha az uyuyorsa, o zaman hangi kurallara riayet edilecek? Hangi kültür ya da toplum düzgün? Biz-

lere, hiçbirinin düzgün olmadığı ya da hepsinin mükemmel olduğu düşündürtülmeye çalışılıyor.

Hele internet... İnternet öncesi dünyayı hatırlayacak kadar yaşlı olan insanların çoğu gibi bizler, internetsiz nasıl idare ediyorduk çok şaşırıyorum. 1990'larda filmlerin gösterim saatlerine nasıl ulaşıyorduk? İnternet, araştırma yapmadaki başarısının yanı sıra, aynı zamanda çok demokratik bir bilgi kaynağı. Binlerce insan yazdıklarınızı okuyabilsin diye ders kitabı yazmanıza ya da çok satan bir gazetede köşe yazarı olmanıza gerek yok. Kendinize bir web sayfası ya da blog sayfası hazırlayın; böylece bir sürü kişi yazdıklarınızı okuyabilir. İnternet dünyasında hiçbir yetkili yok, bilgi akışı serbest, herkes yazılanlara ulaşabilir ve doğru olsun ya da olmasın istediğinizi yazabilirsiniz. Tapscott, genç neslin çok fazla muhalif olduğuna da dikkat çekiyor. Televizyonun pasifliğine karşın, insanlar bilgisayar başında etkileşime geçiyor. Mesaj panoları ve sohbet odaları bilginin, fikirlerin hatta bazen ilk aşk kıvılcımlarının paylaşıldığı diyalogların gelişmesine yardımcı oluyor. "Çünkü sorgulama, itiraz etme ve aynı fikirde olmama var. Böylece çocuklar eleştirel düşünen bir nesil hâline geliyor" diye yazıyor Tapscott. Ancak bu durum can sıkıcı kurallardan kurtulmak için belki de bir bahane. İnternet ortamında sosyal rollerinizi bir kenara bırakabilirsiniz. Farklı bir yaşta ya da cinsiyette mi olmak istiyorsunuz? Hiç durmayın. *New Yorker* dergisindeki ünlü bir karikatürde iki köpek arasında geçen bir konuşmada, biri diğerine "İnternette kimse köpek olduğunu bilmiyor ki!" diyordu.

Ailenin otoritesi de eskisi gibi değil. Aile Çalışmaları Profesörü Robert Billingham, Chicago Sun Times'daki makalesinde "Anne ve babalar artık 'ebeveyn' olmaya pek hevesli değil. Çocuklarını sevmek ve en güvendikleri arkadaşlarıymış gibi onlara yol göstermek istiyorlar" diyor. Chicago'lu Richard Shi-

elds, on yedi yaşındaki oğlunun en iyi arkadaşı olduğunu söylüyor. Oğluna katı kuralları ve disiplini dayatmaktansa birlikte eğlenmeyi tercih ediyor. "Bizim değerlerimizi görüp bunları kendi süzgecinden geçirmesi daha yararlı" diyor.

Bu, çocukların aile kararlarında daha etkili oldukları anlamına da geliyor. Henüz anaokuluna giderken kendi kıyafetlerini seçen çocuklar, büyümeye başladıklarında ailelerine hangi arabayı alacakları veya nerede yaşayacakları konusunda fikir veriyor. *Sun-Times*'daki bir makalede bir grup ergen ve aileleri üzerine yapılan araştırmada, bir kız çocuğunun babasının yeni işine karar vermesine yardım ettiği; bir diğer gencin de ev dekorasyonu ve elektronik eşya alımıyla ilgili kararları verdiği ortaya çıktı. Ergenlerin %40'ı aile kararlarıyla ilgili fikirlerinin çok önemli olduğunu düşünüyor. Aile otoritesinin hâkim olduğu önceki devirlerde, bu yüzde herhalde sıfıra yakın olurdu. Bir ailenin iki kızı, anne ve babasını ikinci arabalarını alma konusunda ikna etti. Kızların annesi Christine Zapata, "Kızlarıma her zaman kendi fikirlerini söylemelerini öğütledim. Ama sanırım bazen kendi kazdığım kuyuya kendim düşüyorum" diyor.

Bu neslin kendi çocukları olduğunda neler yaşayacaklarını çok merak ediyorum. Anne ve babalık otoritelerini daha da mı az uygulayacaklar; yoksa büyürken alıştıkları dozdaki otoriteyi kullanmaya devam mı edecekler? Eğer Ben Nesli, kendi çocuklarına bireyci olmayı öğretirse çocuklar ergen olduğunda, ebeveynler ve gençler arasında çıkacak irade savaşına hazırlıklı olmakta fayda var.

Farklı Olmak İyidir, Evlenirken Bile...

Sosyal yaşamın en uzun ömürlü geleneklerinden biri olan evlilik ve düğün törenleri, toplumsal kurallardan uzaklaştığımızın en açık kanıtı. 1957'de insanların %80'i evlenmeyenler

Eskiden katı kıyafet ve görgü kurallarıyla düzenlenen düğün merasimleri artık çok daha serbest. Ne de olsa bu sizin düğününüz! Canınız isterse şort da giyersiniz bikini de...

için "hasta, sinirli ya da ahlaksız" diyordu. Şimdi ise evlenip evlenmeyeceğiniz ya da ne zaman evleneceğiniz kişisel bir tercih olarak algılanıyor. Kiminle evleneceğiniz de yine bu tercihin bir parçası. Annemle babam 1967'de evlendiklerinde, her ikisi de Beyaz olmasına ve birçok yönden benzeşmelerine rağmen, biri Katolik diğeriyse Protestan olduğu için evlilikleri, "karışık evlilik" olarak adlandırılmıştı. Annemin Minnesota'lı akrabaları, haftalarca aralarında fısıldaştılar. Oysa ki ağabeyim, 2003'te evlenirken, eşi Yahudi olmasına ve bu durum çok daha belirgin bir dinsel farklılık oluşturmasına rağmen, tek bir kişi bile imada bulunmadı. Katolik akrabalarımız düğünde dans edip eğlendi; ben de yeğenimin isim törenine büyük bir gururla katıldım.

Irklar arası evliliklerin sayısı da 1980'den bu yana ikiye katlandı; her on yedi evlilikten biri bu kategoriye giriyor. An-

cak Yüksek Mahkeme, 1967'de ırk karışımıyla ilgili yasayı kaldırmadan önce, on altı eyalette Beyazlar ile Siyahlar kanunen evlenemiyorlardı. Aslında, Alabama'daki ırk karışımına karşı olan son yasa, 2000 yılının kasımına kadar resmen iptal edilemedi. Şimdiyse bu tarz birliktelikler her yerde, hemen her etnik köken ve ırk arasında yaşanıyor. Üç yıl boyunca kapı komşum olan adam Meksika kökenli bir Amerikalıydı, karısı ise yarı Yahudi yarı İtalyan bir kadındı. Tanıdıklarımın arasındaki Asyalı-Beyaz evliliklerin sayısını bile unuttum. Asyalı kadınların hemen hemen yarısı, beyaz bir adamla evleniyor. 1997'de üniversite hazırlık sınıfları arasında yapılan bir ankette, öğrencilerin %95'i ezici bir çoğunluk oluşturarak "Birlikteliklerde önemli olan ırk veya din değil, iki insanın anlaşmasıdır" fikrine katıldı. 2000'de liseli gençlerin %41'i, diğer ırklardan kişilerle birlikte olduklarını söyledi.

Konuştuğum birçok insan, ırklar arası birlikteliğin kendi nesilleriyle aileleri arasındaki en büyük fark olduğunu, yaşıtlarının çoğunun diğer ırklardan kişilerle ilişki yaşadığını, ancak ailelerinin bu ilişkileri onaylamadığını söyledi. Texas ve Kuzey Carolina'da yaşayan birkaç kadın, bana siyahî biriyle birlikte olurlarsa babalarının zavallı genci kapıda silahla karşılayacağını söylediler. Fakat Ben Nesli'ne mensup gençlerin büyük bir çoğunluğu, bu durumu saçma buluyor: Kim bir başkasının ırkını umursar ki? Bir ankete göre, beyaz gençlerin sadece %10'u, kendi etnik kökeninden kişilerle evlenmenin önemli olduğunu söylemiş. Katılımcıların %45'i ise bunu, daha çok ailelerinin önemsediğini belirtmiş. Genç Asyalı-Amerikalıların %32'si, aynı etnik gruptan evliliğin kendileri için önemli olduğunu söylerken, %68'i bunun aileleri için önemli olduğunu kaydetmiş. Irklar arası evlilik

gelecekte, farklı geçmişlerden gelen gençler tanışıp flört ettikçe daha da yaygınlaşacak.

Diğer ırklardan ya da dinlerden olan kişilerle evlendiğimizde önceki nesillerin düğün kurallarına tam olarak uymuyoruz. 1960'ların ortasında *Brides (Gelinler)* dergisi, düğün davetiyeleri için doğru renklerin “beyaz, krem ya da fildişi rengi" olduğu konusunda ısrar ediyordu. Diğer bir deyişle davetiyeniz, herkesin davetiyesi gibi olmak zorundaydı. Günümüzde insanlar, düğünlerinde istedikleri rengi ve temayı kullanıyor. Dallas'a yakın yaşayan ailem bir seferinde üzerinde bir kovboy ve kadın kovboyun olduğu bir düğün davetiyesi almıştı. Davetiyede misafirlere hitaben "Hadi! Kutlayacak büyük bir düğünümüz var" yazıyordu. Davetiyeye cevap kartının seçenekleri ise "Evet, ayağımıza çizmelerimizi çekip orada olacağız" veya "Kahretsin gelemiyoruz" idi.

İnsanlar gelenekleri istedikleri yöne çekiyor. Bazı gelinler nedimelerini erkek arkadaşları arasından seçerken, damatların da kadın sağdıcı olabiliyor. İlk *Beverly Hills 90210* yıldızı Tori Spelling, 2004'te Charlie Shanian ile evlendiğinde; beş bayan, iki de erkek nedimesi, eşinin de beş erkek, üç bayan sağdıcı vardı. Diğer bir eğilim de gelinlerin, nedimelerin istedikleri kıyafeti giymelerine izin vermesi. Artık bütün nedimeler aynı tarzda giyinmek zorunda değil. Birçok çift, kendi aşklarını ifade eden bir düğün töreni istiyor, kendi evlilik yeminlerini kendileri yazıyor. Bir seferinde bağlılık yemininin, madde bağımlılığından kurtulmak üzerine olduğu bir düğün izlemiştim. Düğün fotoğrafçılığı da giderek “gerçekçi” stile doğru kayıyor. Fotoğrafçılar resmî pozlara daha az önem verip “an fotoğrafı” çekmeye çalışıyor. Düğünler artık bir kurallar bütünü olmaktan öte, bir çeşit kişisel ifade biçimi hâline geldi. Gelinlik tasarımcısı Reem Acra, gelinin kendi kişiliğini yansıtan bir model

seçmesi gerektiğini düşünüyor: "Gelinlerime her zaman 'Sen kimsin ve anlatmak istediğin ne?' diye sorarım."

Kilise ve Cemiyetler

Ben Nesli, din kurallarına uymak konusunda pek istekli değil. Bütün mezheplerde kiliseye gidenlerin sayısı 1950'lerden bu yana %30 oranında azaldı; bu azalmanın yarısı da 1980 yılından sonra gerçekleşti. Maneviyatlarını sorgulamayı seçen Bebek Patlaması Nesli çocuklarının aksine Ben Nesli, pek dindar değil. 18-29 yaşları arasındaki gençlerden sadece %18'i her hafta kiliseye gidiyor. Aileleriyle yaşayan liseliler arasında ise bu oran %26. Güneyde bile üç liseliden sadece biri her hafta dinî aktivitelere katılıyor. Dinî tercihi olmadığını söyleyen üniversite hazırlık öğrencilerinin sayısı 1985 ve 2003 arasında ikiye katlandı; her hafta dua ettiğini söyleyen öğrencilerin sayısında da 1996'dan 2003'e doğru bir düşüş gözlendi. Bu neslin, kendi çocukları olduğunda kiliseye daha sık gittiğini ve dindarlaştığını görmek hayli ilginç olabilirdi. Jeffrey Arnett, *Emerging Adulthood (Yeni Nesil Yetişkinler)* adlı kitabında gençlerin inanç sistemlerinin oldukça kişiselleşmiş olduğundan bahsediyor. Bu sistemi "Kendi dinini kendin yarat" şeklinde isimlendiren Arnett, gençlerin yalnızca %23'ünün "tutucu biçimde inançlı" olduğunu, kalan %27'sinin ise agnostik, deist ya da liberal görüşlü olduğunu yazıyor. Birçok kişi özel bir inanç sistemine bağlanmıyor; Melissa'nın düşüncesi şu şekilde: "Ben her neye inanılırsa inanılsın, bunun çok kişisel olduğunu düşünüyorum. Herkesin kendine göre bir Tanrı fikri var. Tanrı'yı hissetme biçiminizi, dinî inançlarınızı ve doğrularınızı kişisel inancınız belirler." 2005'in nisan ayında yapılan bir ankette, Amerikalı dört Katolik'ten üçü, dinî meselelere cevap ararken Papa Benedict'in öğretilerine başvurmaktansa kendi yolundan gitmeyi tercih edeceğini belirtmiş.

Çoğu genç, tahmin edebileceğiniz gibi, dayattığı kısıtlayıcı kurallar yüzünden, kurumsallaşmış bir dine inanmayı bırakıyor. *Emerging Adulthood (Yeni Nesil Yetişkinler)* kitabında yapılan röportajda, büyüme çağında Yahudi dinî törenlerine katılan Dana, yetişkin olunca havraya gitmekten vazgeçtiğini söylüyor. "Üzerimde ben nasıl bir insan olacağım baskısı vardı; herhangi birinin yaşam biçimimi yönlendirmesinden hoşlanmıyordum" diyor. Katolik olarak yetiştirilen Beth, yetişkin olunca tüm insanların doğal ve hayvani güdüleri olduğunu fark edip Katolik inancını bırakmış. "Yaptığım her şeyden dolayı suçlu hissetmek beni mutsuz ediyordu" diyor. Episkopalizm (piskoposçuluk) yanlısı olarak yetiştirilen Charles da dinini bırakmış, sebebini de şöyle açıklıyor: "Kendimi düşünmem desteklenmiyordu. Daha açık konuşmak gerekirse bana 'Bu siyah, bu da beyaz. Şunu yap, şunu yapma!' deniliyordu. Bu duruma daha fazla katlanamazdım."

Son yıllarda üye sayısı artan kiliselerden çoğu, körü körüne bağlılık bekleyen köktenci Hristiyan mezhebinden. Ancak bu kiliseler, dinin hayli kişiselleşmiş bir yorumunu ön plana çıkarıyor. Köktenci Hristiyanlığa inanan birçok kişi, "İsa'nın kişisel kurtarıcınız" olduğuna ve "sizinle ilgili bir planı bulunduğuna" inanmanızı istiyor. Bu tarz cümleleri Dallas'ın varoşlarındaki lise sınıf arkadaşlarımdan çok sık duyardım. Birçoğu gururla "Tanrı ile kişisel bir ilişki"si olduğundan bahsederdi. Ünlü Hristiyan kitabı *The Purpose-Driven Life (Maksatlı Yaşam)*'ın yazarı Rick Warren şöyle diyor: "Kendinizi kabul edin, diğerlerinin onayına kendinizi kaptırmayın. Tanrı bizleri sorgusuz sualsiz kabul eder, onun gözünde hepimiz paha biçilmeziz. Mezhepler, bir kişinin cennete kabul edilmesi için hayırlı işler yapmanın ve insanlara iyi davranmanın değil de kişisel bağlılığın etkili olduğunu öğretiyor. Bir katil bile olsanız, eğer İsa'nın kişisel kurtarıcınız olduğunu kabul ederseniz, kurtarılacaksınız. Elbette ki hâlâ birçok

inanan erdemli bir yaşam sürdürmeye çalışıyor; ancak artık kişisel inançlar daha önemli görülüyor."

Üye bekleyen tek grup kiliseler değil. Robert Putnam'ın *Bowling Alone (Tek Başına Bowling)* adlı kitabında belirttiğine göre, dernek ve cemiyetlere üyelik de 1970'lerden bu yana dörtte bir oranında azaldı. *Elks*, *The Joycees* ve *PTA* gibi cemiyetlerin üye sayılarında düşüş görüldü. Putnam, bu yönelimi "medeni çözülme" olarak adlandırıyor ve bu çözülmenin nesil değişimleriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşıyor. Kitabın adı da, insanların eskiden örgütlü cemiyetlerde zaman geçirmelerine rağmen, artık tek başlarına ya da resmî olmayan gruplarla takılmalarından ileri geliyor. Gençler bir cemiyete katılmaktansa kendi işlerini tek başlarına halletmeyi tercih ediyor.

Komşularımıza da daha az güvenmeye başladık, dünyanın güvenli bir yer olduğuna artık pek inanmıyoruz. 1976'da lise öğrencilerinin %46'sı "İnsanların çoğuna güvenebiliriz" derken, 1997'de bu güven %26'ya düştü. 2000'de 18-24 yaş arası gençlerin %64'ü, çoğu insanın "yardımsever" olmaktansa sadece kendini düşündüğünü, %53'ü ise insanların fırsat bulduklarında sizi kullanmaya çalışacağını söyledi. Oysa 45-54 yaş arasındaki katılımcılar, genel olarak çoğu insanın adil ve yardımsever olduğunu söyledi. Ben Nesli hiçbir şeye bağlanmayan ve kendi içine kapalı cemiyetlerden uzak duran bir kültür oluşturdu; hiç kimseye de güvenmiyor. Egemen olan fikir; "Onlar sana yapmadan; sen onlara yap!" diyen ve şu bireyci dünyada kimseye değil de sadece kendine güvenmeyi şart koşarak bireysel tatmin sağlayan bir nevi kehanet niteliğinde.

Dünya Çapında Günah Çıkarma

20 yaşındaki Maria, annesinin en çok kullandığı cümlenin, "İnsanlar aile içinde yaşanan kötü olayları bilmek zorunda de-

ğil" olduğunu söylüyor. Oysa bu görüşü, Ben Nesli mensuplarının çok azı paylaşıyor. İtirafta bulunmanın ruhumuza iyi geldiğini düşünüyoruz ama karanlık bir kabinde rahibe fısıldayarak değil. Yaşadıklarınız ne kadar tatsız olursa olsun, olayın ayrıntılarını ve duygularınızı herkese anlatabilirsiniz. Yirmi beş yaşındaki Shannon, hor görüldüğü bir ev ortamında büyüdü ve on sekiz yaşındayken aşırı dozda uyuşturucu aldı. Terapide, başına gelenlerden dolayı utanmaması gerektiğini öğrendi. "Yaşanmış bir şeyin etrafına duvar öremezsiniz, konuşup rahatlamak çok daha iyi bir yöntem. İnsanların arasına karışıp yeni tanıştığım birine hikâyemi anlatıyorum. Belki böylece benim deneyimlerimden kendilerine ders çıkarırlar" diyor.

Öğrencilerimden yaşanmış bir olayı anlatan bir öykü yazmalarını istediğimde, kendi hikâyelerini de anlatabileceklerini ve gerçek kişilerin adlarını ifşa etmek istemiyorlarsa isim vermek zorunda olmadıklarını söyledim. İsim vermeme önerime kimse katılmadı; aksine ergen cinselliği, uyuşturucu kullanımı, psikolojik bozukluk ve boşanma çatışmaları üzerine birçok imzalı metin aldım. Öğrencilerimden biri bekâretini 14 yaşındayken sekiz ayak parınağı olan bir adama verdiğini yazmıştı. Bir sürü öğrenci, cinsellikle ilgili samimi denemeler yazdı. O kadar çok deneme vardı ki metinleri konularına göre listelemek zorunda kaldım. Öğrencilerin hiçbirisi, diğer nesillerin özenli biçimde saklayacağı sırlarının bütün detaylarını bilmeme aldırmıyordu.

Bu durum birebir sohbetlerde de geçerli. 22 yaşındaki Jenny, Güney'deki küçük bir üniversiteden mezun olmuş. Psikoloji konferansında karşılaştığımızda kendisine kariyer planlarını sordum. İki dakika içinde bana bozulan nişanından ve eski nişanlısının depresyona girdiğinden bahsetti. Bütün hikâyeyi yalansız ve herhangi bir utanma belirtisi göstermeden anlat-

mıştı. Erkeklerle ilgili bir araştırmada 18-24 yaş arasındakilerin %62'si, kişisel sorunlarını başkalarıyla rahatça paylaşabildiğini belirtmiş. Buna karşılık 65 yaş ve üzerindekilerin sadece %37'si buna katılmış. Birçok yaşlı insan, gençlerin bir zamanlar tabu olan maaş miktarlarını hemen söylemesine çok şaşırıyor.

Ben Nesli, duygular konusunda da çok açık. 24 yaşındaki Ashley, "Ailemin ya da dedemlerin aksine bizim nesile duygularımızı, öfkemizi ve üzüntümüzü içimizde tutmayıp dışarıya yansıtmamız söyleniyor" diyor. Ancak bu iyi bir şey mi pek emin değil. "Duygusal açıdan sağlıksız bir nesiliz. Sürekli duygularımızı tartmaya, paylaşmaya ve incelemeye çalışınca daha dramatik sonuçlarla karşılaşabiliyoruz."

Tabii bu, gençlerin içinde bulundukları kültürden bekledikleri mesaj değil. Birisinin duygularını bir başkasıyla paylaşmasının işleri daha da karıştıracağı bilinse bile, yine de açık olmak teşvik ediliyor. Gençlik dizisi *Dawson's Creek*'in 2001'de yayınlanmış bölümlerinden birinde kız karakter, başkasıyla birlikte olan hoşlandığı kişiye hislerini açıklamak istemiyor. "Kalbim kırılacaksa itiraf etmeye hakkım yok" diyor. Oda arkadaşı ise bunu duyduğuna inanamıyor: "Gerçekten hissettiğin sürece istediğini söylemeye hakkın var!"

ÇFB Ortaya Dökülüyor!

Sağlık sorunları da artık çok açık biçimde ve dürüstçe konuşuluyor. Yakın geçmişe kadar sağlık sorunları, özellikle de kadın hastalıkları, uluorta konuşulmazdı. Bir seferinde dedeme neden sadece bir çocuğu olduğunu sorduğumda, "Çocuk bakımı çok masraflı" diye cevap vermişti. Hâlbuki maddi imkânlarının iyi olduğunu biliyordum. Anneme bu olayı anlattığımda, anneannemin daha fazla çocuk doğuramadığını söyledi. Sebebini sordum. "Babamın dediğine göre 'kadınsal sorun

ları' varmış. Tek söylediği bu oldu" dedi. Bu terimi daha önce duymuştum. "Kadınsal sorun" dediğinizde, insanların aklına göğüs kanseri, rahim ameliyatı, endometriyozis, kısırlık, hatta regl dönemi gibi sözcükler gelir.

Bu günlerde çoğu insan, bu terimleri aile, arkadaş hatta tamamen yabancı insanların yanında kullanmaktan çekinmiyor. www.constantchatter.com sitesindeki mesaj panosunu sürekli okuyorum. "Her Şey Aile" köşesinde hamilelikten ve doğumdan bahseden bölümler var. Kadınlar bu platformda her şeyi tartışıyorlar, gerçekten her şeyi... Konuşulan konular arasında sadece sabah bulantıları değil, aynı zamanda düşükler, âdet sancıları, vajinal akıntının yoğunluğu, âdet kanının rengi ve hamileyken kocalarıyla hangi pozisyonlarda seviştikleri de var. Ayrıca hangi pozisyonların risk oluşturup oluşturmayacağından da açıkça bahsediyorlar. Bu mesaj panosuna en çok yazılanlardan biri de, "ÇFB geliyor" ya da "ÇFB ise kusura bakmayın!" gibi cümleler. Ben Nesli'ne mensup olmayanlar belki bilmiyorlardır. ÇFB'nin açılımı, "Çok Fazla Bilgi" demek. İşler çığırından çıkmadan, insanları uyarmanın bir yolunu bulmalıyız. Ama ne kadar uyarırsak uyaralım yine de tüm detayları anlatmaktan vazgeçmeyeceklerini biliyorum.

Sanal ortamda, çocuğunu düşüren ya da bebeğini kaybeden anneler için destek forumları da var. Birçok anne hikâyesini bilgisayar başında anlatıyor. Bir seferinde bir annenin duygu yüklü hikâyesini okumuştum. Kadın, doğumdan birkaç saat sonra ölen, sakat bir çocuk dünyaya getirmişti. Yazdığı her mesajın altında yer alan imzasının yanında, ölü evladının defin fotoğrafı da vardı.

Mesaj forumları, birçok bilgiyi gün ışığına çıkardığı ve zor deneyimler yaşamış kadınları desteklediği için çok yararlı. Bu çok güzel bir gelişme, ancak önceki nesillerdeki kadın-

ları düşünürsek bu konuları, bırakın kamuya açık forumlarda bilgisayar başında tartışmayı, belki de en yakın arkadaşlarıyla bile paylaşamıyorlardı. Artık çok daha açık bir çağda yaşıyoruz. 1990'da yapılan bir araştırmada kırklı yaşlardaki kadınların %33'ü hijyenik ped reklamlarının televizyonda yayınlanmasına karşı çıkarken, 30 yaşın altındaki kadınların sadece %5'i bu fikre katılmış. Genç kadınların hijyenik ped reklarımdan tek şikâyeti, "modası geçmiş namus kavramları"yla kadın zekâsının hafife alınması. Bu zihniyet değişikliği, belki de ilk defa âdet gören Margaret ile ihtilam olan Tony'nin hikâyelerini anlatan Judy Blume kitaplarını okumaya başladığımızda gerçekleşti. Bu kitaplar yayımlanmadan önce de âdet görme ve ihtilam olma üzerine konuşmaya başlamıştık. Bu yüzden hemen her konuda son derece açık sözlü olabiliyoruz. Şimdi ekranlarda sadece ped reklamları yok; artık prezervatif, ereksiyon ilaçları ve "kişisel kayganlaştırıcı" gibi ürünlerin de reklamlarını izleyebiliyoruz.

Doğrucu Nesil

Açık sözlülük, işte ve evde kolay iletişime girmemize olanak sağlıyor. Yaşça ileri bazı iş adamları, gençlerin çok açık sözlü olmasından şikâyet ederek, bazı çalışanların kendileriyle ilgili fikirlerin açık ve net alarak paylaşılmasını talep ettiğini ve karşılığında onların da yorum yaptığını söylüyor. Bazı müdürler ise gençlerin, yaşlıların çalışma tarzlarını eleştirmeye bu kadar hevesli olmalarına şaşırıyor. Bu durum otoriteye duyulan törpülenmiş saygının ve genç neslin dizginleyemediği dobralıklarının bir sonucu.

Gençler dobralıklarını bir hazine olarak görüyor. Gençlik dizisi *The O.C*'nin bir bölümünde 16 yaşındaki Seth, babası "Sözlerine dikkat et. Kibar olmaya çalışıyorum, beni anlamayı deneme-

lisin" dediğinde şu alaycı cevabı veriyor: "Hayır teşekkürler. Dürüst olmayı tercih ederim." Bazı Ben Nesli mensuplarına göre, eğer kendinize karşı dürüst değilseniz ve başkalarının koyduğu kurallara uyuyorsanız, dürüst olmayan biri gibi karşılanabilir ya da üzerinizde baskı hissedebilirsiniz. Bu suçlamalara maruz kalmaktan kaçınmak, kibar bir insan olarak tanınmaktan daha önemli. Chris Collin, *What Really Happened to the Class of '93* (*'93 Sınıfına Gerçekten Ne Oldu?)* adlı kitabında, düzenli ve kibar biri olan sınıf arkadaşı Beck'in, bu davranışları yüzünden, öz benliğini yansıtan ufak bir bakışını bile yakalayamadığından dert yanıyor. Önceki nesiller başka bir insanın öz benliğini umursamıyordu ama Ben Nesli için "kendin olmamak", yanlış ve kötü bir insan olmakla eş değerde. 21 yaşındaki Kim, annesinin diğer insanların düşüncelerine çok fazla önem verdiğini düşünüyor. Annesi, Kim kılık kıyafetine dikkat etmezse kendisinden utanması gerektiğini söylüyormuş. Kim ise bu görüşe katılmıyor. "Asıl annem, doğal görünmediği için kendisinden utanmalı" diyor.

Öğrencilerimden biri bu ilkeyi biraz fazla benimsedi. 22 yaşındaki Aaron, iyi niyetli hatta sevimliydi ama muhafazakârlığa aykırı düşüncelerini kendine saklayamadığı için, bir öğretmenin endişe duyabileceği türden bir öğrenci hâline geldi. Dönemin sonuna doğru diğer öğrenciler, dersi sürekli böldüğü için, Aaron'a düşmanca davranmaya başlamıştı. Bir seferinde şöyle yazdı: "Beni nedensiz yere baş kaldıran bir asi olarak görebilirsiniz, ancak bir nedenim var. Bu neden benim için geçerli. Kendime karşı dürüst olursam güvenim artar, kendimden hoşnut olurum. Ancak kendime karşı dürüst olmazsam huzursuzlaşırım, kendimi sahte biri gibi hissederim. Kendime karşı da diğerlerine olduğum kadar dürüst olmalıyım." Başka bir deyişle, kendinize karşı dürüst olmanız, başkalarının sizi sevmesinden daha değerli.

Ben Nesli dolaysız ve net konuşulmasını da takdir ediyor. Genç bir çalışan, "Yaşlı nesiller bir şey söylerken o kadar dikkatli ve politik konuşuyor ki, çoğu zaman dediklerinin yarısını bile anlamıyorum" diyor. *When Generations Collide (Nesiller Çarpıştığı Zaman)* adlı iş dünyası kitabının yazarlarından Lynne Lancaster, bu durumu özetleyen mükemmel bir örnek veriyor. Üvey oğullarına yemek masasında daha düzgün davranmalarını öğretirken, "Herkesin karşılıklı saygı ve özen sahibi olduğu bir ailenin parçası olduğunuzda, görgü kurallarını bilmeniz ve uygulamanız gerekir" diyen Lynne'e çocuklar boş ve anlamsız gözlerle bakınca, bu nesille nasıl başa çıkacağını bilen baba "Ne dediğini boş verin! Her ikiniz de çatallarınızı kullanın!" demiş. Lynne'nin dediğine göre de işe yaramış.

$ @ % & * % $!

Anneannenizin önünde söylemekten çekindiğiniz sözler, günümüzde bir anda ağzınızdan çıkabilir. İster destekleyin ister karşı çıkın, küfür etmek artık eskisi gibi şok etkisi yaratmıyor. Küfür etmeyi yasaklayan kuralların esnemesi, aslında yukarıda bahsettiğimiz diğer sosyal yönelimlerin bir sonucu. Küfür ediyoruz, çünkü insanların ne düşüneceğini umursamıyoruz.

'60'lı yılların radikalleri, etrafta "piç kurusu" diyerek dolaşırken, bu sözün yaşlı nesli rahatsız edeceğinin farkındaydılar. Bağımsızlıklarını ilan etme biçimi böyleydi ve herkese, toplumun onayını umursamadıklarını gösteriyorlardı. Küfürün şok etkisi yaratması bir yere kadar geçerli olabilir, ancak gençler artık insanları şaşırtmak için bu yolu seçmiyor. Bu, âdeta onların konuşma biçimi. 1994 yapımı *Clerk* adlı film, sık sık küfürlü kelimeler kullanarak gençlerin konuşma biçimlerini açıkça ortaya koyuyor. Özellikle "becermek" (*fuck*) kelimesi İngilizcede hem isim, hem fiil hem de sıfat olarak çok yönlü kullanılabiliyor.

Küfürlü konuşma alışkanlığı özellikle üniversitelerde çok yaygın, resmî ortamlarda bile... Chicago Üniversitesi'ndeki oryantasyon programım, Gotik tarzda bir binanın oldukça geniş bir salonunda düzenlenen açılış toplantısıyla başlamıştı. Bu arada sahneye gelen bir idareci, sınav programında bir değişiklik olduğunu ve yüzme sınavının o gün değil de ertesi gün yapılacağını söylemişti. O anda yüzme şortu giyen bir delikanlı, sahneye doğru yürüyerek ellerini yukarı kaldırmış ve kızgınlıkla "Has...r!" demişti.

Sonradan anlaşıldı ki her şey yönetimin onayıyla okulun ti-yatro topluluğu tarafından önceden tasarlanmıştı. Hem afalladığımı hem de bu durumun hoşuma gittiğini hatırlıyorum. Üniversitede insanlar resmî toplantılarda küfürlü konuşabiliyor! Burası lise gibi değil de daha az kuralı olan bir yaz kampı gibiydi. Sosyoloji derslerimin birinde "boktan iş" kavramını tartışıyorduk ve hiç kimse bir kere bile göz kırpmamıştı. Yurttaki herkes denizciler gibi küfür ediyordu. Şükran Günü'nde eve gittiğimde anneme hindinin "orgazm edici derecede güzel" olduğunu söylememek için kendimi zor tutuyordum (üniversitelilere tavsiyem: bunu siz de sakın yapmayın!) Buna benzer sözcükleri ağzımdan kaçırdığımda annemin gözleri büyür ve eliyle ağzını kapatırdı. Ben Nesli'nden çok az kişi, bir başkası küfrettiğinde eliyle ağzını kapar. Belki 10 yaşındayken yapıyorduk ama artık değil.

Veriler, Gelenekçilik ve Toplumsal Onaylanma İhtiyacı İle İlgili Ne Diyor

Ara sıra da olsa dedikodu yapmaktan hoşlanır mısınız? Bir işi yapmaktan kurtulmak için hasta taklidi yaptığınız oldu mu? Kendi istediğinizi yapmak konusunda ısrarcı oldunuz mu? Oy kullanmadan önce her adayın özelliklerini dik-

katli bir biçimde inceler misiniz? Kibar biri misiniz? Hatalarınızı kabullenir misiniz?

İlk üç soruya hayır, kalan üç soruya da evet dediyseniz, toplum tarafından onaylanmaya ihtiyaç duyuyorsunuz demektir. Diğer insanların sizi iyi bir insan olarak tanımasını istiyorsunuz ve geleneklere uygun davranışlara değer veriyorsunuz. Diğer insanların düşünceleri sizi çok ilgilendiriyor.

Muhtemelen Ben Nesli'nin bir mensubu değilsiniz. Bu sorular "Marlowe-Crowne Toplumsal İsteklilik Anketi" adı verilen bir teste ait. Bu test, kişinin toplumun onayına duyduğu ihtiyacı ölçüyor. Testin yazarlarına göre, yüksek puan alan kişiler, "kibar ve kabul edilebilir" davranışlar sergileyip "geleneksel, klişe ve kültürel kuralları" benimsiyor. Öğrencim Charles Im ile birlikte, bu soruların üniversite öğrencileri ve çocuklardan oluşan 40.725 kişilik bir gruba sorulduğu çalışmayı inceledik.

Toplumsal onaylanma ihtiyacı puanlarının, 1950'lerden bu yana giderek düşmesi şaşırtıcı değil. 2001'de ortalama bir üniversite öğrencisi, 1958'deki öğrencilerin %62'sinden daha düşük puan almış. Diğer bir deyişle, 2001'deki öğrenciler 1958'dekilerin %38'lik başarı diliminde yer alıyor. Bu değerler, standart testlerinkiyle aynı işliyor. Çocuğunuzun bir testten önce %50, daha sonra da %38 aldığını hayal edin. İlk önce ortalamasını düşünürsünüz ama daha sonra aklınıza düşme gösteren performansı gelir.

Çocukların da benzer sonuçlar verip vermeyeceğini merak ettim. Değişen sadece üniversite öğrencileri miydi yoksa çocuklar da artık toplum onayını umursamıyor muydu? Çocukların sonuçları da benzerdi. Yaşları 9 ila 12 arasında değişen çocuklar, artık toplum onayına daha az ihtiyaç duyuyordu. Örneğin, 1999'da beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin %24'ü toplum onayına ihtiyaç duyuyordu ya da şöyle diyelim: Aldıklar

yüzde, 1960'daki çocukların sonuçlarından %76 daha azdı. Çocukların geçirdiği değişim, üniversite öğrencilerininkinden bile büyük. Çocuğunuz standart bir testten %24'lük bir sonuçla eve gelse herhalde çok üzülürdünüz. Sonuçlar bana, toplumsal onaya karşı azalan gereksinimin yaygın olduğunu söylüyor. 9 yaşındaki çocuklar bile bu akımın özelliklerini taşıyor.

Bu akımı kuşkusuz Bebek Patlaması'nda doğanlar başlattı. Veriler, toplum onayına duyulan ihtiyacın 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında en düşük seviyeye indiğini ortaya koyuyor. Bu sonuç şaşırtıcı değil. Patlama çocukları 1960'larda gençlik isyanını başlatmıştı. 1970'lere gelindiğinde isyan yaygınlaştı ve otoriteye boyun eğmemek sosyal bir değer oldu. Radikal hippi Jerry Rubin'in 1970'lerin sonunda kullandığı yöntemi ele alalım. Birisi onu telefonla aradığında eğer meşgulse dürüstçe "Şu an seninle konuşamam, mastürbasyon yapıyorum" diyordu.

Öte yandan 1980'lerde toplum daha geleneksel bir hâle büründü. Erkekler saçlarını kısalttı, İspanyol paçalar normale döndü ve ot içimi azaldı. Aslında her zaman alay edilen zayıflama ve diyet mücadelesi, önemini kaybetti. Ben Nesli bu eğilimi bir bakıma değiştirdi. Artık toplum onayı tamamen hor görülen bir şey gibi algılanmıyor, ancak toplumun onayına olan gereksinimin seviyesi 1950'ler ve 1960'ların seviyesine bile ulaşamadı. O günler tamamen geride kaldı.

1980'lerde, Ben Nesli'ni yeni maceralara sürüklerken, Patlama çocuklarını çok gerilerde bırakan yeni bir dalga meydana geldi. Ben Nesli, çok doğal karşıladıkları bireyciliğin yarattığı sıkıntıyla, her şeyden önce geldiklerine inanıyor. Yeni nesle adını veren bu eğilimi, önümüzdeki iki bölümde açıklayacağım.

2. BÖLÜM

Tek Kişilik Ordu: BEN

1986'da annem beni okula götürürken Buick marka arabamızın hoparlöründen Whitney Housten'ın *The Greatest Love of All* (*Aşkların En Büyüğü)* adlı şarkısı çalardı. Bir gün anneme bu şarkıyla ilgili düşüncesini sordum. "Aşkların en büyüğü... hım... Çocuklardan bahsediyor herhalde" diye cevapladı. Annem bunu söylerken çok sevimliydi ama dahası vardı. Ona göre şarkı, çocukların "gelecek" demek olduğundan ve onları iyi eğitmemiz gerektiğinden bahsediyordu. Belki de dünya barışından? Ya da edebiyattan? Hiçbiri değil. Şarkının vermek istediği asıl mesaj, çocukların "içlerindeki" güzelliği görebilmeleri konusunda eğitilmeleriydi. "Herkes bir kahramanı olsun ister" diyordu şarkı, ancak kişi, "ihtiyaçlarını karşılayacak" birisini bulamadığından kendisine güvenmeyi öğreniyordu. Sonra koro hep bir ağızdan "Kendini sevmeyi öğrenmek, aşkların en büyüğüdür" diyerek şarkıya devam ediyordu. Şarkı, önceki nesillerin davranışlarındaki hayret verici değişimi de gözler önüne seriyordu. Çünkü o zamanlar başkalarına saygı duymak, kendine saygı duymaktan çok daha önemliydi. "Öz saygı" terimi 1960'ların sonuna dek yaygın

bir biçimde kullanılmadı ve 1980'lere kadar da eğlence programlarında ya da akşam yemeklerinde duyulmuyordu. Fakat 1990'lara gelindiğinde, bu terim ağızlara sakız olmuştu.

Offspring müzik grubunun, 1994 tarihli şarkısının sarsıcı biçimde saygısız nakaratı olan "öz saygı"yı ele alalım. Şarkıda bir delikanlı ve kız arkadaşından bahsedilir. Delikanlı, "Sadece beni istediğini söylüyor... Öyleyse neden arkadaşlarımla yattığını merak ediyorum" der. Daha sonra delikanlı duruma kayıtsız kalır ve "sorun değil" diye devam eder, çünkü ne de olsa kendisi "öz saygısı olmayan bir aptal"dır. Kısacası bu şarkı, kendi psikolojisinin ezberden, fazla kafaya takmadan farkına varan bir kişiyi betimler.

1990'ların ortalarında *Offspring* sayesinde çoğu insan, "öz saygı" terimini kanıksadı ve bu özelliğin kendilerinde olması gerektiğini düşündü. Bu özellikten yoksunsalar kendilerini nasıl tanımlayacaklarını da biliyorlardı. *Offspring*'in kendi kendisiyle dalga geçen tarzı, söz konusu kavramın yüksek algılanma düzeyini gösteriyor.

Bu yıllarda öz saygı konusuna olan ilgi arttı. 2005'in temmuz ayında www.amazon.com adlı internet sitesinden 105.438 kez, "öz saygı" ile bağlantılı kitaplar arandı. Dergilerdeki öz saygıyla ilgili makalelerin sayısı, Viagra ile ilgili toplu e-postaların sayısına ulaştı. *Ladies Home Journal* adlı dergi, okuyucularına kendilerini sevmelerini öğütlerken, *Parenting* dergisi, "Kendim olmaktan gururluyum!" diyerek çocuğunuza kendisini sevmesinin beş kolay yolunu öğretme yöntemini sunuyordu. Eğer "öz saygı" yasaklı kelimeler arasında olsa, emin olun birçok radyo ve TV kanalı, ilgili denetim kurumu tarafından çoktan kapatılırdı. Pediatri Akademisi rehberi, küçük çocukların bakımı ve yetiştirilmesi konusunu anlatırken öz saygı sözcüğünü yedi sayfada tam on kez kullanıyor. Güven, bireysel saygı ve kişinin kendine inancı gibi ifadelerin sayısını hatırlamıyorum bile.

Öz saygı sözcüğü nasıl oldu da akademik bir terim hâlinden çıkıp kadın dergilerinden şarkı sözlerine, oradan da ünlülerin röportajlarına sıçrayan tanıdık bir laf hâline geldi? Hikâye çok eskiye, insanların öz kavramından haberdar olmadığı zamana dayanıyor. Eskiden evliliğinizi başkaları düzenlerdi, işinizi aileniz belirlerdi. Her davranışınız katı din kurallarına uygun olmak zorundaydı. Çağlar ilerledikçe toplumsal kısıtlamalar etkisini kaybetmeye ve insanlar kendi seçimlerini yapmaya başladılar. En sonunda bireyin özgür bir kişi olarak algılandığı modern döneme ulaştık.

1970'lere vardığımızda, bireyin öz saygısı Amerikan bilincine yerleşti. Bebek Patlaması'nda doğanların idealleri, eskilerin görev ve namus ahlakının aksine, anlaşmaya ve bireysel tatmine odaklandı. Mayne Dyer 1976'da çok satan kitabı *Hatalı Yönlerimiz*'de, ünlü şarkı *Hayatımın Günışığısın*'ın ismini *Hayatımın Günışığıyım* şeklinde değiştirmeyi teklif ediyor. Dyer, "Kendinize olan sevginiz, 'ilk aşkınız' olmalı" diyor. 1970'te meşhur olan *Martı* adlı kitap, yiyecek bulmak için kumsaldan ayrılıp geri dönmekten sıkılan bir kuşu anlatıyor. Martı uçmaktan keyif almak istiyor. Gökyüzüne doğru süzülürken yaptıklarının kendisini sürüden ayıracağını bilmesine rağmen, "hayatın anlamının ve daha iyi bir yaşam amacının peşinden koşmak" istiyor. İlk başta belli başlı bütün yayınevlerinin reddettiği bu kitap, Amerikalılar "Hayat bireyin ihtiyaçlarına odaklanmalıdır" düşüncesine kapılınca en çok satanlar listesinde başı çekti. Animasyon film *Kayıp Balık Nemo*'daki martıların gagalarından çıkan tek kelime ise "Benim..." di.

Bu kitap ne Patlama Nesli hakkında ne de 1970'li yıllar üzerine yazıldı. Patlama Nesli'nin etkisi kültürümüzde kendisini fazlasıyla hissettirdiği için, öncelikle bu nesli anlamaya çalışmalı, sonra da Patlamacıların, Ben Nesli'nden hangi noktalarda ayrıldıklarını tespit etmeliyiz. Neden 1970'lerin Ben Nesli olarak tabir edilen Patlama Nesli, gerçek Ben Nesli değildi?

Bir neslin hangi adla anılacağı, o neslin mensubu olan genç erişkinlerin neyin peşinde olduğuna ve neyi, yaşamlarının doğal bir parçası olarak gördüklerine bağlıdır.

1950 ve 1960'larda yetişen Patlamacılar için, "kendine odaklanma", yepyeni bir kavramdı; bireysellik ise henüz adım atılmamış bir alandı. Daniel Yankelovich, 1981'deki kitabı *New Rules: Searching for Self-Fulfillment in a World Turned Upside Down* (*Yeni Kurallar: Tersine Dönmüş Bir Dünyada Kişisel Tatmin Arayışı*) adlı kitabında yaşamlarında yepyeni meselelerle başa çıkmaya çalışan Patlama Nesli mensuplarını tarif ediyor: Kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğu bir evlilikte kararlar nasıl alınacak? Anne babanız kendine odaklanma kavramından bihaberse siz nasıl kendine odaklanabilirsiniz? Kitapta Patlama Nesli mensupları, karanlıkta daireler çizerek bir şeyler arayıp duran insanlar olarak tasvir ediliyor. O dönemde dünya o kadar yeniydi ki, bu yeni bireyselliğe ve kişisel tatmin arayışına işaret edecek ne bir harita ne de bir yol işareti vardı.

Herhalde Patlama Nesli'nin, "kendi"nden bahsederken içe bakış ve "gelişme" gibi soyut kavramlarla dolu bir dil kullanmasının nedeni de buydu. Yeni akımlar, bu tarz özenli bir dil kullanılmasını beraberinde getirir ve bu sürecin zaman alacağını da peşinen kabul etmek gerekir. Bu sebeple Patlamacılar "benim yolculuğum", "benim gelişme ihtiyacım" ve "benim tatmin edilmemiş potansiyelim" gibi kavramlardan bahsederler. '60'lı yılların dava adamı Todd Gitlin, Patlamacıların arayışını, "içe doğru yolculuk" olarak nitelendiriyor. Bugünün gençlerine, fazlasıyla abartılı gelen bu ifadeler, hayatın anlamını arayan Patlamacıların kendine odaklanmasını, gün be gün evrilen kesintisiz bir proje olarak yansıtıyordu. 1976 yılında *New York Magazine* dergisinde yayımlanan bir makalede, Tom Wolfe "yeni hayal"i, "kendi'nin farkına varma, kendini yeniden şekillendirme, yücelere çıkarma ve parlatma (...) ve bu

mesele üzerinde gözlem, çalışma ve tespit yapma" olarak tanımlıyor. '60'lı yılların radikal eylemcisi Jerry Rubin, *Growing (Up) at Thirty-Seven (37'sinde Erişkin Olmak)* adlı kitabının, "Kendimi Ararken" adlı bölümünde; 1970'lerde gözde olan rolfing masajı, yoga, kısa sürede kişisel dönüşüm vadeden "standart est eğitimi", cinsellik terapisi ve içindeki çocuğu bulma gibi her nevi faaliyeti denediğini yazıyor.

Bu çeşit içe yönelik araştırma ve arayışlar günümüzde; 45 yaş üstü Patlama Nesli Mensupları ve Maslow'un bütün eserlerini okumuş psikoterapistler olarak örneklendirebileceğimiz New Agers (Yeni Çağ Maneviyatçıları)'nın konuşmalarında gözlemlenebilir. Örneğin, 1953 doğumlu film yıldızı Kim Basinger'e, yaşamının kalan kısmında ne yapacağı sorulduğunda "Yolculuğumun kalan kısmının hangi istikamette olacağını gözlemleyeceğim" diye cevap verdi. 1959 doğumlu York Düşesi Sarah Ferguson ise aynı soruya şöyle cevap verdi: "Birkaç ay kalmak üzere Amerika'ya gelmem, yeni Sarah'ın, yani gerçek benliğimin çiçek açıp boy vermesini sağladı." Gerçi bütün Patlamacılar böyle konuşmuyor fakat bu tarz konuşmaları, hangi nesilden olduklarını tespit etmede kullanılacak bir işaret haline gelecek kadar fazla sayıda Patlamacı böyle konuşuyor. Bu tarz konuştuğunuzda karşınızdaki genç kız veya delikanlının gözlerini devireceğinden emin olabilirsiniz. Sonra da size "Boşver ya, neşelen* biraz" diyecektir.

William Strauss'dan Neil Howe'a ve Patlama Nesli'nden Steve Gillon'a birçok kişi, soyutluk ve maneviyatın Patlama Nesli'nin ayırıcı özelliği olduğunu düşünüyor. Gillon kitabında, Patlama Nesli gençlerinin "ahlaki tarz" sahibi olduğunu söylüyor ve kitabın bir bölümünü, bu neslin "yeni aşırı

* Buradaki "neşelen" kelimesi, İngilizce "lighten up" deyiminin tercümesidir. "Lighten up" İngilizcede hem "neşelenmek" hem de "aydınlanmak farkına varmak" anlamına gelir. Bu yönüyle New Age akımının aydınlanma tutkusuna da atıfta bulunur (ç.n.)

dinci" akımına ayırıyor. İster kiliseye gitsinler ister meditasyon ya da yoga yapsınlar, Patlama gençleri yaklaşık kırk yıldır manevi konularla ilgileniyor.

"Yeni Çağ" (*New Age*) konuşma tarzını benimsemeyen Patlama Nesli mensupları bile, yeni tüketim ürünlerinin oluşturduğu dinde daha ulvi anlamlar arıyorlar; buna yuppie devrimi diyebiliriz. David Brooks, *The Bobos in Paradise* (*Cennetteki Bobolar)* adlı kitabında, üst sınıfa mensup Patlama Nesli bireylerinin servetlerini, önceden olduğu gibi mücevher ve kürk yerine, daha ahlaki ve anlamlı buldukları mutfak gereçleri gibi şeylere harcadıklarını yazıyor. Hatta yazar, yiyeceklerin bile "iyi ahlakın barometresi" olmaya başladığını, 1960'ların değerlerinin "seçici bir biçimde güncelleştirildiğini (...), Özgür Aşk gibi gençlere ilginç ve eğlenceli gelen kavramların bir kenara bırakılıp tam tahıllı beslenme gibi, orta yaşlı hastalık hastalarına hitap eden şeylerin muhafaza edildiğini" söylüyor.

Patlama'da doğanların soyut ve manevi kavramlara olan ilgisi farklı kaynaklarda yer alıyor. 1973'te bireylerin %46'sı "içsel esaslara odaklandıklarını" söylemişti. 1990'larda ise gençlerin sadece %26'sı bu fikre katıldı. Patlama Nesli'nin %30'u yaratıcılığın yürekten geldiğini söylerken, 1990'larda gençlerin %18'i bu görüşü onayladı. Daha güçlü bir kanıt ise ülke çapında 300.000 üniversite hazırlık öğrencisi arasında yapılan anket sonucunda ortaya çıktı. 1967'de üniversite hazırlık öğrencilerinin %86'lık ezici çoğunluğu, "anlamlı bir hayat felsefesi geliştirmenin" en temel amaçları olduğunu söylemişti. 2004'te Ben Nesli'nin sadece %42'si -yani Patlama gençlerinin yarısı- bu fikre katıldı. Bu yönden bakarsak kesinlikle kendi neslimin bir mensubu olduğumu söyleyebilirim. Akademisyen olmama rağmen, "hayatın anlamlı felsefesinin" ne olduğunu bile bilip bilmediğimden emin değilim. Jerry Rubin bunu biliyor: "Bulma umuduyla aramak yerine, arayışı başlı başına bir amaç hâline getir-

dim. Arayışımla bütünleşip anın içinde kayboluyorum" diye yazıyor. "Tamam, Jerry. Dünyaya döndüğünde bize haber ver."

Jerry yukarılarda uçarken, 2004'te 57 yaşındayken ikiz doğuran Aleta St. James ile tanışmış olabilir. James, bu sıra dışı doğumu tüm dünyaya şöyle ilan ediyor: "Tüm dünyam kendimi ispatlamaktan ibaret, çocuklarımla bu ispata devam etmek istedim." Ben Nesli mensuplarının, www.amazon.com'da "Bebek Patlaması'nda Doğanların Kendini Beğenmişliklerinden Bıkmak" temalı kitapları listelemeleri, beni hiç şaşırtmıyor.

Patlama Nesli mensuplarının bir bakıma komik bir çelişki oluşturan başka bir özelliği daha vardı, grup toplantılarına aşırı önem veriyorlardı. Bu neslin mensupları, toplumla hareket eden büyüklerinin izinden yürüdü, ancak tek farkla. Büyükleri yardım kuruluşu *Elks Lodge*'ye katılırken, onlar Amerika'nın radikal sol görüşlü Weathermen hareketine katıldı. Patlama gençlerinin Ben Nesli olamama nedeni, belki de budur. Her şeyi gruplar hâlinde yapıyorlardı: Vietnam protestoları, feminizm yürüyüşleri, bilinç yükseltme seansları, kendine güven eğitimi, diskoya ve seminerlere gitmek... Kişinin kendini bir grupla birlikte ifade etmesi daha güvenli bir yol olabilir ama kesinlikle radikal değildi. Hiç kimse, diğerleriyle birlikteyken kendi yolunu çizmenin zor olacağının ve bu olayda komik bir çelişki olduğunun farkında değildi. Patlama Nesli'nin yönelimleri ve söyledikleri, gruplara duydukları güvenle çelişiyordu. "30 yaşın üzerindeki kimseye güvenme" prensibi, insanları yaşlarına göre sınıflandırıyor; tıpkı 1960 ve 1970'lerde birçok kişinin kendisini yaşlılardan ayırmak için saçını uzatması gibi. David Crosby, 1970 yılındaki bir şarkısında "çılgınlık bayrağını dalgalandırabilmek" için, saçlarını kestirmemeye karar verdi. Bir bayrağınız varsa grupsunuz demektir. Patlama gençleri bireyselliği icat ettiklerini düşünebilirler, ancak tıpkı diğer mucitler gibi, icadı mükemmelleştiren bir nesle bayrağı teslim ettiler.

Patlama Nesli, kişilerin kendine odaklanması konusunda emeklemeye başladı ama asla yürümedi. İnsanların çoğu bireysellik fikrini özümsemedi, onun yerine evlenip aile kurdular. Benliğin yollarını genç yetişkinler olarak benimseyenler, aksanlı konuşmaya başladılar. Kullandıkları dilde soyut düşüncenin ve "yolculukların" tınısı vardı. Büyüdüklerini fark ettiklerinde düşünce biçimlerini yeniden keşfetmek zorunda kaldılar. Öze odaklanmayı da sadece bir "süreç" olarak gördüler. Rubin, kitabında bir arkadaşının sözünü hatırlatıyor: "Biz, daha ölmeden yeniden dirilen ilk nesiliz."

Ben Neslinin Doğal Olarak Kendine Odaklanması

Ben Nesli olarak yeniden doğma gereksinimi duymadık. Bizler, zaten bireyi yücelten bir dünyaya doğmuştuk. 1970'lerde filizlenen, kişinin kendine odaklanması hâli, sonraki yirmi yılda çok sıradan ve alışılmış bir hâle gelmişti. Ben Nesli bu durumu, balığın suyu kabullenmesi gibi kanıksadı. Patlama Nesli özünü ararken kendini balta girmemiş bir ormanda gibi hissettiyse, Ben Nesli yönünü bulacağı haritayı, Yahoo! Haritası'ndan temin etti. Hatta çoğu zaman bu yönergelere ihtiyaç bile duymadı, çünkü birey kültürü onlar için ana kucağıydı. Herhangi bir gruba katılmamıza ya da içsel yolculuklardan bahsetmemize gerek yok. Çünkü biz zaten olayın içindeyiz. Wolfe'nin dediği gibi, bireyi "cilalamaya" ihtiyacımız yok çünkü zaten pırıl pırıl parlıyor. İç dünyamızı irdelemeye gerek duymuyoruz çünkü neyle karşılaşacağımızı biliyoruz. Küçüklüğümüzden beri bize kendimizi ön planda tutmamız öğütlendi. Dünyanın işleyişi böyle, sorgulamaya gerek yok. Haydi alışverişe gidelim!

Ben Nesli, bireyin gereksinimlerine bencilce ve kendini soyutlayıcı biçimde odaklanmıyor. Bu tutum, toplumsal ku-

ralları nispeten azalmış bir dünyada yaşamaktan ve kişinin kendisinin önemli olduğuna dair sarsılmaz bir inanç duymasından kaynaklanıyor. Ayrıca bu yol, her istediğimizi elde ettiğimizi gösteren bir "şımarıklık" da değil. Her ne kadar bazı çocuklar şımarık da olsa, bu gidişatın özünde şımarıklık bulunmuyor. Bizler için kendimizi sevmek, özel olduğumuzu düşünmek ve hayallerimizin peşinden koşmak çok doğal. Ben Nesli kendine odaklanma konusuna oldukça açık sözlü ve mağrur. 2004 basımı *Conquering Your Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam Krizini Yenmek)* adlı kitapta, 25 yaşındaki James, zor zamanlarını ve hayatını değiştirmeye nasıl karar verdiğini anlatıyor. "Yeni parolam 'Jason için en iyisini yap!' idi. Mutlu olmak zorundaydım, her durumda kendim için en iyi olanı yapmaya çalıştım."

Kendimize yönelmemiz, Patlama Nesli'nin soyutluğuna hoşnutsuzluk duymamıza neden oluyor. Örneğin, 2004 basımlı *Something Borrowed (Ödünç Alınan Bir Şey)* adlı kitaptan bir karakter, bir gencin gözüyle 1980'lerin televizyon dizisi *Thirtysomething*'i *(Otuzlar)* izleyince, Patlama Nesli'nin hayatın anlamını sorgulamayı bırakıp alışveriş listesini hazırlamaya başlamalarını istiyor. Ben Nesli'nin bu gerçekçi tavırları, bireyselliğin soyutluğunu içeren, ancak bunu çok yalın bir biçimde kullanan günlük dilimizde de kendini belli ediyor. Bireysellik dilini, ana dilimiz gibi konuşuyoruz. Bu günlerde "sağduyu" üzerine verilen tavsiyelerin çoğu, "bireysellik" mesajı içeriyor:

- Toplum içinde nasıl davransam diye mi endişeleniyorsunuz? "Sadece kendiniz olun."
- Alkolik, uyuşturucu bağımlısı ya da katil olmanızın iyi yanı nedir? "Kendimle ilgili çok şey öğrendim."
- İşteki veriminiz yetersiz mi? "Kendinize inanın" (Genellikle devamında "Hiçbir şey imkânsız değildir" lafı gelir.)

- Yeni bir çift ayakkabı mı alsanız yoksa burnunuzu mu deldirseniz? "Elbette ki, kendinizi ifade edin."
- Neden tatmin olmadığınız ilişkinizi bitirmeli, sıkıcı işinizden istifa etmeli ve de kayınvalidenize ağzının payını vermelisiniz? "Çünkü kendinize saygı duymak zorundasınız."
- Kötü bir alışkanlığınızı bırakmak mı istiyorsunuz? "Kendinize karşı dürüst olun."
- Biriyle birlikte olmak veya evlenmek için doğru zamanı mı kolluyorsunuz? "Başka birini sevmeden önce kendinizi sevmek zorundasınız."
- Fikrinizi söylemeli misiniz? "Evet, kendinizi savunun."

Bu cümleleri o kadar sık kullanıyoruz ki, artık fark etmiyoruz bile. Yeni Yıl için alınacak kararları gözden geçiren *Today* adlı TV programında konuşan Dr. Phil, basmakalıp bir şekilde şu cümleleri sıralar: "Kendine saygı duy!", "Kendine yalan söyleme!" Zaten Dr. Phil'in en çok satan kitaplarından birinin adı *Self (Özbenlik)*'tir. Yukarıdaki cümleleri ve fikirleri o kadar doğal karşılıyoruz ki, sanki Aldous Huxley'in *Brave New World (Cesur Yeni Dünya)* kitabındaki mükemmelliğe şartlanmış karakterler gibi, hepsini çocukken rüyamızda öğrendik.

Bu özdeyişler bazen saçma bile olsalar, kulağımıza öyle gelmiyor. Kişisel gelişimden, sanki benliğimize yeni bir kat boya atılabilirmiş gibi bahsediyoruz. Kişisel yardım kitaplarını, benliğimiz sanki vergilerden kesilen bağışlardan istifade edebilirmiş gibi okuyoruz. *Benlik* diye bir dergi bile var.

Psikolog Martin Seligman'a göre kendinden sorumlu, çalışkan ve sert kavramlarının yerini; seçimler yapan, acıyı ve mutluluğu tadan, harekete geçmeye zorlayan; saygınlık, etkinlik ve kendine güven gibi özellikleri olan "Kaliforniya benliği" aldı. Medya da amansızca bu benliği meşhur ediyor. Konuyu araştırmaya başlar başlamaz, popüler medyada "benlik" sözünün ne ka-

dar sık kullanıldığını gördüğümde şaşırmıştım. 1980 ve 1999 yılları arasında yayımlanan haberlere ilişikin yapılan titiz bir çalışmada, "ben, benim, kendim" gibi özgönderimli kelimelerin kullanımında artış yaşanırken, "insanlık, ülke, kalabalık" gibi sözcüklerin kullanım sıklığında belirgin bir düşüş olduğu gözlendi.

Gençler de benlikle ilgili dersleri çok iyi öğrenmişe benziyor. 23 yaşındaki Britney Spears, 2004'te hayranlarına yazdığı bir mektupta yaşamla ilgili önceliklerini "kendim, kocam Kevin ve ailemiz" olarak sıralıyor. Bu örnekte anlatmak istediğimi anlamak için cümleyi iki kere okumak zorunda kaldıysanız, bunun nedeni öncelikler listesinde kendimizi ilk sıraya koymamız gerektiğini kanıksamış olmanızdır. Kendinizi ilk sıraya koymasaydınız, değerlere hakaret etmiş gibi olacaktınız (tabii eğer öz saygınız az değilse). Yirmi yaşındaki Maria, annesinin ona sürekli başka insanların ne düşüneceğini aklında tutması gerektiğini hatırlattığını söylüyor. Maria, "Başkalarının ne düşündüğü önemli değil" diyor. "Önemli olan, benim kendimi algılama biçimim. Memnun etmem gereken tek kişi kendimim."

Zeki pazarlamacılar da bu gerçeği keşfetmiş durumda. 1990'ların sonunda Prudential markası, uzun süreli sigorta

Nesle Göre Değişen Benlik

Bebek Patlaması'nda Doğanlar	Yeni "Ben" Nesli
Kişisel tatmin	Eğlence
Yolculuklar, sırlar, araştırma	Zaten oradalar
Dünyayı değiştir	Hayallerini izle
Protestolar ve grup oturumları	Televizyon izlemek ve internette dolaşmak
Soyutlama	Uygulanabilirlik
Maneviyat	Maddecilik
Yaşam felsefesi	Kendinden memnun olmak

sloganı olan “Kayanın Bir Parçasını da Siz Alın”ı, tamamen bireyselliğe yönelik “Kendi Kayanız Olun” şeklinde değiştirdi. Gruptan ziyade bireye odaklanacak son yer olması beklenen ABD Ordusu bile, bu akımı izledi. Askeriyenin 2001’de benimsediği slogan “Tek Kişilik Ordu” idi.

Öz saygı Konusunda Yaşanan Değişimler: Veriler Ne Diyor

Öz saygı ile ilgili topladığım bilgiler, zamanla değişen toplumsal eğilimleri mükemmel bir biçimde yansıtıyor. İş arkadaşım Keith Campbell’la birlikte, 65.965 üniversite öğrencisinin yetişkinler arasındaki en ünlü ölçüt olan Rosenberg Benlik Saygısı Anketi’ne verdiği yanıtları inceledik. Veriye ilk kez bakarken nefesimi tuttum, ancak endişelenmeme gerek yoktu; yaşanan değişim devasaydı. Anket sonuçlarına göre, 1990’ların ortalarında üniversite öğrencisi erkekler, 1968’deki üniversiteli erkeklerin %86’sına kıyasla daha fazla öz saygıya sahipmiş. 1990’lardaki kız öğrencilerin de Patlama Nesli’nin kızlarının %71’inden daha fazla öz saygıya sahip olduğu ortaya çıktı. 1960 ve 1990 yılları arasında, üniversite öğrencileri “Kendime karşı artık daha olumluyum” ve “Kendimden tamamen memnunum” gibi fikirleri özümsemeye başladı. Diğer kaynaklar da bu veriyi doğruluyor. 1997’de yapılan anketteki bir soru: “Genel olarak kendinizden memnun musunuz?” idi. %93’lük ezici çoğunluğun cevabı “Evet memnunum” oldu. %6’lık dilim, “Çok fazla memnun değilim” derken, kalan %1 “Hiç memnun değilim” dedi. Diğer bir araştırma sonucuna göre de gençlerin %91’i kendisini sorumluluk sahibi diye tanımlarken, %74’ü fiziksel açıdan çekici olduğunu, %79’u da kendini çok zeki bulduğunu belirtti.

Çocukların öz saygı oranları gençlerinkinden farklı, hikâyeleri de çok daha ilginç. Çocuklar için özel olarak hazırlan-

mış bir anket olan Coopersmith Benlik Saygısı Anketi'nde yaşları 9 ila 13 arası değişen 39.353 çocuğun cevaplarını inceledik. 1970'lerde, ülkenin çocukları Bebek Patlaması'nda doğanlardan X Nesli'ne doğru kayarken, muhtemelen toplumsal kararsızlık yüzünden çocukların öz saygısı da azalmış. Yaygın boşanmalar, istikrarsız ekonomi ve artan suç oranı yüzünden 1970'ler çocuk olmak için zor bir dönem hâline gelmiş. 1979'da ortalama bir çocuğun puanı, 1960'ların ortalarındaki çocukların %81'inden daha düşük. Bu süreçte çocuklar "Kendimden çok eminim", "Çok mutluyum" gibi ifadelere daha az katılırken, "Hayatımdaki her şey karmakarışık" cümlesini kendilerine daha yakın buluyordu. 1970'lerde gençleri ve yetişkinleri büyüleyen bireysellik akımı çocuklara fayda etmedi, hatta belki de kişisel tatmini yeni yeni keşfeden ebeveynleri onların kalplerini kırdı. 1980 yılından sonra Ben Nesli büyümeye başladığında, çocukların öz saygısında bariz bir artış gözlendi. 1980 ve 1990'larda çocuklar, gün geçtikçe kendilerinden duydukları memnuniyeti dile getirmeye başladılar. "Kolay beğenirim" ve "Her zaman doğru olanı yaparım" gibi fikirleri onayladılar. 1990'ların ortalarında çocukların öz saygı oranı, Patlama çocuklarının 1970 öncesinde kaydettikleri sabit oranla eşitlendi, hatta bu oranı geçti. 1990'larda ortalama bir çocuk, Ben Nesli öncesi son zaman dilimi olan 1979'daki çocukların %73'ünden daha fazla öz saygıya sahipti.

Ancak bence burada garip bir nokta var, çünkü 1980'lerin ve 1990'ların Amerika'sı, 1950 ve 60'ların çocuk dostu durağanlığına asla yaklaşamıyor. Şiddet suçları had safhada, boşanma hâlâ çok yaygın ve ülke 1990'ların sonundaki ekonomik patlamayı henüz yaşamamış. O hâlde, eski yılların sakinliği ve refahı olmadan bu çocukların öz saygısı 1980 ve 1990 yılları boyunca nasıl bu kadar çarpıcı bir oranda arttı?

Aileler, çocukları boyama yaparken bile öz saygılarını arttırmaları konusunda teşvik ediyorlar. Bu boyama kitabının kapağındaki kedinin bile öz saygısı yüksek. Ancak köpeğin boynunda öz saygıyı arttıran kurdela yok. Muhtemelen öz saygısı düşük, ne de olsa suyunu tuvaletten içiyor.

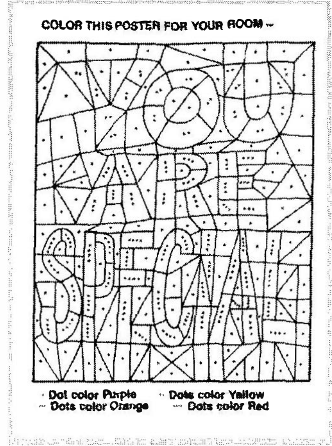
Bireysel Program

Bu soruya en kestirme cevap, çocukların bu yönde eğitim aldıkları olabilir. 1980 sonrasında halk arasında, çocukların kendilerine duydukları öz saygıyı arttırmak için yaygın bir çaba vardı. Bir zamanların Patlama çocukları, günümüzde, çocukların her zaman kendilerinden memnun olması gerektiğini düşünen ebeveynlere dönüştüler. Öz saygı programlarına yönelik araştırmalar ilk olarak 1980'lerde yapılmaya başlandı; öz saygıyla ilgili psikolojik ve eğitime yönelik makalelerin sayısı, 1970 ve 1980'lerde ikiye katlandı. Öz saygı üzerine gazete makalesi ve kitap sayısı 1990'larda ikinci kez, %52 oranında artış gösterdi. Ben Nesli, "Herkesin öz saygısı olmalıdır" inancını yücelten ilk nesil.

Dergiler, televizyon programları ve kitaplar bazen narsisizme benzeyen duyguları göklere çıkarsalar da, çocukların kendilerine duydukları öz saygının önemini vurguluyorlar (narsisizm, kişide aşırı kibir ve kendini beğenme durumunun var olmasıdır). 1991'de piyasaya sürülen bir çocuk kitabının adı: *Öz Saygı Ülkesindeki Sevilebilenler*. Kitap şu cümlelerle başlıyor "SEVGİYE LAYIK BİRİYİM. Selam sevimli arkadaşım! Benim adım Maymun Mona. Arkadaşlarım Sevimli Takımı'yla beraber Öz saygı Krallığı'nda yaşıyorum." Diğer sayfada çocuklar, krallığın kapılarının,

üç kere gururla: "*Sevilmeyi hak ediyorum! Sevilmeyi hak ediyorum! Sevilmeyi hak ediyorum!*" deyince açılacağını öğreniyor.

Diğer bir örnek de bu bölümde resmini göreceğiniz "KAZANAN OL: Öz saygı Boyama ve Etkinlik Kitabı" adlı kitap. Kitabın içinde, mor fon üzerine sarı, turuncu ve kırmızı harflerle "SİZ ÖZELSİNİZ" yazılı bir poster, çocukların öz saygılarını geliştirmeye yönelik hazırlanmış resim ve etkinlikler var. Başka bir sayfada çocuklardan harf boşluklarını doldurmaları isteniyor: "K-nd-n- kabullen. Sen özel birisin. Ol-ml- düşün". Benzer bir boyama kitabının adı da "Hepimiz Özeliz". Bunların hepsi Al Franken'in *Saturday Night Live (Cumartesi Gecesi Canlı Canlı)*'daki kendine güvensiz karakteri Stuart Smalley'in, kazak giyip sonra aynada kendine "Yeterince iyi görünüyorum, zekiyim ve kahretsin ki insanlar beni seviyor" demesine benziyor. Bu, Franken'in tam da taklidini yaptığı şey gibi görünüyor. Her yerde karşınıza çıkabilir.

Unutmayın, herkes özeldir. Afişin tamamını boyarsanız, ortaya çıkan espriyi görebilirsiniz.

Ülkenin her bölgesindeki birçok okul, aslında kibir ve narsisizmi arttıran öz saygıyı geliştirme programları hazırlıyor. Programlardan birinin adı "Öz Bilim. Konu: Ben" (Neden biyolojiyle vakit kaybediyoruz ki, "ben" çok daha eğlenceli bir konuyum) Diğer bir program da *Pumsy in Pursuit of Excellence (Mükemmellik Arayan Pumsy)*. Programda bir ejderha var ve bu ejderha, çocuklar kendilerinden hoşnutsuz olduklarında onların "Çamurlu Zihin"den kaçmalarına yardım ediyor. Çünkü çocuklar "Parlak Zihin"de kalmak için mücadele etmeli. Si-

hirli Daire alıştırması, her gün bir çocuğun "Ben muhteşemim" yazan bir rozet kazanmasını sağlıyor. Diğer çocuklar da seçilen arkadaşları hakkında övgü dolu sözler söylüyorlar ve bu övgüler, çocuğa yazılı olarak veriliyor. Alıştırmanın sonunda çocuk da kendisiyle ilgili iyi bir şeyler söylemek durumunda. 1950'lerde Patlama çocukları öz saygılarını arkadaşlarıyla kurdukları dostluklarla toplum içinde edinirken, Ben Nesli öz saygısını öğrenerek kazanıyor.

Texas'lı bir baba, beş yaşındaki kızının "Ben sevgiyi hak ediyorum ve yetenekliyim" yazılı bir tişört giydiğini görünce çok şaşırıyor. Daha sonra, bütün çocuk yuvalarında bu cümlenin dersten önce okutulduğunu ve çocukların hepsinin cuma günleri bu tişörtü giydiklerini öğreniyor. Çocukların "Babacığım, yetenekli olmak ne demek?" diye sormalarına bakacak olursak, okulun bu konuyu biraz erken ele aldığını söyleyebiliriz.

Bazı insanlar öz saygı akımının, 1990'ların sonunda okullar sınava daha çok ilgi göstermeye başlayınca etkisini kaybedip kaybetmediğini merak ediyorlar. Fakat etkisini kaybetmiş gibi görünüyor. Ebeveynlik kitapları ve dergiler, öz saygı konusuna her zamanki gibi yer ayırıyor; çok fazla sayıda okul, öz saygı bilincini oluşturmaya yönelik programlar uyguluyor. Birçok okul, görevinin, öğrencilerin kendilerine duydukları saygıyı arttırmak olduğunu söylüyor. 2006'nın ocak ayında, Google arama motorunda "ilkokul-görev listesi-öz saygı" kelimelerini aradığımda 308.000 sayfa çıktı. Bu okullar ülkenin her yerinde, şehirlerde, varoşlarda, kasabalarda ve kırsal bölgelerde yer alıyor. Öz saygıyı "oluşturmak", "geliştirmek", "yüceltmek" ve "ilerletmek" diğer birçok okulla beraber New River'daki (Arizona) New River İlköğretim Okulu; Springfield'deki (Missouri) Shady Dell İlköğretim Okulu, Fruitport'daki (Michigan) Shettler İlköğretim Okulu; Baxter'daki

(Tennessee) Baxter İlköğretim Okulu; Westchester County'deki (New York) Rye İlköğretim Okulu; Augusta'daki (Georgia) Copeland İlköğretim Okulu ve Banff'deki (Kanada) Banff İlköğretim Okulu'nun da temel hedefi. Listede özel dinî okullar da var. Fostoria'da (Arizona) bulunan St. Wendelin Katolik Okulu, "güven duygusunu, öz saygıyı ve kişinin kendine verdiği değeri" arttırmayı amaçlıyor. Florida'daki Andersen İlköğretim Okulu'nda öğrencilerin "benliklerine daha çok saygı gösterecekleri" düşünülerek çıta yükseltiliyor, yani öz saygı sadece öğretmenlerce övülen bir şey değil, aynı zamanda öğrencilerin etkin olarak sergiledikleri bir şey olmalı.

John Hewitt'in *The Myth of Self-Esteem (Öz saygı Efsanesi)* adlı kitabında dikkati çektiği gibi, öz saygı öğretilebilir bir şey ve öğretilmelidir. Hewitt, "Öz saygı programları, öğrencilerin, kişinin kendisiyle meşgul olması ve kendini övmesinin kabul edilebilir ve istenir bir şey olduğuna inanmalarını sağlıyor" diyor. Birçok durumda öz saygı sadece teşvik edilmiyor, aynı zamanda gerekli görülüyor. Bu tür alıştırmalar çocukları, kendilerini sevmeleri için yüreklendiriyor, kendilerini önemsemelerini zorunlu kılıyor. "Çocuk mutlaka kendini sevmeyi öğrenmeli; çocuk, öğretmenin tutumunu takınmalı: "Ben bir bireyim!", "Her şeyi yapabilirim ve sevecenim!"

Calvin, koşulsuz öz saygının neden bu kadar popüler olduğunu çok iyi biliyor: İnsana kendini iyi hissettiriyor ve çok az çaba gerektiriyor.

Programların çoğu, öğrencileri özel bir neden olmaksızın kendilerini sevmeye yönlendiriyor. Uygulamaların birinde öğretmenlerden, çocukların "Ben iyi bir futbolcuyum" ya da "Ben iyi bir şarkıcıyım" gibi cümleler kurmalarını engellemeleri isteniyor. Çünkü bu tür cümleler, öz saygıyı çocuğun yaptığı eyleme odaklıyor. Bunun yerine "Öz saygıyı tamamen çocuğa mal etmeliyiz. Yaptıkları şey ne olursa olsun kendilerine duydukları saygı daha fazla olmalıdır deniyor" deniyor. Diğer bir deyişle, kendinizden memnun olmanız, iyi bir iş çıkarmanızdan daha önemlidir. Program rehberine göre çocuklar, "Önemli olan kim olduğunuzdur, ne yapacağınız değil" türünde telkinlerle eğitilmeli. Çoğu program, işler kötü gitse de ya da çocuk kötü bir şey yapsa da kendisine olan saygısını yitirmesinin engellenmesi gerektiğini savunuyor. Alıştırmaların birinde çocuklardan "kendimi ...'ya rağmen seviyorum" ve "kendimi ... yaptığım için affediyorum" gibi cümlelerdeki boşlukları doldurmaları isteniyor.

Eğitim seminerlerinde öğretmenlere, çocukların öz saygılarını her şeyin üzerinde korumaları gerektiği anlatılıyor. Bir eğitim fakültesinin duvarında "Özel Hissetmeyi Seçiyoruz, Ne Olursa Olsun Buna Değer" yazıyor. Belki de bunun bir sonucu olarak, öğretmenlerin %60'ı, okul danışmanlarının da %69'u, "öğrencilerin davranış biçimi ya da yapabildiklerinden ziyade, kim olduklarına dayalı daha koşulsuz bir onaylamayı" arttırarak çocukların öz saygılarının yükseltilmesi gerektiğini düşünüyor. Eğitim diliyle yapılan bu açıklamayı tercüme edecek olursak: "Koşulsuz onaylama, davranış biçiminiz ya da bir şey öğrenip öğrenmediğiniz dikkate alınmadan kendinizden memnun olmanız anlamına gelir" Tennessee'li deneyimli bir öğretmen, bu uygulamayı onaylamamasına rağmen, her yerde karşısına çıktığını söylüyor. "Çocuklarla çok daha dikkatli ilgilenmeliyiz, ortada bir sebep yokken kendilerinden memnu-

niyet duyuyorlar. Çocuklara 'Benlik' adlı pamuk helvayı, hiçbir temele dayandırmadan ikram ettik."

Öz saygı yaklaşımı, özellikle liberal mavi-devlet bölgelerinde ün kazanmış gibi görünse de tutucu Hristiyan kiliselerinin öne çıkardığı fikirlerle benzeştiği için, kızıl-devlet bölgelerinde de oldukça yaygın. Örneğin, ünlü Hristiyan çocuk kitabı *Siz Özelsiniz*, devlet okullarında benimsetilen koşulsuz öz saygı fikrini aşılıyor. Kitabın 1997'deki ilk baskısında dünya, çocuklara "Eğer aklınız, gözünüz ve kapasiteniz varsa özelsiniz" diyor. Tanrı ise onlara "Siz, siz olduğunuz için özelsiniz, hiçbir niteliğe gerek yok" diyor. "Her çocuk bu güven veren gerçeği duymak ister" yazıyor. Geleneksel din anlayışının elbette ki bireylerin davranışlarını kapsayan kuralları ve "standartları" var. Yetişkinler de bu mesajı duyuyor. Yazar Rick Warren, *Ladies Home Journal* dergisindeki köşesinde, "İnsanların sizinle ilgili söylediklerine inanabilirsiniz ya da sizin tamamen kabul edilebilir, sevilebilir, değerli ve yetenekli olduğunuzu söyleyen Tanrı gibi, kendi kendinize inanabilirsiniz" şeklinde yazıyor.

Özellikle öz saygıyı ele almayan programlar bile, çocukların kendileriyle ilgili hislerine en üst seviyede yer veriyor. Bazı okullardaki çocuklar "Ben diğerlerinden farklıyım, böylece tüm hayallerim gerçek olabilir" veya "Güzeliz, büyüleyiciyiz, cesuruz, ilginciz ve muhteşemiz!" gibi sözleri olan şarkılar söylüyor. Diğer öğrenciler "Ben Şiiri" adıyla şiir yazıyor ya da kendilerini ve niteliklerini anlatan bir TV reklamı hazırlıyor. Alabama'da bir ilkokul öğretmeni, çocuklardan birini "Bir Haftalığına VIP"* projesinin odak noktası yapıyor. Laramie'deki bir Çocuk Müzesi, çocukların olumlu sıfatlar kullanarak kendilerini anlattıkları öz saygı konulu bir sergiye ev sahipliği yapıyor.

* VIP, açılımı "very important people" yani "çok mühim kişiler" anlamına gelen ve topluma açık yerlerde bazı avantajlardan faydalanabilen ayrıcalıklı kişileri temsil eden bir kısaltma (ç.n.)

Aileler, genelde çocuklarını planlayarak dünyaya getirdiğinden ve onlara sevgi duyduklarından, öz saygı derslerine evde de devam ediyorlar. 1960'ların başında doğum kontrol hapı kullanılmaya başlanması, çocukların aileler tarafından bilinçli olarak istenmesi akımını başlattı. Bu akım, 1970'lerin başlarında kürtajın yasallaşıp kültürel değerlerin çocuk sahibi olmayı bir zorunluluktan öte tercih hâline getirmesiyle devam etti. 1950'li yıllarda eğer çocuk yapmıyorsanız bencil olarak nitelendiriliyordunuz, ancak 1970'lerde bu tamamen bireysel bir karar oldu. Sonuç olarak çocuklar, onları gerçekten isteyen anne babaların kucaklarına doğmaya başladı. Her ailenin sahip olduğu çocuk sayısı ortalama olarak 2 ila 4 arasında değiştiği için aileler, çocuklarına yeteri kadar zaman ayırabildi. Gençler, ailelerinin, bireyin öz saygı oluşturması gerektiğine inandıklarını söylüyorlar. 19 yaşındaki Natalie, "Annem bana hep ne kadar özel olduğumu söylerdi" diyor. "Bir şeyi nasıl yapma biçimim önemli değildi, her zaman en iyisini yaptığımı söylerdi." 22 yaşındaki Kristen, ailesinin "ne kadar iyi bir iş çıkardığı ve ne kadar özel bir insan olduğunu" söyleme konusunda "mükemmel" olduğunu anlatıyor. Popüler medya da, kişinin kendine duyduğu saygıyı hemen her şeyin tedavisi olarak göstererek öz saygının ününe ün katıyor. Aile dizisi *Kalabalık ve Mutlu*'nun bir bölümünde, karakterlerden biri, savaşla ilgili ne yapılabileceğini soruyor. Ailenin rahip olan babası "Aynada kendimize bakıp huzuru bulduğumuz an, yeryüzünde de huzuru ve barışı bulacağız" diyor. Bölümün sonuna kadar her karakteri aynada kendine gülümserken görüyoruz. Diğer bir deyişle eğer kendimizi yeteri kadar seversek, bütün savaşlar biter. (Sadece bu durum için söylemiyorum, ancak savaşlar genellikle kişinin kendini, toprağını ve ülkesini birazcık değil de çok fazla sevmesinden kaynaklanıyor.) Televizyonun ve filmlerin de öğrettiği gibi, kişinin kendini sevmesi her şeyden önemli.

Bütün bu çabalar etkisini gösteriyor. Kitabı *Dijital Büyüme* için yüzlerce kişiyle röportaj yapan Don Tapscott, "Gençlerle çalışan öğretmenler, aileler ve sosyal görevliler, bize bu neslin kendini çok fazla düşündüğünü ve kendilerine de hayli güvendiklerini söyledi." CBS kanalının yaptığı bir ankette, 2000 lise mezununa "Kendinizle ilgili olumlu düşünmenizi ne sağlar?" diye soruldu. %33'lük oranla en çok verilen cevap, öz saygı oldu. Okul başarısı %18'lik oranla ikinci sırada yer alırken, insanlar arasında ünlü biri olmak %13 ile üçüncü sırada yer aldı. Ancak bu sonuç şaşırtıcı değil: Öz saygınızın olması kendinizle ilgili olumlu hislere kapılmanıza neden oluyorsa öz saygı programlarının bugünün gençlerine kreşten bu yana bu fikri aşılaması, amacına ulaşmış demektir.

Bazı programların teşvik ettiği gibi, üzerinde "Ben Özelim" yazan tişörtler giymek, parodiye davetiye çıkarmaktır. MTV'nin ilk kez 1997'de yayınlanan çizgi filmi *Daria*'da, Jane adında bir kız vardır. Jane, "Düşük öz saygımdan gayet memnunum, bu hâlimle kendimi daha özel hissediyorum" diyerek izleyiciyi hayrete düşürür. Bölümün devamında "öz saygı sınıfı"nın öğretmeni, öğrencilere "Eğer siz var olmasaydınız dünya neden daha kötü bir yer olurdu? Bununla ilgili on madde sıralayın" der. Öğrencilerden biri, "Hiç doğmamışız ya da aniden ve beklenmedik bir şekilde ölmüşüz gibi mi?" diye sorar. Daria ve Jane, dersten bir an önce çıkmak için kafa kafaya verip öz saygı "sınavını" ezberden cevaplamaya başlarlar: "Kendimden memnun olmadığım ilk anda aynanın karşısında durup gözlerimin içine bakacağım ve 'Sen çok özelsin, hiç kimse senin gibi değil' diyeceğim."

Ben Nesli üniversiteye başladığında bu mesajların hepsi bir anda sıradanlaşıyor. Massachusetts Üniversitesi'nde öğretmenlik yapan Hewitt, sosyoloji dersinde öğrencilerin öz saygıyı

tartışırken çok heyecanlı olduğunu söylüyor. Ancak Hewitt, öz saygı kavramının geçerliliğini sorgulamaya başladığında öğrencilerin suratı asılıyor ve ilgileri dağılıyor. Hewitt bu durumu, bir rahibin aniden Tanrı'nın varlığını sorgulamasında yaşanacaklara benzetiyor. Ne de olsa öz saygının ve bireyselliğin mihrabında tapınıyoruz. Hewitt, "Öz saygının önemi sorgulanınca, çağdaş Amerikan dünya görüşünün de önemli bir kısmı sorgulanmış oluyor" diye yazıyor.

Kızlar Muhteşemdir

Hiç şüphe yok ki Daria çizgi filminin yukarıda bahsettiğim bölümü, öz saygı programlarını taklit ediyor. 1970 ve 1980'leri eşit maaş ve doğum izni gibi kadın hakları için savaşarak geçiren feminist Gloria Steinem, 1990'ların ilk yıllarını kitabı *Revolution From Within: A Book of Self-esteem* (*İçimizdeki Devrim: Öz saygı Üzerine bir Kitap*)'ı tanıtmaya ayırdı. 1991'de Amerika Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin yürüttüğü bir çalışma, kızların "ergenliğe geçiş döneminde kendilerine olan saygılarını yitirdiğini" ortaya koydu. Sayısız haberden oluşan araştırma, ülkede ergen genç kızların kendilerini değerlendirmeleri üzerine bir tartışma başlattı. Genç kızlar üzerine yazılmış, ses getiren kitap *Reviving Ophelia (Opelia'yı Canlandırmak),* işi daha da ileri götürerek kendinden emin olmayan kızların lise deneyimlerini ve hislerini belgeledi. Kızların büyürken kendilerine olan saygılarının rüzgârda savrulduğu aşikârdı ve bu konuda bir şeyler yapılmalıydı.

Çok geçmeden *Girl Scouts* (*İzci Kızlar*) gibi programlar, "Kızlar Muhteşem" bölümleriyle kızların öz saygısına odaklanmaya başladı. Kızlar "Elimden Gelenin En İyisini Yaptım", "Kendini ve Diğerlerini Anlama" gibi rozetler kazanabiliyordu. 22 yaşındaki Amanda, *Girl Scouts* grubunun öz saygıya çok zaman ayırdığını belirtiyordu. "Öz saygıyı geliştirme üze-

rine atölyeler düzenledik ve rozetler kazandık. İstediğimiz her şeyi yapabileceğimizi öğrendik. Kendini ifade etmek ve farklı olduğunu hissetmek güzeldi."

2002'de *Girl Scouts* Konseyi, Unilever ile ortak bir sponsorluk projesi başlattı. "Genç kızlar arasında ülke çapında tartışma konusu hâline gelen öz saygı problemi"ni çözmek için üretilen bu öz saygı programının adı "*Ben Eşsizim*"di. Program yaşları 8 ila 14 arasında değişen kızlara üç kitapçık sunuyordu. Bu kitapçıklarda "kişinin kendinin farkına varması ve en iyi nitelikleri" ile "esas değerleri ve kişisel istekleri tanımlamak" gibi alıştırmalar bulunuyordu.

Aslında kızların öz saygısının ergenliğe geçerken azaldığına dair elimizde çok az kanıt var. Üniversiteli Amerikalı Kızlar Birliği'nin araştırması, standartlaştırılamayan ölçülere dayandığı ve küçük farklılıkları abarttığı için ciddi biçimde kusurlu. 1999'da öz saygıda cinsiyet farklılıkları üzerine yapılmış kapsamlı bir araştırma, alanında en saygın dergi olan *Psychological Bulletin*'de yayımlandı. Araştırma, 97.000 kişi üzerinde önceden yapılmış araştırmaları derleyerek istatistikî olarak özetliyor. İşte çıkan sonuç: Ergen kızlar ve erkeklerin öz saygıları arasındaki fark %4'ten daha az. Çok küçük bir fark olduğu için, bu farkı abartmak mantıksız olabilir. Araştırmayı hazırlayanlardan Wisconsin Üniversitesi profesörü Janet Hyde, "Genç kızlara kendilerine olan saygılarının azaldığını söylersek, çok yanlış bir tahminde bulunabiliriz" diyor.

İş arkadaşım Keith Campbell ile 105.318 kişinin katıldığı farklı araştırmaları incelediğimizde, kızların öz saygısının ergenliğe geçişte hemen azalmadığını, sadece erkeklerin on yılda kaydettiği kadar hızlı bir yükselme göstermediğini bulduk. Kızların öz saygısıyla erkeklerinki arasında büyük bir uçurum yoktu, üniversitede de bu fark çok azdı. Diğer bir veri incelemesinde esk

öğrencim Brenda Dolan-Pascoe, öz saygının sergilenmesinde cinsiyet farkından kaynaklanan bir değişim olduğunu, ancak akademik anlamda kızların ve erkeklerin öz saygısında herhangi bir farklılık olmadığını ortaya koydu. Kızlar ayrıca öz saygıyı, davranışlarına ve ahlaki konulara yansıtmakta daha başarılı çıktı. Genç kızların bu başarıları, kendilerinden şüphe duydukları fikrini yalanlıyor: Kızlar bütün okul seviyelerinde, erkeklerden daha yüksek notlar alıyor ve daha fazla kız üniversiteye gidiyor.

Diğer bir deyişle, genç kızların öz saygı problemleri yok. *Girl Scouts*'un iddia ettiği gibi, "Genç kızlar arasında ülke çapında tartışma konusu hâline gelen öz saygı problemi" diye bir şey yok. Kendinden memnun olma konusuna takıntılı bir kültürde, öz saygı azalmasıyla ilgili en küçük bir ima, ülke çapında yaygara koparmaya yetiyor. *Girl Scouts* programı, öz saygının cinsiyetler bazında ufak bir farklılık gösterdiği sonucunu elde eden 1999 tarihli, kapsamlı bir araştırmadan üç yıl sonra yayınlanmaya başladı. Sırf kocaman bir veri yığını kulağa hoş geliyor diye, bir program neden müfredata girsin ki?

Öz saygı ve Akademik Başarı

Çocukların çok fazla eleştirilmesine karşı olan bir akım da oluştu. Bazı okullar ve öğretmenler çocukların yaptıkları hataları, kendilerine olan saygıları azalmasın diye düzeltmiyor. Ünlü bir yöntem öğretmenlere, çocuklar "özgürce heceleyebilsinler" diye, çocukların imla ve dilbilgisi yanlışlarını düzeltmemelerini tavsiye ediyor (Bu felsfyi ess alark yazlmş br gazte okuduğunuzu düşünün). Öğretmenlere, eğitim derslerinde, sınıfta yaratıcı bir ortam sağlamanın, hata düzeltmekten daha önemli olduğu aşılanıyor.

2005'te İngiliz bir öğretmen, "başarısız olmak" fiilini, eğitim dilinden çıkarmayı önerdi. Bu sözcük yerine "başarıyı ertelemek" fiilini kullanmayı teklif ediyordu. Amerika'da kırtasiyeler

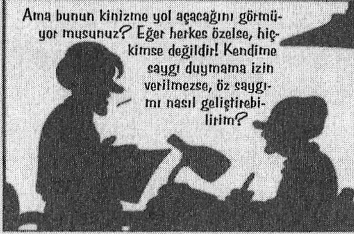

Ben Nesli mensubu çoğu öğrenci ise yetersiz ödevinin A notunu hakettiğini düşünürdü. Öz saygıyı geliştirmek uğruna notun arttırılması esprisi, birçok psikolog ve eğitim uzmanının öz saygı hareketine yönelttiği eleştiriyi yansıtıyor.

mor renkli kalemlerden çok sayıda yedeklemeye başladılar, çünkü öğretmenlerin çocukların kâğıtları için kullandığı kırmızı kalem çok korkutucuydu. Florida İlkokulu öğretmeni Robin Slipakoff "Kırmızı, çocuklarda negatif bir çağrışım yapıyor, bizler ise çocukların öz saygısını arttırmayı hedefliyoruz" dedi.

Bu sırada not enflasyonu da rekor seviyelere ulaştı. 2004'te Amerikalı üniversite hazırlık öğrencilerinin %48'i lisede en yüksek not olan "A"yı alırken, 1968'de öğrencilerin sadece %18'i en

yüksek notu alıyordu. Araştırmanın başındaki kişi Andrew Astin, "Her yıl en yüksek notu alan öğrenci sayısının artış göstermeyeceğini bekliyoruz ama sürekli bir artış yaşanıyor. Orta bir not olan "C" almak, geçmişe ait bir kavram hâline geldi" diyor. Çocuklar daha az çalışsalar bile yüksek puan alıyorlar. 2003'te üniversite hazırlık öğrencileri arasında yapılan ankette, öğrencilerin sadece %33'ü lise son sınıftayken haftada altı saat ve üzeri çalıştığını söyledi. Bu oran 1987'de %47 idi. Peki, bu öğrenciler hâlâ nasıl daha iyi notlar alıyor? College Board'dan Howard Everson, "Öğretmenler, öğrencilerin öz saygısını arttırmaya çalışıyor ve öğrencilerin iyi davranışlarını göz önünde bulunduruyor" diye açıklıyor. Garrison Keillor'un öykülerindeki Lake Wobegon kasabasına döndük: Çocuklarımızın hepsi ortalamanın üzerinde.

İzlenen politikalar, ülke çapında okulların programlarına yön veriyor. 8 yaşındaki Emily, okuldan eve gururla geliyor çünkü imlâ sınavında harflerin yarısını doğru yazmış (diğer bir deyişle 100 üzerinden 50 alıyor). Annesi sınav sonucunun pek de iyi olmadığını söylediğinde Emily, notu için öğretmeninin "Gayet iyi bir sonuç" dediğini hatırlatıyor. Dallas'ta bulunan

aynı okula giden 11 yaşındaki Kayla, sınıfı güç bela geçmesine yetecek 71 puanı aldığında, sınavı iyi geçenlere verilen pizza ödüllü sınıf partisine davet ediliyor. Eskiden pizza partileri sadece 'A' alan öğrenciler için yapılırdı ama günümüzde sınıfı geçen tüm öğrenciler, bu partilere çağırılıyor.

Bu durumu en açık şu şekilde özetleriz: Artık öğrencilerin hiçbir şey öğrenmesini beklemiyoruz. Öğrencilerden tek beklenen şey, kendilerini iyi hissetmeleri. Eğitim profesörü Muaren Stout, birçok eğitim psikoloğunun, okulların, "çocukların kendilerini dış dünyadan soyutlayacakları ve kendilerini entelektüel açıdan olmasa da duygusal yönden besleyecekleri yer olması gerektiği"ne inandığını söylüyor.

"Meslektaşlarım genelde çocukların kendilerinden memnun olmalarının öneminden bahseder ancak nadiren başarıdan, ideallerden, hedeflerden, kişilikten ve topluma uyum sağlamaktan bahsedilir." Stout'un ders verdiği öğretmen adayları "Çocukları sınıf bütünüyle hazır değilken bir şeyler yapmaya zorlamak, rekabet yaratır ve rekabet de öz saygıyı zedeler. İkinci olarak, mümkünse çocuklar arasında derecelendirme yapılmamalı, eğer çok gerekliyse Johnny'nin çok parlak bir öğrenci olmadığını düşündürecek imalardan kesinlikle kaçınılmalı" diyor. Öğrencilere yüksek not verilmesi ve sınıfta rekabet ortamı olmaması, öğretmenlerin elinde patlayabilir. 2003'te üniversite hazırlık öğrencilerinin %43'ü lise son sınıftayken çok sıkıldıklarını söylemiş; bu oran 1985'te %29. Bu sonuca şaşırmıyorum: Herkes en yüksek notu alırsa ve öz saygı öğrenmenin önüne geçerse okul ne kadar eğlenceli olabilir ki?

Eğitim psikoloğu Harold Stevenson, Amerikalı çocuklara matematiklerinin nasıl olduğu sorulduğunda, çocukların çok yüksek notlar aldıklarını fark etmiş. Bunun sebebi belki de

tüm bu öz saygı geliştirme programları. Amerikalı öğrencilerin notları diğer ülke öğrencileriyle kıyaslandığında *gerçek* başarıları vasat, çünkü yabancı öğrenciler genelde Amerikalılardan daha yüksek notlar alıyor. Haber spikerleri her yıl büyük bir ciddiyetle Amerikalı çocukların diğer ülkelerdeki yaşıtlarının gerisinde kaldığını söylüyor. Öz saygıya verilen önem, sırf bu sebepten dolayı yargılanamaz, ancak hiç kimse çocuklar zamanlarını ne kadar özel olduklarını duymaktansa, matematik sorusu çözerek değerlendirebilir fikrini öne sürmüyor. 2004'te Amerikalı üniversite hazırlık öğrencilerinin %70'i akademik yeteneklerinin "ortalamanın üzerinde" olduğunu, %10'u da "çok yüksek" olduğunu söyledi. Amerikalı gençlerin kendilerine olan güvenlerinin, matematikteki becerilerinden yüksek olduğunu görmek insanı eğlendiriyor.

Peki, bunun sonucunda nasıl gençler ortaya çıkacak? Çoğu öğretmen ve toplum gözlemci, "eleştiri kabul etmeyen" öğrencilerin türeyeceğini söylüyor. İşverenler, çok çabuk incinen genç çalışanlara karşı hazırlıklı olsun. *Generation X Goes to the College (X Nesli Üniversiteye Gidiyor)* kitabının yazarı Peter Sacks, dersine girdiği üniversitelilerin çok alıngan olduğunu belirtiyor. Aslında ben de benzer şeyleri yaşıyorum. Öğrencilerin çoğunun başarısız olduğu sınav sonuçlarını tartışmamayı öğrendim çünkü öğrenciler gerçekten bir şeyler öğrenmekten ziyade, savunmaya geçip sızlanıyorlar. Her iki eğilimin birbiriyle yakından ilişkisi var. Araştırmaya göre, öz saygısı yüksek öğrenciler eleştirildiğinde, düşmanca davranan, kaba ve işbirliğinden kaçan kişilere dönüşüyorlar.

Bunların hiçbiri bizi şaşırtmamalı. Hewitt, öğrencilerin, "öz saygı teorilerinin önerdiği gibi" davrandığını belirtiyor. "Diğerlerinin ne söylediğine ya da davranış biçimlerine bakmadan, çok değerli olduklarına ve iç dünyalarının mükemmelliğine

inanıyorlar." Ve olan oluyor: Ben Nesli, kişinin benliğinin her şeyden önce gelmesini çok doğal buluyor ve bu konuda son derece titiz bir eğitim aldığı için özel olduğuna inanıyor.

Bu durumun muhakkak bir artısı olmalı. Herhalde öz saygısı yüksek olan öğrenciler, yüksek notlar alıp okulda başarılı oluyordur. Aslına bakarsanız hayır, olmuyorlar. Öz saygı ve notlar arasında çok küçük bir bağlantı var. Öz saygı, yüksek not almada etkili değil ancak yüksek not almak öz saygının artmasında çok etkili. Bu durumda öz saygı programları, işi tersinden yapıyor. Öz saygının fazla olmasıyla yüksek not alma arasındaki ufak bağlantılar başka nedenlerle açıklanabilir. Mesela gelir düzeyi. Zengin ailelerin çocuklarının kendilerine duydukları saygı ve aldıkları notlar yüksek; ancak bu durum, her iki niteliği de destekleyen varlıklı bir aileden gelmelerinin sonucu; yoksa öz saygı ve notun birbirini etkilemesi sonucu değil. Bu durum, at ve at arabasının, yük kamyonunun önünde birbirinden ayrı durmasına benziyor. Birlikte işin altından kalksalar da, yükleri ne at ne de araba tek başına taşıyabiliyor. Öz saygı programları, tüm çocukları zenginleştirmeyeceğine göre, kişinin öz saygısını da arttırmayacaktır.

Öz saygı, gençleri; erken yaşta gebeliğe, suç işlemeye, alkolizme, uyuşturucu kullanmaya ya da kronik zenginlik düşkünlüğüne karşı korumuyor. Birçok kapsamlı araştırma, öz saygının herhangi bir şeyin nedeni olmadığını ortaya koyuyor. Kaliforniya'nın öz saygısının yükseltilmesi için çeyrek milyon dolar harcayan Kaliforniya Çalışma Kolu'nun desteklediği, öz saygı ile kişisel ve toplumsal sorumluluğu arttırmak amacıyla yazılan kitap bile, öz saygının akademik başarı, iyi davranış veya Çalışma Kolu'nun hitap ettiği herhangi bir şeyle ilişkisi olmadığı sonucuna vardı.

Öz Saygı Programları İyi mi Yoksa Kötü mü?

Psikolog Martin Seligman, öz saygı programlarını içi boş ve uzun vadede yetersiz olarak tanımlıyor. Hiçbir şeye dayandırılmadan edinilen öz saygının, uzun dönemde çocuklara bir fayda sağlamayacağını öne süren Seligman, çocukların becerilerini geliştirerek ve bir şeyleri başararak öz saygı edinmelerinin daha yararlı olacağı kanısında. Öz saygı üzerine yapılan araştırmaların kapsamlı bir özetini hazırlayan Roy Baumeister, öz saygının daha iyi not almaya, çalışma hırsını arttırdığına ya da şiddeti ve kopya çekmeyi azalttığına dair herhangi bir bulguya rastlamadı. Aslında öz saygısı olan kişiler, genelde daha öfkeli ve aldatmaya daha meyilli oluyor. Baumeister, "Okulların, ailelerin ve terapistlerin, biraz faydası var diye çocukların öz saygısını arttırmak için bu kadar çaba harcayıp masraf yapmaları haklı çıkartılabilir mi? Bu kadar yıldan sonra bunu söylediğim için çok üzgünüm ama benim tavsiyem: Öz saygıyı unutun. Öz denetim ve öz disipline daha çok önem verin" diyor.

Her iki uzmanın görüşüne de katılıyorum. Öz saygı bir sonuçtur, neden değil. Diğer bir deyişle, öz saygı bir çocuğun kendinden memnun olması için onu cesaretlendirmez. Çocuklar kendilerine duyacakları gerçek saygıyı iyi davranışlar sergileyerek ve bir şeyler başararak geliştirirler. Maureen Stout "Öz saygı hareketinin aslında çocuklara söylediği şey, kazanılan başarıların önemli olmadığı ve beyinlerinin gelişmeyi hak etmediğidir" diye yazıyor. Çocukların öğrenmenin kıymetini bilmesi, körü körüne kendilerinden memnun olmalarından daha iyidir.

Peki, çocuklar derslerinde ya da spor dallarında başarısız olursa kendilerini kötü mü hissetmeliler? Hayır. Eğer yeterince çalışıp denememişlerse kötü hissetmeliler. Başarıyı yakalayama-

salar bile bazen olumsuz duygular da tetikleyici olabilir. Mücadele etme ve yaşadıklarından bir şeyler öğrenme, kişinin ortada bir sebep yokken kendinden memnun olmasından daha iyidir.

Ayrıca, herkes iyi bir şeyler yapma yetisine sahiptir. Atletik olmayan ya da derslerde zorlanan çocukların, müzik ya da sanat gibi başka alanlara ilgisi olabilir. Bütün çocuklar iyi bir arkadaş olmaktan ya da birine yardım etmekten gurur duyar. Çocuklar kendilerinden memnun olmalarını sağlayacak birçok şey yapabilir, böylece sahip oldukları öz saygı bir temele dayanır. Eğer bir çocuk hiçbir şey yapmadan kendini mükemmel bulacaksa neden bir şey yapsın ki? Temeli olmayan öz saygı çalışkanlığı değil, tembelliği teşvik ediyor. Diğer yandan, çok ileri gidip kişisel değerimizi iyi not almak gibi dış faktörlerden oluşan hedeflere dayandırmamalıyız.

Psikolog Jennifer Crocker, öz saygının doğurduğu iniş çıkışların, fiziksel ve ruhsal sağlığı kötü etkileyebileceğini düşünüyor. Öyleyse orta yolu bulalım: Kötü not aldığınızda kendinizi kötü hissetmeyin, ancak sınava çalışmadıysanız kendinizden memnun da olmayın! Kötü hislerinizi bir dahaki sefere daha iyisini yapmak için bir tetikleyici olarak kullanın. Gerçek güven, sırf yaşıyorsunuz diye size mükemmel olduğunuzun söylenmesinden değil, yeteneklerinizi bilmekten ve yeni bir şeyler öğrenmekten geçer.

Hataları düzeltmemek ve rekabetten vazgeçmek de yanlış bir uygulama. Stout'un da belirttiği gibi rekabet, öğrenmeyi eğlenceli hâle getirebilir; engelli çocukların Özel Olimpiyatlar'da yarışmaktan faydalanma biçimlerine bakın. Birçok okul artık duvarına başarılı öğrencilerin bulunduğu onur listesi asmıyor, notları önemsemiyor. Çünkü yarışmanın öz saygıyı azaltacağına inanıyorlar. Basketbol maçının sonucunun, sırf

kaybeden takımın oyuncularının öz saygıları azalır diye yayınlanmadığını düşünebiliyor musunuz? Maçın puansız yapıldığını hayal edebiliyor musunuz? Böyle bir maçı izlemek zevkli olur muydu? Stout'a göre, öz saygı akımının bu kadar ünlü olmasının nedeni, en yumuşak açıklamasıyla alışkanlık yapması. Öğretmenler eleştirmek, öğrenciler de eleştirilmek durumunda değil, herkes evine mutlu dönüyor. Buradaki sorun, öğrencilerin evlerine mutlu dönmelerinin yanı sıra, bilgisiz ve eğitimsiz de dönmeleri.

Belli bir aşama kaydedemeyen çocuklar, denemeye devam etmeleri için teşvik edilmelidir. Bu öz saygı değil, öz denetimdir. Öz denetim ya da sabredebilme ve denemeye devam etme yeteneği, yaşamın karşımıza çıkaracaklarını önceden sezmemize, öz saygıdan daha çok yardımcı olur. Kendi kendini kontrol edebilen çocuklar, daha iyi notlar alıyor, eğitimlerine devam ediyor, uyuşturucu kullanmıyor ve genç yaşta hamile kalmıyor. Araştırmacıların, öz saygının sezeceğini düşündükleri her şeyi, öz denetim seziyor.

Farklı kültürlere yönelik araştırmalar, öz denetimin öz saygıya kıyasla daha faydalı olmasıyla ilgili çok iyi bir örnek sunuyor. Asyalılar, Amerikalılardan daha düşük öz saygıya sahip. Asyalı öğrenciler bir ödevden düşük not aldığında, ödev üzerinde uğraşıp başarılarını arttırmaya çalışıyor. Amerikalı öğrenciler ise tam aksine pes ediyor ve başka ödeve geçiyor. Diğer bir deyişle, Amerikalılar öz saygılarını korumak uğruna, daha başarılı bir ödev hazırlamıyor. Bu da Asyalı çocukların neden matematikte ve genel olarak derslerde daha başarılı olduğunu açıklıyor.

Gençlerin sağlam olmayan temeller üzerine inşa ettikleri öz saygıları, hayatın zorlayıcı gerçekleriyle karşılaşıldığında, başa bela olabilir. Stout'un iddia ettiği üzere anlamsızca pekiyi alan ve bir şey öğrenmedikleri hâlde yüceltilen çocuklar, üniversiteye

gittiklerinde ya da iş hayatına atıldıklarında aslında pek de bir şey bilmediklerini fark edecekler. Peki o zaman, öz saygılarına ya da kariyerlerine ne olacak? Öğretmenlerinizin aksine patronunuz, yüce öz saygınızı korumayı umursamayacak. Öz saygının bu kadar abartılması, çocukları yaşamda karşılarına çıkacak kötü sürprizlere ve kaçınılmaz eleştirilere karşı hazırlamıyor. Bir baba, "İş dünyasında öz saygı hareketi diye bir şey yok" diyor. "Ofiste kötü bir rapor sunarsanız patronunuz 'Rapor için seçtiğin kâğıdın rengini beğendim' demeyecektir. Çocukları bu şekilde yetiştirerek aslında onlara kötülük ediyoruz" diye yakınıyor.

Bütün eğitim programlarında kişi, yarar ve risk arasındaki dengeyi iyi hesaplamak zorundadır. Öz saygıya, öğrenmenin ve başarının üzerinde değer biçmek zararlıdır çünkü çocuklar kendilerinden memnun olurken, devam etmek durumunda oldukları eğitimden yoksun kalırlar. Öz saygı programları, kendini gerçekten değersiz hisseden az sayıda çocuk için faydalı olabilir; ancak muhtemelen bu çocukların sorunları, öz saygının iyileştirebileceğinden daha ciddi boyuttadır. Bu programların riski, zaten dünyanın kendi etraflarında döndüğünü düşünen çocukların egolarını şişiriyor olması. Benmerkezci olan çocukların öz saygısını arttırmak, narsisizme yol açabilir ya da çoktan yol açmıştır bile.

Narsisizmdeki Değişimler

Narsisizm, psikologların tamamen olumsuz olarak kabul ettikleri birkaç kişilik özelliğinden biridir. Narsistler kendilerine fazlaca odaklanıp diğer insanların bakış açılarını anlamaya yanaşmazlar. Ayrıcalık hak ettiklerini düşünür ve diğer insanlardan üstün olduklarına inanırlar. Bunun sonucu olarak da narsistler, ilişki yaşaması zor ve birlikte çalışmanın da sorun yarattığı kişilerdir. Narsistler, ayrıca sürekli endişeli görünen, düşmanca davranan, ailesi ve arkadaşlarıyla çatışıp sağlı-

ğını tehlikeye atan kişiler olarak da tanımlanabilir. Sadece yüksek öz saygıya sahip insanların aksine narsistler, kendilerini insanlara yakın hissetmediklerini kabul ederler.

Tüm kanıtlar narsisizmin yeni nesillerde çok daha yaygın olduğunu ortaya koyuyor. 1950'lerin başlarında 14-16 yaşlarındaki ergenlerin sadece %12'si "Ben önemli bir insanım" fikrine katılıyordu. 1980'lerde ise ergenlerin %80'i -ki bu inanılmaz bir artıştır- önemli olduklarını iddia etti. Pisikolog Harrison Gough, 1960 ve 1990 yılları arasında görüşleri alınan üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplarda, narsist öğelerin arttığını tespit etti. Ben Nesli öğrencileri kendilerini, "Kendimi oldukça güçlü bir kişilik olarak tanımlıyorum" ve "Sık sık uzman olduğu söylenen ama benden daha iyi olmayan kişilerle tanışıyorum" gibi sözlerle tanımlıyorlar. Yani, "Diğer insanlar ne söylediklerini bilmiyorlar, herkes bizi dinlemeli" diyorlar.

Narsisizmin arttığına dair bir başka kanıt; Sara Konrath, Keith Campbell, Joshua Foster ve Brad Bushman ile yürüttüğüm araştırmada ortaya çıktı. En ünlü ve geçerli narsisizm testi olan Narsist Kişilik Envanteri'ne verilen cevapları inceledik. Kullanılan ifadeler; öz saygı, kültürümüz tarafından bu kadar yüceltilmiş olmasaydı, duyanlara çok komik gelebilirdi: "Özel bir insan olduğumu düşünüyorum", "Hayatımı istediğim gibi yaşarım" ve "Dünyayı ben yönetseydim daha iyi bir yer hâline gelirdi." Testi sınıfta öğrencilere dağıttığımda, tartışma genelde aynı şekilde başlıyor: Elini kaldıran ilk kişi "Evet, yüksek puan aldım ve ... düşünüyorum," (testin işini iyi yaptığı çok açık) diyor. Bu test, narsistlerle yaşanan aşk ilişkilerinin talihsiz yapısını da ortaya koyduğundan, bence "Erkek Arkadaş Testi" diye adlandırılabilir. Birçok kadın testi alıp büyük bir hevesle soluğu, hiçbir şeyden haberi olmayan sevgilisinin yanında almıştır.

Günümüzde, hem erkek hem de kız arkadaşlar, ciddi oranda narsisizm etkisi taşıyor. Ortak yazarlarla beraber, 1987

ve 2006 yılları arasında Narsist Kişilik Envanteri'ni cevaplayan 15.234 Amerikalı üniversite öğrencisinin cevaplarını inceledik. Yeni bir akımın doğduğu çok açıktı, genç nesiller diğerlerine kıyasla çok daha narsistti. 2006'da üniversite öğrencileri, narsisizm testinden, 1987'deki öğrencilerin %65'inden daha yüksek sonuçlar aldı. Yani yaklaşık 20 yıllık zaman diliminde, narsisizm oranı yüksek çıkan üniversite öğrencilerinin sayısında üçte ikilik artış gerçekleşti.

Bu veri, William Strauss ve Neil Howe'un "Milenyumcular" dediği neslin, aslında onların iddia ettiği kadar grup odaklı ve başkalarını düşünen karakterde olmadığını gösteriyor. Strauss ve Howe, bu grubu 1982 ve sonrasında doğanlar olarak tanımlıyor. Üniversite öğrencileri ile ilgili çıkan bu çalışma 2004'te yapıldığına göre, tam olarak Milenyumcuları kapsıyor. Veriye göre, 2004-2006 üniversite öğrencileri en narsist grup. Muhtemelen bu grup, "İnsanları kullanmak çok kolay" , "İnsanların benimle ilgilenmesini bekliyorum" ve "Hak ettiğim saygıyı görmek istiyorum" gibi cümleleri zevkle kuracak. Fedakâr olmaktan ve diğerlerini düşünmekten hayli uzak olan Milenyumcular, tarihteki en narsist nesil.

Narsisizm, kişinin ilgisini kendisine yöneltmesinin karanlık yüzüdür; ancak çoğunlukla öz saygıyla karıştırılır. Öz saygı, diğerleriyle kurulan yoğun ilişkiden beslenirken narsisizm, "özel ve diğer insanlardan önemli" olduğunuza inanmanız sonucunda doğuyor. Öz saygıyı arttırmak amacıyla hazırlanan birçok okul programı aslında narsisizmi körüklüyor. Illinois Üniversitesi'nde erken çocukluk dönemi eğitimi profesörü olan Lillian Katz, "Hakkımdaki Her Şey: Çocukların Öz saygılarını mı yoksa Narsistliklerini mi arttırıyoruz?" başlıklı bir makale yazdı. Makalede,"Yüksek öz saygı yanlısı birçok araştırma, kasten olmasa da kişinin kendisiyle aşırı meşgul olması hâline bürünmüş narsisizmi arttırır" deniliyor. "Özel" olmayı,

arkadaşlık kurmaktan daha çok teşvik eden okul programları yüzünden, çocukların öz saygısını arttırmak yerine, küçük narsistlerden oluşan bir ordu yetiştiriyor olabiliriz.

İddialı olmayı sınayan testin kapsamında "Her şey istediğim gibi olmalı", "En iyisini istiyorum, çünkü bunu hak ediyorum", "Titanic'te olsaydım, ilk cankurtaran botuna binmeyi hak ederdim!" gibi ifadeler var. Associated Press'in yüzlerce haber merkezine gönderdiği 2005 tarihli makalede gençler "İddialı Nesil" olarak adlandırılıyor. Makalede iş verenler, genç çalışanların çok fazla olanağa hemen ulaşmak istediğini söylüyor ve yüksek ücret ve terfi beklediklerinden şikâyet ediyor.

Öğretmenler bu tarz davranışları yıllardır gözlemliyor. İş arkadaşlarımdan biri, öğrencilerin ne olursa olsun iyi not almayı hak ettiklerini düşündüklerini söylüyor. Bu tutumlarını şöyle bir şakayla özetliyor: "Benim 5'im nerede? Katalogdan bir beş ısmarladığımı çok net hatırlıyorum." Eğitim profesörü Stout, öğretmenlere çok tanıdık gelen öğrenci sözlerinin bir listesini çıkarıyor: "Daha iyi bir not almam lazımdı", "Sınav kâğıdım 100'ü hak ediyor", "80 aldığıma inanamıyorum". Stout, öz saygı akımının öğrencilerin duygularını merkeze koyduğunu belirtiyor. Böylece öğrenciler, öğretmenlerine saygı duymaya, hatta onlardan not alabilmek için uğraşmaya gerek olmadığını düşünüyor; notun, saygının ve diğer her şeyin sadece istemeleriyle ayaklarına geleceğine inanmaya başlıyorlar.

Ne yazık ki, narsisizm notlardan daha kötü sonuçlar doğurabilir. Birçok araştırma, narsistlerin aşağılandıklarında ya da reddedildiklerinde etrafa saldırdığını ortaya koydu. Columbine Lisesi'ndeki silahlı saldırganlar Eric Haris ve Klebold, en popüler narsisizm anketindeki ifadelere benzer beyanlarda bulunmuşlardı. Saldırıdan önce çektikleri videoda, Harris bir silah alıp bir noktaya doğrultuyor, sonra da "Hak ettiğimiz say-

gıyı sonunda görecek olmamız çok eğlenceli değil mi?" diyor (Testte narsisizmin göstergelerinden biri olan "Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ediyorum" ifadesine çok benziyor). Harris daha sonra, "Onları Everest Dağı'na tırmanacağıma, hatta yapışık bir ikiz kardeşim olduğuna inandırabilirim. Sizi her şeye inandırabilirim" diyor. Kesinlikle şu ifadenin aynısı: "Herkesi istediğime inandırabilirim." Harris ve Klebold daha sonra hangi ünlü yönetmenin kendileriyle ilgili film çekeceğini tartışıyorlar. Bu videoyu çektikten birkaç hafta sonra, Harris ve Klebold 13 kişiyi öldürüp intihar ettiler.

Buna benzer çok sayıda örnek var. Birçok laboratuvar çalışmasında, narsist kişilerin bir filmde tecavüz sahnesi izlerken daha çok zevk aldığı ve tecavüz kurbanlarına daha az empati duydukları ve tahrik edici bir metni kendilerine yüksek sesle okumayı reddeden bir kadına karşı daha cezalandırıcı oldukları ortaya çıktı. Eşlerini öldürmekle tehdit eden ve ne yazık ki bazen de öldüren küfürbaz kocalar, narsistliğin zirvesinde bulunuyorlar. Bu kişiler herkesi ve her şeyi kendi ihtiyaçlarını karşılayan araçlar olarak görüyor, işler istedikleri gibi gitmeyince de öfkelenip saldırganlaşıyorlar. Mesela, iş yerlerindeki saldırı vakaları genellikle işten çıkarılan bir elemanın, mesai arkadaşlarına "ne kadar güçlü olduğunu" göstermek istemesi sonucu gerçekleşiyor.

Narsisizmdeki artışın kökleri derinlere dayanıyor. Kendimizden memnuniyet duymakla kalmıyoruz, "acaba yeterince iyi miyim" diye sormayı bile kendimize yakıştıramıyoruz. Öz saygıya kafayı takıp fark etmeden narsisizmin temellerini atıyoruz, çünkü bireyin gereksinimlerinin her şeyden önemli olduğuna inanıyoruz. Bu inanç, öz saygı programları tarihin karanlık sayfalarına karışsa dahi, içimizde yaşamaya devam edecek. İşte bu da önümüzdeki bölümün konusu.

3. BÖLÜM

İstediğiniz Her Şey Olabilirsiniz

Mayıs 2005'te lise öğrencileri, sistemin tamamen değiştiği bir üniversite giriş sınavına girdi. Yeni soruların en göze çarpan özelliği, öğrencilerin yazma kabiliyetlerini sınayan kompozisyon kısmıydı. Verilen konunun dengeli dağılımından oluşan bir kompozisyon yerine, öğrencilerden istenen, "konuyla ilgili bakış açılarını" geliştirmeleriydi. Yani yüksek puan almak için sorunun bir yönünü tartışmak önemli. O da size ait olan yönü. Sınav hazırlık kitabı *Yeni Kaplan SAT 2005*'te, "Önemli olan tarafınızı belirleyip kendi hislerinizi yazmanız. Sizden beklenen diğer insanların ne düşünebileceği değil, sizin ne düşündüğünüzü yazmanız" diye tavsiyede bulunuluyor.

Ben Nesli'ne kendi düşüncelerinin ve duygularının önemli olduğu öğretildi. Öğrencilerin de tam bu konuda test edilmeleri şaşırtıcı değil. Okullar, aileler ve medya, öz saygıyı hedef olarak göstermese bile, toplumca onaylanan kişisel odağı, bireyin sorgulanmayan önemini ve gençlerin geleceğe yönelik sınırsız iyimserliklerini eşit derecede yüceltiyorlar. Bu bölüm,

öz saygının ve bilinçli ya da bilinçsizce çocukları hayattan çok şey bekleme konusunda eğitmemizin ötesine geçen bireyselliğin sonuçlarını irdeliyor. Eğlence programı *The Scholar (Bilgin)*'in yarışmacılarından lise mezunu Scot, "Kişinin kendi kendinin kahramanı olmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum" derken, aslında bireyselliği özümsediğini gösteriyor. Başkanları, toplum liderlerini, hatta spor figürlerini unutun; kendinize beslediğimiz hayranlık her şeyden önemli.

Kişinin kendine odaklanması ve bireysellik, tıpkı öz saygı gibi okullarda sürekli övülüyor. Örneğin, ben Teksas, Irving'te altıncı sınıf öğrencisiyken, okuma dersindeki ödevimin adı "Hakkımdaki Her Şey"di.

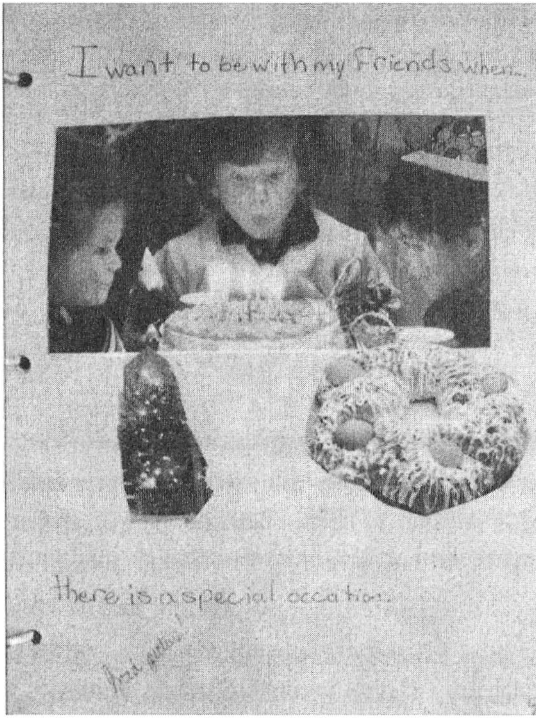
Ödev kapsamında boşlukları olan cümleler doldurduk. Örnekler arasında "Hakkımda bilmeni istediğim özel şey...", "... olduğunda kızarım" gibi ifadeler vardı. Daha sonra ödeve fotoğrafımızı eklememiz istendi. Sınıf arkadaşlarımın çoğu, cevaplarının üzerinde uzun uzun düşünerek, en güzel fotoğraflarından oluşan albümler hazırladı. Aslında fikirlerimizi ve görüntümüzü sunmak için yarışıyorduk. Bir sonraki yılki ödevimiz, ilgi alanlarımızı ve hobilerimizi gösteren kişisel bir "ağaç" çizmekti. Önceden ağaç, bütün bir aileyi sembolize ederken, tek kişiye ait bir ağaç, hele bunu çizen 11 yaşında bir çocuk olunca ilginç bir kültürü yansıtıyordu.

Benim okulum, çocukların duygularını ve düşüncelerini destekleyen tek okul değildi. Quest adındaki ünlü okul programı, öğrencilerin gün içindeki duygu değişimlerini, "Duygu İbresi" veya "Ruh Hâli Sayacı" adını verdikleri çizelgelere kaydetmelerini sağlıyor. 22 yaşındaki Andrea adında bir öğrencim, lisedeki İngilizce derslerinde her hafta "özgür yazı" diye bir bölüm olduğundan bahsetti. "Bu ders sadece yazmaya değil, aynı zamanda kendini ifade etmeye de yarıyordu" diyor. Özel sektör çalı-

şanları için de benzer uygulamalar mevcut; örneğin Xerox şirketinin eleman alımlarındaki sloganı, "Göster Kendini".

Bireyin her şeyin önüne geçtiği gerçeği, 81.384 üniversite ve lise öğrencisine ait veriyi topladığımda da ortaya çıktı. Bu gençler; inatçılık, hâkimiyet kurma, bağımsızlık ve kendini övme gibi huyları içeren ve psikologların "ajan karakter" diye nitelendirdiği kişilik özelliğini ölçen bir anketi cevaplandırdı.1970 ve 1990 yılları arasında hem kadınlarda hem de erkeklerde rastalanan "ajan karakter" sayısı, belirgin bir artış gösterdi. Bu süre içinde kadınlarda "ajan karakterli"lerin sayıca artacağını ummuştum; ancak akım, cinsiyet rolünü aşarak erkeklerde de "ajan karakterlik" ruhuna aynı şekilde daha sık rastlandığını gösterdi. Patlama Nesli yerini Ben Nesli'ne bırakırken gün be gün daha çok genç, "güçlü kişilik", "kişisel tatmin" ve "bireyci" gibi özellikleri benimseyerek, kişisel haklarını sonuna kadar savunacağını vurguluyordu. Böylece Ben Nesli, sadece yüksek öz saygısı olan değil, aynı zamanda ihtiyaçlarını ve isteklerini de açıklayan, özgür bir birey olmaktan gurur duyan bir nesil olarak ortaya çıktı.

Bireyin, özüne odaklanma gereksinimi, çocuklar henüz çok küçükken, bazen doğmadan hatta cenine düşmeden başlıyor. Reklamlar aileleri mükemmel bir çocuk odası hazırlamaları konusunda ikna ediyor, çünkü oda çocuğun kişiliğini ve bireyselliğini "yansıtıyor" (Ancak Susan Douglas ve Meredith Michaels'in kitabı *The Mommy Myth [Annelik Efsanesi]'nin* öne sürdüğü üzere, çocuk doğmadan kişiliği bilinmiyor). Günümüzdeki en popüler oda tasarımında, 30 santimlik harflerle çocuğun adının yazıldığı desenler hâkim, bu harfler bireyselliğe doğru atılan ilk adım. Douglas ve Michaels, çocuk odası tasarlamadaki mükemmellik ve bireysellik akımını şöyle tanımlıyor: "Bu bizim çocuklarımızın etrafındaki narsistliğimiz... Çocuklarımızın ne kadar doğru, eşsiz ve değerli olduğuna aşı-

6. sınıftaki okuma dersinde yaptığım "Hakkımdaki Her Şey" projemden bir sayfa. Dergilerden kestiğim reklamlar sayfayı süslüyor. Proje, kişinin kendi hakkında düşünmesi fikrinin çok önemli, hatta iyi okuyup yazabilmekten bile daha önemli olduğunu aşılıyor. Yazım hataları düzeltilmemiş.

rı bireyselleştirilmiş bir önem verip onları diğerlerinden daha özel bir Umut pırlantası olarak görüyoruz."

Diğer yandan, hem bireyselliği hem de kişisel önemi, çocuklarımıza seçenekler sunarak da pekiştiriyoruz. Psikoloji bölümünden bir çalışma arkadaşım, bir gün beni aradı ve "Biliyor musun, çocukların bireyselliği ne kadar hızlı öğrendiğini daha yeni fark ettim. Bir yaşındaki kızıma 'Elma suyu mu yoksa süt mü içmek istersin?' diye sordum. Bu sabah da kırmızı mı yoksa mavi elbisesini mi giymek istediğini sormuştum. Ben her konuda ne ister diye soruyorum ama o daha konuşamıyor

bile!" dedi. Arkadaşım çocuğuna bu tür sorular soran tek anne değil. Çoğu Amerikalı aile, kendileri cevaplamadan önce çocuğuna ne istediğini sorarken, birçok aile de çocuklar biraz büyümeye başladığında, giyecekleri kıyafetleri kendilerinin seçmesine izin verilmesinin önemli olduğunu düşünüyor. Çocuk, yeşil ve mavi çizgileri olan kırmızı benekli kumaştan bir elbise giymek isteyebilir, sorun değil. Çünkü böylece kendini "ifade ediyor" ve kendi seçimlerini yapmayı öğreniyor.

Culture Shock! USA (Kültür Şoku! ABD) adlı kitap, yabancılara Amerikan kültürünü tanıtan bir kılavuz. Bu kılavuzda şöyle bir bölüm var: "Bir yabancı, bir Amerikalının minnacık bir çocukla konuşmaya çalıştığını görebilir. Ebeveyn 'Şimdi gitmek ister misin?' diye sorar. Uykusu olduğu her hâlinden belli olan ve bir yandan da ağlayan çocuk 'Hayır!' der. Böylece aile parkta hoşnutsuzca oturmaya devam eder. Çocuğun böyle bir karar vermek için çok küçük olduğunu gören yabancı, kendi kendine 'Bu insanlara ne oluyor böyle?' diye söylenir". Kılavuza göre bu gibi olaylar Amerikan kültürünün bir parçası. "Çocuk böylece hem kendi sorumluluğunu hem de kişi olarak sahip olduğu önemin edincini kazanıyor." Çocuklarımızın kişisel tercihleri olmasını bekliyoruz. Önceki nesillerin yaptığı gibi, çocuklar için her kararı kendimiz vermeyi ya da çocuklarımızdan görülmelerini ama duyulmamalarını beklemiyoruz. Tesadüf değil, bütün bunlar çocuğa en önemli şeyin kendi istekleri olduğunu öğretiyor.

Bu durum, çocuklar büyüdüğünde sorun yaratabilir. Bir anne, çocuğuna ne yapmak ya da ne giymek istediğini sorarak ona, "bebekliğinden bu yana bir bireymiş gibi" davrandığını belirtiyor. "Çocuğum şu anda dört yaşında ve bazen bana gerçekten itaat etmesini istiyorum. Geçen gün 'Alexis! Dediğimi hemen yapacaksın, çünkü ben öyle istiyorum!' dediğimde bana şaşkın gözlerle baktı. Sanki 'Neler oluyor? Benimle ilgili

kuralları değiştirmeye mi çalışıyorsun?' diye sorar gibiydi." 14 yaşına gelince ne diyecek kim bilir!

Belki de bu yaşananların bir sonucu olarak bazı uzmanlar, giderek daha fazla çocuğun uygunsuz davranışlar sergilemeye başladığının altını çiziyor. *People* dergisiyle "Kontrolden Çıkan Çocuklar" adlı makale üzerine söyleşen Psikolog Bonnie Zucker, ailesinin okula gidip gitmeme kararını kendise bıraktığı on yaşındaki bir çocuktan bahsediyor. Gitmek istemeseydi, gitmeyecekti. Diğer çocuklar ise ayrı bir âlemde; anne ve babalarına yulaf ezmeleri iyi çırpılmadı diye bağırıp, "deli" ya da "özürlü" diyorlar. Yazar Martin Booe geçenlerde gazetedeki köşesini, çocuklarının kendilerine ve büyüklerine karşı saygısızca davranmasına izin veren, aşırı hoşgörülü ailelere ayırdı. Eğitim psikoloğu Michele Borba şöyle diyor: "Çok sayıda aile çocuklarını terbiye etmenin, onların ruh sağlıklarına zarar vereceğini düşünüyor. 'Ben Nesli', 'Ben! Ben! Ben! Nesli'ni yetiştiriyor."

Douglas ve Michaeles, günümüzde çocuklarının hislerini ve isteklerini anlamaya çalışan annelerin, çocuğun "evrenin merkezi olduğuna, düşüncelerinin ve hislerinin dikkate değer tek şey olduğuna ve diğer herkesten önce geldiğine" inanmaya başladığını iddia ediyor.

Paula Peterson'un iki çocuğu Abby ve Joey'e, istedikleri oyuncaklar alınmazsa kriz geçiriyorlar. Peki, Paula neden bu davranışa katlanıyor? Cevabı *People* dergisi veriyor: "Tekmelemeyi ve bağırmayı tutuşturan kıvılcım, Abby ve Joey'e açıksözlülüğü ve güveni ödüllendiren bir kültürde yükselmeleri ve başarılı olmaları için gereken şeyi verebilir." Peterson, "inatçı ve ne istediğini söyleyen" çocukları , "ağacın gövdesine yaslanan" çocuklara tercih edeceğini söylüyor. Diğer bir anne de çocuğuyla ilgili "Holden'ın sadece uslu bir çocuk olmasını istemiyorum. Kontrolün onda olduğunu ve seçim yapabileceği-

ni hissetmesi lazım" diyor. *Kültür Şoku! ABD*'de bahsedildiği gibi "Dünyanın birçok ülkesinde aileler, topluma uyum sağlayan ve söz dinleyen çocuklar yetiştirmek durumunda olduklarını düşünüyor. Ego sahibi küçük çocuk, uygun davranışlar gösteren bir vatandaş olarak şekillendirilmelidir. Bu ilkeyi benimsemeyen ABD'de ise (...) öncelik, fırsatları değerlendirmeye muktedir bireyler yetiştirmektir."

Oysa bütün bu değerlerin birer felakete dönüşmesini izlemek çok kolay. *Time* dergisindeki bir makale, "Anaokulunda Polise Gerek Var mı?" diye soruyor. Oyuncağı geri vermesi istenen bir anaokulu çocuğu bağırarak masasını deviriyor ve kitaplarını arkadaşlarına fırlatıyor. Altı yaşındaki diğer bir çocuk ise öğretmenine "Kapa çeneni kaltak!" diyor. Texas'taki Tarrant County'de, okul bölgesi raporları, 39 okulun %93'ü, anaokulu çocuklarının beş yıl önceki çocuklara kıyasla "daha çok duygusal ve davranışsal bozukluk" sergilediklerini belirtti. Bunun kökeninde yatan nedeni, çocukların evlerinde istedikleri gibi davranmalarına bağlamak mümkün. Çok açık ki Ben Nesli'nin en genç mensupları, kişisel önemi çok daha yüksek bir seviyeye taşıyor.

Bazı zamanlar da bu agresif davranışlar, çocuğun anne ve babasının uzun çalışma saatleri yüzünden ihmalkâr davranması ve çocuğun kendi kendisini idare etmeyi öğrenmesi durumunda ya da çocuğun boşanmadan dolayı kendini depresyonda hissetmesi hâlinde ortaya çıkar. Ancak bu durumun, aşırı düşkünlüğün yarattığı narsist benmerkezciliğe neden olmadığı açıktır. Bunun yerine, sadece özgür ve bağımsız bireyciliğe yol açıyor. Jerry'nin anne babası, Jerry on bir yaşındayken boşandı. Bu boşanmayla ilgili Jerry, *Emerging Adulthood* (*Yeni Nesil Yetişkinlik)*'te "Ben kendi kendime büyüdüm. Yani annem vardı ama eğer sorumluluk sizin üzerinizdeyse, kendinize dikkat etmek durumundasınız. Sonuç olarak, kendime her zaman güve-

nebileceğimi biliyorum. Başkalarına güvenebilmek için, önce kendinize güvenmeniz lazım" dedi. Ebeveyn boşanmaları Ben Nesli'nin büyük kısmının başına geliyor; bizler, tarihteki herhangi bir nesilden çok daha fazla ebeveyn boşanmasına tanık olduk. Bu neslin diğer bir kesimi de, dul bir ebeveynle, genellikle de anneyle büyüdü –ya da büyüyor. Bu tarz ailelerde, kendi ayakları üzerinde durmayı rahatlıkla becerebilen, hayli özgür ve kendine yetebilen çocuklar yetişiyor; ancak bu durum yararlı olabilmesinin yanı sıra, kendini beğenmişlikle de sonuçlanabilir. Çocuk ne tür bir çevrede büyürse daha az kendini beğenmiş olur? Çocukların bağımsız küçük birer yetişkin gibi hareket etmediği, dünya sanki onların etrafında dönüyormuş gibi hissettiren aşırı bir ilginin var olmadığı mutlu bir çevrede.

Her Şey Mümkün: Hayallerinizden Asla Vazgeçmeyin

Yazar Chris Colin, *What Really Happened to the Class of '93 ('93 Sınıfına Ne Oldu?)* kitabında, sınıf arkadaşlarının sürekli "İstediğin her şey olabilirsin" ve "Hiçbir şey imkânsız değildir" dediğini söylüyor. "Büyürken bana sürekli ne istersen onu yap dendi ve hakikaten her istediğimi yapacağıma tamamen inanmıştım." *Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam Krizleri)*'nin yazarları Alexandra Robbins ve Abby Wilner, "Yirmili yaştakilere, tüm hayatları boyunca ne isterlerse olabilecekleri ve her istediklerini yapabilecekleri söylendi" diyor. Benzer bir kitabın eş yazarı olan Lia Macko çalışmasını, "Her şeyin mümkün olduğu inancını bana aşılayan anneme" diyerek annesine ithaf ediyor. Bu inanç, gençliğimizin en çok tekrarlanan düşünmeden söylenen sözüydü.

Bu tür mesajlar erken başlıyor. Erkeklerden kurulu şarkı grubu *N'Sync*, çocukların programı *Susam Sokağı*'nda "Ken-

dine İnan" adlı bir şarkı söyledi. Şarkı, "Bazı insanlar, yapamayacağınız şeyler olduğunu söyleyebilir" diyordu. "Ancak kendinize inandığınız sürece, istediğiniz her şey olabilirsiniz." (Peki ya yaramaz bir çocuk olmak isterlerse?) Küçük çocukların izlediği meşhur *Barney* (şu sinir bozan mor dinozor) karakterinin maceralarında da benzer bir mesaj veriliyor. Mesela bir bölümün adı şöyle: Her Şey Olabilirsin!

Benzer şeyler, lise yaşantımız boyunca da sürüyor. Gençlerin pembe dizisi *Dawson's Creek*'te annesi birkaç yıl önce ölen ve babası da hapiste olan karakter, gerçekçi ve feleğin çemberinden geçmiş biri olarak anlatılıyor. Dizinin 1998'de yayınlanan bir bölümünde bu karakter, lise koridorunun duvarına resim çizdikten sonra, "Gün boyunca, başına ne gelirse gelsin, 'Eğer kendine inanırsan, her şey mümkündür' diyen bir hatırlatma mesajı kullanabiliriz" diyor. Bu cümle realizme bile çok fazla. ("Her şey mümkündür" ve "Kendine inan" tümceleri arasındaki otomatik bağa dikkat edin!) Yine de şaşırtıcı değil. Yüksek öz saygısı olan her çocuk, aslında çok çocukça bir düşünce olan her şeyi başarabilme fikrine kapılır. Son günlerde yapılan bir araştırmada üniversite hazırlık öğrencileri, %98'lik ezici bir çoğunlukla, "Bir gün olmak istediğim yere geleceğim" sözüne katıldı.

Kansas Üniversitesi'nde bir profesör, Ben Nesli'nin bu tutumuyla şaşırtıcı bir biçimde karşılaştı. Mesleklerin ve sosyal sınıfların temelde kişinin geçmişine ve değiştirilemez karakteristik özelliklerine dayandığı fikrini öne sürerken, öğrencileri anlattıklarına kuşkulu bir biçimde yaklaşmışlar. "Bu doğru olamaz, istediğin her şey olabilirsin" demişler. Bunun üzerine şişman bir bayan olan profesör, "O zaman istersem bir balerin olabileceğimi söylüyorsunuz, öyle mi?" diye sorunca öğrencilerden biri, "Elbette, eğer gerçekten istiyorsanız neden olmasın" diye cevap vermiş.

Bu inanç sistemi, modern yetişkinlerin kibirli tutkularına yansıyor. 2002'de lise ikinci sınıf öğrencilerinin %80'i, 1990'daki öğrencilerin %59'luk dilimine kıyasla dört yıllık bir üniversiteden mezun olmayı umuyor. İlginçtir ki 1960'larda lise son sınıf öğrencilerinin sadece %55'i, öyle ya da böyle bir üniversiteye gideceğini düşünüyordu. Liseliler ayrıca saygın kariyerleri olacağını da düşünüyor. 1990'ların sonunda lise öğrencilerinin %70'i, 1960'lardaki %42'lik orana kıyasla profesyonel işlerde çalışmayı umuyor. Ne yazık ki bu istek gelecekteki sektörel ihtiyacın çok üzerinde. Sosyolog Barbara Schneider ve David Stevenson, *The Ambitious Generation (Hırslı Nesil)* kitabında, bu durumu "gerçekçi olmayan tutkular" olarak nitelendiriyor. Diğer bir deyişle, muhtemelen herkesin yapmak isteyeceği kadar yeterli sayıda cazip iş olmayacağı için çocuklar, "İstediğiniz her şey olabilirsiniz" dersini, gereğinden fazla iyi öğrenmiş oldu.

Gençler üniversiteye girdiğinde, tutkular daha da kuvvetleniyor. 2003'te Amerikalı üniversite hazırlık öğrencilerinin dörtte üçü gibi inanılmaz bir çoğunluğu, lisansüstü eğitim almak istediğini söyledi. Örneğin %39'u iki yıllık lisansüstü eğitim alacağını, %19'u doktora yapacağını, %12'si de tıpta uzmanlık yapacağını söyledi. Hakikaten muhteşem bir arzu, ancak lisans eğitimini tamamlayanlara verilen doktora kontenjanı %4, tıpta uzmanlık ise sadece %1. Bu nedenle doktora yapmak isteyen beş kişiden dördü hayal kırıklığına uğrarken, doktor olacakların on ikisinden on biri uzmanlık hedeflerine ulaşamayacak. Ve tüm bu rakamlar eğer lisansınızı tamamlayabilirseniz geçerli. Rakamlara göre kesin bir şey söylemek zor, ancak üniversiteye kaydolan ve üniversiteden mezun olan öğrencilerin sayıları arasındaki farka bakacak olursak, öğrencilerin %50'den azı, üniversiteyi beş yılda bitiriyor. Önümüzdeki on yıl kariyer hedefine ulaşamadığı için hayal kırıklığına uğramış birçok genç göreceğiz.

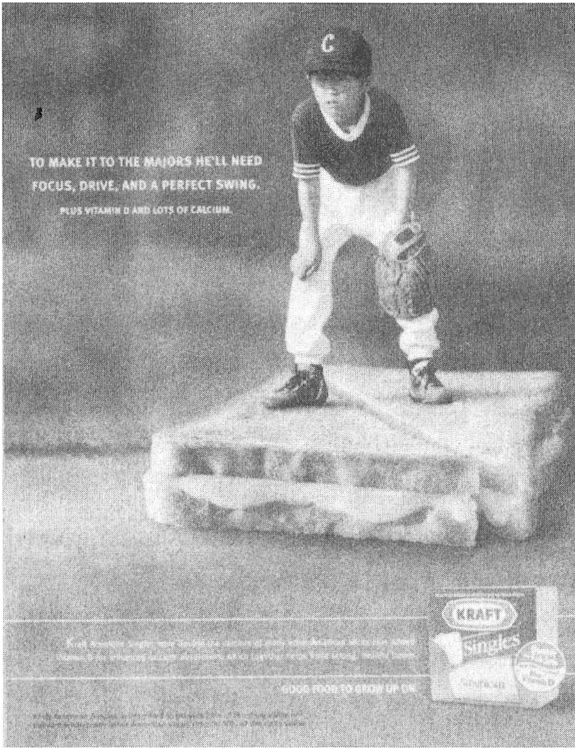
Gençler aynı zamanda çok para kazanmak istiyor. 1999'da ergenler 30 yaşına geldiklerinde, yılda ortalama 75.000 dolar kazanacakları tahmininde bulundu. Şu anda 30 yaşında bir insanın yıllık geliri nedir? Yaklaşık 27.000 dolar. Yani gençlerin istediği miktarın üçte biri kadar. İki yıllık lisansüstü eğitimini yeni bitiren 24 yaşındaki Ray, hemen çok yüksek maaş alabileceği bir iş bulmayı umuyor. "Yıllarca eğitim gördükten sonra, yılda sadece 60.000 dolar kazanmak istemiyorum" diyerek bu parayı küçümsüyor. Lisansüstü eğitimi bile olsa, işe yeni başlayanların maaşı bu rakamın çok altında. Hepsinden öte, gençler çok parlak bir hayatları olacağını düşünüyor. 2000'de lise son sınıf öğrencilerinin %65'i, ailesinden daha iyi bir hayata sahip olacağını düşündüğünü söylerken, sadece %4'ü, hayatının ailesininkinden daha kötü olacağını belirtmiş. Anket yapılan yetişkinler ise daha kötümser. Araştırmaya katılanların %29'u, liseliler daha iyi bir yaşama kavuşabilir derken, %32'si, akıbetlerinin daha kötü olacağını düşünüyor. Genç bir çalışan, kendisine şaşkın gözlerle bakan müdürüne, üç yıl içinde şirketin başkan yardımcısı olmak istediğini söyledi. Müdür, başkan yardımcıları genelde altmışlı yaşlarında olduğundan, bu isteğin çok gerçekçi olmadığını söylediğinde genç adam sinirlendi ve "Beklentilerimi karşılama konusunda beni teşvik etmelisiniz!" dedi.

Öte yandan eğer iş "tatmin edici" değilse, şirketin başkan yardımcılığı bile yeteri kadar iyi olmayabilir. *Financial Times* yazarı Barlow'a göre "Son yıllarda çalışmanın sadece para kazanma, aileye bakma, toplumsal saygı kazanma yolu değil, aynı zamanda kendi içinde zengin ve tatmin edici bir deneyim olması gerektiği fikri yayıldı. Meslekler artık sadece meslek değil, aynı zamanda bir yaşam tarzı seçeneği." *Çeyrek Yaşam Krizleri*'nde röportaj yapılan yirmili yaşlardaki kişilerin çoğu

"Mesleğimle gurur duymadığını gibi, kişisel tatmin de sağlayamıyorum, öyleyse yapmaya değer bir iş değil" fikrine katılıyor. Röportaj yapılanların büyük bir bölümü, eskiden "hayal"i olan Capitol Hill'deki işini "Tatmin edici değil" diyerek bırakmayı planlayan genç bir bey de dahil, istifa etmeyi planlıyor. 27 yaşındaki Shannon, bu durumu nesil değişiminin çok açık bir kanıtı olarak görüyor. "Arkadaşlarımın çoğu sevdikleri bir konuda çalışmak istiyorlar. Ama 1950'lerde bir iş adamını, mesleğinin onu tatmin edip etmemesi üzerine kafa yorarken hayal edemiyorum" diyor.

Yeni Nesil Yetişkinlik kitabında kendisiyle söyleşi yapılan 24 yaşındaki Rosa, ne annesinin ne de babasının mesleğini yapmak istediğini söylüyor. Rosa'nın annesi gözlükçü, babası ise dünyayı dolaşarak büyük gemilerin bakımını yapıyor. "Bir birey olarak gelişebileceğim bir yerde olmak isteyeceğimi biliyorum. Bence ne annem ne de babam birey olarak yeterince gelişmiş." Kitapta 27 yaşındaki Charles'ın hikâyesine de yer veriliyor. Princeton'dan mezun olan Charles, psikolog ya da avukat olmayı düşünmüş, ancak şu anda "enstrümanları olmayan bir rock müziği grubu" olarak tanımladığı *Jump Cats* adlı grubun bir mensubu. "Müzik, kalbimin attığı yerde. Beni daha çok tatmin edecek bir işin peşinden gitmediğim için pişman olmak istemedim." Charles, gelecekte roman ve senaryo da yazmak istiyor.

"Her şey olabilirsin" ya da "Düşlerini izle!" gibi cümleler, Ben Nesli'nin ana dilinin bir parçası olan kişisel odak kavramıyla yakından ilintili. *Çeyrek Yaşam Krizleri'n*de görüşü alınan gençlerin çok büyük bir kısmı, ateşli bir biçimde bu inancı benimsemiş. Hollywood'da komedi yazarı olmak için mücadele eden Derrick, "Hayallerinden asla vazgeçme. Bir hayalin olacak kadar şanslıysan, gerçekleştirmeye mecbursun" diyor. Nebraska

Çocukların büyük hayaller peşinde olmalarına şaşmamak lazım. Peynir yiyerek bile spor yıldızı olabilecekleri ima ediliyor. Aslında reklamın daha gerçekçi olması için çocuğun, içi göktaşı dolu bir şırınganın üzerinde durması daha mantıklı olurdu.

eyaletinden 23 yaşındaki Robin, "Düşlerinden vazgeçme. Neden hayallerini gerçekleştirmeyecek bir iş yapasın ki? Hayat çok kısa, sizi heyecanlandırmayan bir işte çalışmayın!" diye belirtiyor. Aslına bakarsanız benim de bu konuda beynim yıkanmış olmalı ki lise mezuniyet konuşmamın başlığı "Rüyalarına Sarıl"dı.

Ben Nesli için hayaller neden bu kadar önemli? Bunun sebebi, her zamanki gibi ego. 24 yaşındaki Brandom, "Durum komedisi yazmak istiyorum" diyor. İnternette annelikle ilgili bir foruma katılan 29 yaşındaki Lara, "Eğer çok yapmak iste-

diğim bir şeyi yapmaya çalışmazsam, hiçbir zaman kendimden memnun olamazdım" diyor. Lara'nın küçük bir çocuğu var, ikincisine de hamile. Buna rağmen bir gün üniversitede profesör olup İngiliz edebiyatı öğretmek istiyor. Foruma "Sanırım planımı hayata geçirip hayallerimi gerçeğe dönüştürmeye başlamalıyım" diye yazmış.

Bazıları tüm bunların, gençlik beklentileri olduğunu iddia edebilir. Hem sanki her nesil yetişkinliğe geçerken büyük hayaller kurmadı mı? Kurmuş olabilir, ancak Ben Nesli'nin hayalleri çok daha büyük. Ailelerimiz küçük kasabalarından taşınmayı ya da üniversiteye gitmeyi hayal ederken bizler, tatmin edici olan ve bizi ünlü yapacak işimizde zengin olmayı planlıyoruz. *American Idol* yarışmacılarından 20 yaşındaki David Brown, annesi ve erkek kardeşiyle kimin daha önce milyoner olacağı üzerine iddiaya girmiş. Şubat 2005'te "Kazanmak üzereyim!" diye açıklama yaptı. Birkaç hafta sonra ise Brown, 24 finalistin içinde 17. olarak programdan elendi.

"Hayalinizi izleyin!" iyi bir ilke, ancak Los Angeles'daki her garsonun hayalinin oyuncu olmak olduğunu ve birçoğunun bunu başaramayacağını fark ettiğinizde durum değişiyor. Birçok kişi düşlerini gerçekleştiremeyecek, çünkü çoğu insan muhasebeci, hizmetli ya da çöpçü olmayı istemez. Bunlar toplumun olmazsa olmaz üç mesleği ama hiçbiri kimsenin çocukluk fantezisi değil. Yine çoğumuzun çalışacağı beyaz yakalı işler de çok az kişinin rüyasıdır. Pazarlama sektöründe çalışan arkadaşlarımdan bir tanesi, "Şirketimdeki hiç kimse çocukluk rüyasını izlemiyor" dedi.

Gençlerin hayalleri arasında oyunculuk, spor, müzik ve senaryo yazarlığı ilk sıralarda yer alıyor. 2004'te ülke çapında yapılan bir ankette, üniversite hazırlık öğrencilerinin çoğu vete-

riner, diş hekimi, din adamı, sosyal hizmet görevlisi, mimar ya da satış sorumlusu" olmaktansa, "oyuncu ya da şovmen" olmak istediğini belirtmiş. Müzisyenlik de oyunculuk kadar popüler. Üniversite öğrencilerinin yirmide biri avukat, hemşire, muhasebeci, iş adamı, gazeteci ya da lise öğretmeninden çok oyuncu ve müzisyen olmak istediğini belirtmiş.

Ben Nesli düşlerine öylesine sıkı sarılıyor ki, eğer bu yüce hedeflerimize ulaşamazsak nasıl davranırız çok merak ediyorum. 22 yaşındaki Sharon, üniversite başvuru mektubuna, "70. doğum günümde bütün hayatımı gözden geçirmek ve 'Hayallerimin peşinden koştum, tutkularım için yaşadım' demek istiyorum. Diğer bir deyişle kapıların yüzüme kapanması, benim hevesimi kıramayacak ve potansiyelimi kullanmama engel olamayacak" diyerek başlıyor. 22 yaşındaki Emily, belli ki inkâr etmenin bütün sorunları çözeceğine inanıyor. *Çeyrek Yaşam Krizleri*'nde yaptığı röportajda, "Genç birinin asla vazgeçmemesi gerekir, vazgeçmezse başarısızlığı kabullenmek zorunda kalmaz" diye konuşuyor. Sahi mi? Arabanda yaşamak zorunda kalabilirsin ama!

Kitap "başarısızlığı kabullenmektense hayalini değiştirmeye karar veren" genç birinden bahsediyor. 29 yaşındaki Mark, yıllarca New York'ta oyuncu olmaya çabaladıktan sonra, "İddiaya girerim ki, burada çekilen pembe dizilerde oynayabilirim" dediği Los Angeles'e taşınması gerektiğini fark etti. Sonunda oyuncu olmak isteğinden vazgeçti ve kendine farklı bir kariyer planı kurdu. Daha gerçekçi olması beklenen yeni seçimi nedir biliyor musunuz? Film yönetmeni olmak. Bu hikâyeyi ben uydurmadım, kitabın yazarları da uydurmadı; hikâye bizzat yirmili yaşlardaki gençler tarafından anlatıldı.

Mark'ın hikâyesi, önceki nesillerden bu yana değişen başka bir şeyi de gösteriyor: Ben Nesli'nin hayallerinin peşinden

koşmak için ayırdığı zamanın uzunluğunu... Geç yaşlarda evlenmeyi ve çocuk sahibi olmayı planlıyoruz. Yirmili yaşları müzik, senaryo yazarlığı ya da komedi oyunculuğu gibi "rüya" meslekleri kovalayarak geçirmek normal kabul ediliyor. Jeffrey Arnett, bu döneme sözde yetişkinlik diyor, yani "Hiçbir hayalin sonsuza dek suya düşmediği, hiçbir kapının yüzünüze sıkıca kapatılmadığı, mutluluk için her imkânın hâlâ varlığını koruduğu bir zaman dilimi." Rüyasını Hollywood'da gerçekleştirmek ya da ilk romanını yayımlatmak için yıllarını harcayanlar için bu zaman dilimi, her geçen gün daha da uzuyor. Yirmili yaşlardaki birçok kişi, hayallerini kovalamak ya da zararın neresinden dönersek kâr deyip eve dönmek konusunda mücadele veriyor. Günden güne daha çok insan kendini, 30'larında hâlâ geçerli bir mesleğe kavuşamamış, evi ve sabit geliri olmadan yaşarken bulacak.

Bazı hayaller yararlı olmasına rağmen, diğerleri çok açık bir şekilde gerçekçi hedeflere ulaşılmasını engelliyor. Arnett, aslında profesyonel beyzbol oynamak isteyen ama dondurmacıda çalışan Albert'dan bahsediyor. Ancak Albert, ne lisede ne de bir takımda beyzbol oynuyor. O zaman bu hayali nasıl gerçekleşecek? "Bilmiyorum" diyor. "Ne olacağını göreceğim." 16 yaşındaki Adrianne, *American Idol* yarışmasına katılmayı aklına koymuş. Annesi, "Bu yarışmaya öyle bir kafayı taktı ki derslerini ihmal etmeye başladı" diyor. Bazı hayallerse büyük değil ama gerçekleşmesi çok zor. *People* dergisiyle röportaj yapan 13 yaşındaki Corvin Lamb, "En büyük hedefim Michael Jordan ya da LeBron James gibi adımı taşıyan bir ayakkabıya sahip olmak" diyor. "Hayatta bir şey olmak istiyorum."

Kiplinger's Personal Finance gibi ciddi yayınlar bile, hayallerin kovalanması gerektiği fikrini destekliyor. Dergi, 1996,

2000 ve 2002'de "Rüya Meslekler" adı altında makaleler yayınladı. Rüya mesleklerin arasında San Francisco *Giants* takımı için atış talimi yaptırmak, Harry Winston Mücevherat şirketinde çalışıp Gwyneth Paltrow gibi ünlülere pırlanta kolye kirlamak ya da Legoland Parkı'nda legolardan bina yaparak geçimini sağlamak gibi meslekler de var. Makaleye göre "İşlerini seven insanlar, oturarak şansın kapıyı çalmasını beklemezler... Bazen bir fırsattan yararlanmak için doğru yerde olabilirler. Ancak çoğunlukla kendi fırsatlarını yaratıp doğru yerde olmak için çaba harcarlar." O zaman, bu işlerden birine kabul edilmezseniz, yeterince uğraşmamışsınız demektir.

Filmler, "Hayalinden asla vazgeçme" konusuna sarılmış durumda. Yani günümüzde filmlerin sadece dört konusu var demek istiyorum: "Kendine inanarak her şeyi yapabilirsin", "Aslında özümüzde hepimiz aynıyız", "Aşk hepimizi ele geçirir" ve "İyi insanlar kazanır." Son dönemde çekilen hemen her film, bu dört fikirden birini esas alıyor. Bu filmlerin hepsi günümüzde yaygın bir konu olan bireye odaklanmaya yoğunlaşıyor. Aslında filmlerin, modern Batı kültürünün iyimser bireyci mesajını bu kadar iyi gizlediğini görmek çok şaşırtıcı. Örneğin, çiftlerden birinin ailesinin onaylamadığı romantik aşk, sonunda her zaman mutlu sona ulaşır; hoş görmeme kötüdür ve kendinize inanırsanız her şeyi yapabilirsiniz. Bir filmde imkânsız bir rüyanın peşinde koşan herkes, sonunda hep kazanır. Eski Hollywood film yapımcısı Elizabeth Robinson, klasiklerden Don Kişot'un hüzünlü hikâyesini film yapmak istedi, ancak stüdyo filmde Don Kişot'un kaybettiği tüm düelloları kazanmasını ve "hayalini gerçeğe dönüştürmüş mutlu bir adamın yaşlandığı için ölmesini" istedi; hayalleri yıkıldığı ya da acımasız gerçekler onu öldürdüğü için değil... Don Kişot, asla pes etmeyen insanların "ilham veren" hikâyesini anlatmasa, filmi asla

çekilmeyecekti. Dünya tarihinde yazılmış ilk romanın en can alıcı noktası değiştiriliyormuş, kime ne? Hiç kimse insanların çok çaba gösterip başarıdan ziyade başarısızlığa düştükleri, gerçek hayata benzeyen bir filmi izlemek istemez.

En azından Ben Nesli, bu tarz filmleri izlemek istemiyor. (Önceki nesiller bu tip konuları seviyordu.) George Bailey'in hayallerinden vazgeçip küçük şehrinde kalmaya ve yerel bir bankayı işletmeye karar verdiği 1946 yapımı *It is a Wonderful Life* (*Şahane Hayat*) filmini ele alalım. George, kötü geçen bir günün sonunda, kendini öldürmeye karar verir, ancak bir melek iyi davranışlarının diğer insanları nasıl olumlu biçimde etkilediğini göstererek onu durdurur. Birçok insan, bu filmi, "özverinin iyi sonuçlar doğurabileceği" mesajını verdiği için çok sever. *Şahane Hayat*'ı ilk kez 18 yaşındayken izledim ve kelimenin tam anlamıyla nefret ettim. Bunun nedeni, muhtemelen, izlediğim diğer bütün filmlerin kurallarını bozduğu içindi. Niçin hayallerinden vazgeçmek zorundaydı? Tutkularının peşinden koşabilirdi ve eğer yeteri kadar deneseydi -modern filmlerin bana çok iyi aşıladığı gibi- kazanabilirdi.

Bu mesaj, gerçekleşme ihtimali olmayan kaynaklarda bile ortaya çıkıyor. Nispeten muhafazakar kabul edilen *7th Heaven* (*Kalabalık ve Mutlu*)'nun 2004'te yayınlanmış bölümlerinden birinde, kilisede genç kadınlara vaaz veren 21 yaşındaki Lucy, "Tanrı kendimizi tanımamızı ve sevmemizi istiyor" diyor. "Amacımızın ve arzularımızın farkında olmamızı da istiyor... Ve size soruyorum... 'Ne yapıyor olmayı düşlersiniz?'... Beklediğiniz şey içinizde. Tanrı bizleri zaten dolu ve zengin bir yaşam için gerekli olan her şeyle donattı. Bize düşen bu hayatı yaşamak, rüyalarımızı gerçeğe dönüştürmek." Yani bir şey yapmak istiyorsanız, gerçekleştirebilirsiniz. Ama ya hayaliniz

film yıldızı ya da olimpiyat atleti olmaksa? Ya da bir doktor? Ya ihtiyacımız olan her şeyle donatılmamışsak: Milyonda bir karşılaşılan bir vücut, Hollywood bağlantıları ya da tıp fakültesine girmek için gerekli puan gibi...

Amerikan Sağlık Bakanlığı'na bağlı, Aileler ve Gençler İçin Ulusal Bilgilendirme Kurumu'nun desteklediği, aileler ve gençlik üzerine bir web sitesi de gerçekçi olmayan bu akımı destekliyor. "Kendini İfade Et: Bir Ergenin Uyum Sağlama, Hayata Karışma ve Kendisini Bulma Kılavuzu" ergenlere, deneyimlerinin geçmişlerine bağlı olarak değişeceğini söylüyor. Çünkü bazı çocuklar, aile desteği almıyor ya da "fırsatlarla dolu" olmayan çevrelerde yaşıyor. Kılavuzda kalın harflerle "Tecrübe ettiklerinizin ne olduğu önemli değil, hâlâ mutlu olmanın bir yolunu bulabilirsiniz" yazıyor. Web sitesi, gençlik organizasyonları ve arkadaşlıkları hakkında birkaç yararlı tavsiyede bulunduktan sonra "Kendinize inanın. Kendinizi diğerleriyle kıyaslamayın" diyor. Gerçekten mi? Üniversite kazanmadan işe alınmaya kadar herkes, sizi birileriyle kıyaslarken, siz neden yapmayasınız? Web sayfasında, bireyci mesajın ortaya koyulduğu bir sonuca ulaşılıyor: "BENZERSİZSİNİZ!"

Bazı gençler bu tavsiyelerden yararlansalar da çoğu, işler bekledikleri gibi tıkırında gitmeyince kendilerini koruyacak zırh bulamayabilirler. Bu durum beni çok üzüyor. Gerçek yaşam dediğimiz şey bu kadar pembe değil. Web sitesinin ulaşmaya çalıştığı, genelde fakir ailelerden gelen çocuklar, bu durumu uzun zaman önce fark etmiştir. Anneniz uyuşturucu bağımlısıysa ve okuldan eve tek başınıza yürümeye korkuyorsanız, kendine inanmak sizi düzlüğe çıkarmayacaktır. Araştırmaların da ortaya koyduğu gibi, kendinize inanmanız, daha iyi not almanıza ya da başınızı derde sokmamanıza bile yaramıyor.

William Hung'un Kısa Ama Gülünç Şarkısı

Araştırmanın önceden de ortaya koyduğu gibi, kendine inanmak daha iyi not almanızı sağlamayacağı gibi, başınızın belaya girmesini de engellemez. Bu sistemin en komik ürünlerinden biri UC Berkeley mühendislik öğrencisi William Hung'dır herhalde. Hung, 2004'te on beş dakikalık şöhretini, Ricky Martin'in *She Bangs* adlı şarkısını berbat bir şekilde söyleyerek uzatmayı başardı. Hung'un sesi ahenksizdi, ancak *American Idol* jüri üyelerinin ellerindeki puan kartlarının arkasına saklanarak katıla katıla gülmelerinin nedeni, Hung'un saçma sapan dansıydı. Hung, jüri üyesi Simon Cowell'in kendisini, şovunu bitirmeden durdurmasına şaşırdı ve çok incindi. Cowell, "Şarkı söyleyemiyorsun, dans edemiyorsun. Ne söylememi istersin?" diye azarlayınca Hung, "Elimden gelenin en iyisini yaptım. Pişman değilim" diye cevap verdi.

Diğer jüri üyesi Paula Abdul ise Hung'u "Çok iyi. Yapılmış en iyi davranıştı" diyerek övdü. Modern dünyanın kuralı: Elinizden gelenin en iyisini yaptığınızda çuvallasanız bile, doğru olanı yapmışsınızdır. Hung, "Profesyonel yardım almadım" deyince Cowell cevabı yapıştırdı: "İşte yüzyılın sürprizi!"

Hung, daha sonra *Star* dergisiyle yaptığı röportajda, şarkıcılık alanında bir kariyer yapmak istediğini söyledi. Bu istek, zavallı çocuğun şarkı söyleyemediği için milletin gülme konusu hâline gelmesiyle ortaya çıktı. Aslında bir mühendis olarak önünde çok güzel kariyer fırsatları olduğu için de hayli ironikti. Elinden gelenin en iyisini yaptı ve eğitimi boyunca "Her Şey Olabilirsin!" dersini aldı. Hayranlarına herhangi bir tavsiyesi olup olmadığı sorulduğunda ise "Halka bir şey söylemek istiyorum. Her zaman elinizden gelenin en iyisini yapın ve hayallerinizden asla vazgeçmeyin!" dedi. William, lütfen, tüm izleyicilerin hatırına şarkıcı olma rüyandan vazgeç!

Hung'a bu tavsiyeyi ilk veren, *American Idol* yarışmasının İngiliz jüri üyesi Simon Cowell, bu cesur eleştirileri, kişisel misyonunun bir parçası olarak görüyor. Televizyon eleştirmeni James Poniewozik, "Cowell, eğlence programlarında ve kişisel gelişim kitaplarında yüceltilen ve ana fikri, 'Deneyen herkes, kazanmayı bilir' olan öz saygı zorbalığına karşı bir isyan başlattı" diye yazdı. Cowell, eleştirilerinde bilerek ileri gidiyor, ancak Amerikalılar onun, yarışmacıların öz saygı baloncuklarını patlattığı için acımasız olduğu düşünüyorlar. Daha tatlı dilli jüri üyeleri bile, birçok şarkıcı adayının kibirli davranışlarını hayretle izliyor. Paula Abdul, "Bazı yarışmacıların akıl almaz egolarıyla ne kadar korkutucu olduğunu gördüğümde şaşırıyorum" derken, Kenny Loggins, "Kendine bu kadar inanarak ortalıkta dolanmak, sağlıklı mı yoksa hastalıklı bir durum mu?" diye soruyor. Benim cevabım şöyle: "Hım, bu bir tür delilik olsa gerek!" Bu durum kesinlikle delilik ama biliyorum ki gençler, kendilerine öğretileni harfiyen uygulamaktan başka bir şey yapmıyor.

Hepimiz Bir Gün Ünlü Olacağız

Hung aslında çok sıradışı biri değil. Ben Nesli bireylerinin çoğu, bir gün ünlü olabilmeyi hayal ediyor. Günümüzde birçok çocuk, eninde sonunda film yıldızı, şöhretli bir sporcu ya da en azından zengin olacağını hayal ederek büyüyor. Bu meslekleri icra edenler ise televizyondaki ünlüler. Çocukların çoğunun bir gün çalışmak zorunda kalacakları beyaz yakalı ofis işlerini yapanlar, ekranda yer almıyor. Gençlerin umudu, başarının çok çabuk kapıyı çalması. Yaşı 22'den büyük olmayan öğrencilerimden biri, sınıftaki sunumu sırasında "Bizim yaşımızda olup çalıştığı şirketin yöneticisi olan insanlar var" demişti. Muhtemelen dergilerde haberleri yapılan ve "İstediğin Her Şey Olabilirsin!" efsaneleriyle büyüyen, bir ya da iki istisnanın profilini okumuştu.

Bu tür tavırlar bir süredir her yeri sarmış durumda. Lisedeyken, arkadaşlarımdan biri, sınıfımızdaki yetenekli öğrencilerin hepsinden bir şeyler toplamıştı. Piyano çalan öğrenciden bir bant kaydı, bir diğerinden matematik problemi çözümü, benden de kendi yazdığım bir şiiri istemişti... Hepimizin bir gün ünlü olacağından çok emindi. İşte o zaman bütün bu topladıkları değerlenecekti. Üçümüz de iyi bir yerlere geldik, ancak hiçbirimiz ünlü değiliz. Nedendir bilinmez, hiç kimse bize ünlü olmamızın pek mümkün olmadığını söylemedi. 1990'lı yıllarda şöhret mi yoksa kişisel tatmin mi diye sorulan gençlerin %20'si şöhreti seçerken, Patlama çocuklarının %17'si soruyu şöhret diye cevaplamış.

Birçok televizyon programı ünlü olup şöhrete kavuşma saplantısını besliyor. En çok izlenen saatlerde kanallarda dolaşın, azıcık yiyecekle yaşamaya çalışan *Survivor* yarışmacılarını, üzerlerinde böceklerin gezdiği *Fear Factor* katılımcılarını ve CEO olmaya özenip kayalardan yuvarlanan *Rebel Billionaire*'cileri göreceksiniz. Neden insanlar bu çılgınca şeyleri yapıyor? Görünüşe göre mücadele etmek ve para ödülünü kazanmak için, ancak herkes onları gerçekten büyüleyen şeyin ne olduğunun farkında: Televizyona çıkmak! Özellikle Ben Nesli mensupları olmak üzere çoğu insan, çabuk gelen şöhrete kavuşmak için böcek yemeye razı.

Bu yönelim sonucu Ağustos 2005'te *Current TV* adında bir kablolu televizyon kanalı açıldı. İstatistiklere göre 18-34 yaş grubunu hedefleyen kanal, genç izleyicilerin gönderdiği video kliplerini yayınlıyor. Fikir şu: Gençler, on beş dakikalığına da olsa şöhreti yakalama fırsatı yaratan iştah kabartıcı klipler izleyecek ve haberleri sunabilecekler. Bu ağın kurucularından Al Gore, kanalın sadece birkaç kişinin program yaptığı modelden uzaklaşıp "herkesin televizyonculuğun nasıl yapıldığını

öğrenme şansı yakaladığı, demokratikleştirilmiş bir ortam" olduğunu söylüyor. Ya da sesinizi duyurmayı ve meşhur olmayı öğreten bir ortam... Kanalla ilgili bir makale yayımlayan *New York Times*'ın ifade ettiği gibi: "Realite programlar yapan televizyon kanalları, kamera önüne atılabilecek kadar iddialı hisseden bir izleyici nesli doğuruyor."

19 yaşındaki müzisyen Nellie McKay, Ben Nesli akımının örneklerinden biri. Konservatuardan atılmış olmasına rağmen 2004'te şöyle demişti: "Yıllardır arkadaşlarıma bir gün ünlü olacağımı söylüyorum. Aynada kendime baktığımda sanki *Us Weekly* dergisine kapak olmuş birini görüyorum." Orta hâlli satan bir albüm çıkarsa bile, bu tür bir şöhret olma tutkusu hiç gerçekçi değil. "Herkesin bana baktığında sıradan bir kız gördüğü çok belli. Hayal kırıklığına uğruyorum. Bana, Frank Sinatra'ya ya da Bill Clinton'a baktıkları gibi bakmalarını isterdim." Herhalde böyle bir üne, bir gecede ulaşabileceğini düşünüyor. "İnsanlar 'Vaav! Ünlü olduğuna inanabiliyor musun?' dediklerinde çok sinirleniyorum. Cevabım "Evet bunun için çok çalıştım" oluyor." Belki de çalışmışsındır ama ne kadar çok ve kaç yıl? On dokuz yaşında bir insan bu kadar çok çalışmış olmak için en fazla kaç yıl yaşamış olabilir ki?

Chris Colin, *What Really Happened to the Class of '93 ('93 Sınıfına Ne Oldu?)* adlı kitapta, önce Harvard'a daha sonra da MIT'e giden ve lisede bir fizik dâhisi olan en başarılı sınıf arkadaşı Alo Basu'nun hikâyesini anlatıyor. Lise son sınıftayken Alo, gelecekte *Time* dergisinin kapağında fotoğrafı yayımlanması en muhtemel kişi seçildi. "Alo, liseyi bitirdikten on yıl sonra *Time*'a kapak olabildi" diyor Colin, sanki çok gecikmiş bir şöhretten bahsedermiş gibi. Acaba kendisi biliyor mu, çoğu insan, hatta birçok dâhi, bırak 28 yaşından önce *Time*'a kapak olmayı, böyle bir şöhreti asla yakalayamıyor.

Şöhret arayışı belki de son dönemlerde iyice abartılan düğün yapma tutkusunu da açıklayabilir. Amerikalılar nikâhsız birlikte yaşamak bu kadar popülerken, neden hâlâ düğün yapıyor? Yazar Carol Wallace'a göre sadece size özel bir elbise giymek, başka birinin makyajınızı yapması, herkesin güzelliğinize hayran olması... Bu gibi deneyimlerin hepsi, sadece iki grup kadın tarafından paylaşılıyor: Ünlüler ve gelinler. Düğün organizasyoncuları bugünün "bir günlüğüne prenses" olmanın tek yolu olduğunun altını çiziyor ve bizler de buna inanıyoruz. Bir gelin, "Nihayet herkesin odak noktasında olabildim" diyor. Eh, nihayet... Wallece, "Merkezde, tüm gözlerin odağında olmak, günümüz kültüründe o kadar çok yüceltiliyor ki, ışıkların altında sıramızı alacağımız gün gelene kadar, kendimizi eksik hissediyoruz" diye yazıyor. Gwyneth Paltrow, "Aslında bu düğün hayali, kişilerin Oscar Töreni'dir" diyor.

Sıradan insanlar ayrıca internette de bir çeşit şöhret tadı yakalayabilir. Herkes bir web sayfası hazırlayabilir, gazete oluşturabilir veya forumlara mesaj yazabilir. Blog sayfası oluşturma düşüncesi, “Herkes sizin düşüncelerinizi duymak istiyor” fikri üzerine inşa edildi. Kötü bir gün mü geçirdiniz? Hemen blog sayfanızdan herkese haber verin. Atletik yeteneğiniz, aileniz, hobileriniz ve esprili yazma becerinizle gurur mu duyuyorsunuz? Kendi web sayfanızı tasarlayın. Ergenler için internette sohbet odası yöneten Allison Ellison, "Bence herkes kendisini ifade etme şansı yakalamayı ve önemli hissetmeyi hak eder" diyor. En azından web sayfalarının şarkı söyleyemediğine şükredelim.

Belki de sahne ışıkları altındaki rahat tavrımız yüzünden, bugünün gençleri sosyal etkileşimlerinde kendilerini çok daha güvende hissediyor. Tezimin bir parçası olarak, 16.846 üniversite öğrencisinin dışa dönüklük, cana yakınlık ve konuşkanlık gibi özelliklerini ölçen bir ankete verilen cevapları biraraya getirdim.

1990'lardaki öğrencilerin, 1960'ların öğrencilerine kıyasla yüksek puan alması, bahsedilen özelliklerin belirgin bir artış gösterdiğini ortaya koyuyor. Patlama Nesli'ne kıyasla Ben Nesli, partilerde ve sosyal çevrede insanlarla konuşma konusunda daha rahat. Birileriyle tanışırken daha güvenli, heyecanlı ve telaşlı ortamlara alışkın. Şu sonuç mantıklı: Ben Nesli, günlük bebek bakıcılığı yapmaya, hizmet sektöründe çalışmaya ve sürekli yeni kişilerle tanışmaya uygun yapıda bireylerden oluşuyor.

Başkalarını Sevmeden Önce Kendinizi Sevmelisiniz

Bu söz, kültürel özdeyişlerimizden en çok kabul göreni. Okullardaki öz saygı programları üzerine yapılan *20/20* programından sonra denizci Hugh Downs, "Öz saygı, yani gerçek öz saygı, kendinle ilgili bu kadar çok düşünmeksizin, asıl başkalarına saygı göstermekle elde edilebilir mi?" diye sordu. Barbara Walters, Downs'ın şaka yaptığını düşündü. Sanki hayatında duyduğu en aptal şeyi söylemişcesine "Ah, Hugh!, Başkalarını sevmeden önce kendini sevmelisin" dedi.

Kalabalık ve Mutlu'nun bir bölümünde "Önce kendini sev" mesajı veriliyor. Yeni papaz olan 21 yaşındaki Lucy, vaaz verirken Solomon şarkısındaki kadını örnek gösteriyor: "Kendini seviyor ve insanların onunla ilgili ne düşündüğünü umursamıyor. Kendini seviyor ve saygı duyuyor. Birçoğumuz, kendimizi sevmemiz, dış dünyada gerçekleşecek bir şeye bağlıymış gibi davranıyoruz. Ancak bizi mutlu etmek, başkasının vazifesi değil. Kendinizi mutlu etmek ve kim olduğunuzun farkında olmak sizin işiniz. Eğer siz kendinizi sevmezseniz ve tanımazsanız, başkalarından bunu nasıl bekleyebilirsiniz?"

Bu konuyla ilgili birçok sorun var. Öncelikle, gerçekten kimsenin sizinle ilgili düşüncesini umursamıyorsanız, ilişki

kurmaya pek yatkın değilsinizdir. Yalnız başımıza mutlu olabiliyorsak, ne diye ilişki kuralım ki? Ayrıca önceki nesillerden birçok insan, kendilerini sevme konusuna bu kadar kafayı takmadan eşlerini ve çocuklarını sevebildi. O dönemin boşanma oranının düşüklüğü de, eskilerin birliktelikleri bizden daha iyi yürüttüğünü gösteriyor. Belki de bizler kendimizi biraz fazla seviyoruz, ne dersiniz?

Ancak pop kültürünün ruhu bize tam aksini öğretiyor. "Hiç kimse kendinden memnun olmadan başkasıyla mutlu olamaz" diyor 19 yaşındaki Lindsday. Günümüzde geçerli olan görüş şu: Öncelikle kendi hayatınızı kurmalı ve kişiliğinizi geliştirmelisiniz, ancak daha sonra birisiyle birliktelik yaşayabilirsiniz. Evlenmeden önce birçok kişiyle flört etmeniz ve size kimin en uygun olduğunu anlamanız gerekiyor. *Yeni Nesil Yetişkinlik*'te Jeffrey Arnett, "Ergenlik çağında bir ilişkiye başlamak, yirmili yaşlara aynı kişiyle devam etmek ve sonunda bu kişiyle evlenmek günümüzde son derece sağlıksız, hatta felakete yol açacak bir seçim olarak görülüyor" diye yazıyor. Bunu duyan herkes, "Çıktığın ilk erkekle neden hemen evlenesin ki? Önce hayatın tadını çıkarmalısın", "Önce kendi kişiliğini bulmak istemiyor musun?" ve "Başkalarıyla da birlikte olmazsan, şimdiki sevgilinin senin için en doğrusu olduğunu nasıl anlayabilirsin ki?" gibi tepkiler veriyor. Bunlar dikkate alınabilecek tavsiyeler olabilir, ancak tüm bu sorular kırk yıl önce neredeyse hiç sorulmuyordu. Bir makalede, arkadaşlarının şaşkınlığına rağmen, erkek arkadaşıyla olabilmek için İngiltere'ye taşınan 29 yaşındaki Kathryn konu ediliyor. "Bunu bir başkası uğruna yaptım, demeniz tuhaf geliyor. Günümüzde her şeyi kendimiz için yaptığımızı söylemek istiyoruz. Başkaları için fedakârlık yapmak istiyorsanız, hele de kadınsanız, bu bir çeşit zayıflık olarak görülüyor."

Hatta kişinin sevgilisinden ayrılması bile, artık kendine odaklanacağından, onun için iyi addediliyor. *Us Weekly*'e konuşan psikoterapist Dr. Karen Gail Lewis, "Kadınlar ilişki sırasında kendilerini kaybetme eğiliminde oluyor ve tekrar kendileriyle baş başa kaldıklarında, özlerini keşfetmeye çalışıyorlar. Yüksek enerji ile işe koyulmak, kendinden tatmin olmak ve yeni şeylerle meşgul olmak böyle zamanlarda mümkün oluyor" diyor. "Ayrılıklar depresyona sebep olur, 'enerji' kazanmanıza değil" fikri, yapılan birçok araştırmayla adamakıllı çürütüldüyse de pop psikolojisi için "Önce kendinizi sevmelisiniz" görüşü âdeta klâsikleşti. Kim bilir, belki de Dr. Lewis çok fazla televizyon izledi. Gençlik dizisi *Dawson's Creek*'in 1998'deki bir bölümünde Joey, Dawson'dan ayrılıyor ve sebebini şöyle açıklıyor: "Beni çok mutlu ediyorsun ama önce kendi kendimi mutlu etmek zorundayım." MTV'de 2005'te yayınlanan *Real World: Philadelphia (Gerçek Dünya Philadelphia)*'da, Shavonda adlı karakter, erkek arkadaşını aldatırken yakalanıyor, bunun üzerine çift ayrılıyor. "Tek başıma kalacağımı biliyorum. Bu benim kim olduğumu anlamak için ödediğim bir bedel. Kendime uygun bir erkek aramak yerine, gerçekten kendim olmak için çabalamaya başlamak istiyorum."

İşte modern hayatın küçük, bulanık sırrı: Kendimizi keşfetmek ve önce kendimizi sevmek gerektiğini öğrenerek büyüyoruz ama yalnız olmak da berbat bir şey. Nihai değerimiz hiç kimseye bağımlı olmamak. Jerry Rubin, *Growing Up at Thirty-seven (Otuz Yedi Yaşında Büyümek)* adlı kitabında, "Verilen sözler bağımlılık getirir" diye yazıyor. "Bir sevgili, bağımlılık gibidir... Başkasının beni mutlu etmesine ihtiyaç duymamak için, kendimi sevmeyi öğreneceğim." Ancak gerçek şu ki insanoğlu diğer insanların mutlu olmasına gereksinim duyuyor, çünkü yaradılışımız böyle. Gel gelelim bunları bir kokteylde söyleseniz

herkes muhtemelen size katılacak, ancak yine de birine ihtiyaç duymamanın çok daha iyi olduğunu düşünecekler. Kokteylde bulunan bir psikoterapi uzmanı ise bunun karşılıklı bağımlılık olduğunu söyleyip hepimizin bildiği modern özdeyişi tekrar edecek: "Başkasının sizi mutlu etmesini beklemek yerine, kendi kendinizi mutlu etmelisiniz." Aslında şöyle bir beklenti içinde olabilirsiniz: İstikrarlı bir evlilik yürütmek mutluluğun en güçlü habercilerindendir. Öz saygıyı kendimize odaklanarak değil, diğerleriyle olan ilişkilerimizden aldığımız güçle kazanırız.

Diğer bir deyişle Hugh Downs haklıydı. Yapılan çalışmalar, arkadaşları ve ailesiyle iyi ilişkileri olan kişilerin çok mutlu olduğunu ortaya koyuyor. Bu ilişkiler, para ve çalışma hayatındaki başarıya kıyasla, yaşamsal tatmin ve mutluluğun habercisi olmada çok daha isabetli. Yeni Çağcıların en çok sevdiği psikolog Abraham Maslow bile, "Ait olma ve sevgi ihtiyaçları, öz saygı ihtiyacından önce karşılanmalıdır" diyor. Ünlü kişisel gelişim kitabının adında da iddia edildiği gibi, *Kendi Kendinizin En İyi Arkadaşı Olun* fikrine rağmen, gerçek arkadaşlıklar ve ilişkiler kurmanın daha iyi olduğunu biliyoruz.

Sandra Murray ve çalışma arkadaşlarının araştırması, öz saygısı az olan insanların birlikte çalıştıkları kişileri daha az takdir ettiğini ve ilişkilerinde kendilerini daha az güvende hissettiklerini ortaya koydu. Eğer kendinizden gerçekten hoşlanmıyorsanız, diğer kişilerin sevgisinden emin olamazsınız. Oysa güvensizlik eşinizi sevmediğiniz anlamına gelmez Ayrıca bu araştırmaya göre, öz saygısı az olan insanların kendilerine kötü eşler seçtiklerine dair de elimizde herhangi bir kanıt yok. Bu arada, kendinizi sevmek, kendi mutluluğunuzu diğer her şeyden önce düşünmek ve sadece kendiniz için var olmak, öz saygıdan narsisizme uzanan ince çizgiyi aşmanıza yol açabilir. Narsistler genelde diğer insanlarla çok iyi anlaşamazlar. Keith Campbell'in

When You Love a Man Who Loves Himself (*Kendini Seven Bir Adamı Sevdiğinde)* adlı son kitabında ortaya koyduğu gibi, narsistler ilişkilerde kötü bir partner oluyorlar. Aldatıyor, destek çıkmıyor, sevgilileriyle oynuyor ve kendilerini iyi göstermek için onları aşağılıyorlar. Ayrıca yalan söylemeye, kontrolü ve gücü ele geçirmeye meyilli oluyorlar. Campbell kitabına, narsist bir adamla birlikte olan bir kadının hikâyesini anlatarak başlıyor. Bir akşam çift, adamın mensup olduğu bir dostluk cemiyetinin bahar partisine katılıyor. Partide özel bir ödül töreni de düzenleniyor. Bir yıldır birlikte olduğu adam, kadının şaşkın bakışları altında "bahar tatili sırasında en çok kaçamak yapan erkek" ödülünü alıyor. Utanacağı yerde aksine son derece gururlu görünen adam, birlikte olduğu kadınların ne kadar ateşli olduğundan bahsediyor. Kız arkadaşı üzüldüğünde ise onu "gecesini mahvetmek" ile suçluyor. Kısacası kendini seven bir adam, bir başkasını sevmede o kadar iyi olmayabilir.

Narsistler, egolarını şişirmeye eğilimli olmalarına rağmen, açık açık diğer insanlar kadar ahlaklı ve sempatik olmadıklarını söylüyorlar. Bir yandan birçok konuda diğer insanlardan daha iyi olduklarını düşünürken, diğer yandan da ilişkiler konusunda çok iyi olmadıklarını kabul ediyorlar. Bunun sebebi narsistlerin içten içe kendilerinden emin olmamaları değil. Bu şekilde davranıyorlar, çünkü kendilerini daima ön plana koyuyorlar. Campell kitabında şöyle diyor: "İyi bir ilişki için gerekli olan on şeyin listesini yapsaydım, kendini sevmek bu listede olmazdı." Çoğu insan, kendilerine eş seçerken hangi özelliklere dikkat ettikleri sorulduğunda, kibarlık veya düşünceli olmak gibi şeyler söylüyor; yani kendini değil, başkalarını seven ve önemseyen kişiler tercih ediliyor.

Ayrıca tek başınalığa alışmak gibi çok açık bir tehlike daha var. Kendinizi ve ruhunuzu sevmeye alışırsanız, hayatını-

zı paylaşacağınız kişi karşınıza çıktığında, buna uyum sağlamak zorlaşacaktır. Kendi ihtiyaçlarınızı öncelik sırasına koyup her şeyi istediğiniz gibi yapmaya alıştığınızda, diğer kişinin gereksinimlerini dikkate almak, bir işkence hâline dönüşecektir. Ben Nesli mensuplarının eşleriyle yaşadıkları kavgaların çoğu, "biz özeliz" temel düşüncesine dayanıyor. Terapist Marion Solomon, *Narcisism and Intimacy: Love and Marriage in an Age of Confusion (Narsisizm ve Samimiyet: Kargaşa Çağında Aşk ve Evlilik)* adlı kitabında, hastalarının çoğunun kendilerine çok fazla odaklandıkları için ilişkilerinde sorun yaşadığını söylüyor. "Hayatın merkezi, kişinin kendi ihtiyaçlarını karşılaması üzerine kurulduğunda ve birlikte olunan kişi de bu ihtiyaçları karşılayacak biri olarak seçildiğinde bu ilişki, narsistik beklentilerden zarar görme tehdidi altındadır." Solomon, "Diğerlerine duygusal bir bağımlılık duymadan yaşanan, etkili ve bağımsız ilişki türüne giderek artan bir eğilim var. Ortaya çıkan sonuç ise başkalarına karşı özgürce yoğun hisler besleme konusunda yeteneksizlik" diyor. Bu yönelim devam ederse ki edeceğe benziyor, boşanma oranları muhtemelen yükselecek.

Flux (Seyelân) adlı kitapta röportaj yapılan bir kadın, erkek arkadaşından ayrılıyor. Mutsuz olduğu için değil, sadece başkasıyla daha mutlu olabileceğini düşündüğü için. Şanssız genç adama "Sen bana yetmiyorsun, sence bana yetecek birini hak etmiyor muyum?" diye soruyor. Bu tür bir narsistlikle karşılaşmamış bile olsak, hepimiz ilişkilerimizde zaman zaman küçük sarsıntılar yaşamışızdır. Bu akşam bulaşıkları kim yıkayacak? Televizyon kumandası kimin elinde olacak? Bu akşam çocuklara kim göz kulak olacak?

Bu son soru, kişinin kendine odaklanması durumunu vurguluyor. Arkadaşlarım Keith Campbell ve Craig Foster ile bir-

likte, 47.692 katılımcının verdiği bilgileri incelediğimiz bir araştırmada şu sonuca ulaştık: Çocuksuz çiftler çocuklu çiftlere kıyasla, evliliklerinden daha büyük bir tatmin duyuyorlar. Bu eğilim, son yıllarda giderek artıyor. Önceki nesillerle kıyaslandığında Ben Nesli'nin çocuk sahibi olduktan sonra, evlilik tatmin yüzdesinde %42'lik bir düşüş yaşanıyor. Ulusal Evlilik Projesi araştırmacıları da benzer bulgularla karşılaştılar ve şu sonuca vardılar: "Çocuklar mutlu bir evliliğin önünde, gittikçe büyüyen bir engel hâline geliyor."

Ekonomik nedenler bu durumu kısmen açıklasa da asıl sorun, kişinin kendi ihtiyaçlarından ebeveynlik gerekliliklerine doğru yaptığı radikal değişim. Bir bebek sahibi olursanız, yaşamınız üzerinde daha az kontrolünüz olacak. Alıştığınız özgürlük kısıtlanıyor, bireysel başarılarınız artık takdir görmemeye başlıyor. Ebeveynlik her zaman zorlu bir geçiş olmuştur ama Ben Nesli için bu süreç daha da zorlu. Hayatınızı kendiniz programlamaya alışmışsanız bebeğin ağlayarak herşeyi yönlendirmesi dayanılmaz olabilir. Bu durumda ruh sağlığınızı korumak ve eşinizle iyi geçinmek zorlaşır. Bebek sahibi olmayı tercih etme fikri, işleri daha da zorlaştırıyor. Önceki nesiller için çocuk sahibi olmak, tercihten çok bir zorunluluktu. Şimdi ise biz "ana baba" olmayı seçiyoruz. O yüzden bebek bizi karmakarışık bir hayata sürüklediğinde kendimizden başka suçlayacak kimsemiz olmuyor.

Kişinin Kendine Odaklanmasının Sonuçları

Dış Görünüş Takıntısı

Her yıl daha çok insan burun küçültme, göğse silikon taktırma, yüz gerdirme ve Botox enjeksiyonu gibi operasyonlar yaptırıyor. Kaş aldırma kadınlar için kaçınılmaz bir ihtiyaç hâline geldi. Günümüzün vücudu saran kıyafetleri, 1990'ların bol

ve rahat tişörtlerini özlemle hatırlamamız için yeterli bir sebep. Metroseksüelliğin yükselmesiyle daha fazla sayıda erkek, fiziksel görünümüne özen göstermeye başladı. Birçok genç erkek, vücut çalışarak geliştirdiği pazılarıyla övünüyor. 2004'te bu çalışmaları yapan erkeklerin %5'i, steroit kullandığını itiraf etti.

Artık iyi görünmek ve iyi hissetmek, kendimizi mutlu edecek şeyleri yapmak demek. *Fox TV* kanalının tartışmalı yarışması *The Swan (Kuğu)*, "Kadınlar artık kendilerini daha iyi hissediyor" diyerek, yarışmacılara yapılan pahalı ve acı veren

Ben Nesli'ne hitap eden bir reklam: "Eşsiz", "kişiye özel" ve "sadece size ait" bir ürün. Ayrıca sizi seksi gösteriyor.

estetik operasyonları haklı çıkarmaya çalışıyor. MTV'nin yeni programı *I Want a Famous Face* (*Ünlü Olmak İstiyorum*)'da ise gençler, en sevdikleri ünlü gibi görünebilmek için ameliyat masasına yatıyor. 23 yaşındaki Crystal, oyuncu Brooke Burke'a benzemek için göğüs büyütme ve yağ aldırma ameliyatları geçirdi. Crystal, ameliyattan hemen sonra acılar içinde yatarken "Şu an ölmek istiyorum" diyerek kıvrandı. Ancak birkaç ay sonra, iri göğüslerinin, bikini mankeni olmasını sağlayacağına emin olduğunu söylüyordu. Ameliyatın kesinlikle "özgüven" sağladığını vurguluyordu. Crystal'ın ameliyattan önce de harika göründüğünü düşünen erkek arkadaşı ise, "mutlu olduğu sürece" problem olmadığını söyledi.

People dergisi, Ekim 2004'te estetik ameliyatlar konusunda birçok ünlü ile görüştü. Estetik müdahaleyi destekleyen ünlülerin hepsi aynı şeyi söylüyordu. Julia Roberts "Kendinizi mutlu hissettiriyorsa, muhakkak yaptırmalısınız!" derken, Jennifer Aniston, "Sizi mutlu eden her şeyin peşinden koşun" mesajını veriyordu. Ancak en gençleri 17 yaşındaki Hilary Duff, meseleyi en iyi şekilde özetleyen kişi oldu: "Eğer estetik ameliyat olmak insanların özgüvenini arttıracak ve kendilerinden memnun olmalarını sağlayacaksa, yaptırmakta hiçbir problem görmüyorum." İşte katıksız Ben Nesli zihniyeti: Kendinizi iyi hissetmek için ne gerekiyorsa yapın, çünkü dünyadaki en önemli şey budur!

Dövmeler, Burna ve Tanrı Bilir Nerelere Yaptırılan Piercing

Eğer son on beş yılı bir mağarada geçirmediyseniz, gençlerin vücutlarını geleneklere uymayan biçimlerde süslediklerini fark etmişsinizdir. Dövme yaptırmak artık denizcilerin ve motosikletlilerin tekelinde değil. Bu kendi kendine tasarım yapma merakı, çok sayıda genç, zengin ve ünlü tarafından benim-

sendi. Gençler, önceki nesillerin telaffuz bile edemeyecekleri yerlerine piercing yaptırıyor. Dudaklar, diller, göbek delikleri ve kaşlar; metal halkalar ve çivilerle donatılıyor. İnterneteki bir hamilelik sitesi, şişen karnınız, göbeğinizdeki piercing'i patlatmadan önce bunu nasıl çıkartırsınız diye yol gösteriyor.

20 yaşındaki Jay, niçin dövme ve piercing yaptırdığının hikâyesini anlatmadan önce, dövme ve piercing'in nesiller üzerinde herhangi bir psikolojik etkisi olduğunu aklımdan geçirmemiştim. Jay bir gün büyük annesinin evine gidiyor ve havuza girmek için gömleğini çıkarıyor. Büyük annesi, dövmelerle kaplı sırtını görünce şok oluyor, nefesi daralıyor ve her zaman en iyi torunu olarak gördüğü Jay'e kendisini hayal kırıklığına uğrattığını anlatıyor. Jay ise şok geçiren büyük annesini rahatlatmaya çalışıyor. "Ona dövmelerimin, kim olduğum ve kendimi nasıl gördüğümün bir ifadesi olduğunu anlattım." Jay'in öne sürdüğü gerekçelerin, aslında çok tipik olduğu sonradan ortaya çıktı. 1999'da dövmeli ve piercing'li 766 üniversite öğrencisi arasında yapılan ankette neden bu tarzı seçtikleri sorusuna en çok verilen cevap "bireysel ifade" oldu.

Dövmeli üniversitelilerin %81'i, dövme yaptırma gerekçelerinin arasında özgürlüğü, bireysel ifadeyi ve kendine özgü olma isteğini gösterdi. Vücudunda piercing olan öğrencilerin %69'u, bireysel ifade ve "farklı olmak" için piercing tercih ettiklerini belirtti. Birçok dövmesi ve piercing'i olan 25 yaşındaki Natasha'nın ensesinde süs çivileri var. Konuyla ilgili bir sınıf sunumunda, öğrencilerden biri Natasha'ya; genelde olumsuz yorumlarla karşılaşmalarına ve diğer insanlara göre hayli ürkütücü görünmelerine rağmen, insanların neden hâlâ dövme yaptırıp vücutlarını deldirdiğini sordu. Natasha, "Bunu kendilerini ifade etmek ve farklı olmak adına yapıyorlar. Piercing yaptıran birçok kişi, diğerlerinin düşüncesini umursamıyor. Mutlu olmak istiyorlar ve aslında en önemlisi de bu" diye cevapladı.

O zaman dövmeler ve piercing, moda olduğu için tesadüfen izlenen bir akım değil, aksine bireysel ifade ve kişisel iletişim aracı. Nesilsel akımlara mükemmel biçimde uyuyorlar çünkü iç dünyanın dışa yansımasını temsil ederken, farklı ve eşsiz olmanızı sağlıyorlar.

Eski Yetişkinlik Sınırları Aşılıyor

Daniel, 24 yaşında üniversiteyi bitirdiğinde, ne tür bir kariyer seçeceğinden hâlâ emin değildi. Bu yüzden ailesinin yanına taşındı ve iki buçuk yıl boyunca çalışmadan ailesiyle yaşadı. Ağabeyi John ise yüksek okula giderken ailesiyle üç yıl kalmıştı. Sonra dört yıllık bir üniversiteye gitmek için evden taşındı ve diplomasını 26 yaşında alabildi. Mezuniyetinden altı ay sonra, iş bulamadığı için tekrar ailesinin yanına dönmek zorunda kaldı. Yetişkin olmayı erteleme isteği sadece erkeklere özgü değil. 26 yaşındaki Tina, iki yıllık yüksek lisans eğitimini tamamladıktan sonra, birkaç yıl boyunca karavanla ülkeyi dolaşmayı planlıyor. Bir gün yerleşik hayata geçer mi, geçerse bu ne zaman olur hiçbir fikri yok.

Ben Nesli mensubu birine erişkinliğin hangi yaşta başladığını sorun, çok fazla sayıda kişi 30 diyecektir. Günümüz nesli için yirmili yaşlar seyahat edilecek, ilginç şeyler denenecek ve farklı kişilerle birlikte olunacak bir zaman dilimi. 29 yaşındaki oyun yazarı ve aktör Zach Braff, "Eskiden insanlar 20'li yaşlarda evlenir, meslek sahibi olur ve çocuk yaparmış. Ancak günümüzde insanların şanslarını denemek ve ne tür bir yaşam istediklerini belirlemek için yeni bir 10 yılları daha var" diyor. Braff, 2004 yapımı liste başı filmi *Garden State*'te bu fikri işliyor. Filmin ana karakteri Los Angeles'da yazar olarak çalışıyor ve bir yandan da oyunculuğu denemek istiyor. Kendi şehri olan New Jersey'deki arkadaşları, aileleri ile birlikte yaşıyor ve

mezarcılık ya da garsonluk (şövalye kılığı içinde) gibi işlerde çalışıyor. İçlerinde parası olan tek kişi ise bu parayı saçma sapan bir şey icat ederek kazanmış ve tüm vaktini esrar alıp kocaman evinin etrafında arabasıyla dolaşarak geçiriyor.

Ben Nesli, önceki nesillerin hepsinden daha geç evleniyor. Erkekler ortalama 27 yaşında, kadınlar ise 25. Birçok Avrupa ülkesinde ise bu rakam erkekler için 30, kadınlar için de 27. 1970'lerde Patlama Nesli döneminde, evlenme yaşı 23 ve 21'di. Evlilikler genelde aşkı özgürce yaşamak için gerçekleştiriliyordu. İlginç olan başka bir gerçek de maddi bağımsızlığını bir türlü kazanamayan gençlerin sayıca fazlalığı; mesela 1970'lerden bu yana 26 yaşında olup hâlâ ailesiyle yaşayan gençlerin sayısı %11'den %20'ye çıkarak iki kat yükselmiş. 2002'de ise yaşları 22 ila 31 arasında değişen, aileleriyle yaşayan gençlerin sayısında (erkeklerde %57, kadınlarda ise %43) bir artış yaşanmış. Gençler ayrıca üniversiteyi uzatma yoluna da gidiyor. Öğrencilerin sadece %37'si okullarını dört yılda tamamlıyor. UCLA gibi saygın okullarda bile öğrencilerin sadece yarısından azı üniversiteyi zamanında bitiriyor.

2005'te bu konuyu kapak yapan *Time* dergisi, bu gençleri "Büyüyemeyenler" olarak nitelerken, uzmanlar da ergenlik ve yetişkinlik arasındaki bu yeni yaş dönemini "anne kuzuları" veya "ergen yetişkinlik" olarak isimlendiriyor. Bu yönelimlerin ardındaki sebep, çoğu zaman ekonomik. Bu konuya 4. Bölüm'de daha detaylı değineceğim. Ancak dergi için röportaj yapılan gençlerin çoğu, yetişkinliği erteleme sebebinin sizin de tahmin ettiğiniz gibi, kendilerini ön plana koymak olduğunu söylemiş. 26 yaşındaki Jennie Jiang, "Evlenmek isterim ama bu kadar erken değil" diyor. Uzunca bir süre evliliği düşünmeyen 28 yaşındaki Marcus Jones ise "Kendimle mutluyum. Hayatla ilgili tek başıma yapacağım hâlâ çok fazla şey var. Kendimle çok meşgulüm. Herhangi bir ilişkiye başlamak istemiyo-

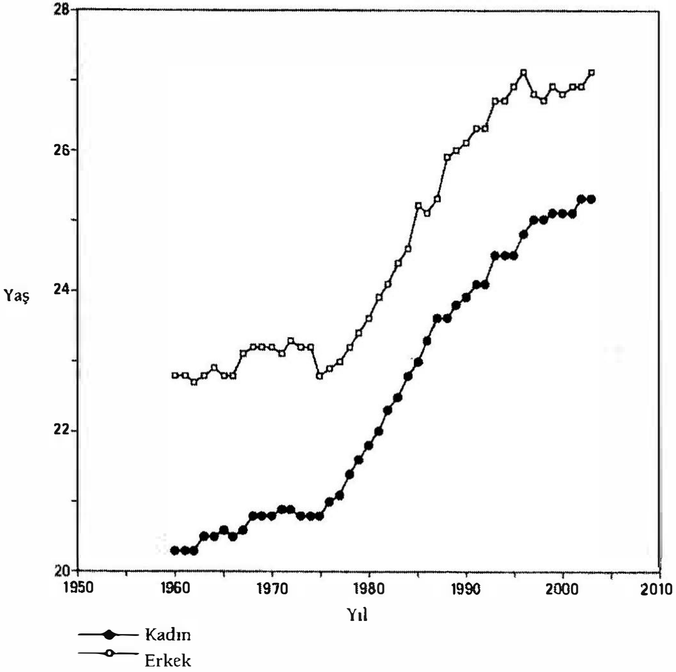
rum" diye anlatıyor. *Maroon 5* grubunun solisti 25 yaşındaki Adam Levine aynı şeyleri *Us Weekly* ile yaptığı röportajda dile getirdi: "30'lu yaşlarımda evlenmeyi düşünüyorum. Şu anda ise tek derdim 20'li yaşlarımın tadını çıkarmak!”

Benzer gerekçeler meslek seçiminde de ortaya çıkıyor. Birçok genç, bir mesleğe başlayıp sürekli onu yapmak istemiyor çünkü kendileri için en uygun işi bulmaya çalışıyorlar. *Emerging Adulthood (Yeni Nesil Yetişkinlik)*'in yazarı Jeffrey Arnett, "Sadece iş aramıyorlar. Daha çok kendi kimliklerini ortaya koyacak bir mesleği yapmak istiyorlar" diyor. Meslek seçimi en katıksız hâliyle bireyin isteklerinin arayışı. "Twixter" makalesi, gençlerin hayatlarını kurmaya karar verdiklerinde bunu hemen ve istedikleri biçimde yaptıklarını söylüyor. Bireysel yöntemleriyle...

Materyalizm

Ben Nesli'nin kendini önemseme huyu, materyalizm olarak da açıklanabilir. 1967'de Patlama Nesli üniversitedeyken hazırlık öğrencilerinin %45'i, maddi olarak güçlü olmanın önemli olduğunu söyledi. 2004'te ise öğrencilerin %74'ü, bunu hayatlarının amacı hâline getirdi. Başka bir araştırma sonucuna göre de 1990'ların lise öğrencileri, 1970'lerdeki yaşıtlarına oranla iki kat fazla "çok para kazanmak, çok önemlidir" demiş. Öğrenci Olivia Smith, "Aslında güven ve lüks içinde büyüyüp çok param olsun istiyorum" diyor.

Bu arzunun en önemli nedeni başta barınma olmak üzere hayat gereksinimlerinin pahalı olması. Öte yandan Ben Nesli, mal ve mülkün her zaman çok değerli olduğu bir dönemde büyüdü. Patlama Nesli çocuklarının dönemi olan 1950'lerde, çocuklar üzerindeki pazarlama stratejileri henüz başlamıştı. Çocukları hedefleyen reklamlar, son otuz kırk yılda epey arttı. Bir ürün plastikse ve televizyonda reklamı varsa, çocuklar onu almak istiyor.

1960-2003 yılları arasındaki ortalama ilk evlilik yaşı. Ben Nesli mensupları, 1960 ve '70'lerde evlenen Patlama Nesli mensubu yaşıtlarına göre hayli geç yaşta evleniyor.

Juliet Schor'un *Born To Buy (Satın Almak İçin Doğmak)* adlı kitabında belgelediği gibi, artık çocukların daha çok harcama gücü var ve ebeveynler de çocukları alışveriş konusundaki kararlara dâhil ediyor. Reklamlar okullarda da çok yaygın ve çocuklar henüz on sekiz aylıkken markaları ayırt edebiliyor. Üniversiteliler yeni moda yatak ve koltuklarla bezeli yurt odası reklamlarının içine çekiliyor, kaldıkları yeri dekore etmek için yılda kişi başına 1200 dolar, toplamda ise 2.6 milyon dolar harcıyorlar.

Materyalizm, bireyin kendine odaklanmasının eyleme dökülmüşlüğünü, en açık ve en doğru biçimde gösteren sonuçtur. Kendiniz için daha çok şey istiyorsunuz. Hayattan hep en

iyisini istemeye şartlandırılıyorsunuz: En iyi kıyafetler, en iyi ev, en iyi araba... Özelsiniz ve özel şeyleri hak ediyorsunuz. 17 yaşındaki Jocelyn Bower'ın amcası Kevin Arnett, Jocelyn okul balosunda giysin diye tam 8275 dolar değerinde Versace markalı bir elbise satın aldı. Arnett, "Jocelyn iyi ve özel bir kız. Bu elbise onun hakkıydı" diyor. Jocelyn ise "Umarım, Versace'ye tekrar gidip daha pahalı bir elbise alırız!" diyor. Bu abartılı bir örnek olabilir ama 100 dolarlık elbiselerin giyildiği günler geride kaldı. *Prom Guide* dergisi ortalama bir lise çiftinin mezuniyet balosu için 800 dolar harcadığını belirtti. Bu rakam sadece beş yıl önce 500 dolardı.

Sears markasının genç kız kıyafetlerinin reklamında kullandığı slogan, "Rüyana inanmak zorundasın. Kendini temsil etmelisin. Arkadaşların için orada olmalısın. Ama önce giyecek bir şey bulmalısın. Kıyafet almak zorundasın!" şeklinde. Mankenin giydiği elbise, 267 dolar tutarında. Bu gidişat yetişkinlikte de sürüyor. *What Really Happened to the Class of '93* (*'93 Sınıfına Ne Oldu?*) kitabına konuşan 28 yaşındaki Marcus Groenig, "Dört yatak odalı bir evim, büyük bir garajım var. İkinci arabamı almak üzereyim. İstediğim her şeyi satın alabilecek güçteyim. Maddi varlıklar, mutluluğu ölçmenin bir yolu" diyor.

Pahalı şeylere sahip olmak istemenin arkasında rahatlık, zevk ve istediğini elde etme duyguları var. Geçmişte birçok kişi, insanları etkileyebilmek için büyük evi olsun isterdi. Ben Nesli de büyük evlerde yaşamak istiyor; her aile mensubunun ihtiyacına uygun ve herkese yetecek kadar kişisel alan yaratılan bir eve sahip olmak... Çocuklar odalarını paylaşmak istemiyor, ebeveynlerse çocuklardan ayrı kullanabilecekleri özel bir banyo istiyor. Bunlara ek olarak bilgisayar ve oyun sistemleri gibi eşyaları koyacak bir odaya da ihtiyaç var. Herkes komşusunun yemek kokusunu duyup müziğini din-

lemek zorunda kaldığı apartmanlardan taşınmak istiyor. Büyük jipler markete giderken bile, çevrenizde aşılmaz bir kale örerek, aslında aynı amaca hizmet ediyor. Bireyciliğin peşinde, paketi açılmış veya ikinci el şeyleri kullanmaktan kaçınıyoruz. Sadece bizim için yapılmış gibi görünen parlak ve yeni şeyleri almak istiyoruz. Bir reklamda "Balayına neden eski valizinizle gidesiniz ki?" diye soruluyor.

Herkesin zevkine hitap eden çok fazla ürün var. Radyoyu açıp başkasının seçtiği şarkıları dinlemektense, kendi mp3'ümüzün kulaklığını takıp istediğimiz şarkıları dinleyebiliriz. Cep telefonumuz kimsede olmayan müziklerle çalabilir. Üç dört tane ana televizyon kanalını izlemektense, kablolu TV'de ilgi alanlarımıza hitap eden yüzlerce kanal arasından seçim yapabiliriz. Televizyonda gösterilen bir programı herkesle beraber seyretmektense, kaydedip sonra izleyebiliriz. UCLA mezunu Matthew Khalil, artık neden sinemaya gitmeyip filmleri evde DVD'den izlediğini şöyle anlatıyor: "Benim zaman çerçeveme uyan şeyleri yapmak istiyorum, başkasınınkine değil."

Bireysellik başka birçok şeyle beraber, tüketim seçeneklerini de arttırdı. Kırk elli yıl sonra Starbucks Cafe'de 19.000 farklı kahve bileşimi olacak; birey gibi hissetmek için ne güzel bir fırsat değil mi? Kıyafetlerden araba ve mücevherlere birçok ürün, eşsiz bireyin isteklerini sergilemek için tasarlanıyor. David Brooks, "Diğer her şey gibi alışveriş yapmak da kişisel keşfin ve ifadenin bir yolu hâline geldi" diye yazıyor.

Zenginlik ve materyalizmin sadece arzu edilen değil, aynı zamanda heyecan uyandıran bir şey olduğu herkes tarafından kabul görüyor. Son yıllarda MTV'deki programların yarısı, zengin insanların özelliklerini ve hayat tarzlarını anlatan şovlardan oluşuyor: *Meet the Barkers, The Osbournes, Newlyweds: Nick and Jessica, Cribs, My Super Sweet.* Özellikle, 16. yaş doğum günü par-

tilerine ailelerinin yarım milyon dolar harcadığı gençlerin ele alındığı *My Super Sweet* programı, tam anlamıyla bir rezalet. Las Vegas'a alışverişe gitme, New York'tan dansçı getirme ve binlerce kişilik davetli listeleri hiç yorum yapmadan gösteriliyor, bu da bütün bu abartılı şeyleri normal kılıyor. Programda elbette zengin çocuklarının mızmızlıklarıyla alay ediliyor ama bu detay o kadar küçük ki on beş yaşındaki seyircilerin bunu sezmesi çok güç. Kablolu televizyon kanalı *Home and Garden TV*'de *Bunu İstiyorum*! isminde bir program bile var. *Life and Style Weekly* dergisi, bu programın modern evlerde olması gereken eşyaları tanıttığını yazıyor. Örneğin, bu akşam ekranlarda yağmura ve kara dayanıklı açık hava televizyonu var! Evet, kar altında izleyebileceğiniz bir televizyon, bir ev için olmazsa olmazlardan...

Birkaç yıl önce ev sahipliği yaptığım Cadılar Bayramı'nı hatırladım. Kapıyı çalıp şeker isteyen çocukların hepsi çok şekerdi. Daha sonra, tarif edemeyeceğim bir kostüm giymiş olan on yaşlarında bir çocuk kapıyı çaldı. Çocuğa iki tane şeker verdim. Kapının önünde, kocaman çantasının ağzını açmış duruyordu. Bana baktı ve "Daha çok ver!" dedi.

Bu an, öz saygının, sınırı aşıp kendinde hak görme tarafına geçtiği andır: Daha çoğunu hak ediyoruz. Neden etmeyelim? Bütün hayatımız boyunca başkalarından, ne kadar özel kişiler olduğumuzu dinlemedik mi?

Ben Nesli'nin sahip olduğu iyimserliğin ve güvenin olumlu tarafları da var mı dersiniz? Eğer bu güven gerçekliğe dayansaydı ve narsisizme kaymasaydı, belki... Çocukların farklı birçok şey denemeye teşvik edilmesi ve iyi davranışlarının takdir görmesi güzel bir şey. Bunun yanı sıra gençlere, mesleklerini cinsiyetlerine ve ırklarına göre seçmemeleri gerektiğinin öğretilmesi de yararlı. "İstediğin her şey olabilirsin!" sloganının temelinde yatan fikir aslında bu. Ancak, er ya da geç herkes, gerçeklerle

yüzleşmek ve yeteneklerini tarafsız biçimde değerlendirmek zorundadır. Gençlerin başarıya ulaşacaklarına inanması iyi ama eğer ellerinde bunu başarmaya yarayacak araçlar varsa. Ben Nesli'nin tutkulu arzuları, gerçekten yeteneği olanlar için, gönüllü projelere, üniversiteye gitmeye ve arzulanan işlere kaydırılabilir. Ancak böyle zamanlarda bile, başarılı gençler işlerinin pek de tatmin edici, yüksek ücretli ve şöhret kazandırıcı olmamasından dolayı hayal kırıklığı yaşabilirler. Bireysel hedeflere odaklanmak kabul edilebilir, ancak bir yere kadar...

Bu bireycilik kokan Amerikan efsaneleri, aynı zamanda hepimizi çepeçevre saran birçok olumsuz eğilimi açıklıyor. Bir örnek verecek olursak, markete gitmek, sinirli sürücülere, suratsız kasiyerlere ve bağıran çocuklara katlanmak demek olabilir. Ve elbette ki modern hayatta öfkenin kabardığı nokta: Cep telefonuyla yüksek sesle konuşan ve etrafındakileri umursamayan kişiler. Bu tür davranışı orta yaşlılar da yaptığından, bu akımı Ben Nesli başlatmamış olsa bile devam ettiriyor. Sorunu yaratan teknoloji değil, teknolojiyi kullanırken ortaya çıkan davranış. Ve bu davranış kişinin kendine verdiği önemi her şeyden fazla körüklüyor. *The New Atlantis* dergisinin editörü Eric Cohen, "Yıllar önce, cep telefonları gücün simgesiydi, ancak şimdi kitlesel ürün hâline geldiler ve hepimizde en iyi model cep telefonları var. Artık Amerika'da 280 milyon kişi evrenin efendisi."

4. BÖLÜM

Endişe Çağı (Depresyon ve Yalnızlık) Gergin Nesil

Kim, her açıdan son derece sağlıklı bir üniversiteli gibi görünüyordu. Midwest Üniversitesi'nde psikoloji okuyor ve lisedeki sevgilisiyle süregelen bir ilişki yaşıyordu. Ancak son beş yılda birçok kez depresyon geçirdi. Depresyonun en kötü aşamasında, okula gidecek gücü bile kalmamıştı. Saatler süren psikolojik tedavilerin ve alınan antidepresanların ardından düzeldi, artık mezun olmaya hazırdı. Ancak sonra tekrar eski hâline döndü. Şu anda depresyonuyla uğraştığı için, mezuniyeti bir yıl daha uzayacak.

22 yaşındaki Jason'a dışardan bakınca her şeyi var gibi görünüyordu. Ivy League Üniversitesi'nden iyi bir dereceyle mezun olduktan sonra, önde gelen yatırım bankalarından birinde işe başlamıştı. Ancak daha sonra hayalindeki mesleğin bu olmadığını anladı. Patronu kendisini sürekli eleştiriyordu ve günde on altı saat çalışmasını istiyordu. İşin kendisi de sıkıcıydı. Jason işinden nefret ediyordu, bu nedenle üç ay sonra istifa etti. Sonra, sudan çıkmış balığa döndüğünden depresyona girdi. Hayatı boyunca belirlediği hedeflere ulaşmak ona mutluluk getirmemişti ve bu gerçek onu yıktı.

19 yaşındaki Beth, lise döneminde birkaç kez depresyon geçirdi ve intiharı düşündü. "Ailem hırçın bir ergen olduğumu düşünüyordu. Kafamın içinde sürekli çığlık atan ve yaşantımı paramparça eden şeytanlar olduğunu fark edemediler" diyordu. Ailesinin karşı çıkmasına rağmen sonunda bir terapistle görüştü ve antidepresan kullanmaya başladı. "Şimdi depresyonumu kontrol altında tutabiliyor, panik atak krizlerini savuşturabiliyorum" diyor.

Genç olmak; her zaman endişeli olmak, depresyona girmek, intihar isteği duymak ve ilaç almak anlamına gelmiyor. 1915'ten önce doğan Amerikalıların sadece %1 veya 2'si, hayatları boyunca büyük çapta bir depresyon geçirdi. Hâlbuki Büyük Buhran ve II. Dünya Savaşı sırasında yaşamışlardı. Günümüzde ise böyle bir depresyonun yaşanma sıklığı on kat fazla, yani %15 ve %20 arasında seyrediyor. Hatta bazı araştırmalardan çıkan sonuçlar %50'ye yakın. 1990'larda yapılan bir araştırmaya göre, 15 ve 17 yaşları arasındaki gençlerin %21'i çoktan büyük bir bunalıma girmiş bile.

Bu eğilimin arkasındaki temel neden, artık ruhsal hastalıkların çok sık bildirilmesi olsa da araştırmacılar sonuçlardaki değişimin sadece hastalıkların daha sık bildirilmesine bağlı olamayacak kadar büyük ve sürekli olduğunu düşünüyor. Buna ek olarak, bu çalışmalar antidepresan kullanan ve uzun dönem psikolojik destek görmüş kişileri temel alıyor. Araştırmalara orta çaplı depresyon da katılsaydı, herhalde gençlerin çok büyük bir kısmı "Beni de sayın" diye el kaldırırdı.

Bugünkü toplum anlayışında depresyon alışılmış bir şey hâline geldi. Hemen her kanalda rastladığım bir televizyon reklamında, asık suratlı yuvarlak bir su damlası, antidepresan Zoloft'u içince gülümsemeye başlıyor ve mutlu oluyor. Panik atak krizleri ise partilerde sohbet konusu hâline geldi. Neredeyse bü-

You know when you feel the weight of sadness.

You may feel exhausted, hopeless, and anxious.

Whatever you do, you feel lonely and don't enjoy the things you once loved.

Things just don't feel like they used to.

These are some symptoms of depression. They must last each day for at least two weeks and interfere with your daily life. Depression is a serious medical condition. It affects over 20 million Americans. While the cause is not known, depression may be related to an imbalance of natural chemicals between nerve cells in the brain.

CHEMICAL IMBALANCE

WITH ZOLOFT

Prescription ZOLOFT works to correct this imbalance.

Only your doctor can diagnose depression. ZOLOFT is not for everyone. It is approved for adults 18 and over. People taking MAOIs or pimozide shouldn't take ZOLOFT. Side effects may include dry mouth, insomnia, sexual side effects, diarrhea, nausea, and sleepiness. Please see the following page for additional information about ZOLOFT 25mg, 50mg, and 100mg tablets.

zoloft (sertraline HCl)

When you know more about what's wrong, you can help make it right.™

Reklamlardaki depresif Zoloft damlası. Kimyasal dengesizliğinizi düzeltin ve mutlu bir damla olun!

tün lise ve üniversite öğrencileri intihar etmiş ya da intihara teşebbüs etmiş birini tanıyor. Önceki nesillerde intihar ve depresyon, orta yaşlıların başına gelirdi. Genç birinin bunalıma girmesi çok garip karşılanırdı. Ben Nesli için ise bu sorunlar ergenlikten yetişkinliğe geçişte, ayinsel yolculuklar hâline aldı. 23 yaşındaki Karen ve ağabeyi üniversitedeyken bunalıma girdi. Bunalımdan çıkmalarını sağlayan şeyse, şu gerçeği fark etmeleriydi: "Gençlerin depresyon döneminden geçmesi normaldir."

Elbette ki bu durum her zaman "normal" değil ama artık normal olma yönünde ilerliyor. 1987 ve 1997 yılları arasında depresyon tedavisi görenlerin sayısı 1.8 milyondan 6.3 milyona çıkarak üç kat arttı. Sadece 2002'de bile, ara sıra antidepresan kullanan kişilerin sayısı %8.5 oranındaydı. Bu oran beş yıl öncesinde %5.6'ymış.

Depresyon geçiren kişilerin yaş ortalaması günden güne düşüyor. 1987 ve 1997 yılları arasında duygu durumunuzu değiştiren ilaçların kullanımında üç kat artış yaşandı. *Time* dergisinin kapaklarından birinde, ruhsal durumu bozuk olan 8 yaşındaki Jamari'nin fotoğrafı vardı. Makale, çocukların yaşadığı endişe sendromu, depresyon ve obsesif sendrom gibi durumlardan bahsediyordu. 2003'te yapılan bir ankette liselilere, bir önceki yıl iki hafta boyunca, çok umutsuz ve üzgün olup olmadıkları ya da günlük işlerini yapmakta zorlanıp zorlanmadıkları soruldu (Bu soru depresyonun kabul görmüş tanımını içeriyor). %36'sı kız olmak üzere, katılanların %29'u soruyu evet diye yanıtladı. Kansas Devlet Üniversitesi'ndeki danışmanlık merkezinde, 1988 ve 2001 yılları arasında depresyon tedavisi gören öğrencilerin sayısı iki katına, intihar edenlerin sayısı ise üç katına çıktı.

Bu eğilimin, depresyonun yanı sıra bağırsak problemlerine, ilişkilerde bozulmaya ve yaşamdan haz alamamaya yol açan endişe sendromuyla ilgisi olup olmadığını bulmak istiyordum. Eğer endişe (anksiyete) artış göstermiş olsaydı, bu kesinlikle gençler için kötü bir haber olacaktı. Doktora tezimin bir parçası olarak 40.192 üniversitelinin ve yaşları 9 ilâ 17 arasında değişen (bunlar 1950 ile 1990 yılları arasında endişe testini cevaplamış kişiler) gençlerin bilgilerini bir araya getirdim. Elde ettiğim sonuç şaşırtıcıydı. Anksiyete o kadar artmıştı ki, 1990'lardaki ortalama bir üniversite öğrencisi, 1950'lerdeki öğrencilerin %85'inden, 1970'lerdeki öğrencilerin de %71'inden daha endişeliydi. Bu eğilim, çocuklar için de geçerli. Yaşları dokuza kadar inen çocukların endişeli olma hâli, 1950'li yıllarda yaşamış çocuklara kıyasla çok yüksek. Gerçekleşen değişim o kadar büyük ki, 1980'lerdeki "normal" okul çocukları, 1950'lerdeki çocuk psikiyatrisi hastalarından daha yüksek miktarda endişeye sahip.

Araştırmanın ortaya çıkardığı bir başka ilginç sonuç daha var: Doğduğunuz dönem, endişe seviyenizi, aile yapınızdan daha çok etkiliyor. Yapılan araştırmalar, anksiyete türlerinin sadece %5'inin aileden kaynaklandığını ortaya koydu. Diğer etkenler arasında genetik, arkadaş etkisi ve bilinmeyen nedenler var. Nesilsel farklılıklar, anksiyete türlerinin %20'sini açıklıyor, bu oran da aile faktörünün dört katı. Düzgün ve sevgi dolu bir aileden gelseniz bile, gergin bir ortamda büyümek sizi endişeli bir insan hâline getirebilir.

Genç nesillerin daha endişeli ve gergin olduğunu doğrulayan başka araştırmalar da var. 1995'te, 1980'e oranla iki kat fazla kişi, panik atak belirtisi gösterdiğini bildirdi. 1947'ye oranla 1996'da %40 oranında daha fazla kişi, âni sinir patlaması yaşadığını söyledi. 1950 ve 1989 yılları arasında, yaşları 14 ve 16 arasında değişen, "Hayat genellikle çok zor geçiyor" diyen gençlerin sayısı, dört katına çıktı. 2001'de yapılan bir ankette, gençlerin %75'i bazen sinirli ve gergin olduğunu, bu oranın yarısı kadar genç de her zaman böyle olduğunu söyledi. 2001'de her üç üniversite hazırlık öğrencisinden biri, sürekli bunaldığını ifade etti. Bu oran, 1980'dekinin tam iki katı.

Depresyon ve sürekli kaygı duymaya yönelik bu eğilimi, ilk ağızdan dinleyen ve şahit olanlardanım. Çoğu otuzlu yaşlarının başında olan ve ülkenin farklı yerlerinde yaşayan on yakın arkadaşımın yedisi, en azından bir kez psikolojik tedavi gördü; ikisinin panik atağı var, bir tanesi manik-depresif ve diğeri de geçenlerde bir sinir krizi geçirdi. Bu kişilerin hepsi, üniversite mezunu, başarılı ve düzgün karakterli insanlar; ancak yalnızlık, ayrılmalar ve iş baskısı bütün artıları eksiye çeviriyor.

Web sitem aracılığıyla birçok genç, bana kendi depresyon ve anksiyete hikâyesini anlattı. Bazıları ergenlik döneminin başında intihar etme eğiliminde olduğunu itiraf etti. Şimdi 20 yaşın-

da olan Clarissa, 11 yaşındayken depresyona girmiş. 13 yaşındayken kendini bir hafta boyunca odasına kilitleyip insanlarla konuşmayı reddetmiş. Plastik bir tıraş bıçağından söktüğü jiletle bileğini kesmeyi, süzülen kanla ve sönen hayatıyla birlikte, acıların ve yalnızlığın da akıp gitmesini seyretmek istemiş. Çok şükür, son anda ne yaptığının farkına varmış ve profesyonel destek almaya başlamış. 28 yaşındaki Matt, 13 yaşındayken kayalıkların üzerine çıkmış ve "atlayarak her şeye son vermek" istemiş. Sırf gelecekte ne olacak diye merak ettiğinden, atlamamış. "Bugün ve geçmişteki günler gerçekten son derece can sıkıcıydı ama kimbilir belki yarın canım, bambaşka bir şekilde sıkılabilir." 20 yaşındaki Debbie, "13 yaşındayken etrafımda benimle ilgilenen insan görememeye başladım. Kafam karmakarışıktı. Çocukluktan ergenliğe nasıl geçeceğimi bilmiyordum. İntiharı düşündüm ama iş yapmaya gelince, başaramadım. Ailemin beni gömerken neler hissedeceklerini düşündüm."

ABD'de her on sekiz dakikada bir kişi intihar ediyor. 1950'den bu yana orta yaşlıların intihar oranında belirgin bir azalma görülürken, gençlerin intihar oranı iki katına çıktı. Ancak, en azından 1990'lardaki tepe noktasından bir düşüş yaşandı. 1980'den bu yana 14 yaşından küçük çocukların intihar oranı iki katına çıktı. 15 ve 24 yaşları arasındaki kişilerin ölüm nedenleri arasında "intihar", üçüncü sırada. 2003'te lise öğrencilerinin 16.9'u, bir önceki yıl ciddi biçimde intiharı düşündüğünü kabul etti; çoğu kendini hangi yolla öldüreceğini bile planladığını itiraf etti. Bu intihar düşüncelerine depresyon yol açıyor. Midwest'ten 18 yaşındaki Miranda, aşırı dozda ilaç alarak intihara kalkışmış. "Depresyon insanları yakalayıp kuyunun içine çekiyor" diyor.

Ben Chicago Üniversitesi'ndeki kız yurduna yerleşmeden bir yıl önce, yurdun birinci katında Jay adında Ohio'lu bir hazırlık

öğrencisi yaşıyormuş. Bir süre hiç kimse Jay'i ortalarda göremeyince, yurt müdürü adını seslenerek odasının kapısını açmış. Odaya giren müdür, karşılaştığı manzarayı arkasındaki öğrenciler görmesin diye hemen kapıyı kapamış. Jay kendini kemeriyle gömme dolaba asmış. Cesedi iki gün boyunca öylece asılı kalmış.

2003'te New York Üniversitesi'nde üç öğrenci, birer ay arayla intihar etti. İkisi kendini kütüphanenin balkonundan attı. 2004'te üç intihar olayı daha gerçekleşti. *What Really Happened to the Class of '93 ('93 Sınıfına Ne Oldu?)*'da Chris Colin, Rhodes bursu alan ve bir gün Virginia valisi olmayı hedefleyen sınıf arkadaşı Sean Bryant'den bahsediyor. Benim yurdumda yaşananlara benzer ürkütücülükte bir olay yaşanmış. Sean vurulan kapıya cevap vermeyince, bir arkadaşı ve yurt müdürü kapıyı açmışlar. Colin'in anlattığı şekliyle: "İkisi odadan içeri bir adım atıp hemen geri çıktı. Sean, bisiklet kilidine kemerle düğüm atmış ve kendini tavana asmış. Henüz yirmi bir yaşındaydı."

Artık Daha Mutlu Olmamız Gerekmez mi?

Öncelikle, Ben Nesli'nin bu kadar kaygı ve acı duyması çelişkili görünüyor. 1970 ve 1990 yılları arasında doğmuş olanlar, hiçbir travmatik tarihî olay yaşamadı. Birkaç ekonomik durgunluk dışında, zengindik. 1990'ların başından bu yana hiçbir dünya savaşı olmadı, nükleer savaşa yönelik büyük bir endişe yaşanmadı. Ben Nesli hiçbir zaman zorla askere alınmadı. Sağlık ve güvenlik konularındaki gelişmeler, çocukların artık daha uzun ve daha iyi hayatlar yaşayacağının müjdecisi. Her geçen gün daha çok öğrenci liseden mezun oluyor. 1990'ların başına kıyasla daha az genç, suç olaylarına karışıyor. Son yirmi yılda, erken yaşta hamilelik oranında ciddi bir düşüş yaşandı.

Birçok açıdan, yaşamak için en iyi zaman şu an. Bizden önceki nesillerin sahip olamadığı, sadece bizim faydalandığımız şeyleri düşünün: televizyon, cep telefonu, daha iyi tedavi imkânları, bilgisayar, daha iyi bir eğitim, fiziksel iş gücü kullanımında adalet, kendi seçimlerimizi yapabilme özgürlüğü, istediğimiz şehre taşınma imkânı... Ancak bu son iki madde, derinlerde yatan bir sorunun ucunu göstermeye başladı. Giderek artan kendimizi ilk plana koyma isteği, bir yandan eşsiz bir özgürlük yaratırken, diğer yandan da bizi yalnızlaştıran bir baskı oluşturuyor. İşte bu, kişinin kendine odaklanmasının zarar veren tarafı. Umarsızca özgür ve kendi kendine yeten bireyler olduğumuzda, kendimizden başka ilgilenecek bir şeyimiz kalmadığından, hayal kırıklıklarımız da derin oluyor. Ama sadece bu da değil. Ben Nesli, iyi işlerde çalışıp güzel evlerde oturmanın gerçekten zor olduğu böyle bir dönemde, hayattan hep çok şey beklemeyi öğrendi. Ve işte sonuç: Bozguna uğratan endişe ve mahfeden depresyon.

Yalnızlık ve Soyutlanma

Arkadaşım Peter, üniversiteden mezun olduktan sonra Chicago'nun kuzeyine yerleşti. Geçtiğimiz sonbahar ziyaretine gittiğimde pek mutlu görünmüyordu. Kadınlarla tanışmak için gazetelerin arkadaş bulma köşelerine ilan vermeye kadar bir sürü berbat hikâye anlattı. Hatta bir keresinde, kadının biri yüzüne karşı, yeterince yakışıklı olmadığını söylemişti. Üniversiteden arkadaşları ya hâlâ kampüse yakın oturuyordu, ya da ülke içinde başka yerlere taşınmışlardı. Salonda otururken bana, film kiralamasını sağlayan kablolu TV hizmeti hakkkında bilgi verdi. "İşte hafta sonlarında yaptığım tek şey" dedi, yüzünde hüzünlü bir gülümsemeyle.

Yalnızlık çeken, sadece Peter değil. Amerikalılar, 1957'ye kıyasla, kendilerini dört kat daha fazla "yalnız kişiler" olarak tanımlıyor. Robert Putnam, *Bowling Alone* (*Yalnız Başına Bowling Oynamak*) *adlı* kitabında, sosyal ilişkilerde gözlenen azalmayı belgeliyor. Artık kulüplere üye olmuyoruz, arkadaşlarımızla akşam yemeğine çıkmıyoruz ve komşularımızı pek ziyaret etmiyoruz. Sosyal ilişkilerimiz, önceki nesillere kıyasla oldukça zayıf.

Sanki sevgiye aç gibiyiz. Siyaset bilimci Robert Lane, "Sıcak ikili ilişkilerde, hemen ulaşabildiğimiz kapı komşuluğunda ve güvenilir aile hayatında belirgin bir düşüş var" diyor. Örneklemeyi biraz daha ileri götürürsek, birebir ilişkiye benzetebileceğimiz ev yemeği yemektense; mesaj, telefon konuşması ve e-posta gibi öğünlerden oluşan abur cubur yemeyi tercih ediyoruz.

Bu durum, herhalde ülkenin her yerine yayılmış yeni bir buluşma türü olan "kucaklaşma partileri"ni açıklamaya yarar. Bu partilerde insanlar, pijama giyiyor ve bilinçli olarak birbirlerine cinsel anlamda yaklaşmıyor. Her şey arkadaşça ve tehdit unsuru oluşturmadan gerçekleşsin diye, bir "kucaklaşma koruması" insanları izliyor ve herkes birbirine sarılmanın ve dokunmanın tadını çıkarıyor. Katılanlardan 26 yaşındaki bir kişi partiyi "yalnız insanlara sunulan bir tedavi" olarak gördüğünü söylüyor. Partinin web sitesi www.cuddleparty.com'da "Günümüzde çoğumuz, Tavsiye Edilen Minimum Miktarda Günlük Rahatlatıcı Dokunuş'tan mahrum kalıyoruz" deniyor. Kucaklaşma partisine katılanların çoğu, genç ve bekâr. Web sitesinde şöyle yazıyor: "Birlikte olduğunuz ya da evlendiğiniz kişiye dokunmanız çok normal, peki ya bekâr ve yalnız insanlar? Bizlerin de dokunmaya ve sarılmaya ihtiyacı var."

Ben Nesli mensubu birçok kişi için yakın ilişkilerdeki dengesizlik, ebeveynlerinin boşanmasıyla erken yaşta başladı. *Eli-*

zabeth Wertzel'in ergenlik dönemindeki depresyonlarını anlattığı biyografisi *Prozac Nation (Prozac Toplum)*'da Elizabeth, babasının hayatından çıkışını ve annesinin onu büyütebilmek için verdiği mücadeleyi anlatıyor. Wertzel, terapistlere geçmişini anlattığında hepsi, "Depresyonda olduğuna hiç şüphe yok!" diyor. Ama Elizabeth o kadar da emin değil. "Hepsi de ailevi durumum çok üzücü ve endişe vericiymiş gibi davranıyordu. Ama günümüzde ve çağımızda başıma gelenler 'son derece normal'di." Elizabeth haklı. Ben Nesli'nin hemen hemen yarısı, annesiyle babasının boşanmasına tanık oldu ya da babasını hiç tanımadı. Boşanma çocukları daha endişeli ve depresif olduğundan, bu durumun elbette ki depresyon oranının artmasıyla yakından ilişkisi var. İstatistikleri bir kenara bırakacak olursak, boşanmış ailelerin çocuklarının kişisel hikâyeleri –*The Unexpected Legacy of Divorce (Boşanmanın Beklenmedik Vasiyeti)* gibi kitaplarda anlatılanlar– boşanmanın gençler arasında yarattığı, hayat boyu süren acı, pısırıklık ve belirsizlik gibi deneyimleri gözler önüne seriyor. 24 yaşındaki Ashley, ilkokuldayken grup terapisine katılmış. Bu terapinin resmî olmayan adı aslında "Boşanma Kulübü"ymüş. Kulüpte Ashley ve diğerleri "Öfke, üzüntü ve karmaşık duygularını, aynı duyguları hisseden yaşıtlarıyla paylaşmış."

Ben Nesli mensuplarının aşk ilişkileri de genellikle iyi gitmiyor. Biraz abartılı olsa da *Sex and the City* dizisindeki karakterlerin yaşadığı şeyler, günümüz insanlarının başına da geliyor. Tanıdığım genç hanımlar, aceleci ümitlerin ve tuhaf davranışların hâkim olduğu ilişki tuzaklarına düşmekten kendilerini alamıyorlar. Buluşmalar iyi gitse ve bir beraberliğe dönüşse bile, sonsuza dek süreceğinin garantisi yok. Biriyle tanışma, âşık olma ve sonunda ayrılma, endişe ve depresyonun ideal formülünü oluşturuyor. Hikâye genelde lisede başlıyor. Şimdi

20 yaşında olan Maggie, 17 yaşındayken bir buçuk yıllık erkek arkadaşından ayrıldı. "Onu gerçekten sevdiğimi düşünmüştüm. Acının ve yalnızlığın üstesinden nasıl geleceğimi bilemiyordum" diyor. Üniversitede birçok genç, ilişkisi bitene kadar aşkının hayat damarı olduğunu, aşkı olmasa dünyanın çok yalnız bir yer olacağını düşünür. 20 yaşındaki Leslie, bir ay önce sevgilisinden ayrıldı. "Şimdi çok yalnızım ve depresyondayım, çünkü çok fazla arkadaşım yok ve olanlar da uzaktaki başka üniversitelerde okuyorlar." diyor.

Durum o kadar kötü ki bazı gençler, "Daha iyi bir yol olmalı" diye düşünmüş. Üniversitede kültürel farklılıklarla ilgili verdiğim derslerden birinde, hemen hepsi Orta Batı ve Batı Amerika'lı olan öğrencilerimin, görücü usulü evlenmeyi onayladıklarını söylemelerine çok şaşırdım. Yirmili yaşlardaki iki kız özellikle çok kararlıydı. Flört etmekten nefret ediyorlardı, yalnız yaşamak berbat bir şeydi ve artık düzenlerini kurmak istiyorlardı. Sınıftaki erkekler de bu fikre katıldı. Görücü usulü evlenmek belki de çözüm değildi, ancak öğrencilerin bu fikre olan ilgisi, gençlerin günümüzdeki flört yaşantısında bir şeylerin ters gittiğini düşündüklerini gösteriyordu. Broadway müzikali *Avenue Q (Q Caddesi)*'nin modern dünyadaki flörtü çok güzel özetleyen bir şarkısı var: "Aşk ve vakit kaybı arasında ince, çok ince bir çizgi var."

İnternetteki flört siteleri, insanların tanışmasını kolaylaştıran yeniliklerden biri ama bu siteler bir yandan da endişe sendromunun tetikleyicilerinden. Bir profil oluşturup fotoğrafınızı yüklüyorsunuz ve beklemeye başlıyorsunuz. Genelde ya kimse mesaj atmıyor ya da mesaj atanlar sizinle uyuşacak türden kişiler olmuyor. Siz başkasına mesaj atarsanız, çoğu kişi cevap atmıyor –bu da bir tür yumuşak reddetme yöntemi– ya da siteyi sık kullanmadıklarından profillerinin süresi geçmiş oluyor. Bir zamanlar

benim iki aylık bir internet aşkım vardı, "Şu an neyi yanlış yapıyor olabilirim, bana-cevap-yazacak-mı-lütfen-cevap-yazsın" endişesiyle, kötü günler geçirmeme neden olmuştu. Hayatım boyunca e-postamı hiç bu kadar takıntılı biçimde kontrol etmemiştim. Şanslıyım ki, benim hikâyem mutlu sonla bitti. Daha sonra kocam olacak adam, www.match.com adlı internet sitesinden mesaj atarak, tam da bizim nesle özgü bir manevrayla, en çok hangi John Hughes filmini sevdiğimi sordu. İki hafta sonra ilk kez buluştuk, iki yıl sonra da evlendik. Bundan bir ay sonra, eşimin en samimi arkadaşı, www.eharmony.com adlı arkadaşlık sitesinde tanıştığı bir hanımla evlendi.

Neslimizin çok tipik bir özelliğini yansıtırcasına, bahsettiğim bu iki erkek de evlenirken otuzlu yaşlarının başındaydı. Ben Nesli, kendinden önceki bütün nesillerden daha geç evleniyor. Bu durum, aynı zamanda Ben Nesli'nin yirmili, hatta bazen otuzlu yaşlarını amaçsız flörtler, belirsiz ilişkiler ve acı dolu ayrılıklarla geçirdiğini gösteriyor. Birçok ilişki birkaç yıl sürüyor, bazen birlikte yaşama evresine geçiliyor. Bu yüzden de ayrılıklar kalp kırıklığı yerine boşanma gibi yaşanıyor. Arkadaşım June'un, 24 yaşında gelene kadar başından beş ciddi ilişki geçmişti. Hepsi bir yıldan fazla sürdü ve hepsi de buruk bir biçimde sonuçlandı. İlişkilerin bitme sebepleri arasında ya June'un ya da erkek arkadaşlarının yeni bir şehre taşınması, okula başlaması, okuldan mezun olması ya da kariyer planı yapması vardı. Yedi yıl boyunca birileriyle ilişki yaşayan ve aynı evi paylaşıp sonra ayrılan arkadaşlarım da oldu. Birkaç yıl süren evliliğin ardından boşanmak o kadar moda oldu ki, Pamela Paul *The Starter Marriage (Meze Evlilik)* adlı bir kitap yazdı. Ben Nesli'nin en azından bir tane ciddi ilişki ve ayrılık deneyimi yaşamayan mensubu neredeyse yoktur.

Birçok insan yalnız yaşayan genç kadınlar denilince, genelde herhangi bir beraberliği olmayanları düşünüyor. *Ally McBe-*

al gibi bekâr kadınlarla ilgili bir TV dizisi ya da televizyon programı seyredin. Boyunuzu aşan endişe dalgası, sizi koltuğunuzdan alıp sürükleyecek. *Sex and The City*'de Carrie karakteri, Katolik Kilisesi ile "olabilecek her şekilde hayatını kurmaya çalışan 36 yaşındaki çaresiz bekâr bir kadın"ı karşılaştırıyor. Bir solukta bunun, hem Katolik Kilisesi'ni hem de yalnız kadınları aşağılamaya yönelik bir ifade olduğunu söyleyelim.

Çocuk doğurabilmenin sınır yaşları olan 35 ve 40 arası, çoğu bekâr kadını aşırı derecede gergin ve endişeli yapıyor. Bu kadınlar sürekli, benim "Kadın Matematiği" dediğim hesaplamaları yapıyorlar: "Eğer gelecek yıl evlenirsem, 32 yaşında olacağım, bir ya da iki yılı çocuk yapmadan geçirmek isteyeceğiz, hamile kalmak bir yıllık bir süre gerektirebilir, o zaman hamile kalmadan 34 ya da 35 yaşında olacağım; çocuk doğduğunda da muhtemelen 36 yaşında olurum. İkinci çocuğu yapmadan önce, ilk çocuğumuzun iki yaşında olmasını beklersek, 38 yaşında hamile kalmaya çalışacağım. Kahretsin!"

Özellikle erkek arkadaşlarıyla yaşayan kadınlar, yıllar akıp giderken biyolojik saatlerinin gürültülü tik taklarını duyuyor. Yeni denklemimiz olan evlenmeden cinsel birliktelik ve aynı evde yaşamak, kulağa rahatlatıcı gelebilir ama başarısız olma ihtimali çok yüksek. Bir adamın ağzından çıkacak sözleri beklemek, en az yalnız olmak kadar endişe yaratma sebebi. *Emerging Adulthood (Yeni Nesil Yetişkinlik)* kitabında görüşleri alınan Laurie, en sonunda evlenmeyi başarabildiği erkekle beş yıl boyunca birlikte yaşadığını söylüyor. "Gerçekten çok gergindim, çünkü onunla evlenecek miyim yoksa evlenmeyecek miyim bilmiyordum. Ya hayatımdaki bu kadar önemli bir zaman dilimini heba ettiysem diye kaygılanıyordum."

Kitapta anlatılan başka bir çift de on sekiz aydır birlikte yaşıyor. 26 yaşındaki Jean, Noel'e kadar nişanlanmak istiyor.

Yazar, Jean'in erkek arkadaşı 28 yaşındaki Trey'le röportaj yapıyor ve bu röportaj sonrası bakın neler yazmış: "Jean'in Noel'e kadar nişanlanmayı sanırım unutması gerekiyor... Gerçi Trey evlenebileceğini söyledi: 'Muhtemelen bir gün evlenirim... Ancak henüz kendimi bir yuva kurmaya hazır hissetmiyorum' dedi" Erkeklerin biyolojik saatlerini geçe kurma lüksü var. Jake'in de dediği gibi "35 yaşındayken, 23 yaşında bir kızla evlenebilirim. Dünya kadar zamanım var demek istiyorum." (Kadınların böyle konuşan erkeklere verdikleri küfürlü cevapları bilmem tahmin edebiliyor musunuz?)

Ancak etrafta çok fazla yalnız erkek de var. Yaşları 25 ila 39 arasında değişen binlerce bekâr erkek... Ve sayıları kadınlardan daha fazla. Her bekâr kadına 1.2 bekâr erkek düşüyor. Sadece 35 ve 39 yaşları arasındaki erkekleri ele alsanız bile, binlerce evlenmemiş erkek var. Kadınların "Bütün iyi erkekler kapıldı" şeklindeki serzenişlerini duyabiliyorum, ancak gerçek şu ki endişe ve şikâyet eden taraf kadınlar değil, bekâr erkekler olmalı. Her ne kadar televizyonda ya da filmlerde göremesek de, erkekler de yalnız kalabiliyor. Genç erkeklerin yalnızlık ve birliktelik konusundaki endişelerinden bahsettikleri, oldukça adil ve gerçekçi bir bakış açısı sunan muhteşem film *Swingers (Eş Değiştirenler)'i* izleyin. Ben Nesli için yalnızlık, kadın ve erkek arasında eşit oranda yaşanan bir deneyim.

Birçok insan, modern flörtler, geç evlilikler ve yüksek boşanma oranı sonucu, zamanının büyük kısmını tek başına geçiriyor. 25 ve 29 yaşları arasındaki her üç kişiden biri, tek başına veya oda arkadaşıyla yaşıyor. Son dönemlerde yapılan ayrıntılı bir incelemeye göre Chicagolular, yetişkin yaşlarının ortalama yarısını bekâr olarak geçiriyor. Bekâr olmak, yalnız olmak zorunluluğu getirmese de çoğu insan yalnız. Hele ki sürekli taşınıyorlarsa ve evlerine yakın yaşayan arkadaşları yoksa.

İşte diğer üzücü gerçek: Ben Nesli sadece uzun yıllar boyu bekâr kalmıyor, aynı zamanda arkadaş edinecek kadar uzun bir süre, aynı çevrede yaşayamıyor. Yaşları 25 ve 29 arasında değişen her dört kişiden biri, 2002 ve 2003 yılları arasında taşınmış. Kariyer yapmak için bu kadar sık taşınma gerektiren mesleklerin sayısını düşünmek şaşkınlık verici. Örneğin, akademik kariyer yapmak için farklı şehirlerde yaşamak şart. Ben altı farklı eyalette yaşadım; arkadaşım Kathleen, Kuzey Amerika saat dilimlerinin dördünde de yaşadı. Tanıdıklarımın sadece birkaçı, büyüdükleri şehre 500 mil kadar yakın oturuyor. Doktorlar tıp fakültesine gidebilmek, sonra da çalışabilecekleri bir hastane bulmak için taşınmak zorundalar. Silikon Vadisi'nde 2000 ve 2001 yılları arasında meydana gelen ekonomik çöküş, birçok genç teknoloji işçisini başka şehre göç etmek zorunda bıraktı. Çok iyi bir diploma gerektirmeyen işler dahi, yaşadığınız şehirden taşınmanıza sebep olabiliyor. Geçenlerde bir oteller zincirinin satış bölümünde çalışan bir grup insanla tanıştım. Hepsi de dörtten fazla bölgede çalışmıştı ve işleri gereği birkaç yılda bir yer değiştiriyorlardı. 28 yaşındaki yazar Chris Colin, kendi durumunu şöyle açıklıyor: "Liseden beri beş farklı işte çalıştım. Sekiz farklı adresim oldu, iki berbat yolculuk yaşadım ve bir kedim vardı. Kapı çarpılmalarıyla sonlanan ilişkilerim oldu; ev kapıları, araba kapıları... New York'ta, Kaliforniya'da ve Şili'de yaşadım. Endişeliyim ama mutluyum."

Hep aynı yerde yaşasanız bile, flört etmek ve arkadaş edinmek için zaman bulmak çok zor. Normal çalışma saatleri olan sabah 9.00, akşam 17.00'dan geç saatlere, hatta hafta sonuna sarkan yoğun bir çalışma haftasından sonra başkalarıyla zaman geçirmek için vakit ve enerji bulmak gerçekten zor oluyor. Colin, "Mezun olduktan 10 yıl sonra lise arkadaşlarımla konuştuğumda, aşk hayatlarını en çok etkileyen şeyin iş hayat-

ları olduğunu söylüyorlar" diyor. Yaşları 25 ve 35 arasında değişen genç bayanların %75'i, iş yaşamlarının özel hayatlarını sekteye uğrattığını, %35'i de ilişkilerde fikir uyuşmazlığının çok abartılı olduğunu söyledi. Erkeklerde de durum aynı. Örneğin, benim erkek kardeşim o kadar yoğun çalışıyor ki, sonradan karısı olan New York'taki ilk kız arkadaşıyla iş yerinde tanışması bir tesadüf değil. Bekârken onu ziyarete gittiğimde, o kadar çok çalışıyordu ki, buzdolabında sudan başka bir şey yoktu. Bir alışveriş listesi hazırladım ama aniden belki yiyecekten başka bir şeye de ihtiyacı vardır diye düşündüm. "Hiç tabağın var mı?" soruma, dolabın kapağını açıp sahip olduğu tek tabağı göstererek "Tabağım var" diye cevap verdi.

Avukat ve muhasebeci olan arkadaşlarım film izlemeye, uzaktaki bir arkadaşla telefonda konuşmaya veya komşuyla ayaküstü sohbete zaman bulamıyorlar. Barry Schwartz, *The Costs Of Living (Yaşamanın Bedeli)*'nde, eski bir öğrencisinden bahsediyor. "Öğrencim arkadaşlarıyla çok yakın değildi. Herkes çok meşguldü. Arkadaşlarını kendi sorunlarına boğmadan önce iki kere düşünüyordu, çünkü arkadaşlarının kendi yaşamları içinde ne kadar tükenmiş olabileceklerinin farkındaydı. Ayrıca onları, kendisini dinleyip sorunlarını çözmeye mecbur bırakmanın, ne kadar korkutucu olabileceğinin farkındaydı." Kitabın bu sayfasına bir not kâğıdı ekledim ve kâğıda şöyle yazdım "Bu çok tanıdık bir hikaye."

Soyutlanma ve yalnızlık, endişe ve depresyona neden oluyor. Ortaya konan bir kucak dolusu bilimsel kanıt, yalnızlığı, ruhsal sağlık sorunlarıyla ilişkilendiriyor. Bekâr veya boşanmış bireyler, daha fazla depresyona giriyor veya ruhsal sağlık sorunlarıyla boğuşuyor. Mutsuz bir evlilik yürüten kişiler bile boşananlardan daha mutlu. Elbette ki, birçok durumda boşanma gerekli ve uzun vadede en iyisi, ancak bu durum, insanların acı çekmesine ve depresyona girmesine neden olabiliyor.

Günümüzde birçok gencin çektiği yalnızlığı düşündüğümüzde, çoğumuzun hâlâ depresyona girmemesi çok ilginç. Kimi zaman, çoğu kişinin ilişkisini bitirmek üzere olduğunu ve bu yüzden depresyondan sadece bir adım uzakta bulunduğunu düşünürüm. Köklerimiz yeteri kadar derinde değil ve bünyemiz sarsılmaya çok müsait.

Yalnız olmak aslında özgürlüğün ve kendimizi ön plana koyma madalyonunun arka yüzü. Düşlerimizi ve kendi seçimlerimizi izlediğimizde, bu yol bizi ister istemez ailemizden ve arkadaşlarımızdan uzaklaştırıyor. Bizim gibi özgürlüğüne düşkün bir toplum, asla görücü usulü evlenmeyi veya birkaç neslin aynı evde yaşamasını destekleyen kuralları kabul etmez. Belirli bir yaştan önce evlenmek bile –bu yaş, günümüzde 25– akıl dışı ve kişiyi sınırlayan bir eylem olarak görülüyor. Elbette ki, kişinin bir birey olarak özgürlüğünü elinde tutmasında yanlış bir şey yok. Bu durum, son kırk elli yılda meydana gelen toplumsal değişimlerin olumlu bir yansıması. Ancak özgürlüğün doğurduğu bazı sonuçlar var ve yalnızlık da bunlardan biri. Janis Joplin, ünlü mısrasıyla Ben Nesli'nin içinde bulunduğu çıkmazı şöyle özetliyor: "Özgürlük, kaybedecek hiçbir şeyim yok demenin bir başka yoludur."

Modern yaşamla ilgili en ilginç şeylerden biri de bizden önceki nesillerin kaçındığı ayrılıkları, boşanmaları ve her türlü kalp kırıklığını atlatarak ayakta durmamızın beklenmesi. Eski nesiller arasında depresyon oranı düşüktü. Bütün yoksunluk ve savaş deneyimlerine rağmen, her zaman birbirlerine sırtlarını dayayabiliyorlardı. Güçlü bir toplumsal bilinç vardı. Hayatları boyunca aynı insanları tanıdılar, genç evlenip bu evliliklerini bir ömür boyu sürdürdüler. Kulağa pek eğlenceli gelmeyebilir ya da birçok kişinin düşlerini felce uğratabilir ama günümüzde çok yaygın olan melankoliyi onlardan uzak tutan şey, istikrarlı hayat tarzlarıydı.

Üniversite ve İşe Girme Stresi

Rekabetin giderek arttığı bir dönemde yaşıyoruz ve bu rekabet en çok üniversiteye girerken yaşanıyor. Çoğu liseli, mükemmel not ortalamasıyla öğrenci alan Ivy League Üniversitesi'ne girmeye, SAT'den (üniversiteye giriş sınavı) yüksek bir puan almaya ve müfredat dışı sosyal aktivitelere katılmaya kararlı; ancak günümüzde mükemmel olmak bile yeterli değil: Harvard Üniversitesi her yıl SAT'den tam puan alarak başvuran öğrencilerin %50'sini reddediyor. Birçok Ivy League okulu, toplamda başvuranların sadece %10'unu kabul ediyor. Bu sıkı eleme Ivy League'yu da aştı. Swartmore, 2003'te sözlü sınavda 800 tam puan kazanan başvuru sahiplerinin %62'sini, 800 tam matematik puanı alanların da %58'ini reddetti. Aynı yıl, Notre Dame, başvuru sahibi lise son sınıf öğrencilerinin %39'unu reddetti. Devlet üniversiteleri de artık daha seçici olmaya başladı. 2004'te Wisconsin Üniversitesi'ndeki hazırlık sınıfı öğrencilerinin çoğunluğu, lisedeki sınıflarının en iyi %10'luk dilimindeydi. Ortalama toplam SAT puanı 1264'tü –ki bu da 85'lik yüzdenin üzerinde bir rakam. Benim öğretmenlik yaptığım San Diego Üniversitesi, eskiden hemen herkesin girebildiği okullardandı; ancak şimdi ortalama bir öğrenci lisede 3.5 GPA puanı (Okul Mezuniyet Puanı), SAT'de ise yaklaşık 67 puan almış oluyor. Gençler rekabetin ne boyutta olduğunun farkında. 2000'de yapılan bir ankette gençlerin %50'si, eski nesillere oranla çok çalışmanın "bir çocuğun kendini hayata hazırlanmayı öğrenmesinde en önemli faktör olduğunu" söylüyor.

2002'de yayınlanan *Washington Post* makalesinin başlığı "Bu Gençler Stres de Dâhil Olmak Üzere Her Konuda Zirvede". Makale, Princeton tarafından reddedilmiş bir lise son sınıf öğrencisinden bahsediyor. Öğrenci reddedilmiş olmanın

önemli olmadığını söylese de, röportajı yapan muhabir, "Bir saatlik sohbet sırasında bunu dört kere belirtti" diyor. Bu çalışkan gençlerin gösterdiği olağanüstü çabayı dikkate alacak olursak, bu duruma şaşırmamamız gerekir.

Makalede, istedikleri üniversiteye girebilmek uğruna programlarını lise öğrencilerine seçmeli ders olarak sunulan üniversite dersleriyle dolduran, üç ya da dört farklı müfredat dışı aktivite yapan ve saatlerce gönüllü toplum hizmeti veren öğrenciler anlatılıyor. "İstediğiniz üniversitenin sizi reddetmesi, başınıza gelen en büyük hayal kırıklığı olur çünkü üniversiteye girmek; son dört, sekiz, hatta belki on iki yılınızın yegane anlamı olmuştur."

Gençler ve aileleri, üniversite eğitiminin iyi bir meslek edinmede hayati önem taşıdığının farkında. Son dönemde yapılan bir ankette anne ve babalar, %97 gibi şaşırtıcı bir oranla, hayatta başarılı olmak için üniversiteye gitmenin "kesinlikle gerekli" ya da en azından "yardımcı" olduğunu söylemiş. 18 yaşındaki Erica, bu baskıyı lise döneminde hissetmiş. "Kendime baskı uyguladım. İyi bir üniversiteye girebilmek için yüksek puanlar alınanı gerektiğini biliyordum. Artık üniversite eğitimi olmadan yüksek ücretli iş bulmak bir hayal." Birçok iş için yerel devlet üniversiteleri yeterli olsa da, bazı meslekler için sadece doğru üniversiteye girebilmek önemli. Mesela New York yatırım bankalarının çoğu, sadece Ivy League üniversitelerinden mezun olanları işe alıyor.

Rekabetteki bu yeni seviye, giderek daha çok liselinin ayakta durabilmek için temposunu arttırmasına yol açacak. Lisedeyken üniversite dersleri alıp bunların sınavlarına giren liselilerin sayısı 2004'te 1.1 milyonken, 1994'te bu rakamın yarısı, 1984'te ise altıda biriydi. *Time* dergisi, on iki ders dışı aktiviteye katılan ve 4.0 not ortalamasını tutturan 17 yaşındaki Mari-

elle Woods ile röportaj yaptı. 23 yaşındaki Jill, çok başarılı olan ailesini "sessiz terörün tarifi" olarak tanımlıyor. Okulda başarılı olmasına rağmen "Notlar açıklanmadan önce her seferinde, korku ve depresyon bulutunun altında çırpınıyorum. İçimden her sene baltayı taşa vuracağımı ve her şeyi berbat edeceğimi düşünüyorum. Bu şekilde yaşamak berbat bir şey" diyor.

Mücadele, üniversiteden sonra da sona ermiyor. Özellikle saygınlık konusunda ün kazanmış olan tıp ve hukuk fakülteleri, başvuruda bulunanların çok küçük bir dilimini kabul edebiliyor. Yale Hukuk Fakültesi, başvuranların sadece %7'sini alırken, Maryland Üniversitesi Hukuk Fakültesi, %13'ünü kabul ediyor. Tıp fakültelerinde yarış daha da kızışmış durumda. Harvard Tıp Fakültesi, geçen yıl başvuruda bulunanların sadece %4.9'unu, UCLA %4.5'ini ve Wisconsin Üniversitesi de %11.4'ünü kabul etti. 2004'te tıp fakültelerine başvuran öğrencilerin yarıdan fazlası, hiçbirine kabul edilmedi. Diğer alanlarda da rekabet had safhada. Klinik psikoloji bölümü olan üniversiteler, genelde umutla bekleyenlerin %10'undan azını kabul ediyor. 2004'te en zeki ve çalışkan öğrencilerimden biri, klinik psikoloji programlarına kıyasla girilmesi daha kolay olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık doktora programı için altı farklı üniversiteye başvurdu. Ancak ne yazık ki hiçbirine kabul edilmedi. En iyi okullar %15 veya %20'lik oranda başvuru kabulü yapsalar da, MBA (Lisansüstü İşletme) programı kabulü, diğerlerine kıyasla daha yüksek. Alınan kararlar hayati önem taşıyor. Birçok ekonomist, eskiden üniversite derecesinin yarattığı etkiyi şimdi, lisansüstü eğitimin yarattığını söylüyor.

Beşeri ilimler konusunda uzmanlaşan genç mezunlar, iş bolluğu yaşandığı zamanlarda dahi, iş pazarını zorlayıcı buluyor. Hatta işletme mezunları bile sıkıntılı zamanlar geçirebiliyor. *Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam Krizleri)*'nde röportaj ya-

pılan işletme mezunu Kristina, "Üniversiteden mezun olur olmaz, iş bulacağımı düşünmüştüm çünkü kariyer danışmanlarından ve çevremizdekilerden edindiğim izlenim bu yöndeydi. Ne yazık ki mezun olduktan altı ay sonra bile, yönetici pozisyonunda çalışamadım" diyor.

Akademik alan da artık garantili bir kariyer dönemeci değil. Doktorasını İngilizce ve tarih alanlarında yapanların büyük çoğunluğu, üniversitede eğitmen olarak iş bulamıyor ve sonuç olarak alanın dışına itiliyor. Bilim alanındakiler, doktora derecelerini aldıktan sonra iki ya da üç yıl süren geçici araştırma işleri yapmak durumunda kalıyorlar ve sonra iş bulamadıkları da oluyor. Ulusal Bilim Kurumu'nun araştırmasına göre, üniversitelerde fen ve mühendislik alanında çalışanların sayısı, 1991 ve 1995 yılları arasında 1800'e kadar düştü. Aynı zaman diliminde araştırma görevlilerinin sayısı 7000'e kadar çıktı. Yeni çıkan bir *The New York Times* makalesi, Harvard Fizik doktorası olan ve son on yılda dört alanda çalışma yapan birinin, hâlâ üniversite kadrosuna alınamadığından bahsediyordu. 43 yaşına gelen adam sonunda mesleğini bırakmıştı. Alışılmadık bir örnek değildi çünkü birçok genç bilim adamı kadro almaya yetecek kadar araştırmayı bitirene kadar 35 ya da 40 yaşında oluyor. Arkadaşlarımdan biri, üniversitenin sağlık servisine kaldırılmasına yol açan bir sinir krizi geçirmeden önce, altı yıl boyunca araştırma görevlisi olarak çalıştı.

Bunların yanı sıra yaygın olan bir diğer mesele de doğru mesleği bulamama çıkmazı. "Ne olmak isterseniz onu olun" özgürlüğüne sahip olmak harika ama istediğimiz tam olarak nedir? Zamanında, bana uyan bütün üniversite bölümlerinin bir listesini hazırlayıp sonra hepsinin tek tek üzerinden geçerek eleme yapmaya çalıştığımı hatırlıyorum. Sanki listedeki bölümleri elemek bana hayatta ne yapmak istediğimi göste-

recekmiş gibi. Kariyer belirlemek, zorlayıcı bir karar ve çoğu insan yirmili yaşlarında bu kararla mücadele etmek zorunda kalıyor. Meslekler hakkında sağlıklı bilgi edinmek hayli güç olduğu için, karar vermek zor. Bir avukat, muhasebeci ya da mühendis olmak nasıl bir şeydir, bu kişiler bir iş gününü nasıl geçirir sorularının cevaplarını öğrenmek, o kadar da kolay değil. Bu durumda sırf o meslekten nefret ettiğinizi anlamak için dört ya da yedi yıl boyunca üniversiteye gidebilirsiniz. Ya da gerçekten kârlı bir işte çalışmaya başlayabilir ve sonra acaba bu işi yaparak dünyaya ne gibi bir faydam dokunuyor diye düşünmeye başlayabilirsiniz. John Mayer, 2001 yılı çıkış şarkısı "*Neden Georgia?*" da, "Doğru mu yaşıyorum?" cümlesini tekrar tekrar söylüyor. Doğru seçimi yapıp yapmayacağımızdan endişe duyuyoruz. Seçimimiz bizi hayal kırıklığına uğratırsa, biliyoruz ki yanımızda kendimizden başka kimse olmayacak. Günümüzün sloganı "Kişisel Özgürlük", göz kamaştırıcı; ancak zamanın çoğunu, yaptığımız seçimlerden şüphe duyarak tek başımıza geçiriyoruz.

Gençler için, köşeleri belli üniversite hayatından, "elinizden gelenin en iyisini yapmanın" her zaman yetmeyeceği ve seçimlerin pek açık olmadığı iş hayatına geçmek, çoğu zaman sancılıdır. İnternette sohbet odasında tanıştığım 28 yaşındaki Drew Lichtenberger, neslinin bu keyifsizliğine "Yirmilerin Çiğnenmesi" adını takmış. İş hayatına atıldığında, o zamanlar hukuk fakültesinde okuyan kız arkadaşıyla sürekli, yirmili yaşlarının nasıl da umduklarından çok daha zor ve mücadele içinde geçtiğinden bahsediyorlarmış. Başarılı olan arkadaşları bile tatmin olamamaktan bahsediyormuş; "Hayattan istediğim bu muydu? Yaptığım yeteri kadar anlamlı mı?" gibi sorular soruyormuş. Drew, arkadaşlarının yirmili yaş deneyimlerini şöyle özetliyor: "Eskiden beri süper çalışkan kişiler olmaya alışmışlardı, ancak şimdi hayatın içinde sudan çıkmış balığa döndüler." Ve bu ba-

lıklar bazen iyi bir iş bulamayarak hayat okuluna birinci sınıftan başlıyorlar. "Hukuk fakültesi mezunu bir arkadaşım vardı, bir gün kendini restoranda çalışırken buldu. Çalışma arkadaşlarıysa işletme yüksek lisansı yapmışlardı."

Son Ekonomik Durum

Bugünün gençleri için hazırlanan senaryo: İyi bir meslek sahibi olabilmeniz için, iyi bir üniversiteden, iyi bir derece ile mezun olmanız gerekiyor. İyi bir üniversiteye girmek ve pahalı okul taksitlerini ödemek ise giderek zorlaşıyor. Diyelim ki üniversiteye girdiniz ve mezun oldunuz; yüksek lisans için bir programa kabul edilmek zor, hele iş bulmak daha da zor. Otuzlu yaşlara geldiğinizde, üzerenizdeki kariyer baskısına, ödemeniz için bekleyen faturalar ve çocukların bitmek bilmeyen istekleri de eklenecek.

Ben Nesli'nin şikâyetçi olduğunu söylemek kolay. İşler her zaman zordu, o yüzden şikâyet etmeyi bırakın da hemen işe koyulun, diyebilirsiniz. Fakat tarafsız olarak bakarsanız, her şey şimdi gerçekten çok daha zor. Bir zamanlar orta sınıf veya işçi sınıfı geliriyle bir aileyi geçindirmek kolaydı. Artık değil. İşçi sınıfına ait işlerin parası iyi ancak genelde deniz ötesi yerlere postalanıyorlar; memurlara ise iyi maaş ödenmiyor. Sosyolog James Cote, "Mavi yakalıların yirmi ya da otuz yıl önce yaptığı işi yapabilmek için, bugün üniversite mezunu olmalısınız" diyor. 20 yaşındaki Anne, bu durumu ilk elden yaşamış: "Ailem büyürken, bir işte çalışmak için tek gerekli olan şey lise diplomasıymış, ancak şimdi üzerinizde üniversiteye gitme ve iyi bir dereceyle mezun olma baskısını duyuyorsunuz. Günümüz gençleri bunalımda gibi görünüyor, çünkü kendi evlerine sahip olma düşlerini gerçekleştiremiyorlar. Hayat hiç bu kadar rekabetçi olmamıştı."

Materyalizm yükselmesine rağmen, 3. Bölüm'de belirttiğim gibi, artık her şeyin finansal açıdan çıkmazda olmasının sebebi bu değil. Günümüzde yaşamak için almak zorunda olduğumuz şeyler bile, fahiş fiyatlarla satılıyor. Barınma, sağlık ücreti, günlük harcamalar ve eğitim masrafları... Hepsi enflasyonu aştı. 1997 ve 2002 yılları arasında, yaşları 25 ila 34 arasında değişen Amerikalıların mortgage emlak sistemine harcadıkları para, %24 oranında arttı. Mal vergisine ödedikleri miktar %15, ev ihtiyaçları ve tamire verdikleri miktar %15 tutarında artış gösterdi. Genç yetişkinlerin sağlık sigortasına ödedikleri tutar %18 oranında arttı. Aynı dönemde, gençlerin isteğe bağlı şeylere yaptıkları harcamada azalma meydana geldi. Kıyafet harcamaları %9, eğlence masrafları %3, mobilya %11 ve alkol %7 oranında azaldı. Oysa bunca ödemenin altından kalkabilmek için daha çok alkole ihtiyacımız vardır diye düşünüyorsunuzdur herhalde. Kısacası maaşlarımızı, lükse ve sefahate değil, sağlık sigortası ve başımızı sokacak bir çatıya harcıyoruz.

Her şey giderek zorlaşıyor. Haziran 2005'te Amerika'da ortalama bir ev 219.000 dolara satıldı. Sadece bir yıl öncesinin fiyatlarında %14.7'lik bir artış meydana geldi. Bu oran da yirmi beş yıldır, bir yılda gerçekleşen en yüksek artış. 2004'te emlak piyasasında çift haneli ya da en azından %10'luk bir artış yaşandı. Sadece 2004'te, Las Vegas'taki ortalama bir evin fiyatı %47 oranında yükseldi. Bir zamanlar yaşamaya gücünüzün yetebileceği bir yer olan Los Angeles, San Fernando Valley'de ev fiyatları bir yılda 96.000 dolar yükseldi. Ömür boyu kirada yaşamak zorunda kalacağını düşünen Los Angeles sakinlerinden NPR yorumcusu Brian Unger, "Bu sene 96.000 dolarlık bir zam alamayacağım için, beyaz eşya yatırımı yapacağım bir evim olmayacak, yani çamaşırlarımı çamaşırcıda yıkatmaya devam etmem gerekecek" diyor.

2005 baharında Florida'da ortalama bir ev 362.800, Chicago'da 243.800, San Francisco'da 689.200, Boston'da 398.300, Wisconsin ve New Jersey'de 379.700 dolara satıldı. 2004’te Manhattan'da ortalama bir apartman 1.000.000 doların üzerinde bir fiyata satıldı.

Eğer zaten bir eviniz varsa, hele ki bu evi uzun zaman önce aldıysanız ve şimdi de emekliliğin tadını çıkarıyorsanız harika. Ancak ilk evini alacak olan veya ailedeki bireylerin sayısı arttığı için daha büyük bir eve geçmek isteyen gençler için el yakan emlak piyasası, ümitleri kırıyor.

Yaşadığım yer olan San Diego'da, ailelerin sadece %11'i, mütevazi niteliklere sahip bir ev alacak imkâna sahip. Los Angeles'te ise bu oran hesaba bile katılmayan %5 oranında. Bu rakamlar yanıltıcı bile olsa mütevazi niteliklere sahip bir evi, güvenli ve iyi okulların olduğu bir çevrede alamayacağınızdan, mutlaka daha fazla para harcamak zorunda kalacaksınız. Unger'e göre, yirmili ve otuzlu yaşlardaki gençlerin internet üzerinden tabut alabilmeleri çok iyi bir şey, "Ne de olsa çoğu kişi için bir tabut, başını sokabileceği tek yer."

27 yaşındaki Kelly ve kocası, bir yıl boyunca ev aradılar. Bir mesaj panosuna "Çıkmaza girdik, verebileceğimiz fiyat aralığındaki evlerin hepsi de berbat. Bir sürü tamirat gerektiren küçük kulübeler" diye yazdılar. 29 yaşındaki Jennifer, Boston yakınlarında öğretmenlik yapıyor. Gazetede ev ilanlarını tararken, sadece fiyatı 250.000 doların altında olan evlerin ilanlarına bakabiliyordu. "Genelde ilanların bir iki hecesini okuduktan sonra, şu kelimelerle karşılaşıyordum: apartman, dubleks, mobil ev, el yapımı bina...” İşte kocasıyla beraber bazı evlere bakmaya giden Jennifer'ın yorumu: "Bence ilana; varoşa bir kaç kilometre uzaklıkta çok küçük bir ev, komşularınız alışveriş arabalarını bahçenizden sürükleyerek götürürken onları çok kıskanacaksınız, gibi şeyler de eklenmeli."

Gençlerin çoğunluğu, ailelerinin kendilerinden çok daha genç yaştayken, daha az para ödeyerek ev almaya yetecek güçlerinin olduğunu düşünüyor. Örneğin, benim ailem ilk evlerini, 1970'lerde yirmili yaşlarındayken almış. Ev 23.000 dolara mal olmuş. Bu para da anne ve babamın yıllık maaşlarının toplamından biraz fazlaymış. Bunun aksine, ben ve eşim ilk evimizi 2003'te, ikimiz de 31 yaşındayken aldık. Ev, anne ve babamın evinden daha küçüktü, dar bir bahçesi vardı ve bize tam 390.000 dolara mal oldu. İkimiz de tam zamanlı mesleklerde çalışmamıza rağmen, bu para bizim yıllık gelirimizin dört katı kadardı. İki yıl sonra, evin değeri 550.000 dolara çıktı. Orta Batı'da oturanların da daha iyi bir durumda oldukları söylenemez. Temmuz 2005'te 30 yaşındaki kuzinim ve kocası, Minnesota'da çok da büyük olmayan bir ev için 300.000 dolar ödedi.

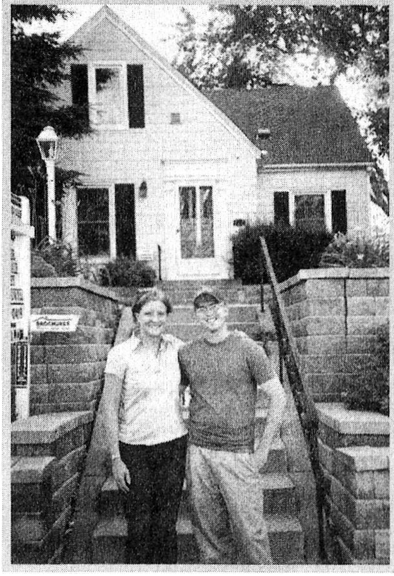
1975 ve 2000 yılları arasında, aile bütçesinin ev taksitine ayrılan kısmında %69 artış meydana geldi ki bu oran şimdi daha da yüksek.

Eskiden kural şuydu: Eviniz yıllık gelirinizin iki katından daha fazla tutamaz ve bütçenizin sadece %25'ini eve ayırırsınız. Bu bir şaka olmalı. Mortgage için borç verenler, bu oranı %40'a yükseltiyor ve birçok yerde insanlar bu oranı aşmak için elinden geleni yapıyor, taksitlerini borç alarak ödüyorlar, ayarlanabilir mortgage oranları kullanıyorlar. Tabii bu insanların ev almaya gücü yettiğinden değil, imkânları varken ev taksidine girebilmek için bu yollara başvuruyorlar. Bu arada aile bütçesi, kadınların iş hayatında daha çok yer almasıyla arttı. 1975 ve 2001 yılları arasında gelirlerinin %35'ini ev taksitine yatıran ailerin sayısı dört katına çıktı. Ortalama bir evin 219.000 dolar, ortalama bir ailenin yıllık gelirinin de 43.000 dolar civarında olduğunu düşünecek olursak, ortalama bir Amerikalı ailenin bu evi satın alabilmek için kazancının tam beş katı fazlasını

vermesi gerektiği sonucuna ulaşırız. Bu bahsettiğimiz ev de, hem çevresi hem de okula uzaklığı açısından ortalama bir ev.

Ev kiralayanlar bu kadar kolay para kazanamıyor. Hizmet sektöründe çalışanların ücretleri düşük olduğu için, güçlerinin yeteceği bir ev bulmakta zorlanıyorlar. Barbara Ehrenreich, *Nickel ve Dimed*'da, tanıştığı hizmet sektörü çalışanlarının, küçük bir apartman dairesinin kirasını bile ödeyemedikleri için genelde arabalarında yaşadığını belirtiyor. Uzun yıllar hizmet sektöründe çalışan Ehrenreich, ucuz bir ev bulmakta zorlandığı için, âdi motellerde kalmış. "Eğer sağlıklı bir insan, alın teriyle çalışıp kendine ancak ölmeyecek kadar bakabiliyorsa bir şeyler ters gidiyor demektir, hem de çok ters... Ücretlerin çok düşük, kiraların da çok yüksek olduğunu anlamak için ekonomi bölümünü bitirmeye gerek yok" diye yazıyor.

Orta sınıfa mensup kiracılar daire bulabiliyor ama evin kirası, kazandıkları paranın büyük kısmını yiyor. Tanıdığım birçok insan, maaşının yarısını kiraya yatırıyor. Kirada otururken ben de aynı şeyi yapmak zorunda kalıyordum. Hem güvenli hem de çalıştığım yere nispeten yakın bir yerde oturmanın tek yolu buydu. Burada lüks bir yaşam tarzından bahsetmiyoruz. Michigan'daki eşyalı tuttuğum kiralık dairemdeki fırın, bir pizzayı bile alamayacak kadar küçüktü ve yerdeki mavi halı da 1960'lardan kalmaydı. 1999 ve 2001 yılları arasında yaşadığım Cleveland yakınlarındaki evimin ise pas tutmuş bir garajı vardı. Merkezden uzaktı; yakınlardaki tek yer, içinde birkaç dükkânın bulunduğu, küçük bir alışveriş merkeziydi. Bir sabah uyandığımda, yatak odamın kapısında gaz maskeleri takmış, ölüp ölmediğimi anlamaya çalışan üç görevli ile karşılaştım. Belli ki 1970 yapımı fırın, gaz kaçırıyordu. Şükrettiğim tek şey, komşularım gibi çocuklarımın olmamasıydı. Başıma gelenleri yaşamak için maaşımın yarısını harcıyordum.

Bir Emlak Piyasası masalı. Yanda: Genç bir çift Minneapolis, Minnesota'da 1930'da inşaa edilmiş, 440 metrekare olan, yeni aldıkları evin girişinde poz veriyor. Evin fiyatı 300.000 dolar.

Yukarıda: San Diego, California'da bir emlak atağı. Fotoğraftaki 350 ila 500 metrekarelik bu üç ev, âdeta dip dibe yer almalarına rağmen, her biri 500.000 dolar değerinde.

Kiraların ve ev fiyatlarının arttığı dönemde, birçok meslek gurubunda ücretler aşağı çekildi. Her zaman çok fazla para har-

cayan zenginler kulağımıza çalınırken, bu nasıl olabilirdi? Bunun sebebi, zenginin daha çok zengin olması, orta sınıf ve fakirlerin de giderek fakirleşmesiydi. Son yirmi beş yıldır, çok zengin Amerikalıların kişi başına düşen milli geliri iki katına çıkarken, daha aşağıdaki kişilerin %90'ı, gelirlerini ve servetlerini kaybetti. Yaşları 25 ila 34 arasında değişen genç erkeklerin tam zamanlı çalışarak kazandıkları para, 1971 ve 2002 yılları arasında %17'lik bir düşüşe uğradı. O zaman barınma için harcadığımız bu fazladan para nereden geliyor? Öncelikli olarak kadınların maaşlarından. Çoğu ailenin hayatta kalmasının nedeni, hem annenin hem de babanın çalışması. Siyaset bilimci Robert Putnam'ın birçok araştırmayı derleyip çıkardığı sonuca göre, "Amerikalı kadınların son yirmi yılda tam zamanlı işlerde çalışmaya başlamasının nedeni, kişisel tatminden ziyade, üzerlerindeki ekonomik baskıya dayandırılabilir."

Ailede iki kişinin de çalışması formülü, taraflardan birinin çocuklara daha çok zaman ayırmak için evde kalmak istemesiyle bozuluyor. Günümüzdeki yüksek ev fiyatları yüzünden, bu olasılık birçok aile için giderek zayıflıyor. Tanıdığım birçok çift, apartmanda yaşıyor ve çocuklarla ilgilenmek için de işten iki saatlik izin alıyor. Tek maaşla geçinmek gerçekten zor. Çocuğu olmayan arkadaşlarım, çocukları olsa evde nasıl oturacaklarını, anne çalışmayı bırakırsa ev taksitlerini nasıl ödeyeceklerini ve bakıcı tutarlarsa, el yakan bakıcı ücretleriyle nasıl başa çıkacaklarını düşünüyor. Bir çocuğun aylık bakım ücreti ortalama 1000 dolar. Sınıftaki öğrencilerime, çocuk bakıcılarının aldığı maaşı söylediğimde çok şaşırdılar. Çoğu 500 dolar civarında olduğunu düşünüyormuş. Arka sıralarda oturan bir bayanın "Çocuk falan doğurmayacağım" dediğini duydum.

Çocuğunuza bir yıl boyunca evde baktırmak, devlet üniversitesine bir yıl vereceğiniz harçtan daha pahalı. Genç aileler için

bakıcı bulmanın ve bakıcıya ödeme yapmanın çok stresli bir iş olduğunu söylersek abartmış olmayız. İnternette www.constantchatter.com gibi forum sayfalarında, hamile kadınların sıklıkla tartıştığı konulardan biri, bebek bakıcısı. Kadınlar, her geçen gün bakıcı ücretlerinin dudak uçuklatan fiyatlarını duyunca şok geçiriyor. Çoğunun birkaç bakıcıyla telefon görüşmesi yapmadan önce, bu işin ücretinin ne kadar olduğu hakkında en ufak bir fikri bile yokmuş. Mesajlarda "kâbus", "deli", "uçmuş bu" ve "korkutucu" gibi kelimeler gırla gidiyor. 23 yaşındaki Lauren, aylık 845 dolar isteyen bir bakıcıyı anlatırken şöyle diyor: "Nefesim kesildi." 27 yaşındaki Alexandra'nın verdiği cevapsa "Ben de senin yaşadığın şehirde yaşamak istiyorum, çünkü burada aylık bakım ücreti en az 1000 dolar." Birçok anne adayı henüz bekleme listesinde. Çoğu bebek bakım şirketi, altı aylık bebeklerin, hatta bazen iki yaşından küçük çocukların bakımını üstlenmiyor. Ve başka bir problem daha var: Çoğu bakıcı, işini altı hafta içinde bırakıyor.

28 yaşındaki Lisa, ilk çocuğuna hamile. Yaptığı araştırmaya göre, yaşadığı yerde çocuk bakımı 1000 dolar civarı. Avukat olmasına rağmen, bu para maaşının önemli bir kısmını oluşturuyor. "Böyle bir ekstra harcamayı nasıl karşılayacağımızı bilmiyoruz ve canımız çok sıkkın. Ne yapmam gerektiği konusunda en ufak bir fikrim bile yok" diye yazıyor mesaj panosuna. 32 yaşındaki Jenny, Kansas'ta yaşıyor. "Tıbbi bakım, sağlık sigortası, günlük bakım giderleri... Tüm bu masrafları nasıl karşılarız, hiçbir fikrim yok."

Ve bu yavruların üniversite parasını şimdiden biriktirmeyi unutmayın! Oregon'da yüksek okul ve üniversiteler, ortalama bir ailenin gelirinin %34'üne mal oluyor. Bu oran 1994'ten bu

yana %25 arttı. Ivy League okullarında* dört yıllık bir eğitimin bedeli, 160.000 dolara kadar çıkıyor. Özel üniversitelerin istediği rakam ise 110.000 dolar civarı. Sıradan devlet üniversitelerinde dört yıl okumak bile size 40.000 dolara mal olacak. Ve tüm bu fiyatlar şu an için geçerli. Bundan yirmi yıl sonra, çocuklar büyüyüp üniversiteye gitme yaşına geldiklerinde fiyatlar ne kadar olur, tahmin bile etmek istemiyorum. Hepimizin bildiği gibi üniversite fiyatları her yıl enflasyon oranının üzerinde artıyor. Forumdaki anne adaylarından biri "*Powerball*'da** rekor kıracağız" diye yazmış.

Mezun olduklarında genelde borç altına girdiklerinden, eğitim maliyeti gençleri zorluyor. Günümüz gençleri, şimdiye kadar gelen nesiller içinde en yüksek eğitimi aldı. 25 ve 39 yaşları arasındaki kişilerin %30'u üniversite mezunu. Ancak bu eğitimin bir bedeli var. Ortalama bir öğrencinin okumak için aldığı borç, son on yılda %85 arttı. Yeni mezunların %66'sı 10.000, %5'i de 100.000 dolardan fazla borç içinde. Ortalama ise 15.000 dolar. Bu rakamlar sadece lisans öğrencileri için geçerli. Buna bir de lisansüstü ve meslek üniversitelerinin borçlarını ekleyince durum, içinden çıkılmaz bir hâl alıyor. 29 yaşındaki Sarah, "Hukuk fakültesinde okuduğumdan, TON'larca borcum var. Altı haneli düşünün" diye yazıyor.

Bazı Ben Nesil mensupları, kendi bireysel isteklerini izleyerek bir düzen kurmak isteyebilir. Çoğunluk, bir yetişkinin hayatını karşılayacak parayı bulamıyor. Tricia Engelhardt, *Ti-*

* Ivy League (Sarmaşık Birliği), ABD'nin kuzeydoğusundaki sekiz özel üniversitenin oluşturduğu birlik. Günümüzde akademik mükemmellik, öğrenci kabulünde titizlik ve elitizm gibi niteliklerle anılır (ç.n.)

** Powerball, avucunuzun içinde kendi kendine dönen bir top. Kendinizi bu harekete bırakarak hızınıza göre rekor kırabiliyorsunuz.

me dergisine yazdığı mektupta, "Üniversiteden, onur derecesi alarak üç yılda mezun oldum, ancak ekonomik olarak bağımsızlığımı kazanabileceğim bir iş bulamıyorum. Bu yüzden ailemin yanına taşındım. Lise arkadaşlarımın çoğunun da benim gibi yaptığını görünce, şaşkınlığa uğradım" diyor. Ben Nesli ne yazık ki, üniversite borcu, evlerin dudak uçuklatan fiyatları ve başlangıçta çok az maaş ödeyen iş yerleri yüzünden, 30 yaşına kadar ailesinin yanında yaşamak zorunda kalacak.

Sağlık ücretleri de şaşırtıcı derecede yüksek. İyi meslekleri olan kişiler bile ailelerinin aylık sağlık sigorta taksitleri için 500 dolar ödemek durumunda kalıyor. Kendi işinde çalışanlar, çok basit bir sağlık planı için bile aylık ortalama 1000 dolar ödemek zorundalar. Ve maliyetler giderek yükseliyor: Sağlık sigortası 2004'te %11.2 oranında dalgalanma yaşadı. Bu oran, 2004'te maaşlarda ve enflasyonda meydana gelen artışın beş kat fazlası. Sigorta ödemelerinin %10 veya daha fazla arttığı yıllardan dördüncüsü 2004'tü. Belki de bunun bir sonucu, yaşları 18 ila 24 arasında değişen her üç kişiden birinin sağlık sigortası yok; yaşları 25 ila 34 arasında değişen her dört kişiden birinin de sağlık sigortası yok. Sigortası olanlar bile, kendileri ya da ailelerinden biri ciddi bir hastalığa yakalanırsa büyük bir mali problem yaşayabilir. *People* dergisi, sağlık sigortası olmasına rağmen beklenmedik hastalıklar yüzünden iflas eden birkaç ailenin durumunu gündeme taşıdı. Hastalık veya sağlık borçları yüzünden gerçekleşen iflasların sayısı, 1981 ve 2001 yılları arasında 22 kat artmış.

İşimiz, bazen zor kararlar vermemize yol açabiliyor. Örneğin, kadınların çoğu, altı haftalık doğum izninden sonra, hemen işe dönmek zorunda. Son dönemdeki eğilim, doğal ebeveynlikten yana. Yani bebeğinizi kucağınızda gezdirip en az bir yıl emziriyorsunuz ve onunla birlikte aynı yatakta uyuyorsunuz. Çalışırken de bunların bir kısmını yapmak mümkün, ancak doğal ebe-

veynliğin en ateşli savunucularından olan William ve Martha Sears, bunun pek de iyi bir fikir olmadığını düşünüyor. Sears ailesi, *The Baby Book (Bebek Kitabı)* kitabının 2003 baskısında, bebek bekleyen çiftlere tek maaşla yaşamaya alışmaya başlamalarını tavsiye ediyor. Eğer mümkünse anneler evde oturmalı ve bir yaşın altındaki çocuklar, mikrop kapma ihtimaline karşı bebek bakım merkezlerine götürülmemeli. Alt başlıkları "Çalışmak zorundayım, gelire ihtiyacımız var", gerçekliğini sorgularcasına alıntılardan oluşuyor ve bunun aslında doğru olmadığını anlatan bir tavsiyeye yer veriliyor. Sears çifti, "İkinci maaşa, lükse giren harcamalarınız için gereksinim duyuyorsunuz" diyor.

Bunu ilk okuduğumda, yazarların ev fiyatları konusunda nasıl bu kadar bilgisiz olduğunu düşündüm. Sonra kitabı çevirip "Yazarlar Hakkında" kısmını incelemeye başladım. Bir yandan da bu çiftin emlak piyasasının çok da acımasız olmadığı Dallas ya da Indianapolis gibi bir yerde yaşadığını düşündüm. Hayır. 2005 Mart ayı fiyatlarıyla mazbut bir sitede iki yatak odalı bir dairenin 400.000 dolardan, çocuksuz aile için olan bir evin de 580.000 dolardan alıcı bulduğu Kaliforniya San Clemente'de yaşayıp çalışıyorlardı. 580.000 dolarlık evlerin de tadilata ihtiyacı var ve bahçeleri yok. San Clemente'de üç yatak odalı bir ev 700.000 dolardan satılıyor. Evet, burası belki yaşamak için çok pahalı bir yer ancak emlak piyasasının gözünü bu bölgeye çevirdiğinin altını çizmek isterim. Çocuk yapmaya hazırlandığınızda, yılda 100.000 dolardan fazla kazanan bir kocanız yoksa, tek maaşla yaşamayı öğrenmek, ailenizi kiralık bir apartman dairesinde büyütmeniz anlamına gelecek. Bu da ayda 1500 doları, bir kenara ayırmanız anlamına geliyor. O zaman Sears ailesi, lüks gereksinimlerden bahsederken yaşayacak bir yer mi demek istiyordu? Yeni yüzyıl için ne kadar da güzel bir fikir! Hepimiz işimizden istifa edelim, bebeklerimizi kucağımıza alalım ve sokakta kartondan yapılmış kulübemizde yaşayalım. En azından doğal çocuk yetiştiririz, ger-

çi çocuğun bu durumda bebek bakım merkezinde kapacağı mikropların çok daha fazlasını kapacağı kesin ama neyse...

Harvard'lı bir ekonomistin eşyazarı olduğu kitap *The Two-Income Trap* (*Çift Gelir Kapanı*), bilançonun bir özetini sunuyor. 1970'lerden bu yana ortalama bir ailenin barınma, sağlık sigortası ve çocuk bakımı gibi sabit giderlerinin maliyeti, iki kat artmış. Buna rağmen, kişilerin gelirlerinde azalma meydana gelmiş. Ev hacizleri yirmi beş yılda üç kat artarken, taksitleri ödenmediği için geri alınan arabaların sayısı beş yılda iki katına çıktı. Çocuklu aileler, iflas etme riski açısından, çocuksuz ailelere kıyasla tehlike altındalar. Bunun da en önemli nedeni iyi okulların bulunduğu güvenli bir çevrede yaşamanın çok pahalı olması. İflas etmek günümüzde çok daha sık rastlanan bir şey, çünkü barınma gibi sabit maliyeti olan giderler çok yüksek ve aile bütçesi zora girdiğinde, bir şeylerden tasarruf etmeye çalışmanın bir yolu yok. Aslında çok daha korkutucu olan, bu kitabın 2003'te, yani 2004 ve 2005'in başlarında meydana gelen abartılı ev fiyatı artışlarından önce basılmış olması. Önümüzdeki birkaç yıl içinde, giderek daha çok aile iflasın eşiğine sürüklenecek. Ev fiyatları düşse bile, ki kimse buna ihtimal vermiyor, %5'lik veya %15'lik bir azalmayla fiyatlar, özellikle önceki nesillerle kıyaslandığında, hâlâ çok uçuk olacak. Bu durumun içinde sıkıştık kaldık.

Özetleyecek olursak, anne ya da babadan çocuğuna bakmak için evde kalması bekleniyor, ancak evi geçindirebilmek ve ev taksitlerini ödeyebilmek için hem anne hem de babanın çalışması gerekiyor. Dolgun maaşlı bir bebek bakıcısı ile çocuklarınızın koşmak için yer bulamayacağı ve her daim komşunuzun müziğini duyacağınız kiralık bir apartman dairesi arasında "seçim" yapmak durumundasınız. Çocuğunuz olmasa bile ev taksiti, sağlık sigortası veya okul borcu gibi yüklü faturaları ödemek zorundasınız. Her geçen gün daha çok kişi if-

las ediyor ya da iflasın eşiğine geliyor. Ne yaparsak yapalım dibe batıyoruz, sürekli kaygılı olmamıza da şaşmamak gerek.

Yükselen Beklentiler

Barınma gibi yaşamsal gerekliliklerin bu kadar pahalı olduğu bir dünyada, Ben Nesli'ne nasıl mesajlar verildi? Paranı biriktir mi? Bahçeli olmasa da bir evin olduğu için şükret mi? Elbette değil. Bireyciliğin ve tüketiciliğin bu kadar arttığı bir dünyada, bizlere daha fazlasını beklememiz öğretildi. Belki de medyanın etkisi yüzünden milyoner ya da ünlü olmak, büyük evlerde yaşayıp son model arabalar kullanmak istiyoruz. Tüm bunlar bebekliğimizden beri televizyon ve filmlerde gördüklerimiz. 1999 yapımı *Fight Club (Dövüş Kulübü)* filmindeki karakterlerden Tyler Durden, bu noktayı çok iyi yakalıyor: "Bizim neslimizin hiç Büyük Buhranı (Great Depression) ya da Dünya Savaşı olmadı. Televizyonlar tarafından milyoner, sinema tanrısı, rock yıldızı olacağımıza inandırılarak büyüdük. Ama bunların hiçbiri olmayacağız ve bunu yeni yeni anlamaya başlıyoruz. Ve çok, çok kızgınız."

Filmde geçen bu sözler alaycıydı, ancak Brad Bitt –eğer varsa tek "sinema tanrısı"– tarafından söyleniyordu. Buradaki önemli nokta şu: Herkes bir Brad Pitt, Michael Jordan, Bill Gates veya Jennifer Lopez olabilmek için büyümez. Çocukların her zaman büyük düşleri olması normal karşılanmıştır ama bugünün çocuklarının düşleri, tüm zamanlarınkinden daha büyük. Çocuklar ünlü veya sporcu olamayacaklarını anladıklarında ergenliğe adım atmış, hatta kimi zaman yirmili yaşlarında oluyor. *Avenue Q (Q Caddesi)*'ndeki Brian adlı karakter, çocukken "gece geç saatlerde ekranda olan" komedyenlerden biri olacağını düşündüğünü söylüyor. Üniversiteden mezun olduktan on yıl sonra hâlâ işsiz ve parasız. Uzun süredir bütün oyuncular "Ben olmak berbat bir şey" şarkısını hep bir ağızdan söylüyor.

Büyük umutlar ilham kaynağımız olabilir ama Ben Nesli için genelde hayal kırıklığının kaynağı oluyor. *Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam Krizleri)*'nin vardığı sonuç şu: Yirmili yaşlardaki insanlar çocukluklarının esin kaynağı "Ne olmak isterseniz onu olun, ne isterseniz onu yapın!" sloganının aslında kendilerine hiçbir şey kazandırmadığını fark ettiler. Bu acı gerçekle karşı karşıya kaldıklarında, eşekten düşmüşe dönüyorlar.

Dizi ve filmlerdeki karakterlerin, inşaat işçiliği, kasiyerlik ve muhasebecilik gibi sıkıcı meslekleri yok. İki program arasındaki reklam kuşağında ise acaba yeteri kadar iyi miyiz, zayıf mıyız ve zengin miyiz diye sorgulanıyoruz. Yazar Cathi Hanauer, bu gerçeği şöyle özetliyor: "Her şey bizim olmalı, hepsini biz yapmalıyız, her şey biz olmalıyız ve mutlu olmalıyız fikir ve inançları, materyalizm, tüketicilik ve yanlış reklam stratejileriyle yoğrulan kültürümüzün ürünü. Eğer tüm bu özelliklere sahip değilsek -ki bu sadece ilahi gücün sayesinde olabilir- bir şeyler ters gidiyor demektir." 19 yaşındaki Lynn, tüm bu gerçek dışı beklentilerin, televizyon tarafından beslendiği fikrine katılıyor. "Bence medya, mükemmel olmamız konusunda üzerimizde çok büyük bir baskı oluşturuyor ve bu da endişe ve depresyona yol açıyor. Televizyonlarda ünlüler, güzel ve tasasız kişiler olarak resmediliyor. İnsanlar gün geçtikçe televizyonda gördükleri kişilerin birer kopyası olabilmek için daha çok zaman harcıyor." İşte burası "Her şey olabilirsiniz" sloganının çıkış noktası ve gerçek tam da burada, endişe ve bunalımla kesişiyor.

Ben Nesli, iş hayatının "gerçek dünyası"na girdiğinde, akla gelmeyecek kadar şaşkın ve hazırlıksız oluyor. Yıllar süren bir emekle büyüttüğümüz öz güven, sürekli özel olduğumuzun ve her şeyi başarabileceğimizin söylenmesi, bizleri iş dünyasının zorlu gerçekleri karşısında hayal kırıklığına uğratıp kafamızı karıştırıyor. Joanna, *Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam*

Krizleri)'nde, "Üniversite, kişiyi kesinlikle hayatın çalkantılarına duygusal anlamda hazırlamıyor" diyor. Dediğine göre ilk iş yeri "verimsiz, eğitime yanaşmayan ve kendisinin refahını, huzurunu ve mutluluğunu umursamayan" bir yermiş.

Özellikle genç kadınlar, bir taraftan ailelerinin sorumluluğunu üzerlerine alırken, diğer taraftan da sağlam kariyer fırsatlarını kolluyorlar. Kısacası her şeyin en iyisine aynı anda sahip olmak istiyoruz. Joan Jacobs Blumberg, beslenme bozukluklarından bahsettiği kitabında, genç hanımların hedef listesini sunuyor. Bu listede "çok zeki ve güzel olmak, çalışmaktan keyif aldıkları ve yılda 75.000 dolar kazandıran bir iş, yetiştirdikleri iki mükemmel çocuk ve kendisiyle eşit maddi güce sahip, her zaman destek çıkan bir koca!" var. Böyle mükemmel bir hayata kavuşabilmek için, genç hanımların kendilerinden aşırı beklentileri olması gerekiyor (...) Süper kadın olmak için gerekli kişisel kontrol, tek bir şeye odaklanmamıza neden oluyor." *Midlife Crisis at 30 (30 Yaş Krizi)*'nde ortaya koyulduğu gibi "İstediğiniz her şey olabilirsiniz" sözü, hiç de gerçekçi olmayan "Her şey olmalısınız"a dönüşüyor.

Hedeflerimizin çoğunu başarsak da, Ben Nesli çuval dolusu para kazanmadıkça tatmin olamayacak. İnsan, artık elde edemeyeceği şeylerin daha çok farkında. Yazar Gregg Easterbrook, parlak sayfalara basılmış pahalı şeylerin posta kutumuzu doldurmasına, "Katalog Kaynaklı Endişe" adını taktı. Bu tacizler, sadece posta kutumuzla sınırlı kalmıyor, onları sürekli televizyonda, internette ve filmlerde de görmek zorunda kalıyoruz. Hele dizi New York'ta çekiliyorsa karakterlerin, oturdukları eve, restoranda garson ya da figüran oyuncu olarak kazanacakları paranın üç mislini vermeleri gerekiyor (*Friends [Arkadaşlar]* dizisindeki karakterler gibi.) VH1 kanalındaki *The Fabulous Life Of... (...'nın Mükemmel Hayatı)* gibi programlar, ünlülerin pa-

halı zevklerini detaylı bir şekilde gösteriyor. Daha sonra da bütün bu ihtişamın maliyeti açıklanıyor: "Sadece mutfaktaki fayanslar bile İKİ MİLYON DOLARDAN fazla tutuyor!" *The Travel Channel* kanalı, insana "Bir çuval paramız olsa, kalmak için ne kadar güzel bir yer" dedirten *Millonaires' Hawaii* (*Milyonerlerin Hawaii'si*) gibi programları yayınlıyor. Araştırmalar ne kadar çok televizyon izlerseniz, o kadar çok maddeci olursunuz görüşünde birleşiyor. Bundan zaten şüphe duyan yoktur.

Dergiler de pek farklı değil. *Us Weekly* dergisi, ünlülerin nişan yüzükleriyle ilgili hazırladığı bir makalede, "Kimin yüzüğü daha büyük?" diye soruyor. Bu yüzüklerin her birinin 50.000 dolardan fazla olduğunu söylememe gerek yok sanırım. Derginin bir sonraki sayfasında, Jennifer Lopez'in yeni "Ultra lüks ve şık" evi gösteriliyor. Yan sütunda da J-Lo'nun New York, Miami ve Long Island'daki diğer evleri tanıtılarak "Bir tane asla yetmez!" deniliyor. Derginin son kısmı, yıldızların tam olarak ne giydiğini ve ne tür bir makyaj yaptığını, bu kıyafet ve malzemeleri nereden alabileceğinizi ve fiyatlarını yazıyor.

İnternetin de bu çorbada tuzu var. Örneğin www.realtor.com sitesi, satışa sunulan evlerin fotoğraflarını ve videolarını yayınlıyor. Ne kadar gücümün yetebileceği fiyattaki evlere bakmaya çalışsam da fiyat giderek yükseliyor ve kendimi asla satın alamayacağım 1.2 milyon dolarlık bir evin fotoğraflarını incelerken buluyorum. Bu siteyi her ziyaret edişimde, ne yapsam da böyle bir evi alacak parayı kazansam diye düşünüyorum. Bazen de, hiçbir zaman alamayacağım evlere bakarken bunalıyorum. Modern hayat, algılarımızı çarpıtıyor. Eskiden televizyonda, çalışan sınıfın yaşamı da gösterilirdi. Mesela 1970'lerin *Sanford and Son* (Bir çöplük işleten, evleri de çöpten çıkarılmış eşyalarla dolu olan baba oğulun hikâyesi), *All in Family* (Queens'te yaşayan işçi ailesinin hikâyesi) ve *Good Times* (Chica-

go'daki toplu konutta yaşayan beş kişilik ailenin hikâyesi) gibi programlar vardı. Günümüzde ise çok azımız otobüse ve metroya biniyor, çocuğunu devlet okuluna gönderiyor ve varoşlarda oturuyor. *New York Times* gazetesindeki bir makalenin başlığında belirtildiği gibi "Görünmez Fakir" ile gerçek hayatta çok sık muhatap olmuyoruz. Genelde bizden daha çok şeye sahip insanlara yönelirken, bizden az kazananları fark etmiyoruz bile.

Hayattaki önceliği para kazanmak olanlar, insanlarla güçlü bağlar kurmaya değer veren kişilere kıyasla, daha tasalı ve depresif oluyor. Araştırmalar parayla saadetin olmadığını gösteriyor. Maddi rahatlığa kavuştuğunuzda, paranın hayattan aldığınız tatminle çok önemli bir bağı olmadığını görüyorsunuz. Psikolog Ed Diener, yüzlerce zengin Amerikalı'ya mutluluk testi uyguladı. Ortaya çıkan sonuç, zenginlerin orta gelirlilerden sadece marjinal açıdan daha mutlu olduğuydu. Bu da beklentilerin gerçekleşmesiyle doğru orantılı bir şey. Maaşınıza zam alırsanız, daha mutlu bir insan olacağınızı düşünüyorsunuz ama yeni yaşam standardınıza alışınca daha fazlasını istiyorsunuz. Lotoyu tutturanlar ilk anda mutluluktan çılgına dönerler, ancak bir yıl sonra sıradan insanlar kadar mutlu bir yaşam sürerler.

Bunların yanı sıra, romantik ilişkilerimizle ilgili de büyük umutlar besliyoruz. Bir zamanlar evlenmek, çocuk yapmak için gerçekleştirilen bir eylem olarak görülürken, şimdi en romantik isteklerimizi karşılamasını bekliyoruz. Ben Nesli yazarlarından Chuck Klosterman, aşkın medya tarafından idealize edilmiş hâlinin baştan çıkarıcı ama asla ulaşılamayacak bir şey olduğunu söylüyor. Neden tüm tanıdıklarım doğrudan ya da dolaylı olarak mutsuz? Bence evliliğim Cliff ve Claire Huxtable'ınki kadar iyi olana dek tatmin olmayacağım. Yapılan bir ankette 20'li yaşlardaki bekâr kadınların %94'ü, "Evlendiğinizde eşiniz sonsuza dek sizinle birlikte ve ruh ikiziniz olacak"

fikrine katıldı. Maddi tatmin konusunda uzmanlaşan Norval Glenn, "İnsanlar günümüzde bir kişiyle ilişkiye girdiklerinde tüm duygusal ihtiyaçları karşılansın istiyor, ancak çoğu birliktelik böyle olmuyor" diye belirtiyor. *Midlife Crisis at 30 (30 Yaş Krizi)* yazarları bu durumu "romantik beklenti boşluğu" olarak adlandırıyor. "Röportaj yaptığımız kadınların çoğu, beyaz atlı prens aramadığının altını çiziyor; ancak beğenecekleri erkeği anlatırken tam da bu tanıma uygun, elde etmesi güç kişileri tarif ediyorlar." Evliliklerin %50'sinin boşanmayla sonuçlandığı böyle bir zamanda, muhtemel kocanızla ilgili bu kadar yüksek beklentilerinizin olması oldukça anlamsız.

Belki de o kadar anlamsız değildir. Sanırım çok fazla şey umduğumuz için hüsranla sonuçlanan bitişler yaşıyoruz. 1970'lerde insanların %69'u evliliğini "çok mutlu" olarak tanımlarken, 2002'de sadece %62'si "çok mutlu" bir evlilik yürüttüğünü söyledi.

Bu süreç boyunca boşanma oranı kademeli olarak yükseldiği için, ortaya çıkan sonuç çarpıcı. Evli çiftler çok tartışıyor. 1981 ve 1992 yılları arasında evlenen çiftler, 1969 ve 1980 yılları arasında evli olanlara kıyasla öfke ve kıskançlık gibi duygulara daha sık kapılmış ve evlilikle ilgili daha çok çatışma yaşamış. Çiftlerin birbiriyle daha az iletişime girdiği ve birlikte alışverişe ya da yemeğe çıkmadıkları belirtiliyor. Araştırmacılar yaş, evlilik süresi, eğitim seviyesi, çocuk sayısı gibi faktörler dikkate alındığında da yine aynı sonuçlara ulaştılar. Ben Nesli'nin mutsuz evliliklere doğru yöneldiğini görmek hayli ilginç.

Çok az insan "mükemmel hayat" amacına ulaşabiliyor. İnsanların çoğu, endişeli ve depresif. Martin Seligman "Sanki bir salak çıkmış da normal insan olmanın çıtasını yükseltmiş gibi" diye yazıyor. Ben Nesli'nin yükselen beklentilerinin kökeni, kendine odaklanmaya dayanıyor. Yaşamımız boyunca kulağı-

mıza çok özel olduğumuz fısıldandı, zengin ve ünlü olmayı hak ediyoruz. Ayrıca iş ve aşk gibi hayatın her alanında tatmin olmayı bekliyoruz. Bu atıştırmalıklar doyurucu olsaydı mükemmel olurdu ama maalesef değil. Herkes görkemli evlerde yaşamıyor, çoğu kişinin işi ekonomik zorluklar yüzünden heyecan verici değil, en azından her zaman değil. Mükemmel bir adamla evlenebilirsiniz ama o, her zaman sizin ruh ikiziniz olamayacaktır. Bireysel arzularımıza fazlasıyla odaklanıyor fakat içimizde büyük bir boşluk hissediyoruz ve bu durum genelde depresyonla sonuçlanıyor.

Ancak tatminsizliğimizi sadece bireyciliği suçlayarak açıklayamayız. Depresyon sadece hayattan çok şey beklediğimiz için değil, aynı zamanda yaşam şartları çok zor ve hayat çok pahalı olduğu için gerçekleşiyor. Bir şeyin en azına bile ulaşmanın çok zor olduğu bu devirde, Ben Nesli, hep daha fazlasını istiyor. Filmler, ihtişamlı meslekleri olan kişilerle dolu, ancak iyi bir üniversiteye girmek günden güne zorlaşıyor. Küçücük evler bile insanların alım gücünü zorlarken, diziler köşklerde çekiliyor. Sanki biri bizimle dalga geçiyor. Zengin olacağımızı umarak yetiştiriliyoruz ama cebimizdeki para, kötü bir apartman dairesini ya da basit bir sağlık sigortasını ödemeye bile yetmiyor.

Tehlikeler ve Tehditler

İş arkadaşlarımdan biri aslen Belçikalı, bu yüzden ailesiyle birlikte sık sık Avrupa'ya gidiyor. İki buçuk yaşındaki kızı, sıradanlaşan havaalanı seyahatlerinin kurallarını hemen öğrenmiş. "Güvenlik Kontrolü" dediğiniz anda, hemen kollarını açıp bekliyor.

Terörizm tehdidi dünyayı bu kadar korkulacak bir yer hâline getirmeden önce bile, okullarda gün ışığına çıkmamış birçok tehlike vardı. Neredeyse bütün liselerin kapısında artık

metal arama aygıtı var. Öğrencilerimin çoğu, Columbine silahlı saldırısı* zamanında liseye gidiyordu. Dünyaya bakışlarını etkileyen en önemli olayı sorduğumda "Columbine" ilk verdikleri cevap oluyor. Çünkü bu saldırıdan sonra, okulda asla huzurlu olamamışlar. Bu olayın endişeyi tetikleyecek bir sebep olduğunu görmek zor değil.

Amerika'da şiddete yönelik suçlar sadece okullarda değil, her yerde artış gösteriyor. Şiddet suçlarında son dönemde gerçekleşen düşüşe rağmen, şehirlerimiz ve kasabalarımız hâlâ 1950'li yıllardaki hâllerinden dört kat daha tehlikeli. Çoğu ortama göre daha güvenli olan orta sınıf çevresinde büyümeme rağmen, ortaokul arkadaşım, evlerine giren hırsız tarafından öldürüldü. Matematik öğretmenimin oğlu, kendisi gibi bir motosiklet sürücüsüyle tartışırken başından vuruldu. Liseden sınıf arkadaşım, çalıştığı spor malzemeleri satan mağazayı akşam kapatırken soyguncular tarafından öldürüldü. Doğu Los Angeles'in varoşlarında büyüyen bir öğrencim, akrabalarının ve arkadaşlarının neredeyse yarısını, çete kavgalarında kaybetti.

Medyanın bu konudaki rolü oldukça önemli. Akşam haberleri, sürekli tehlikelerle dolu bir dünyayı gösteriyor. Yerel haberlerde sürekli kendisini gösteren "Kan olmazsa, haber de olmaz" prensibi, cinayet haberlerinin neden bu kadar revaçta olduğunun bir göstergesi. Elbette saatlerce felaket haberlerini izleyen insanlar, televizyon izlemeyenlere oranla suçtan daha çok korkuyor. Reyting peşinde koşan kanallar, aileler arasında endişeyi arttıracağını bile bile, çocukların başına gelebilecek dehşet verici olayları sürekli ekrana taşıyor.

Çok şükür, çoğu insan asla şiddet kurbanı olmayacak, ancak işlenen suçların yarattığı etki, sanki başımıza her an acı dolu şeyler gelebilirmiş hissi uyandırıyor. Tehlikeli bir toplumda ya-

* 20 Nisan 1999'da ABD'de iki liseli gencin yarı otomatik silahlarla 13 öğrenciyi öldürdüğü olay.

şamak, insanları aşırı derecede gergin ve kaygılı yapabilir. Bu caddeden yürürsem güvende olur muyum? Ya biri tecavüz ederse? Yanlış yola saparsam biri arabamı gasp etmeye çalışır mı? Çocuğum kaçırılırsa ne yaparım? İşlenen suçlar, siz hiçbir zaman kurban olmasanız da yaşamınızı etkiliyor. Ben çocukken bugünün suç oranıyla o zamanınki arasında çok fark olmamasına rağmen, ortaokuldan eve gelirken genelde yalnız yürürdüm ve evden uzak yerlerde kilometrelerce bisiklet sürerdim. Şimdi aileler, çocukların okula yalnız yürüyerek gitmesinden korkuyor ve yine birçok aile, kaçırılma ve cinsel tacizcilerin korkusuyla, çocuklarının uzak yerlerde bisiklete binmesini istemiyor. 24 yaşındaki Magda'nın iki küçük kız kardeşi var. "Medyada sürekli çocukların başına gelen kötü şeyler gösterildiği için annem kardeşlerime bir şey olacak diye çok korkuyor. Bundan yirmi yıl önce, dünya çok daha güvenli bir yerdi" diyor.

Aileler çocuklarının kaçırılmasından korktuğu için, onlara yabancılarla asla konuşmamalarını öğütlüyor. Bazen çocuklar bu öğütleri fazlaca iyi öğreniyor. Temmuz 2005'te 11 yaşındaki izci Brennan Hawkins, Utah dağlarında kayboldu. Kurtarma ekibi izci çocuğu dört gün sonra bulduğunda hâlâ yaşıyordu ama çok zayıflamış ve susuz kalmıştı. Yaşadığını ve tüm bu süre içinde yürüdüğünü düşünecek olursak, çocuğu bulabilmek neden bu kadar uzun sürdü? Çünkü ne zaman yolda birini görse hemen bir köşeye saklanmıştı. Neticede, yabancılarla konuşmamalıyız, değil mi? Annesinin dediğine göre en büyük korkusu, birinin onu kaçırmasıymış. Diğer bir deyişle, çocukcağız onu kurtarmaya çalışan insanların, aslında onu kaçırmak istediği düşüncesine kapılarak, neredeyse açlıktan ölüyordu.

Barry Glassner, *The Culture of Fear* (*Korku Kültürü*)'nde televizyon ve gazete haberlerinin bizi, gerçekleşmesi çok da mümkün olmayan şeylerle korkuttuğunu ve bu korkuların daha son-

ra büyük tehlikelere yol açtığını yazıyor. Çok az çocuk, akrabası olmayan kişiler tarafından kaçırılıyor. Korktuğumuz diğer şeyler ise daha da saçma. Birkaç yıl önce San Diego'da kırk kişi, bir restoran zincirinde yediği salata yüzünden zehirlendi. Medya bu konuyu günlerce tekrar tekrar yayınladı. 25 yaşındaki Kristina, bu konuyla ilgili sınıfta yorum yaparken "Yani şimdi maruldan mı korkmamız gerekiyor?" diye sordu. Üstelik bu olay, terör tehdidi aklımızı başından almadan önce yaşandı.

Diğer yandan, tehlikeler ve tehditler yeni ortaya çıkan şeyler değil. Önceki nesiller dünya savaşlarını yaşadılar, hem de depresyona girmeden... Belki de ortak bir düşmana karşı birleşmek, o dönemin neslini depresyona karşı korumuştu. İnsanlar düşmanın kim olduğunu biliyordu ve düşmanı durdurmak için II. Dünya Savaşı'ndaki gibi hurda yığınlarıyla bahçelerinin etrafını çevirip, kıtlık ihtimaline karşı sebze meyve yetiştirdiler. Şimdi ise şiddet daha tesadüfî, düşman görünmez oldu. Çocuklar okula gittikleri için vuruluyor, yetişkinler işe giderken öldürülüyor. Habersiz bir anda yakalanacağımız şiddet ve terör çok daha korkutucu.

Sonuç

Gençlerin melankoli eğilimi, bazı açılardan oldukça çelişkili görünüyor. Ben Nesli, eski nesillere kıyasla çok daha fazla olanağa sahip. Daha sağlıklıyız, sayısız imkâna sahibiz ve daha iyi eğitim alıyoruz. Ancak diğer temel insani gerekliliklerden yoksunuz. İstikrarlı ilişkiler, toplum bilinci, güven duygusu, yetişkinliğe ve iş hayatına sağlıklı bir geçiş, bunlardan sadece birkaçı... Büyük anne ve büyük babalarımız televizyonsuz yaşayabilirdi, ancak yalnız değillerdi. Terörist saldırısı ihtimalinden korkmuyorlardı ve Princeton'a en kestirme yoldan gitmek konusunda takıntılı değillerdi. David Myers, *The American Pa-*

radox (*Amerikan Çelişkisi*) adlı kitabında, Amerika'yı her türlü imkânın bulunduğu, ancak kişilerin kendini daha kötü hissettikleri bir ülke olarak tanımlamış. Teknoloji ve maddi şeyler hayatı kolaylaştırabilir, ancak mutluluk vermez. Günümüzde, geçmişin yakın ilişkilerini özlediğimizi bile söyleyebiliriz. Çok fazla seçeneği olan bir dünyaya adım atıyoruz ve çok küçük yaşlarda depresyona giriyoruz.

5. BÖLÜM

Evet, Doğru: Denemenin Faydası Yok İnancı

On yedi yaşındaki Caitlin, başvurduğu on üniversitenin herhangi birinden cevap gelip gelmediğini öğrenmek için, erkenden uyanıyor ve elektronik postasını kontrol ediyor. Beklentisi, Ivy League okuluna kabul edilmek. Parlak notları ve katıldığı sosyal aktivitelere rağmen Ivy League üniversiteleri*, başvuranların sadece %10'unu kabul ettikleri için, önünde uzunca bir yol var. Okuldaki yorucu günün ve spor antrenmanının sonunda eve döndüğünde, ailesiyle birlikte televizyonun başına geçiyor. CNN ve FOX TV arasında kanal değiştirerek, Irak'taki savaşı ve Avrupa'da meydana gelen tren patlamasının kurbanlarıyla ilgili haberleri izliyor. Seçim yaklaşıyor ve ailesi seçimde oy kullanmayı planlıyor. Caitlin "Neden oy kullanıyorsunuz ki?" diye soruyor. "Seçim yerine giderken başınıza bir kaza gelmesi, vereceğiniz oyun seçimi etkileme ihtimalinden daha yüksek." Ailesi,

* Ivy League (Sarmaşık Birliği), ABD'nin kuzeydoğusundaki sekiz özel üniversitenin oluşturduğu birlik. Günümüzde akademik mükemmellik, öğrenci kabulünde titizlik ve elitizm gibi niteliklerle anılır (ç.n.)

Caitlin'i, bu düşüncesinin doğru olmadığı konusunda ikna etmeye çalışıyor ve Caitlin, yüzünde evrensel ergen soğukkanlılık ifadesi ve sinizmle "Evet, tabii" diyor.

Ben Nesli'nin günlerinin çoğu bu şekilde geçiyor. Etrafımız kontrol edemediğimiz olay ve durumlarla çevrili. O zaman neden zaman harcıyoruz ki? Belki de bunun bir sonucu olarak yaşlı insanlar, bireysel sorumluluk bilincinin azaldığından ve gençlerin kendi sorunları için başkalarını suçladığından ve bu kayıtsızlığın giderek yaygınlaştığından dert yanıyor.

Genç Amerikalıların dünyayı değiştirmek için sokaklarda yürüdükleri günler gerilerde kaldı. Hâlâ bazı gösteriler kalabalıkları sokağa dökse de dünya olaylarına, milli politikaya, hatta kendi hayatına herhangi bir katkısının olacağını düşünen gençlerin sayısı giderek azalıyor. Gençlerin internet aracılığıyla siyasi kampanyalara katılımlarının arttığına dair söylemler olsa da çok büyük bir kısmı siyasetle ilgilenmiyor. Başkanlık seçimlerinde dahi, 25 yaşın altındaki her dört kişiden sadece biri oy kullanıyor. 2004'te iki yüz üniversiteli ve 20 kadar profesörün katıldığı bir konferansta konuşma yaptım. Dinleyicilerden o güne dek herhangi bir toplumsal veya siyasi gösteriye katılanların, ellerini kaldırmasını istedim. Sadece bir tek kişi elini kaldırdı. O da ön tarafta oturan, elli yaşlarında bir profesördü.

Gençler, kendi başarı şanslarıyla ilgili de karamsar. *Generation X Goes to College* (*X Nesli Üniversiteye Gidiyor*) kitabında röportaj yapılan 18 yaşındaki öğrenci Liz, "Hedefi olmayan çok fazla öğrenci var. Hedef belirlemeye gerek olmadığını, toplumun ne de olsa onları bu hedeflerden uzaklaştırmaya çalışacağını düşünüyorlar" diyor. Ya da meşhur gençlik dizisi *The O.C*'deki Ryan karakterini ele alalım. "Geldiğim yere bir bak, hayalinin gerçekleşmesi insanı zeki yapmaz. Ama bu hayalin

asla gerçekleşmeyeceğini bilmek, işte o yapar." Ryan'ın hayalleri dizide gerçek olsa da Ben Nesli işte bu tür mesajlarla besleniyor. Ryan, araba çalmaktan tutuklanmasına rağmen, zengin bir aile tarafından evlat ediniliyor ve bir hafta içinde smokinini giyerek bir baloya katılıyor. Her neyse...

Sinizm ve Denetim Odağına Yönelik Veriler

Nesil farklılıkları üzerine yıllarca araştırma yaptıktan sonra, gençlerdeki sinizm* ile ilgilenmeye başladım. O aşamaya kadar, endişe ve öz güven gibi kişilik özelliklerine yoğunlaşmıştım. Ancak, dünyayı görüş biçimimiz ve olayların üstünde kontrol sahibi olup olmadığımıza dair inancımız arasında farklılıklar olduğunu da keşfettim. Daha sonra bu önemli inancı sorgulayan ünlü bir ankete rastladım. Anket, şu soruları yöneltiyordu: Başınıza gelenleri kontrol edebiliyor musunuz? İnsanlar, şans ve daha büyük güçler, kaderinizin iplerini elinde tutuyor mu? Ankete göre kontrol edebildiğini düşünen insanlar "içsel", düşünmeyenler ise "dışsal" denetim odağına sahip oluyor. Anketin içsel denetim odağına sahip olmayla ilgili maddelerini okuduğumda, çok büyük nesilsel farklılıklar olduğu inancına kapıldım. Maddelerden bazıları şöyle:

- İnsanlar siyasi ve toplumsal meselelerde aktif rol alırsa, dünya olaylarını kontrol edebilir.
- Yeteri kadar çaba gösterirsek, siyasi yozlaşmayı engelleriz.
- Ortalama bir vatandaşın, hükûmet kararlarına etkisi olabilir.

Bu maddeleri ilk okuduğumda yirmili yaşlarımın sonunda olmama rağmen, alaycı bir biçimde homurdanarak tıpkı bir ergenin vereceği gibi tepki verdim: "Evet, tabii!" "Bu boş vaatlere

* sinizm: tutkusuzluk, alaycılık, aşağılama ile bağlantılı yaşam felsefesi (ç.n.)

kim inanır ki?" diye düşündüm. Bu tıpkı, Patlama Nesli gençlerinin dünyayı değiştireceklerine inanmalarına benziyordu.

Daha sonra, karşıt inancı ölçen dışsal denetim odağıyla ilgili maddeleri okumaya başladım:

- Dünya, gücü eline geçirmiş birkaç kişi tarafından yönetiliyor ve bu önemsiz kişinin yapabileceği pek fazla bir şey yok.
- İyi bir iş sahibi olmak için, özellikle doğru zamanda doğru yerde olmak gerekiyor.
- Patron olabilmek için genelde doğru yerde, herkesten önce olmak gerekiyor.

"Şaka yapmıyor!" diye düşündüm. Bu fikirler bana içsel denetim odağına işaret eden idealist sözlerden daha inandırıcı geldi.

Ancak bu sadece benim fikrimdi. Üniversitelilerin bu ankete verecekleri cevapların gerçekten de nesille birlikte değişip değişmediğini görmek istiyordum. 1960 ve 2002 yılları arasında, Liqing Zhang ve Charles Im ile birlikte, kontrol anketini cevaplamış 18.310 öğrenciye ait bilgileri içeren 97 çalışmayı inceledim.

Sonuçlar açık bir değişimin yaşandığını gösteriyordu. Üniversiteliler giderek artan oranlarla, yaşamlarının dış güçler tarafından yönetildiğine inanıyordu. Verinin toplandığı yıl ve ölçütün ortaya koyduğu puanlar arasındaki ilişki 0.70'ti. Bu rakam şaşırtıcıydı, çünkü daha büyük bağların bulunduğu sosyal bilimlerde bile elde edilen puanlar genelde 0.40 veya 0.50 civarı oluyor. 2002'de ortalama bir üniversite öğrencisi, 1960'lardaki öğrencilerin %80'inden daha fazla dış kontrole inanıyordu. Dış kontrol inancı, 1960 ve 2000'li yıllar arasında %50 oranında arttı.

Bu sonuçlar, diğer araştırmalardan gelen verilerle de katmerlendi.

1950'lerden 1990'lara, yetişkin Amerikalıların "Ülkeyi idare edenlerin, benim gibilerin başına gelenlerle ilgilendiği yok!", "Zengin daha çok zenginleşirken, fakir de daha çok fakirleşiyor!" ve "Senin ne düşündüğünü umursayan yok!" gibi olumsuz ifadelere katılma oranı arttı. Ayrıca, "Çok çalışmak her zaman semeresini verir!" lafına rağbet eden pek kalmamış. Lise öğrencileri "Plan yapmak sadece mutsuz eder, çünkü gerçekleşmesi neredeyse imkânsızdır" gibi sözlere inanıyor.

Daha da rahatsız eden şey, bu değişimin erken yaşta başlaması. Üniversitelilerde bu büyük değişimi saptadıktan sonra, acaba çocuklar da aynı sonuçları verecek mi diye merak ettim. Belki de sadece yetişkinler hayata daha olumsuz bakmaya başlamıştı. Elde ettiğim bulgulara göre, çocuklar da bezgindi. Yaşları 9 ila 14 arasında değişen 6554 öğrencinin cevapladığı 41 örnek, çocukların artık bu tarz şeylerin kontrol edilemez olduğuna inanmaya başladığını gösteriyor. Çocukların geçirdikleri değişimin büyüklüğü, üniversite öğrencilerininkiyle aynı boyutta. Çocuklar ayrıca, 1970'lerdeki yaşıtlarından dışa dönüklük açısından %80 daha fazla puan almış. Yine çocuklar henüz 9 yaşında, sinizm ve kayıtsızlık duygularına kapılıyor.

Çocukların ankete verdiği cevaplara baktığınızda gerçekten eğleniyorsunuz. Birçoğu, çok çalışmak ve denemek gibi konular hakkında çok genel terimler kullanmış. Ancak diğerleri, *People* dergisinin "Kontrolden Çıkmış Çocuklar" makalesinde örnekleri verilen, benim de 3. Bölüm'de anlattığım davranışlar hakkında imalı sözler etmiş. Anketin bazı soruları:

- Genelde senin hatan olmayan şeyler yüzünden suçlanır mısın?
- Ailen kararlar alırken, genelde sana çok az mı söz düşer?
- Cezalandırıldığında, genelde bu cezayı hak edecek kadar kötü bir şey yapmadığını mı düşünürsün?

Çoğu çocuk, işler kötü gittiğinde ailelerini veya öğretmenlerini suçlama eğiliminde ve yukarıdaki ifadelere de katılıyor. Milyonlarca çocuğun hep bir ağızdan "Ama benim suçum değil ki!" diye bağırdığını duyabiliyorum.

Siyasete, Protesto Gösterilerine ve Oy Kullanmaya Karşı Azalan İlgi

Hâkim olan eğilimin iki kısmı var: birincisi bireysel sorumluluğa, çok çalışmanın yararlarına ve fedakârlığa olan inancın azalması. Bu konudan, bölümün ilerleyen kısmında bahsedeceğim. İkincisi de toplu eylemin siyaseti, toplumu ve dünyayı etkileyeceğine dair düşüncenin çökmesi. Patlama Nesli'nin meşhur Vietnam protestoları, üniversitelerde yaptıkları oturma grevleri ve özgürlük yürüyüşleri efsane hâline geldi ama artık hiçbiri yok. İster iyi oldu ister kötü oldu diye düşünün, üniversite eylemleri geçmişe kıyasla sönük geçiyor. "Sosyal ilerleme kaydeden" bir üniversitenin profesörü, öğrencilerin sınıfta veya kampüsteki eylemsizlikten şikâyet ettiğini, ancak iş harekete geçmeye gelip mücadele etmeye teşvik edildiklerinde hemen geri adım attıklarını söylüyor. 2004'te üniversite hazırlık öğrencilerinin sadece %6'sı, üniversite öğrenimleri süresince protesto ve gösterilere katılmak istediğini belirtti. Şu anda, bilgilendirilmek bile çok fazla iş yükü gibi görülüyor. 1966'da hazırlık öğrencilerinin %60'ı, "siyasi olaylarla ilgilenmek önemli ve esas yaşam hedefidir" derken, 2000'de öğrencilerin sadece %28'i, 2004'te ise %34'ü bu fikre katıldı. 1968'deki %33'lük orana kıyasla 2004'te daha az öğrenci -%26- sıklıkla politikadan bahsettiğini belirtti.

Lise öğrencileri de benzer şekilde siyasetten soğuyor. 15 yaşındaki Megan geçenlerde, öğrencilerin okullarında hoşlanmadıkları şeyleri yazdıkları bir liderlik seminerine katıldı. Megan, öğrencilerin sevmedikleri şeyleri yazarken hiç

sorun yaşamadığını, ancak iş sorunların çözümmüne ilişkin fikir üretmeye gelince, sadece omuz silktiklerini söylüyor. "Sorunları değiştirmek için herhangi bir çaba göstermeyeceklerini söylüyorlar. Çünkü dünyayı değiştirmeye yarayan hiçbir şey olmadığını düşünüyorlar. Dedikoduyu ve hırsızlığı bütün çocuklar yapıyor, öğretmenlerin ev ödevi konusunda tutumlarının değişmeyeceği de açık, o zaman ne diye uğraşıp canımızı sıkalım ki? Hiç kimse okulumuzla ilgili sorunları çözebileceğini ya da çözüme bir katkısı olabileceğini düşünmüyor" diyor Megan. Megan'ın liderlik seminerinde öğrendiği en önemli şey, yaşıtlarının liderlik yapmak için hiçbir isteği olmamasıydı.

Gençler okullarını bile değiştiremeyeceklerini düşünürken, onlardan ülkelerini ya da dünyayı değiştirmelerini beklemek saçma olur. Geçenlerde yapılan bir ankete göre Ben Nesli annelerinin %53'ü, bir ebeveynin ana sorumluluğunun dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmek değil, kendisini ve çocuklarını düşünmek olduğunu söyledi. Bunun aksine Patlama Nesli'nin sadece %28'i, bu ifadeye katılmıştı. 20 yaşındaki Alexis, kendi neslinin en sevdiği sloganlarının "Tek bir kişi ne yapabilir ki?" ve "Eğer yenemiyorsan, onlara katılmayı dene!" olduğunu söylüyor. Genç insanların bu kadar kayıtsız olmasının arkasında, haberlere olan ilgisizlik yatıyor. Gençlerin %20'sinden azı gazete okuyor. CNN ya da başka kanallarda haber izleyenlerin yaşı ortalama 60. Gençler internetten bazı haberleri takip ediyor olabilir ancak interneti genelde özel amaçları için kullanıyorlar. Yaşları 18 ila 24 arasında değişenlerin sadece %32'si, her gün haberleri okuma gereksinimi duyduğunu söylüyor. Yaşları 55 ila 64 arasında değişen kişiler içinse bu oran %62.

Sonuç olarak gençler, haberler ve siyaset hakkında çok az şey biliyor. *Turned Out: Why Americans Under 40 Don't Follow*

the News (*Cevaplanan Soru: 40 Yaşının Altındaki Amerikalılar Neden Haber İzlemez?*) kitabının yazarı David Mindich, 2002 ve 2003 yılları arasında gençlerle röportajlar yaptı. Ortaya çıkan sonuç: Gençlerin %60'ı Yargıtay üyelerinden birinin bile adını, %48'i kürtajın serbest bırakılmasının önünü açan Roe v. Wade davasının adını, %62'si de Bush'un "şer ekseni" diye ifade ettiği ülkelerin hangileri olduğunu (Irak, İran ve Kuzey Kore) bilmiyor. 2000'de yapılan bir ankette, 18 ve 24 yaşları arasındaki gençlerin sadece %4'ü, John McCain'in bir kampanyanın finansmanını sağladığını biliyordu. Diğer bir ankette de, lise son sınıfı öğrencilerinden ülkenin boğuştuğu en önemli sorunu söylemeleri istendi. Her üç kişiden biri, tek bir konunun adını bile söyleyemedi.

Howard Dean'ın 2004'teki başkanlık seçiminde görev alan gençlere ne demeli? Çok küçük olan bu grup, azınlıktaydı. Öğrencileri yaklaşan 2004 yılı seçiminde oy kullanmaya çağırmak için yerel bir televizyon programının düzenlediği panele katılan SDS Üniversitesi öğrenci birliği başkanı ise öğrencileri 2004 seçimlerine oy vermeye teşvik etmek üzere konuşacaktı. Sunucu kendisine "Howard Dean sizce gençlere ilham veriyor mu?" diye sorduğunda, verdiği cevap "Onun kim olduğundan çok emin değilim" oldu.

Çevremizdekilerden haberdar olmak öncelik listemizde olmadığı için, protesto gösterisi de yapmıyoruz. Birçok Ben Nesli mensubu, üniversitenin çok büyük bir fırsat olduğunu düşünerek, bu güzel yılları siyasi eylemler arasında sıkışarak geçirmek istemiyor. 22 yaşındaki Theresa, özel bir üniversiteye burs kazanarak girdi ve Latin ırkının hakları için savaşmak istiyor. Ancak "Doğru bir mücadele yolu ile savaşmam gerektiğini hemen öğrendim. Yürüyüşlere ve oturma eylemlerine katılmak çok yorucuydu, derslerimi kötü etkileyebilirdi. Hakika-

ti savunmak zorunda olduğumu biliyordum ama aynı zamanda ailemin asla giremeyeceği Smith'te eğitim görmek için bulunduğumun da farkındaydım" diyor.

Birçok genç, modern dünyanın sorunlarının hiçbir şekilde çözülemeyeceğini düşünüyor. *What Really Happened to The Class of 93 ('93 Sınıfına Ne Oldu?)* kitabında, Richard Scalzo ile röportaj yapılıyor. "Modern toplum o kadar karmaşık bir hâle geldi ki, neyin neyle ilişkili olduğunu, bir şeyi çözmek için atılan adımın aslında neleri etkileyeceğini anlamak zor. Her sorun yüz başlı su yılanına benziyor, bir başı kesiyorsunuz ama yerine iki tane daha çıkıyor. Bu problemlerin nasıl çözüleceğini bilmeyen bir sürü zeki insan var."

Patlama Nesli mensupları, gençlerin bu kayıtsızlığı karşısında şaşkınlığını gizleyemiyor. Bir uçak seyahatim esnasında yanımda oturan yaşlı bir adama, gençlerin eyleme geçmenin faydasız olduğunu düşündüklerini söyledim. Büyük bir üzüntü içinde "Ama insanların her şeyden haberdar olması ve harekete geçmesi esastır, zaten demokrasi tam olarak bu anlama geliyor. Eğer biz hiçbir şeye karışmazsak, bu diktatörlük olur" dedi.

1983 yapımı *The Big Chill (Büyük Ürperti)* adlı muhteşem filmi ilk seyrettiğim zamanı hatırlıyorum. Dürüst olmam gerekirse pek bir şey anlayamamıştım. Filmin bir kısmında, karakterler kendilerinin de ölümlü olduğunun farkına varırken, kalanlar "satılmışlık"larıyla ilgili rahatsızlıklarına odaklanıyordu. Bir zamanlar dünyayı değiştirmekten bahsederken şu anda gazetecilik, doktorluk ve avukatlık gibi mesleklerde çalışıyorlardı. Örneğin Jeff Goldblum'un canlandırdığı karakter, *People* dergisine yazı yazıyor ve arkadaşları bu yüzden onunla dalga geçiyordu. Hâlbuki günümüz toplumunda benim yaşımda ya da benden genç biri *People* dergisinde yazmaya başlasa, bu dalga geçilecek bir şey değil, kıskanılacak ve saygı gösterilecek bir

şey olur. Karakterlerin bazıları kârlı işlerde çalışmak için Amerika'ya geliyor, hatta askere gidiyorlar. "www.cuddleparty.com" adresli internet sitesinin otuzlu yaşlardaki kurucuları Reid ve Marcia, web sitelerinde kendilerini satışa çıkardıklarını açıkladı. "Bu birilerini eğlendirecekse ve bizi daha çılgın ve havalı gösterecekse neden olmasın! Özellikle Nutella, Apple Bilgisayar, Ben and Jerry's Dondurmaları ve Bailey's Irish Cream'den haber bekliyoruz" diyor. Şaka yapmadıklarını düşünüyorum. Ben Nesli için "satışa çıkmak" gibi bir şey olamaz, çünkü biz asla toplum yapısını değiştirmeyi amaçlamıyoruz.

Ayrıca oy kullanmanın da pek işe yaramadığı kanısındayız. 18 ve 20 yaş arasındaki oy kullananların sayısı 1972'de %48 iken, 2000'de %28'e düştü. Diğer bir deyişle, 1952 ve 1954 yılları arasında doğan Patlama Nesli bireylerinin yarısı ilk seçimde oy kullanırken, 1980 ve 1982 yılları arasında doğan Ben Nesli mensuplarının sadece çeyreği seçime katıldı.

21 ve 24 yaşları arasındaki kişilerin oy kullanma oranı 1972'de %51 iken, 2000'de %35'e düştü. Hatta 25 ve 34 yaşlarındaki kişilerin oy kullanma oranı ortalamanın üzerinde bir

"Oyları Sallayın" ve MTV'nin "Seç ya da Kaybet" projeleri, gençler arasında oy kullanma oranını arttırmak için çok fazla zaman ve para harcadı. Bütün bu çabalara rağmen oy kullanan katılımcıların sayısı 1960'ların sonundan itibaren sürekli düşmekte.

düşüş gerçekleştirdi. 1972'de %60 olan oran, 2000'de %44 oldu. Bu süreçte 45 ve üzeri yaşlardaki kişilerin oy kullanma oranlarında belirgin bir değişim meydana gelmedi. Bu durum korkutucu, çünkü 1972 seçimi Nixon'un açık arayla galip olduğu bir seçim olmuştu ve 2000 seçimi de ABD tarihinde Nixon seçimlerine en yakın seçim olmuştu.

Şükürler olsun ki, gençlerin oy kullanma oranı 2004'te yükselişe geçti. 2004 seçiminde 18 ve 20 yaş arasındaki gençlerin %41'i oy kullandı. Üniversitelerin kampüslerinde yürütülen oy kullanma kampanyaları, bu sonucun alınmasında etkili oldu. 21 ve 24 yaş arasının oyu bu seçimde %43'e yükseldi. Bu oranlar hâlâ Patlama Nesli'nin 1970'lerde kullandıkları oy sayısına erişemiyor ancak bu yükseliş gençler arasında oy kullanımının artmasında yeni bir dalga oluşturabilir. Ben Nesli'nin daha yaşlı kesimi, hâlâ önceki nesillerin o yaşlardayken kullandıkları oy oranından daha az bir oy yüzdesine sahip. Eğer hükûmeti değiştirerek hiçbir sonuca ulaşamayacağınızı düşünüyorsanız, oy kullanmamak mantıklı gelebilir. Neden oy verelim ki? Ne de olsa hiçbir fark yaratmayacak. Zaten tüm siyasetçiler yalancı değil mi? *People* dergisi tarafından yapılan bir çalışmada ortaya çıkan sonuç "Genç insanlar ABD tarihinin sadece yarısını öğrendi. Özgürlüğü vurgulayan fikirlere değer vermelerine rağmen, iyi vatandaşlığın başlıca ilkelerinden olan görev ve sorumluluğunu yerine getirme bilincini algılamakta güçlük çekiyorlar." Patlama Nesli profesörü Grace, *Jack ve Bobby*'de şöyle diyor: "Ben gençken sandık başına gitmek için 'Oyları Sallayın!' gibi kampanyalara ihtiyaç duymazdık. Oy kullanmaya giderdik, çünkü önemli olduğunu düşünürdük." Biraz kendini beğenmiş gibi konuşmuş ama doğru söylüyor. Bugünün gençleri, oy kullanma konusunda açık bir şekilde gönülsüz davranıyor.

Ayrıca hükûmete ve siyasilere güvenmiyoruz. İnsanların yoksulluğu ve savaşı sona erdireceklerine inandığımız günler geride kaldı. Ben Nesli'nin hayatındaki her yıl, yeni bir siyasi skandal patlıyor. Siyasetçilere hâlâ güvenebildiğimiz Watergate skandalı öncesi dönemi hatırlamak için çok genciz. Bizlerin siyasi görüşünü İran Kontra skandalı*, Clinton-Lewinsky skandalı ve Irak'taki kitle imha silahlarının nafile yere aranması şekillendiriyor. 17 yaşındaki Anna, "Bugüne dek bana hep yalan söylendi. Hükümetimiz yozlaşmış ve kötü" diyor. Ancak bu durumu değiştirmek için pek bir şey yapabileceğimize inanmıyoruz. Hükümet kurumlarına da güvenimiz yok. Üniversitedeyken bir gazetede şöyle bir başlık gördüğümü hatırlıyorum: "Gençler, uçan dairelere (UFO), sosyal güvenlik kurumuna inandıklarından daha çok inanıyor." Bu başlık durumu yeterince özetliyor.

Dev Ekranda Televizyonu Kontrol Eden Yok

Dışa dönüklüğün bu kadar artması, medyanın teşhiriyle açıklanabilir. 1960'lardaki haber yayınları, akşamları gösterilen on beş dakikalık programlarla sınırlıydı. Sadece on beş dakika süren akşam haberlerini hayal edebiliyor musunuz? Şimdi ise dört ulusal kablolu kanal, yirmi dört saat haber yayını yapıyor. Bunun yanı sıra, hemen hemen bütün kanallarda fazladan üç saatlik sabah haberleri ve yine saatler süren yerel haber programları var.

Elbette birçok haber programı ünlüleri kötülemeye, çeşitli televizyon programlarından ve filmlerden bahsetmeye başladı. CNN, FOX News ve MSNBC gibi yirmi dört saat haber yayını ya-

* Ronald Reagan yönetimi sırasında 1987'de gerçekleşen politik skandal. ABD yönetim kademesinden bazı kişilerin İran'a silah satması ve gelirin yasadışı olarak Nikaragua'da dönemin solcu yönetimini devirmeye çalışan sağcı isyancıları desteklemede kullanılmasını kapsar (ç.n.)

pan kanallar, normal bir vatandaşın kontrol ecemeyeceği olaylardan ve iç karartan haberlerden bahsediyor. Örneğin, 2005'te Asya'daki tsunami, bütün haber programlarını ana konusu olmuştu. Bir seyirci isterse, yirmi dört saat boyunca devasa dalgaların insanları yutmasını izleyebilirdi. Hoşunuza gitmedi mi? O zaman isterseniz hayatta kalanların, yaralı ve öksüz kalan çocukların fotoğraflarına da bakabilirdiniz. 11 Eylül 2001 olayları, Katrina Kasırgası sonrası çekilen dehşet görüntülerine benzer fotoğrafların ortaya çıkmasına sebep oldu. Yayınlananlar sadece bu büyük felaketler değil. Medyacıların gözde konuları arasında uçak kazaları, hamile kadın cinayetleri ve çocuk kaçırma olayları da yer alıyor. Oturma odasında oturan modern vatandaş, değiştirmek için herhangi birşey yapmasının imkânsız olduğu büyük, karmaşık ve iğrenç bir dünyaya ait olduğunu düşünüyor.

Medya doygunluğunun Ben Nesli üzerinde büyük etkisi var. Bir zamanlar yaşça büyük vatandaşlar, gençlerin idealist olduğunu ve insanlığın iyiliğine inandıklarını düşünürdü. Ancak şimdi sekiz yaşındaki bir çocuk oral seksin ne olduğunu öğrenmek istiyor. Çünkü devlet başkanı bununla suçlanıyor. Ya da Amerikalıların neden uçak kullanarakherkesin nefretini üzerlerine çektikleri yahut neden ortada kitle imha silahı olmamasına rağmen, Irak'a savaşmaya gittiklerini merak ediyor. Bu sonucun ortaya çıkmasındaki tek sebep bu tür olayların gerçekleşmesi değil, çünkü savaş ya da seks skandalı her nesilde yaşandı. Gerçek sebep, bu olayların tüm detaylarının medya tarafından sürekli olarak yayınlanması. Yazar Neil Postman'ın da belirttiği gibi "Televizyonda sürekli gösterilen şeyler, çocukların bakış açısından büyüklerin dünyasının kavga, beceriksizlik ve endişeyle dolu olduğunu kanıtlıyor."

Son günlerde sürekli "çocuklar çok hızlı büyüyor" lafını duyuyoruz. Yetişkinlerin ilgilendiği konular bu kadar ortalık-

ta olduğu için, eskiden kişinin yaşı büyüdükçe ortaya çıkan karamsarlığı, çocuklar şimdi küçük yaşlarda benimsiyor. Çoğu zaman yanlış olan ve inanılmaması gereken bilgilere ulaşıyorlar. Televizyon izlemediğimiz zamanlarda internette vakit geçiriyoruz. Bazen alışkanlık gereği CNN'in haber sitesini ziyaret ediyoruz, bazen de her saniye şüphecilik kasketini başımızda tutmamızı gerektiren diğer haber sitelerine göz atıyoruz. Başkalarına gönderirsek, kanserden ölmek üzere olan bir çocuğun tedavisine katkıda bulunacağımızı iddia eden e-postaları silmeyi öğrendik. Konusu "Seni seviyorum", "Reçetenizin süresi doldu" ya da "viagra" olan e-postaların bilgisayar virüsü olduğunu tahmin ediyoruz ve açmadan siliyoruz. Telefonla arayıp bir şeyler satmak isteyen kişilere şüpheyle yaklaşıyoruz. Deterjan reklamlarında yapılan testlerin doğru olabileceğine bir saniye bile inanmıyoruz. *What Really Happened to the Class of 93 ('93 Sınıfına Ne Oldu?)*'da kendisiyle röportaj yapılan Ryan Beckwith, "Sürekli saçma sapan şeylerce bombardımana tutuluyoruz" diyor. Kitabın yazarı Chris Colin'e göre bu bombardıman, çağımızda sayısız kanal sayesinde o kadar istikrarlı bir biçimde yayılıyor ki, artık hastalık olarak bile görülmüyor. Bu önüne geçilmez yayılma sayesinde, saçma sapan şeyler bile bir kalıba bürünüyor ve somutlaşıyor.

İlk örnek: "uydurma haber"leri konu alan *Jon Stewart's Daily Show* (*Jon Stewart'ın Günlük Şovu*) gibi televizyon programları ya da aynı çizgideki *The Onion* (*Soğan*) gibi gazeteler, gençler arasında çok popüler. Buralardaki bilgilerin gerçek olmadığını biliyoruz ama en azından komik ve eğlenceliler. Bu uydurma bakış açıları, bir taraftan da karamsarlık kaslarımızı gevşetmemize yardımcı oluyor. Gazetecilikte Paris Hilton darbesi olarak bilinen başka bir akım daha var. Bizler 1990'ların sansasyonel programlarıyla büyüdük ve şimdi sıradan günlük haberleri

bile, ünlülerle ilgili dedikodular olmadan izleyemiyoruz. Tüm bu yönelimler, aslında Ben Nesli'nin olumsuz davranışlarının bir yansıması. Haberlere gülemiyorsak, biz de ünlülere güleriz. Hepimiz içten içe yerlerinde olmak istediğimiz ünlü ve zengin kişilere karşı "oh olsun" politikası yürütüyoruz.

Öz saygı Gerçeğe Karşı

Ben Nesli, kendi seçimlerini yapabilme yeteneğiyle ilgili umudunu yitirdi. Bir bakıma bu durum, kişinin kendine aşırı odaklanmasıyla ortaya çıkan davranışları da etkiledi. Eğer kendimizi özgür bireyler olarak görüyorsak, hoşumuza gitmeyen şeyler olduğunda, neden başkalarını suçluyoruz ki? Bu bizi yine öz saygı ve kendinden tatmin olma fikrine götürüyor. Düşünün ki öğrencisiniz ve sınavı geçemediniz. Sınava bile çalışmayacak kadar tembel ya da açık bir şekilde aptal olduğunuzu kabul ederseniz, öz güveninizi zedelemiş olacaksınız. Ama öğretmenin adil olmayan bir sınav yaptığını söyleyerek onu suçlarsanız, kendinizden hâlâ hoşnut olabilirsiniz. Öz güvenimizi korumak adına, yaşanan kötü şeylerin bizim hatamız olmadığını söyleriz. Yarışa karşı olan bir eğitim kitabında "Bir sürü kişi kaybedip sadece birkaç kişi kazanıyorsa, kişinin özdeğerini koruması için denememek ve sadece denemediğin için başaramamak daha kolay" diye yazıyor. Neden zor bir şeyi başarmayı deneriz? Çünkü eğer denersek, hiç olmazsa kendi sınırlarımızın farkına varırız. Ancak popüler Ben Nesli inancı, ne pahasına olursa olsun kişinin "ben"ini koruması yönünde. 23 yaşındaki John, "Kader denilen olgunun varlığına psikolojik açıdan inanmak mantıklı. Eğer inanmazsanız, her başarısızlığınızda kendinize olan öz güveniniz zarar görecek" diyor.

Yüksek öz saygı ve bahane bulma arasındaki ilişkiyi yansıtan en güzel örneklerden biri, İngiltere'den ithal televizyon programı

The Weakest Link (En Zayıf Halka)'nın ilk bölümüydü. 2001'de yayınlanan programda, sunucu hanım sürekli ve tekdüze bir ses tonuyla acımasızca, "En zayıf halka sen oldun. Güle güle" diyor. *Time* dergisi televizyon eleştirmeni James Poniewozik,"Öz saygının Kehribar Dalgaları" başlıklı bir makalede, İngiliz yarışmacıların kaybettiklerinde, bunu eksikliklerini düzeltme fırsatı olarak değerlendirdiklerini yazmış. Ancak bunun tam tersi olarak, Amerikalılar bu yarışmada kaybettiğinde "daha yeni ısınıyordum" gibi şeyler söylüyor ya da takım arkadaşlarının kendilerini kıskandığını iddia ediyor. Poniewozik'in vurguladığı gibi "Amerikalı olmak asla, 'Sen bir aptalsın' dememektir."

Yüksek öz saygımız yüzünden, denetim altında olduğumuza inanmıyoruz, çünkü öz saygı programlarının birinde de ortaya konduğu gibi, bizler başarılarımıza değil, kim olduğumuza değer veriyoruz. Çok çalışmasak bile, her birimiz eşsiz ve özeliz. O zaman uğraşmaya ne gerek var ki? Eğitim psikoloğu Maureen Stout, öz saygı akımının mükâfatı başarıdan ayırarak karamsar çocuklar yetiştirdiğini öne sürüyor. Beş ya da altı yaşındaki anasınıfı öğrencilerinin öğrenmeye istekli olduğunu, ancak sadece sınıfta bulundukları için onlara 100 puan veren öğretmenlerle karşılaştıklarında, eğitim hayatı ile ilgili karamsarlığa düşmekten başka çarelerinin kalmadığını savunuyor.

Stout'un dediğine göre çocuklar, ilk eğitim döneminde olumsuz duygulara kapılmasalar bile, yetişkin olup gerçek dünyaya hazırlanmadıklarını fark ettiklerinde mutlaka kapılacaklar. Bu karamsarlık, öz saygı ve gerçekliğin uyumsuzluğundan kaynaklanıyor. Ben Nesli, nadir rastlanan durumlarla yüzleşmek zorunda kalıyor. Bebekliğimizden bu yana bize, kendimizi ifade etmemiz, gücümüze inanmamız ve düşlerimizin peşinden gitmemiz gerektiği aşılanıyor. Daha sonra Ivy League gibi üniversitelere girmenin, çalışma ve yeteneğin yanı sıra şans

ve şartlara da bağlı olduğu bir dünyaya adım atıyoruz. Liseden "pekiyi" değil de "iyi" ile mezun olursak, devlet üniversitelerine bile girmemiz çok zor. İyi iş ya da yüklü bir zam, çok çalışana veya şansı yaver gidene verilebilir. Aşk hayatımız, doğru zamanda doğru kişiyle tanışmayla hareketlenebilir. Bir günlüğüne bütün bunlardan sıyrılıp rahatlamak istediğimizde bile, ya *People* dergisini okuyoruz ya da şöhretlerinin büyük kısmını yaradılış özellikleri veya rastlantı sonucu elde eden, günümüzün modern tanrı ve tanrıçaları olan film yıldızları, şarkıcılar ve sporculara tapınmak üzere magazin programlarını izliyoruz. Ailelerimiz ve öğretmenlerimiz bize çok özel kişiler olduğumuzu söylediler, ancak yaşamın adil olmadığı gerçeğini atladılar.

Hayatımız Piyangoya Kaldı

Şu anda daha iyi sağlık ve güvenlik imkânlarına sahip olduğumuz göz önüne alınacak olursa, Ben Nesli'nin dışsal denetim odağına sahip olması komik bir tezat gibi görünüyor. Bizim neslimiz hiçbir zaman savaşın içine çekilmedi. Yaşam beklentileri her zaman yüksek oldu, tıbbi teknoloji ve ilaçlar, yaşamımızı daha iyi hâle getirdi. Son otuz yılda arabalardan tutun da çocukların oyun parklarındaki malzemelere kadar her şeyde güvenlik önlemleri artırıldı. Bebeklerin, bebek koltuğu olmayan arabalarda seyahat ettiğine ya da çocukların kask takmadan bisiklete bindiğine inanabiliyor musunuz? Terörizm tehdidini bile hesaba katsak, eskiye oranla çok daha az olumsuz ve kötü olay var.

Tüm bu gelişmeleri olağan karşılamak kolay, ancak şu an sahip olduğumuz dünyanın gelmiş geçmiş en güvenli yaşam yeri olduğunu aklımızdan çıkarmayalım. Ben Nesli mensupları, ekonomi ve iş piyasası gibi değişim geçirdiğine önceden şahit olduğu şeylere odaklanıyor. Giderek karmaşıklaşan ve re-

kabetin arttığı dünyada, meslekler ve yatırımlar başarıdan ziyade, şansa bağlıymış gibi görünüyor. Üniversiteye başvuranlar arasından sadece %5'i (Başvuranların çoğunun üstün yetenekli olduğunu söyleyebiliriz) üniversiteye kabul edildiği için, şansın yaşantımızda ne kadar büyük bir rolü olduğunu hemen öğreniyoruz. Yankelovich anket şirketinin yaptığı bir araştırmaya göre, Ben Nesli'nin ilk öğrendiği şey "Piyasa ile ilgili tahmin yapmak zor. Uzun dönem planlarına güvenemezsiniz" oluyor. *USA Today* dergisinde çıkan bir makalede "Gençler, çok çalışmanın daha iyi bir yaşam ile ödüllendirileceğinden pek emin değil. Hem kendi yaşamları hem de ülkelerinin geleceği konusunda kuşkulu ve karamsarlar" deniliyor. 20 yaşındaki Gaby, "Bizim neslin söylediği en tipik söz, 'doğru/yanlış yerde doğru/yanlış zamandaydım'" diyor.

Üniversiteden yeni mezun olanlar, iş piyasasını motive edici bulmuyor. 22 yaşındaki Andrea, "Çaba göstermek ve hak ettiğin karşılığı almak arasında bir bağ yok. Dereceyle mezun olmak parlak bir işe girmeyi garanti etmiyor" diyor. 23 yaşındaki Eric, çok başarılı olmasına rağmen benzer inançlara sahip. Daha on sekiz yaşındayken yıllık 45.000 dolar kazanan bir devre mülk şirketinin yönetimini üstlenmiş. Şirketin yeniden yapılanma sürecinde, çalışanların %75'i işten çıkartılmış. Eric gitmesi istenmediği için "şanslı" olduğunu düşünüyor. Şansı yaver gitse de "Doğruyu söylemek gerekirse bu kıyağa benim hiçbir katkım olmadı" diyor.

Ben Nesli'nin başarıya ulaşma yolunda çarpıtılmış bir bakış açısı var. Bunun sebebi, belki de televizyonda model olarak karşımıza çıkan ve zenginlikleri şansa bağlanan oyuncular ve sporcular. Bazı gençler iş dünyasında başarının bir gecede yakalandığını düşünüyor. *Generation X Goes to College (X Nesli Üniversiteye Gidiyor)* adlı kitapta, 18 yaşındaki

Kelly, "Çocuklar, Bill Gates gibi insanların aniden zengin olduğunu düşünüyor. Zenginler sahip olduklarını hiç çalışmadan, hemen elde etmiş gibi algılanıyor. Sanki mirasa konmuşlar ya da piyangoyu tutturmuşlar..." diyor. Bill Gates bir sürü şey olabilir ama piyangoyu tutturan kişi olmadığı kesin. Bir şirket kurdu ve bu şirketi büyütmek için gece gündüz çalıştı. Fırsatları değerlendirmesini bilen, şanslı bir insan olabilir, ancak çalışmadan servet kazandığını düşünen kişilerin olması hayli ilginç.

Çoğu zaman doğru kişiyle tanışmanın da tesadüf eseri olduğunu düşünürüz. Geç yaşta evlilik, çoğumuzun müstakbel eşiyle barda, spor salonunda, parkta ya da markette tanıştığı anlamına geliyor. Yaşantımızdaki en önemli ilişki, muhtemelen tesadüf sonucu gerçekleşecek. 24 yaşındaki Melissa, "Bay Doğru ile buluşmamızın, kontrolüm dışında, âdeta bir kumar gibi olacağını düşünüyorum" diyor. Aşk, iş, para... Hepsi de kontrolümüz dışında gerçekleşiyor, o zaman ne diye uğraşalım ki?

Kurban Zihniyeti

Bazı Ben Nesli mensupları, işleri çok ileriye götürüyor ve istedikleri gibi gitmeyen her şey için bahaneler buluyor. Arizona'da bir yüksek okulda öğretmenlik yapan Susan Peterson, bu eğilimi öğrencilerin kişisel sorumluluk alma konusunda yetersiz olmalarına bağlıyor. "Aileleri bir dediklerini iki etmiyor ama okuldaki öğretmen seçiminden, alınan notların değerlendirilmesine kadar her şey, ailelerin denetiminde. Böylece kendi hatalarından başkalarını sorumlu tutan, genç bir nesil yarattık" diyor.

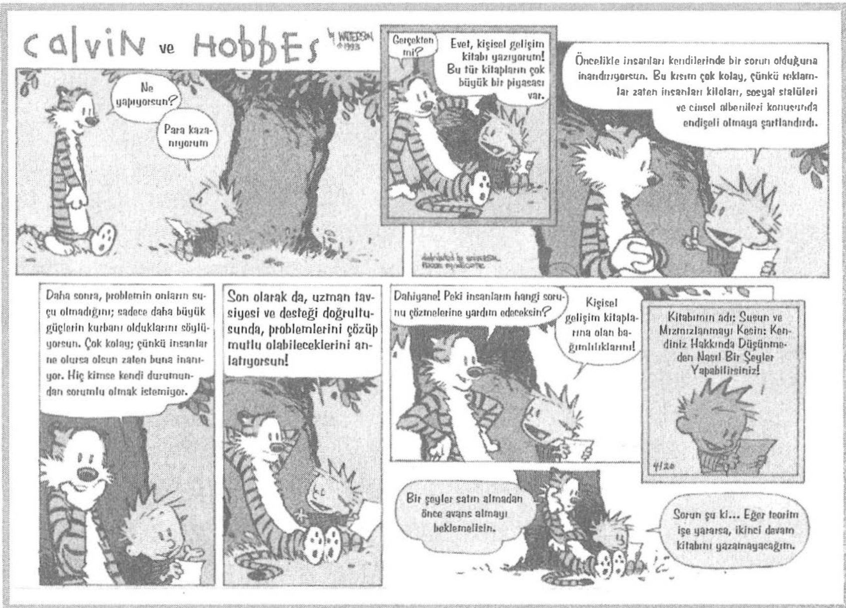
Charles Sykes, *A Nation of Victims* (*Kurbanlar Ülkesi*) kitabında, kişisel sorumluluktan sıyrılmaya çalışma ve başkalarını suçlama eğiliminin, Amerikan kültürünün derinlerine işlemiş olduğunu iddia ediyor. Sykes'a göre, işler öyle kötü bir hâle

geldi ki "Milli Marş âdeta sızlanmaya dönüştü." Kimi insan kendi beceriksizliğini "hastalık"a bağlıyor, tıpkı işe zamanında gitmediği için kovulduktan sonra dava açan adam gibi. Dediğine göre işe geç gitmesi onun suçu değilmiş, çünkü kendisinde "kronik gecikme bozukluğu" varmış. *The Myth of Laziness* (*Tembellik Efsanesi*) kitabının yazarı Mel Levine, tembellik diye bir şey olmadığını, sadece işlerini tamamlayamayan insanların "randıman hatası" verdiğini söylüyor. Savunma avukatları bazen müvekkillerinin çocukluk yıllarında kötü muameleye maruz kaldığını ve bu yüzden eylemlerinden sorumlu tutulamayacağını söylüyor. Ve sonuçta ortaya şu tarz bir savunma şekli çıkıyor: Cinayetin sebebi kızartma ve şeker! Sykes'in dediği gibi "Yürekleri parçalayan çığlık her zaman aynıdır: ben hata yapmadım. "...", beni bunu yapmaya itti."

1990'lardan bu yana, *Toxic Parents (Zehirli Anne Babalar)* ya da *The Courage to Heal* (*İyileşme Cesareti*) gibi kitaplar sayesinde bu boşluk, "ailem" şeklinde dolduruldu. Judith Warner'ın *Perfect Madness* (*Mükemmel Delilik*)'de belirttiği gibi, anne babanın çocuğa duyarsızlık göstermesi bile suistimal olarak yaftalanabiliyor. "Yani her insanın düşebileceği hataları yapan bir anne babaya sahip bir çocuk bile (...) ana baba kurbanı olduğunu iddia edebiliyor." Televizyondaki sohbet programları, psikoanalitik tedaviler ve kitaplar, "görevini yapmayan aile"mizin bize nasıl zarar verdiğini irdelememizi istiyor. *American Health* dergisi "Yaptıklarımızdan ve yapamadıklarımızdan ailemizi sorumlu tutmak ülke çapında bir takıntı hâline geldi, aynı zamanda büyük bir iş sahası oldu" diyor.

Bu olmazsa önünüze gelen herkesi de suçlayabilirsiniz. *American Idol* yarışması ile ünlenen 22 yaşındaki Leroy Wells, buna en güzel örneklerden biri. Söylediği şarkı ekranda gösterilirken, o, bu görüntüleri hapisten izlemek zorunda kaldı. Bir tartışmaya

karışıp ardından bir arabaya silah açmıştı, sonra da tutuklandı. Ağabeyi yaptığı açıklamada "Birçok kişi ona sataşıyor. Küçüklüğünden beri onunla hep uğraştılar" dedi. Daha sonra Leroy'un önceden yedi kez daha tutuklandığı ortaya çıktı. Acaba ağabeyi hakikaten insanların onunla uğraştığını mı düşünüyor? Açıklama, Leroy'un hâlâ Hollywood'da kariyer yapmayı planladığı belirtilerek son buluyor. 1990'lardan bu yana suç oranının azalmış olmasına ve daha az sayıda Ben Nesli mensubunun hukukun engellerine takılmasına rağmen, görüyoruz ki hâlâ suç işleyenler var ve öne sürdükleri mazeretler de oldukça saçma.

Watterson'un kişisel gelişim kitaplarıyla ilgili hicvi, kendi sorunlarımız yüzünden başkalarını nasıl suçladığımızı ve dışsallaştırılan suçlamayla kişinin kendine odaklanması arasındaki çelişkili bağlantıyı gösteriyor.

Bir diğer *American Idol* yarışmacısı 24 yaşındaki Corey Clark, bahane bulma konusunda -şarkı söylemeye kıyasla- daha

çok ustalaşanlardan. Clark, birçok defa karşılıksız çek vermiş, hatta Kansas, Topeka'daki bir markete de böyle bir çek vermiş. "Yılbaşıydı, kendim için alışveriş yapmıyordum, hediyeydi" diyor. Bu ve bunun gibi suçlamalar, ayağını yarışmadan kaydırdı. Ancak o elenmesinin sebebini, yarışmanın jüri üyelerinden Paula Abdul ile gönül ilişkisi olmasına bağlıyor. Öz saygı ve bahane arasındaki bağı, kendini savunmasıyla açığa çıkarıyor: "Bana göz kulak olacak tek kişi, yine benim. Corey Clark'ın sapasağlam olduğundan emin olmalıyım." Clark sözünü birkaç ay sonra müdürüne tabak fırlatarak tuttu ve sonra da tutuklandı.

Kurban mantığı, ürünlerin mesul gösterildiği davalarda da ortaya çıkıyor. Temmuz 2002'de New York'lu üç genç, McDonald's restoranlar zincirine dava açtı. Yaşları 13 ve 19 arasında değişen bu gençler, yıllarca hemen her gün bu hazır yiyecek restoranında yemek yemişlerdi. Şimdi aşırı kilolu olan gençlerin sağlıkları bozulmuştu. McDonald's'ı kendilerini şişmanlatmakla suçluyorlardı. Hâkim davayı düşürdü.

1970'lerden önce avukatlar, ürünlerin sorumlu olduğu davalarda kazanan olmayacağını düşünüyordu. Bir ürünü tercih etmek kişinin sorumluluğunda olan bir şeydi ve hiçbir hâkim kişinin seçiminden ötürü bir şirketi suçlu bulamazdı. 1940'ta yaklaşık 20.000 özel hukuk davası açıldı. Bu rakam 1997'de on misline çıktı ve 210.000 oldu. Suç davası sayısıysa, bunun aksine, ancak iki katına çıktı. O zaman özel hukuk davalarının sayısının, olması gerekenden beş misli hızla arttığını söyleyebiliriz. Sadece 1993'ten 1996'ya kadar bile ürünlerin sorumlu olduğu davalar, %82 oranında arttı. Mahkemeye verilmek için hatalı bir ürün piyasaya sürmenize gerek yok. Bir delikanlı Wake Forest Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne karşı dava açtı. Gerekçesi, okuldaki profesörlerin onu ve arkadaşlarını Sokratik yöntemi kullanarak sorgulaması ve bu yüzden yorulup kilo vermesiydi.

Açılan diğer birçok dava, sayısız şakanın kurbanı oldu: kahvesi çok sıcak diye dava açan kadın, ya da yukarıda bahsettiğimiz obezite şakaları gibi... Öyle görünüyor ki, ters giden bir şey olduğunda birçok insan, hangi şirkete uzanabiliyorsa onu dava ediyor. Bu durum eski nesillere tuhaf geliyor. Avokado çiftliği olan amcam Charles, bir hafta sonu hendek kazma makinesi kullanırken, makine aniden başparmağını kesmişti. Neyse ki doktorlar kopan parçayı parmağa dikmeyi başarabildi. İşe döndüğünde genç işçilerden biri, makineyi üreten şirketi dava edip etmeyeceğini sormuş. Amcam "Hayır, benim hatamdı. Neden şirketi dava edeyim ki?" diye cevap vermiş. Birçok kişi hâlâ amcamla aynı düşünceyi paylaşsa bile, diğerleri işler ters gidince ürüne kabahat bulmanın çok doğal olduğunu düşünüyor.

Elbette bu kabahatlerin gerçek olduğu zamanlar vardır. Birçok muhafazakârın dilinden düşürmediği "bireysel sorumluluk" lafı, gerçek ırkçılığın, cinsiyet ayrımcılığının ve fırsat eşitsizliğinin konu olduğu meselelerde geçerli değildir... Sesini yükselterek duyurman gereken gerçek zorluklar ve gerçek beyanlar da vardır. Chris Colin'in muhafazakâr görüşlü sınıf arkadaşı John Doyle, "Oyun alanı her zaman aynı seviyede değildir" dediğinde, Colin yüreklenmiş. "Çok çalışmak hâlâ başarı için en temel gereklilik, ancak bazı insanlar durumlarına ve şartlarına bağlı olarak, ne kadar çok çalışırlarsa çalışsınlar, birileri onlara arka çıkmadığı sürece bu seviyeye asla ulaşamazlar. Ulaşacaklarını söylemek aptallık olur."

Mazeretlerle Dolu Bir Eğitim

Kurban zihniyeti okullarda da almış başını yürüyor. Öğretmenler bu tarz davranışlarda bulunan öğrencilerin yükünü çekmek zorunda kalıyor. Devlet okulunda çalışan birçok öğret-

men bana, öğrenci velilerinin çocuklar başarılı olamadığında kendilerini suçladığından bahsetti. Belki de sırf bu öz saygı ve "Her şeyi yapabilirsin" anlayışı yüzünden, sınav notları üzerinde konuşmak sıradanlaştı. Öğrencilerden biri, "Bugünün çocuklarının çok büyük beklentileri var. Sınavdan biri zayıf not alırsa, eninde sonunda bu bir öğretmenin hatası oluyor" diyor.

Peter Sacks, *Generation X Goes to College (X Nesli Üniversiteye Gidiyor)* kitabında, derslere girmeyip ödevlerini yapmayan, ancak kötü not aldığında da şikâyetçi olan öğrencilerden bahsediyor. Hatta bir öğrenci sınav kâğıdına Sacks'ın "kıt not"undan bahseden bir şikâyet yazısı yazmış. Başka bir öğrenci de tüm hafta boyunca hasta yattığını ve tat alma duyusunu yitirdiğini, bu yüzden de "restoran eleştirisi" ödevini hâlâ yapmakla yükümlü olup olmadığını sormuş.

Sacks alaycı bir şekilde, daha iyi bir eğitim için, öğrencilerin kendi kararlarının sorumluluğunu aldığı geleneksel üniversite eğitimi yaklaşımından vazgeçtiğini söylüyor. Sacks yalnız değil. *Newsweek* okur köşesinde müzik profesörü Daniel Kazez, "Sınavdan ya da ödevlerden orta veya zayıf not alan öğrenciler, bu sonuçtan öğretmenlerini kişisel olarak sorumlu tutmaya çalışıyor" diyor. Hatta, "Bunu yapmak istedim" demek bile çok değerli bir bahane hâline geliyor. Sacks, öğrencinin sınav kâğıdından kötü yazılmış bazı bölümler gösterdikten sonra, öğrencinin iddiası şöyle oldu. "Bazen içimden saçma sapan şeyler yazmak geçiyor. Beceriksizce yazmak zihnimdekileri canlandırıyor ve böylece kâğıdım diğerlerininki gibi sıkıcı olmuyor."

Kötü davranışlar da bahanelerle açıklanıyor. Linda Perlstein, 2003'te basılan kitabı *Not Much Just Chilling': The Hidden Lives of Middle Schoolers (Pek Bir Şey Yok; Öylesine Takılıyorum: Ortaokulluların Saklı Yaşamları)*'da, Wild Lake Ortaokulu'nda en çok tekrarlanan sözün "Ama ben hiçbir şey yapmadım ki!"

olduğunu söylüyor. Öğrencilere neden müdürün odasına gittikleri sorulduğunda, genelde "Çünkü Bayan Wright beni çok konuşmakla suçladı ama ben ağzımı bile açmamıştım!" gibi şeyler söylüyorlar. Gençlerin bahaneler uydurması herhalde diğer nesillerde de sıkça karşılaşılan bir durumdu, ancak o zamanlar aileler öğretmenlerin tarafını tutuyordu. Perlstein'in söylediğine göre şimdiki aileler, yaşanan olayların yarısından fazlasında, öğretmeni desteklemiyor. Yedinci sınıfların dersine giren, tecrübeli bir sosyal bilgiler dersi öğretmeni "Öğrencilerin karşılık vermesinden, ailelerin karşılık vermesinden ve öğrenmeye karşı olan bu ilgisizlikten bıktım" diyor.

Yeni trende göre, âsi ve kavgacı olan sadece öğrenciler değil, aileler de âsi ve kavgacı. *Time* dergisinin geçtiğimiz haftalardaki kapak konularından biri "Öğretmenler Velilerin Hangi Huylarından Nefret Ediyor" idi. Öğretmenler çocuklarının yanlışlarının düzeltilmesini istemeyen, yoksa "kalplerinin kırılacağını" düşünen; notlar konusunda sürekli tartışan velilerden nefret ediyorlar. Kızının cezalandırılması üzerine öğretmeni dövmeye kalkan bir babayı örnek gösteriyorlar. Met Life'ın yaptığı bir araştırmaya göre, günümüzde öğretmenler, en zor görevlerinin velilerle uğraşmak olduğunu söylüyor. Kurban zihniyetini velilerde de görmek mümkün. Kopya çektiği için okuldan atılan bir grup çocuğun velisi, okulu mahkemeye vermişler. Şikâyet konusu olarak da öğretmenin sınav kâğıdını masasının üzerinde unutarak çocukları kopya çekmeye teşvik ettiğini bildirmişler. (Yani çocuğumun kopya çekip okuldan atılması, aslında öğretmenin suçudur, diyorlar.) Ben Nesli'nin kendi çocukları olduğunda bu yavruların da asla yanlış yapamayacağına inanılacak ve öğretmenler aynı tutumla daha sık karşılaşacak.

Scott McLeod, *New York Times* dergisindeki bir makalede şöyle söylüyor: "Öğrenci velileri giderek daha çok çocuklarının tarafını tutmaya, onları korumaya ve sağlıksız bir biçim-

de savunmaya başladı." Kontrolden çıkan bazı veliler, bu tutumlarını okul dışındaki spor faaliyetlerinde de sergiliyor. Futbol takımında çocuğunun oynamasına izin versin diye antrenöre bağıran ebeveyn imajı yaygın bir hâle geldi. Peki ya çocuk yetenekli değilse? Bu da mı antrenörün suçu? McLeod, benzer durumları kendi okulunda da gözlemliyor: "Veliler çocuklarının başarısız ya da ortalama kabiliyette olduğunu duyduklarında veya antrenörün çocuklarını azarladığını işittiklerinde hemen okulu sorumlu tutuyorlar." Makalenin devamında ailelerin, doğru dürüst konuşan ve çocukların mazeretler uydurarak kurtulmalarına izin vermeyen antrenörlerden memnun olmadığı anlatılıyor. Mezun öğrenciler, antrenörlerinin onlara çok şey öğrettiğini söylüyor ve spor salonuna hocalarının adını vermek istiyor. Şimdiki veliler ise çocukları söz dinlemediği için onlara bağıran antrenörün çok sert olduğunu; çünkü çocuklarına "bağırdı"dığını söylüyor. Eski nesilden huysuz antrenörler emekli olmaya başladığından, yakında ailelerin şikâyet edecekleri pek bir şey kalmayacak; ancak çocukları, asla unutamayacakları ve kişiliklerini şekillendiren bir deneyimden mahrum kalacak.

Nation of Victims (*Kurbanlar Ülkesi*)'daki Sykes gibi bazı eleştirmenler, öğrenme yetersizliği ve davranış bozukluklarının oluşturduğu kalabalık listenin kurban zihniyeti yaratan bir başka örnek olduğunu ileri sürüyor. Sykes ve diğerleri, bu yaftaların, ebeveynleri zor durumda kalmaktan kurtardığını savunuyor; böylece aileler çocuklarının kötü davranışlar sergilediğini ya da pek de zeki olmadıklarını kabul etmek durumunda kalmıyorlar. Şimdiki çocukların %7 ila %15'inde "öğrenme yetersizliği" olduğu belirtiliyor; otuz yıl önce böyle bir terim yoktu (o zamanlar bu çocuklar "yavaş öğrenici" diye tanımlanmış olabilirler; elbette ki daha çok aşağılayıcı ve daha az tanısal olan bir ifade).

Psikologlar ve öğrenme bozukluğu olan çocuklar, teşhisi faydalı buluyor; ancak hastalığı tanımlamak zor. Öğrenme bozukluğu, şiddetli tartışmalara konu olan bir hastalık. Öğrenme bozukluğunu eleştirenler, bunun çocuğun düşük eğitim performansını dış etkenlere bağlamak olduğunu savunuyor. Hatta bazı aileler, bu sınıflandırmayı suistimal ederek bir doktor bulup çocuklarının "aşırı derecede zeki, ancak öğrenme biçimi farklı" olduğunu belgeliyor. Böylece sınavda bu çocuklara daha çok zaman tanınmasını talep ediyorlar.

Davranış problemleri de sıklıkla sınıflandırılıyor. 1994'te çocukların %5'ine ADHD -yani Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu- teşhisi konuldu. 1996'da bu çocukların %75'i Ritalin ilacı kullanıyordu. Bu çocukların kendi davranışlarından dolayı herhangi bir hastalığı suçlamalarına gerek yoktu, kim bilir belki de sadece çocukluklarını yaşıyorlardı. *Running on Ritalin (Ritalin'e Bağlanmak)* kitabının yazarı Dr. Lawrence Diller, "Tom Sawyer veya Huckleberry yarın muayenehaneme gelse ne olurdu?" diye soruyor. "Tom'un eğitime olan ilgisizliği ve Huck'un muhalif davranışları muhakkak endişe uyandırırdı."

Durumunuz ve bozukluğunuz ne olursa olsun (öğrenme bozukluğu ya da ADHD), bu tür teşhisler otuz kırk yıl öncesine kadar böylesine yaygın değildi. İster iyi ister kötü olsun, çocukların hatalı davranışlarına bahaneler bulup kılıf uydurmak sıradan hâle geldi. Günümüzde, davranışın denetlenemez güçler tarafından belirlendiğine inanıyoruz. Sahi bazen Ritalin'le denetleyebiliyorduk, değil mi?

Dışsal Denetim Odağı ve Sinizmin Sonuçları

Birçok açıdan, karamsar düşünce tarzı ve dışsallaştırma, şartlara uydurularak yaşamanın giderek zorlaştığı bu dünyada, Ben Nesli'nin öz saygısını korumaya yardımcı oluyorlar. Ancak

çok fazla sinizm ve yabancılaşma, kişinin önünü kesiyor. "Eğer sonuç âdil olmayacaksa neden sınava gireyim? Eğer iyi bir şeyler olmayacaksa neden oy kullanayım veya siyasetle ilgileneyim?" Bu davranışların şaşırtıcı bir hızla artması, günümüzde giderek artan umursamazlık ve eylemsizlik gibi durumları da açıklıyor. Üniversiteye ve işe girmek rekabet gerektirdiği için, dış etkenlerin davranışları ve başarıyı belirlediğine inanma akımı, uzun süre devam edecek gibi görünüyor. Bütün yaşamları boyunca kendilerine çok özel oldukları söylenen gençler, çaresizce öz saygılarını korumaya çalışıyor ve birçoğu da eleştirelliği ve karamsarlığı zırh olarak bürünüyor.

Ne yazık ki psikologların hemen hepsi, dış etkenleri mahkûm etme konusunda hemfikir. Öte yandan, insanların çoğu inanç ve özelliklerinin ne "doğru" ne de "yanlış" diye sınıflandırılamayacağını, normal bir çeşitlilik olduğunu düşünüyorlar. Ancak dış etkenler konusundaki araştırma kesin. Dış etkenlerin kaderini değiştirdiğine inanan insanlar, daha depresif ve endişeli oluyor, ayrıca stresle de baş etmek zorunda kalıyor. Son bölümde incelediğimiz üzere, Ben Nesli, rekor düzeyde yüksek endişe ve depresyona sahipti. Etrafınızda gelişen şeyleri denetim altına alamayacağınız düşüncesi de sebeplerden biri olabilir. Eğer ne yaparsanız yapın, işe yaramazsa rehavete ve çaresizliğe kapılmak daha kolay oluyor. Psikologlar bu durumu "öğrenilmiş yardım edilemezlik" olarak tanımlıyor.

Dışsal denetim odağına sahip olmak, ayrıca sorundan uzak kalmayı da sağlamıyor. Çünkü dış etkenlerin kontrolü altında olduğuna inananlar, eylemlerinin kendilerini bir sonuca ulaştırabileceğini düşünmüyor. Böylelikle dışsal denetim odağı, kişilerin öz denetime ilişkin yetersizliklerini arttırıyor. Yarın karşılığını alabilmek için bugün çok çalışmak istemiyorlar. Bu durum ayrıca dışlanmışlık, bireysel kontrolü sağlayamama,

ufak hırsızlıklar, kavga etme ya da korunmasız cinsel birleşme gibi düşünmeden yapılan eylemlerle de bağlantılı.

Diğer bir ezici araştırma sonucuna göre de dışsal denetim odağına sahip kişiler okulda daha az başarılı oluyor. Bu kişiler ders çalışmanın bir anlamı olmadığını düşündüklerinden, ortaya çıkan sonuç şaşırtmıyor. Öz denetim sahibi olma ve kaderinizi değiştirebileceğinize inanma, özellikle kimsesiz çocuklar için önemli. Yeni yapılan bir araştırmaya göre, kontrol duygusu, diğer değişkenlere kıyasla, küçük çocukların okul başarısını önceden belirleme konusunda daha etkili.

Toplum adına ortaya çıkan sonuçlar endişe verici. Herkes hiçbir şeyin değişmeyeceğine inanırsa, bu tahmin sonunda gerçek olur. Kendi sorunlarımız yüzünden başkalarını suçlarsak, birey olarak gerçekleştirmemiz gereken değişim adımlarını asla atamayız. Patlama Nesli'nden biri gibi konuştuğum için üzgünüm. Robert Putnam, *Bowling Alone* (*Yalnız Başına Bowling)* kitabında, gelişmemiz için gerekli olan eleştirel bakış açısına sahip insan sayısının giderek azaldığını yazıyor.

Yazar Julian Rotter, 1970'lerde insanların olayların kontrolünü kaybetmeye başladıklarını hissettiğini yazmış. Bu akım o zamanlar yeni filizleniyordu, ancak Rotter ne aradığını biliyordu ve mutlu değildi. *Psychology Today* dergisine yazdığı makalede "Ülkemizin bu günlerde o kadar çok kritik meselesi var ki, vatandaşların aktif, katılımcı ve milletini düşünen bireyler olması çok önemli. Dış etkenlerin yaşamımızı belirlediği düşüncesi, yabancılaşma ve güçsüzlük artmaya devam ederse okulu bırakan, arkasına yaslanıp dünyanın gidişatını hiçbir şey yapmadan izleyen bir topluma dönüşeceğiz" diyor. Dr. Rotter, benim dünyama hoş geldiniz.

6. BÖLÜM

Cinsellik: Tutucu Nesil Dejenere Nesille Tanışıyor

Valerie Frankel'in son romanı *Mükemmel Erkek Yok*'ta, 40 yaşındaki Peter, 23 yaşındaki kadına buluşma teklif ediyor. Kadın şöyle cevap veriyor:

"*Seninle buluşmam Peter... Sen ciddi ilişki isteyen bir adama benziyorsun. Ben ilişki istemiyorum. Sadece takılırım.*"

"Takılır mısın?" diye sordu. Sesi üzüntülüydü.

"Kız arkadaş grubumla dışarı çıkıp gözümüze birkaç delikanlı kestiririz. Sonra birinin evine gider ve sevişiriz" dedi. "Bu arada lezbiyenliğe doğru kayıyorum, her neyse. Hem seni çekici bulsaydım bile, dudak içindeki piercing'im iyileşene kadar senle birlikte olamazdım."

"Dudak içi piercing'i mi?" diye sordu Peter.

"Dört tane yaptırdım. Alt ve üst dudağımda ikişer tane. İyi kalite piercing, çok zevk verirler."

Peter saatine baktı, kravatını düzeltti, boğazını temizledi. "Benim gitmem gerekiyor" dedi.

Belki duymamışsınızdır diye söylüyorum, "takılmak" fiili artık birçok gençle kısa ilişki yaşamak anlamında kullanıyor. Bu gençlerin arasında zevk verici dudak içi piercing'i takanlar bile olabilir. Gençlerin takılmasıyla ilgili bir makale Mayıs 2004'te *New York Times* dergisinde yayımlandı. Makaleyi, takılma üzerine yazılan ilk kitap *The Happy Hook-Up: A Single Girl's Guide to Casual Sex (Mutlu Takılmak: Bekâr Bir Kızın Rastgele İlişkiye Girme Rehberi)* izledi. Daha sonra takılmanın "sadece cinsel birliktelik yaşamak için buluşmak" ile "ortak bir gelecek planı olmayan, hatta birbirlerine verilmiş sözleri bile bulunmayan iki kişi arasında yaşanan ilişki" arasında bir yerde bulunduğunu anlatan *Bekârlara El Kitabı* piyasaya sürüldü.

Bir başka yeni terim ise "faydalı arkadaş". Yani, aranızda romantik bir ilişkinin ve birbirinize verdiğiniz herhangi bir sözün olmadığı, sadece cinsel birliktelik yaşadığınız bir arkadaşlık türü. Ergenler ve cinsellik üzerine özel bir program hazırlayan NBC'nin röportaj yaptığı 16 yaşındaki Sam, "Sanırım faydalı arkadaşları, golf sahasındaki stres atma köşesine benzetebiliriz. Golf oynamak için kimseye bir vaatte bulunmazsınız; sadece sahaya gider, oyununuza başlarsınız ve hangi tür bir atışın işinize yarayacağını belirlersiniz" diyor. Ya da 21 yaşındaki Kristen'ın söylediklerini ele alalım: "Bekâretimi kaybettiğimde 13 yaşındaydım. Ancak o zaman bile cinsellik konusunda ne kadar olgunlaşmış olduğumu belirtmek isterim. Eleştirilmek yerine, takdir edilmem gerektiğini düşünüyorum."

Bu sizin annenizin ya da babanızın cinsel hayatı değil. Gençlerin birbiriyle takılması giderek yaygın hâle geliyor ve cinsellik, kız-erkek arkadaşlıklarının içine çok küçük yaşlarda girmeye başlıyor. Ilımlı bir şekilde ifade edersek, cinsel birleşme yaşamak için evliliği beklemek gençlere tuhaf geliyor. Ben Nesli'nin çok büyük bir kısmı, cinselliği yaşamak için evlen-

meyi beklemiyor. Hatta birçoğu liseden mezun olmayı bile beklemiyor. 24 yaşındaki Emma, ilk deneyimini 17 yaşındayken yaşamış. "Birlikte olduğum çocuğa erkek arkadaşımdı demem zor. Tanıdığım hiç kimse, evliliğe kadar beklemek gerektiğine inanmıyor" diyor. İstatistiklere göre, 20'li yaşlardakilerin %62'si henüz evlenmemiş.

Aile baskısı altında olan, dine bağlı gençler bile, bir süre sonra kendilerini cinsel açıdan aktif buluyor. Koyu Katolik bir ailede yetişen ve Katolik lisesine giden 31 yaşındaki Patrick, "İlk cinsel deneyimimi, 17 yaşındayken, sadece bir haftadır tanıdığım bir kızla yaşadım" diyor. Üniversitenin yurduna taşınınca işler daha da karışmış. "Cinsel birliktelik yaşayacağım bir sürü kişi buluyordum ve tek gecelik ilişkilerden pişmanlık duymuyordum" diyor. NBC'nin programına konuşan bir başka genç kadın ise "Bizim neslimiz, muhtemelen en başıboş nesil olarak akıllarda kalacak. Bu güne kadar gelenler içinde en çılgını biziz" diyor. Bu yönelim iyi mi, kötü mü? Aslında iyi ya da kötü kavramları, ait olduğunuz nesle göre değişiyor. Yaşlılar genelde gençlerin cinsel yaklaşımını duyunca şok geçirirken, gençler bu eğilimleri, sınırlar koyulan cinselliğe geç gelen bir özgürlük olarak nitelendiriyor.

Bu yeni cinselliği, ister özgürleşme ister ahlaksızlaşma olarak tanımlayın, bireysellikle arasında kurulan bağ çok açık. Kendini nasıl iyi hissediyorsan, öyle davran ve toplum kurallarını umursama! Diğer yandan cinsel davranışlardaki değişim o kadar çarpıcı ki, artık cinsellik üzerine evrensel olarak kabul edilmiş kurallar var mı, o bile belli değil. Neden zevk aldığınız bir şeyler yapmayasınız ki? Vücut sizin vücudunuz, kendinizi ifade edin! *Mirena* spiral markasının doğum kontrolü üzerine çektiği bir reklamda, "Kendinizi kontrol altına aldığınızda, tek hatırlayacağınız şey özgürlük olacak" deniliyor. 1999'da yapı-

lan bir ankete göre, üniversite öğrencilerinin rastgele kişilerle cinsel ilişkiye girmelerinin en önemli nedenleri arasında, keşfetme ve deneyimleme arzusu, cinsel arzularını tatmin etme ve "kendiliğinden gelişen dürtü" yer alıyor. 21 yaşındaki Sonia, farklı cinsel deneyimlerin, kişinin kendisiyle ilgili daha çok farkındalık sahibi olmasına ve güveninin artmasına yardım ettiğini söylüyor. Öz saygı, cinsellik konusunda da ortaya çıkıyor. CBS kanalının röportaj yaptığı genç bir kadın, on beş yaşındayken üç erkekle birden yattığından bahsediyor ve şunu ekliyor: "Kendime fahişe gözüyle bakmıyorum, çünkü kendime olan öz saygım buna müsaade etmez."

Cinsel birliktelik yaşamamaya karar vermek bile, kişinin bireysel bütünlüğü ile ilişkilendiriliyor. Gençlik dizisi *Felicity*'nin 1999'da yayınlanan bir bölümünde ana karakter, erkek arkadaşıyla yatıp yatmama konusunda ikileme düşüyor. Arkadaşı ise Felicity'e "En iyi karar, iç sesimizi dinleyerek aldığımız ve asla pişman olmayacağımız karardır. Ne karar verirsen ver, bundan gurur duymalısın!" diye tavsiyede bulunuyor. *Glamour* kadın dergisi okurlarına şöyle sesleniyor: "Başkalarını umursamadan, sizin için doğru zaman gelene dek cinselliği ertelemeniz, gerçekten ne istediğinizi bildiğinizi gösterir." Paula Kamen, *Her Way: Young Women Remake the Sexual Revolution* (*Kendi Tarzı: Genç Kadınlar Cinsel Devrimi Yeni Baştan Yaşıyor*) adlı kitabında, "Bireyci Amerikan kültüründe, kişinin kendine karşı dürüst olmasının kuralı, genç kadınların cinselliğe yönelik kararlarının arkasındaki harekete geçirici güçtür" diyor. Kamen, gençlere cinsel (ve yaşam tarzı) tercihlerini sorduğunda en çok aldığı yanıt, "kişiye bağlı" olmuş.

Öğrencilerimden nesiller arasındaki farklılıklara ilişkin makale yazmalarını istediğimde çoğu, cinsel davranışlardaki değişim üzerine bir şeyler yazmayı seçti. Bu konu, otuz kırk

yılda gençlerin hayatlarında meydana gelen en bariz değişim. Giderek açık bir toplum olduğumuz için, öğrencilerim uzun uzun ne zaman, nerede ve nasıl cinsel birliktelik yaşadıklarını anlatırken hiç zorlanmadılar. Onlar cinsellik konusunda ne kadar rahatlarsa, aileleri de bir o kadar rahatsız; çoğunun ailesi Patlama Nesli çocuğu olmasına rağmen...

Pes Etmek

1960'lar Cinsel Devrim olarak adlandırılabilirdi fakat belli ki bu yıllar devrimin sadece başlangıcıymış. Tez çalışmasını benimle birlikte yürüten Brooke Wells, kırk yılı aşkın bir sürede, 269.649 kişi üzerinde cinsel davranışlardaki değişim hakkında yapılmış en kapsamlı araştırmanın sonuçlarını bir araya getirdi. Hem kadınların hem de erkeklerin cinsel davranışları zamanla değişti, ancak kadınlarda meydana gelen değişim dikkat çekici boyutlarda. 1960'ların ortalarında bir genç kız bekâretini ortalama olarak 18 yaşında kaybederken, 1990'larda bu yaş 15 oldu. Diğer bir deyişle Patlamacılar cinselliği yaşamaya üniversitede başlarken, Ben Nesli lisede başladı. 20 yaşındaki Miranda, "Liselilerde, herkes yapıyor mantığı hâkim" diyor. Cinsel davranışlar üzerine yapılmış benzer araştırmalarda çıkan sonuçlar da benzerlik gösteriyor. 1990'larda yapılan bir araştırma, ergen kızların bekâretlerini erkeklerle aynı yaşta kaybettiğini ortaya koydu, ayrıca bugünün kadınlarının Patlama Nesli'nin 18 yaş kadınlarına kıyasla, iki kat fazla oranda çoklu cinsel ilişki partneri oluyor.

Bunun kısmi nedeni, Patlama Nesli mensuplarının sevgili listesini uzatmaya vakitlerinin olmamasıydı. 1970'te ilk evlenme yaşı ortalama 20.8 idi. Hippiliğin en ateşli zamanlarında bile, Patlama Nesli kadınlarının yaklaşık yarısı, henüz ergenlik döneminde evlenmişti. 1970'te yaşları 20 ila 24 ara-

sında değişen kadınların %36'sı, henüz evlenmemişti. 2000'de bu oran iki katına çıkarak %73 oldu. 1970'te ortalama bir erkeğin evlilik yaşı 23.2 idi. Bu yaş günümüzde bir erkek için çok küçük bir yaş. Açıkça görülüyor ki "özgür aşk"ı üniversite yaşında tadan Patlamacıların sayısı bile çok azken Ben Nesli'nin çoğunluğu ilk cinsel birlikteliği lisede yaşıyor. CBS için konuşan Oregon lisesi ikinci sınıf öğrencisi, "Cinsellik, papa ve Rahibe Teresa dışında herkesin yaşadığı bir şey" diyor. Diğer bir öğrenci ise "On dört yaşındayken cinselliği yaşamanın yanlış olduğunu düşünmüyorum. Bedenin hazırsa neden yanlış olsun ki?" diye ekliyor.

Bu tutum, fark edilir bir nesil boşluğu oluşturuyor. Birçok öğrenci evlerinde cinselliğin konuşulmadığını söylüyor. 19 yaşındaki Bill, "Cinselliği yaşadığımızı söylersek evdekiler kalp krizi geçirir. Annem, eğer evli değillerse bir kız ve erkeğin aynı yatağı paylaşmasına asla izin vermez" derken 22 yaşındaki Allissa, "Annem ve babam birkaç yıl önce günlüğümü buldu ve çıldırdılar. Cinselliğin kabul gördüğü bir zamanda, cinselliği kabul etmeyen bir nesilden gelen bir anne baba ile yaşamak çok zor. Bütün yaptığın, hayatını ailene göre yaşamak, çünkü diğer türlüsünü bilmiyorsun" diye ekliyor. 20 yaşındaki Andy ise "Yurt odasındakilerden, Beyaz Saray'dakilere kadar hiç kimse cinselliğin her yerde yaşandığını inkâr etmiyor, bir tek bizim evdekiler inkâr ediyor" diyor.

Cinsellik üzerine makale yazan öğrencilerimin hepsi, bekâretlerini lisede kaybettiklerini itiraf etti. 12 ve 14 yaşında birliktelik yaşadığını söyleyenler olmasına rağmen, ortalama yaş 15 ve 16 idi ve bu itiraf, başka yerlerdeki gençler için de geçerliydi. 21 yaşındaki Jose, cinsel birliktelik yaşadığını itiraf ettiğinde ailesinin çok üzüldüğünü söyledi. "Arkadaşlarımın çoğu bekâretini lise birinci sınıfta kaybetti. Bense lise ikideydim. Bildiklerini tahmin ediyordum."

Bu eğilim, artık yetişkinliğe erişen Ben Nesli için devam edecek mi? Söylemesi zor. Bir tarafta birçok lise öğrencisinin hayatı artık çok daha düzenli, aileler çocuklarının attığı her adımı takip ediyor. "Takılmaya" karşı olan eğilim ise yerleşmişe benziyor ve her geçen gün daha çok genç, aşkı cinsellikten ayırıyor. Lise öğrencilerinin yaşadığı, doğasında yıkıcılık ve çaresizlik olan acılı aşk ayrılıklarını düşünecek olursak, belki de bu, o kadar da kötü değildir. Yeni aşklar bulmak kolaylaştıkça, daha az genç kız cinsel ilişkiye girme baskısı hissedecek. İlk cinsel deneyim yaşının 15'in üstüne çıktığını görmek zor ama imkânsız değil.

Evliliğe Kadar Beklemek mi? Dalga mı Geçiyorsun?

Brooke'un kapsamlı çalışması, davranışlarda meydana gelen radikal değişimleri de gün yüzüne çıkarıyor. 1950'lerin sonlarında gençlerin sadece %30'u, evlilik öncesi cinsel birleşmeyi onaylıyordu, bu oran şimdi %75. Genç kadınların davranışlarındaki değişim daha da belirgin. Günümüzde kadınların %80'i, evlilik öncesi cinselliği onaylarken, 1950'lerde sadece %12'si onaylıyordu. Eski nesiller evlilik öncesi cinsellik yaşamanın fikrini bile şok edici bulurken, Ben Nesli, bunun olmaması fikrini korkunç buluyor. Birçok kişi, "Evlenmeden önce cinsel birleşme yaşamazsan, evleneceğin kişiyle aranda ten uyumu olup olmadığını nasıl anlayacaksın?" sorusunu gündeme getiriyor. 25 yaşındaki Emily, "Test sürüşü yapmadan araba almazsınız, değil mi?" diye soruyor. 23 yaşındaki Angela ise benzer bir örnek veriyor: "Müstakbel eşinle cinselliği yaşamamak, denemeden kıyafet almaya benzer."

Geçenlerde yapılan bir ankete göre, üniversite mezunu bekâr kadınların %84'ü, "Günümüzde benim yaşımdaki insanla-

rın sadece eğlenmek için cinsel ilişkiye girmesi ve başka herhangi bir beklentisinin olmaması çok normal" fikrine katılıyor. 24 yaşındaki Elaine, "Evlenmeden cinsel birliktelik yaşamak, benim için bir zorunluluk. Cinsellik başka hiçbir şeye benzemez, pratik gerektirir. Ne kadar çok uygulama yaparsanız, kendinizi o kadar rahat hissedersiniz" diyor. 19 yaşındaki Felicita ise "Evlenmeden cinsel birleşme yaşanması ahlaki değildir diyen insanlara şiddetle karşı çıkıyorum. Evlilik bir sözdür, ancak bütün sözlerden cayılabilir. Evlilik, bir kişi cinsellik yaşamak istiyor diye olmamalıdır, işin içine aşk girdiği için olmalıdır" diye düşüncelerini açıklıyor.

Brides dergisi, 2004'te okurları arasında bir anket düzenledi. "Düğünden önce cinsel birlikteliğinize ara vermeyi planlıyor musunuz?" sorusuna cevap verenlerin %6'sı henüz nişanlısıyla birleşme yaşamadığını, %24'ü evlilikten önce bir ay, diğer %24'ü de bir iki hafta ara vermeyi planladığını belirtmiş; %46'lık ezici çoğunluğun verdiği cevap ise "Dalga mı geçiyorsun?" olmuş.

23 yaşındaki Christina bir yıldır evli. "Evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşanmasını bir sorun olarak görmüyorum. Evli bir kadın olarak diğer insanlarla deneyim yaşadığım ve 'Kocamdan başka birisiyle olmak nasıl olurdu' diye düşünmeyeceğim için çok mutluyum." Cinselliğe erkeklerle aynı şekilde yaklaşan Ben Nesli kadınları için, bu tür bir düşünüş biçimi çok olağan. Günümüzün genç bayanları cinsel zevkin peşinden koşmaktan korkmuyor ve istedikleri şeyi elde etme konusunda haklarını savunuyor.

Cosmopolitan ve *Glamour* gibi kadın dergilerini inceleyen yazar Paula Kamen, şu sonuca vardı: "Bu dergiler kadınları destekliyor; kadınların korkunun, deneyimlerin ve zevkin doruklarıyla ilgili cesurca konuşmaları ve hiç utanmamaları, okuyucuya güçlü bir mesaj veriyor. Bu gibi cesaret gerektiren makaleler,

kadınlara yönelik modası geçmiş çifte standartlarla savaşmayı hedefliyor." Birçok genç kadın, cinsel tavsiye alabilmek için bu dergileri okuyor. Verilen mesaj ise şöyle: Bu sizin vücudunuz, eğlenin ve ne isterseniz onu yapın.

Peki ya hakkında çok fazla şey duyduğunuz cinsel perhiz yeminine ne demeli? İşe yaramıyor. Cinsel perhiz yemini eden gençlerin %88'lik ezici çoğunluğu, evlenmeden cinsel ilişkiye giriyor. Bu gençler, cinsel ilişkiye girmeden önce bir buçuk yıl kadar beklemeyi tercih ediyor ve daha az partnerleri var. Ancak perhiz programlarındaki katılımcılar, prezervatif kullanma alışkanlığına nispeten daha az sahip olduklarından, bel soğukluğu ya da HIV virüsü gibi cinsel ilişkiyle bulaşan hastalıklara yakalanma oranları daha yüksek.

Tom Wolfe'un, kendi üniversite cinsellik deneyimlerini anlattığı *I am Charlotte Simmons (Ben Charlotte Simmons)*'da ortaya koyduğu gibi, bu tarz sözler veren lise öğrencileri, üniversiteye gittiklerinde ya da iş hayatına atıldıklarında sözlerini genelde unutuyor. 20 yaşındaki Lindsay "Üniversitenin hazırlık sınıfındayken tanıdığım on beş kızdan sadece ikisi hâlâ bakireydi. Şu anda birinci sınıftayım ve çevremde bakire birini tanımıyorum" diyor. Üniversite hayatının her aşaması, öğrencileri cinselliğe teşvik ediyor: bol miktarda içkinin olduğu kaynaşma partileri, daima üzerinizde olan ebeveyn gözlerinden uzak olmanın getirdiği hafiflik ve karma yurtlarda, cinselliği yaşayabileceğiniz eşi kolayca bulabilmek... Texas Üniversitesi'nde üç şaha kalkmış at heykelinin olduğu bir çeşme var. Öğrenciler, kendi aralarında, biri okuldan bakire olarak mezun olursa atların havalanıp uçacağı esprisini yapıyor. Hemen söyleyelim atlar hâlâ yerinde.

21 yaşındaki Lisa "Evlenene kadar bekleyeceğini söyleyen tek arkadaşım da bekâretini bir ay önce kaybetti. Sürekli cinselliği evlenince yaşamanın ne kadar özel bir deneyim olaca-

ğından bahsediyordu ama bir anda fikir değiştirdi. Üstelik birlikte olduğu kişi sevgilisi bile değildi. Daha sonra o ânı anlatırken 'çok da önemli bir şey değildi' dedi." İşte cinsellik bugünün gençleri arasında böyle algılanıyor: Abartacak bir şey yok!

Cinsellik, üzerinde konuşurken eğlendiğimiz bir konu. Patlama Nesli'nden olanlar, gençlerin cinsellik hakkında bu kadar rahat konuşabilmesini hayretler içinde izliyor. Cinselliğin bütün kavramlarını biliyoruz ve bunları neredeyse hiç utanmadan söyleyebiliyoruz. (Sadece anne babamızla bu konuları konuşurken hâlâ utanıyoruz.) Belki de bunun en önemli sebebi, cinsiyetler arası iletişimin rahat olması ve karşı cinsten arkadaşlarımızla bu konuları konuşabildiğimiz bir çağda büyümemizdir. Kızlar erkeklere nasıl ereksiyon olduklarını, erkekler de kızlara nelerden tahrik olduklarını sorabiliyor. Ve erkekler belki inanmayacaklar ama kadınlar kendi aralarında da cinsellikten bahsediyor. www.amazon.com sitesinde yayınlanan bir makalede, farklı nesillere ait kadınların cinsellik üzerine yaptıkları konuşmalardaki "derin uçurum"dan bahsediliyor. Monica Lewinsky ile 1999'da röportaj yapan Barbara Walters şöyle bir soru sormuştu: "Sizi bir kadın olarak memnun ve mutlu eden şeyler oldu mu?" Makalede konuyla ilgili şöyle bir yorum geçiyor: "40 yaşın altındaki kadınların, Walters'ın böyle çekingen bir şekilde neyi ima ettiğini anlamaları birkaç saniye sürebilir. (Se)X Nesli kadınları, birbirleriyle böyle konuşmazlar. Toplum içinde bile, çok daha açık sözlüdürler."

Takılmak

Son on yılda, ergenler ve yirmili yaşlardakilerin cinsel davranışlarında meydana gelen en şaşırtıcı değişim, cinsel ilişki ve duygusal yakınlık arasında bir bağ olmasını beklememeleri. Benoit Denizet-Lewis'in *New York Times* dergisinde kaleme al-

dığı bir makalede, yeni zamanların uğraşı "takılmak" ya da diğer bir deyişle ciddi olmayan, kişilerin birbirine bağlanmadığı cinselliğin detayları anlatılıyor. Makalede romantik buluşmaların ve kadın-erkek birlikteliklerinin modasının geçtiği vurgulanıyor. Denizet-Lewis'in dediğine göre, konuştuğu gençlerin büyük çoğunluğu, etrafındaki ciddi ilişkilerin sayısının, bir elin parmaklarını geçmeyeceğini düşünüyor. Kız arkadaşı olan bir delikanlı, sırf ciddi bir ilişki yaşıyor diye, arkadaşlarının kendisine "bahtsız" dediğini anlatıyor. Gençler lisenin ciddi bir romantik ilişki yaşama yeri olmadığını düşüyor. Birliktelikleri karmaşık, zor ve durağan buluyorlar. Takılmak ise, doğru gerçekleştirildiğinde hem heyecan verici hem de cinsel açıdan tatmin edici. 24 yaşındaki Heather, nesilsel farklılıkları çok zekice özetliyor: "Cinsel ilişki, bir zamanlar sadece kocanızla yaşadığınız bir şeydi. Sonra sevdiğiniz insanla paylaştığınız bir şeye dönüştü ancak şimdi eğlence amacıyla yaşanıyor."

Yaşlılar cinsel ilişkiyi, tenis ya da koşu gibi "eğlence" aracı olarak görme fikrini benimsemeyebilirler. Ancak çoğu genç, ilişkileri duygusal yönden yıpratıcı, hislerin ve yakınlığın ön planda olduğu, tehlikeli bir dünya olarak görüyor. 14 yaşındaki Caity, *NYTM*'deki bir makalede "Oğlanlar, onlarla birlikte olmaya başladığınızda çok sinir bozucu olabiliyorlar" diyor. Gençlerin davranış biçimleri ve inançları, ilişki kurulmadan yaşanan geçici cinselliğe olan yönelimi körüklüyor. *NBC/People* anketine katılan ergenlerin yarısı, cinsel ilişkilerinin ciddi beraberlik sayılamayacağını belirtmiş. 2001'de yapılan bir araştırmada, cinsel ilişkiye giren lise hazırlık öğrencilerinin %60'ı, bunu sıradan bir arkadaşıyla yapmış. 2004'te üniversite hazırlık öğrencilerinin yarısı "Eğer iki kişi birbirinden hoşlanırsa, birbirlerini çok kısa bir süredir tanıyor bile olsalar, cinsel ilişki yaşamalarında bir sakınca yok" fikrine katılmış.

Özellikle delikanlılar, bu tür ilişkilerden son derece memnun. *NYTM*'deki makalede görüşü sorulan 16 yaşındaki Brian, "Gerçek bir ilişki yaşamak her şeyi daha da karmaşık hâle getiriyor. Sürekli birlikte ve çift olarak hareket etmek zorunda kalıyorsunuz. Bir süre sonra bu durum çok sıkıcı bir hâl alıyor. Ama tek gecelik bir ilişki yaşadığınızda eğleniyorsunuz, işinizi halledip birlikte bilgisayar oyunu oynuyorsunuz. Çorap söküğü gibi ilerliyor." Eğer kız sizinle ciddi bir birliktelik yaşamak isterse de delikanlıların söylediğine göre, "takılmak"ı kesiyorlarmış. Lise öğrencisi Haris ise "İlişki yaşamadan cinsel birliktelik yaşamak çok daha kolay olduğu için, erkekler kızlarla ciddi ilişki yaşamak istemiyor" diyor.

Bu da daha fazla cinsel ilişki partneri anlamına geliyor. Şimdi 20 yaşında olan Jack, lisede popüler bir kişi olduğunu ve daha on sekiz yaşına girmeden, on altı kızla cinsel ilişki yaşadığını yazmış. Denizet-Lewis, erkeklerin düzenli ilişkiden kaçmalarının altındaki nedenlerden birinin, "erkekleri farklı kızlarla yatmaktan alıkoyacak olması" fikri olduğunu belirtiyor. Erkekler, bir sürü kızla yatabilecek kadar çekici değillerse, ciddi ilişki yaşamayı düşünüyor. Ya da *Law and Order: SVU (Kanun ve Düzen: SVU)*'daki bir karakterin dediği gibi: "Sadece çirkin erkekler, ciddi birliktelik yaşar!"

The Hookup Handbook (Takılmanın El Kitabı), yeni milenyumun cinsel yaklaşımlarına daha tasasız bir bakış açısı getiriyor. Genç yazarlar Andrea Lavinthal ve Jessica Rozler, takılmanın kesinlikle romantik randevuların yerini aldığı görüşünde. Romantik randevular, "askılı pantalon, pikap, hatta dinozorlar kadar eskidi. Tarihe karıştılar. Yok oldular." Takılmanın olmazsa olmazları arasında; "sarhoş birliktelik" ve ertesi sabah, geceden kalma kıyafetiniz üzerinizde, onun evin-

den kendi evinize giderken yaşadığınız "utanç yürüyüşü" var. Üzerinizdeki kıyafet de muhtemelen "göğüsleri açıkta bırakan bir bluz, daracık bir kot pantolon ya da kalçalarınızı ortaya çıkaran bir mini etek, açık bir ayakkabı ve içine ancak tamponunuzu koyabileceğiniz küçüklükte minik bir kadın çantası olacaktır. Takılma çeşitleri arasında ise "Sarhoş Takılması", "Ayy Yine Onunla Yaptım Takılması" (eski erkek arkadaş) ve "Saman Altından Takılma" (siz takıldığınızı inkâr edersiniz ama herkes bilir) var. Bazen aynı kişiyle birçok kez takılmak, bir ilişkiye adım atmanıza neden olur. Böylece birbirinizi tanıma faslını hemen atlamış olursunuz. Örneğin, bir kadın, takıldığı kişiyle çok yakında gerçek bir ilişkiye başlayacağını, dışarı çıkıp sarhoş olup sevişmek yerine, evde kalıp televizyon seyrettiklerinde hissetmiş.

Takılmak, internet ve cep telefonu teknolojileri sayesinde iyice kolaylaştı. İşlem basit: Eğer bir ergenseniz, internette tanıştığınız onlarca kişiden birini seçip cep telefonundan arayarak, ailesiyle muhatap olmak zorunda kalmadan onunla buluşabilirsiniz. Ya da yirmili yaşlardaysanız, takıldığınız kişiyi cep telefonundan arayarak, hangi barda olduğunu öğrenip yanına gidebilirsiniz. *The Hookup Handbook* (*Takılmanın El Kitabı*)'nda belirtildiği gibi "Eğer iletişim teknolojisi (mesajlaşma ve *chat*'leşme örneğinde olduğu gibi) bu kadar gelişmemiş olsa, takılmak randevulaşmaya dönüşecekti. Çünkü bir şeylerin gerçekleşmesi için daha çok çaba sarf etmemiz gerekecekti." İnternet, sayısız arkadaşlık sitesiyle gençlere yardımcı oluyor. Binlerce seçeneğe, elinizin altındaki fareye tıklayarak ulaşabiliyorsunuz; binlerce fotoğraf ve erotik konuşmalar...

Bütün bunlar, aynı zamanda sınırsız eğlence anlamına geliyor. Bir düşünün: İster şu barda oturan yakışıklı gençle, is-

terseniz de psikoloji dersindeki tatlı çocukla kaçamak yapabilirsiniz; iki taraf da ertesi gün kim kimi arayacak diye kaygılanmak zorunda değil. Gerçekte asla ciddi birliktelik yaşamayacağınız kişilerle geçici şeyler yaşamak kabul edilebilir; böylece sizden daha genç, tatlı ama aptal ya da yaşlı erkeklerle dürtülerinizi tatmin etmiş olursunuz. Eğer cumartesi buluşulacaksa, çarşambadan randevulaşmadınız diye teklifi geri çevirme derdi yok. Ya da onu "öpmek" için yahut cinsel ilişkiye girmek için daha kaç kez buluşmanız gerektiğini hesaplamak zorunda değilsiniz. Sadece ne yapmak istiyorsanız, onu yapıyorsunuz. Hangi neslin kadınlarının ve erkeklerinin böyle bir ayrıcalığı oldu ki? *The Hookup Handbook* (*Takılmanın El Kitabı*)'nın son satırında dediği gibi "Anneniz hayatı boyunca hiç bu kadar eğlenmedi."

Sanat Yaşamı Taklit Eder, Ya da Tam Tersi Miydi?

Televizyon programları ve filmlerde, evlilik dışı cinsel birlikteliklere sıkça yer veriliyor. *Friends* ve *Seinfeld* gibi dizilerin birçok bölümünün temel konusu yatak sahneleri, *Sex and the City*'den bahsetmiyorum bile. 19 yaşındaki David, "Evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşamak, benim ve arkadaşlarım için herhangi bir sorun teşkil etmiyor" derken 16 yaşındaki Monica, "Cinselliği hem televizyonda hem de filmlerde sürekli seyrediyoruz. Müzik kanalı MTV'yi bile açsak, kliplerde yine cinsellik görüyoruz" diyor. İlk Ben Nesli mensuplarının ergenlik döneminde olduğu yirmi yıl öncesinden bu yana, cinsellik tasvirleri yaygınlaştı ve kabul görür hâle geldi. 1980'lerin filmleri, yetişkinleri cinsellik üzerine konuşurken gösterirdi ama devamını asla göstermezdi. 1985'te yayınlanan *The Breakfast Club* (*Kahvaltı Klübü*)'nde bir karakter, terapistiyle yattığını id-

dia ediyordu ama sonra bunu uydurduğunu kabul ediyordu. Bir başka karakter, bir kızla yattığını söylüyor ve "Sen onu tanımazsın, Kanada'da yaşıyor" diyor. Ama bu çok bayağı bir yalan, çünkü adam aslında hâlâ bâkir.

1990'ların sonlarında *Dowson's Creek*'deki lise öğrencileri ise, gerçekten cinsel ilişkiye giriyor, hatta biri 36 yaşındaki İngilizce öğretmeniyle yatıyor. *Beverly Hills*'deki gençlerin çoğu da cinsel birliktelik yaşıyor. Donna evlenene kadar beklemek istediğini söylediğinde, 21 yaşındaki Kathy "Herkes çıldırdığını düşündü" diyor. Donna, elbette ki sonunda pes ediyor ve evlenmeden ilişkiye giriyor. 1999 yapımı *American Pie (Amerikan Pastası)* filmi ise liseden mezun olmadan önce ilk cinsel deneyimlerini yaşamak isteyen gençleri konu alıyor. Hepsi de okul bitmeden amacına ulaşıyor.

Son günlerin meşhur gençlik dizisi *The O.C.* gibi milenyum sonrası diziler, cinselliği çok yaygın ve sıradan bir şey gibi gösteriyor. Ryan, partilerde kızlarla takılmaktan bahsederken, her ikisi de 16 yaşında olan Seth ve Summer, daha yeni tanışmalarına rağmen, cinsel birliktelik yaşıyorlar. Bâkire olduğunu Seth'e son anda itiraf eden Summer, bu gerçeği ona önceden söylemediğini çünkü şöhretini koruması gerektiğini ve ayrıca Seth'in onu küçümseyebileceğini anlatıyor. Bir süre öncesine kadar liseli bir kızın "şöhret"olması kötü bir şeydi ama artık iyi bir şey olarak algılanıyor. *Today* programında konuşan 16 yaşındaki Tunesia'ya göre bütün bunlar, yaşamı taklit eden bir sanat anlayışı. "Eğer konu kadınlar ve cinsellikse hangi filmi çekerseniz çekin iyi olur."

Ancak hayatlarımızı da sanata fazlaca öykünerek yaşıyoruz. 2004'te, 2000 kadar genç üzerinde yapılan bir araştırma, çok fazla cinsel içerikli program izleyenlerin, daha az izleyenlere kıyasla iki kat fazla cinsel birliktelik yaşadığını ortaya koy-

du. Çalışmayı yürüten Rebecca Collins, "Televizyon izlemenin yarattığı etki o kadar büyük ki, ergenlerin izledikleri TV kanalında cinsellik dozundaki küçük bir artış bile onların cinsel davranışlarını önemli ölçüde etkileyebiliyor." diyor. Cinsel açıdan sansürü olmayan kanalları izleyen ergenler, cinselliği iki ya da üç yıl daha erken yaşıyor. Medyanın gözünü açtığı 13 yaşındaki bir çocuk, 15 ya da 16 yaşındaki biri gibi davranabiliyor. Diğer bir araştırma da çok fazla rap müzik klibi izleyen genç siyahi kızların, birden fazla kişiyle cinsel ilişkiye girmeye ve cinsel hastalık kapmaya eğilimli olduğunu ortaya koydu.

Moda da, daha özgür bir cinselliğe doğru şekillenen gidişatı destekliyor. Bunu söylemek kendimi yaşlı gibi hissettirse de 1980'lerin sonlarında liseye giderken, beli açıkta bırakan tişörtler giyilmezdi. 1990'ların ortalarında, büyük ve bol gömlek giymek modaydı. Bütün vücudunuz bir güzel örtülürdü, belki de bu gömleklerin artık rağbet görmemesinin nedeni budur. Şimdi ise kıyafetler vücudunuzu ne kadar iyi sergiliyorsa o kadar iyi, hele bir de üzerinde kışkırtıcı bir şeyler yazıyorsa... 2005'te *People* dergisindeki bir haber için söyleşi yapılan 13 yaşındaki Maya, "Cinsel birliktelik yaşamak için 20 yaşına kadar bekleyeceğim" diyor. Haberin yanına Maya'nın bir de fotoğrafını koymuşlar. V yaka tişörtünün üzerinde "Ateşli ve Yaramaz" yazıyor.

Aslında suçluların en başında müzik ve reklam piyasası geliyor. Cinsellik satıyor. Pediatrist Meg Meeker bu durumu "Cinsellik çocuklarımıza karşı çok saldırgan bir biçimde piyasaya sürülüyor. Gittikleri her yer, cinsel içerikli görsel ve işitsel mesajlarla dolu" diye tanımlıyor. Okul kitabı yazarı Linda Perlstein, çocukların gittikleri dans kulüplerinde müzik kliplerinde gördükleri garip figürleri taklit ettiklerini söylüyor. Mesela oğlanlar kendilerini kızların kalçalarına yaslıyormuş. Perlstein, "Daha on bir yaşındaki çocuklar kendilerini dans

pistine atıp cinselliği taklit ediyor ve bir yandan da rapçiler gibi şarkı sözlerini mırıldanıyorlar. Şarkıların sözleri de saçma sapan; her mısrada "o... çocuğu", "kaltak " gibi sözler tekrarlanıyor" diye serzenişte bulunuyor.

Neil Postman, *Disappearance of Childhood (Çocukluğun Yokoluşu)* adlı kitabında, televizyon programlarının ve filmlerin, gençlerin cinselliği öğrenirken karşılaştığı doğal gelişim sınırını yok ettiğini düşünüyor. Kanallar arasında şöyle bir dolanmak bu iddiayı doğruluyor. Ne zaman elimde kumanda kanalları gezsem, çocuk sahibi olduğumda acaba eve televizyon sokar mıyım diye düşünüyorum. Ekranda gördüklerimin büyük bir kısmı, 12 yaşında bir çocuğun izlemesi için uygun değil.

Pelstein bunun etkilerini, cinsel içerikli terimlerin ve konuşmaların öğrencilerin sözcük dağarcığının bir kısmını oluşturduğu ve hiçbir şeyin eski hâline benzemediği ortaokulda gördü.

Çocukları bütün bu etkilerden korumak imkânsız. 1980'lerde televizyondan ailemin öğrenmemi istemeyeceği birçok şey öğrendim ve o bilgiler bugünün televizyon programlarına kıyasla sönük kalır. Televizyon reklamları çok "eğitici"ydi. Öğrendiğimiz tek şey, seksi görünmenin hayattaki en önemli şey olduğuydu. Kardeşim sekiz, ben de on yaşındayken, en sevdiğimiz şey, sesimizi kasete kaydetmekti. Çoğunlukla televizyondaki programların taklidini yapardık. Bir tuvalet mağazası için uydurma bir reklam hazırlamıştık. Sifon sesini kaydettikten sonra şöyle diyorduk: "İşte tuvalet dünyasında işler böyle yürüyor!" Parodilerimizin çoğu, sürekli televizyonda reklamlarını gördüğümüz şampuan, deodorant ve tıraş losyonları üzerine oluyordu. Reklamdaki kadın gibi yumaşıcık bir sesle "Bu seni çok seksi gösteriyor" derdim. Bu bantı büyük annemlere dinletmek istediğimizde, içten içe bu kısmın hoşlarına gitmeyeceğini düşünürdük. Sırf bu yüzden bantı geri sarıp yaklaşık on

yerde "seksi" yerine "yakışıklı" demiştim. Şimdi geriye dönüp baktığımda, iki ortaokul çocuğunun altmışlı yaşlardaki büyük anne ve babasının "seksi" kelimesini duymaması gerektiğini düşündüklerini fark ediyorum. Çünkü elli yıl önce, on yaşındaki bir çocuk tıraş losyonunun çok "seksi" olduğunu söyleyemezdi. Elbetteki on yaşındaki çocuklar artık bundan çok daha garip kelimeler söylüyor; daha geçenlerde izlediğim bir şampuan reklamında orgazm taklidi yapılıyor. Büyük anne ve babama aynısını canlandırdığımı hayal bile edemiyorum.

Internetimiz olsaydı, kardeşimle birlikte kim bilir daha neler öğrenirdik, hayal bile edemiyorum. İnternette o kadar çok erotik içerikli site var ki, ünlü müzikal *Avenue Q (Q Caddesi)*'nin en eğlenceli şarkısında da geçtiği gibi: "İnternet PORNO içindir!"Ancak pornoyu seyreden on iki yaşındaki çocuklar olunca, kulağa o kadar da eğlenceli gelmiyor. *New York Times* dergisinin tek gecelik ilişkiler üzerine hazırladığı bir yazıda birçok delikanlı, internette erotik içerikli film seyretmeye 12-13 yaşlarında başladığını söylüyor. Boston'lu bir genç, "Online porno seyredebiliyorken, ne diye birisiyle buluşma zahmetine katlanayım ki?" diye soruyor. *Kaiser Family Foundation* (*Kaiser Aile Kurumu*)'nun yaptığı bir araştırma, 15-17 yaşları arasındaki gençlerin %70'inin, internette erotik içerikli film seyrettiğini ortaya koydu. İnternet dünyasını belki pek bilmiyorsunuzdur diye söylüyorum, bu görüntüler bilindik erotik şeyler değil, hatırlamak dahi istemediğim bir sürü rezalet içeriyorlar. Bu yeterince korkutucu gelmediyse internet forumlarında küçük kızları avlamaya çalışan yaşlı adamlardan bahsedebiliriz. Ailelerin çocukları için bu kadar endişelenmelerine şaşmamalı; bizim gençliğimizle kıyaslarsak, cinsellik artık çok daha ortada ve çok daha tehlikeli görünüyor. Aileler endişelenmekte haklı.

Tehlikeli Konular: Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar ve İstenmeyen Gebelik

Tehlikeli konulardan biri de cinsel yolla bulaşan hastaklıklardır. Genç kadınlarda görülen bel soğukluğu, 1987 ve 2003 yılları arasında altı kat arttı. Ulusal Meslek Eğitimi programının kadın katılımcılarının %10'unda, erkek katılımcılarının da %8'inde, bel soğukluğu testi sonuçları pozitif çıktı. Ancak, aynı zaman diliminde gonokoksi ve frengi vakalarında düşüş yaşandı. STD (Cinsel Yolla Bulaşan Hastalık) teşhisi konulan kişilerin %25'i ergen. Üniversite, STD'nin en sık kapıldığı yerlerden biri. 2000'de yapılan bir araştırma, geçtiğimiz yıl her üç kişiden birinin ve her dört üniversite öğrencisinden birinin, en az bir kere korunmadan cinsel birliktelik yaşadığını ortaya koydu. *Emerging Adulthood* (*Yeni Nesil Yetişkinlik*) adlı kitapta, genç bir adam yattığı kadının kendisinden önce erkek bir striptizciyle cinsel birliktelik yaşadığını öğreniyor ve kendi kendine çok kızıyor, "Hay Allah! Yani şimdi tüm Kaliforniya ile yatmış oldum!"

Orta Batı'daki bir kasabadaki lisenin cinsel haritasını ortaya çıkarmaya çalışan bir araştırınaya göre, öğrencilerin yaklaşık yarısı, cinsel açıdan aktif ve ortalama 15 yaşında cinsel ilişki yaşamaya başlamış. 18 aylık bir dönem içinde gençleri düzenli olarak izleyen bu araştırmaya katılan 832 öğrencinin 288'i, cinsel birlikteliklerini cinsel hastalıkların bulaşmasına en müsait durumlarda yaşıyor. Bulaşma riskinin artma sebebi, çoğu öğrencinin zaten birçok cinsel ilişki partneri olan kişilerle, kendileri de birden fazla eşe sahip olarak cinsel birleşme yaşaması. Böylece, büyük bir ilişki ağı oluşuyor. Yetişkinlerin cinsel hayatlarına ilişkin yapılan daha önceki araştırmalara kıyasla, bu harita farklılıklar gösteriyor. Eski araştırmalarda, zincirdeki halkaların büyük bir bölü-

münü, sadece birkaç kişi sağlardı ve zincirde her önüne gelenle yatan kişilerin sayısı çok sınırlıydı. Ama artık aktif cinsel hayatı olan liselilerin %61'i, on sekiz aylık zaman aralığında birden fazla kişiyle ilişki yaşıyor. Son zamanlardaki "takılma" modasına bakacak olursak, cinsel yolla bulaşan hastalıkların gelecek yıllarda yayılması kaçınılmaz görünüyor.

Cinsel yolla bulaşan hastalıkların yaygınlaşması, cinselliği televizyonlarda korunmaya yönelik herhangi bir bilgi verilmeden öğrenen gençler yüzünden gerçekleşmiş olabilir. *Kaiser Family Foundation* (*Kaiser Aile Kurumu*)'nun yaptığı araştırmalardan biri, televizyon programlarının %75'inin cinsel içeriği olduğunu, ancak sadece %15'inin güvenilir cinsel ilişkiden bahsettiğini ortaya koydu.

Benzer şekilde filmlerin cinsel ilişki sahnelerinde de çok nadir prezervatif gösteriliyor. Bunun sebebi muhtemelen korunmanın değil, cinselliğin satıyor olması. Üniversite öğrencisi Joyce Bryn, "Hiç kimse televizyonda birinin 'Bekle, prezervatif takayım!' dediğini görmek istemez" diyor.

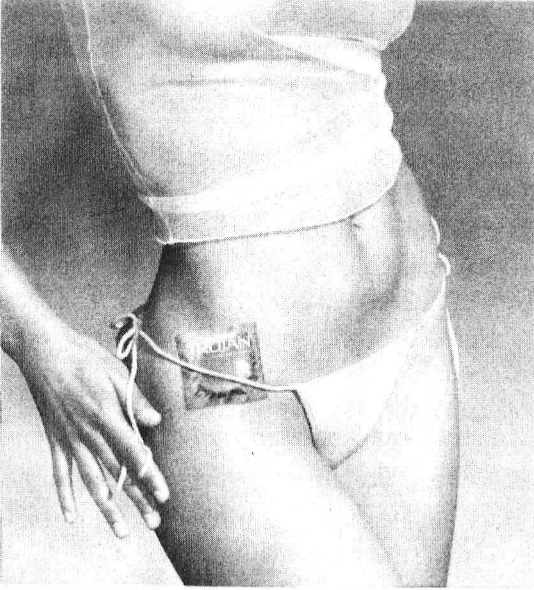
Aslında görmek istemeliler, çünkü cinsel ilişki sizi öldürebilir. 1980'lerin ortalarında Ben Nesli'nin ilk dalgası olan bizler ergenliğe adım atarken, Rock Hudson'un ölümüyle AIDS tehdidi, ulusal medyanın gündemine âdeta bir çığ gibi düşmüştü. Cinsel yaşama "cinsellik=ölüm" denklemiyle ayak basmıştık. Daha genç Ben Nesli mensupları, AIDS'in olmadığı bir dünya tanımadı. Korku ve endişenin aynı kapta eridiği bir an yakalamak isterseniz, HIV kan testi yaptıran birinin sonuçları beklerkenki hâline bakın. Neslimden birçok kişi gibi, bu törensel geçişi ben de yaşadım ve hayatımın en uzun iki haftasıydı. O zaman anladım ki başınıza gelen her şey için, "Daha da kötüsü olabilirdi" diyebilirsiniz ama yirmili yaşlarınızda AIDS'ten ölmekten daha kötü bir şey herhalde olamaz. 1995'te *Michigan Daily*'e yazdığım köşe yazı-

sında şöyle dedim: "HIV testi sonuçları nasıl bir geleceğiniz olacağını belirlemiyor; bir geleceğinizin olup olmayacağını ortaya koyuyor. Her ne kadar metin olmaya çalışsanız da aklınıza test pozitif çıkarsa neler olabileceği geliyor. Ailenize durumu nasıl açıklayacaksınız? Sadece on yıllık ömrünüz kaldıysa ne yapacaksınız? Okulu mu bırakacaksınız? Daha az mı televizyon izleyeceksiniz? Artık cinsel birliktelik yaşayamayacağınız eşinizi, sizinle kalmaya ikna etmeye mi çalışacaksınız?"

1995 yapımı *Kids (Çocuklar)* adlı filmde, 16 yaşındaki Jenny'nin HIV sonuçları, beklenmedik biçimde pozitif çıkıyor. Sonucu öğrendikten birkaç saat sonra taksiye bindiğinde, şoför bu kadar genç birinin neden bu kadar üzgün olduğunu soruyor. Erkek meselesi ya da aile çatışması gibi aklına gelen nedenleri sıralayarak, üzüntüsünün sebebi her neyse geçeceğini ve düzeleceğini söylüyor. Jenny, şoföre yanıldığını, kendisinin derdine derman bulunamayacağını söyleyemeden öylece arka koltukta oturuyor.

Yıllar içinde çeşitli ilaç karışımları bulunduğundan beri AIDS artık o kadar korkutucu bir hastalık değil, ya da HIV pozitif olmak hemen öleceğimiz anlamına gelmiyor. Ancak AIDS, her ne kadar eskisi gibi baskı oluşturmasa da hâlâ varlığını koruyor. AIDS, 35-44 yaş arasındakilerin başlıca ölüm nedenleri arasında yer alıyor; sadece 2001'de bu yaş gruplarına ait 5867 kişi AIDS'ten öldü. 25-34 yaş arasındaki 2000'den fazla kişi, hâlâ her yıl AIDS yüzünden yaşamını kaybediyor. AIDS sadece sizi öldürmüyor. Sizin yüzünüzden, sevdiğiniz eşiniz ya da çocuğunuz da AIDS'e yakalanabilir. Birisini hamile bıraktığınızda işiteceğiniz tüm bağırmalar, kızmalar ve haykırışlar, o kişiye ölümcül bir hastalık bulaştırmanın yanında sönük kalır.

Öte yandan Ben Nesli'nin ikinci dalgasında, ergenlikte hamile kalma oranı düştü. 1991 ve 2003 yılları arasında, yaşları

Ben Nesli'nin cinsel hayatında AIDS riski her zaman vardı. Yeni "takılma" akımıyla birlikte prezervatifler, bu reklamda söylendiği gibi, "son moda giysi" olacağa benziyor.

15 ila 17 arasında değişen ergenlik dönemindeki gençlerin doğum yapma oranı, %42 düştü. Yaşları 10 ila 14 arasında değişen gençlerin doğum yapma oranı ise %57 düştü. 1990 ve 2000 yılları arasında, yaşları 15 ila 19 arasında değişen gençlerin kürtaj yaptırma oranı ise %16 oldu. Eskiye oranla daha çok gencin aktif cinsel hayatı olmasına rağmen, düşük olan doğum oranı, daha fazla gencin doğum kontrol yöntemlerini

uyguladığını gösteriyor. Yakın bir zamanda cinsel ilişkiye gireceğini tahmin eden gençler, yanlarında prezervatif taşıyor veya doğum kontrol hapı kullanıyor.

Aynı zamanda, kürtaja karşı olan tutum da giderek tutucu bir hâl aldı. 1992'de Ben Nesli'nin ilk dalgası üniversite öğrencisiyken, üniversitelilerin %67'si, kürtajın yasal olması gerektiğini düşünüyordu. Bu büyük desteği muhtemelen, Anayasa Mahkemesi'nin bazı kürtaj kararlarını onaylaması ve medyanın bu konuya yoğun ilgi göstermesi sağladı. 2004'te yasal kürtaja olan destek, 1970 ve 1980'lerdeki oranlara dönerek %54'e düştü. Bu durum ergenlik döneminde hamile kalan genç sayısının azalmasıyla ilintilendirilebilir, artık daha az genç etrafında hamile kalan yaşıtlarını görüyor. Ayrıca üniversite öğrencileri arasında cinsel ilişkinin bu kadar yaygın olup yasal kürtaja desteğin az olması da çelişkili bir durum. Eğer kürtaj Anayasa Mahkemesi'nce reddedilip yapılmasına izin verilmezse, tıpkı 1990'larda olduğu gibi kürtaja karşı tutum değişebilir ve insanlar yeniden kürtajı desteklemeye başlayabilir.

Bekârım

2002 ve 2003'te erkek arkadaşımla birlikte yedi düğüne katıldım. Evlenen çiftlerin altısı, çoğu bir yıldan fazla olmak üzere birlikte yaşamıştı. Bu rakam biz de 2004'te evlenince, sekizde yediye yükseldi. Bir buçuk yıl birlikte yaşamış, küçük ama pahalı bir ev satın aldıktan sonra da evlenmiştik. Birlikte yaşama konusunda şüphelerim vardı, ancak Craig tüm arkadaşlarının evlenmeden önce birlikte yaşadığını söyledi. Birlikte yaşamayı, ilişkimizde atacağımız yeni ve mantıklı bir adım olarak görüyordu. Çevrenizdekilere baktığınızda, kocamın bunları söyleyen tek kişi olmadığını göreceksiniz. 2001'de yapılan bir ankete gö-

re, gençlerin %62'si, birlikte yaşamanın bir ilişkinin ömrünün uzun mu yoksa kısa mı olacağını anlamanın en iyi yolu olduğunu; %43'ü ise önce birlikte yaşamadan kimse ile evlenmeyeceğini söylemiş. 1990'larda yapılan bir araştırma, yirmili yaşlardakilerin %64'ünün, evlilik beklentisi olmadan birlikte yaşadığını ortaya koyuyor. Bu rakam şu anda çok daha yüksek.

Bekâr olmak, artık eskisinden daha farklı bir anlama geliyor. Resmî olarak evli olmayan biri aslında on yıldır bir ilişki yaşıyor olabilir. Çoğu orta sınıf çift, eninde sonunda evlense de evlilik süreci buluşma (ya da "takılma" mı desek?) ile başlıyor, birbirini her gece görmeye doğru ilerleyip aynı evde yaşamaya başlamayla belirsiz bir süreliğine askıya alınıyor. Ben Nesli'nin özellikle genç mensupları, "bekâr" kelimesini kimseyle ilişki yaşamadıklarını belirtirken kullanıyor. Yazar Linda Perlstein, internette bir kızın web sayfasını görmüş. Sayfada şöyle bir not var: "Merhaba, ben Adrienne. 11 yaşındayım ve bekârım."

Birlikte yaşamak, "bekâr" insana bakış açısını hayli değiştirdi. Önceki nesiller, iki kişinin evlenmeden aynı evde yaşadığını görse şok olurdu ki çoğu hâlâ oluyor. 20 yaşındaki Tyler, kız arkadaşıyla tanışmasının üzerinden altı ay geçtikten sonra birlikte yaşamaya başladı. Büyük annesi bu durumu öğrenince onu azarlayarak kendisini hayal kırıklığına uğrattığını söyledi. Tyler'ın 22 yaşındaki kız kardeşi Michelle de sevgilisiyle birlikte yaşıyor, büyük annesinin yaptığı yorumları ise "kaba sözler" olarak değerlendiriyor. *Midlife Crisis at 30 (30 Yaş Krizi)* kitabının yazarlarının anneleri, kendi zamanlarından şöyle bahsediyor: "Annem beni kesinlikle öldürürdü. Beni öldürmesini geçiyorum, zaten saygı duyulmayan bir şeyi yapmayı aklımdan bile geçirmezdim. Sevgilimle birlikte yaşama isteği herhalde, 'Pardon, şu dolmuş aya gidiyor mu?' demek gibi bir şey olurdu."

Bugün ABD'de on bir milyondan fazla çift evlilik dışı birliktelik yaşıyor. Evlilik dışı birlikte yaşama oranı 1970'ten 1990'a doğru %500 artış gösterdi, 1990 ve 2000 yılları arasında ise, %72'lik bir artış daha yaşandı. Birlikte yaşayabilmek için evlenmeyi düşleyen çiftlerin sayısı günden güne azalıyor.

23 yaşındaki Brian, kız arkadaşıyla birlikte yaşamaya başlamasının kendiliğinden geliştiğini söylüyor. Birlikte o kadar çok zaman harcıyorlar ki, evin bir kısmını kız arkadaşının eşyaları için boşaltıyor. Kız arkadaşı bunun üzerine, "Aman Tanrım! Benim de bir rafım oldu!" diyor. Brian, içinde bulunduğu durumun, diğer nesillerle kıyaslandığında, çok farklı olduğunun bilincinde. "Kız arkadaşımın büyük annesi 'Sütü bedavaya satarsan kimse ineği satın almak istemez' dermiş. Şimdi ise birlikte yaşamak, bir ilişkide atılan normal bir adım oldu."

Birlikle yaşama, beraberinde ekonomik rahatlamayı da getiriyor. Kiraların bu kadar yüksek olduğu bir dönemde, kirayı paylaşmak para idaresini kolaylaştırıyor. Ayrıca eğer orta sınıftansanız, bekâr olduğunuz için Sam Amca'ya daha az vergi ödeyeceksiniz. "Evlilik vergi cezası", bir zamanlar binlerce dolar tutarındaydı, ancak son birkaç yılda indirim yapıldı. Buna rağmen gelirleri 58.650 dolar civarında veya daha çok olan vergi mükellefleri, 2004'te evlendiklerinde hâlâ binlerce dolar vergi ödüyordu. Tabii bir de düğün masrafları var. Düğün maliyetleri hakkında yapılan son araştırmalar bu rakamın 20.000 dolar civarında olduğunu gösteriyor; rakam New York gibi büyük şehirlerde ise 40.000 dolara çıkıyor.

Ortada çocuk bile olsa evlilikler hâlâ çiftlerin isteğine bağlı. 2003'te bebeklerin %34'ü evlilik dışı dünyaya geldi. Bu da şimdiye kadar kaydedilen en yüksek oran. Yani her üç bebekten birinden fazlasının anne ve babası evli değildi. (Ergen hamilelik oranı düşse de 20'li ve 30'lu yaşlardaki birçok kadın ev-

lilik dışı bebek sahibi olduğundan bu rakamlar artmaya devam ediyor.) Eğer ABD, Avrupa'yı takip ederse evlilik dışı bebeklerin sayısı, doğanların yarısına yükselebilir. Sanat, tıpkı cinsellikte olduğu gibi hayatı yine taklit ediyor ve bekâr anneler televizyonlarda çok sık boy gösteriyor. Ancak son on yılda bekâr anneliğe verilen tepkiler de değişim gösterdi. Murphy Brown, 1992 yapımı komedi dizisinde evlilik dışı bebek sahibi olduğunda dönemin başkan yardımcısı Dan Quayle, dizinin senaristlerini kötü bir ahlak anlayışı sergilemekle suçlamış ve halk da bu fikre katılmıştı. Ancak 2000'de *Friends* dizisindeki Rachel, evlilik düşüncesi olmadan doğurduğunda, *Times*'ın televizyon eleştirmeni James Poniewozik, kolektif tepkiyi şöyle dile getirdi: "Vay canına, *Friends* karakterlerinden hiçbiri 'normal' biçimde çocuk sahibi olmadı." Chandler ve Monica evlat edindiler, Ross lezbiyen olan eski eşinden ve henüz evlenmediği eski sevgilisinden bir çocuk sahibi, Phobe ise üvey ağabeyi ile karısının üçüzlerini karnında taşıyor... Diğer bir söyleyişle *Friends* dizisinin mesajı artık normal diye bir şey olmadığı. Amerikalılar da -en azından bu diziyi bir numaraya çıkaran çoğunluk- bu gerçeği kabul etmiş durumda. Bu durum, elbette ki sadece ekranlarda var olan bir şey değil. Her üç çocuktan biri, bekâr bir annenin kucağına doğarken, hangimizin bu kadar çok kişiyi eleştirmeye vakti olur ki?

Bu Değişimler İyi mi Yoksa Kötü mü?

Evet, bu sorunun yanıtı kime sorduğunuza bağlı. Bazı genç hanımlar, daha çok cinsel özgürlüğün tek kelimeyle mükemmel olduğuna inanıyor. Bu inanç, kitabın önceki bölümlerinde tartışılan eğilimlerle uyum sağlıyor. Eğer daha çok özgür olacaksak neden cinselliği de özgürce yaşamayalım ki? 18 yaşındaki Priya, "Bizim neslin kesinlikle daha şanslı olduğunu

düşünüyorum, çünkü ailelerimizin yaşadığı baskıları yaşamadık" diyor. *The Hookup Handbook (Takılmanın El Kitabı)*'nın yazarları, kitaplarını "Hayatı *kurallara* göre değil de, kendi kurallarına göre yaşayan her kıza" armağan ediyor.

23 yaşındaki bir öğrencim, cinselliğin değişim süreci üzerine yazdığı bir makalede, gençleri cinsel yönden daha aktif diye tanımlamak yerine "Cinsel açıdan daha az baskı altında" diye nitelendirmişti. Eski nesiller gençlerin her önüne gelenle yatıp kalktığını düşünebilir ama gençler bunları çoktan aştı. Kabul, biraz rahat davranıyoruz ama siz büyükler de çok tutucusunuz. Bu bölümün başlığını 25 yaşındaki Linda adlı öğrencim önerdi. Çok iyi bir başlık olmasına rağmen ne "tutuculuk" ne de "dejenere olmak" insanın gönlünü okşamıyor.

Diğer bir deyişle, hangi nesle ait olduğunuz, nesilsel yönelimleri algılama biçiminizi belirliyor. Ne düşünürseniz düşünün, bireysel özgürlük çoktan, sınırlayıcı toplum kurallarına karşı üstünlük kazanmış durumda. Siz en iyisi prezervatifi unutmayın.

7. BÖLÜM

Eşitlik Devrimi: Azınlıklar, Kadınlar, Geyler ve Lezbiyenler

7 Mart 1965'te, sayıları beş yüzü bulan bir grup, Alabama, Selma'da yürüyüşe başladı. Zenci ve beyaz göstericilerden oluşan kalabalık, eyaletin başkenti Montgomery'e doğru yürümeyi ve oy kullanma hakkında eşitlik sloganları atmayı planlıyordu. Ancak eylemlerini Selma'nın varoşlarındaki bir köprüde gerçekleştirebildiler. Askerler göstericileri, köprünün üzerinde gözyaşı bombalarıyla durdurup coplarla o kadar kötü dövdü ki çoğu kanlar içinde, baygın hâlde olduğu yere yığıldı. Bazı askerler atlarını göstericilerin üzerine sürdü ve şiddet o kadar arttı ki bizler o günü "Kanlı Pazar" olarak anıyoruz.

Kırk yıl sonra bu olayın yansımalarını yazan parlamento üyesi John Lewis, 1965'te bütün askerlerin Beyaz olduğunun altını çizdi. Mart 2000'de aynı yürüyüş tekrar canlandırıldığında, "Askerler kadın, erkek, Beyaz, Siyahî ve Latin kökenliydi. Köprüye vardıklarında neşe içinde alkış tuttular" diyor.

Lewis'in yorumu birçok açıdan ilgi çekiyor. Her şeyden önce, yurttaşlık hakkının temel ilkeleri, çoğu Amerikalı tarafından benimsendi. Bu ilkeler insanların dövülmesine değil, keyiflenmesine neden olacak türden. Sadece bu da değil, askerler artık hem farklı kökenlere sahip hem de kadın ve erkeklerden oluşuyor. Bir zamanlar sadece erkeklere ve Beyazlara ait olan meslek grupları da öyle; mühendislik, doktorluk ve daha niceleri…

ABD son kırk yılda kadınlar, azınlıklar, geyler ve lezbiyenler konusunda büyük bir değişim geçirdi. Eşitlikte meydana gelen devrim, hiç şüphe yok ki, toplumsal değişim konusunda yirminci yüzyılın son yarısında gerçekleşen en büyük olay. Başka hiçbir yönelim, hayatımızın her alanında böylesine devasa bir etki yaratmadı. Eşcinsel evlilikler ve cinsiyet farklılığının yeteneğe etkileri üzerinde detaylara inerek konuşabiliyoruz. Çok dar görüşlü kişiler bile, insanların istediği mesleği yapmasına cinsiyetinin ya da ırkının engel oluşturmaması gerektiğini düşünüyor.

Bu değişimin büyüklüğünü ve bu kadar kısa zamanda gerçekleşmesini göz ardı etmek zor. 1960'larda ırkçılık hâlâ çok yaygındı. 1970'lerde ilk Ben Nesli çocukları doğduğunda, hukuk bölümünden mezun öğrencilerin sadece %5'i kadındı. Şimdi ise bu oran %47, yani neredeyse on katı oranında artmış. 1970'lerde polis hâlâ eşcinsellerin barlarına baskın düzenliyor ve insanları gözaltına alıyordu. Televizyondaki hiç kimse eşcinsel değildi. Müzisyen Liberace ya da *The Brady Bunch*'daki baba bile...

Bu bölüm, kitaptaki son bölümlerden biri, çünkü bütün bu değişimler çok yaygın ve güçlü. Hiçbiri artık insanları şaşırtmıyor. Siz bütün ayrıntıları gözden geçireyim derken, gerçekleşen bütün değişimleri fark edemeyebilirsiniz. Artık her şeyi o kadar doğal karşılıyoruz ki, işlerin eskiden nasıl yürüdüğünü unut-

mak çok kolay. Hele ki Ben Nesli mensubuysanız ve değişen şeylerin ilk hâlini hiç görmemişseniz... Kadın ve erkek arasında eşitlik olduğunu, bebekliğimizden beri biliyoruz; ailemiz öğretmese televizyon öğretiyor. Chris Colin, *What Really Happened to The Class of '93 ('93 Sınıfına Ne Oldu?)* adlı kitabında, "'Hoşgörü' ve 'kabullenme' 1990'larda yeni yeni kullanılmaya başlanmış kelimeler olabilir, ancak benim neslim tüm bu terimlerle *Susam Sokağı*'ndan beri içli dışlı" diyor. Bu hoşgörü 1. Bölüm'de bahsettiğimiz, toplum kurallarının çökmesi gerçeğiyle birbirine bağlı. Ben Nesli, kibarlıkla ilgili bazı faydalı toplumsal kuralları uygulamayı bırakmış olabilir, ancak bizler Patlama Nesli'nin ayak izlerini takip ederken, herkesin hayatını aynı şekilde yaşadığı ama azınlıklarla kadınların kendi "yer"lerinde durduğu anlamsız toplum kurallarını da çoktan geride bıraktık. Ahlaki mutlaklıklara artık pek inanmıyoruz, daha hoşgörülüyüz ve her türlü çeşitliliği kabulleniyoruz.

Kitabın iyi haberler kısmı: Çoğu insan eşitliğin, kendine odaklanma eğiliminin doruk noktası olduğuna katılacaktır. Toplumumuz, bireye değer verme konusunda ırk ve cinsiyet farklılıklarının kişinin yeteneklerini etkilemesi gibi konuların çok ötesine geçmiş gibi görünüyor. Aslında iş uygulamaya gelince, henüz her şeyin yerli yerine oturduğunu söyleyemeyiz, çünkü hâlâ en güçlümüz beyaz adam. Ancak çok büyük bir ilerleme kaydedildi. Gerçeği yansıtsın ya da yansıtmasın 21. yüzyılın Amerikan ülküsü, her kişinin kendi potansiyelinin farkına varmasıdır. Bir zamanlar çoğu insanın inandığı şey, kişinin ten renginin onu önemsiz meslekler yapmak zorunda bıraktığı ya da kadının üniversite eğitimi almasının gereksiz olduğuydu.

İnançlarımız ve davranışlarımızda meydana gelen değişimler, birbiriyle paralel gidiyor. Ben Nesli, bu farklılıkları her

gün yaşıyor, hatta beyaz adam bile yaşıyor. Babanızla veya büyük babanızla kıyasladığınızda, bir kadın patronunuzun, başka ırktan bir arkadaşınızın veya çalışan bir eşinizin olma ihtimali çok daha yüksek. Sizin başınıza gelmese bile mutlaka çevrenizdekilerin başına geliyordur.

Belki de heteroseksüel beyaz bir kadın olduğum için, eşitlik devrimi üzerine olan araştırmalarımın büyük kısmı, kadınların uğradığı değişim üzerine. Azınlıklar, geyler ya da lezbiyenlerle ilgili de çok büyük değişimler yaşandı; eşit derecede önemli olan tüm bu konuları da ele alacağım ancak çok detaylı değinmeden...

Azınlıkları İlgilendiren Değişimler

Selma yürüyüşünün de gösterdiği gibi, ABD'de ırk ayrımcılığı konusunda denizler aşıldı. Irkçılık ve ayrımcılık hâlâ var olmasına rağmen, bir zamanlar olduğu gibi sistematik ve kurumsallaşmış değil. 21 yaşındaki Afro-Amerikalı Monique, büyük annesinin, sadece Siyahîlerin okuduğu özel bir okula gittiğini ve beyaz çocuklarla oynamasına bile izin verilmediğini anlattı. Monique, kendisinin de ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmesine rağmen, büyük annesinin deneyimleri "sanki başka bir dünyaya aitmiş gibi." "Onun uğraşmak zorunda kaldığı sorunlarla boğuşabileceğimi düşünemiyorum."

Bugün ABD'de azınlık olmak kırk elli yıl öncesine kıyasla çok daha farklı. Giderek büyüyen bir orta sınıf azınlık kesimi var. 1970'te çoğu siyahî öğrencinin lise diploması dahi yokken, şimdi %80'inin var ve dört kat fazla siyahî öğrenci üniversiteye gidiyor. Latin kökenlilerin üniversiteye girme oranı 1980'den bu yana üç kat arttı. Bu eğilim, üniversite mezunu azınlıklar, kendi tutku ve başarılarını çocuklarına aşılayacağı için devam edeceğe benziyor.

Bütün bu değişim, popüler medya sayesinde gözler önüne seriliyor. Her kanalda, siyahî haber spikerlerinden Meksikalı-Amerikalı oyunculara birçok ünlüyü görebiliriz. Bütün diğer değişimler gibi bunlar da Ben Nesli sahneye çıkarken uygulamaya konmuştu. *Jeffersons*'dan *Cosby Ailesi*'ne ve *George Lopez*'e, hepimiz ekranlarda çeşitlilik görmeye alışkınız. Televizyondaki avukat, hâkim ve doktorların içinde etnik azınlığa ait birçok kişi var. Bu bize garip gelmiyor, hatta çoğumuz bu durumu fark etmiyoruz ya da üzerine yorum yapmanın bile gereksiz olduğunu düşünüyoruz. "Vay! Condi Rice'ın devletin ilk siyahî kadın bakanı olması çok müthiş değil mi?" diyenlere bir bakın, hemen hepsi Patlama Nesli mensubudur. Ben Nesli'nin vereceği cevap ise muhtelemen şöyle olacaktır: "Elbette ki müthiş bir şey ama ne bekliyordun ki? Zeki ve yetenekli birisi, o olmayacak da kim olacak!"

Irkçılığın tamamen yok olduğunu söylemek zor. *Emerging Adulthood (Yeni Nesil Yetişkinlik)* kitabında söyleşi yapılan 27 yaşındaki Charles, daha çocukken spor kampında arkadaşlarının kendisini zenci diye çağırdığını ya da ergenlik döneminde sırf siyahî diye polisler tarafından arabasının çevrildiğini anlatıyor. Siyahî ve Latin kökenli iş başvurusu sahipleri hâlâ kategorize ediliyor ve ayrımcılığa karşı zorlu bir savaş vermek zorunda kalıyor. Ayrıca gelir dağılımı ve eğitimde hâlâ ırka dayalı tutarsızlıklar mevcut. Siyahîlerin %61'i ve Latin kökenlilerin %36'sı, üniversite eğitimi almak için ekonomik koşullarının yetersiz olduğunu söylemesine rağmen, Beyazların ve kanında Asyalılık bulunmayan Amerikalıların sadece %4'ü aynı şeyden yakınıyor. Siyahî ve Latin gençler, düşük gelirli ailelerden geldikleri için bu durumun açıklaması çok basit. Katrina Kasırgası'nın kötü sonuçları, yoksulluğun ırklar arasında hâlâ kocaman bir boşluk olduğunu bütün gerçekliğiyle ortaya serdi. Yükselmekte

olan siyahî bir orta sınıf olabilir ama aynı zamanda hikâyeleri anlatılmayan ve karın tokluğuna çalışan azınlıklar da var.

Çoğu iş yeri, ırksal sınıflandırmalara göre işçi aldığını kabul ediyor. *Avenue Q* (*Q Caddesi*) müzikalinin bahsettiğim duruma uygun bir şarkısı var: *Herkes Birazcık da Olsa Irkçıdır* ("Etnik şakalar kabadır/ Ama güleriz çünkü hepsi doğruya dayanır.") Siyahî komedyen Dave Chapelle, üniversiteli gençler arasında çok ünlü olan komedi piyeslerinde, ırk konusunu ele alırken çok açık sözlü ve komikti.

2004 yapımı film *Crash* (*Çarpışma*), çoğumuzun sadece düşünebildiği ırkçı söylemleri, filmdeki karakterler aracılığıyla aktararak izleyiciye tatlı bir biçimde kabul ettiriyor. Siyahî bir adam, birisinin tüm Latin kökenlileri bir araya toplayıp onlara arabalarını kendi park alanlarına park etmeleri gerektiğini öğretmesini hayal ediyor; beyaz bir adam siyahî bir kadını, istihdamda eşit fırsatlar yaratmaya yönelik program sayesinde işe girmekle suçluyor; Latin kökenli bir kadın, Asyalı başka bir kadınla, "bir" rakamını telaffuz edemediği için dalga geçiyor. Filmin devamı ırkı karakterize eden birçok inancı ve olayı bir araya getiriyor: Siyahîler ve polisler arasındaki güvensizlik, Araplara karşı yapılan ayrımcılık ve ön yargı, farklı ten rengindeki insanların katlandığı ezici yoksulluk... Filmin sonunda, karakterlerin inançları eylemleri ile örtüşmüyor; her şey göründüğü gibi değil. Film, aslında ırksal ilişkilere getirilen başarılı bir benzetme niteliğinde.

Yine de çok fazla şey değişti. Çoğu beyaz, artık diğer ırklardan kişilerle etkileşime geçmeden, çalışıp yaşamayı beklediği bir yer bulamaz. Günümüzde iş yerleri, yaşam çevreleri ve evlilikler iç içe geçmiş durumda. 2000'de yapılan bir ankette, lise son sınıf öğrencilerinin %70'i, okullarında farklı ırklardan öğrencilerle ilişkilerinin iyi olduğunu; %72'si de farklı ırka men-

sup yakın arkadaşı olduğunu söylemiş. Irk ayrımcılığını tamamen yok etmekten hâlâ uzak olsak da herkesin Beyaz olduğu komşu çevreleri tarihe karıştı. 1960'larda Beyazların %80'i, "Çok fazla sayıda siyahî insan mahallenize yerleşse mahalleden taşınır mısınız?" sorusuna evet diye cevap verirken, 1995'te sadece %25 oranında kişi evet demiş. Irksal ön yargının olup olmadığını anlamak için yapılan araştırmalarda sorulan bu dolaysız soruların yerini, artık dolaylı yöntemler aldı.

Bir de nüfus oranına bakalım: 1977 ve 1994 yılları arasında doğan Amerikalıların sadece %62'si Beyaz. Bu oran Patlama Nesli zamanında %75, II. Dünya Savaşı sırasında da %85 idi. Ben Nesli, ilişkilerden müziğe birçok konuda ırksal farklılıklar noktasında çok daha rahat. Öğrencilerimden biri hip-hop müzikle nefes alan, onunla yatıp kalkan bir Filipinliydi; çok gururlanarak en sevdiği hip-hop Dj'inin de Filipinli olduğunu söylerdi. "Kültürümle gurur duyuyorum ama kültürümün delisi de değilim" diye de eklerdi. Yalnız değil. Gün geçtikçe daha çok genç beyaz Amerikalı ve Asyalı, rap müzik dinliyor ve *Ghappelle's Show* izliyor. Siyahîlerin kültür ve müziklerinin iyi olduğu fikri yerleşmeye başladı. Ve elbette ki Latin kökenliler ile Asyalıların da... Çok küçük bir örnek olacak belki ama kim Meksika usulü *tacos* ya da Çin mutfağından bir şeyler ve *suşi* yemeden durabiliyor ki?

Peki, son kırk yılda gelişen ırk ilişkilerinin yarattığı pisikolojik etkiler var mı? 1940'a geri dönersek, Kenneth ve Mamie Clark adlı psikologlar, ünlü bir deney yapmış ve siyahî çocuklara beyaz ve siyah oyuncak bebek seçeneklerini sunarak, oynamak için birini seçmelerini istemişlerdi. Siyahî çocukların büyük çoğunluğu beyaz oyuncak bebeklerle oynamayı seçmişti. Deneyi yürütenler, bu sonuçtan siyahî çocukların öz saygısının çok düşük olduğu kanaatine varmıştı. Ayrımcılığa karşı

olan yönetmelik *Brown v. Board of Education*'da Anayasa Mahkemesi, bu sonuçları, siyahî çocukların hissettiği aşağılık duygusuna bir örnek olarak açıkladı.

Bu durum hâlâ geçerli mi değil mi öğrenmek istedim. Siyahîler ve azınlıkların öz saygısı, Beyazlara kıyasla daha mı düşüktü ve nesiller sonra bu farkta bir değişim meydana gelmiş miydi? Jennifer Crocker'la birlikte, ırksal farklılıkların öz saygıya etkisini görmek için en kapsamlı çalışmayı yürüttük ve 1950-1990 arasında bütün ırk ve etnik kökenlerden 375.254 kişinin doldurduğu öz saygı anketlerinin 712 örneğinden ulaşılan verileri bir araya getirdik.

1960 ve 1970'lerin başında siyahî ve beyaz Amerikalılar, öz saygı ölçeğinde hemen hemen aynı puanı almış. Ancak 1980'lerde siyahî Amerikalıların öz saygısı, göze çarpan ve Beyazlarınkini de aşan biçimde artıyor. 1990'da Siyahîlerin %58'inin ve siyahî üniversite öğrencilerinin %61'inin öz saygısı, genel ortalamanın üzerine çıkıyor. "Etnik azınlıklar daha düşük öz saygıya sahip olurlar" genel inanışını düşününce, bu sonuç bizim için sürpriz oluyor. Açıkca görülüyor ki, genç siyahî Amerikalılar kendilerinden son derece memnun. Aslında, Siyahîlerin öz saygısı, bütün diğer ırksal veya etnik gruplarınkinden daha yüksek.

Yıllar içinde meydana gelen değişim, aynı zamanda sorgulanan tarihî bir hikâyeyi de anlatıyor: Irklar arası eşitlik konusundaki insan hakları hareketi, azınlık gençlerinin öz saygısı üzerinde çarpıcı bir etkiye sahip. Siyahî Ben Nesli çocukları, *Siyah Güzeldir* sloganını duyarak, kendileri gibi görünen kişileri ekranda doktor ve avukat rollerinde izleyerek ve üniversiteye gitmeyi hayal ederek büyüdüler. Neden hayatlarından memnun olmasınlar ki?

Siyahîlerin öz saygısında gözlenen bu artışın bir başka sebebi de, okul programlarının etkisi olabilir. İkinci bölümde bahse-

dilen öz saygı programlarının bir benzeri de, birçok okulda azınlık gençliğine uygulanıyor. 20 yaşındaki Sandra, beşinci sınıfa giderken bu programlardan birine katılmış. Okuldaki az sayıda siyahî öğrenci bir grupta toplanıyor ve çocuklara kültürleri ve geçmişleriyle gurur duymaları öğretiliyormuş. "Kimliğimizden ve geldiğimiz yerden gurur duyuyorduk. Bu grubun bir parçası olarak kazandığım gururum, bugün kim olduğumu ve gelecekte tam olarak ne olmak istediğimi belirlememe yardımcı oldu" diyor. Bu tür gruplar, son yıllarda iyice yaygınlaştı.

Okulların tarih kitaplarına bir göz atacak olursak bu etnik gururun özel programlar uygulamayan okullarda bile desteklendiğini görürüz. Patlama Nesli büyürken tarih kitapları, Beyazların tarihine ve köleliğin siyasi anlamı gibi konulara yoğunlaşıyordu; köleliğin Afro-Amerikalılar üzerindeki etkilerinden bahsedilmiyordu. Kızılderililer ise düşman olarak nitelendiriliyordu. Şimdiki tarih kitapları ise Afrikalıların ve Kızılderililerin kurbanlaştırıldığının altını çiziyor, üstelik kültürlerini de ayrıntılı biçimde tarif ediyor. Etnik azınlık gençliği, kendi tarihinin okullarda öğretildiğini gördüğü için, kültürünü ve kökenini daha iyi anlamaya başlıyor.

Bu eğilim sadece siyahî gençlik ile sınırlı değil. Kapsamlı çalışmamız sırasında Latin kökenli ve Asyalı gençlerin de öz saygılarının artış gösterdiğini bulduk. Söz konusu iki grup, Beyazlara göre hâlâ daha düşük öz saygı puanı alsa da son otuz yılda atılan adımlar uçurumu daraltıyor. Bu uçurum, genç nesil öz saygıyı daha da yoğun bir biçimde öğrenmeye devam ederken daha da daralacak.

Asyalı ve Latin kökenli göçmenlerin çocukları, ailelerinin toplumsal kültürü ve ABD'nin bireyci kültürü arasında, çok hassas bir çizgide yürüyor. MTV'nin *My Life* adlı programının 2005'te yayınlanan bir bölümünde, Koreli-Amerikalı muhabir

SuChin Pak, göçmen çocukların üniversite deneyimlerini anlattı. SuChin Berkeley'e taşındığında, ailesi de onun kaldığı yurdun hemen yanına taşınmış! "Her uslu Koreli kız çocuğu gibi, her zaman ailemin benden istediği şeyleri yaptım" diyor. SuChin programda, 19 yaşındaki Meksikalı-Amerikalı Sonia ile röportaj yapıyor. Sonia derslerine çalışmakta zorlanıyor, çünkü ailesi yemek pişirmesini, evi temizlemesini ve kardeşlerine bakmasını istiyor. Sonia okulu bırakmayı düşünüyor ama daha sonra ailesi onu destekleyeceğini çünkü onun "okuyup adam olmasını" istediklerini söyleyince vazgeçiyor.

Birçok Latin kökenli genç, etnik kimliğiyle gurur duyuyor ve kendi nesillerinin, ailelerinin hayal bile edemeyecekleri olanaklara sahip olduğunun farkında. 24 yaşındaki Jose, annesinin Meksika'da sadece ilkokul üçüncü sınıfa kadar okuyabildiğini söylüyor. Annesi 13 yaşında Amerika'ya geldiğinde az ücretle işçi çalıştıran bir yerde hizmetli olarak çalışıyor. Jose liseyi bitirdiğinde, hâlihazırda ailesindeki herkesten daha iyi bir eğitim aldığı için, üniversiteye gitme fikrini pek umursamıyor. Ancak üniversiteye kabul mektubu geldiğinde, ilk cümleyi okur okumaz, ağlamaya başlıyor. "O an bana bu kadar çok şey verdiği için Tanrı'ya şükretmek istedim. Anneme bunun daha bir başlangıç olduğunu söyledim ve elimden gelenin en iyisini yapabilmek için çabalıyorum" diyor. 22 yaşındaki Laura, Miami'de Latin kökenli fakir bir ailede yetişiyor, ancak sonra saygın bir özel üniversiteden burs kazanıyor. Üniversiteye ayak uydurmakta zorlansa da, bu deneyim kendisini güçlendirmiş. "Farklı bir nesle ait olmak, bana eğitim alma şansını verdi ve önüme fırsatlar serdi. Gelecek nesiller için kendimi bir rol model olarak görüyorum."

Bazı gençler cehalet ve ön yargı sonucu yaşamak durumunda kaldıkları olayların, etnik haysiyetlerini yükselttiği kanısında. 21 yaşındaki Kübalı-Amerikalı Rosa, Miami'de büyü-

dü. Üniverisiteye gitmek için Florida'ya taşındığında, insanlar yanına gelip "Sen nesin? Meksikalı mısın?" diye sorduklarında hayretler içinde kaldı. En sonunda bu öğrencilerin çoğunun Latin Amerika kültürü ile ilgili bildikleri tek şeyin sokağın köşesindeki Meksika restoranı *Taco Bell* olduğunu anladı. Bu durum, kendi kimliğine daha çok yoğunlaşmasını sağladı. "Hayatım boyunca kendimi hiç bu kadar Kübalı hissetmemiştim. Kübalılık benim kendimi algılama biçimimin büyük bir parçası hâline geldi. Kültürümün her zerresini takdir etmeye başladım; yiyeceklerini, müziğini, hatta dilini..."

Bu hikâyeler bireyciliğin bir yönünü ortaya koyuyor: Kendi kültürünü değerli bulan gençler, ailelerinin hiçbir zaman yakalayamadığı birçok fırsattan yararlanabiliyor. Ekonomik baskılar hâlâ birçok azınlık gencinin hayatına sınırlama getirse bile, ait oldukları köken artık onları toplum dışında bırakmıyor.

Peki, azınlık çocuklarının öz saygılarındaki artış tam anlamıyla yeterli mi? 2. Bölümde bahsettiğim üzere, belki değildir. Gençlerin, hangi geçmişten gelirlerse gelsinler, etnik kimlikleriyle gurur duyması ve derilerinin renginden memnun olması çok iyi bir gelişme. Ancak okullardaki genel öz saygı programları gibi, etnik öz saygı programları da, işi biraz ileri götürüp yanlış noktalara odaklanıyor. Çocukların öz saygısını arttırmak, yoksulluğun ve suç işleme oranının artmasını engellemiyor. Eğer bir çocuğun notları düşükse sınıfta uyumsuz hâller sergiliyorsa ve gelecekle ilgili bir planı yoksa, öz saygısının yüksek olması kendi yararına olmayabilir. Etnik farklılıklar, öz saygı ve başarı arasındaki kopukluğa güzel bir örnek teşkil ediyor. Örneğin, Asyalı-Amerikalı çocuklar, bütün etnik gruplar içinde en düşük öz saygıya sahip olanlar, ancak akademik olarak genelde en büyük başarı onların. Siyahî gençler en yüksek öz saygıya sahip grup ama okul başarısında geride kalıyor-

lar. Öz saygı programları, okul başarısının nedeni olamaz. Bu programlara harcanan zaman, akademik eğitim ve öz denetim üzerine harcansa, muhtemelen çok daha yararlı olacak.

Kadınlar İçin Değişimler

1973'ün en büyük spor karşılaşmalarından biri, 29 yaşındaki Billie Jean King ile 54 yaşındaki Bobby Riggs arasında yaşandı. "Cinsiyetlerin Savaşı" olarak lanse edilen maç, sayısız bahse ilham verdi. Günümüzde çok az kişi, yaşlı olan oyuncu için bahse girecek olmasına rağmen, o zamanlar insanlar yaşı ve yeteneği ne olursa olsun, bir kadının bir erkeği spor alanında yenemeyeceği düşüncesine sahipti. King korta çıktığında, Howard Cosell saçının şekliyle ilgili yorum yapmış ve "Eğer saçı daha uzun olsaydı, Hollywood'da oyuncu olabilirdi" demişti. King, maçı çok rahat bir biçimde kazandığında ise Cosell neredeyse küçük dilini yutuyordu.

Cinsiyet ayrımcı davranışlar ve kadınlara yapılan ayrımcılık, elbette ki spordan öteye gidiyor. 1960'ların sonlarında tıp fakülteleri otomatik olarak, başvuruda bulunan kadınların yeteneklerini dikkate almadan, her sınıfta kadın öğrenciler için %5 kontenjan ayırıyordu. Eski Anayasa Mahkemesi Hâkimi Sandra Day O'Connor, 1952'de Standford Hukuk Fakültesi'nden birincilikle mezun olmasına rağmen, hiç bir hukuk firması onu işe almamıştı. Sadece bir firma sekreter olarak çalışabileceğini söylemişti. 1970'lerin sonlarında bir tane bile kadın haber spikeri yoktu, çok az kadın avukat ve az sayıda bilim kadını vardı. *The New York Times* ve diğer gazeteler, iş ilanlarının altına "Eleman Aranıyor: Erkek" ya da "Eleman Aranıyor: Kadın" gibi ibareler eklerdi. 1964'te Siyahîlerin vatandaşlık haklarının yılmaz muhalifi Virginia milletvekili Howard Smith, Sivil Haklar Kanunu (renk ayırı-

mı gözetmeksizin herkesin eşit haklardan yararlanabileceğini öngören yasa) tasarısına, kanunu böylelikle iptal ettiririm umuduyla ve espri olsun diye cinsiyet ayrımcılığını da eklemişti. Konuşmasında, koca eksikliği çekilen bir dönemde "cinsiyet ayrımcılığı" yapılmasından şikâyet eden hayali bir kadının taşlama niteliğindeki mektubundan alıntılar yapınca, Meclis kahkahalarla çınlamıştı. Yasa tasarısı, bir şekilde cinsiyet ayrımcılığına da dokunulmadan onaydan geçti. Her zaman milletvekili Smith'in bir sonraki nesilde yaşasa, yüzünün alacağı şekli hayal etmişimdir.

Smith bugün yaşasaydı gördükleri karşısında dona kalırdı. Kızlar erkeklerle birlikte futbol oynuyor. Üniversite diplomalarının %57'si kadınların elinde ve bunların yarısı hukuk ve tıp alanında. Televizyonlar, bayan haber spikerleri ve muhabirlerle dolu, çoğu zaman hükûmet liderliğine soyunan kadınların kampanya hazırlıklarını haber yapıyorlar. Yirmili yaşlarda olan kadınların çoğu hiç evlenmedi ve otuzlu yaşlarının baharındaki kadınların evlenmeme oranı da 1970'lere kıyasla üç kat arttı. 2000'de, 1975'e oranla dört kat fazla kadın, ilk çocuğunu 30 yaşında doğurdu. Muhasebecilerin, ekonomi müdürlerinin, doktorların ve eczacıların çoğunluğunu artık kadınlar oluşturuyor. Bütün bunlar bize çok normal gelirken, kırk elli yıl önce deprem etkisi yaratırdı. Büyük annem 1962'de liseden mezun olduğunda ona, kadınların hemşire, öğretmen ve sekreter olabileceği söylenmişti. Bana ise, neslimin bütün diğer kadınları gibi, ne istersem onu olabileceğim söylendi.

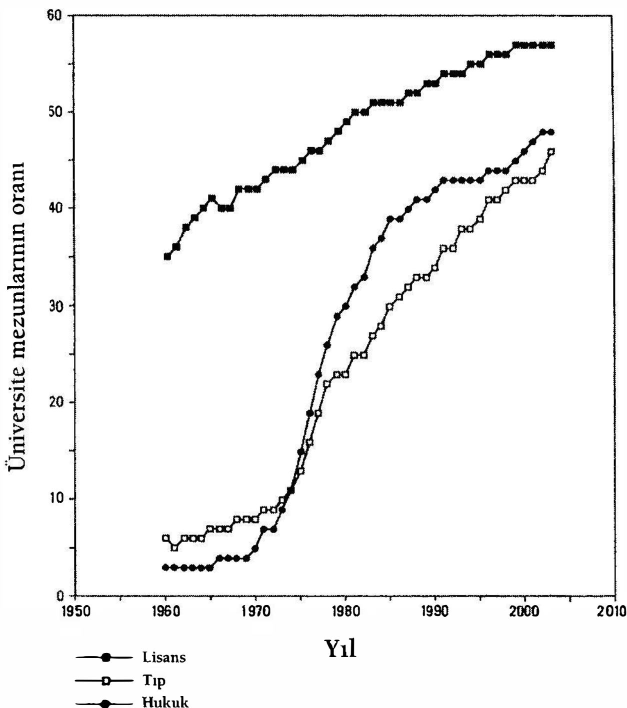
Davranışlardaki Değişimler

Bir dakikalığına durun ve şu soruların cevabını düşünün: Erkekler ve kadınlar ev işlerini paylaşmalı mı? Kadınlar mes-

lek sahibi olup iş hayatına girmeli mi? Erkekler üniversiteye gitme konusunda kızlardan daha mı çok desteklenmeli? Tüm bu sorular *Attitudes Towards Women* (*Kadınlara Karşı Davranışlar*) adı verilen anketten alındı. Sizin de hemen tahmin edebileceğiniz gibi anket, 1970'lerin başında hazırlandı. Bu sorulara cevaplarım "Kesinlikle", "Kesinlikle" ve "Elbette ki hayır! Dalga mı geçiyorsun?" olduğu için, ne kadar büyük bir nesilsel değişimin meydana geldiğini anladım.

23 yaşındayken 1995 yazını, 19.101 üniversite öğrencisinin, 1970 ve 1995 yılları arasında cevapladığı 71 anket örne-

1960 ve 2003 yılları arasında kadınların aldığı üniversite dereceleri

Üniversite derecelerinin büyük kısmını artık kadınlar kazanıyor; tıp ve hukuk mezunlarının neredeyse yarısı kadın.

ğindeki bilgileri bir araya getirmekle geçirdim. Bu araştırma aracılığıyla, nesil farklılığını gözlemleyeceğimden emindim, ancak ortaya nasıl bir model çıkacağını kestiremiyordum. Ne de olsa 1980'ler, 1970'lerden daha tutucu yıllar değil miydi? 1991'de Susan Faludi, Reagan ve Ahlaklı Çoğunluk döneminde feminizme "Sert Bir Tepki" verildiğini öne sürmüştü. Acaba kadının toplumdaki rolüne ilişkin tutumlarda, 1980'lerde gerçekten bir çeşit gerileme söz konusu olabilir mi?

Olamaz. Zira 1980'ler ve 1990'ların başında kadınların toplumsal hayattaki rolleri daha da eşitlikçi oldu. Faludi, 1980'lerde medyanın feminizm akımına öncülük etmediği konusunda haklı olsa da, gençler bunu pek umursamadılar. Otuz yıllık süreç boyunca yaşanan değişim, tatmin eder nitelikteydi. 1990'lardaki üniversiteli bayanlar, 1970'lerdeki yaşıtlarına oranla %87; 1990'lardaki üniversiteli erkekler de 1990'lardakilere kıyasla %82 oranında daha feminist. 1970'lerde de hippilik ve radikalcilik akımlarının kitleleri sürüklediğini belirtelim. Yaftalar o şekilde olmasa da davranışlar o yöndeydi. Paula Kamen'in 1991'de yayımlanan kitabı *Feminist Fatale* (*Şuh Feminist*)'te iddia edildiği üzere, genç kadınlar feminizmin ortaya koyduğu değerlere inanıyor, ancak kendilerine "feminist" denilmesinden hoşlanmıyorlardı. Bu durum akla "Feminist değilim, ancak..." klişesini getiriyor. Genç kadınlar bu cümleyi söyledikten sonra cinsiyetler arasında eşitlikten bahsediyor.

Diğer araştırmacılar tarafından yapılan anketlerden de benzer sonuçlar alınmış. 1993'te, 29 yaşından küçükler arasında yapılan anketin sonuçlarına göre, kadın patronu erkek patrona tercih edenlerin sayısı iki kat fazla, ancak bunun aksine 65 yaş ve üzerindeki her on anketçiden dokuzu erkek patronu tercih etmiş. 2000'de yapılan bir ankette 65 yaş ve üzerindekilerin %70'i, "erkeğin dışarıda başarılı olması, kadının da evin

ve ailenin sorumluluğunu alması herkes için en iyisidir" düşüncesine katılırken; yaşları 18 ile 22 arasında değişen gençlerin sadece %21'i bunu onaylamış.

Peki, o zaman neden 1980'lerde feminizmi yıkan ve çocuk bakıcılarının taciz skandallarını (sonradan doğru olmadıkları ispatlandı) konu alan bir medya vardı? 1984'te ilk defa, 6 yaşından küçük çocuğu olan kadınların çoğunluğu, iş hayatında yerlerini aldı. 1982'deki üniversite mezuniyet törenlerinde Amerikalı kadınlar tarihte ilk defa erkeklerden daha fazla sayıda diplomaya kavuştu. 1987'de, hukuk diplomalarının %40'ı, kadın mezunlara gitti. Bu oran 1970'dekinin dört katı.

1980'lerde bu değişimler yaşanırken, çoğu Ben Nesli bebeği henüz doğmamıştı; benim gibi daha büyük Ben Nesli mensupları ise henüz yeni yeni yetişkin oluyordu. Her zamanki gibi, her şeyin çoktan değiştiği bir dünyaya adım atmıştık ve küçük birer sünger gibi bu dünyayı emiyorduk. Tutucu olan memleketim Teksas'ın bir şehrinde bile, 1980'lerde en sevilen okul filmi, cinsiyet ayrımcılığı ile savaşmak için yazılmış şarkı ve öykülerin bir derlemesinden oluşan *Free to Be You and Me* (*Sen ve Ben Olma Özgürlüğü*) filmiydi. Kukla bebekler, aralarında hangisi kız hangisi erkek olacak diye tartışırken, karanlık odada gözümüzü bile kırpmadan oturur ve çocukların hepsinin özgür olacağı bir yerden bahseden ve sözleri "Her erkek kendi adamı, her kız da kendi kadını olmak için büyür" olan filmin bu neşeli şarkısını dinlerdik.

1980'ler ve sonrasında doğan çocuklara bu gibi şeyleri söylemek için filme gerek yok. Cinsiyetler arasındaki eşitlik o kadar yerleşti ki, 16 yaşındaki Anne, mahallesinde femist olmanın ayrıntıcı ve abes olmak gibi algılandığını söylüyor. 19 yaşındaki Heather da bu fikre katılıyor: "Benim neslimin kızları her şeyi çok sıradan karşılıyor. Biz, kızlar ve erkekler eşittir anlayışıyla büyüdük. Ben bunun bir ayrıcalık değil, doğal bir varoluş oldu-

ğunu düşünüyorum" diyor. Diğer genç kadınlar kendi anneleri de dahil olmak üzere, kendilerinden önce kadın hakları için savaşanların farkındalar. 20 yaşındaki Erin "Annem ev hanımıydı. Beni, kadınların sırf anne olabilmek için ellerine geçirdikleri fırsatları kullanamama geleneğini yıkma konusunda cesaretlendirdi. Kadınların hakları için savaşmalarına gerek kalmayan bir neslin mensubu olmaktan gurur duyuyorum. Bunu mümkün kılan öncülere minnettarım" diyor. Erin "aile içi karantina"ya girmek istemeyen tek kişi değil. 2004'te 1000 öğrenciden sadece 1'i, gelecekteki kariyeri olarak ev işleriyle uğraşmayı seçti. Gelecekte ya gün geçtikçe daha az kadın evde çocuklarıyla oturacak ya da daha çok kadın asla planlamadıkları bir role bürünecek.

Bu yönelimlerin çoğu köklerini, bireycilik ve kendine odaklanma akımından alıyor. Birçok genç kadın, annelerinin onlara açıkça birey gibi davranmalarını öğütlediğini anlatıyor. 22 yaşındaki Melinda, "Annem beni her zaman özgür olmam ve kendimden başka kimseye güvenmemem konusunda cesaretlendirdi. Ayaklarımın üzerinde durmamı ve sırtımı evlendiğim adama dayamamamı söyledi" diyor. 20 yaşındaki Elizabeth ise "Annem sürekli gücümü, kendisinin, zamanında yaptığı gibi heba etmemem için beni uyarıyor. Onun yaptığı gibi sadece çocuklarım için doğru yollar bulmamı değil, aynı zamanda kendim için de doğru bir şeyler yapmamı istiyor" diyor. 18 yaşındaki Tiffany, annesinin henüz 19 yaşındayken evlenip çocuk sahibi olduğunu söylüyor; kendisinin asla sahip olmak istemeyeceği bir yaşam... "Kendi hayatımı yaşamak ve pediatrist olmak istiyorum. Kocama ya da başka birine yaslanmak istemiyorum. Geleceğim için planladığım hedeflere ulaşabileceğimi çevremdekilere ve kendime göstereceğim" diyor.

Kadınlara seslenen feminist mesaj, bireyci mesaja kaçınılmaz bir şekilde bağlı. Kızlar bu bağımsızlık çağrısını, ister ai-

lelerinden ister dış kültürden duysunlar, her şekilde buna uyuyorlar. Cinsiyetler arası eşitlik artık o kadar doğal karşılanıyor ki, bu yönelimler tersine dönecek gibi değil. Şu an büyümekte olan kızlar, tarihteki en özgür kadın nesli olacak. Ta ki çocukları onları geçinceye dek...

Kişilik Değişimleri

Kadınlar ve kadınların toplumdaki rolleriyle ilgili inançlarımız, eskisinden çok farklı. Ancak kadınlar artık gerçekten de farklı mı yoksa farklı kişilik özellikleri ve davranış biçimleri mi sergiliyorlar? Özellikle Ben Nesli kadınları, eskiden erkeklerle özdeşleştirilen kişilik özelliklerine mi sahip? Kadınlar eskiden olduğu gibi pasif kalsaydı, beklentiler değişir miydi?

Giriş kısmından hatırlayacaksınız, bu soru nesil farklılıkları üzerine yaptığım ilk çalışmamı tetikleyen soruydu. 1990'lardaki kadınların 1970'lerdekine kıyasla çok farklı cevaplar verdiğini fark ettiğimde, bu soru üzerinden sistematik bir araştırma yapmaya karar verdim. Tipik eril ve dişil özellikleri ölçen iki anketin, 28.920 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanmış 103 örneğini bir araya getirdim. "Eril" ölçek rekabetçi, bağımsız, asla kolay vazgeçmeyen ve tutkulu gibi kelimeler içeriyordu. Elbette ki üniversiteli kızlar, her geçen yıl bu özelliklere ilişkin daha yüksek puan alıyordu. 1990'larda ankete cevap veren kadınların %50'sinden fazlası, "eril" olarak çıkmıştı. Bu oran 1970'lerde sadece %20'ydi. 1990'lardaki ortalama bir kız üniversite öğrencisi, 1970'lerdeki Patlama Nesli'nin üniversite öğrencilerine kıyasla %80 daha fazla "eril" özelliklere sahip. Değişim o kadar büyüktü ki, 1990'ların başlarında erkekler ve kadınların sözde erkeksi olduğu söylenen özellikleri ölçen ankete verdiği cevaplar, ayırt edilemiyordu. Açıkça görülüyordu ki, bu özellikler artık erilliğe değil, insanlığa aitti.

Bunun en temel nedeni yetiştirilme biçimiydi. Örneğin, 1972'ye kıyasla bugün sekiz kat daha fazla sayıda kız ağır spor yapıyor. Eğitim İslah Hareketi (*Title IX*)'nin öngördüğü düzenlemeler nihayet 1988'de hayata geçirilmeden önce, kızların spor yapması âdeta bir şaka gibi algılanıyor ve kadın sporculara çok az finansman ve destek sağlanıyordu. Bugün pek çok genç kız, bir zamanlar kadınların spor yapmasının alışılmışın dışında bir şey olduğunun farkında bile değil, çünkü artık kadın ve erkekler spor faaliyetlerine eşit derece katılım gösteriyor. Spor yapmanın kızların kişiliği üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz; araştırmalar spor yapan kızlarda bağımsızlık ve rekabetçilik gibi özelliklerin daha çok geliştiğini ortaya koyuyor.

Birçok genç kadından, babalarının kendilerini spor yapmaları konusunda cesaretlendirdiğini ve onlara erkek kardeşlerinden farklı muamele yapmadıklarını dinledim. 25 yaşındaki Amanda, "Babam, kızların ve erkeklerin yapması gerekenler arasına asla bir çizgi çekmedi. Kız kardeşim ve ben, futbol oynadık, sokakta keçilerin ve tavukların peşinden koşarken kirlendik, yılan yakaladık..."

Benim babamı soracak olursanız cinsiyetler arasında birazcık da olsa ayrım yapıyordu. Şimdi softbol oynarken topu 30 m uzağa atabiliyorum, çünkü babam zamanında nasıl "kız gibi atmamam" gerektiğini göstermişti bana. Annemle birlikte güzellik yarışmalarını izlerken, odaya girip onaylamadığını belli edercesine homurdanır ve "et pazarı" derdi. Babamın topu fırlatabilme yeteneğime, o sırada güzel görünmemden çok daha fazla önem verdiği belliydi. Bu durum 1950'lerin babalarına kıyasla, oldukça ilginç bir değişimdi, çünkü eskiden çoğu baba, kızlarının softbol oynamasına asla izin vermezdi.

Kızlar 1960 ve 1970'lerde de spor yapmalarına rağmen, kadınların atletikliği artık çok daha yaygın ve toplumca kabul görüyor.

Ben Nesli kızları, önceki nesillere kıyasla, annelerini evde otururken değil, hep dışarıda çalışırken gördü. 2000'de yapılan bir ankette, 18-22 yaşları arasındaki gençlerin %82'si, büyüme çağında annesinin dışarıda çalıştığını söyledi. Bu oran Patlama Nesli'nin annelerinde %65, II. Dünya Savaşı annelerinde ise sadece %34. Araştırmalar, çalışan annelerin kızlarının, tutku ve bağımsızlık gibi erkeksi kabul edilen özellikleri daha çok benimsediğini ortaya koyuyor. Annenin işe gittiğini görmek, kadının ev dışında da bir rolü olduğunu göstererek, kızlar için örnek model oluşturuyor. Çoğu Ben Nesli kadını ve erkeği, annelerin en azından yarı zamanlı çalışmasını çok doğal karşılıyor.

Araştırmama devam ederken, kadınların daha iddialı yetişip yetişmediğini merak ediyordum. Kişinin kendi fikirleri ve doğrularının arkasında durması anlamına da gelebilen iddiacılık, iş dünyasında başarıya ulaşmak için gerekli özelliklerden biri. İddialı olma, doğal olarak statü ile de ilişkilendirilebilir. Önerilen şey, kadınların statüleri daha yüksek olduğunda iddialı tavırlar sergilemeleri gerektiği.

1931 ve 1995 yılları arasında 52.464 üniversite ve lise öğrencisinin katıldığı 168 çalışmayı bir araya getirdim. Ortaya çıkan veri ve kuram, birbiriyle mükemmel biçimde uyuştu: Eğitim seviyesi ve geç evlilik yaşı temel alınarak ölçülen kadın statüsünün, genç kadınların altını çizdiği iddialı olma durumuyla yakından ilişkili olduğu ortaya çıktı. Bu çalışmanın yapıldığı zamanlar, kadınların lise ve üniversite mezunu olduğu, evlenmek için yirmili yaşların ortalarına kadar bekledikleri, "konu hakkında görüş belirteyim" sözüne bağlandıkları ve "aptal görünme korkusuyla soru sormamaya çalışıyorum" düşüncesini ellerinin tersleriyle ittikleri döneme denk geliyor. Kadınlar artık daha az özür dileme taraftarı olduklarını ve öfkelerini belli

Artık kızların spor yapması çok normal... Yine de bu reklamdan anlaşıldığı üzere, hâlâ spor yaparken ter kokmamaya özen göstermek durumundasınız.

etmekten kaçınmadıklarını belirtiyorlar. 1990'lardaki ortalama bir üniversite öğrencisi, Patlama Nesli üniversiteli kadınının %67'sinden daha iddialı.

İddialı olma konusundaki değişimler o kadar sertti ki, 1990'ların başında erkek ve kadın arasında cinsiyet ayrını kalmamıştı. Üniversiteli kadınlar da en az üniversiteli erkekler kadar iddialıydı. Bu durum 19 yaşındaki Natalie'yi şaşırtmıyor, "Annem her zaman doktor, avukat hatta devlet

başkanı olabileceğime inandı." 20 yaşındaki Maria, kendisini çok iddialı biri olarak gördüğü için, annesinin pasif davranmasına tahammül edemiyor. "Bir şeyleri ancak girişken olursanız halledersiniz" diyor.

Belki de bu girişken tavırlardan ötürü, kadınlar günden güne çalışma ve eğitim hayatına, varlıklarının ayrılmaz bir parçasıymışçasına giriyor. Meslek durumu, gelir ve eğitimi belirten sosyoekonomik statü ile öz saygı arasındaki bağı, daha geniş bir araştırma ile inceledim. İş arkadaşım Keith Campbell ile birlikte 312.940 kişinin katıldığı 446 araştırmayı inceledik. Erkeklerde öz saygı ve sosyoekonomik statü arasındaki ilişki zayıflamıştı ve erkeklerin önceki nesillere kıyasla, öz saygıları ile meslekleri ya da eğitimleri arasında zayıf bir bağ vardı. Kadınlara gelince durum bunun tam tersiydi. Kadınların sosyoekonomik statüleri ve öz saygıları arasındaki ilişki, nesilden nesile artış gösteriyordu. Yani, kadınların öz saygısı, erkeklere oranla işe ve eğitime daha çok bağlı. Bir zamanlar bir kadının varoluşu için önemsiz görülen meslek, gelir ve eğitim gibi faktörler, artık kadınlar için erkeklerden daha önemli durumda.

Ancak kadınlar evlerine vardıklarında çoğu zaman, bir lavabo dolusu kirli tabakla karşılaşıyor. Peki, bu durum karşısında ne hissediyorlar? Geçtiğimiz günlerde yayımlanan bir kitap olan *The Bitch in the House*, adının mânâsı itibarıyla bu durumu hayli iyi özetliyor: *Evdeki Sürtük*. Denemelerin birinde, 24 yaşındaki E.S. Maduro, işten sonra dağınık bir eve geldiğinde, birlikte yaşadığı erkek arkadaşına duyduğu öfkeyi şöyle anlatıyor: "Bütün gün çalıştıktan sonra geldiğim evin, hemen temizliğe başlayacağım değil de, huzur içinde yaşamaktan keyif alacağım bir yer olması gerektiği, acaba hiç aklına gelmiyor mu? Yemek pişireceğim, temizlik yapacağım ve bütün bu süre zarfında tek düşündüğüm şey, tıpkı annem gibi bu ev işi tuzağına nasıl düştüğüm olacak."

Halbuki annesinin olaya bakış açısı daha farklı. Kızına cevap olarak şöyle yazıyor: "Alışveriş, yemek ve temizlik gibi işleri yapmak benim sorumluluğum, tanıdığım bütün kadınlar ev işi yapıyor. Bu durumu sorgulamak ya da reddetmek hiçbir zaman aklıma gelmedi. Yazında tüm yaptıklarım ve özellikle ev konusunda bana düşen rolle ilgili öfkeli olduğumu hissettiğini belirtmişsin. Oysa ki ev kadını rolüm ve görevlerim konusunda hiç bir zaman öfkelendiğimi hatırlamıyorum."

Ancak Ben Nesli kadınları öfkeleniyor. Annenin mektubundaki barışçıllığı onun neslinin tipik bir özelliği gibi görüyorum ama bu durum benim neslim için çok anormal. Bu kadar aşikâr bir eşitsizliğe hoşgörümüz yok (kısacası, bu saçmalığa katlanamayız!) Ben Nesli kadınları, ev işlerine annelerinden daha az zaman harcıyor. Ancak bizler, ev işlerini eşimizle %50-%50 paylaşmak istiyoruz ve paylaşamayınca da öfkeden patlıyoruz. Ya da kavga etmemek için her şeyi kendimiz yapıyoruz. (Bu konu hakkında önceden o kadar çok mücadele verildi ki, hâlâ içten içe kaynadığımızı hissediyoruz.)

Ben Nesli Erkeği

Peki ya erkekler tüm bunların neresinde? Kadınlara yönelik davranışların ölçüldüğü ankete göre erkeklerin, hâlâ kadınlara kıyasla daha muhafazakâr olsalar da, kadınlarla uzlaşı yönünde bir değişim gösterdikleri söylenebilir (Muhafazakâr olmaları, cinsiyetler arasındaki çatışmanın hâlâ neden sürdüğünü açıklıyor). Erkekler ayrıca iddiacılık ve stereotip eril özelliklere sahip olma konusunda kadınlara benzer bir artış yaşadılar. Böylece hem kadınlar hem de erkekler, bireyselliğin doruklarda yaşandığı treni yakalayabildi. Peki, kadınlar nasıl erkeksi özellikleri benimsedilerse, erkekler de benzer şekilde feminen huy ve özellikleri benimsedi mi? Olabilir ya da olmaya-

bilir. Üniversiteli erkeklerin duygusal destek, ilgi ve alâka konusundaki puanları 1970 ile 1990 yılları arasında karışık sonuçlar verdi; bu değerler bir ankette yüksek çıkarken, diğerinde düşük çıktı. Değişimin gözlendiği araştırmalarda bile sonuçlar, hiçbir zaman kadınların iddialılık ve bağımsızlık konusundaki değişimleri kadar kesin olmadı. Sonuç olarak, kadınlar giderek stereotip açıdan "maskülen"leşirken, erkekler alışıldık "feminen" özelliklere karşı daha zayıf bir yönelim sergiliyor. Görünen o ki, genç erkekler özellikle görünüş yönünden "kadınsı" şeyleri benimserken çok rahatlar. Son dönemde sayıları giderek artan, manikür seven ya da son moda ayakkabılar giyen metroseksüel erkekleri hatırlayın. Birden bire, "Sırf iyi giyinmeyi biliyorsunuz diye eşcinsel olacak değilsiniz" fikri, ortalığı sardı. Ancak, çocuklarının temel sorumluluklarını üstlenen erkek sayısı hâlâ çok az.

Yine de, bugünün babalarının çocuk bakımına, önceki nesillerden daha çok bulaşmış olduğunu söyleyebiliriz. Artık erkeklerin bebek bezi değiştirmesi yanlış kabul edilmiyor, ancak bu, erkekler gerçekten de bebek bezi değiştiriyor anlamına mı geliyor? Bazen evet, hele ki önceki nesillerle kıyaslarsak... Evli babalar çocuklarıyla 1998'de, 1975'tekilere kıyasla üç kat daha fazla zaman geçirmiş.

Ama bireyselliğin önemi, iş hayatının, yüce tahtında sarsılmadan durduğu anlamına geliyor. Bir erkek için evde çocuk bakmak, karısından daha az kazansa bile, hâlâ pek alışıldık bir durum değil. Birçok erkek evde oturmayı, insanı dış dünyadan soyutlayan bir eylem gibi görürken, diğerleri de çok fazla izin alırlarsa, kariyerlerinde saygınlıklarını kaybedeceklerini düşünüyor. Evde oturan babalar hâlâ ayıplanıyorsa da bu tutum zamanla azalacakmış gibi görünüyor. Kadınların lise ve üniversitelerden mezun olmasıyla, gelecekte kadının erkekten daha

çok para kazandığı birliktelik sayısı artacak. Ben Nesli, evde oturan babaları çok klas bir hâle sokabilir.

Özellikle ebeveyn olmadan önceki evrede, genç erkekler oldukça özgürler. Siyasi açıdan tutucu olanlar bile, karılarının sürekli evde oturmasını ya da bütün ev işlerini yapmasını beklemiyorlar. Erkekler genelde kadınların para kazanma gücünü pek hesaba katmasa da bu durum konut fiyatlarının giderek artmasına bağlı olarak değişebilir. Bankacı olan bir arkadaşım, New York'lu erkeklerin çok para kazanan, başarılı kadınlarla ilgilendiğini söyledi. Böylece iki dolgun maaşı birleştirerek mütevazı bir apartman dairesi alabilirler! 2004'te yapılan bir ankete göre, genç erkekler kendilerinden daha çok kazanan kadınlarla ilişki yaşarlarsa daha rahat edeceklerini söylemiş. Günümüzde erkekler, ayrıca, çocuklarıyla zaman geçirmeye daha çok değer verir oldular. Babaların %72'si, ailesiyle daha çok zaman geçirmek için cazip fırsatları ve yüksek bir maaşı feda edebileceğini belirtmiş. Genç erkekler ev işlerine de yardımcı oluyor, babaların %50'si ev işlerine bir nesil önceye kıyasla %50 daha fazla zaman harcıyor. Bu çabalar hâlâ olması gerektiği gibi değil ama bu da bir gelişme.

Peki, Kadınların Değişimleri Tersine Dönmedi mi?

Bir dönem medya, kadınların eve dönüş oranını göstermek üzere hazırlanmış istatistiklere sıkı sıkıya sarılmıştı. 1994'te iş dergisi *Barron*'un kapağı, 1950'lerdeki ev hanımlarının siyah beyaz fotoğraflarından oluşuyordu. Başlık da şu şekildeydi: "Çalışan Kadınlar, Eve Dönüyor!" Dergideki yazıya göre, on yıllık eğilim tersine dönüyor ve yirmili yaşlardaki çalışan kadın sayısı giderek azalıyordu. Fakat ben istatistikleri yakından incelediğimde, bu süreçte yirmili yaşlardaki çalışan erkek sa-

yısının da giderek azaldığını belirledim. Bunun nedeni kısmen iş yaşamındaki durgunluk, kısmen de hem erkeklerin hem de kadınların yüksek eğitime devam etmesiydi. Annelerin iş gücüne katılımı ise artmaya devam etti. Yani 1950'lere tam olarak bir dönüşün olması söz konusu değil.

Son dönemlerde birçok haber, daha çok kadının evde çocuklarıyla oturmaya başladığını duyurdu (Yaşları 25 ila 35 arasında değişen ilk Ben Nesli dalgası kadınlar, muhtemelen çocuk sahibi olmaya başladılar). 2004'te *Time* dergisi, "Evde Oturma Dosyası" başlıklı bir baş makale yayımladı. 2002'de gazeteler, nüfus sayımlarını baz alarak, bir yaşın altında çocuğu olan çalışan kadın sayısının azaldığını bildirdi. Bu tablo 1998'de %58, 2000'de ise %55 idi. Son dönemdeki veriler, bu eğilimin çok tutarlı olmadığı kanısında. Bebekli çalışan kadınların sayısı 2000'de %57'ye çıkarken, 2003'te tekrar %55'e geriliyor. Özellikle 1950'lerde kocası çalışan bebekli kadınların neredeyse hiç çalışmadığını göz önüne alacak olursak, bir yılı aşkın bir süre zarfında gerçekleşen %2 ila %3'lük bir değişimden yola çıkarak kadınlar 1950'lere dönüyor demek pek mantıklı değil.

Hadi bu veriyi ciddiye aldık diyelim; bu küçük değişim, yaklaşan bir akımın ilk adımı olabilir mi? Pek sanmıyorum. Neden mi? Çünkü ekonomi 2000'lerin başında durgunluk dönemine girdi, hemen ardından da "işsiz iyileşme" yaşandı. Aynı dönemde, erkeklerin iş gücüne katılımı %1.6 oranında düştü. Yani geçici olarak işten çıkarılan kadınlar ve bazı erkekler veya küçük çocuğu olanlar, hemen yeni bir iş aramaya girişmediler ya da başka bir yerde çalışma imkânı bulamadılar. Bu senaryo harfi harfine San Francisco Körfez bölgesinde bir şirkette çalışan arkadaşım Janet'in başına geldi. 2003'te ikinci çocuğuna hamileyken, süresiz olarak işten çıkarıldı. Hamileyken

başka bir iş aramanın çok zor olacağına karar verdi ve şimdi iki çocuğuyla birlikte evde oturuyor. Birçok kadın gibi o da çok geçmeden hayli yüklü olan ev taksitlerini ödeyebilmek için, iş hayatına geri dönecek.

Her geçen gün daha az aile sadece tek maaşla yaşamını sürdürebiliyor. 4. Bölüm'de bahsettiğim gibi, ülkenin birçok bölgesinde bir ev alabilmek için iki maaş gerekiyor. Kadınlar ayrıca aile gelirinin tatmin edici bir kısmını kazanıyorlar. Artık erkeklerden daha fazla sayıda üniversite mezunu kadın olduğu için (%57) gelir oranı artacağa benziyor. Lisansüstü eğitime ve meslek okullarına kaydolan kadın sayısı da giderek artıyor. Örneğin, tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin %50'si bayanlardan oluşuyor; bu oran 1994'te %42 idi.

Tüm bu verilerin ortaya koyduğu üzere, bir daha asla evde oturan anne durumuna düşmeyeceğiz. Bu hikâyeler kolayca basılıyor, çünkü medya kuruluşları kasalarını dolduruyor. Hikâyeler, uydurma istatistiklere ve var olmayan "akım"lara dayanıyor olabilir ama kadınlar, bembeyaz giyinmiş sevimli çocuklarını hasretle kendilerine bakarken görüntüleyen -Mart 2004 tarihli *Time* dergisi gibi- dergileri okuyacaklar. Suçluluk duygusu dergi sattırabilir ancak ev taksitlerini ödeyemez. Bu yüzden kadınların iş hayatındaki ünleri, olduğu yerde duruyor.

1970'lerde Her Şey Daha Özgür Değil miydi?

Bazı medya kurumları, Bebek Patlaması Nesli'nin, saati geri almaya çalışan günümüz neslinin aksine, geç evlenen ve kariyerine odaklanan feminist kadınlardan oluştuğu mitolojisine körü körüne inanıyor. Örneğin, 1997'de *Time* dergisinde yayımlanan bir makalede şöyle yazıyor: "Yirmili yaşlardakiler, erken evliliği hata olarak adlandıran büyük kardeşlerine tepki verircesine erken yaşta evleniyor. Hayatları boyunca sadece

kariyerleri için savaşan anne babalarından bahsetmeye bile gerek yok... Hiç bir bağ onları zaptedemiyor; sonunda zaptedecek herhangi bir bağ da kalmıyor zaten."

Bu laflar kelimenin tam anlamıyla palavra. Patlama Nesli –makalede atıfta bulunulan ebeveynler ve büyük kardeşler– bizi bugün şaşkına çevirecek kadar genç yaşta evlendi. 1970'te kadınlar için ortalama ilk evlilik yaşı 20.8'di (Diğer bir deyişle bu yılda evlenen kadınların yarısı, daha ergenlik dönemindeydi). 1980'de ise ortalama yaş sadece 22 idi. Yani Patlama Nesli, evliliği erteleyen bir nesil değildi. *Father of the Bride (Gelinin Babası)* filminde, Steve Martin ve Diane Keaton'nın canlandırdıkları karakterler, tipik bir Patlama Nesli özelliği sergileyerek 21 yaşında evleniyor (bkz. s. 140'taki grafik).

Makale şöyle devam ediyor: "Anketörler, trend takipçileri ve mağaza işletmecileri, çiftlerin birkaç yıl öncesine kıyasla daha erken yaşlarda evlendiklerinden emin." Makalede birçok nikâh memurunun görüşü alınıyor; hatta biri, “1990'da gelinlerin ortalama evlilik yaşı 27 iken, bugün 24 oldu” diyor. Bir anketçi, "Tam sayıyı bulmaya çalışmak yıllar sürer ama anlaşılıyor ki bu nesil erken evleniyor" diyor. Ancak Nüfus Sayım Bürosu'ndan alınan veriler -internetten ya da hükûmet yayınlarından rahatlıkla ulaşabilirsiniz- bu iddiayı açık bir şekilde reddediyor. 1990'da ilk evlilik için ortalama yaş 23.9; 1995'te ise 24.5 (Makale yayımlandığında son bilgiler mevcuttu). Yani evlilik yaşı düşmemiş, aksine yükselmiş. Peki, evlilik yaşının 1997'den sonra düştüğü tahminine ne demeli? O da doğru değil. 2002'de kadınlar için ortalama ilk evlilik yaşı 25.3; oranın 1995'ten bu tarihe kadarki yükselişi %0.5'den fazla. Erkekler için ortalama evlilik yaşı 1990'da 26.1 iken, 1995'te 26.9'a yükselmiş; 2006'da ise 26.9'da kalmış.

Bu makale neden her şeyi bu kadar yanlış aktarıyor? Nesillerin çelişmesi iyi satıyor da, "Geç evlenme eğilimi devam

ediyor" iddiası satmıyor mu? Muhabir ayrıca 1990'ların sonundaki ekonomik patlamanın, genç gelinleri nikâh masasına düşündüklerinden daha erken getirmiş olabileceğini de düşünmüyor. Akımı ekonomi yönetir, gelinlerin yaşında gerçek bir düşüş söz konusu değil.

2004'te *Time*'de yayımlanan başka bir makale, çocuklarıyla evde oturmayı seçen kadınlarla ilgili benzer bir nesilsel tezatlık oluşturuyor, hatta bu seferki ölümüne yanlış. Makalede Helen Reddy'nin kükremesini dinleme yaşına gelen olgun kadınların, birçok genç kadının işgücünü bırakması karşısında, hayal kırıklığına uğradığından bahsediliyor. Ancak aynı Patlama kadınları, kendi çocuklarını büyütürken büyük çoğunluğu evde kalmayı tercih etmişti. 1980'de altı yaşından küçük çocuğu olan kadınların sadece %45'i iş hayatındaydı. 2003'te ise bu oran %60'tı. Makalenin devamında şöyle yazıyor: "En yüksek gelir grubuna (senelik 120.000 dolar ve üstü) dâhil ailelerde, X Nesli annelerinin sürekli evde oturma oranı %51 oranındayken, Patlama annelerininki %33'tü. Ancak bu fikir, X Nesli çocuklarının daha genç olduğunu hesaba katmıyor. Farklılık, nesilden ziyade yaşa dayanıyor ve bu da bariz biçimde yanıltıcı olabiliyor. X Nesli kadınları, çocukları büyüyünce iş yaşamına Patlama kadınlarından çok daha yoğun bir biçimde geri dönecekler. Gördüğünüz gibi bir kere daha 'Gelecek Nesil Saati 1950'lere Döndürüyor!' hikâyesinin yarattığı heyecan, gerçekler karşısında yenilgiye uğradı."

Bu makaleler, toplumsal değişimlerin bir gecede yaşanmayacağı gerçeğini yok sayıyor. Patlamacılar bir çırpıda dünyayı tekrar keşfetmedi. Değişim yavaşça gerçekleşti. Bu esnada da Ben Nesli büyüyordu. Ben Nesli asla, evlenen kadınların hemen hemen yarısının ergenlik çağında olduğu ve ilk çocuk doğduktan sonra ona bakmak için evde kalmalarının beklen-

diği bir kültür tanımadı. Genç yaştaki kadınlar mutlaka lisansüstü ya da doktora yapmak istiyor, 25 yaşından sonra evleniyor ya da çocuk doğurduktan sonra çalışmaya devam ediyorlar. Ben Nesli kadınları tarihteki en özgür nesil. Patlama kadınları patikayı bulmuş olabilir ama Ben Nesli kadınları, çocukluklarından beri bu yeni açılmış patikada yürüyor.

Tamam Ama: Büyük İkaz

Anlaşıldı ki son birkaç yıldır süregelen "genç kadınlar mutfağa geri dönüyor" hikâyesi, doğru değil. Ancak bir aileye çocuğun katılması, en derinden bağlanılan cinsel eşitlik fikirlerini bile sarsabilir. Susan Douglas ve Meredith Michaels'ın *The Mommy Myth* (*Anne Efsanesi*) adlı kitabında dikkat çektikleri üzere, "Çocuklarının doktorunun adını bilen ve çocuklara gece masal okuyan bir baba aziz sayılırken, bunları yapmayan anne günahkâr kabul ediliyor." Ben Nesli babalarının hiç yoktan daha özenli olmaları harika bir şey; öte yandan "hiç yoktan", hâlâ "az" manasına geliyor. Erkekler arasında bez değiştirme, banyo yaptırma ve kucakta sallama konusundaki muazzam değişime rağmen, Madison'un ayakkabılarının yerini ya da Jacob'un uyku saatini bilenler hâlâ anneler. Ben Nesli kadınlarından çelişkili bir varoluş bekleniyor. Bizlere her şeyi yapabilceğimiz söyleniyor, ancak bir kere anne olduktan sonra o her şey "evde" ya da "9'dan 5'e kadar" yapabileceklerimize dönüşüyor. Hatta "İngiliz bir dadı tutmanıza yetecek kadar ücret ödeyen bir iş" bile yeteri kadar iyi değil. Gerçekten de başka birinin çocuğunuzu yetiştirmesini ister misiniz? Yazar Peggy Orenstein, öz saygı konusunda konferans vermek üzere ülkeyi dolaştıktan sonra şunu fark ediyor: "Genç kızlara verdiğimiz mesajlarla, otuz yaşına gelen kadınlara verdiğimiz mesajlar arasında büyük bir uçurum var. Genç kızlara 'Her Şeyi Yapabilirsiniz!' derken, kadınlara dönüp 'Her Şeyi Elde Edemezsiniz!' diyoruz." Çalışan

babalar birçok konuda kolayca yan çizebilirken, çalışan annelere karşı çelişkili duygular besliyoruz.

Çalışan annelerin geçmişe oranla daha fazla kabul gördüğü bir gerçek. Ancak ister beğenin ister beğenmeyin, iş dünyasına giren kadınların çocuklarını zorunlu olarak kreşlere ya da dadılara teslim etmelerine karşı çıkan çok sayıda kişi var. Çoğu insan, hâlâ gündüz çocuk bakımının tehlikeli olduğunu düşünüyor. Geçenlerde bir partide, dinozorların adını hızlı hızlı söyleyen ve partideki yetişkinleri şaşırtan, üç yaşında, çok sevimli ve inanılmaz zeki bir çocukla tanıştım. Çocuk annesiyle birlikte gittikten sonra, bayanlardan biri annenin ev hanımı olup olmadığını sordu. Çocuğun gündüzleri kreşe gittiğini öğrenince de şaşırdı. Burada ima etmeye çalıştığı şey, kreşe giden çocuğun bu kadar zeki olamayacağıydı.

Aslında kreşe giden çocuklar çok daha zeki oluyor. Kapsamlı bir araştırmaya göre bilişsel gelişimin ve akademik başarının ölçüldüğü bir testte, kreşe giden çocuklar sadece anneleri tarafından büyütülenlere kıyasla daha yüksek sonuçlar aldı. 2003'te yayımlanan bu çalışma, bir devlet kurumunca yürütüldü (*National Institute of Child Health and Human Development*/Ulusal Çocuk Sağlığı ve İnsanî Değerlerin Geliştirilmesi Kurumu). Çalışmaya, ülke çapındaki on farklı bölgeden 1000'den fazla çocuk –1991'den bu yana gözlemleniyorlardı– katıldı. Sonuçlar özellikle iki ile beş yaş arasındaki çocuklarda çok belirgindi ama kreşe iki yaşından küçük giden çocuklar bile entelektüel gelişime doğru bir eğilim gösterdi. Anneleri daha düşük eğitimli çocuklar en kuvvetli sonuçları verdi, ancak annenin eğitimi yüksek de olsa kreşin bilişsel yeteneği geliştirdiğine dair bir yönelim olduğu görüldü. Sonuçların hiçbirinde kreşin bilişsel yeteneği azalttığına dair bir veriye rastlanmadı.

Bu tür bir bilgiyi, asla haberleri izlerken öğrenemezsiniz. Hiçbir büyük medya kurumu bu çalışmayı aktarmamış. Gaze-

teler ve televizyonlar, bunun yerine, sürekli olarak anneler çalışırken meydana gelen kötü olayları haberleştiriyor. 1992 yapımı *The Hand That Rocks the Cradle* (*Beşiği Sallayan El*) gibi filmler, gerçek yaşamda da 1997'de Louise Woodward'ın Sarsılan Bebek Sendromu davasıyla kanıtlanan ve herkesin kanını donduran "Dadılar şeytandır" mesajını gündeme getiriyor. Bu davanın duruşmaları sırasında, iğneleyici sözlerin çoğu adam öldürmekten yargılanan bakıcıya değil, haftada sadece üç gün çalışan doktor anneye yöneltilmişti. (Hangi cesaretle çocuğunu bakıcıya teslim etmişti?)

Bu süre zarfında annelik standartları gerçekçi olmayan boyutlara ulaştı. Doğal ebeveynlik –bebekle birlikte uyuma, sürekli kucağında taşıma, en az bir yıl emzirme– tam da daha çok kadının çalıştığı ve bu gibi şeylere ayıracak zamanı olmadığı dönemde popülerleşti. Judith Warner, 2005'te piyasaya çıkan *Perfect Madness* (*Mükemmel Delilik*) adlı kitabında, kadınların başka hiçbir şeye vakit ayıramadan, bütün zamanlarını çocuklarının aktivitelerine ayırdığı *über*anneliği eleştiriyor. Yazara göre, belki de kadınlar şirketleri bırakıp eve kapandıkları için, oturma odalarında tıpkı toplantı odasındaymış gibi rekabetçi bir ruha bürünüyorlar. Douglas ve Michaels bu yeni yoğun annelik tarzını "Yeni Annecilik" olarak adlandırıyor. Dediklerine göre "Artık çocukların okula yürüyerek gitmelerine izin vermek, sizi kızdırmayı bırakmalarını ve sokağa çıkıp oynamalarını söylemek ya da Tanrı korusun kahvaltıda çocuklara Tang gibi bir şey içirmek pek uygun değil." Yeni yapılan bir ankete göre her beş ebeveynden dördü, günümüzde anne olmanın eskiye göre daha zor olduğunu belirtiyor.

Çoğu annenin tek amacının çocuklarının saçını tarayıp kart oynamaya gitmek olduğu zamanlar bile, geçmiş yılları özlemek için yeterli bir sebep. Günümüzdeki toplum inancının

aksine bu anne grubu, çocukların izlenmesi ve her saniye bir şey öğrenmeleri gerektiği düşüncesine katılmamasına rağmen, şüphesiz ki iyi annelerdi. Sosyolojik bir çalışmanın bulgularına göre, 1998'de anneler, 1965 ve 1975'dekilere oranla, çocuklarıyla bire bir daha çok vakit geçirmiş ve çocuklarıyla oynamak ve onları eğitmek için iki kat fazla zaman harcamışlar. İki dönemdeki annelik standartları arasındaki farklara bakınca ve modern çalışma programlarını da işin içine katınca, bu durum imkânsız bir zaman denklemi gibi görünüyor. Soğuk Savaş dönemi annelerinin favori cümlesi, "Çocuklar burada bir yerde"dir. Günümüz annesinin ise çocuğunun her saniye nerede olduğunu bilmesi ve aynı zamanda çocuğun öğretmeni, doktoru, şoförü ve gelişim psikoloğu olması bekleniyor. Annelerin, çocukların *Baby Einstein* (*Bebek Einstein*) kasedini izlemedikleri her dakika onlarla etkileşim hâlinde olması isteniyor.

Elbette yeteri kadar paranız ve şöhretiniz varsa bütün bunlar daha kolay. Douglas ve Michaels'ın kitaplarının "Meşhur Anne Enflasyonu" adlı bölümde eğlenceli bir biçimde anlattıkları gibi, kadın dergileri artık zengin ve ünlü kadınların annelik profillerine sayısız sayfa ayırıyor. Kirstie Alley'in tüm evlerini nakit parayla aldığını öğreniyoruz. Ayrıca ünlü annelerin ortak söylemi, bebek sahibi olmanın ünlü olmaktan daha önemli olduğu ve iki dadınız ve bir hizmetçiniz varken çalışan bir anne olmanın çok zor olduğu. Yok yaa! *People* dergisinin bir sayısında kapak dosyasının başlığı: "Seksi Yeni Anneler". Hikâyede temel olarak "Whitney Houston, Madonna ve süper model Niki Taylor gibi ünlü anneler için doğum sonrası depresyonun, bir seçenek olmadığından" bahsediliyor. Yazarlar ise iğneleyici yorumlar yapıyor: "Sizlerin aksine, bu kadınlar için uykusuzluk ve değişken hormonlardan mustarip olmak bir seçimdi ve onlar sadece hayır dediler."

Bu medya tasvirlerinin gülünçlüğünü fark etsek bile, hâlâ kadınların kariyer yapmaya çalıştıkları ama çocuk sahibi olduklarında çok az destek gördükleri bir dünyada yaşıyoruz. Peggy Orenstein, modern dünyayı "eski modellerin ve beklentilerin bittiği, ancak yeni fikirlerin de bölünmüş, gerçeklikten uzak ve çelişkili göründüğü yarı değişmiş bir yer" olarak tanımlıyor. Lia Macko ve Kerry Rubin, *Midlife Crisis at 30 (30 Yaş Krizi)* adlı kitapta, "Kadınların ilerlemesiyle ilgili Değişimler ile eski tip şirket yapısı ve katı toplumsal kurallar açısından Aynı Kalanlar arasındaki derin uçurum"u yaşayan genç kadınların "yankılanan ve yayılan endişe"sini açıklıyor. Çoğunluğu dışarıda çalışan Ben Nesli anneleri, bu tutarsızlıkların her biriyle muhatap olabilir. Erkek ve kadın eşittir; yoo, durun bir dakika, çocuklar kadın olarak sizin sorumluluğunuzda. Yaşayabilmek için iki maaşa gerek duyuyorsunuz; yoo, durun bir dakika, bekleyin, tek maaşla yaşamayı öğrenin. Çalışmanın size verdiği tatmin ve statüyü elinizde tutmalısınız, yoo, durun bir dakika, evde oturmak daha önemli. Bu sorunların çoğunu, depresyon ve endişeden bahsettiğim bölümde ele almamın bir nedeni var. Douglas ve Michaels'in dediği gibi, "Hem çalışan hem de evde oturan anneler, başarısız olmak zorunda."

Çalışma ya da evde oturma kararı sizin için bir kristal kadar billur olsa bile, her iki durumda da ortaya çıkan gerçeklikler, pek başa çıkılacak gibi değil. Her zaman evde oturmak istemiş olabilirsiniz ama bir bakıyorsunuz ki iki maaşınız yoksa aile olarak iki yakanız bir araya gelmiyor. Ekonomik durum sorun olmasa bile, kendinizi küçük çocuklarla birlikte her gün hapsolacağınız bir hayata hazırlıklı hissetmeyebilirsiniz. (Hadi kabul edelim, gerçekten de kim bu duruma hazırdır ki?) Eğer işe dönmeye karar verirseniz, işinize yarayan bir çalışma programı hazırlamak zor olabilir, iyi bir çocuk bakım yeri bulmak

ise daha da beter (Gücümüzün yeteceği kaliteli bir çocuk bakım evi bulmak belki de imkânsız). Orenstein'ın da dediği gibi, genç kadınlar "kişisel tercih açısından imkânsız ikilemlerin kılığına bürünen sahte işlerin ve 'seçim retoriği' hâline gelen gizli şüphelerin" sahibidir.

Tanıdığım hemen herkes bu konularda sıkıntı yaşıyor. 32 yaşındaki Amy, bir şirkette üst düzey yönetici olarak çalışıyor. Oğlu doğduktan sonra patronuna, on iki haftalık gebelik izni bitince, birkaç ay ücretsiz izne çıkıp işe döndükten sonra da yarı zamanlı çalışıp çalışamayacağını sordu. Patronu ise hayır dedi. Amy işe dönmek zorundaydı, hem de tam gün mesai yaparak. Gelgelelim, ofisine yakın olan kreş sadece bir yaşından büyük çocukları alıyor diye istifa etmeye karar verdi. Neyse ki Amy çok iyi bir elemandı, böylece patronu ertesi gün kendisini arayarak altı hafta daha ücretsiz izin, daha sonra da haftada üç gün çalışmasını teklif etti, tabii sadece yaz sonuna kadar. Amy'nin öğretmen olan annesi yazın bebeğe bakabilirdi. Daha sonra Amy yeni kreşler aramak ve mesleği için standart olan günlük on iki saatlik çalışma hayatına dönmek zorunda. Bütün bunlarla nasıl başa çıkacağı konusunda ise hiç bir fikri yok. Aslında Amy'nin çoğu kişide olmayan iki avantajı da var: üst düzey bir iş ve çocuğa bakacak bir akraba. Buna rağmen durum hâlâ karışık.

Perfect Madness (Mükemmel Delilik)'te Warner, yeni ve "adı olmayan problem"den bahsediyor: ev taksitlerini ödemekle, çocuklarını büyütmekle cebelleşen ve hükûmetin çok az destek verdiği bir ülkede yaşayan genç çiftler. Warner, çocukları dünyaya geldiğinde ücretli gebelik izninin zorunlu olduğu ve her yerde ucuz anaokullarının bulunduğu Fransa'da yaşıyordu. Fransız kültürüne göre, arada bir çocukları bebek bakıcısına bırakıp eğlenmeye gitmek, yanlış bir şey değil. Warner, anne ve babaların kendilerini sürüklenen bir

sandal gibi hissettiği ve her şeyi kendileri yaptıkları için yıprandıkları Amerika'ya dönünce, büyük bir şok yaşamış. Warner'ın kitabının alt başlığının, *Motherhood in the Age of Anxiety (Endişe Çağında Annelik)* olması tesadüf değil. Bu eleştirinin merkezinde, çelişkiler ve çocuklu annelere cazip seçeneklerin sunulmaması bulunuyor. "Her zaman seçenekleriniz olduğu öğretilirken, birden bir şeyler ters gidiyor ve yanlış seçimler yaptığınızı düşünmeye başlıyorsunuz fakat bu arada ilk aşamada verilen "seçenekler"in yanlış olduğunu görmüyorsunuz" diye yazıyor.

Warner bu sorunların çoğunun bireysellik ve eylemsizliğe bağlanabileceğini öne sürüyor: Genç kadınların "her şeyi kendimiz yapmalıyız" inancı ve hükûmet politikalarını değiştirmedeki sinikliğimiz sadece "kafamızı duvara çarpma" hissi yaratıyor. Elbette ki bütün bu düşünceler Ben Nesli kişiliğinin iki farklı yönü. İçsel öz odağımız ve siyasi harekete olan inançsızlığımız, şu iki şıktan başka bir çözüm yolu olmadığını düşünmemize yol açıyor: a) evde oturup para kazanmayı ve kariyer yapmayı bırakmak b) çalışmak ve pahalı bir kreş bulup parasını ödemek. Genç yazarlar Macko ve Rubin de aynı şeyi bulmuş: "Yaşıtlarımızın hepsi aynı konularla boğuşuyorlar, ancak daha büyük resmi görmek yerine, endişelerini içe doğru yöneltip sadece kendi yaşamlarına odaklanıyorlar. Nerede kaldı, evrensel değişimler için lobicilik yapmak!" Douglas ve Michaels, son yirmi yılda "hâkim olan sağduyu"yu şöyle özetliyor: "Bireysel anne! Çocuğunun rahatından sadece sen sorumlusun: Sorumluluk seninle duraksıyor, süper star olsan daha iyi olurdu." Yani gelmiş geçmiş en iyi çağda, gerçek dışı bir beklentiyle, çocuklarımızı hiç kimseden yardım almadan büyütmemiz arzulanıyor. Biz de buna inanıyoruz ve gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bizim neslin karşı karşıya oldu-

ğu, çözümü en mümkün sorunlardan biri olan bu konuya, sonraki bölümde devam edeceğim. Önümüzdeki on yıl içinde sistem mutlaka çökecek. Ya gittikçe daha çok kadın iş bırakacak ya da hükûmet politikaları değişecek. Ancak bu gerçekleşmeden önce, günden güne daha yorgun, hayal kırıklığına uğramış ve kızgın ebeveynler, özellikle de anneler olacak ama sayıları giderek artan babaları da unutmamak gerek; ne de olsa evde anne mutlu değilse hiç kimse mutlu değildir.

Peki, geçmişe dönmeyi ister miydik? Allah korusun! 21 yaşındaki Natalie "Bence kadınların geçmiş nesillere kıyasla daha çok imkânının olması, çok güzel bir şey. Kötü olması için tek bir neden bile düşünemiyorum" diyor. Bazı Ben Nesli kadınları, ailelerin tek maaşla geçindiği ve çocuklara annenin baktığı o basit dönemlere istek duyabilir. Ancak büyük kısmımız, o günlere dönmeyi aklından bile geçirmez. Kadınlara sadece bazı mesleklerin açık olduğunu duymayı hayal bile edemeyiz. Çocuk sahibi olmak ile kariyer yapmak arasında net bir tercih yaptığımızı hayal edemeyiz. Ve kadınlar bir şey beceremez denildiğini duymayı bile hayal edemeyiz.

Geylere ve Lezbiyenlere Karşı Tutumlar

Gençlik dizisi *The O.C.*'nin 2005'te yayınlanan bir bölümünde, aslında heteroseksüel olan 16 yaşındaki Marissa, lezbiyen bir kızla çıkmaya başlıyor. Arkadaşı Summer, bu durumu garip karşılayabilir endişesiyle ona hiç bir şey anlatmıyor. Ancak Marissa sonunda bu gerçeği itiraf ettiğinde, Summer "Ne?" diyor, ardından bir saniye düşündükten sonra "Oldukça ateşli bir kız!" diye devam ediyor.

Eşitlik konusundaki devrimden bahsederken, gey ve lezbiyenlere karşı tutumlarda meydana gelen değişimden bahsetmemek olmaz. Amerikan toplumunun son dönemlerde homo-

seksüelliği kabul etme konusunda çok geliştiğine şüphe yok; bu eğilim özellikle gençler arasında çok belirgin. Web sitemde "Diğer insanlarla ilgili farklılıklara açık olmak" konusunda hikâye gönderilmesini istediğimde cevap veren herkes, gey ve lezbiyenlere gösterilen hoşgörüden bahsetmiş. Hatta tüm bu yaygaranın içeriğini pek bilmeyen genç Cumhuriyetçiler bile... *Time* dergisinde geçenlerde yayımlanan bir makale, üniversiteli muhafazakâr Cumhuriyetçilerin, homoseksüel evlilik konusuna bariz biçimde ilgisiz kaldığını ortaya çıkardı. Amerikan nüfusunun %30'u, homoseksüel evliliği desteklerken, 18 yaşındakilerin %59'u, bu tür bir evliliği onaylıyor.

27 yaşındaki Elizabeth, muhafazakâr bir Katolik okuluna gitti, ancak lezbiyen bir çiftin oğullarına bakıcılık yaptı. "Her zaman bu durumu çok etkileyici buldum. 'Lezbiyen olup olmadıkları umurumda bile değil' diye düşünürdüm." 15 yaşındaki Megan ortaokuldayken, eşcinsel olan öğretmeni, Washington'a yaptıkları şehirler arası geziye erkek arkadaşıyla gelmiş. Okul arkadaşlarının aileleri, bu durumu yakışıksız bulmuş ve okulu aramış. "Arkadaşlarım ve ben, sorunun ne olduğunu asla anlayamadık. Eğer yanında eşcinsel arkadaşını değil de ailelerimizin yanlış olduğunu düşünmeyeceği karısını getirseydi, benim için herhangi bir farklılık olmazdı. İnsanlar homoseksüelliği büyük bir problemmiş gibi lanse ediyor, ancak iki insanın birlikte olmak istemesi, diğerlerini neden alâkadar ediyor, gerçekten anlamıyorum. Bu tıpkı ırk ya da cinsiyet gibi, kontrol edemezsiniz. O zaman başkalarını bu durumu değiştirmesi için zorlamak neden?"

Ailelerin itirazlarına rağmen, Megan'ın hikâyesi, değişimi ortaya koyuyor çünkü Megan bu konu hakkında konuşabiliyor. Öğretmenin eşcinsel olduğunu herkes biliyordu ancak erkek arkadaşını geziye getirmesinden hoşlanmadılar. Kısa bir zaman ön-

cesine kadar, eşcinsel olduğu ortaya çıkan bir öğretmen, bırakın Washington'a geziye gitmeyi, hemen kovulurdu ve başka hiçbir yerde de iş bulamazdı. Aslında benzer bir olay 1989'da Dallas'ın banliyö semtlerinde, en sevdiğim lise İngilizce öğretmenimin başına geldi. Okuldaki en iyi öğretmenlerden biri olmasına rağmen, iki yıl sonra dedikodular ayyuka çıktı ve okul yönetimi uydurma bir sebep bularak sözleşmesini yenilemedi.

Unutmayın, 1989'da eşcinsel olan önemli bir televizyon yıldızı yoktu. *Ellen*'ın eşcinsel olduğu da 1997'ye kadar ortaya çıkmadı, ancak show programında eşcinsel olduğunu açıkladığı bölüm yayınlandıktan hemen sonra, belli başlı reklam şirketleri desteklerini kesti ve Ellen, *Time* dergisine kapak oldu. Başlıkta şu yazıyordu: "Evet, Ben Eşcinselim!" (Sanki insanlar haftalık show programını sürekli erkek gömleği, pantolon askısı ve tenis ayakkabısıyla yapan bir kadının eşcinsel olduğunu anlamamış gibi.)

1997 gibi yakın bir tarihte, eşcinsel bir televizyon sunucusunun bu kadar tartışma yarattığını görmek oldukça ilginç. Ben de bu yüzden olayın tarihini biraz daha araştırdım ve asıl tarihin 1992 ya da 1993 olduğunu gördüm. (Emmy ödüllü meşhur Seinfeld dizisindeki "Gay olmanın sakıncalı bir tarafı yok" cümlesi 1993'te söylenmiş ve geniş yankı uyandırmıştı.) 1997'den sonra her şey çok hızlı değişti. 1998'de yayınlanmaya başlanan *Will ve Grace*, bir numaraya yükseldi. Bir yıl sonra ekranlarda yerini alan gençlik dizisi *Dawson's Creek*'de de eşcinsel bir karakter vardı. 2000'de *All My Children (Bütün Çocuklarım)* dizisi, ilk lezbiyen karakteri gündüz kuşağına soktu. İlginç olan şey, televizyon gündüz kuşağının yaşlı nüfusa hitap etmesiydi. Şimdi ise Ellen Degeneres, cinsel tercihinin kabul edildiği ama pek lafının geçmediği başarılı bir gündüz programı yapıyor. Durum böyle.

Ve elbette, her ne kadar şimdi unutulsa da, yayına girdiği 2003'te şaşkınlık yaratan *Queer Eye for the Straight Guy* (*Düz Herife Nonoş Bakış*) dizisini unutamayız. Çocuklar; normal erkeğin eşcinsel olana özgürce sarıldığı; zavallı normal erkek doğru yanıtları bulamaz ve mutfakta sürekli bir şeyler kırarken, eşcinsel olanın tüm cevapları bildiği bu diziyi izleyerek büyüdü. Nemlendirici kremden ise hiç bahsetmeyelim. Ana nokta: Eşcinseller sadece homoseksüel değildir, aynı zamanda çok çok etkileyicidirler.

Gençler gönderdikleri yorumlarda, aileleri hiç anlayamasa da, eşcinsellik konusunda kayıtsız bir tavırları olduğundan bahsediyor. Kuzey Carolina'lı 21 yaşındaki Lauren, anne babasına bir erkek arkadaşının iç dekorasyondan hoşlandığını anlatıyor ve ekliyor: "Eşcinsel değil, kız arkadaşı var." Babası ise kızının cinsel yönelimler konusunda bu kadar lakayıt konuşması karşısında şok geçiriyor. 28 yaşındaki Jake'in amcası eşcinsel ama ailesi, eşcinselliğini kabul etmeyi reddediyor. Jake ve nişanlısı, eşcinsel amcayı ve partnerini düğünlerine davet ettiğinde ailesi çok kızıyor. "Sonunda elime bu konu hakkında yorum yapma fırsatı geçmişti. Herkese bir insanın cinsel tercihinin benim için sorun olmadığını açıkladım. Ayrıca 48 yaşındaki amcamın partneriyle birlikte ilk kez benim düğünümde ortaya çıkmasının da beni çok memnun ettiğini belirttim" diyor Jake.

Dinî kurallara uygun yetiştirilen bazı gençler, eşcinsellerin hayat tarzlarını tuhaf buluyor. Çoğu, eşcinsellerin günahkâr olduklarını ve eşcinsellikten dönebileceklerini düşünürken, bazıları da eşcinsellerin inançlarını sorguluyor. 25 yaşındaki Abby, Virginia'nın kırsal kesiminde tutucu bir Hristiyan kasabasında büyüdü. 16 yaşındayken, Daniel adında bir genç ona kendi hikâyesini anlattı. Eşcinseldi ve erkek arkadaşıyla birlikte yaşıyordu. Ailesi durumu öğrenince Daniel'i evden at-

mıştı ve okuldaki arkadaşları da sürekli onunla uğraşıyordu. Daniel durumunu şöyle açıklamıştı: "Eğer bu bir tercihse, neden bu tercihi yapayım ki? Bu yüzden her şeyimi kaybettim." Abby, bu konuşmadan önce kilisede öğretildiği gibi eşcinselliğin gerçekten bir tercih olup olmadığını merak etmişti ama o anda içinde âdeta bir şey uyandı. "16 yaşındaki dünyam, âdeta yörüngesinden çıktı. O gün dine olan inancımı kaybettim ve insanlığın kalbini buldum."

Daniel'in deneyimi tek örnek değil. Genç eşcinseller hâlâ tacize ve toplumdan dışlanmaya maruz kalıyor. CBS televizyonunun *Class of 2000 (2000 Sınıfı)* programında konuşan 16 yaşındaki Sam Hanser, Massachusetts'deki lisesinde yaşadıklarını anlatıyor: "Bir grup insan, yanıma gelip bana türlü aptal lakaplar takardı. Bir sürü kişi benimle 'ibne' diye alay eder ve enseme bir şaplak yapıştırırlardı." CBS'nin lise öğrencileri arasında yaptığı bir ankete göre, öğrencilerin %33'ü, okullarında geylerin ve lezbiyenlerin alay konusu olduğunu ve taciz edildiklerini belirtiyor. Bu öğrencilerin içinde eşcinsel birini tanıyanların %44'ü, bu kişilere kötü davranıldığını söylüyor. Belki de bu tür bir muamele yüzünden eşcinsel ergenler, normal gençlere oranla daha çok intihara teşebbüs ediyor. Buna ek olarak Ben Nesli, geçmiş nesillerle karşılaştırıldığında, bu konuyla daha erken yüzleşiyor. Eşcinsel ergenlerle ilgilenen psikiyatrist Virginia Merritt, "Çocuklar on ya da yirmi yıl öncesine kıyasla, cinsel tercihlerini artık daha erken yaşta ifşa ediyor" diyor. CBS'nin anketine göre her üç lise son sınıf öğrencisinden ikisi, kendi döneminden eşcinsel birini tanıdığını belirtiyor.

Amerikalılar on yıl öncesine kıyasla, eşcinselliği bu kadar hoşgörüyorlarsa, neden hâlâ birçok eyelat, eşcinsel evliliğe karşı olan kanunlar çıkarıyor ya da neden hâlâ birçok insan homoseksüelliğe itiraz ediyor? Eşcinsel evliliğe kesinlikle karşı çıkanların

yetişkinler olduğunu hatırlayalım; gençler ise daha kabullenici. Ben Nesli mensupları, yaşlanıp yetişkin olduklarında, eşcinsel evliliğe inatla karşı duranların sayısında da bariz bir azalma meydana gelecek. Ayrıca günümüzde birçok kişinin eşcinsel evliliğe karşı çıkmasının nedeni, on beş yıl öncesine kadar kimsenin bu konuyu gündeme getirmemesiydi. O zamanlar geyler ve lezbiyenler, hâlâ, anti-ayrımcılık gibi temel haklar için savaşıyordu. 2003'e kadar Texas eyaletinde eşcinsel ilişki kanun dışıydı. Şimdi ise gittikçe daha çok insan eşcinsel olduğunu açıklamaya başladıkça birçok kişi bu durumdan ürktü. 22 yaşındaki Angela'nın dediğine göre, "Eşcinsel evliliğe ve bu çiftlerin çocuk evlat edinmelerine karşı çıkılmasının en önemli nedeni, çok görünür bir hâle gelmeleri. Süreci herkes için sorunsuz kılmak adına, düzenlemelerin yapılması gereken yerlerde panik hâkim."

Angela haklı, toplumda hâlâ endişe mevcut. 2002'de üniversiteden arkadaşım Carla Grayson ve lezbiyen ilişki yaşadığı eşi Adrianne Neff, Carla'nın doçent olarak çalıştığı Montana Üniversitesi'ne, evde yirmi iki aylık oğullarına bakan Adrianne de sağlık haklarından yararlanabilsin diye dilekçe yazdı. Dilekçeden dört gün sonra bir gazete haberinde, Carla ve Adrianne'nin duman dedektörünün sesiyle uyandıkları yazıyordu. Kaçmak için hemen ön kapıya koşmuşlardı ama kapı alevler içindeydi. Carla pencereye tırmanmış, Adrianne de bebeği ona verdikten sonra kendini dışarı zor atabilmişti. Yangın kundaklamaydı ve polis olayı "nefret suçu" kapsamında araştırıyordu.

Kasabada daha sonra yaşananlar, işlenen suçu affettirmese de hâlâ dikkate değerdi. Yedi yüzden fazla yöre sakini, çifte destek vermek için toplandı. Missoula Birleşik Methodist Kilisesi'nin kapısına "Kalplerinizi Açın, Zihinlerinizi Açın, Kapıları Açın" yazan bir tabela asıldı. Carla ve Adrianna, bu destek karşısında çok duygulandılar. Adrianne kalabalığa "Carla'yı ve

oğlumuzu artık tek başıma korumak durumunda olmadığımı biliyorum. Kendimi ve ailemi size emanet edeceğimi hissediyorum ve burası yaşamak için çok güzel bir yer" diye seslendi.

Bu hikâye, eşcinsellere karşı tutumun ne kadar yavaş değiştiğini gösteriyor. İnsanlar artık daha hoşgörülü olsa da ABD'de eşcinsel olmak hâlâ çok zor. Bu tür bir cinsel tercihi ailelere açıklamak eşcinselleri ürkütüyor çünkü birçok aile hoşgörülü olmasına rağmen, kendilerine ömür boyu kapısını kapatacak ebeveynler de var. Eşcinsellere karşı hâlen aleni ayrımcılık yapılıyor ve yaşadığınız romantik ilişki de normal evliliklerin aksine, kanun tarafından tanınmıyor. Eşinizin sağlık sigortasından yararlanma hakkınız olup olmadığı da yaşadığınız eyaletin kurallarına ve mesleğinize göre değişiyor. Yanlış bir bölgede haklarınız için savaşırsanız biri gelip evinizi yakabiliyor!

Yani son dönemlerde her ne kadar davranışlarda bir değişim gözlense de, bu değişim azınlıklara ve kadınlara gösterilen muameleye göre oldukça yetersiz. Ben Nesli eşcinselleri, eşcinsel olmayan yaşıtlarına kıyasla hâlâ çok fazla şey için mücadele ediyor. Ancak daha hoşgörülü ve fırsatlarla dolu bir dünya yaratmak için el ele çalışacağımız günler de gelecek. Bu konuyla ilgili ne düşünürseniz düşünün, tarih nehri eşitliğe doğru akıyor.

8. BÖLÜM

Kendi Bilgimize Başvuralım: İş Dünyasının Geleceği ve Gençlerin Geleceği

Ve işte dışarıdan genel görünüş: Ben Nesli, tüm nesillerden daha çok öz saygıya sahip, ancak aynı zamanda en çok depresyon da bu nesilde var. Çok daha özgür ve eşit olmamıza rağmen, hayata çok daha olumsuz bakıyoruz. Rüyalarımızın peşinden koşmak istiyoruz ama endişelerimizden de kurtulamıyoruz. Son dönemde yapılan bir ankette lise son sınıf öğrencilerinin %53'ü, günümüzde yetişkinliğin, ailelerinin dönemine oranla çok daha zor olduğunu söylüyor.

Ben Nesli'nin ilk dalgası, çocukken bulmayı beklediğinden çok daha farklı bir dünyayla karşılaştı. Gençliğimizin mesajları her zaman çok iyimserdi: Her şey olabilirsin. Sadece kendin ol. Hep düşlerini izle. Alan Greenspan'ın deyişiyle, yetiştiriliş tarzımız mantıksız bir biçimde çoşkuluydu. Mantıksızdı, çünkü yetişkinliğe erdiğimizde kendimizi yalnız, üniversiteden kabul alamamış, sıkıcı bir işe saplanıp kalmış ve ev taksitlerini ödemekten aciz bir hâlde buluyorduk. Tıpkı 1990'ların sonundaki

"nokta kom"lu ekonomi gibi... Ben Nesli'nde yetişkin olunca, yüksek beklenti kabarcıkları bir bir patlıyor. Önceki nesillerin de benzer sorunlarla mücadele etmelerine rağmen, Ben Nesli, kıtlık zamanı bolluk istemeye alıştırıldı. 1980'lerdeki bir *Talking Heads* şarkısında, zengin bir adam "Buraya nasıl geldim?" diye merak ediyor. Sanki tüm zenginliğini nasıl elde ettiğini bilmiyormuş gibi, "Bu benim güzel evim değil, bu benim güzel karım değil!" diyor. Ben Nesli ise tam tersini hissediyor, "Benim güzel evim nerede? Benim güzel karım nerede?" diye soruyor. (Ve tabii "Benim dolgun ücretli işim ve şanım şöhretim nerede?") Umutlar ve gerçekler arasındaki boşluk, uçsuz bucaksız bir hayal kırıklığı uçurumuna dönüştü.

Son on yılda, özellikle ergenlerin davranışlarıyla ilgili güzel haberler alındı. 2003'te gençlerin %17'si, ciddi bir biçimde intihar etmeyi düşündüğünü söylese de 1991'deki dehşete düşüren %29'luk orana göre ciddi bir düşme vardı. Ergen hamileliği büyük oranda azaldı: 15 ile 17 yaş arası doğum sayısı, 1991'den 2003'e %42 oranında azaldı. Yine bu yaş gruplarında kürtaj oranı da düştü. Erkeklerin başı çektiği şiddet içerikli suç oranı 1992 ve 2002 yılları arasında %35 oranında düştü. Çok daha az sayıda ergen, okula silah götürdüğünü söyledi. Her ne kadar lise öğrencilerinin %33'ü, geçen yıl fiziksel kavgaya katıldığını belirtse de bu oran 1991'den bu yana %43 azaldı. Hatta gençler arasında alkol tüketimi bile geriledi.

Ancak belki de tüm bu cesaret verici eğilimler, kültürümüzdeki herhangi bir sistematik değişimden değil, gençlerin kendisinden kaynaklanıyor. *Freakomics* (*Görünmeyen Ekonomi: Dünya Gerçekte Nasıl İşliyor?*) kitabının ortaya koyduğu gibi, 1990'larda suç işleme oranında meydana gelen düşüş, çok şaşırtıcı bir nedene bağlanabilir: Kürtaj! Kürtaj, 1973'te yurt çapında yasallaştı! Bu tarihten sonra milyonlarca isten-

meyen çocuk dünyaya gelmedi. Hepsi de istenmeyen ve muhtemelen fakir olan bu çocuklar, ergenlik ve yetişkinlik döneminde suç işleyebilirdi. Yine bu çocuklar kavgaya karışma, silah taşıma ve alkol içme konusunda da potansiyel olarak önde olabilirdi. İçlerindeki genç kızlar, hemen hamile kalabilirdi.* Ama bunların hiçbirisi olmadı çünkü bu çocuklar asla doğmadılar. Günümüz ergenleri çoğunlukla planlı ve istenen bebekler olduğu için, 1990'ların başında yaşanan gelişmeler, Amerikan kültürüne mal edilemez.

Geleceği Tahmin Etmenin Hassas Sanatı

Ben Nesli'nden gelecekte ne bekleyebiliriz? Bu neslin en genç mensupları hâlâ ortaokulda olduğu için, gelecekle ilgili birçok tahminde bulunabiliriz. Önümüzdeki birkaç yıl içinde daha çok Ben Nesli mensubu erişkinliğe ulaştıkça, yüksek beklentileri ve modern dünyanın acı gerçekleri birbiriyle çarpışacak. Yirmili yaşlardaki gençler, gün geçtikçe seçtikleri mesleği yapamadıkları, iş kapasiteleri eleştirildiği ve ev almaya güçleri yetmediği için hayal kırıklığına uğrayacak. Bütün bunlar daha çok endişe, depresyon ve şikâyete sebep olacak. Eski nesiller bu durumu gençlerin sızlanması olarak algılayacak ama istedikleri her şeyi yapabileceklerini söyledikleri çocuklardan, birer cana-

* 15-17 yaşları arasında hamile kalıp anne olan ergenlerin evlenmeden ve babayla dengelenmiş bir aile kurmadan doğurdukları çocukların daha fazla şiddete temayül edebilecekleri doğru olabilir. Ama kürtaj gibi hem bedene hem de ruh sağlığına zarar veren bir metotla bu doğumları engellemek, kendi gemilerini yakan Kral Pyrus'un zaferine benziyor. Bu çocukların asıl sorunu, doğmuş olmaları değil, aile yapısı yıkıldığı için dengeli bir ebeveyn koruması ve şefkati altında olmamalarıdır. Bizim görüşümüze göre, kürtajın serbest bırakılması, yangının geçici olarak azalmasına benziyor. Asıl sorun olan aile müessesesinin yıkılma tehlikesi devam ettikçe suçlu ve problemli gençlerin oranı değişiklik gösterse de bu süreç maalesef devam edecektir (Psikiyatr Dr. Mustafa Merter, Türkiye Benötesi Psikolojisi Derneği Başkanı, kürtajın serbest bırakılmasının toplumdaki suç oranına yansıması meselesi hakkındaki 10.02. 2009 tarihli sözlü değerlendirmesinden alıntılanmıştır.)

var yarattıklarını bilmeleri gerekiyor. Daha çok işveren, genç çalışanlarının iş tatmini ve erken terfi arzuladığının farkına varacak. *Associated Press*'de yayınlanan bir makalede, şimdiki neslin gençleri "İddialı Nesil" olarak adlandırılıyor ve makalede gençlerin, "hemen şimdi" bir yerlere varmak istediğinden bahsediliyor. İşverenlerin çoğu, Ben Nesli'nin ikinci dalga mensupları üniversiteden mezun olup iş dünyasına atılınca bu eğilimin bütün diğer iş kollarında da devam edeceğini öne sürüyor.

Ben Nesli ırk, erkek, kadın ve eşcinseller arasındaki eşitlik değişimine devam edecek. Ülke giderek daha renk körü bir hâle gelecek -böylece ırkçılık azalabilecek- ancak diğer yandan da olumlu eylem programlarının sayısında düşüş yaşanacak. Irkçılık, eskiden olduğu gibi siyaha karşı beyaz adam boyutundan çıkacağı için çok daha karmaşık bir hâl alacak. Latin kökenliler, ülke nüfusunun her ne kadar küçük bir yüzdesini oluştursalar da şimdiden Amerika'daki en kalabalık azınlık grubu. Ve tabii Asyalılar da... Üniversitelerde ve meslek hayatında çok sayıda Asyalı var. Farklı ırklardan gelen anne babaların çocukları, çok ırklı oluyor ve bu gençlerin asıl kökenini belirlemek de gittikçe zorlaşıyor. Çoklu ırk kimliğiyle doğan çocuk sayısı arttıkça kişinin mensup olduğu ırk da önemsiz bir hâl alacak. Bir ya da iki yüzyıl sonra golfçü Tiger Woods istisna değil, kaide olabilir.

Gençler, eşcinsellik konusunda yaşlılara kıyasla daha hoşgörülü olduğu için, otuz kırk yıl içinde eşcinsel evlilikle ilgili reformlar yapılabilir. Eşcinseller, Amerikan toplumunun genel geçer yaşam biçimine çok yaklaşacak ve yeni kimlikleri kabul edilmeye başlandığında da sırlarını açığa çıkaracaklar. Gençlerin eşcinselliğe olan hoşgörüsü, yaşlanmaya başladıklarında da geçmeyecek ve ellili yaşlardakiler, otuz kırk yıl içinde eşcinselleri kabullenecekler.

Kadınlar üniversiteden mezun olmaya ve iş hayatında yerlerini almaya devam edecekler. Kadınların iş alanları, eşyalardan ziyade insanlar olacak. Çünkü doktorlar, avukatlar ve politikacılar hep insanlarla çalışıyor ve kadınlar, gelecek on ya da yirmi yıl içinde, bu alanlarda egemenlik sağlayacaklar. Erkekler ise mühendislik ve fizik gibi alanlara ilgi gösterecekler.

Ben Nesli, çocuk sahibi olmak için çok hevesli. 2003'te üniversite birinci sınıf öğrencilerinin %73'ü, "aile sahibi olmayı" önemli bir hedef olarak gösterirken, 1977'de Patlama Nesli öğrencilerinin sadece %59'u, aileyi hayat gayesi olarak belirlemiş. Gençlerin kariyer tutkularına, uygun fiyatlı kreşlerin azlığına, barınma ve sağlık sigortası gibi çocukla ilintili giderlerin fazlalığına bakacak olursak gençlerin aile hedefine ulaşıp ulaşamayacakları henüz net değil. Ben Nesli'nin ideallerinin ve gerçeklerin çatıştığı bu konu bile, bu nesli öfke ve tatminsizliğe sürüklüyor. Gün geçtikçe daha çok genç, anne ve baba olmak istiyor, ancak çocuk sahibi olup orta sınıf bir hayatı sürdüremeyecekleri gerçeğiyle yüzleşiyor. Çocuğu olanlar ise evde çocuk bakıcılığı yapmak için kendilerini hazır hissetmiyor. Her bin üniversite öğrencisinden sadece birinin "ev hanımlığı"nı kariyer olarak seçmeyi düşündüğünü göz önüne alırsak Ben Nesli'nin çoğu, hiç hesapta yokken kendisini evde otururken bulacak.

ABD, çocuk bakımıyla ilgili daha iyi bir sistem geliştirmezse, kadınlar çocuk doğurmaktan vazgeçecek gibi görünüyor. Eğer bu olursa, Avrupa ve Japonya'nın başına gelen nüfus azlığı problemi Amerika'nın da kapısını çalacak. Sosyal güvenlik sistemi çökecek ve ekonomi bozulacak. Nüfusun ideolojisi de değişebilir, hatta belki gerçekleşeceğini tahmin ettiğim bazı akımlar sona erebilir. Tutucu dinci gruplardaki kadınlar, diğerlerinden daha çok çocuk sahibi olmaya başlarsa, ülkenin siyasi eğilimleri kaymaya başlayacak. Her ne kadar gençler eşcinsel hakları ve

ırklar arası ilişki gibi toplumsal konularda daha liberal bir tutum sergileseler de bu kayma belki de çoktan başlamıştır.

Peki ya Ben Nesli'nin çocukları nasıl olacak? Bu aslında uzak geleceğe dair bir soru değil çünkü neslin ilk dalga mensupları, şu an 25 ila 35 yaşları arasındalar. Ben Nesli'nin kendi ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tarzını benimseyip benimsemediğini söylemek zor ama benimsemiş gibi görünüyorlar. Bunun bir sonucu olarak gelecek neslin çok daha kendine odaklı olacağını söyleyebiliriz. Zamanla daha çok ebeveyn, çocukların kötü davranışlarına sınır getirerek, daha çok disiplin kullanabilir. Bugünün ve geleceğin çocuklarını şekillendirecek diğer bir yönelim ise genç ailelerin düşük standartlarının olacağı gerçeği. Cep yakan ev fiyatları ve çocuk bakım giderleri yüzünden daha az sayıda çocuk, kaliteli bir kreşe gidebilecek ya da kendi evinin bahçesinde oynayabilecek. Aileler büyük evler alamayacakları ve okul taksitlerini karşılamakta zorlanacakları için, gelecek neslin çocuklarının daha az kardeşi olacak. Ekonomik baskılar insanları sınıflandırdığı için, zengin ve fakir çocuklar arasında gittikçe artan bir uçurum meydana gelecek.

İşverenler İçin

Gençlerle çalışan işverenler için nesil farklılıkları ne ifade ediyor? İlk adım Ben Nesli'ni anlamaya çalışmak ve genç çalışanların hayata bakışlarının çok daha farklı olduğunu sezebilmektir. Ben Nesli'ni şekillendiren çocukluk yılları, yaşlı neslinkinden çok daha farklıydı. Hiç kimseyi içinde bulunduğu kültürün özelliklerini aldı diye suçlayamazsınız. Ben Nesli'nin davranışlarının yanlış değil, farklı olduğunu idrak edin. Yaşananları onların bakış açısından görmeye çalışmak bile işe yarayacak. En azından belli başlı bazı olaylarda çalışanlarınızın kaç yaşında olduklarını düşünün ama

kimseye, bir mesai arkadaşımın bana zamanında sorduğu gibi, JFK vurulduğunda nerede olduğunu sormayın (Cevap: Daha doğmama sekiz yıl vardı). 1980'lerde doğanlar, yakında genç çalışan işgücünü oluşturacaklar. Çoğu Ronald Reagan'nın başkanlığını, SSCB'yi ve Michael Jackson'un siyahî olduğu günleri hatırlamayacak.

Bazı gençler çalışma hayatına atılırken, işin ehli olduklarını düşünüyor ve yükselmeyi hemen hak ettiklerine inanıyor. AP ajansının "İddialı Nesil" makalesinde bu neslin "maaş, iş esnekliği ve sorumluluklar konusunda insanı şaşkınlığa uğratan bir beklenti" içinde olduğundan bahsediliyor. Perkins Restoranları'nın bayi danışmanlarından Mike Amos, "İşe girdikleri ilk haftada, yirmi otuz yıldır aynı yerde olan deneyimli çalışanların haklarına sahip olmak istiyorlar" diyor. Bu durum öz saygı hareketinin doğal bir sonucu, ancak bir işveren olarak genç çalışanınızın yetiştiriliş tarzını değiştirmeniz çok zor. Gençlere başarının ve ayrıcalıkların bir gecede kazanılmayacağını anlatmaya hazırlıklı olun. Bu durumun hayal kırıklığı yarattığını bildiğinizi ama iş hayatının böyle olduğunu da eklemeyi ihmal etmeyin. Sabrınız ve anlayışınız işe yarayacaktır. İş yeri danışmanı Eric Chester "Bu tür bir konuşmaya ayıracak zamanı olmayan müdürlerin dönüp dolaşıp aynı soruna saplanacaklarını söylüyor." İşverenlerin %60'ının iş yerinde nesiller arası gerilim olduğunu söylemesi hiç şaşırtmıyor.

Yapabileceğiniz en iyi şey, bu neslin "şımarık" olmadığının ve hiçbir şeye kolay ulaşamadığının farkına varmak olacaktır. Ben Nesli çocuğu, özel olduğunu düşünerek anne ve babasına bağımlı olarak büyüdü, ancak yetişkinliğe adım attığında beklentiler ile gerçek dünyanın birbirinden çok farklı olduğu gerçeğiyle yüzleşti. "Ah zavallı bebekler!" demeden önce, büyük beklentilerimiz olmasa bile şişirilmiş ev fiyatlarını, aşırı rekabetçi

eğitim pazarındaki okul ücretlerini ve iyi iş bulmanın zorluğunu bir düşünün. Bu durumu anlayan bir patron, genç çalışanlarıyla çok daha kolay iletişim kurabilir. Gençler bir günde değişemezler, onları azarlamanız da iyi sonuçlar doğurmayacak.

O zaman genç çalışanlardan tam olarak ne bekleyebilirsiniz? Çok çalışacaklardır, hatta överseniz ve takdir ederseniz daha da çok çalışırlar. Övgü ve takdir elbette her nesilde işe yarar, ancak Ben Nesli için çok daha yaşamsal bir öneme sahip, çünkü Ben Nesli aşırı övgüyle büyüdü. Bu nesil sorumluluk duygusu ile motive olmaz; çok çalışmak kendi içinde bir erdem değildir, ancak onları toplumda diğerlerinden ayırıyorsa o zaman uğraşmaya değer. Açık sözlüdürler, hassas ya da gizli olduğunu düşündüğünüz bilgileri paylaşırken huzursuz olurlar. Belirsiz değil, doğrudan olmaya değer verirler. Otoriteye karşı otomatik bir saygıları yoktur ve bir şeyleri geliştireceğini düşünürlerse öneride bulunmaktan kaçınmazlar. Saygılarını şirketteki pozisyonunuz sayesinde değil, hak ederek kazanabilirsiniz. AP'nin makalesi için röportaj yapılan, bir tiyatro salonunun insan kaynakları müdürü John Spano, şöyle diyor: "Eğer gençlerin bilet gişesinde durup gülümsemesini istiyorsanız bunun neden gerekli olduğunu anlatana kadar, dediğinizi yapmayacaklardır." Elbette bu durum ne yaptığını bilmek isteyen ve övgü bekleyen üniversite mezunu gençler için çok daha geçerli.

Genç çalışanlarınız yaşayarak öğrenecekler. İnternetle ve grup çalışmalarının yapıldığı sınıflarda büyüyen gençler, uzun ve sıkıcı konferanslarda öylece oturup dinlemeye alışkın değiller. Eğer interaktif değillerse eğitim seminerlerinde uykuları gelecek. Hem televizyonla, hem de bilgisayarla büyüyen bir nesil oldukları için, video gösterilerinin ve slaytların olduğu sunumlar ilgilerini çeker. Hatta kendilerini bir gösteriye dahil eder ya da ufak bir rol verirseniz ilgileri daha da artar. Bire bir

eğitimler Sokratik* ve görev odaklı olmalıdır. Sadece bir şeyi göstermekle yetinmeyin, denemelerine izin verin.

Genç çalışanlarınızın çok esnek ve farklılıklara alışık olduğunu göreceksiniz. Farklı bir kültürden ya da etnik kökenden olan bir müşterinizi karşılama işini, genç bir çalışan çok iyi kotaracaktır. Günümüz gençliğinin farklı geçmişlerden gelen dostları ve sınıf arkadaşları var, farklı tarzlarda müzik dinliyorlar ve tıpkı eski neslin pastırma ve yumurta yemesi gibi, dünya mutfaklarının yiyeceklerini tüketiyorlar. Diğer yandan, gençlerin yaşlılarla anlaşma konusunda tavsiyeye gereksinimi olabilir. Gençler arkadaşça ya da gayriresmî davrandıklarında, saygısız olarak algılanabilirler. Bazı genç elemanların yaşlı çalışanlarla konuşurken "bey" ve "hanım" demeyi ve biraz daha resmî olmayı öğrenmeleri gerekiyor.

Bugünün gençleri, esnek çalışma programını ve bağımsız olmayı çok seviyor. Mikroyönetim** biçiminde çok verimli olamıyorlar ve katı çalışma programlarını da sıkıcı buluyorlar. Ayrıca iş yerinde gündelik kıyafetlerle daha rahat ettikleri söylenebilir. Ben Nesli, kendi istediğini yapmayı seviyor ve iş yerinin de bunu takdir etmesini istiyor. *Generations at Work (Kuşaklar İş başında)* kitabının iş görüşmesi esnasında işverenlere tavsiyesi, "Bir hayatınızın olmasını istiyoruz" cümlesini en az üç kere tekrarlamaları. "Çalışmak için çalışmanın", bu nesil üzerinde vurucu bir etkisi yok, yine de "eğlenceli" bir iş yerinde çalışmaya daha hevesli olabilirler.

Bu neslin olumsuz yönlerinden biri de eleştiriye pek açık olmamaları. Okullardaki öz saygı, inanç sistemi ve ailelerin tu-

* Sokratik eğitim yöntemi soru cevap şeklindedir, anlatmak yerine bul durmaya dayanır (ç.n.)

** mikroyönetim: Patron ya da idarecinin, iş hacmi büyüdüğünde bile, en küçük ayrıntılara kadar her konuda son kararı vermek istediği yönetim şekli (ç.n.)

tumları, gençlerin pozitif bireysel düşüncelerini her şeyin üstünde tutmalarına neden oldu. Kimi Ben Nesli mensupları, öğretmenlerin öğrenci hatalarını düzeltmedikleri okullara giderken, kimilerine de aileleri, her istediklerini yapabileceklerini söylüyordu. Önemli olduklarını hissetmeye ve yaptıkları işin övülmesine alışkınlar. Yaptıkları işi eleştirmek istediğinizde, önce olumlu birkaç şey söyleyin ve eleştirinizin arkasında yatan nedeni açıklayın. Kendilerini savunurlarsa şaşırmayın. Karşılığında savunmaya geçmezseniz ve sadece neden yanlış olduğunu söyleyip yolunuza devam ederseniz daha iyi olur. Zamanla genç çalışanlar da eleştirilmeye alışacaklar, sadece alışkın olmadıkları için biraz uzun zaman alabilir.

Bu nesil tutkulu, hatta bazen çılgıncasına tutkulu... Gençlerin iyimserliği, teknolojinin sağladığı imkânlarla birleşince giderek sabırsız olmaya başlıyorlar. Bazı genç çalışanlar, beş yıl içinde üst düzey müdür olacağını düşünebilir. Belki de birkaç yıldır çalışan başka birinin, kariyer yokuşunun basamaklarını tırmanma süresinin, beş yıl kadar az olmayacağını anlatmasında yarar var. Bu durum özellikle kalifiye gençler için daha geçerli çünkü bu insanlar gelecekleriyle ilgili yüksek hayaller kurmaya yöneltildiler. Bazı genç çalışanlar da çalıştıkları yerin geçici olduğunu, çok yakında sahnede olacaklarını, senaryolarını satacaklarını ya da Amerikan İdolü hâline geleceklerini düşünüyor. Tasalanmayın, er ya da geç istifa etmemeleri gerektiğini anlayacaklar. Bazıları da kesin bir şeye karar vermeden önce, farklı sektörlerde şansını deneyecek. Bunun en önemli nedenlerinden biri, gençleri yirmili yaşlarını kariyere ve ilişkilere bağlı hissetmeden harcamaya ve farklı seçenekleri denemeye sürükleyen "Büyüyemeyenler Fenomeni." Ancak eğer eşsiz yeteneklerinin değer gördüğünü hissederlerse bir işte uzun süre çalışırlar.

Maaşın bu nesil için ne kadar önemli olduğunun farkına varın. Elbette her nesil paraya önem verir, ancak bugünün gençleri enflasyonu geride bırakan emlak piyasasında ev alabilmek için, dik bir yokuşu tırmanmak zorunda. İki maaşlı çiftler bile, birçok şehirde ev bulmaya çalışırken zorlanıyor. Buna bir de artan sağlık masrafları, çocuk bakım giderleri ve dudak uçuklatan okul fiyatlarını ekleyin. Gençlerin ekonomik durumu çok belirsiz. Bir gencin sinirini hiçbirşey, günümüzdeki ekonomik durumu anlamayan ve paramızı lüks için harcadığımızı söyleyen yaşça büyük birinden daha çok bozamaz. Bir fakülte toplantısında, yaşı büyük bir profesörün yeni başlayan biri için yıllık 50.000 doların fazla olduğunu söylemesini unutamıyorum. Belki de kendi evini kırk yıl önce aldığı için, bu parayla artık San Diego'da iki yatak odalı bir daire bile alınamayacağı gerçeğinden habersizdir. Ben Nesli'nin daha maddeci olduğu gerçeği bir yana, günlük gereksinimlerini bile karşılamakta zorlandığı bir gerçek.

Genç bir çalışanı işe alırken öne süreceğiniz en cazip şey, bazı avantajlar olacaktır. Sağlık sigortası yapan bir iş bulmak çok zor. Genç bir çalışan için ayda 500 dolar sağlık sigortası taksiti ödeyeceğini ve doktora gitmek için de dört ay beklemesi gerektiğini öğrenmekten daha moral bozucu bir şey olamaz. Sağlık sigortası yapan bir iş yerini bırakmak çok zor olacaktır. Bu neslin bireylerini düşünürsek emeklilik planları da onlar için son derece cazip olabilir. Ben Nesli, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun kendilerini desteklemeyeceğini tahmin ediyor, bu yüzden de kendi başının çaresine bakmak istiyor. Bu kadar çok çift maaşlı aile varken evde günlük bakım, esnek çalışma saatleri, evden çalışma seçenekleri ve doğum izni gibi düzenlemelerle çalışanlarınızı elinizde tutabilirsiniz. Bu gibi reformları 1990'larda hayata geçirmiş olan Hewlett-Packard, işten ay-

rılma oranı en düşük işletmelerden biri. Bu tür programlara ilgi giderek artıyor, artmaya da devam edecek. Çünkü kadınlar üniversite mezunu iş gücünün çok büyük bir yüzdesini oluşturuyor (Üniversite mezunlarının %57'si kadın). Çocuğu olmayan gençler için bile, esnek çalışma saatleri çok etkili bir motivasyon aracı. İşlerini bir an önce bitirmeye gönüllü olacaklar, şehre gelen arkadaşlarını görmek için öğle yemeğinde biraz uzun kalmışlar, kime ne?

Genç bayan çalışanlarınızın önceki nesil kadınlardan çok daha farklı bir topraktan olduğunu çoktan fark etmişsinizdir. En az işe aldığınız erkekler kadar kendine güvenli ve iddialı olmalarına rağmen, bazı açılardan da erkeklerden farklılar. Örneğin, son yıllarda feminen görünüme yönelik kültürel talep oldukça arttı. Kadınlar artık erkekler gibi küfürlü ve yüz kızartıcı biçimde konuşmuyor, cinsiyet farkı hâlâ geçerliliğini koruyor (Kadınlar erkeklerin yaptığı gibi arkadaşlarına "hıyar herif" diye seslenmiyor). Diğer bir açıdan bakacak olursak, erkekler de artık yemek pişirmeyi veya ev dekorasyonuyla ilgilenmeyi saçma bulmuyor, hatta metroseksüel olanlar, modayla bile ilgileniyor. Cinsiyet, bu nesil için çok değişken bir kavram.

Ekonomik nedenlerden ötürü çift maaş sahibi olmak, bu nesil için âdeta zorunlu olacak. Çocuğu olan anneler de doğum izinleri bittikten sonra, işlerine geri dönecekler. Ancak çoğu kadın çocuk sahibi olduktan sonra yarı zamanlı çalışmayı talep edebilir, o yüzden bu duruma hazırlıklı olun. Önümüzdeki birkaç yıl içinde yeni babalardan da böyle istekler duyarsanız şaşırmayın. Erkekler çocuk bakımı konusunda artık çok daha ilgililer. Çoğu da günde 12 saat çalışarak çocuğunu özlemek istemiyor. Daha fazla sayıda kadın üniversite mezunu oldukça karısından daha az kazanan erkeklerin sayısı da artacak. Kreşler genel olarak 17.30 ya da 18.00 civarında kapanı-

yor, bakıcılar da bu vakitlerde evlerine dönüyor. Bu nedenle mesai saati bitiminden sonraya sarkan iş toplantıları, eşler arasında telaşlı telefon konuşmalarına ve gerginliğe neden olacak. Müdürler hâlâ geç vakitlerde toplantı yapmak isteyebilirler ama alacakları tepkinin de farkına varmalılar.

Pazarlamacılar ve Girişimciler

Pazarlamacılar ve satış elemanları, Ben Nesli'nin kendisine çok fazla odaklandığını biliyor. Açıklayacak olursak, bu nesil kişisel isteklerini karşılayan ve kendisini bir birey olarak açıklamasına izin veren ürünlerle ilgileniyor. Ben Nesli bireyleri, aynı zamanda hayatta başarılı olma konusunda çok endişeli. Gençlerin üniversiteye girmesine yardım edecek ürünlerin bulunduğu pazar, giderek büyüyor. Genç bir kadın, hem şık hem de profesyonel bir ortama uygun olan giyim tarzını konu alan bir reklama ilgi gösterebilir. Kadınlar için bu dengeyi tutturmak hâlâ zor, bu yüzden birçok kadın iş görüşmesine ya da üniversiteye giriş mülakatına giderken sıkıntı yaşıyor. Televizyon ve filmler bu gibi ortamlara uygun giyinme konusunda kafalarını karıştırıyor çünkü ekranlarda profesyonel hayattaki kadınları sürekli göğüs ve bacak dekolteli kıyafetler içinde izliyoruz. Bu konuda kardeşçe tavsiyede bulunan bir reklam, hoş karşılanır.

Gençler ayrıca kariyer planlarıyla ilgili tavsiyelere de açlar. On yıl önce yaşam koçu diye bir kavram duyanınız oldu mu? *My Guidewire* gibi şirketler "İşinizde mutlu musunuz?", "Günü kurtarmaktansa başarıya koşmayı istemez misiniz?" gibi sorular soruyorlar ve "rekabette avantaj" sağlamanıza yardım edeceklerine söz veriyorlar. Elbette aylık bir ücret karşılığında. Her geçen gün daha çok sayıda genç, üniversiteden ilk işe geçmeyi zor bulurken ya da işinden memnun değilken, bu pazarın büyüyeceğini söyleyebiliriz. Daha çok sayıda öğrenci, işlet-

me ve psikoloji bölümlerinden mezun oldukça çoğu genç de yeteneklerini kullanabileceği bir iş bulmaya yardım eden şirketlere, severek para ödeyecekler.

İlk evlilik yaşının yükselmesi ve gençlerin uzun çalışma saatleri yüzünden, internetteki çöpçatan hizmeti ve "hızlı flört" toplantıları popülerliğini koruyacağa benziyor.

İnsanları bazı karakter özelliklerine göre eşleştiren hizmetler, aday havuzundan birbiriyle uyuşanları daha kısa sürede bulacağı için, zamandan tasarruf ettiriyor. Bekârları hedef alan ürünler de ayrıca iyi birer yatırım. Tek kişilik paketlerdeki market ürünleri iyi satabilir. Yalnız yaşayan kişiler, yarım somun ekmeğin küflenmesinden ya da yarım kalıp peynirin buzdolabının içinde yaşamayı öğrenmesinden bıkmış durumda. İki kişilik paket salataya olan talep, bu tarz ürünlerin piyasaya çıkma vaktinin geldiğini gösteriyor. Paketli salata, meşgul bir kişiyi marulun başını koparmaktan ve yeterli ölçüde salata yapmaya çalışmaktan kurtarıyor. Aynı zamanda alışveriş harcamalarında kâr etmenizi de da sağlıyor. Bu pazara geçebilen diğer ürünler de iyi bir satış oranı yakalayacak.

Birlikteliklerden tek gecelik ilişkilere geçildiği şu günlerde, güzellik ve bakım ürünleri pazarı da büyümeye devam edecek. Ne de olsa Paris Hilton bize "ateşli" olmanın en iyi son olacağını öğretiyor. Kadınlar ve erkekler cinselliği çağrıştıran kıyafet ve ürünlere âdeta hücum edecekler. Estetik cerrahîde güzellik standartları erişilemez mükemmelliğe yükseldiği için, rağbet görmeye devam edecek.

En çok bilinen gerçeklerden biri de gençlerin lükse harcayacak parasının pek kalmamasıdır; böylece bazı ürünler piyasada azalırken diğerleri artıyor. Barınma, sağlık sigortası ve çocuk bakım masrafları, geriye keyfiyen harcamak için çok az

para bırakıyor. Ev fiyatları biraz düşse bile gençler ancak vergi kesilmemiş maaşlarının %40'ını vererek ipotekli konut finansman sistemiyle ev alabilirler. Bu sistem devam ettiği sürece, daha az insan yüklü taksitleri ödeyebilecek. İnsanlar, artan çocuk bakımı talebi ve kreşlerin el yakan fiyatları yüzünden, evde çocuk bakımını ya da dadı tutmayı daha kazançlı bulacak. Ayrıca birçok araştırmanın faydalarını kanıtladığı anaokulları da ilgi görmeye devam edecek. Aileler en iyi okullara girmek amacıyla yaşanan rekabetin farkına vardığından, eğitim ürünlerine olan talep de artacak.

Önümüzdeki on yıl içinde, belli bir yaş grubunu hedefleyen piyasa analizcileri, 1988 ve 1991 yılları arasında doğanların, çok iyi bir yatırım olacağını bilmeli. Bu grup yirmi yıllık sürede oluşan en kalabalık dört yıllık topluluk, çünkü doğum oranı bu süre içinde hızla artarak 1990'da zirveye ulaştı. Ancak daha sonra düşüşe geçti. Bu da bizim bebek patlamamızdı. Bu grup, birkaç yıl içinde üniversiteye ve çalışma hayatına girince, kültürümüz üzerinde normalden daha büyük bir etki bırakacak. Bıraktıkları etki, Patlama mensubu anne ve babaları kadar derin olamayacak ama yine de kayda değer.

Buradan Nereye Gidiyoruz?

Neslimin çoğu insanı gibi ben de değişiklik talep etmenin hemen her şeyi değiştireceğinden şüpheliyim. Ancak Ben Nesli'nin ve gelecek diğer nesillerin hayatlarında önemli değişiklikler yapacak üç tane durum var. Birincisinin herhangi bir maliyeti olmayacak, hatta para bile artırabilir; diğerinin üniversitelere biraz masrafı olabilir ama öğrencilerin çok yararına olacak. Sonuncusunun maliyeti ise değişkenlik gösterebilir ancak en pahalı değişiklikler bile kendi masrafını çıkarır.

Öz saygı Hareketine ve Gerçek Dışı Vecizelere Bir Son Verin

Sizi tanımlayan özünüz değil, ortaya koyduğunuzdur.

– *Batman Başlıyor*, 2005

Değiştirmemiz gereken ilk şey, öz saygı takıntısından vazgeçmek olacak. Öz saygı hareketi, psikolojisi düzgün ve mutlu çocuklar yetiştirmek yerine, küçük bir narsist çocuk ordusu yarattı. Öz saygı programları okullardan kaldırılmalı. Bir çocuğun sırf programa katıldı diye "özel" olduğunu duyması ya da "ödül" kazanması faydalı bir şey değil. Yapılan onlarca araştırmanın ortaya koyduğu gibi öz saygı, çocukların yüksek not almalarını ya da iyi birer insan olmalarını sağlamıyor. Daha kötüsü, çocukları benmerkezci yaptığı için, aslında onlara zarar veriyor. Hiçbir sebep yokken yapılan övgü, şişirilmiş bir egodan başka bir şey yaratmaz. Okulun amacı, çocuklara bir şeyler öğretmektir, kendilerini sürekli iyi hissetmelerini sağlamak değil.

Bu hareketin diğer bir yönü, çocukların öz saygıları incinmesin diye, öğretmenlerin çocukların hatalarını düzeltmemeleri. Bu son derece yanlış bir yönlendirme, çocuklar hataları düzeltilirse öğrenirler. Öz saygıları, asıl bir hatayı yıllarca tekrarladıklarını ve hayata hazır olmadıklarını anladıklarında incinir. Eğitim profesörü Muaren Stout, "Nasıl düşüneceklerini bilen eğitimli bireyler yerine, hislerini anlama konusunda uzmanlaşmış kişiler yetiştirme tehlikesiyle karşı karşıyayız. Çocuklar gerçek yeteneklerini geliştirdiğinde ve bir şeyler öğrendiğinde, kendinden memnun olacaklar. Çocukların ayrıca, eleştirilerle nasıl başa çıkılacağını öğrenmesi gerekiyor; çünkü insanların çocuklarınıza sizin kadar nazik davranmayacağı günler de gelecek.. Çocuklarımızın ortalamanın altında bir performansla takdir edileceklerini düşünerek onları rekabetin

had safhada olduğu bir dünyaya gönderiyoruz ve aslında onlara kötülük yapıyoruz. Çocuklukları boyunca egoları şişirilen, şimdi de üniversite ve iş hayatında başarılı olmaya çalışan Ben Nesli için artık çok geç. Ancak okullar, genç Ben Nesli mensupları ve gelecek nesil için bazı düzenlemeler yapabilir.

Allah'tan bazı okullar hâlâ çocukların hatalarını düzeltiyor. Ancak, okulların büyük bir çoğunluğu, onlarca araştırmanın bunun vakit kaybı olduğunu belirtmesine rağmen, misyonunun çocukların öz saygısını geliştirmek olduğunu ileri sürüyor. Bazı okullar da bunun yerine, çocuğun eşsiz yetenek ve kabiliyetlerini geliştirmeyi amaçlıyor. Çocuklar matematik öğrendiği ve herkesin kabiliyetinin birbirinden farklı olduğunun farkına vardığı sürece, bunda bir sorun yok. Bazı şeylerde yetenekli olup diğerlerinde olamamanın kötü bir yanı yok, hayat böyle.

Çoğu okul, onur listesine giremeyen öğrenciler incinir diye liste yayınlamayı bıraktı. Ancak incinmek işe yarayabilir, böylece daha çok çalışmak için harekete geçersiniz. Japonlar bu gerçeğin asırlardır farkında, bu yüzden Japon öğrenciler sürekli yetersiz olduklarını söyleyip daha çok çalışıyorlar, uluslararası sınavlarda da Amerikalı öğrencilere toz attırıyorlar. "Ne olursa olsun, kendimizle ilgili negatif düşüncelerden uzak durmalıyız" inancından kurtulmak zorundayız. Çocukları, insanların yeteneklerinin farklı olduğu gerçeğinden sakınmanın gereği yok çünkü gerek üniversite gerekse iş hayatında bu durumla yüzleşecekler. Şu lanet onur listesini yayınlayın! Spor takıntılı bir kültürde, bir gün doktorumuz ve avukatımız olacak çocukların tek okul başarısının spor derecesi olması pek gurur verici olmayacak.

Çocuk gelişimine yönelik dergiler, anne ve babanın en önemli görevinin "kendinden memnun olan" bir çocuk yetiştirmek olduğunu söylemeyi bırakmalı. Iki yaşında bir çocuğun

ailesinin de söyleyebileceği gibi, çocuklar zaten kendini yeteri kadar seviyor. Hatta çocuklar büyüdüklerinde bile kendilerinden eminler. Bazı çocukların biraz daha fazla yüreklendirilmeye gereksinim duyduğu doğru, ancak bütün çocuklara dünyadaki en iyi çocuğun kendisi olduğunu söylerseniz buna inanacaklar. Çocukları hata yapmaktan korumaya gerek yok. *The Over-Scheduled Child (Aşırı Programlı Çocuk)* kitabında, "Çocuklarımızı acı, rahatsızlık veya mutsuzluktan korumaya çalışmamıza gerek yok. Gerçek yaşam, bütün çabamıza rağmen, eninde sonunda kötü bir olay doğurduğunda, özenle koruduğumuz çocuklarımız zorluklarla tek başına mücadele etmede savunmasız kalacaklar" diye yazıyor. Çocuklar sürekli övülür ve her istediklerini alırlarsa yetişkinliğe eriştiklerinde sorunların üstesinde gelemeyebilirler. Psikolog William Damon "Fazla hoşgörü, ben merkezcililik ve bencillik riski taşıyabilir, bu durum da ruhsal hastalık sayılıyor" diyor.

"Öz saygı hareketi", aslında narsisizmi ya da diğer bir deyişle kişinin herkesten önemli olduğu inancını pekiştiriyor. Narsisizm, saldırganlık ve diğerleriyle zayıf ilişkiler kurmayla ilişkili olan kötü bir kişilik özelliği. Her nasılsa şöyle bir inanç geliştirmişiz: Bazı endişelerimizin olması SORUN ama dünyanın en mükemmel insanı olduğumuzu düşünmemiz SORUN değil. Çocukların öncelikle empati yeteneğini geliştirmeleri ve başkalarına saygı duymayı öğrenmeleri gerekiyor. Çocuklar er geç, dünyanın kendi etraflarında dönmediğini anlayacaklar ve başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olacak, yaşıtlarıyla arkadaşlık kuracak ve sağlıklı bir ilişkinin bütün avantajlarından yararlanacaklar. Çocuklar genelde bencildir, büyümek ise diğer insanların duygularını anlama sürecidir.

Okulda çocuklara "Hakkımdaki Her Şey" adlı projeler yaptırmaktan ya da kendilerini anlattıkları "reklam" metinle-

ri yazdırmaktansa sınıftaki başka bir çocuğu tanımalarını sağlayabiliriz. Sınıf arkadaşının nasıl bir hayatı var? İnançları nedir? Yaşadıklarından ne öğrenmiş? Çocuklar bu tür bir projeden çok şey öğrenebilir, hatta süreç boyunca empati yeteneklerini de geliştirebilirler.

Psikolog Roy Baumeister, ailelerin ve öğretmenlerin öz saygıdan ziyade öz kontrole odaklanması gerektiğini ileri sürüyor. Zor bir işle sabırla başetmeyi öğrenenler, öğrenmeyenlere kıyasla daha başarılı oluyor. Çocuklar iyi davranışları için ödüllendirilmeliler, sızlandıklarında ya da mutsuz olduklarında şımartılmamalılar. Duygularını ve hareketlerini kontrol etmeyi öğrenirlerse, ileriki yıllarda bunun semeresini alacaklar. Çocukların davranışları, kendileriyle ilgili duygularından daha önemli.

Ayrıca gerçek dışı basmakalıp laflarla konuşmayı bırakmalıyız. Bu tür sözler öğretmenlerin, ebeveynlerin ve Hollywood senaryo yazarlarının işi. Çocuklara "İstediğin her şey olabilirsin" ya da "Hayallerinden asla vazgeçmemelisin" demeyi kesmeliyiz. Neden mi? Çünkü bu iki cümle de bariz şekilde yanlış. Herkes yapmak istediği işte iyi değildir, olsa bile bu iş rekabetin yoğun olduğu ve birçok yetenekli insanın bulunduğu bir alan olabilir. Yetişkinler her zaman hayallerinin peşinden koşamazlar, faturalarını ödemeyi sağlayacak bir iş bulmak gibi somut olaylarla uğraşmak zorundadırlar. Çocuklara sevdikleri bir meslek bulmalarını söylemek iyi bir şeydir, ancak "hayallerden" ve "istediğin her şey olabilmekten" söz etmek, hüsranla sonuçlanabilecek gerçek dışı beklentiler yaratır. Bütün dünyaya sahip olma beklentisiyle yaşayan ama bir apartman dairesi bile satın alamayan, istediği her işi yapabileceğine inanan ama sıkıcı bir iş bile bulamayan idealist çocuklar yetiştiriyoruz. Zeki ve yetenekli çocuklara bu özlü sözleri söylemek çekici geliyor; ancak onlar da başarmanın çok fazla çalışma ve

şans gerektirdiğinin, çok ama çok fazla sayıda zeki insanın da istedikleri hukuk fakültesine gidemediklerinin ya da hayallerindeki mesleklere ulaşamadıklarının farkında olmalılar. Evet, yetenekleriniz hayatınızda birçok olanak yaratabilir fakat bu, istediğiniz *her şey*i yapabileceğiniz anlamına gelmiyor. Şu ana kadar *her şey*de iyi olan biriyle karşılaşmadım.

Bu cümleler sadece gerçek dışı beklentiler yaratmıyor, aynı zamanda da çocuklara dünyanın sürekli büyüyen ve inanılmaz fırsatlar sunan bir yer olduğu fikrini veriyor. Yazar Chris Colin sınıf arkadaşı Lesley Kato'nun bir sözünü şöyle aktarıyor: "Her ne istiyorsam yapabileceğim düşüncesi aşılanarak yetiştirildim ve buna bütün kalbimle inanıyordum. Bu yüzden ne yapacağım konusunda hiçbir fikrim yoktu."

Bunun yerine çocuklar büyümenin, hangi konularda iyi ve kötü olduklarının adım adım öğrenilmesi olduğunu bilmeliler. Sonra da bunu kariyerlerine nasıl uygulayacaklarını düşünmeliler. Ücretli işlerde kullanılamayacak bazı yetenekler varken, kullanılabilecek yetenekler de vardır. Kişinin yeteneklerini diğer insanlarla ilişkilendirme yaparak düşünmesi de faydalıdır. Neyi diğer insanlardan daha iyi yapabilirsiniz? ("kendinizi diğer insanlarla karşılaştırmamanız" gerektiği yönündeki gereksiz "kendine saygı duyma" kavramını bir kenara koyun. Herkes sizi bir başkasıyla karşılaştıracak, bu yüzden siz de karşılaştırma yapmaya başlayabilirsiniz.)

Bu yeteneklerin gerçekçi bir bakış açısıyla ele alınması gerekir. Olağanüstü yetenekli bir beyzbol oyuncusu bile bu başarıyı üst liglerde sergileyemeyebilir. Yine olağanüstü yetenekli her aktör muhtemelen bir film yıldızı olamayacaktır. Pek az insan tıp fakültesine girmenin ya da üniversitede öğretim görevlisi olabilmenin ne kadar zor olduğunun farkında. Bu gerçek, elbette ki gençlerin bu meslekler için çaba göstermemele-

ri gerektiği anlamına gelmiyor, ancak bu işlerin zor olduğunu bilmeli ve her türlü sonuca hazırlıklı olmalılar.

Çöpe atılması gereken bir diğer söz ise "Diğerlerini sevmeden önce kendini sevmelisin" sözüdür. Bir sürü araştırma gösteriyor ki, başkalarıyla iyi ilişkiler içinde olan insanlar daha mutlular, daha iyi durumdalar ve kendilerine daha çok saygı duyuyorlar. Kendine saygı duyma özelliğinin, bireyin içinden biçimli ve kusursuz olarak çıktığı fikri, tamamen bir efsanedir. "Kendimiz" algısını, öncelikle başkalarıyla etkileşime girerek geliştiririz. Bunda yanlış bir şey yok. Fakat narsistler (*gerçekten* sadece kendilerini seven insanlar), bir ilişki için çok kötü eşlerdir. Benmerkezci insanlar çevreleri tarafından sevilmezler, bunu hepimiz biliriz. Öyleyse neden insanlara hâlen başkalarından önce kendilerini sevmeleri gerektiğini öğütlüyoruz? Anlayamıyorum. John Donne'yi modern yaşama uyarlarsak şu söz çok şey ifade ediyor: "Hiç kimse bir ada değildir."

Gençlere Daha İyi Bir Kariyer Rehberliği Sunun

Birkaç yıl önce, *The Ambitious Generation* (*Hırslı Nesil*) adlı kitap, gençlerin büyük çoğunlukla bir koleje girmeyi, yüksek lisans yapmayı ve profesyonel hayata adım atmayı beklediklerini yazdı. Kitabın alt başlığı *Amerika'nın Gençleri, Motivasyonlular ancak Yönleri Yok*. Çünkü gençlere genelde, koyulan hedeflere nasıl ulaşılacağı açıklanmaz. Kitabın da ortaya koyduğu üzere, pek çok aile çocuklarının, kendileri ve kariyer hedefleri için en uygun üniversiteye değil, "en iyi" üniversiteye girmelerine odaklanıyor. Kimi sektörlerde staj yapmak ve bağlantılar kurmak çok önemliyken, kimilerinde de üniversite dereceleri büyük önem taşıyor. Pek çok genç bir hedefe kilitlenmiş ama bunu nasıl başaracaklarını bilmiyorlar. Aileler ve rehberler, onların hedeflerine ulaşmalarında pratik adımlar atmaları-

na yardımcı olabilir. Pek çok kitap ve web sitesi, "içeride bulunan" bilgiyi detaylandırmış durumda.

Her genç üniversiteye gitmesi için teşvik edilmemeli. Ailelerin %97'lik ezici çoğunluğu, üniversite eğitiminin gerekli ya da en azından hayatta başarılı olmak için yardımcı olduğunu düşünüyor. Çoğu genç için bu muhtemelen doğru. Ancak üniversite derecesi gerektirmeyen pek çok yüksek maaşlı ve tatminkâr meslek de bulunuyor. Birkaç örnek vermek gerekirse; tesisatçılar, araba tamircileri, marangozlar ve elektrikçiler de çok iyi para kazanıyor. Mekanik konusundan keyif alan ve üniversiteye gitmeyi çok da fazla istemeyen gençleri zorlamamak gerek. Eğer böyle bir meslek edinirlerse aynı yaştaki bir üniversite mezunundan daha fazla para kazanırlar. Kültürel değerlerdeki değişim de memnuniyet verici. Üniversite eğitimi alanlar, bu mesleklere ve çalışanlara yönelik tavırlarını bir daha gözden geçirmeli ve onlara hak ettikleri saygıyı göstermeliler. Eğer üniversitede öğretilmeyen bir mesleki yeteneğiniz varsa üniversite mezunu olmamak sizi utandırmamalı.

Üniversiteye giden öğrencilerin daha fazla kariyer yönlendirmesine ihtiyaçları var. Pek çok üniversite öğrencisi dört yıllık eğitimleri boyunca gelecekteki mesleklerini seçebilecek donanıma sahip olamıyor ve bu konuda da çok az yönlendiriliyor. Yukarıdaki piyasa bölümünde de değinildiği gibi, pek çok şirket, iş arama hizmetlerindeki boşluğu doldurmak amacıyla faaliyete girdi. Üniversitelerdeki iş bulma bölümlerinin işi zor çünkü öğrenciler onların sunabileceğinden daha fazla desteğe ihtiyaç duyuyor.

Bunu çözmenin bir yolu da öğrencileri, alanlarındaki kariyer dalları hakkında bilgilendirmek. Birkaç yıl önce San Diego Devlet Üniversitesi'ndeki psikoloji bölümümüz, psikoloji alanı için Psikolojide Akademik Yaşam ve Kariyere Yönelik

Fırsatlar isimli bir kredilik bir dersi zorunlu tutmaya başladı. Pek çok eski fakülte mensubu, bu dersin zorunlu tutulmasına karşıydı çünkü psikoloji öğretmiyordu. Fakültedeki genç meslektaşlarımsa bunun harika bir fikir olduğunu düşünüyorlardı, ben de öyle düşünüyordum. Biraz daha ileri gideceğim. Her üniversite öğrencisi tercihen ikinci yılında kendi alanında böyle bir ders almalı. Üniversitelerin önceliği öğrenme üzerine olmalı, bu doğru; ancak eğer öğrenciler öğrendiklerini iyi bir meslek dalında uygulamak istiyorlarsa üniversiteler, onların daha fazla rehberliğe ihtiyaç duyduklarının farkına varmalı. Bu arada öğrenciler genellikle ne tür bir meslekten hoşlanacakları hakkında hiçbir fikir sahibi olmadıkları için, üniversitelerdeki iş bulma bölümleri, öğrenci başına çok zaman harcayabilir. Alanlara göre düzenlenen kariyer yönlendirme dersleri öğrencilere, meslek seçimleri konusunda ihtiyaç duydukları bilgiyi verebilir. San Diego Devlet Üniversitesi'ndeki derste öğrenciler, kariyer fırsatları ve yüksek lisans yapabilecekleri okullar hakkında bilgi alırken, kendilerine iş arama becerilerine yönelik bir de ders kitabı veriliyor. Buna ek olarak, hedeflerine ulaşmak üzere bir eğitim planı geliştirme konusunda da destek alıyorlar.

Esasında bu dersler, öğrencilere belirli iş alanlarında çalışmanın nasıl olduğu konusunda bir görüş kazandırmak, hatta bu konuda onlara faydalı olabilecek iletişim ağını oluşturmak üzere mezunları da konuk etmeli. Genel olarak mezunların kampüsü ziyaret etmeleri ve gençlere tavsiye verip yol gösterebilmesi için daha fazla fırsat olmalı. Fakültedeki çoğu meslektaşım gibi benim de akademik olmayan kariyer yolları hakkında fazla bilgim yok. Keşke öğrencilerin bu işi iyi bilen insanlardan bir şeyler öğrenebilmesi için daha fazla kaynak olsa.

Çalışan Anne Babalara Daha Fazla Destek Verin

Gelecek yıllarda gençlerin karşılaşacağı önemli sorunlardan ikisi, sağlık ve çocuk bakımı olacak. Her ikisi de genç ailelerin gelirlerini giderek daha çok tüketiyor. Bu konuyu daha fazla işlemek istesem de kamulaştırılmış sağlık sistemi tartışması, bu kitabın kapsamı dışında kalıyor. Tavana vuran primlerle, sistem on yıl içinde çökebilir. Bu konuda bir şeylerin yapılması gerekiyor; ancak ne, ne zaman ve nasıl olduğu konusu karmakarışık.

Diğer yandan çocuk bakımı nispeten daha kolay: Çoğu anne çalışıyor ve çocuklarının da bakıma ihtiyacı var. Ancak bu konuda bir kamu sistemi bulunmuyor ve genç ailelerin genelde çok az seçeneği var. İyi bir bakım çok pahalı, orta kalitede bir bakımdan yararlanmak ise hem çok zor, hem de bir o kadar pahalı. Her gün milyonlarca insan bu sorunla boğuşuyor. Çözüm pahalıya patlayabilir fakat kamulaştırılmış sağlık sisteminin getireceği maliyetin yanında bu fazla sayılmaz. Çalışan ailelerin zaten maliyetleri çok fazla. *The Two-Income Trap (Çift Maaş Tuzağı)* adlı da ortaya koyduğu gibi, bir kadının iflas edip etmeyeceğinin en iyi işareti "anne" olmasıdır. Çocuksuz çiftlerle kıyaslandığında, çocuklu bir ailenin kredi kartı ödemelerini geciktirmesi ve ev kredilerini ödeyememesi daha muhtemel. Amerikan aileleri mortgage ve çocuk bakım masraflarını ödemeye çalışırken, beş parasız kalıyor.

Öyleyse neden bu konuyla ilgili hiçbir şey yapılmıyor? Neden ABD mecburi ücretli doğum izninin ya da devlet tarafından desteklenen çocuk bakıcılığı gibi hizmetlerin bulunmadığı sanayileşmiş ülkelerden biri? Sosyal Güvenlik ve reçeteli ilaçlar yerine, genç ailelerin sorunları (bakıcılık masrafları, ev masrafları, iyi seçeneklerin az olması) neden siyasetçilerin gündeminde ön sırada değil?

Bu kısmen, gençlerin sorunlarını dile getirmemesinden kaynaklanıyor. Ben Nesli olarak en belirgin iki özelliğimiz, bireyciliğimiz ve siyasete katılma konusundaki eksikliğimiz. Bu iki eğilim de birbiriyle ilişkili: Kimsenin bize yardım etmeyeceğine sıkı sıkıya inanıyoruz, bu yüzden kendi ayaklarımız üzerinde duruyoruz. Pek çoğumuz oy kullanmıyor. Siyasal hareketin olumlu bir sonuç getireceğini düşünmüyoruz. Sanıyoruz ki, her şey bireye kalmış. Oysa ki bizim gibi milyonlarca kişi, aynı anda aynı sorunları yaşıyor. Grup olarak hareket etmekten o denli kaçınıyoruz ki vergi iadelerimizi almayı bile bıraktık. Eğer eski nesiller gelir gider dengelerini tutturamamalarına neden olan bir sorunla karşılaşsalardı, siyasi olarak harekete geçer ve sonuç alırlardı. Bizse hiçbir şey yapmıyoruz. Judith Warner, *Perfect Madness* (*Mükemmel Delilik*)'te şöyle diyor; "Şu an yaygın bir sosyal sorumluluk duygusu kalmadı (çocuklar için, aileler için, herkes için) ve bu yüzden genç çiftler her şeyi kendi üstlerine almak zorundalar. Doğal olarak her şeyi de kendileri *üstlenemeyecekleri* için çıldırıyorlar."

Çok sayıda annenin 1970'lerde çalışmaya başlamasından bu yana, çocuk bakımı konusunda kafalarımızı topluca kuma gömdük. İş yerlerimiz ve hayatımızın geri kalan şeyleri, kadınlar hâlâ evdeymiş gibi yapılandırılmış. Ancak, kocanın çalışıp kadının çalışmadığı yeni evli çiftler yalnızca %28'lik dilimde, yani toplamın üçte biri bile değil. Bu azınlık dahi çalışan anne babalar lehine önerilen ücretli doğum izni ve devlet destekli anaokulu gibi pek çok değişikliklerden yararlanabilir. Bu durum, siyasal bir meselenin gelebileceği en zorlayıcı hâllerden biri. 2002'de yapılan bir ankete göre kadınların %82'si, erkeklerinse %75'i, ücretli doğum izni sistemini destekleyeceklerini belirtmiş. 1999'da yapılan bir ankete göreyse kadınların %74'ü ve erkeklerin %70'i, devletin çalışan ailelere daha fazla yardımcı olacak tedbirler alması gerektiğine inandığını söylemiş.

Zaman makinenize atladığınızı ve şunu gördüğünüzü hayal edin: Çocuklar, aileleri çalışırken, bir çocuk yuvasında ailelerine hiç yük olmadan, diğer çocuklarla birlikte renkleri, şekilleri ve harfleri öğreniyorlar. Anne ya da baba, çocuklarını yuvadan aldıklarında evde onları bekleyen bir tabak sıcak yemekleri var. Gerçek dışı mı? Hayır, çünkü bu zaman makinesi sizi geleceğe değil, geçmişe götürdü. 1943'ten 1945'e kadar Amerikan devleti savaş sektöründe çalışan kadınlar için çocuk bakım merkezleri işletiyordu, sıcak yemek ve diğer her şey... Siz bir de fotokopi makinesi, tükenmez kalem ve mikrodalga fırın gibi yeni araçların bulunduğu günümüzde, neler yapabileceğimizi hayal edin.

Aslında bunu hayal etmemize bile gerek yok. ABD hükûmeti zaten yüz binlerce çocuğun hakları için destek veriyor ama bunlar sadece askerî personelin çocukları. Devlet çocuk bakım masraflarını karşılamak için çocuk başına yılda ortalama 3400 dolar harcıyor. Ailelerse gelirlerine bağlı olarak haftada 37 ile 98 dolar arasında bir ücret ödüyorlar. (Karşılaştırma yapacak olursak, haftada 98 dolar, ortalama bir merkezde sübvanse edilmeyen çocuk bakımı masrafının yarısından daha az.) Hayli verimli olan bu çocuk yuvaları, yazar Ann Crittenden'in belirttiği üzere, çocukların ufkunu açan ve çok iyi yönetilen yerler. Devlete ait çocuk yuvaları fikri ilk bakışta korkutucu gelse de asker çocuklarının yuvalarda çok iyi zaman geçirdiği şüphe götürmez. Keşke bunun için, orduda çalışmak zorunda olmasaydık.

Yerel ve ulusal hükûmetlerin çalışan ailelere nasıl yardım edebileceği konusunda bazı öneriler:

1. *Ülke genelinde ücretli doğum izni sistemi getirin.* Aile ve Sağlık İzni Kanunu (Family and Medical Leave Act) 1993'te yasalaştığında, muhafazakârlar bunun işletmelere zarar vereceğini

öngörüyordu. Ancak bu kehanet hiç gerçekleşmedi, aksine ilerleyen yedi yıl boyunca ekonomi çok iyi gitti. Ne var ki kanun yalnızca *ücretsiz* izin hakkını tanıyor, bu da mortgage ödemelerinin oldukça yüksek gelir gerektirdiği günümüzde bir işe yaramıyor. Kanada ve pek çok Avrupa ülkesi, *bir* yıl boyunca ücretli izin hakkını tanıyor, Amerika ise hiçbir şey... Dünyadaki sanayileşmiş 168 ülkeden 163'ü, yeni anneler için ücretli izin hakkını sağlıyor. Amerika yalnızca dünya genelinde, ücretli doğum izni vermeyen 5 ülkeden biri değil, aynı zamanda işçiler için ücretli tatil izni vermeyen pek az ülkeden biri. Sonuç olarak kadın işçilerin üçte biri, hiç bir zaman ücretli izne ayrılamıyor. Maaşıyla ancak bir sonraki maaş gününe kadar geçinebilen birisi (yani çoğu insan) için ücretsiz izin, bebek sahibi olmak için büyük kredi kartı borçlarının altına girmek anlamınına geliyor.

Bu devran tersine de dönebilir. Kaliforniya eyaleti yakın zamanda altı haftalığına gelirinizin %55'ini ödeyen ücretli izin sistemini yasalaştırdı. Bu ücret vergilerden değil, sadece maaşlardan kesilen küçük bir ödenekle karşılanıyor. Bu küçük bir adım olsa da sonuçta ileriye doğru atılan bir adım. Zorunlu ücretli doğum izni sisteminin ülke genelinde uygulanması, çok daha iyi bir adım olurdu.

2. *Devlet, 3 ve 4 yaşındaki çocuklar için anaokulları kursun.* Bu hem Ben Nesli ailelerine hem de çocuklarına yarar sağlayacaktır. Anaokuluna giden çocuklar, daha akıllı ve akademik açıdan da okula daha hazırlıklı oluyorlar. Bunun yararı özellikle düşük gelirli ailelerin çocukları için büyük, ancak orta gelir sınıfındaki çocuklar için de önemli yararlar sağladığı anlaşılıyor. Bu yaştaki çocuklar öğrenmeye daha istekli olduğu için bu durum, onları en iyi dönemlerinde alıp kendine güvenen okurlar ve harika matematik problemi çözücüleri yapmak için eşsiz bir fırsat. Ancak, devlet tarafından finanse edilmediği zaman, ana-

okulları pek çok düşük gelirli aile ve hâlihazırda bütçelerinden vergi kesilen orta sınıf aileler için büyük bir yük. Florida eyaleti, 4 yaşındaki çocuklar için yarı zamanlı anaokulu düzenlemesi getirdi. Oklahoma'nın da benzer bir programı bulunuyor. Mevcut çalışanları verimli kılmak ve gelecekte daha iyi çalışanlara sahip olmak isteyen eyaletler bu yolu izlemeli. Orta gelirli ailelerin anaokulundan tasarruf ettikleri para da muhtemelen ekonomiye geri dönecektir –küçük çocuğu olan çoğu ailenin paraya o kadar çok ihtiyacı var ki eyaletleri bu programı finanse ettikleri anda, o parayı harcayacaklardır. Buna ilaveten *Crittenden* gazetesi, özellikle tam zamanlı çalışıyorlarsa çalışan kadınlardan elde edilen vergi gelirinin, bu tür programların maliyetlerinin önemli bir kısmını karşılayabileceğini savunuyor. Anaokulları finanse edilmese bile, ulusal bir akreditasyon sistemi getirmek de ailelere çok yardımcı olacaktır.

3. *Çocuk bakımı harcamalarının vergiden düşürülmesini sağlayın.* Eğer çocuk bakımı giderleri için vergi formlarında düzenleme yapmadıysanız, vergi hukukunun doğal olarak bu indirimi sağladığını zannedebilirsiniz. Ancak izin verilen tutar o kadar gülünç ki, bırakın bir yıl boyunca çocuğu yuvaya vermeyi, iki aylık yuva masrafını bile zor karşılar. Bu harcama tutarının üst limiti o kadar düşük ki ortalama bir aile yalnızca birkaç yüz dolar geri alabiliyor. Bazı işletmelerde ise ebeveynlere çocuk bakımı için ödeme yapacakları, vergi öncesi fondan çekilen bir hesap açılıyor. Ancak bu hesaptaki limit de (tam zamanlı bakımın çoğu zaman 12.000 dolar hatta daha fazla olduğu günümüzde yılda 5000 dolar) tam zamanlı çocuk bakımı için gereken miktarın yalnızca bir kısmını karşılıyor. Ayrıca bu hesap yalnızca çocuk yuvaları için de kullanılabilir, dadı ya da bebek bakıcısı gibi diğer gayriresmî çözümler için geçerli değil ve bu imkân da yalnızca bazı işlerde mevcut.

Bunu ev alma teşvikiyle kıyaslayın. *Bütün* mortgage faizleri vergiden düşülebilir. (Eviniz birkaç milyon değerinde olsa bile... Ayrıca bu, Alternatif Minimum Vergi üzerinden bile düşülebilir.) Yine de çocuklara ilişkin pek az harcama, vergiden düşülebilir. İnsanların çocuk sahibi olması ve her iki ebeveynin de çalışmayı sürdürmesi devletin çıkarınadır, çünkü çalışmak daha fazla gelir vergisi yaratılmasını sağlar. Çocuk yuvaları ve sonunda çocukların kendileri de (maaşlarının Sosyal Güvenlik sistemini finanse etmek için gerekli olduğundan söz etmiyorum bile) bu yaratılan gelire katılacaklar. *Crittenden* gazetesi, vergi yasasında yapılan, ailede ikinci çalışanın gelirlerini daha düşük oranda vergilendirmek gibi diğer değişikliklerden de bahsediyor. *The Two-Income Trap (Çift Maaş Tuzağı)* kitabının yazarları şöyle diyor: "Ailelerin tasarruf etmelerine yardımcı olacak her program, orta sınıfın güvende kalmasını sağlayan bir programdır."

Bu değişiklikler yapılmazsa ne olacak? Gitgide daha fazla insan, çocuk sahibi olmak için paralarının yetmediğini düşünecek. Diğerleri de çocuk sahibi olmakla, sevdikleri ya da elde etmeye ihtiyaç duydukları kariyeri, bir arada götüremeyeceklerini fark edecekler. Bu da çok sayıda yetenekli çalışanın, işgücünden ayrılması ve çalışan babalarla, ev kadınlarının oluşturduğu apartman dairelerinde oturan aile gettoları yaratılması demek oluyor. Eğer her şey olduğu gibi devam ederse Amerika azalan bir nüfusa sahip olacak. Hâlbuki nüfus, Sosyal Güvenlik sistemi ve ekonominin geleceği için en önemli gereklilik. Bu azalma şimdiden yaşanıyor. 2002'de, ABD doğum oranı, tüm zamanların en düşük oranıydı. Toplam üreme oranı 2.0 ile "ikame" oranı olarak adlandırılan 2.1'in altında kaldı. Bu eğilimin devam etmesi kuvvetle muhtemel, çünkü çocuklara ilişkin her şeyin fiyatı çığ gibi artıyor; iyi okulların bulunduğu bölgelerde, yeterli odası olan evler, sağlık giderleri, çocuk yuvaları ve üniversite eğitimi bunlardan bazıları.

4. *Okul saatlerini değiştirin.* Nerdeyse hiçbir maliyete sebep olmadan, yerel okullar çalışan ailelerin her yıl binlerce dolarının ceplerinde kalmasını sağlayabilir, öğrenci performansını ve davranışlarını düzeltebilir, suç oranlarını azaltabilir ve ergenlik çağındaki gençlerin hamilelik oranını azaltabilir. Nasıl mı? Okul saatlerini iş saatleriyle daha paralel hâle getirerek. Okul sonrası programlardan bahsetmiyorum, yalnızca çocukların okulda olduğu saatleri kaydırmaktan bahsediyorum.

Okul çağındaki çocukların büyük bir oranının annesi çalışıyor: 2003'te bu oran, 6-17 yaş arası çocuğu olan evli kadınlarda %77 iken, boşanmış ya da dul kadınlarda %85'ti. Şimdi, küçük çocukları olan ailelerin, öğleden sonraları çocuklarını yuvaya vermekten başka çareleri yok, çünkü çocuklar saat 14.00 ya da 15.00 civarında okuldan çıkmış oluyorlar ama anne ve babalar saat 17.00 ya da 18.00'e kadar çalışıyor. Okul sonrasında çocukları yuvaya bırakmak çok pahalı; çoğu zaman ayda 500 dolar ya da daha fazla. Çocuklar büyüdükçe öğleden sonraları kendi başlarının çarelerine bakmaya terk ediliyor. Ergenlik çağındaki bir genç ve boş bir ev: Mükemmel bir ikili, değil mi? Ancak okulların sabah başlaması, ülke genelinde bir standart. Pek çok lise 7.30'da başlayıp 14.30'da bitiyor. Hatta bazıları 7.00'de başlıyor!

Eğer okullar bunun yerine 9.00'da başlamış olsa ve 16.30-17.00 gibi bitse bunun pek çok yararı olurdu. Küçük çocuklu ailelerin yuva masrafı azalır, hatta çoğunun sıfırlanırdı. Gençlerin de başlarını belaya sokmak için öğleden sonra bol bol zamanı olmazdı. Ama şimdi başları belaya giriyor, çünkü ergenlik çağındaki gençlerin büyük çoğunluğu 15.00-17.00 arasında hamile kalıyor, yine büyük çoğunluğu bu saatlerde suç işliyor. Diğer gençlere gelince, ya televizyonun başında oturuyor ya da tek başlarına internette dolaşıyor veya saatlerce video oyunları oynuyorlar.

Pek çok lisenin erken saatte başlaması, gençlerin yerleşmiş eğilimlerine karşı işliyor. Biyolojik olarak vücut saatinde bir kayma yaratarak, gençlerin erken yatıp erken kalkmalarını neredeyse imkânsız hâle getiriyor. Bu tembellik *değil*; kanıtlanmış bir biyolojik eğilim. (Bu araştırma hakkında daha fazla açıklama için, ünlü Standford uyku uzmanı William Dement'in *The Promise of Sleep (Uyku Vaadi)* adlı kitabına bakabilirsiniz.) Buna ek olarak gençler uykusuzluktan, yetişkinlere göre daha çok etkileniyorlar ve yetişkinlerden en az bir saat daha fazla uykuya ihtiyaç duyuyorlar. 7.30'da başlayan bir okul, (gençlerin ihtiyaç duydukları dokuz saatlik uykuyu alabilmeleri için) 6.30'da kalkmayı ve akşam 21.30'da da uyumayı gerektirir. Hangi genç 21.30'da yatar ki? Pek azı, öyleyse çoğu sürekli yorgun dolaşıyor. Okula 7.30'da başlayan gençler tam uyanık sayılmazlar. Okul saatleri çoğu yetişkinin işinin başladığı saatten daha erken. Daha fazla uykuya ihtiyaç duydukları bir anda, gece yarısından ya da daha geç bir vakitten önce uyuyamamalarına karşın, okula gelmeleri isteniyor. Araştırmalar gösteriyor ki, uyku eksikliği endişeye, depresyona, uyuşturucu kullanımına, araba kazalarına ve asabiyete neden oluyor. Gençler zaten bu tehlikelere açık oldukları için, onların gereken uykuyu almalarını sağlamak üzere elimizden geleni yapmalıyız.

Okul saatlerini değiştirmek inanılmaz bir etki yaratabilir. Minnesota'da bulunan Edina şehrinde okullar 8.30'da açılmaya başladığı zaman, akademik performans arttı ve kötü davranışlarda azalma görüldü. Gençler derslerde daha uyanık ve öğrenmeye açık hâle gelerek daha başarılı oldular, herkesin ruh hâli düzeldi.

Bazı aileler erkenden işte olmaları gerektiğinden, "Peki, çocuklarımızı ne yapacağız?" diye yakınabilirler. Öncelikle bu durumdakiler azınlıkta, çünkü çoğu iş yeri saat 8.00 ya da

9.00'da mesaiye başlıyor (ve yine, çok ama çok az yetişkinin işi 14.30 ya da 15.00'te bitiyor). Ayrıca pek çok ilkokulda, erkenden okula getirilmek zorunda kalınan çocuklara, kahvaltı da dahil olmak üzere, kafeteryada bakım hizmeti veriliyor. Gençler ise biraz daha fazla uyuyup sabah kendi başlarına hazırlanabilirler. Daha erken kalkan gençlerin bile başlarını belaya sokma ihtimali, anne babasız uzun öğleden sonralarına kıyasla, sabahları çok daha azdır.

Aileler ve antrenörler, spora daha az zaman kaldığı gerekçesiyle, okulun geç bitmesinden yakınabilirler. Ancak çocukların öğrenmeye açık olmaları ve bütün bir öğleden sonrayı gözetimsiz geçirmemeleri daha önemli değil mi? Neden herkesin eğitiminden ve çok çalışan ebeveynlerimizin paralarından, spor programlarının uygunluğu adına ödün verelim? Eğer gerek görülüyorsa, spor egzersizleri sabahleyin ya da 16.30'dan sonra da pekâlâ yapılabilir... Gençlerin erken kalkıp çoğunun derste uyuduğu mevcut sistem yerine, herkes daha fazla öğrenebilsin diye birkaç sporcu biraz daha erken uyanabilir. Okulların geç bitmesi, işte çalışan bazı gençlerin saatlerini ayarlamalarını gerektirebilir, ancak bu ayarlamalar olumsuz olmaktan çok olumlu olacaktır. Gençler perakende ya da fast-food dükkânlarını akşam 21.00 ya da 22.00'de *kapatabilecek* ve hâlen bir sonraki okul günü için yeterli uykuyu alabilecekler.

Okulların daha geç başlaması pek çok açıdan önemli ve gençlerin uykuları hakkındaki araştırma yapılalı on yıldan fazla oldu. Okul heyetleri ve yöneticileri mümkün olan en kısa sürede bu konuda harekete geçmeliler. Maliyeti çok az, yararı ise çok fazla olacaktır.

Ebeveynler İçin

Ben Nesli'nin karşılaştığı zor sorunlar için benim pek çok kişisel çözümüm var. Eğer bir anne ya da babaysanız, genç ol-

manın getirdiği bazı tuzaklara düşmeme konusunda çocuklarınıza nasıl yardımcı olabileceğinizi düşünüyor olabilirsiniz. Öncelikle çocukları kendi nesillerinin etkisinden tamamen izole edemeyeceğinizi kabul edin. Çocuklarınız, yaşıtlarından, medyadan ve sosyal çevrelerinden yoğun olarak etkilenecek. Ancak siz, olumlu özellikleri destekleyerek olumsuz etkileri tersine çevirebilirsiniz.

• *Kendine saygı vurgusunu bir kenara bırakın, kendini kontrol etmesini ve iyi huylar edinmesini öğretin.* Kendine saygının yararı sınırlıdır, ancak kendini kontrol etmek, başarıyla doğrudan ilişkilidir. Yeni yürümeye başlayan çocukların bile yaptıklarının sonuçlarını anladıklarını göz önünde bulundurarak çocuklarınıza kendilerini kontrol etmeyi erken yaşta öğretebilirsiniz. Eğer bir çocuk bakkaldaki şeker için ağlayıp durursa ve siz de ona şekeri verirseniz ona ağlamanın, istediğini elde etmekte etkin bir yol olduğunu öğretmiş olursunuz. Başka zaman bir şey istediğinde yine ağlayıp mızmızlanacak çünkü en son bu numara işe yaramıştı. Bunun yerine çocuğunuzu iyi davranışları için ödüllendirin. Pek çok aile ağlayan bir çocuğa teslim olur, çünkü bu daha kolaydır ya da istediği bir şeyden çocuğu mahrum bırakmaya dayanamazlar. Ancak eğer pes ederseniz onu aslında çok daha fazla şeyden mahrum bırakmış olursunuz. Kibarca istemesini bilen çocuğu ödüllendirmek, sosyal yeteneklerle birlikte kendini kontrolü de geliştirir. Çocuklara istedikleri her şeyi verme baskısına karşı koyun ve onlara önemli hedefler için çalışmanın önemini öğretin. Kendini kontrol etmeyi öğreten ılımlı ve sıkı disiplin üzerine harika kitaplar bulunuyor (Akla ilk olarak, Ruth Peters'in *It's Never Too Soon to Discipline [Disiplin için Asla Geç Değil]* adlı eseri geliyor). Disiplin her zaman ceza anlamına gelmez, kötü davranışların ödüllendirilmemesi ve iyi davranış beklenmesi anlamına gelir.

• *Hemen çocuğunuzun tarafında olmayın.* Komşunuz bir gün kapınızı çalıp size çocuğunuzun, yasak olmasına rağmen evinin önünde kaykaya bindiğini söylese ne derdiniz? Bazı ebeveynler hemen savunmaya geçerler ve bunu yapanın onların çocukları olmadığını ya da çocuğun sadece biraz eğlenmek istediğini söylerler. Çocuğunuzu korumak içgüdüsel olsa da bu tavrınız ona kendi hareketlerinden sorumlu olmamayı öğretir. Çocuğunuza kaykaya binmemesini, çünkü bunun kurallara aykırı olduğunu ve komşuyu rahatsız ettiğini söylemeniz, onun için daha iyi bir ders olur. Uyulması gereken bazı sosyal kurallar vardır ve bu "bizim", "onlara" karşı savaşımız değildir. Aynı ilke, çocuk, öğretmeni adil olmadığı için sınavda başarısız olduğunu söylediği zaman da geçerli. Öğretmenin peşine düşüp çocuğunuzu savunmak; çocuğunuza, kendi sorunları için başkalarını suçlayabileceğini öğretir. Notların sadece öğretmenlere bağlı olduğunu düşünen öğrenciler, genellikle okulda başarısız olurlar, çünkü ders çalışmakta bir yarar görmezler. Ayrıca bir çocuk anne ve babasının onun problemlerini çözebildiğini de öğrenebilir ama bu, hayatının ilerleyen zamanlarında ters tepecek bir bilgidir.

Eğer daha az aile öğretmenlerden şikâyetçi olsa öğretmenlerin de en iyi yapabilecekleri şeye, yani öğretmeye ayıracak daha fazla zaman ve enerjileri olurdu, ailelerle tartışmaya değil. Çocuğunuzun öğretmeniyle uğraşmadan önce, ne için mücadele vereceğinizi iyice düşünün.

• *Şiddete maruz kalmasını sınırlayın.* Joanne Cantor'un kitabı *Mommy, I'm Scared (Anneciğim Korkuyorum)*'da açıkladığı gibi, pek çok çocuk şiddet içerikli ya da ürkütücü televizyon programı veya filmden çok korkuyor. Çoğu aile küçük çocuklarının bu programları izlemesini sınırlandırıyor, ancak okul çağına gelmiş çocuklar da bunlardan ciddi anlamda etkilene-

bilir. Akşam haberleri bile pek çok çocuğu endişelendirebilir. Cantor'a göre çok sayıda üniversite öğrencisi, çocukken ya da ergenlikte izlediği korku filmlerini ya da TV programlarını hatırlarken korktuğunu hissediyor. Televizyon ve filmler giderek daha fazla şiddet içerdikleri için, çocukların bunun zararlı etkilerinden daha fazla korunmaları gerekiyor.

Şiddet içerikli televizyon programları, filmler, müzik ve video oyunları saldırgan davranışlara neden olabilir. Çok sayıda araştırma, medyada şiddete maruz kalan çocukların gerçek hayatta da saldırgan davrandığını ortaya koyuyor. Bu, bilimsel araştırmanın belirleyici olduğu bir alan. Araştırmadan kendilerine söz ettiğim pek çok insan (kendi kocam da dâhil), şuna benzer şeyler söylüyor: "Ben de şiddet içeren video oyunları oynardım ama saldırgan değilim." Belki, ancak bilim bu şekilde işlemiyor. Bilim, bireysel hikâyeleri değil, yüzlerce insan üzerindeki etkileri baz alıyor. Eğer elma yemenin çocukları daha saldırgan yaptığını duysaydınız çocuğunuza asla elma yedirmezdiniz. Biz şiddet içeren filmleri, televizyonu ve video oyunlarını savunuyoruz, çünkü bunlardan kendimiz de keyif alıyoruz. Ancak bu durum, onların verebileceği zararı hafifletmiyor.

• *Asla "şımarık" gibi kelimeler kullanmayın.* Evet, gençler genelde kendi ihtiyaçlarına odaklanıyor. Peki bunu onlara öğreten kim? Siz. Öğretmemiş olsanız bile kültürümüz, doğduklarından beri Ben Nesli'ni bu mesajla besledi. Büyüklerin çoğunluğu gençlerin, özellikle de yirmili yaşlarda olanların sorunlarını önemsiyor ve bunları "mızmızlanma" şeklinde algılıyor. Aslında bu durum yüksek beklentilerin gerçeklikle örtüşmemesinden kaynaklanıyor. Yine büyükler, "önünde yaşanacak koca bir hayat" olmasının ne denli karmaşık ve bunaltıcı bir şey olduğunu unutuyorlar. Kişinin önünde koca bir hayat olması kulağa hoş gelebilir, ancak aynı zamanda korkutucu da.

Bu karmaşık dönemin yol açtığı endişe ve depresyonun da ciddiye alınması gerekli. Gençlere depresif durumda olmaları için bir neden olmadığı söylendiğinde, bu durum gencin kendisini daha yalnız ve depresif hissetmesine neden olur. Depresyondaki bir insana da "şımarık" demek, sorunu daha da derinleştirir.

Gençler İçin

Eğer siz de bir gençseniz Ben Nesli'nin olumsuz eğilimlerinden nasıl sıyrılacağınızı merak ediyor olabilirsiniz. Yirmili yaşlarını henüz bitirmiş olan biri olarak, size kendimin (ve pek çoğumuzun) karşılaştığı bazı şeylerden nasıl sıyrılmanız gerektiği konusunda bir yol haritası vermeye çalışacağını. Bazı önerilerim sezgisel görünebilir, ancak diğerleri sizi muhtemelen şaşırtacak.

• *Belirli televizyon programlarını sınırlı seyredin.* MTV'de yayınlanan *Cribs (Evler)* ve VH1'deki *The Fabulous Life of... (Harika Yaşamlar)* gibi programlar, zenginlerin sahip olduğu abartılı ev ve arabaları gösteriyor. Bunlar, çok eğlenceli olmalarına rağmen, aynı zamanda sıkıntı verici de olabilirler. Muhtemelen asla sahip olamayacağınız (ve belki de hiç istediğinizi bile bilmediğiniz) şeyleri görüyorsunuz. Şanslı birkaç insanın hayatlarına kendinizi çok fazla kaptırmayın ve gerçek hayattaki çevrenize bakın. Muhtemelen sizden daha az parası olan bir sürü insan var.

• *Aşırı düşünmekten kaçının.* Susan Nolen-Hoeksema'nın *Women Who Think Too Much (Çok Düşünen Kadınlar)* adlı kitabı, gençlerin özellikle de kadınların, daha ileri yaştaki insanlara kıyasla bazı şeyleri çok daha fazla kafalarına taktıklarını ortaya koyuyor. Bu sık rastlanan bir kısır döngüdür. Belirli bir sorun üzerine kafa yormaya başlarsınız, birden kafanızda bunu düşünerek yarım saat geçirdiğinizi görürsünüz. Nolen-Hoeksama bunu "aşırı düşünme" olarak nitelendiriyor ve araştırmalar

da bunu yüksek depresyon riskiyle ilişkilendiriyor. Bu konuyu bir arkadaşınızla konuşmak, çok daha iyi bir çözümdür. Hâlen sorunlarınızı düşünüyor olursunuz fakat bunu başkalarıyla paylaşmak, aşırı düşünmeyi bırakmanıza yetecek kadar yükünüzü hafifletir. Başkalarından yardım isteyen insanlar, ruh sağlığı açısından diğerlerine kıyasla daha iyi durumdadırlar.

• *Sosyal ilişkilere değer verin.* Yoğun hayatımızda, arkadaşlıkları sürdürmek zaman ve çaba gerektirir. Ancak bir gün kafanızı kaldıracak ve bütün arkadaşlarınızın nereye gittiklerini merak edeceksiniz. Arkadaşlarınızı ve ailenizi görmek için biraz daha fazla çaba sarf ederseniz çok daha mutlu olursunuz. E-posta ve telefon, çok kullanışlı ama yüz yüze görüşmek daha iyi. Belki içgüdülerimize aykırı ama önceki nesillere son derece doğal gelen o küçük jestleri de yapmalıyız: Yeni komşunuzu eve davet etmek, arkadaşları eve yemeğe çağırmak, bir kulübe yazılmak ve eğer yalnızsanız biriyle çıkmak gibi. Evet, bazen iğrenç olabilir ama bazen de yepyeni bir dönemin başlangıcı olabilir. Ayrıca, George Burns'un yaşlanmak hakkında söylediği gibi, biriyle çıkmak, çıkmamaktan iyidir.

Birçok insandan yalnız olmanın harika bir şey olduğunu duyarsınız, nedeni de yine bu kendine saygı safsatası. Bu tamamen yanlış. *Conquering Your Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam Krizleri)*'nde "Neden Yalnız Yaşamak Bu Kadar Zor?" diye bir bölüm bulunmaktaydı. Kitaptaki akıl hocalarından biri olan 32 yaşındaki Raquel Aviva, tavsiyelerinde şöyle diyor: "Her zaman diğerlerine güvenmeyin. Kendinize güvenmeye çalışın." Erkek arkadaşı onu terk ettikten sonra yalnız bir insan olduğunu hissettiği zaman, evini '80'lerin anılarıyla dolu bir mabede dönüştürmüş. Şimdi yalnız başına gayet rahat olduğunu söylüyor. Kitabın ilerleyen kısımlarında, 25 yaşındaki Michael

Coviello, "Keşke mutluluğun ve gücün başkalarından değil, kalbimizin içinden geldiğini 21 yaşımda anlasaydım" diyor. Her ne kadar bu iki genç önemli tavsiyelerde bulunsa da, bence yanılgı içindeler. Başkalarıyla (sevgilileri, aileleri, arkadaşları) iyi ilişki içinde olan insanlar, diğerlerine kıyasla çok daha mutlu ve daha az üzüntülü oluyor. Çok az insan izole bir yaşam sürmekten mutludur. Eğer tek başınıza yaşamaktan nefret ediyorsanız, siz de çoğunluğun içindesiniz. Kendinize yalnız yaşayarak mutlu olmanız gerektiğini söylemek yerine, zamanınızı sevgilinizle, ailenizle ve arkadaşlarınızla gülerek geçirin. Bu sadece sizin daha iyi hissetmenizi sağlamayacak, aynı zamanda bütün bu sosyal aktiviteler, birlikte yaşayacağınız birisini bulmakta da size yardım edecek. Artık hiç yalnız kalmayacaksınız. Yalnız kaldığınız zamanlar olsa bile hâlen çok güzel bir arkadaş grubunuz olacak.

• *Depresyona karşı doğal yollarla baş edin.* Depresyonla mücadele için yapabileceğiniz bazı basit ve doğal şeyler bulunuyor. İlk ikisinden zaten bahsettim: sosyalleşme ve aşırı düşünmekten kaçınmak. Ayrıca eğer şunları yaparsanız depresyona girme ihtimaliniz daha az olur: (1) Uykunuzu iyi alın, (2) En azından bir saat güneş ışığı alın, (3) Omega-3 yağ asitleri açısından bol bir beslenme düzeni takip edin (öncelikli olarak balıkta, özellikle de somon balığında, trança balığında, ringa balığında, beyaz ton balığında ve alabalıkta bulunur; keten yağı takviyeleri ise bir başka kaynaktır). Lamsams Üniversitesi profesörü Steve Ilardi, bu adımların reçeteli ilaçlar kadar ruh hâlinizi iyileştirdiğini ortaya koydu. Bu terapiyi "Tedavisel Yaşam Değişimi" olarak adlandırıyor. İlardi'ye göre, avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan atalarımızı ne kadar taklit edersek o denli mutlu oluruz. Ilardi'nin programı başlangıç aşamasında

olsa da araştırma zaten bireysel unsurları ortaya koyuyor. Güneş ışığı, Omega-3 asitleri vb. depresyonu azaltabilir. Ilardi'nin tedavi yöntemi genellikle ilaçlı tedaviye yanıt vermeyen hastalarda işe yarıyor. "İlaca karşı değilim" diyor. "Yalnızca ilaçlar çoğu insan için işe yaramıyor, yarasa bile etkisi kısa sürüyor. Durumun nüksetmesi çok büyük bir sorun. Bu yüzden eğer uzun vadede ilaçsız olarak daha üstün sonuçlar alabiliyorsanız, bunun avantajı açık şekilde ortaya çıkıyor."

• *Gerçekçi beklentileri geliştirin.* Ne olursa olsun "hayallerinizin peşinden koşmaya" inanmak yerine, gerçekçi hedefleriniz olsun. Büyük şeyler hedeflemek iyidir, öncelikle hedefleriniz ve aklınızda bulunan zaman çizgisi hakkında ailenizle ve öğretmenlerinizle konuşun. Asla beş yıl içinde bir şirkette CEO olamazsınız. Yüksek lisans programına kabul edilmek bile oldukça zor olabilir. Los Angeles'a bir aktör olmak için taşınırsanız, film yıldızı olmayı bir kenara bırakın, garsonluk yapmak zorunda kalmadan yeterli para kazanmak için şansınız yaver gitmeli. Sadece birkaç insan, az çabayla zengin ya da ünlü oluyor. Pek çok insan için, ortalama bir işe girmek ve bunu korumak bile çok çaba gerektiriyor.

Eğer sahiden de gerçekçi olmak istiyorsanız 27 yaşındaki John Pozniak'ın tavsiyesine kulak verin. *Conquering Your Quarterlife Crisis (Çeyrek Yaşam Krizileri)* adlı kitapta, kendisiyle yapılan söyleşide şöyle demiş: "Hep işe gitmekten nefret mi edeceksiniz? 'Herkes' adı verilen bir destek grubu var ve cuma günleri barlarda buluşuyorlar" diyor. Yine de bir şekilde umut olduğundan bahsediyorlar ve şöyle diyorlar: "Önemli olan şey, 'çok kötü' denmeyecek bir iş bulmak. İyi olansa, işiniz berbat olduğu için işiniz dışında yaptığınız her şey size daha iyi ve tatmin edici görünecektir."

Komşularınıza ve çevrenize katkıda bulunun: Ben Nesli'nin aradığı mutluluk, belki de başkalarına yardım etmekten geçiyordur. Bu, hayattan daha derin bir anlam çıkarabilmek ve gerçek dostluklar yaratmak için izlenen en iyi yollardan biridir.

Bu tavsiyeyi dinleyen pek çok genç var. Birkaç bölüm önce, 28 yaşındaki Drew Lichtenberger'in pek çok yaşıtının "Yirmili yaş dayağı" olarak adlandırdığı şeyi yaşadığını söylediğinden bahsetmiştim. Drew'in de pek çok insan gibi, harika bir işi vardı ama mutlu değildi. Şimdiyse eski üniversitesi Virginia Tech'te üniversite öğrencilerinin profesyonel hayata geçişlerine yardımcı oluyor. Drew, "insanları geliştirmeyi çok sevdiğini" söylüyor. Diğer bir mesajı ise gönüllü olmanın ve diğerlerine yardım etmenin en memnun edici ve anlamlı hayat tarzlarından biri olduğu. Lise gençlik grubunun liderliğini yapıyor ve diğer insanların da gönüllü işlere girmesini öneriyor. Saygı duyduğu bir adam, bir keresinde ona "Kendini iyi hissetmeni sağlayacak tek şey, diğer insanlara yardım etmektir" demiş. O da bu tavsiyeyi hayatında anlam ve mutluluk arayan diğer insanlara aktarıyor. Drew, "Bireycilik ve kendine hizmet etmenin sonu yoktur" diyor. "Diğer insanlara hizmet etmek ve kalıcı bir miras bırakmak, en derin insani ihtiyaçların çekirdeğini oluşturur. Güçlü ilişkiler ve yakınlıklar bizi doğru kişilikte tutar ve yaşamlarımızın anlamını görmemize yardımcı olur."

Drew'in arkadaşı 24 yaşındaki Eric Latham, Amerikan Kanser Topluluğu'nda çalıştı. 2005 yazını Amerika'yı gezmek suretiyle kanser araştırmaları için bağış toplayarak geçirdi. 24 yaşındaki Matt Caccavale de, fakirlere konut yapılması için para toplamak amacıyla ülkeyi bir uçtan diğer uca bisikletle dolaştı (bisikletçilerin tuttukları günlükleri okumak için www.bikeandbuild.org adresine bakabilirsiniz). *The Bike & Build* isimli web sitesi, çocuklarıyla gurur duyan ebeveynlerin

ve bisiklet sürücülerini teşvik eden arkadaşların ilginç hikâyeleri ve mesajlarıyla dolu.

Ben Nesli mensupları, öyle görünüyor ki daha çok "istisnai olarak" gönüllü hizmetlerde bulunuyorlar. Araştırmalara göre artık daha fazla lise öğrencisi gönüllü işlerde çalışıyor: 2001'de, 12. sınıfa gidenlerin %76'sı gönüllü işlerde çalışırken, 1990'da bu oran %64'tü. 8. ve 10. sınıf öğrencileri de daha fazla gönüllü projede yer alıyor. Ancak bu tür hizmetler genelde kısa sürüyor. Haftada bir ya da daha fazla gönüllü işte çalışan öğrencilerin oranında bir değişme yok. Ayda bir ya da daha fazla gönüllü olanların sayısı ise %4'ten daha az bir artış göstermiş (ve bu küçük artış da 8. ve 10. sınıflardan değil, özellikle 12. sınıflardan geliyor). Tek büyük artış, "geçen yıl bir kez" gönüllülük yaptığını söyleyenlerden geliyor. Bu gönüllülüğün ne kadarının tam manasıyla bir gönüllülük olduğu da meçhul çünkü pek çok lise ve üniversite, artık sosyal hizmetleri şart koşuyor (ya da bunu okula kabul için bir kriter olarak belirliyor). 12. sınıf öğrencileri arasında yoğunlaşan kısa soluklu gönüllülük faaliyetleri de öğrencilerin mezuniyeti için gönüllülük zorunluymuş gibi bir izlenim yaratıyor. Ne var ki, uzun süreler için kendilerini belirli amaçlara adayabilecek gençler de bulunuyor. Bu istisnai kişiler, paha biçilemez bir deneyim kazanıyorlar.

Bu, 20'li yaşlarda olan ve ne yapmak istediğini bulmaya çalışan gençlerin oluşturduğu fenomenin görünen yüzü. Pek çok genç, gönüllü olarak başladıkları işlerden edindikleri tecrübeyle, kendilerine bir iş alanı seçebiliyor. Örneğin, kuzenim Sarah Kilibarda, üniversiteden mezun olduktan sonra iki yıl boyunca Katolik Vakıfları'nda gönüllü olarak çalıştı. Burada yasal evrakları olan göçmenlere yardım ediyordu. Sonrasında ise hukuk okudu ve şimdi bir göçmen avukatı olarak çalışıyor.

Gönüllü işinizden bir kariyer çıkaramasanız bile, büyük ihtimalle değerli yetenekler edinecek ve çok güzel arkadaşlıklar kuracaksınız. Yine bu kadar önemli olan bir diğer konu da, pek çok insanın kaybettiğini fark ettiği "hayatın anlamını" keşfetmesi. Bu boşluk, çoğunlukla insanın sadece kendisine odaklanmasından kaynaklanıyor.

Ben Nesli, dünya tarihinde eşi görülmemiş bir zamanda erişkin oldu. Bize kendimize inanmamız ve hayata olumlu bir pencereden bakmamız öğretildi. Ancak yetişkinliğe öyle bir zamanda giriyoruz ki hayatla başa çıkabilmek hayli zor. Çoğumuz, gençlik umutlarının hayatın gerçekleriyle çatışmasını endişeli ve depresif bir biçimde atlatıyoruz. Eğer gençseniz, bilmenizi isterim ki yanlız değilsiniz. Yaşlıysanız, umarım gençlerin sizden çok daha farklı yetiştirildiğini ve günümüz şartlarında büyümenin çok zor olduğunu anlarsınız. Önümüzdeki yıllarda tamamen kendi başımıza yaşama tutunamayacağımızın farkına varacağımızı ümit ediyorum. Ben Nesli'nin gerçekçi hayallere, özenli kariyer planlarına ve ebeveyn olduklarında da yardıma ihtiyacı var. Biz de karşılığında tüm enerjimizi ve tutkumuzu işimize ve diğerlerine yardım etmeye adayacağız.

EK

Kitaptaki Bilimsel Çalışmalarla İlgili Daha Ayrıntılı Bilgi

Bu bölüme geldiyseniz, kullandığım psikoloji terimleri ve araştırma metotlarını merak etmiş olabilirsiniz. Her zaman soru sorma isteği uyandıran birkaç konu:

Kişilik özellikleri ve davranışlar. Bu özellikler tam mânâsıyla nedir? Kişilik özellikleri temelde, insanların davranışlarını belirleyen içsel niteliklerdir. Özellikler, kişilerin çoğu durumdaki hareket biçimlerini özetler. Örneğin, bir kişi haksızlığa uğradığını hissettiğinde düşüncelerini açıklıyor ve yüksek sesle konuşuyorsa, bu kişinin atılgan olma özelliğinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Bazı kişilik testlerinde çok spesifik sorular sorulur; örneğin atılganlığı ölçen bir testteki sorulardan biri şu şekilde: "Bir arkadaşınız sizi haksız yere eleştirdiğinde tepkinizi hemen orada belli eder misiniz?"

O zaman bir test "aptallık" özelliğini ölçmek isterse sorular komik surat yapma, saçma iddialarda bulunma ve şuursuzca davranma gibi farklı aptalca davranışlarla ilintili olabi-

lir. Davranışları bu yolla kategorize etmeyi oldukça erken yaşta öğreniyoruz. Saydığım şeylerin hepsini yapıyorsanız, muhtemelen çocuğunuzdan şu cümleyi duyacaksınız: "Anneciğim, sen aptalsın!" O yüzden bir özelliğin değiştiğini okuduğunuzda (endişe ya da atılganlık), bu soyut kavramın gerçek yaşamdaki davranışlara dayandığını hatırlayın. Özellikler, aslında davranışlarla ilgilidir.

Tutumlardan 7. Bölüm'de ayrıntılı bir biçimde bahsediyorum. Psikolojik açıdan bakarsak bir tutum, bir grup ya da o grubun eylemleri hakkında onaylayan ya da onaylamayan tarzda bir görüştür. Çok güçlü bir tutumunuz varsa ve bunu belli ederseniz, bu daha çok günlük hayatta “tavır koymak” anlamında kullandığımız bir durumdur. Ben burada daha çok, bazı grupların rollerine karşı gelişen tutumlardan bahsedeceğim. Örneğin, kadının rolüyle ilgili tutumlar bir nebze de olsa değişti. Özelliklerle ilgili testler gibi, tutum testleri de kendine özgü bazı sorular sorar: Örneğin, şöyle bir soruyla karşılaşabilirsiniz: "Ailede üniversiteye gitme konusunda erkek çocuklarına kız çocuklarından daha fazla destek verilmesi gerektiğine katılıyor musunuz?” Tutumların temelinde inançlar yatar, bu inançlar oldukça derindirler.

Araştırmalarda kullanılan anketlerin içeriği. Sizin de fark ettiğiniz gibi, elimdeki veriyi kişilerin anketlere verdikleri cevaplardan derledim. Bu anketler genelde, insanların katılıp katılmadıklarının sorulduğu ifadelerden oluşuyor. Cevaplayanlar, bazen sadece evet ya da hayır diyebilirler, bazen de cevaplarını 1'den 5 kadar olan bir ölçek üzerinden verirler. Çok az anket "zorunlu tercih" denilen şıkkı içerir. Bunun anlamı, iki ifadeden, daha çok katıldığınızı işaretlemeniz gerektiğidir. Anketlerdeki ifadeler özel davranışlar, duygular ya da düşüncelerle ilgilidir. Anketlerin ne ölçtüklerini daha iyi anlamanız

için, sonuçları incelerken üzerinde çalıştığım testlerden bazı parçaları alıntılıyorum. Böylece, örneğin, narsisizmi ölçen anketteki sorulardan birinin "Dünyayı yöneten ben olsam, çok daha güzel bir yer olurdu" olduğunu biliyorsunuz. Bu, anketin fiziksel kendini beğenmişlikten bahsetmediğini ortaya koyuyor. Öğrencilerim sınıfta narsisizm anketini doldurduğunda, muhakkak birisi elini kaldırıp anketten çok yüksek puan aldığını söyler; bir yandan da "Bana göre..." ile başlayan cümleler kurup kendinden ve fikirlerinden bahseder. Böylece, narsisizm anketlerine olan güvenim giderek artıyor.

Üniversite nüfusundaki değişimler. Üniversite öğrenci örneklemlerine bakarak nesiller hakkında sonuçlara nasıl vardığımı merak edebilirsiniz. Bu örneklemler son zamanlarda çok değişmedi mi? Şaşıracaksınız ama cevap hayır. Yıllık yapılan kapsamlı bir araştırmaya göre, üniversite öğrencilerinin ailelerinin ortalama gelirlerinin, enflasyona uyarlandığında 1965 ve 2000 yılları arasında değişmediğini görüyoruz. Üniversite öğrencileri orta ve yüksek tabakanın çocuklarından oluşuyor ve bu durum yıllar içinde pek değişmedi. Bunun en önemli nedeni, dört yıllık üniversite masrafını karşılamanın çoğu kişi için imkânsız olması. Ayrıca ırksal komposizyon da epey orantısız, çünkü azınlıkta olan öğrencilerin kayıt sayısı son kırk yılda sadece yüzde bir ya da iki düzeyinde arttı. Siyahî öğrencilerin üniversiteye kayıt yaptırma sayısı 1980'lerde azaldı. Önceki çağlarda olduğu gibi öğrenci örneklemi ağırlıklı olarak Beyazlardan oluşuyor. Ancak cinsiyet dağılımı açısından büyük değişimler meydana geldi: 1958'de üniversite öğrencilerinin %36'sı kadınken, 2002'de %58'i kadındı. Bu bilgiyi doğrulamak için her cinsiyetin kendi içerisindeki ilgili veriyi de inceledim. Örneğin kadınların ve erkeklerin bu süre içindeki endişe oranlarına da baktım. Çoğu durumda sonuçlar çok benzer-

di. Çalışmalarda, okul çocuklarının örneklemini de analiz ettim. İlk ve ortaokul çağındaki bütün çocuklar genellikle okula kaydoluyor. Üniversite öğrencilerininkinin aksine bu çocukların örneklemleri yıllar içinde yapısal olarak değişmiyor. Çocukların örneklemleri çok daha çeşitli, bu yüzden de ülkeyi bir bütün olarak daha iyi anlatıyor. Çocuklar ve üniversitelilerin sonuçlarını karşılaştırdığımda, genelde aynı özellikleri taşıdıklarını keşfettim. Bu da bana çocuklardaki değişimin, üniversite öğrencilerindeki gibi suni yapısal kaymalardan ibaret olmadığını gösterdi. Ayrıca çocukların büyük toplumsal değişimlere karşı da kayıtsız kalmadığı ortaya çıktı. Nesil farklılıkları en genç 9 yaşındaki öğrencilerin örnekleminde gözlemlendi. Çocuklar yaşadıkları toplumun tarzını âdeta emiyorlar ve bunu çok erken yaşlarda yapıyorlar.

Problemleri kabul etmedeki isteklilik. Belki de anket sonuçlarında değişikliklerin çıkma nedeni, insanların artık problemleri kabullenirken daha az huzursuz olmasıdır. Bunun değişimlerin nedeni olarak gösterilemeyeceğini ispat eden birçok nedenim var. Öncelikle, topladığım veriyi, toplumsal olarak cazip olan cevapların ölçüldüğü bir ölçekten aldım. Kaç insan başkalarına iyi görünmek için cevaplarını değiştirir? Diğer anketlerdeki cevapları bu anketinkilerle karşılaştırdım ve zaman içinde korelasyon göstermediklerini gördüm. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz: Değişimler, insanların bir şeyleri kabul etmeye karşı yatkınlığından bağımsız gelişmiş. Ayrıca bu soruları cevaplandıranlarla bire bir görüşme yapılmadı, soruları kağıttan cevaplandırdılar, isimlerini de yazmadılar. Anketler, "Endişeli ve depresif misin?" gibi doğrudan sorular sormak yerine özel bulgulara odaklanıyor. Bütün bulgulara verilen cevaplar, sonuç puanını şekillendiriyor. Böylece cevap veren, bir seferde problemin sadece küçük bir kısmını kabul

ediyor. Sonuç olarak bu kitapta betimlenen değişimler çok çeşitli. Bazıları "iyi" özellikler taşırken (öz saygı gibi), bazıları da "kötü" özellikler taşıyor (endişe gibi), bazılarında ise ne "iyi" ne de "kötü" özellikler var (kaderinizi kim kontrol ediyor gibi). Eğer insanlar kötü şeyleri kabul etme konusunda daha rahat olsalardı, sadece istenmeyen özelliklerde bir değişim olmasını beklememiz gerekirdi, ancak değişim farklı karakteristiklerde meydana geldi.

Özel olayların etkileri (9.11.01 gibi). Söylemesi zor. Çoğu araştırmacı makalesinde araştırma tarihini tam olarak belirtmediği için, topladığım verilerin tarihini, basım yılından tahmin etmek zorunda kaldım. İstatisliklerle konuşursak, bu değişimler benim bulduğumdan daha güçlü (Çünkü muğlâk tarih daha da belirsizliğe yol açıyor). Tam tarihi tespit etsem bile, değişimin daha yavaş ve istikrarlı olduğunu tahmin ediyorum. Belirli bazı olaylar, aslında yıllara yayılan bir süreçte yarattıkları toplumsal iklim kadar etkili değiller. Toplumsal değişimler bir gecede meydana gelmiyor, hele ki kişisel özellikler ve davranışlar söz konusuysa... Birçok araştırmayı inceledikten sonra, boşanma oranı, evlilik yaşı ya da suç oranı gibi özelliklerde meydana gelen değişimlerin on yıl geriden geldiğini buldum. Cevapları verenler yirmi yaşındaki üniversite öğrencileri olduğuna göre, yaklaşık on yaşındayken çevremizde yaşanan kültürü emmeye başladığımız söylenebilir. 1970'ler ve 80'lerdeki nesil farklılıklarıyla ilgili konferans vermek için ülkeyi dolaşan Morris Massey, bu duruma "10 Yaşındayken Neredeydin?" adını vermiş. Elimdeki veriler de bu düşünceyi destekler nitelikte. Çocukken yaşadıklarımız bir ömür boyu bizimle kalıyor.

Yaş farklılıkları nesil farklılıklarına karşı. Kütüphanede yaptığım çalışmaların önemini de merak edebilirsiniz. Bu kişilik anketlerini neden şimdi farklı yaşlardaki bir grup insana

vermiyoruz? Anket sonucu bize nesiller arasındaki farklılıkları hemen söylemez mi? Bu dediğimi yaparsak farkı yaratanın yaş mı yoksa nesil mi olduğunu anlayamayız. Öncelikle size her iki gruba da ait olan bazı örnekler vereceğim. Diyelim ki yirmili yaşlardaki gençlerin kırklı yaşlardakilerden daha enerjik olduğu sonucuna ulaştık. Bu sonuç, yirmili yaşlarındaki neslin kırkındaki kişilerden daha enerjik olduğu ve olacağı anlamına mı gelir? Muhtemelen hayır, her nesil enerji seviyesinin yaşlandıkça azaldığını bilir. Bu örnek çok açık bir biçimde yaşsal bir fark, nesilsel değil. Buna mukabil, internet, ATM ve VCR kullanmadaki becerinizi düşünün. Eğer biraz yaşınız büyük olsaydı bunlar, pek de hâkim olduğunuz konular olamayacaktı (Mesela benim annem ve babam ATM'yi kullanmıyorlar, hiç anlamamama rağmen hâlâ ısrarla bankaya gidiyorlar). Bu tamamen nesilsel bir fark, yaşsal değil. Çünkü şimdi genç olan kişiler, yaşlanınca teknoloji ile ilgili tüm bilgilerini bir anda unutmayacaklar.

Farklı yaşlardaki kişilerin cevapladığı bir kerelik anketlerden, değişimlerin yaş mı yoksa nesil farkı mı yüzünden olduğunu anlamak imkânsız. Örneğin bir araştırmada yirmili yaşlardaki kişilerin kırkındakilerden daha endişeli olduğu sonucu çıkarsa, bunun sebebi hem yaşlanma hem de nesil farkı olabilir. Gençler yaşlandıkça daha az tedirgin olur demek de mümkün, genç nesil yaşlı olandan her zaman daha endişeli olacak demek de. Kullandığım yöntem, aynı yaştaki insanların farklı zaman dilimlerinde verdiği cevapları kullandığı için, bu sorunu aşmış oldum. Bu veri kaynaklarının her biri, cevaplayanlar ister çocuk ister üniversite öğrencisi olsun, zamanın bir kesiti. Yaş sabit olduğu için, nesil ve zaman etkili faktörler. Elbette ki, her yaştan kişinin benzer değişimleri göstermesi mümkün. Böyle olursa, nesilsel değil, zamansal bir fark

söz konusu olacaktır, bunu göz ardı etmem mümkün değil. Zaman içinde bir değişim olduğunu söyleyebilirim. Bu değişimin sebebi, yaşlı insanlar da değişti diye değildir. Ancak insanları gözlemleyen herkes bilir ki gençler değişimden çok çabuk etkilenir. Örneğin, yaşlılar bilgisayarı ustalıkla kullanamaz, çünkü kullanmayı gençken öğrenmemişlerdir. Toplumsal değişimler önce gençleri vuruyor. Benim bu kitap aracılığıyla yapmak istediğim şey, bu değişim sürecini 1950'lilerden günümüze dek izleyebilmekti.

Bir zaman makinesi olmadan bütün veriyi kendim bulamazdım. Birçok psikoloji anketi ve testi, yıllar içinde tekrar tekrar kullanıldığı için, kütüphane benim zaman makinem oldu. Olayların önceki ve şimdiki hâllerini gösteren bütün o eski gazeteler ve tezler, benim için âdeta geçmişe açılan bir pencereydi.

Teşekkür

Çocukken kitap okumayı o kadar çok severdim ki, bir kitabı bitirebilmek için sıklıkla uyku vaktimi geçirirdim. Ancak Amerika'nın orta batısından olan anne ve babamın, yeterli uykuyu almam gerektiği gibi radikal bir düşüncesi vardı. Bir seferinde kitabımı banyoda bitirmeye kalktım ama hemen basıldım. Bu olaydan sonra, okumaya yetecek kadar parlak ama kapının altından sızıp ebeveyn birimini alarma geçirmeyecek kadar da loş olan akvaryumun ışığını açık bırakmayı akıl ettim. Gecenin bir vakti loş ışıkta sayfaları çevirirken, yakalanırsam yalan söylemeye hazırdım.

Yirmi beş yıl sonra, o kadar çok kitabın teşekkür kısmını okudum ki tipik bir tanesini ezberden söyleyebilirim. ("Bir kitabı sadece bir kişinin yazdığını söylemek hayalden başka bir şey değildir... Olağanüstü yayınevime... en yakın 546 arkadaşıma (Aaron, Adam, Alice, Amanda... (buraya 540 tane isim sıkıştırın)... Zachary ve Zelda)... ve son olarak bu zorlu projeyi hazırlamak/ tüm kitabı okumak/ kitabı temize çekmek/ kitabı yazmak için köle gibi çalışırken bir yıl boyunca bütün ye-

mekleri pişiren ve tek başına birkaç tane çocuk büyüten eşime teşekkür ediyorum.") Kendi kitabımı yazmamla birlikte neden bütün "teşekkür" kısımlarının birbirine benzediğini anladım. İnsan bir kitap üzerinde çalışırken tam bir baş belasına dönüşebiliyor; bu hâlinize katlanmak zorunda kalanlara harcadığınız bir damla mürekkep ise en azından teselli veriyor. Kitabı yazma sürecinde ben de diğer yazarlardan farklı değildim; o yüzden teşekkürlerim de pek farklı olmayacak.

Baş belasıydım; çünkü bu kitabı yazmak yıllardır iş anlamında yaptığım en eğlenceli uğraştı ve şevkli olmak her ne kadar bulaşıcıysa da can sıkabiliyor. Lütfen herkes beni affetsin. Aynı sayfada hem *Us Weekly* hem de akademik araştırmalardan alıntı yapabilmek çok zevkliydi gerçekten.

İlk minnettarlığımı bu kitabı olduğundan da eğlenceli hâle getirenlere sunmak istiyorum. Brooke Wells, cinsel değişimler üzerine kusursuz bir yüksek lisans tezi yazdı; böylece ben de 6. Bölüm'de kendisinin verilerini kullanıp cinsellik konusunda söyleyeceklerimi yazarak birkaç zevkli hafta geçirdim. Kendisine nasıl minnettar olmam? İş arkadaşım, yardımcı yazar ve arkadaşım W. Keith Campbell, altı yıldır her konuda fikirlerimi keskinleştirdi; bu fikirlere bu kitabın birçok parçası da dâhil. Keith'in, yolumu temizleyen iğneleyici ironi baltası olmadan akademik çevre ormanında nasıl sağ kalırdım bilmiyorum. Bir dahaki konferansta, oturumdan kaytarıp yine çörek yemeğe gidelim! Bu şekilde daha çok şey öğreniyorum çünkü.

Ayrıca, kitap için hikâyelerini yazıp bana hayatlarını açan yüzlerce gence de çok minnettarım. Özellikle www.generationme.org adresinden bana bilgi göndermeye gönüllü olanlara çok teşekkür ediyorum. Dürüstlüğünüz, iç görünüz ve etkili sözleriniz, bu kitabı inanılmaz biçimde güçlü kıldı. Hikâyeleriniz ve fikirleriniz, sizin neslinize hayat verdi.

Ajansımdaki temsilcim Jill Kneerim, ilk etapta bu kitabı yazma nedenimdi. İlk acınası denemelerimle alâkası olmayan bir kitap önerisi bulmam için beni yüreklendirerek yol gösterdi, kendisine minnettarım. Bir gün, tıpkı Jill gibi, birisine elinden gelenin en iyisini yapması konusunda rehberlik etme yeteneğimi geliştirebilmeyi ancak umut edebiliyorum. Editörüm Leslie Meredith de aynı derecede zarifti. İlk kitabı yazmak korkutucu olabilir; ancak tüm korkum, Leslie'nin ilk bölümlerimi okuduktan sonraki şevkini görmemin ardından uçtu gitti. Çok yaşa son teslim tarihi korkusu! Mükemmel insan Brettne Bloom, kitabın adını bulduğu için fazlaca övgüyü hak ediyor.

Gerçekten seçkin akademik danışmalarla kutsandığımı düşünüyorum. Roy Baumeister, Jennifer Crocker, Susan Nolen-Hoeksema, Randy Larsen, Abby Stewart, Dianne Tice ve David Winter, bu projenin farklı noktalarında bana yol gösterdiler. Susan, depresyon konusunda yaşanan değişimlerle ilgili bir araştırmaya işaret etti ve çok faydalı tavsiyelerde bulundu. David, geçikmiş analizlerin ve belirsiz kişilik ölçümlerinin meçhul bölgesinde, aşırı heyecanlı mezun öğrenci fikirlerim, daha uzlaşımsal bir psikoloji tezine dönüşürken bana rehberlik etti. Ayrıca sadece makara yaparak da çok güzel vakit geçirdik. Roy, isteyip isteyebileceğim en iyi doktoralı danışman ve çok iyi bir arkadaştı. Öz beğeninin olumsuz yönleri üzerine yaptığı öncü araştırma, bu kitabı hayli güçlendirdi. Başlara dönecek olursak, daha on beş yaşımdayken, Melissa McMillan-Cunningham ve Patrick McCann bir gün kitap yazacağımı söylemişlerdi. Hepimiz şiir kitabı olur herhalde diye düşünmüştük ama umuyorum bu kitap da o kadar iyidir.

Charles Im ve Liqing Zhang, kitapta kullandığım verilerin bir kısmına ulaşmak için kütüphanede saatlerini harcadı; bu yüzden çok büyük bir övgüyü ve teşekkürü hak ediyorlar. Si-

zin sıkı çalışmanız sayesinde bu kitap var oldu. Mark Reid, depresyonla ilgili değişimler konulu birçok makalenin fotokopisini çekti; kendi mükemmel makalelerini de kullanımıma sundu. Birçok yeteneği bünyesinde toplayan gerçek bir dost olan Mark, ayrıca, ülke genelinde gençlerden gelen öyküleri topladığım www.generationme.org sitesini tasarladı.

Farklı bölgelerdeki kütüphane elemanları, projem üzerinde çalışırken yarattığım dağınıklığa rağmen, şaşırtıcı bir biçimde sabırlı davrandılar. Congress Kütüphanesi, Iowa Universitesi, Eastern Michigan Üniversitesi, Case Western Reserve Üniversitesi, Carnegie Mellon Üniversitesi, Wisconsin Üniversitesi, San Diego State Üniversitesi kütüphanelerine, bilhassa da Michigan Üniversitesi Kütüphaneler Arası Ödünç Alma Bölümüne teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Benim için hepiniz kutsalsınız.

Diğer akademisyen dostlarım parlak fikirlerini ve dostluklarını paylaştılar. Jeff Bryson, Kate Catanese, Niels Christensen, Natalie Ciarocco, Thierry Devos, Nathan DeWall, Amanda Diekman, Julie Exline, Craig Foster, Linda Gollo, Christine Harris, Benita Jackson, Markus Kemmelmeimer, Laura King, Elizabeth Klonoff, Sander Koole, Joseph Lewis, Deborah Megivern, Kathi Miner- Rubino, Claire Murphy, Radmila Prislin, Scott Roesch, Brandon Schmeichel, Tom Scott, Kathleen Vohs, May Yeh ve Alyssa Zucker, bu araştırmayla ilgili yıllardır başınızı ağrıtıyorum, beni dinlediğiniz için teşekkürler. Özellikle aranızda www.generationme.org adresini sınıflarında tanıtanlara minnettarım. Sonraları başka bir araştırma esnasında tanıma fırsatı bulduğum Mark Leary'nin, APA konferansında tanıştığımızda kitapla ilgili nazik sözlerini her zaman hatırlayacağım. Alice Eagly, kadınların geçirdikleri değişim konusunda yazdıklarımı ilk alıntılayan isimlerden biriydi; ayrıca sanki öğrencilerinden biriymişim gibi bana bilgisini sundu. Kişilik psikoloğu olan Da-

niel Cervone, bu çalışmayı bilim dalına takdim edeceğim sunumu düzenledi. Dan, bu çalışmadaki ışığı fark ettiği ve önemini benim yapabileceğimden çok daha iyi bir biçimde ifade ettiği için kendisine şükran duyuyorum. Lynne Baker- Ward ve James Kalat, beni yüreklendirerek ve psikoloji alanında grup çalışmasının önemine inanarak teveccüh gösterdiler. San Diego State Üniversitesi basın ofisi, bilhassa Jason Foster, Aaron Hoskins ve Jennifer Zwiebel (şu anda New York Üniversitesi'nde) bu çalışmaların halka duyurulması aşamasında mükemmel bir iş yaptılar, beni televizyona çıkartarak akrabalarımı etkilediler.

Ve tabii ki U ve C takımlarım, ne diyebilirim ki muhteşemsiniz! Stacey Amodio, Anne Becker Gruettner, Ken Bloom, Lawrence Charap, Rocky Dhir, Sonia Orfield ve Adam Shah; bağlılığınız ve sevginizin emsali yok. Congress Kütüphanesi'nde araştırma yaptığım sırada evlerine konuk olduğum Lawrence ve Shasta Charap, misafirperverliklerinden ötürü özel bir teşekkürü hak ediyor; ayrıca birçok kez kütüphane çalışmalarıma yardım eden Ken Bloom'u da unutamam. Kim ve Brian Chapeau, Shannon ve George Ekeren-Moening, Sarah ve Dan Kilabarda, Charles ve Jane Moening, Brian ve Roxanne Moening, Sarah Moening ve Rodney Haug, Bud ve Pat Moening, Marilyn, Ray ve Anna Swenson; insanlar akrabalarını seçemez sözüne her daim inandılar, emin olun ben yine de sizleri seçerdim. Ve Charles, giriş kısmını elden geçirdiğin için çok teşekkürler. Ron Louden ve Alice Zellmer, Dave ve Amanda Louden, Jillian Berman ve Susie ve Jud Wilson, seçmek isteyeceğim en iyi yasal akrabalarım oldu. New York'taki evlerine konuk olduğum Ken ve Allene Berman, akraba kadar yakın olan muhteşem insanlar.

En iyilerin en sona saklandığını bilecek kadar çok teşekkür bölümü okudum. Erkek kardeşim Dan, çocukluktaki oyun ar-

kadaşımken en sadık dostum ve sırdaşıma dönüştü; ayrıca dünyadaki en sevimli çocuğun da babası oldu. Babamla annem, Steve ve JoAnn Twenge, bana okuma sevgisini ve eğitime saygı duyma bilincini aşıladı; ayrıca Chicago Üniversitesi'nde okurken bana para yetiştirebilmek için ellerinden geleni yaptılar. Bunun yanı sıra, benim için geçmişe bir pencere açıp her şeyin nasıl ve neden değiştiğini anlamama yardımcı oldular. Sohbet sırasında ortaya attıkları düşüncelerden yola çıkarak geliştirdiğim fikirlerin sayısını unuttum. Son olarak eşim Craig'e, fazla mesai yapmamı ve aşırı stresli olmamı anlayışla karşıladığı için; ama en çok da beni dünyadaki en şanslı kadın yaptığı için teşekkür ediyorum. Ve işte... Yeni bir kitap yazsam bile, yıllarca yetecek kadar mutluluk.

Kaynakça

Adams, Cecil, *The Straight Dope*. Chicago: Chicago Review Press, 1984.

Alexander, Melissa, "Television Programs Lack Safe Sex Message", *Daily Aztec* (San Diego State Üniversitesi öğrenci gazetesi), 7 Mart, 2005.

Altman, Lawrence K., "Study Finds That Teenage Virginity Pledges Are Rarely Kept", *New York Times*, 10 Mart, 2004.

Amato, P. R., ve Keith, B., "Parental Divorce and the Well-Being of Children: A Meta-Analysis", *Psychological Bulletin*, 1994, 110: 26-46.

amazon.com, *Generation X Goes to* College (*Ben Nesli Üniversiteye Gidiyor*) kitabı üzerine eleştiri yazısı, 31 Ocak, 2004.

amazon.com, *Generation X Goes to* College (*Ben Nesli Üniversiyete Gidiyor*) kitabı üzerine eleştiri yazısı, "You Think Gen X Is Bad? Watch Out for Gen Y", 11 Nisan, 2003.

American Idol, FOX TV, 27 Ocak, 2004.

American Psychological Association basın bildirisi, "Based on the Research, Comprehensive Sex Education Is More Effective at Stopping the Spread of HIV Infection, APA Committee", 23 Şubat, 2005, www.apa.org/releases/sexeducation.html; veya www.apa.org/releases/sexed_resolution.pdf.

Anderson, C. A., ve Bushman, B. J., "Effects of Violent Video Games on Aggressive Behavior, Aggressive Cognition, Aggressive Affect, Physiological Arousal, and Prosocial Behavior: A Meta-Analytic Review of the Scientific Literature", *Psychological Science*, 2001, 12: 353—359.

Aoki, Naomi, "Harshness of Red Marks Has Students Seeing Purple", *Boston Globe*, 23 Ağustos, 2004.

Arnett, Jeffrey Jensen, *Emerging Adulthood (Yeni Nesil Yetişkinlik)*, New York: Oxford University Press, 2004.

Associated Press, "College Freshmen Have Worst Study Habits in Years But Less Likely to Drink, Study Finds", 27 Ocak, 2003.

Astin, A. W, et al., *The American Freshman: Thirty-Five Year Trends*, Los Angeles: Higher Education Research Institute, UCLA, 2002, 2003 ve 2004 sayıları ve www.earlham.edu/=ir/surveys/cirp/cirp_national_&_ heds_04.html. bkz. Tablo 2.

Barlow, Thomas, "Tribal Workers", *Financial Times*, 24 Temmuz, 1999.

Bartolomeo, Joey, "Jen Moves On," *Us Weekly*, 21 Şubat, 2005.

Baumeister, R. E, et al., "Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles?", *Psychological Science in the Public Interest*, 2003, 4: 1-—44;

Baumeister, R. E; Heatherton, T. E; ve Tice, D. M., "Losing Control", *How and Why People Fail at Self-Regulation*, San Diego: Academic Press, 1994.

Baumeister, Roy, "The Lowdown on High Self-esteem: Thinking You're Hot Stuff Isn't the Promised Cure-all", *Los Angeles Times*, 25 Ocak, 2005.

Benassi, V. A.; Sweeney, Dr. ve Dufour, C. L., "Is There a Relation Between Locus of Control Orientation and Depression?", *Journal of Abnormal Psychology*, 1988, 97: 357-367.

Bereson, Lisa, "The State of the Union: A Special Report", *Ladies' Home Journal*, Mart 2003.

Birn, Jennifer; Hogan, Joyce; ve Kim, Maggie, "Introducing William Hung: Untrained, Uncensored, Unstoppable!", *Star*, 1 Mart, 2004, ve www.williamhung.net/wst_pagel6.html.

Blumberg, Joan Jacobs, *Fasting Girls*, New York: New American Library, 1989, s. 267.

Booe, Martin, "Generation Me-Me-Me", *Jacks on Free Press*, 21 Ekim, 2004.

Brides, "The Wedding Report", 2004 Yaz, 304.

Bronfenbrenner, U., et al., *The State of Americans: This Generation and the Next*, 1996, New York: Free Press; s. 4.

Brooks, David, *Bobos in Paradise*, New York: Simon & Schuster, 2000, s. 58, 101.

Bushman, B. J., ve Baumeister, R. F., "Threatened Egotism, Narcissism, Self-esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-love or Self-hate Lead to Violence?" *Journal of Personality and Social Psychology*, 1998, 75: 219-229; ve Twenge, J. M., ve Campbell, W. K., "Isn't it fun to get the res-

pect that we're going to deserve?", Narcissism, Social Rejection, and Aggression, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2003, 29: 261—272.

Butcher, J. E., "Adolescent Girls' Sex Role Development: Relationship with Sports Participation", "Self-Esteem, and Age at Menarche", *Sex Roles*, 1989, 20: 575-593.

Campbell, W. K., et al., "Psychological Entitlement: Interpetsonal Consequences and Validation of a Self-report Measure", *Journal of Personality* Assessment, 2004, 83: 29-45.

Campbell, W. K.; Rudich, E. A.; and Sedikides, C., "Narcissism, Self-esteem, and the Positivity of Self-views: Two Portraits of Self-love", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2002, 28: 358-368.

Campbell, W. Keith, *When You Love a Man Who Loves Himself*, Chicago: Source Books, 2005.

Caplow, Theodore; Hicks, Louis; ve Wattenberg, Ben J., *The First Measured Century*, Washington, D.C.: AEI Press; 2001, s. 198.

Cappella, E., ve Weinstein, R. S., "Turning Around Reading Achievement: Predictors of High School Students' Academic Resilience", *Journal of Educational Psychology*, 2001, 93: 758-771; Findley, M. J., and Cooper, H. M., "Locus of Control and Academic Achievement: A Literature Review", *Journal of Personality and Social Psychology*, 1983, 44: 419-427; ve Kalechstein, A. D., ve Nowicki, S., "A Meta-analytic Examination of the Relationship Between Control Expectancies and Academic Achievement: An 11 -Yr Follow-up to Findley and Cooper", *Social and General Psychology Monographs*, 1997, 123: 27-56.

CBS News, *The Class of* 2000, Simon & Schuster, e-kitap, internetten indirilebilir, 2001.

Centers for Disease Control and Prevention, *Sexually Transmitted Disease Surveillence* 2003 *Supplement*, Atlanta, GA: U.S.Department of Health and Human Services, Ekim 2004.

Centers for Disease Control, "Youth Risk Behavior Surveillance System", http://apps.nccd.cdc.gov/yrbss sitesindeki bilgiler.

character/newbe rger_cheating2.htm

Christie, Les, "Homes: Hot Markets Get Hotter", cnn.com, 26 Mayıs, 2005.

Civic, D., "College Students' Reasons for Nonuse of Condoms Within Dating Relationships", *Journal of Sex and Marital Therapy*, 2000, 26: 95-105.

Clark, Jane Bennett, et al., röportaj: Elizabeth Kountze, "Dream Jobs (and How to Get One)", *Kiplinger's Personal Finance*, Haziran 2004.

Cloud, John, "The Right's New Win", *Time*, Ağustos 30, 2004.

cnn.com, "American Colleges Flunk on Affordability", 15 Eylül, 2004.

cnn.com, "I'm Going to Be Famous: Nellie McKay Makes Bid for Stardom", 13 Nisan, 2004.
cnn.com, "NYU student jumps to her death", 6 Eylül, 2004; ve Hoover, Eric, "More Help for Troubled Students", *Chronicle of Higher Education*, 3 Aralık, 2003.
CNN/USA Today/Gallup poll.
Cohen, Betsy, "Community of Support: Hundreds Rally Behind Family That Lost Home in Fire Friday Morning", *The Missoulian*, 10 Şubat, 2002.
Coleman.J. S.,et al., *Equality of Educational Opportunity. Report from the Office of Education*, Washington, D.C.: U.S. Government Print ing Office, 1966.
Colin, Chris, *What Really Happened to the Class of* '93, New York: Broadway Books, 2004.
Covington, M. V., "Self-Esteem and Failure in School", A. M. Mecca, N. J. Sınelser ve J. Vasconcellos, (editörler), *The Social Importance of Self-Esteem*, Berkeley: University of California Press, 1989.
Crittenden, Ann, *The Price of Motherhood*, New York: Holt, 2001, s. 217.
Crocker, J., ve Park, L. E., "The Costly Pursuit of Self-esteem", *Psychological Bulletin*, 2004, 130: 392-414.
Crowne, D. P., ve Marlowe, D., *The Approval Motive*, New York: Wiley; 1964, s. 39. 42
Daria dizisi, bölüm adı: "Esteemsters", MTV, 3 Mart, 1997.
Davison, James, "Talented Freshman Class Settles in at UW", *Badger Herald*, 1 Ekim, 2004, badgerherald.com/news/2004/10/01/talented_freshman_cl.php sitesinde bulunabilir.
Dawson's Creek dizisi, 510. bölüm: "Appetite for Destruction", yayım tarihi: 19 Aralık, 2001.
de Graaf, John, *Take Back Your Time*, 2003, SanFrancisco: Berrett-Koehler.
Dement, William C., *The Promise of Sleep*, 1999, NewYork: Delacorte Press.
Denizet-Lewis, Benoit, "Friends, Friends with Benefits, and the Benefits of the Local Mall", *New York Times Magazine*, 30 Mayıs, 2004.
Do Workplace Woes Signal the End of the American Dream?", *USA Today Magazine*, Ağustos 1995.
Doig, Will, "The Average Apartment Cost a Million Bucks", *New York Magazine*, 20 Aralık, 2004.
Douglas, Susan, ve Michaels, Meredith, *The Mommy Myth*, New York: Free Press, 2004.
Easterbrook, Gregg, *The Progress Paradox*, New York: Random House; 2003, s. 180.
Edwards, Tamala, "The Young and the Nested", *Time*, 10 Kasım, 1997.

Ehrenreich, Barbara, *Nickel and Dimed: On (Not) Getting by in America*, 2001, New York: Metropolitan Books; s. 199.

Ellen, CBS, 27 Ocak, 2005.

Fallows, James, "New College Chaos", *The Atlantic Monthly*, Kasım 2003.

Fallows, James, "The Invisible Poor", *New York Times Magazine*, Mart 19, 2000.

Fields-Meyer, Thomas, "Kids Out of Control", *People*, 20 Aralık, 2004.

"Former Law Student Stages Hunger Strike", *Chronicle of Higher Education*, 23 Ocak, 1998.

Frankel, Valerie, *The Not-So-Perfect Man*, 2004, New York: Avon Trade.

Gibbs, Nancy, "Parents Behaving Badly", *Time*, 21 Şubat, 2005.

Gibbs, Nancy, "The Age of Ritalin", *Time*, 30 Kasım, 1998.

Gibbs, Nancy, ve Roche, Timothy, "The Columbine Tapes", *Time*, 20 Aralık, 1999.

Giffin, Emily, *Something Borrowed*, New York: St. Martin's Press, 2004, s. 2.

Gilatto, Tom; Lipton, Mike; ve Smolowe, Jill, "The Final 24", *People*, 28 Şubat, 2005.

Gillon, Steve, *Boomer Nation*, New York: Free Press, 2004, s. 263.

Goodwin, Renee D., "The Prevalence of Panic Attacks in the United States", *Journal of Clinical Epidemiology*, 1980'den 1995, 56: 914-916.

Gorner, Peter, "U. of C. Sex Study Sees Love, Loneliness", *Chicago Tribune*, 9 Ocak, 2004-114

Gough, H., "Scales and Combinations of Scales: What Do They Tell Us, What Do They Mean?", 99. Annual Convention of the American Psychological Association'da sunulan tebliğ, San Francisco, Ağustos 1991, Harrison Gough (2001)'den alınan bilgi.

Graaf, John; Wann, David; ve Naylor, Thomas H., *Affluenza*, San Francisco: Berrett-Koehler; 2002, s. 55.

Great Expectations Survey, National Center for Public Policy and Higher Education, www.highereducation.org/reports/expectactions/expectations_tablel.shtml; ve Warren, Elizabeth, ve Tyagi, Amelia Warren, *The Two-Income Trap*, New York: Basic Books, 2003, s. 41.

Greif, J.; Hewitt, W; ve Armstrong, M. L., "Tattooing and Body Piercing", *Clinical Nursing Research*, 1999, 8: 368-385.

Grossman, Lev, "Grow Up? Not So Fast", *Time*, 24 Ocak, 2005.

Guttman, A., *Women's Sports: A History*, New York: Columbia University Press, 1991.

Hahn, S. E., "The Effects of Locus of Control on Daily Exposure, Coping and Reactivity to Work Interpersonal Stressors: A Diary Study", *Personality and Individual Differences*, 2000, 29: 729-748;

Halperin, Shirley, "Maroon 5's Adam Levine", *Us Weekly*, 13 Eylül, 2004.
Hanauer, Cathi, *Introduction to The Bitch in the House*, 2002, New York: Harper Collins Perennial, s. xv.
Hansson, R. O.; Chemovetz, M. E., ve Jones, W. H., "Maternal Employment and Androgyny", *Psychology of Women Quarterly*, 1977, 2: 76-78.
Heatherton, T. E, ve Vohs, K. D., "Interpersonal Evaluations Following Threats to Self: Role of Self-Esteem", *Journal of Personality and Social Psychology*, 2000, 78: 725-736.
Hedges, William D., ve Martinello, Marian L., "What the Schools Might Do: Some Alternatives for the Here and Now", *Feeling, Valuing, and the Art of Growing: Insights into the Affective*, Alexandria, VA: Association of Supervision and Curriculum Development yearbook, 1977.
Heine, S. J., et al., "Divergent Consequences of Success and Failure in Japan and North America: An Investigation of Self-improving Motivations and Malleable Selves", *Journal of Personality and Social Psychology*, 2001, 81: 599-615.
Helgeson, V. S., ve Fritz, H. L., "Unmitigated Agency and Unmitigated Communion: Distinctions from Agency and Communion", *Journal of Research in Personality,* 1999, 33: 131-158.
Hewitt, Bill. "Juiced Up", *People*, 31 Mayıs, 2004.
Hewitt, Bill. "Wearing Out Their Bodies?" *People*, 13 Haziran, 2005.
Hewitt, John, *The Myth of Self-Esteem*, New York: St. Martin's Press, 1998.
Hewlett, S. A., ve West, C., The *War Against Parents: What We Can Do for America's Beleaguered Moms and Dads*, 1998, New York: Houghton Mifflin.
Heyman, J. D., "Psssst . . . What's the Answer?", *People*, 24 Ocak, 2005.
Hicks, Rick, ve Hicks, Kathy, *Boomers, Xers, and Other Strangers*, Wheaton, IL: Tyndale, 1999, s. 270.
Hilton, Lisette, "Census: More Women Are Staying Home to Raise Children", *Silicon Valley/San Jose Business Journal*, 23 Ağustos, 2002.
Holcomb, Betty, *Not Guilty! The Good News for Working Mothers*, New York: Touchstone, 1998, s. 59-60.
Hornblower, Margot, "Great Xpecta-tions", *Time*, 9 Haziran, 1997.
Hulbert, Ann, "Unpersuasive", *New York Times Magazine*, 29 Mayıs, 2005.
Huner, Mamie. "The Secret Lives of Middle Schoolers", cnn.com, 19 Kasım, 2003.
Innerst, Carol, "Wordsmiths on Wane Among U.S. Students", *Washington Times*, 25 Auğustos, 1994.
Irvine, Martha, "Young Labeled Entitlement Generation" AP, 26 Haziran, 2005, biz.yahoo.com/ap/050626/the_entitlement_ gen eration.html2.v3.
Jack & Bobby, WB, 3 Kasım, 2004.

Jeffrey, Nancy, "Proms Gone Wild!", *People*, 30 Mayıs, 2005.

Jerome, Richard. "The Cyberporn Generation", *People*, 26 Nisan, 2004.

Johnston, David Cay, "Richest Getting Even Richer", *New York Times*, 5 Haziran, 2005.

Kamen, Paula, *Her Way: Young Women Remake the Sexual Revolution*, New York: New York University Press, 2000.

Karabenick, S. A., ve Srull, T. K., "Effects of Personality and Situational Variation in Locus of Control on Cheating: Determinants of the Congruence Effect", *Journal of Personality*, 1978, 46: 72-95; ve Mischel, W.; Zeiss, R.; ve Zeiss, A, "An Internal-External Control Test for Young Children", *Journal of Personality and Social Psychology*, 1974, 29: 265-278.

Kasser, T, ve Ryan, R, "A Dark Side of the American Dream", *Journal of Personality and Social Psychology*, 1993, 65: 410-422.

Kazez, Daniel, "A Is for Anybody", *Newsweek*, 8 Ağustos, 1994; s. 10.

Keith Campbell, röportaj, 28 Aralık, 2004.

Ken Belson, "I Want to Be Alone. Please Call Me", *New York Times*, 27 Haziran, 2004.

Kessler, R. C, et al., "Lifetime and 12-Month Prevalence of DSM-III-R Psychiatric Disorders in the United States: Results from the National Comorbidity Study", *Archives of General Psychiatry*, 1994, 51:8-19.

Kilpatrick, D. G.; Dubin, W. R.; Marcotte, D. B., "Personality, Stress of the Medication Education Process, and Changes in Affective Mood State", *Psychological Reports*, 1974, 34: 1215-1223; ve Morelli, G.; Krotinger, H.; ve Moore, S., "Neuroticism and Levenson's Locus of Control Scale", *Psychological Reports*, 1979, 44: 153-154.

Kiviat, Barbara, "Dressing Up the Dorms", *Time*, 4 Ekim, 2004.

Kiviat, Barbara, "Up, Up, and Away: Health-Insurance Costs Soar", Time, 20 Eylül, 2004.

Klerman, G. L, ve Weissman, M. M., "Increasing Rates of Depression", *Journal of the American Medical Association*, 1989, 261(15): 2229-2235.

Kling, K. C, et al, "Gender Differences in Self-Esteem: A Meta-Analysis", *Psychobgical Bulletin*, 1999, 125: 470-500.

Klosterman, Chuck, *Sex, Drugs, and Cocoa Puffs*, New York: Scribner; 2004, s. 4.

Kluger, Jeffrey, "The Kids Are All Right", *Time*, 26 Temmuz, 2004.

Konrath, S.; Twenge, J. M.; Campbell, W. K.; Foster, J. D.; ve Bushman, B., "This Generation Is More Special Than the Others: A Cross-Temporal Meta-Analysis of the Narcissistic Personality Inventory", "Educating the Next Generation of College Students" konferansında sunulan tebliğ, University of San Diego, 27 Şubat, 2007.

Kramer, Rita, Ed School Follies: The *Miseducation of America's Teacher*, New York: Free Press, 1991 s. 33.

Krause, N., ve Stryker, S., "Stress and Well-being: The Buffering Role of Locus of Control Beliefs", *Social Science and Medicine*, 1984, 18: 783-790; ve Sandier, I. N., ve Lakey, B., "Locus of Control as a Stress Moderator: The Role of Control Perception and Social Support", *American Journal of Community Psychology*, 1982, 10: 65-80.

Lancaster, Lynne, ve Stillman, David, *When Generations Collide*, New York: HarperBusiness; 2002 s. 269.

Lane, Robert E., *The Loss of Happiness in Market Democracies*, New Haven, CT: Yale University Press, 2000, s. 9.

Laskas, Jeanne Marie, "Sarah's New Day", *Ladies' Home Journal*, Haziran 2004.

Lavinthal, Andrea, ve Rozler, Jessica, *The Hookup Handbook*, New York: Simon Spotlight Entertainment, 2005.

Leary, M. R., et al., "Self-Esteem as an Interpersonal Monitor: The Sociometer Hypothesis", *Journal of Personality and Social Psychology*, 1995, 68: 518-530.

Lee, Jennifer, "Postdoc Trail: Long and Filled with Pitfalls", *New York Times*, 21 Ağustos, 2001.

Levine, Mel., *The Myth of Laziness*, New York: Simon & Schuster, 2003.

Lewinsohn, P. M., et al., "Age-Cohort Changes in Lifetime Occurrence of Depression and Other Mental Disorders", *Journal of Abnormal Psychology*, 1993, 102(1): 110-120.

Lewis, Michael, "Coach Fitz's Management Theory", *New York Times Magazine*, 28 Mart, 2004.

Lind, Michael, "The Beige and the Black", *New York Times Magazine*, 16 Ağustos, 1998.

Long, Kay, "Leave It to Gen-X", *Chicago Daily Herald*, 7 Kasım, 2002.

Loomans, Diane, *The Lovables in the Kingdom of Self-Esteem*, New York: H. J. Kramer, 1991

Lopez, Molly, "Chatter: False Idols," *People*, 14 Şubat, 2005.

Lucado, Max, *You Are Special*, Wheaton, IL: Crossway Books, 1997.

Lynn Sherr, "Me, Myself and I—the Growing Self-Esteem Movement", 20/20, ABC, 11 Mart, 1994.

Macko, Lia, and Rubin, Kerry, *Midlife Crisis at 30: How the Stakes Have Changed for a New Generation—and What to Do About It.About It.* New York: Plume Penguin, 2004.

Maduro, E. S., "Excuse Me While I Explode: My Mother, Myself, My Anger", Hanauer, C, ed., *The Bitch in the House'dan alınmıştır*, New York: HarperCollins, 2002.

Massey, Morris, *The People Puzzle*, Reston, VA: Prentice-Hall, 1979.

McKeachie, Wilbert, *Teaching Tips*, Boston: Heath, 1994.

Meadows, Bob, "This Teen Wanted to Be Popular. Did That Lead to Her Murder?", *People*, 14 Şubat, 2005.

Michael, R. T, et al, *Sex in America: A Definitive Survey*, New York: Warner, 1995.

Mindich, David T. Z., *Turned Out*: Why *Americans Under* 40 *Don't Follow the News*, New York: Oxford University Press, 2005.

Mirowsky, J. ve Ross, C. E., "Control or Defense? Depression and the Sense of Control over Good and Bad Outcomes", *Journal of Health and Social Behavior*, 31: 71-86, ve Naditch, M. P.; Gargan, M. ve Michael, L., "Denial, Anxiety, Locus of Control, and the Discrepancy Between Aspirations and Achievements as Components of Depression", *Journal of Abnormal Psychology*, 1975, 84: 1-9.

Mitchell, Susan, *The Official Guide to the Generations*, Ithaca, NY: New Strategist Publications, 1995.

Mitchell, Susan, *American Generations*, Ithaca, NY: New Strategist Publications; 2003, s. 47, 2000 General Social Survey'den alınmıştır, National Opinion Research Center, University of Chicago.

money.cnn.com, "No cooling the housing market yet", 25 Temmuz, 2005.

money.cnn.com/2004/06/2 l/pf/college/graduation_rates.

Murphy, Jane M., "The Stirling County Study: Then and Now", *International Review of Psychiatry*, 1994, 6: 329-348.

Murray, S. L, et. al, "Through the Looking Glass Darkly? When Self-doubts Turn into Relationship Insecurities", *Journal of Personality and Social Psychology*, 1998, 75: 1459-1480.

Myers, David, *Social Psychology*, 4. baskı, New York: McGraw-Hill, 1993.

Myers, David, *The Pursuit of Happiness*, 1992, New York: Morrow.

Myers, David, *The American Paradox*, New Haven: Yale University Press, 2000, 6 bölüm.

National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network; ve Duncan, G. J., "Modeling the Impacts of Child Care Quality on Children's Preschool Cognitive Development", 2003, *Child Development*, 74: 1454-1475; ve Schuetze, P.; Lewis, A.; ve DiMartino, D., "Relation Between Time Spent in Daycare and Exploratory Behaviors in 9-Month-Old Infants. Infant Behavior and Development", 22: 267-276.

National Vital Statistics Reports, "Births: Preliminary Data for 2003", U.S. Department of Health and Human Services, cilt. 53, no. 9.

New Strategist Editors, *Generation X*: *Americans Boom* 1965 *to* 1976, 4. baskı, Ithaca, NY: New Strategist Publications.

Newsom, C. R., et al., "Changes in Adolescent Response Patterns on the MMPI/MMPI-A Across Four Decades", *Journal of Personality Assessment*, 2003, 81: 74—84.

Nichols, Kristy, "Letter to the editor", *People*, 13 Eylül, 2004.

Northwestern Mutual Life Insurance survey of college freshmen, Hicks, Rick, ve Hicks, Kathy'den alınmıştır, *Boomers, Xers, and Other Strangers*, Wheaton, IL: Tyndale, 1999.

Okrent, Daniel, "Twilight of the Boomers", *Time*, 12 Haziran, 2000.

Olfson, M., et al, "National Trends in the Outpatient Treatment of Depression", *Journal of the American Medical Association*, 2002, 287: 203-209.

Orecklin, Michele, "Stress and the Superdad", *Time*, 23 Ağustos, 2004.

Orenstein, Peggy, *Flux: Women on Sex, Work, Love, Kids, and Life in a Half-Changed World*, New York: Doubleday, 2000.

Parrott, C. A., ve Strongman, K. T., "Locus of Control and Delinquency", *Adolescence*, 1984, 19: 459-471; ve Shaw, J. M., ve Scott, W. A. "Influence of Parent Discipline Style on Delinquent Behaviour: The Mediating Role of Control Orientation", *Australian Journal of Psychology*, 1991, 43: 61-67.

Patterson, Thomas E., "Doing Well and Doing Good: How Soft News and Critical Journalism Are Shrinking the News Audience and Weakening Democracy—and What News Outlets Can Do About It", Joan Shorenstein Center on the Press, Politics, and Public Policy, 2000.

Paul, Pamela, "Whose Job Is This, Anyway?", *Time*, 4 Ekim, 2004.

Payne, Lauren Murphy, ve Rolhing, Claudia, *A Leader's Guide to Just Because I Am: A Child's Book of Affirmation*, Minneapolis: Free Spirit Publishing, 1994.

People, "Facing Off Over Plastic Surgery", 18 Ekim, 2004.

People, "From the Front Lines of Freedom", 7 Mart, 2005.

People, "Pop Quiz: Kim Basinger", 27 Eylül, 2004.

Perlstein, Linda, *Not Much Just Chillin': The Hidden Lives of Middle Schoolers*, New York: Ballantine, 2003.

Perrin, S., ve Spencer, C, "The Asch Effect—a Child of Its Time", *Bulletin of the British Psychological Society*, 1980, 33: 40506.

Pharr, S. J.; Putnam, R. D.; ve Dalton, R. J., "A Quarter-Century of Declining Confidence", *Journal of Democracy*, 2000, 11: 5-25.

Pickett, Debra, ve Fuller, Janet Rausa, "Teens Shifting Balance of Power", *Chicago Sun-Times*, 27 Nisan, 2003.

Poniewozik, James, "Amber Waves of Self-Esteem", *Time*, 18 Nisan, 2001.

Poniewozik, James, "Reconsidering Friends", *Time*, 19 Nisan, 2004.

Poniewozik, James, "Simon Cowell: Picking Our Winners", *Time*, 26, Nisan 2004.

Popenoe, David, ve Whitehead, Barbara Defoe, "The State of Our Unions: The Social Health of Marriage in America", New Brunswick, NJ: National Marriage Project, 2001.

Postman, Neil, *The Disappearance of Childhood*, New York: Vintage, 1994.

Putnam, Robert, *Bowling Alone*, New York: Simon & Schuster, 2000.

R. H, and Leary, M. R., "The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation", *Psychological Bulletin*, 1995, 117: 497-529 ve Myers, David, *The American Paradox*, New Haven: Yale University Press, 2000.

Raines, Claire, *Beyond Generation X: A Practical Guide for Managers*, Menlo Park, CA: Crisp Publications, 1997.

Raines, Claire, ve Hunt, Jim, *The Xers and the Boomers*, Menlo Park, CA: Crisp Publications, 2000.

Ranney, Dave, "KU Study Exploring Treatment for Depression Without Drugs", *Laurence Journal-World*, 1 Haziran, 2005, www2.ljworld.com/news/2005/jun/01/depression/?ku_news.

Regan, P. C, ve Dreyer, C. S., "Lust? Love? Status? Young Adults' Motives for Engaging in Casual Sex", *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 1999, 11: 1-24.

Regnier, Pat, "Are Home Prices Really So Crazy?", cnn.com, 16 Mayıs, 2005.

Remley, Anne, "From Obedience to Independence", *Psychology Today*, Ekim 1988.

Robbins, Alexandra, *Conquering Your Quarterlife Crisis*, New York: Perigee, 2004.

Robbins, Alexandra, ve Wilner, Abby, *Quarterlife Crisis*, New York: Tarcher/Putnam, 2001

Robins, L. N., et al., "Lifetime Prevalence of Specific Psychiatric Disorders in Three Sites", *Archives of General Psychiatry*, 1984, 41: 949-958.

Robins, Lee, ve Reiger, Darrel, *Psychiatric Disorders in America*, New York: Free Press; Baumeister, 1991.

Robinson, Elisabeth, *The True and Outstanding Adventures of the Hunt Sisters*, New York: Back Bay Books, 2004.

Rogers, S. J., ve Amato, P. R., "Is Marital Quality Declining? The Evidence from Two Generations", *Social Forces*, 1997, 75:1089-1100.

Romer, D.; Jamieson, K. H.; ve Aday, S., "Television News and the Cultivation of Fear of Crime", *Journal of Communication*, 2003, 53: 88-104.

Rotter, Julian, "External Control and Internal Control", *Psychology Today*, Haziran 1971.

Rubin, Jerry, *Growing (Up) at Thirty-Seven*, New York: Lippincott, 1976.

Ryan, Joan, "The Millennial Generation", San *Francisco Chronicle*, 13 Aralık, 1998.

Sacks, Peter, *Generation X Goes to College*, Chicago: Open Court Press, 1996.

Sayer, L. C; Bianchi, S. M.; ve Robinson, J. P., "Are Parents Investing Less in Children? Trends in Mothers' and Fathers' Time with Children", *American Journal of Sociology*, 2004, 110: 1-43.

Schienberg, Jonathan, "New Age Mystic to Become Mom at 57", cnn.com, 9 Kasım, 2004.

Schneider, Barbara, ve Stevenson, David, *The Ambitious Generation: America's Teenagers, Motivated But Directionless*, New Haven: Yale University Press, 1999.

Schwartz, Barry, *Costs of Living*, New York: Norton, 1994

Scott, C. G., "Student Self-Esteem and the School System: Perceptions and Implications", *Journal of Educational Research*, 1996, 89: 292-297.

Sears, William, ve Sears, Martha, *The Baby Book*, New York: Little, Brown, 2003.

Selgiman, Martin, *The Optimistic Child*, New York: Harper Perennial, 1996.

Seligman, M. E. P., "Boomer Blues," *Psychology Today*, Ekim 1988: 50-53.

Severo, Richard, "Kenneth Clark, Who Fought Segregation, Dies", *New York Times*, 2 Mayıs, 2005.

Sex and the City, Bölüm: "Unoriginal Sin", HBO, 28 Temmuz, 2002.

Shaw, Robert, *The Epidemic*, New York: Regan Books, 2003.

Shellenbarger, Sue, "And Baby Makes Stress: Why Kids Are a Growing Obstacle to Marital Bliss", *Wall Street Journal*, 16 Aralık, 2004.

Shelov, Steven, *Caring for Your Baby and Young Child: Birth to Age* 5, New York: Bantam, 1998.

Sherry A., et. al., "Changes in Counseling Center Client Problems Across 13 Years", *Professional Psychobgy: Research and Practice*, 2003, 34: 66-72.

Smelser, N. J., "Self-esteem and Social Problems", A. M. Mecca, N. J. Smelser, ve J. Vasconcellos, (editörler), *The Social Importance of Self-Esteem'den alınmıştır*, Berkeley: University of California Press, 1989.

Smith, J. Walker, ve Clurman, Ann, *Rocking the Ages: The Yankelovich Report on Generational Marketing*, New York: HarperCollins, 1997.

Solomon, Marion, *Narcissism and Intimacy: Love and Marriage in an Age of Confusion*, New York: Norton; 1992.

Solot, Dorian, ve Miller, Marshall, *Unmarried to Each Other*, New York: Marlowe & Co.; 2002

Stanley, Alessandra, "THE TV WATCH: Betting a Network on Youths Who Think", *The New York Times*, 22 Ağustos, 2005.

Statistical Abstract of the United States, http://www.census.gov/prod/www/abs/statab.html.

Stepp, Laura Sessions, "Perfect Problems: These Teens Are at the Top in Everything. Including Stress", *Washington Post*, 5 Mayıs, 2002.

Stepp, Laura Sessions, "These Teens Are at the Top in Everything, Including Stress", *Washington Post*, 5 Mayıs, 2002.

Steptoe, Sonja, "Minding Their Manners", *Time*, 7 Haziran, 2004.

Steptoe, Sonja, "Ready, Set, Relax!", *Time*, 27 Ekim, 2003.

Stevenson, H. W, et al., "Mathematics Achievement *of* Children in China and the United State", *Child Development*, 1990

Stout, Maureen, *The Feel-Good Curriculum*, Cambridge, MA: Perseus Books, 2000.

Swann, William, *Self-Traps: The Elusive Quest for Higher Self-Esteem*, New York: W. H. Freeman; 1996.

Swindle, R., et al., "Responses to Nervous Breakdowns in America over a 40-Year Period", *American Psychologist*, 2000.

Tapscott, Don, *Growing Up Digital*, New York: McGraw-Hill, 1998.

Tauber, Michelle; Fields-Meyer, Thomas; ve Smith, Kyle, "Young Teens and Sex", *People*, 31 Ocak, 2005.

Tauher, Michelle, ve Smolowe, Jill, "Idol Under Attack", *People*, 16 Mayıs, 2005.

Trinkaus, J., "Compliance with a School Zone Speed Limit: Another Look", *Perceptual and Motor Skills*, 1998, 87: 673-674.

Trinkaus, J., "Cutting Corners: An Informal Look", *Perceptual and Motor Skills*, 1994, 79: 1089-1090.

Trinkaus, J., "Stop Sign Compliance: A Final Look", *Perceptual and Motor Skills*, 1997, 85: 217-218.

Trinkaus, J., "Compliance with the Item Limit of the Food Supermarket Express Checkout Lane: Another Look", *Psychological Reports*, 2002, 91: 1057-1058.

Trinkaus, J., "Honesty When Lighting Votive Candles in Church: An Informal Look", *Psychological Reports*, 2002, www.josephsoninstitute.org/Survey2002/survey2OO2-pressrelease.htm.

Tumulty, Karen, ve Locke, Laura, "Al Gore, Businessman," *Time*, 8 Ağustos, 2005.

Twenge, J. M., "Birth Cohort Changes in Extraversion: A Cross-Temporal Meta-Analysis, 1966-1993", *Personality and Individual Differences*, 2001, 30: 735-748.

Twenge, J. M., "Attitudes Toward Women, 1970-1995: A Meta-Analysis", *Psychology of Women Quarterly*, 1997, 21: 35-51.

Twenge, J. M., "Changes in Masculine and Feminine Traits over Time: A Meta-Analysis", *Sex Roles*, 1997, 36: 305—325; ve Twenge, J. M., "Changes in Women's Assertiveness in Response to Status and Roles: A Cross-temporal Meta-analysis", 2001, 1931-1993.

Twenge, J. M., "Changes in Women's Assertiveness in Response to Status and Roles: A Cross-Temporal Meta-Analysis, 1931-1993", *Journal of Personality and Social Psychology*, 2001, 81: 133-145.

Twenge, J. M., "The Age of Anxiety? Birth Cohort Change in Anxiety and Neuroticism, 1952-1993", *Journal of Personality and Social Psychology*, 2000, 79: 1007-1021.

Twenge, J. M., *The Age of Anxiety, Birth Control, Change in Anxiety and Neuroticism*, 1952-1993. 1007-1021.

Twenge, J. M., ve Campbell, W. K., "Age and Birth Cohort Differences in Self-Esteem: A Cross-Temporal Meta-Analysis", *Personality and Social Psychology Review*, 2001, 5: 321-344.

Twenge, J. M., ve Campbell, W. K., "Self-Esteem and Socioeconomic Status: A Meta-Analytic Review", *Personality and Social Psychology Review*, 2002, 6: 59-71.

Twenge, J. M., ve Crocker, J., "Race and Self-Esteem: Meta-Analyses Comparing Whites, Blacks, Hispanics, Asians, and American Indians", *Psychological Bulletin*, 2002, 128: 371-408.

Twenge, J. M., ve Im, C., "Changes in the Need for Social Approval, 1958-2001", *Journal of Research in Personality*, 2005.

Twenge, J. M.; Campbell, W. K.; ve Foster, C. A., "Parenthood and Marital Satisfaction: A Meta-analytic Review", *Journal of Marriage and the Family*, 2003, 65: 574-583.

Twenge, J. M.; Zhang, L.; ve Im, C. "It's Beyond My Control: A Cross-Temporal Meta-Analysis of Increasing Externality in Locus of Control, 1960-2002", *Personality and Social Psychology Review*, 2004, 8: 308-319.

Tyre, Peg; Scelfo, Julie; ve Kantrowitz, Barbara, "Just Say No: Why Parents Must Set Limits for Kids Who Want It All", *Newsweek*, 13 Eylül, 2004.

Unger, Brian, "Still Renting", Day to Day, *National Public Radio*, 21, Şubat, 2005.

Waldman, S., "The Tyranny of Choice: Why the Consumer Revolution Is Ruining Your Life", *New Republic*, 27 Ocak, 1992.

Wallace, Carol McD., *All Dressed in White*, New York: Penguin; 2004.

Wallis, Claudia, "Does Kindergarten Need Cops?", *Time*, 15 Aralık, 2003.

Wallis, Claudia, ve Miranda, Carolina A., "How Smart Is AP?", *Time*, 8 Kasım, 2004.

Wallis, Claudia., "The Case for Staying Home", *Time*, 22 Mart, 2004.

Wanning, Esther, *Culture Shock! USA*, London: Kuperard; 1995.

Warner, Judith, *Perfect Madness*, New York: Riverhead Books, 2005.

Warren, Elizabeth, ve Tyagi, Amelia Warren, *The Tiro-Jncome Trap*, New York: Basic Books, 2003.

Warren, Rick, "Learn to Love Yourself!", *Ladies Home Journal*, Mart, 2005.

Wells, B. E., ve Twenge, J. M., "Changes in Young People's Sexual Behavior and Attitudes, 1943-1999: A Cross-Temporal Meta-Analysis", *Review of General Psychology*, 2005, 9: 249-61.

Wertzel, Elizabeth, *Prozac Nation: Young and Depressed in America*, New York: Riverhead Books, 1994

Wickramaratne, P. J., et al., "Age, Period, and Cohort Effects on the Risk of Major Depression: Results from Five United States Communities", *Journal of Clinical Epidemiology*, 1989, 42(4): 333-343.

Wilde, Sandra, "A Proposal for a New Spelling Curriculum", *Elementary School Journal*, 1989, 90: 275-289.

Williams, D. R.; Takeuchi, D. T; ve Adair, R. K., "Martial Status and Psychiatric Disorders Among Blacks and Whites", *Journal of Health and Social Behavior*, 1992, 33: 140-157;

Wingood, G. M., et al., "A Prospective Study of Exposure to Rap Music Videos and African American Female Adolescents' Health", *American Journal of Public Health*, 2003, 93: 437-439.

Wolfe, Tom, "The Me Decade and the Third Great Awakening", *New York Magazine*, 23 Ağustos, 1976.

womenssportsfoundation.org; Women's Sports Foundation, "Title IX: What Is It?"

ww.ncfy.com/expseng.htm.

www.aamc.org/data/facts/2004/2004 summary.htm.

www.aamc.org/data/facts/2004/2004sum mary.htm.

www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/0814747337/qid= 1118853685/sr;eq2-2/ref=pd_bbs_b_2_2/002-6957767-3997645.

www.cbsnews.com/stories/2004/02/24/national/main601828.shtml.

www.cnn.com/2005/US/04/20/us.catholics.poll/index.html.

www.detnews.com/2003/schools/0301/27/schools-70002.htm.

www.girlscouts.org/program/program_opportunities/leadership/uniquelyme.asp.

www.globalideasbank.org/site/bank/idea.php?ideald=573; ve Summerlin, M. L; Hammett, V. L; ve Payne, M. L., "The Effect of Magic Circle Participation on a Child's Self-Concept", *School Counselor*, 1983, 31: 49-52.

www.ksg.harvard.edu/presspol/Research Publications/Reports/.

www.school-for-champions.com

www.suicidememorialwall.com.

www.wikipedia.org/wiki/Miscegenation.

Zemke, Ron; Raines, Claire; ve Filipczak, Bob, *Generations at Work*, 2000, New York: AMACOM.

Zito, J. M., et al., "Psychotropic Practice Patterns for Youth: A 10-Year Perspective", *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 157: 17-25; kitap hakkındaki eleştiri yazısı için bkz., Linda Marsa, "Are We Hooked on Happy Pills?", *Ladies' Home Journal*, Haziran 2004.

İndeks

II. Dünya Savaşı, 19, 20, 146, 188, 255, 268
11 Eylül, 2001 olayları, 203
2005 tsunamisi, 203
30 Yaş Krizi, 184, 244
'93 Sınıfına Gerçekten Ne Oldu? (Colin), 110, 125, 141, 151, 199, 204, 251

A
Abdul, Paula, 122, 123, 213
Acra, Reem, 52
ADHD, 217
Afro-Amerikalı, 252, 257
    ayrımcılık, 252-255
AIDS, 240-241
aile,
    arkadaş olarak, 45, 50-51
    çift gelir, 178
    çocuk merkezli, 14
    çocuklara teklif edilen seçenekler, 106
    destek, 93, 215, 258
    ekonomik yardım, 167
    endişe, 17, 43, 146, 149, 186, 238
    ilişkiler, 17, 51, 130, 153, 154, 227, 240
    öğretmen, 40, 43, 85, 196, 209, 215, 302, 311, 326
    öneriler, 318
    sorumluluk, 209, 317
    yaşam standartlarının düşmesi, 16, 34, 298
    yaşamak, 34, 141, 171, 176, 177, 226, 291, 330
akıntı (Orenstein), 318
aldatma, 94
alkol, 168, 294, 295
Alley, Kirstie, 283
Ally McBeal, 156
American Idol, yarışması, 116, 118, 122, 123, 211, 212

Amerikan Kanser Topluluğu, 332
Amerikan Sağlık Bakanlığı, 123
Amerika Üniversiteli Kadınlar Derneği, 86
Amerikan Pastası, 235
Amos, Mike, 299
Anayasa Mahkemesi, ABD, 243, 256
Aniston, Jennifer, 135
anksiyete bozuklukları, 22, 148-149
Arnett, Jeffrey, 53, 118, 128, 139
Arnett, Kevin, 141
Arthur Murray dans okulu, 38
Asch, Solomon, 39
Associated Press (AP), 100, 296
Astin, Andrew, 90
Asyalı Amerikalılar, 51, 96, 253, 259
aşk,
birey, 70, 119, 185
özgür, 70, 226
romantik, 119, 184
Atkins, Dan, 24
Aviva, Raquel, 328
azınlıklar için değişiklikler, 250, 251, 252, 254, 256, 291

B

bağımsızlık, 40, 107, 267, 269, 270, 274
bağlılık, 44, 52, 54
Barlow, Thomas, 113
Barron'ların, 273
Basu, Alo, 125
Batman Başlıyor, 308
Baumeister, Roy, 94, 311, 345
Bebek Einstein, 281
Bebek Kitabı, (Sears), 177
Bebek Patlaması Nesli,
Ben Nesli kıyaslanıyor, 11, 34
grup oryantasyonları, 25, 62
içgözlem, 16
isyan, 21, 64
soyutluk ve ruhanilik, 69
Beckwith, Ryan, 204
Ben Nesli: gerçekler hayallere karşı,
cinsel davranış, 17, 223, 224, 225, 230, 236
ehil olma kanaati, 46
kurban zihniyeti, 209, 213, 215, 216
otoritenin reddi, 44, 45, 46, 47, 49, 300
özgüven, 16, 36, 40, 135
sabır, 302
toplumsal kurallar reddediliyor, 37, 44, 49, 62, 72, 251, 282
bencillik, 17, 310
Benedict XVI, Papa, 53
Benim Hakkımda Ne Düşündüğün Beni İlgilendirmez (Cole-Whittaker), 40
Beşiği Sallayan El, 280
Beverly Hills, 52, 235
Beyaz Saray, 32, 226
beyzbol, 31, 118, 312
Big Chill, The, 199
bilgisayarlar, 18, 26, 28, 29, 48, 58, 59, 141, 152, 200, 204, 232, 300
bkz., internet
Billingham, Robert, 48
bireycilik, 21, 49, 55, 64, 105, 109, 119, 121, 142, 144, 179, 185, 224, 257, 259, 265, 317, 332
bireyin ihtiyaçlarına odaklanmak, 12, 15, 19, 20, 34, 67, 132
bireysel tatmin, 55, 67
Blumberg, Joan Jacobs, 181

Blume, Judy, 59
Booe, Martin, 108
Borba, Michele, 108
boşanma, 42, 56, 77, 109, 110, 128, 132, 153, 154, 156, 158, 160, 161, 184, 339, 369, 371
çocuklar üzerindeki etkileri, 42, 77, 110, 111, 132, 154, 157
oranlar, 77, 128, 132, 154, 158, 161, 184, 339
Bower, Jocelyn, 141
Braff, Zach, 137
Brides dergisi, 52
Brooks, David, 70, 142
Brown Board of Education, 256
Brown, David, 116
Bryant, Sean, 151
Bryn, Joyce, 240
Burke, Brooke, 135
Burns, George, 328
Bush, George W, 17, 98, 198
Bütün Çocuklarım, 289
Büyük Buhran, 148, 181

C

Caccavale, Matt, 331
Campbell, Keith, 76, 87, 98, 130, 131, 132, 270
Canlanan Ophelia (Pipher), 86
Carrey, Jim, 35
CBS,
2000 Sınıfı Projesi, 289
Cennetteki Bobolar (Brooks), 70
cep telefonları, 144
Cesur Yeni Dünya (Huxley), 74
Cevaplanan Soru: 40 Yaşının Altındaki Amerikalılar Neden Haberleri İzlemiyor? (Mindich), 198
Chester, Eric, 299
Chicago Sun-Times, 48-49
Chicago, 24, 26, 38, 48, 62, 150, 152, 158, 169
Chicago Üniversitesi, 24, 26, 62, 150, 348
cinsel devrim, 17, 225, 226, 227, 238
cinsel yolla bulaşan hastalıklar (STD), 240
cinsiyet ve cinsellik,
ayrımcılık, 35, 213, 260, 261, 264
bkz., eşcinsel
eşitlik ve, 249-252, 263-264, 266, 278, 285, 296
klişe, 263
radikal, 263
oral, 203
takılma, 222, 227, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 240, 244, 247
Clark, Corey, 211, 212
Clark, Kenneth, 212
Clark, Mamie, 255
Clinton, Bill, 125, 202
CNN, 191, 197, 202, 204
Coca-Cola, 20
Cohen, Eric, 144
Colin, Chris, 110, 125, 151, 159, 204, 213, 251, 312
Collins, Rebecca, 236
Cosby Show, The, 253
Cosell, Howard, 260
Cosmopolitan, 228
Cote, James, 167
Cowell, Simon, 122, 123
Crittenden, Ann, 318, 320, 321
Crocker, Jennifer, 95, 256, 345
Crosby, David, 71, 260

Ç

Çarpışma, 254
Çeyrek Yaşam Krizleri (Robbins and Wilner), 24, 114, 164, 180
Çift Gelir Kapanı (Warren and Tyagi), 178
çocuklar,
anksiyete ve depresyon, 149
arkadaş olarak aileler, 45, 50-51
boşanmanın etkisi, 42, 77, 110, 111, 132, 154, 157
davranış ve cezalandırma, 101, 195, 215
değer sistemleri, 22
evlat edinme, 193, 246, 290
itaat, 34, 40, 46, 107
öğrenme bozukluğu, 217
pazarlama, 18, 21, 22, 75, 116, 139, 305
Çocukluğun Yok Oluşu (Postman), 237
Çok Büyük Nesil, 193
Çok Düşünen Kadınlar (Nolen-Hoeksema), 328

D

dadı, 278, 281, 307, 320
Daily Show, 204
Damon, William, 310
dans etmek, 38
Daria, 85, 86
Dawson's Creek, 57, 11, 129, 287
De Niro, Robert, 37
Dean, Howard, 198
dedikodu, 62, 206, 287
Degeneres, Ellen, 24, 287
Dement, William, 323
demokrasi, 46, 199
depresyon ve anksiyete, 149
depresyon,
çocukluk, 20, 21, 148, 154
doğum sonrası, 281
tedavi, 145, 147, 148, 149
dış görünüş takıntısı, 133
Diener, Ed, 183
Dijital Büyüme (Tapscott), 24, 40, 47, 85
dikkat yoksunluğu/hiperaktivite bozukluğu, 217
Diller, Lawrence, 217
Disiplin için Asla Geç Değil (Peters), 325
diskolar, 11
doğum kontrolü, 15, 223
Dolan-Pascoe, Brenda, 88
Donne, John, 313
Douglas, Susan, 105, 108, 278, 280-282, 284
Downs, Hugh, 127, 130
Doyle, John, 213
Dövüş Kulübü, 179
Duff, Hilary, 134
duygular, 43, 59, 95, 279, 336
dürüstlük, 24, 57, 60, 64, 74, 217, 224
Düz Herife Nonoş Bakış, 288
Dyer, Wayne, 41, 42, 69

E

Easterbrook, Gregg, 181
ebeveynlik, 80, 107, 110, 133
eğitim,
çok kültürlü yaklaşım, 47
sorgulama, 45, 46
Ehrenreich, Barbara, 171

ekonomi,
durgunluk, 274
gerçeklik, 277, 294
Elks Lodge Yardım Kuruluşu, 55, 71
Ellen, 24, 287
En Büyük Aşk, 12
En Zayıf Halka, 207
Engelhardt, Tricia, 175
Enron, 44
erkekler,
ebeveynlik, 273
eşcinseller, 250, 272, 286-288, 296-297
esrar, 140
Evdeki Sürtük, 270
Everson, Howard, 90
evlilik,
bkz. boşanma
çocuksuz, 133, 177, 178, 316
kırma ırk, 33, 51, 52
mutsuz, 132, 160, 183, 184
tatmin, 133, 183, 184, 185
yaş, 12, 56, 57, 77, 128, 132, 154, 155, 156, 157

F
Faludi, Susan, 263
feda etmek, 273
Federline, Kevin, 42
felsefe, 24, 34, 70, 73, 188
feminizm, 71, 263, 264
filmler,
çocukların, 23, 118, 121, 123, 179, 237, 241, 326, 327
Financial Times, 113
flört etmek,
internet, 156, 306
Foster, Craig, 132, 346
Foster, Joshua, 98
Fox News, 202
Frankel, Valerie, 221
Franken, Al, 79
Friends, 181, 234, 247

G
Gates, Bill, 179, 210
Geleceğe Dönüş, 36
geleneksel, 63, 64, 215
gelirler,
alım gücünün azalması, 185
çift maaş, 303, 304, 316, 321
George, Lopez, 253
Gerçek Dünya: Philadelphia, 129
gerçeklik, 17, 282
Gillon, Steve, 69
giyinmek, 52
Glassner, Barry, 187
Glenn, Norval, 184
Goldblum, Jeff, 199
Gore, Al, 124
Gough, Harrison, 98
gönüllülük, 332
görev, 12, 19, 34, 46, 67, 80, 85, 117, 165, 198, 201, 271, 301, 309, 312
Görünmez Fakir, 183
Grayson, Carla, 290
Greenspan, Alan, 293
Groenig, Marcus, 141
grup oryantasyonları, 25, 62
günlük bakım, 174, 303
güven, 36, 45, 48, 55, 60, 65, 71, 74, 79, 81, 83, 92, 95, 108, 110, 127, 130, 139, 143, 151, 178, 180, 186, 187, 188, 193, 202, 206, 208, 224, 240, 254, 265, 297, 304, 319, 321, 328, 337

H

Hakkımdaki Her Şey: Çocukların Öz Saygılarını mı yoksa Narsistliklerini mi Arttırıyoruz (Katz), 99
hamilelik, 42, 58, 96, 116, 136, 151, 157, 174, 203, 241, 243, 274, 294, 295, 322
biyolojik saat, 157, 158
Hanauer, Cathi, 180
Hanser, Sam, 289
Harris, Eric, 100, 101
Harry Winston Jewelry, 119
Harvard Üniversitesi, 162
Tıp Fakültesi, 164
Hatalı Yönlerimiz, 39
Hawkins, Brennan, 187
Hayatımın Çalımı, 36
Hepimiz Özeliz, 12
Herkes Birazcık da Olsa Irkçıdır, 254
Hewitt, John, 81, 85, 86, 92
Hırslı Nesil, 112, 313
HIV kan testi, 240
Hilton, Paris, 204, 306
hippiler, 37, 64, 263
homoseksüellik,
evlilik, 286, 289
Houdini, Harry, 28
Houston, Whitney, 12, 281
Howe, Neil, 19, 20, 69, 99
Hudson, Rock, 240
Hughes, John, 156
Hung, William, 122, 123
Huxley, Aldous, 74
hükümet 41, 45, 193, 201, 202, 261, 276, 283, 284, 285, 318
Hyde, Janet, 87

I

Ilardi, Steve, 329, 330
Im, Charles, 63, 194
ırklararası evlilik yasası, 50-52
Ivy League, 145, 162, 163, 169, 175, 186, 191, 207

İ

İçimizdeki Devrim: Öz Saygı Üzerine Bir Kitap (Steinem), 86
içsel ve dışsal denetim odağı, 193-194
iddiacılık, 271
ilaçlar, 59, 148, 208, 316, 329, 330
reçete, 316, 330
iletişim, 59, 137, 184, 230, 233, 300, 315
ilişki,
aldatmak, 94
bkz. aileler; evlilik dini,
narsisizm, 132
romantik, 183, 184, 222, 231, 291
sosyal, 13, 153, 194, 329
tartışmak, 92, 98
İMac, 18
İMedia,18
inanç, 41, 53, 55, 73, 101, 110, 112, 209, 219, 231, 247, 254, 284, 288, 301, 310, 336
insan hakları hareketi, 256
internet,
e-posta, 66, 153, 156, 204, 329
mesaj panoları ve sohbet odaları, 48, 58
pornografi, 238
web sayfaları ve bloglar, 48
intihar, 101, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 289, 294
İsa, Hz., 54

İstediğin Her Şey Olabilirsin!, 111, 311
isyan, 21, 64, 123, 196
iş,
araştırma, 121, 165, 268, 313, 323, 324, 327, 333, 344
beyaz yakalı, 116, 123, 373
bkz. ticaret, meslekler
eğitim, 46, 82, 100, 112, 113, 137, 152, 163, 164, 181, 251, 253, 258, 268, 274, 275, 300, 301, 315, 324
emeklilik akını, 303
giyinmek, 33, 272, 275, 302
küçültme ve dış kaynak kullanımı, 44
Martı, (Bach), 67
mavi yaka, 167, 373
rüya, 115, 116, 119
yeni demokrasi ve resmiyetsizlik, 46
yarı zamanlı, 268, 283, 304
yarış, 118, 206
itaat, 34, 107
İyileşme Cesareti, 211
İzci Kızlar, 86

J

Jack ve Bobby, 201
Jackson, Michael, 42, 299
Jackson, Shar, 42
James, LeBron, 71, 73, 118, 123, 167, 207, 247
Jeffersons, The, 253
Jiang, Jennie, 138
Jones, Marcus, 46, 138
Joplin, Janis, 161
Jordan, Michael, 118, 179
Jump Cats, 114

K

kadınlar:
"eril" özellikler, 25, 26, 266, 271
annelik ve çocuk bakımı, 57, 174, 178, 272, 279, 297
ev işleri, 261, 265, 270, 271, 273
hedefler, 181, 229, 265
karşı davranışlar, 262
liderlik, 104, 261
meslekler, 250, 251, 261, 270, 275, 285
öz saygı, 67, 86, 87, 104, 105, 130, 224, 260, 270
rollerin değişimi, 105, 263, 265, 266, 268, 271
sağlık sorunları ve hastalıkları, 57
spor katılımları, 104, 260, 267
üniversite değişimleri, 26, 32, 51, 86, 87, 105, 138, 152, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 231, 239, 251, 261, 262, 263, 264, 266, 268, 269, 272, 275
Kahvaltı Kulübü, 234
Kaiser Aile Kurumu, 240
Kaliforniya Çalışma Kolu, 93
Kaliforniya, 23, 29, 74, 93, 159, 177, 239, 319
Kamen, Paula, 224, 228, 263
Kanada, 20, 81, 235, 319
Kansas Devlet Üniversitesi, 148
Kansas Üniversitesi, 111
katılım, 16, 55, 133, 192, 194, 220, 229, 239, 267, 274
Kato, Lesley, 312
Katrina Kasırgası, 203, 253
Katz, Lillian, 100
Kayıp Balık Nemo, 69

Kazanan Ol Öz Saygı Boyama ve Aktivite Kitabı, 79
kazazede, 215
Kazez, Daniel, 214
Keaton, Diane, 276
kendi,
bilgi, 45, 46, 48, 96
dil, 13, 45, 68, 72
dürüst olmak, 60, 74
geleneksel, kendi, 83
görev, 12, 19, 34, 35, 46, 67, 80, 85
inanç, 41, 53, 55, 73, 101, 110
Kendi Tarzı: Genç Kadınlar Cinsel Devrimi Yeni Baştan Yaşıyor, 224
Kendini Seven Bir Adamı Sevdiğinde (Caınpbell), 131
Khalil, Matthew, 142
kıyafetler,
düğün, 52
iş, 33, 272, 275, 302
konfor ve resmiyetsizlik, 12
stil ve moda, 12, 236, 272
Kibar Çocuk, 42
kibarlık, 131, 251
Kilibarda, Saralı, 332
kilise,
bağlılık, 40, 54
bkz. din; özel bölümler Medeni köktenci Hristiyan, 54
King, Billie Jean, 260
Kiplinger'ın Kişisel Ekonomisi, 118
kiralık, 171, 177, 178
kişisel yardım kitapları, 74
Klebold, Dylan, 100, 101
Klosterman, Chuck, 183
Kongre Kütüphanesi, 28
Kongre, 28
Kontrolden Çıkan Çocuklar (Zucker), 108
konuşma,
özgürlük, 16, 17, 161
Korku Kültürü, (Glassner), 187
köktenci Hristiyan, 54
Kuğu, 134
Kurbanlar Ülkesi, (Sykes), 209, 216
küfür, 61, 62, 101, 158, 304
kültür:
çarpışma, 254
popüler, 42-43
kürtaj, 16, 84, 198, 242, 243, 294

L

Ladies' Home Journal, 66, 83
Lamb, Corvin, 118
Lancaster, Lynne, 61
Lane, Robert, 153
Las Vegas, Nev., 143, 168
Latham, Eric, 331
Lavinthal, Andrea, 232
Law & Order: SVU, 232
Legoland Parkı, 119
Levine, Adam, 139, 211
Levine, Mel, 210
Lewinsky, Monica, 202, 230
Lewis, John, 129, 230, 231, 232, 249, 250
Lewis, Karen Gail, 129
lezbiyenler, 221, 247, 250, 285, 286, 287, 289, 290
Liberace, 250
Lichtenberger, Drew, 166, 331
liderlik, 196, 197
Life & Style Weekly, 143
liseler,
Klasik Ölü Beyaz Erkek (DWM) Batı edebiyatı çalışmaları, 47

otoriteye saygısızlık, 300
rekabetçi kabul, 17, 167
Lopez, Jennifer, 179, 182, 253
Los Angeles, 116, 117, 137, 168, 330

M
Macko, Lia, 110, 282, 284
Madonna, 281
Maduro, E. S., 270
mağaza hırsızlığı, 44
Majestik, The, 35
Maksatlı Yaşam (Warren), 54
makyajlar, 126, 182
maliyet, 175, 176, 178, 182, 245, 307, 316, 320, 322
Marlowe-Crowne Toplumsal İsteklilik, 63
Martı, 67
Martin, Ricky, 122
Martin, Steve, 276
Maryland Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 164
Maslow, Abraham, 69, 130
Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), 125
Massachusetts Üniversitesi, 32, 85, 289
Massey, Morris, 22, 339
materyalizm, 139, 142, 180
Mayer, John, 166
McCain, John, 198
McCarthyism, 35
McDonald's, 20, 212
McKay, Nellie, 125
McLeod, Scott, 216, 217
meditasyon, 11, 70
Meeker, Meg, 236
Meet the Barkers, 142
memnuniyet, 12, 77, 83, 101, 102, 314
Merritt, Virginia, 289
metroseksüeller, 134, 272, 304
Meze Evlilik, (Paul), 156
Michaels, Meredith, 105, 277, 280, 281, 282, 284
Michigan Daily, 240
Michigan Üniversitesi, 16, 28, 29
Middletown çalışması, 40
milenyum, 18, 99
Milenyumcular Yükseliyor: Yeni Milyonerlerin Hawai'si, (Howe and Strauss) 19
Mindich, David, 198
Missoula İlk Birleşmiş Methodist Kilisesi, 290
Mona Lisa Gülüşü, 35
MTV, 85, 129, 135, 142, 234, 257, 328
Murray, Sandra, 38, 130
Mutlu Takılmak, Bekâr Bir Kızın Rastgele İlişkiye Girme Rehberi, 222
mutluluk, 118, 145, 183, 189, 332
ilişkiler ve, 332
mücadeleler, 16, 21, 45, 64, 79, 114, 118, 124, 154, 166, 196, 198, 271, 291, 294, 310, 326, 329
Mükemmel Bir Yaşam, 181, 184
Mükemmel Delilik: Endişe Çağında Annelik (Warner), 210, 217, 280, 283
müzik, 38, 66, 95, 116, 118, 215, 236, 255, 301, 326
Myers, David, 188

N
narsisizm, 78, 98, 99, 100, 101, 337
ilişkiler ve, 132

Narsisizm ve Samimiyet: Karmaşa Çağında Aşk ve Evlilik (Solomon), 132
Narsist Kişilik Envanteri, 98, 99
NBC, 222, 223, 231
Neden Georgia, 166
Neff, Adrianne, 290
nesiller:
değer sistemlerinin farklılaşması, özel olayların etkisi, 22
satın alma kararları, 22
sınıflandırma direnci, 22
Nesiller Çarpıştığı Zaman (Lancaster), 61
Net Nesli, 18
New Atlantis, The, 144
New York Magazine, 68
New York Times Dergisi, 215, 238
New York Üniversitesi, 151
New Yorker, 48
Nickel ve Dimed (Ehrenreich), 171
Nixon, Richard M., 201
Nolen-Hoeksema, Susan, 327
Northwestern Üniversitesi, 32
Notre Dame Üniversitesi,
Mükemmel Erkek Yoktur, (Frankel), 221

O
O.C., The, 59, 192, 235, 285
O'Connor, Sandra Day, 260
Offspring, 66
okullar,
ayrımcılık, 35
bkz. üniversiteler; eğitim; öğretmenler
Gelişmiş Atama (AP) sınıflar, 300
kurban mantığı, 212
onaylanma ihtiyacı, 51, 82, 119, 243, 267, 336
oranlar, 76, 132, 170, 194, 201, 229, 243, 322, 337
Orenstein, Peggy, 278, 282, 283
otorite:
sorgulama, 45, 46, 48
otuzlar, 73
oy kullanma, 191, 194, 198, 200, 201, 249

Ö
öğrenme bozukluğu, 217
öğretmenler, 11, 12, 40, 41, 45, 46, 47, 81, 82, 85, 88, 89, 91, 100, 196, 197, 207, 215, 216, 287, 308, 311, 326, 330
"kolaylaştırıcı," olarak,
aileler, 40, 43, 85, 196, 209, 215, 302, 311, 326
bkz. üniversiteler; eğitim; okullar takım çalışmaları
eşcinseller, 287
öz saygı öğretiliyor, 81
suçlamak, 209
ölçüm, 14
önemsiz, 194, 251, 270, 296
öneriler, 21, 318, 327
öz kontrol, 311
öz saygı, 66, 67, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 111, 123, 127, 130, 143, 206, 207, 215, 218, 219, 224, 255, 256, 257, 259, 270, 278, 293, 299, 301, 308, 309, 339
akademik performans, 323

azınlıklar, 256, 257, 259
bireysel kontrol, 218
bkz. narsisizm, öz saygı,
gerçekliğe karşı, 143
sosyoekonomik statüsü, 270
Öz Saygı Efsanesi (Hewitt), 81
Özel Olimpiyatlar, 95
özelsiniz, 83, 141,
Özgür Aşk, 70
özgür, 11, 17, 19, 34, 35, 36, 38, 41, 67, 104, 105, 109, 110, 132, 136, 138, 152, 161, 196, 206, 223, 226, 236, 247, 248, 264, 265, 266, 273, 277, 288, 293
özgüven, 16, 36, 40, 135

P

Pak, SuChin, 258, 306
Paltrow, Gwyneth, 119, 126
panik ataklar, 146, 149
Paul, Pamela, 108, 122, 156, 213, 228, 263
pazarlama, 17, 18, 21, 22, 75, 139
Pediatri Akademisi, 66
Pek Bir Şey Yok, Öylesine Takılıyorum: Ortaokulların Saklı Yaşamları, 214
People Dergisi, 44, 108, 118, 134, 176, 195, 199, 201, 207, 231, 236, 281
Perlstein, Linda, 215, 216, 236, 244
Peters, Ruth, 108, 210, 325
Peterson, Paula, 108
Peterson, Susan, 209
Pleasantville, 36
politika, 90, 192, 196, 206, 284, 285
Poniewozik, James, 123, 207, 247
pop kültürü, 13, 24, 128
pornografi, 238
Postman, Neil, 203, 237
Pozniak, John, 330
prezervatifler, 59, 229, 240, 243, 248
Princeton Üniversitesi, 114, 162, 188
psikoloji, 41, 145, 164, 234, 305, 314, 335, 341
grup, 15, 39, 347
kişilik, 14, 3355, 345
klinik, 164
toplum, 39
psikoterapi, 69, 129, 130
Psychology Today, 220
Putnam, Robert, 55, 153, 173, 220

Q

Q Caddesi, 155, 179, 238, 254

R

radyo, 66
rahatlık: 31, 141, 183, 276
Reagan, Ronald, 196, 263, 299
Reddy, Helen, 277
rekabet, 13, 17, 20, 91, 95, 162, 164, 167, 219, 266, 267, 280, 299, 307, 308, 311
reklamcılık,
cinsel ürünler, 59
reçeteli ilaçlar, 316, 330
Riggs, Bobby, 259
Ritalin, 217
Ritalin'e Bağlanmak (Diller), 217
Robbins, Alexandra, 110
Roberts, Julia, 35, 135
Robinson, Elisabeth, 119
Roe v. Wade, 198
rolfing, 69
Roper Gençlik Raporu, 13

Rotter, Julian, 220
Rozler, Jessica, 232
Rubin, Jerry, 64, 69, 70, 72, 129, 282, 284
Rubin, Kerry, 282
Ryan,Joan, 13, 192, 193, 204, 235

S
Sacks, Peter, 45, 46, 92, 215
sağlık sigortası, 168, 174, 176, 178, 185, 297, 303, 306
sağlık sorunları, 57, 160
San Diego Devlet Üniversitesi, 23
San Francisco Chronicle, 13
Sanford and Son, 182
Saturday Night Live, 79
savaş, 19, 34, 84, 86, 151, 161, 188, 191, 198, 202, 203, 208, 253, 264, 265, 276, 290, 291, 318, 326
Scalzo, Richard, 199
Schneider, Barbara, 112
Schor, Juliet, 140
Schwartz, Barry, 160
Sears, Martha, 141, 177
Seç ya da Kaybet, 194
seçimler, ABD, 34, 74, 107, 152, 161, 166, 192, 198, 201, 206, 284, 315
Seinfeld, 234, 287
sekreterler, 11, 260, 261
Seligman, Martin, 75, 94, 184
Selma, Ala., 249, 252
Sen ve Ben Olma Özgürlüğü, 43, 264
servis, 165
ses, 87, 206
Sex in the City, 154, 157, 234
Shanian, Charlie, 52
Simpsons, The, 37
Sinatra, Frank, 125
sinizm, 188, 192, 193, 195, 219
denetim duygusu, 193, 194, 207, 217
kurban zihniyeti ve, 209, 213, 215, 216
Slipakoff, Robin, 89
Smith College, 199
Smith, Howard, 260
Sınith, Kevin, 34
Smith, Olivia, 139
Soğan, 204
Soğuk Savaş, 281
Solomon Şarkısı, 127
Solomon, Marion, 39, 127, 132
sorumluluk, 12, 34, 76, 93, 107, 109, 181, 192, 196, 197, 210, 213, 214, 215, 264, 271, 272, 299, 300, 317
Sosyal Güvenlik Sistemi, 297, 303, 321
Spano, John, 300
Spears, Britney, 42, 75
Spelling, Tori, 52
St. James, Aleta, 71
Stanford Hukuk Fakültesi, 260
Star, 122, 142, 156
Steinem, Gloria, 86
Stevenson, David, 112
Stevenson, Harold, 91
Stewart, Jon, 204
Stout, Maureen, 45, 91, 94, 95, 96, 100, 207, 308
Strauss, William, 19, 20, 69, 99
suç, 77, 93, 151, 186, 187, 196, 211, 212, 216, 217, 259, 290, 294, 295, 322, 339
ergen, 16, 192, 295, 322
oranları değiştirmek, 77, 186, 294, 322
Susam Sokağı, 110, 251
Sykes, Charles, 210, 211, 217

Ş

şiddet, 94, 186, 188, 218, 228, 249, 294, 326, 327
Şuh Feminist (Kamen), 263

T

tanım, 17, 18, 19, 148
Tapscott, Don, 47, 48, 85
Taylor, Niki, 281
TB (Tek Başınasın), 16
Tek Başına Bowling (Putnam), 55
teknoloji, 18, 144, 159, 208, 233, 302, 340
  bkz. bilgisayarlar; internet; televizyon,
Teksas A&M Üniversitesi, 43
telekinezi, 28
televizyon,
  dramalar ve pembe diziler, 111, 117
  durum komedisi, 115
  haber yayınları, 198, 202-204, 260, 261
  kablo, 24, 124, 142, 143, 152, 202
  şiddet, 186, 326, 327
Tembellik Efsanesi (Levine), 211
Teresa, Mother, 226
terk etmek, 42
  bkz. kilise; özel dinler Cumhuriyetçi Parti,
  kısıtlayıcı kurallar, 54
terorizm, 185, 207
Timberlake, Justin, 15
Time,
  "Bebek Patlaması Çocuklarının Alacakaranlığı," 21
  "Evde Oturma Dosyası," 274
  "Öğretmenler Velilerin Hangi Huylarından Nefret Ediyor," 215-216
  kapak, 125, 138, 148, 215, 287
Titanic, 100
TiVo, 18
toplum,
  akımlar, 263
  ben merkezci, 310
  kültürel ve teknolojik ilerleme, 21, 24, 63
  medeni çözülme, 55
Trinkaus, John, 43
tutumlar, 11, 23, 72, 81, 197, 216, 217, 226, 243, 272, 285, 291, 298, 336

U

UFO'lar, 202
Unger, Brian, 168, 169
Us Weekly, 129, 139, 182
USA Today dergisi, 208
Uyku Vaadi, (Dement), 322

Ü

ün, 13, 21, 39, 42, 43, 83, 84, 135, 161, 164, 181, 259, 298
ünlüler, 67, 119, 123, 180, 182, 202, 206

V

Viagra, 66
Vietnam Savaşı, 15, 71, 196,
Virginia Teknik Üniversitesi, 332
vücutlar: 135, 136
  dövme ve piercing, 12, 135-137, 215, 221, 222, 354
  estetik cerrahî, 135, 306
  dış görünüş takıntısı, 133

W

Wake Forest Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 213
Wallace, Carol, 126
Wal-Mart, 44
Walters, Barbara, 127, 230
Warhol, Andy, 38
Warner, Judith, 211, 280, 283, 284, 317
Warren, Rick, 54, 83
Washington, D.C., 29
Watergate Skandalı, 15, 202
Wellesley Koleji, 35
Wells, Brooke, 225
Wells, Leroy, 211
Wertzel, Elizabeth, 154
Wild Lake Ortaokulu, 214
Will ve Grace, 287
Wilner, Abby, 110
Wisconsin Üniversitesi, 29, 87, 162, 164, 169
Wolfe, Tom, 11, 68, 72, 229
Woods, Marielle, 15, 164, 296
Woodstock Festivali, 15
Woodward, Louise, 280
www.constant.chatter.com, 58, 174

X

X Nesli, 17, 18, 19, 45, 77, 92, 192, 209, 215, 230, 277
X Nesli Üniversiteye Gidiyor (Sacks), 45, 92, 192, 209

Y

Y Nesli, 18
Yale Hukuk Fakültesi, 164
yalnızlık ve soyutlama, 152, 160
yalnızlık, 149, 158, 160, 161
Yankelovich, Daniel, 68, 209
yarış: 133, 164
  ayrımcılık, 267
Yaşamın Bedeli (Schwartz), 160
Yeni Çağ, 69, 70, 130
Yeni Kaplan SAT 2005, 103
Yeni Kurallar: Tersine Dönen Dünyada Kişisel Tatmin (Yankelovich), *Newsweek*, 68
Yeni Nesil Yetişkinlik (Arnett), 114, 128, 139, 157, 239, 253
yiyecek, 67, 70, 124, 160, 213, 259, 301
yoga, 12, 69, 70

Z

Zapata, Christine, 49
Zehirli Anne Babalar, 211
Zhang, Liqing, 194
Zoloft, 142, 146
Zucker, Bonnie, 108

"BEN" NESLİ

Jean M. Twenge

Bugünün Gençleri Niçin Bu Kadar Özgüvenli ve İddialı Fakat Bir O Kadar da Depresif ve Kaygılı?

"Sen özelsin, eşsizsin ve çok değerlisin. İstediğin her şeyi olabilirsin. Hayallerinden asla vazgeçme. Kendini sev, kendine inan; o zaman her şey mümkün olur..." Son yıllarda anne-babalar, eğitimciler ve psikologlar tarafından çocukların beynine işlenen ve popüler kültürün her köşesinde tekrarlanan bu sözler, günümüze damgasını vuran yeni neslin temellerini oluşturuyor. "Ben Nesli" kısaca kendini her şeyin üzerinde konumlandıran, kendini seven, kendine inanan, özgüvenli ve iddialı bir nesil olarak tanımlanıyor. Ama aynı zamanda bu içi boş inanç yüzünden, büyük beklentilere kapılıp hayatın acı gerçekleri karşısında ciddi şekilde bocalayan, kaygı ve depresyona sürüklenen bir nesil.

Mine Akverdi, "Ben ben HEP BEN", AKŞAM gazetesi

Hafta sonu, Türkiye'de bu yıl yayınlanan Jean M. Twenge'in "Ben Nesli" adlı kitabını okudum. (...) Herkese tavsiye ederim. Kitabın yazarı 1971 doğumlu. Bu neslin en büyük özelliklerinden biri, "istenen çocuklar" olmalarıdır. Doğum kontrol araçlarının gelişmesi, birçok ülkede kürtaja izin verilmesi, çocukları ebeveynlerinin kişisel tercihleri olarak dünyaya getiriyor. Bu da az buz bir özellik değildir.

Ertuğrul Öztürk, "Yazı İşlerinde 'Ben' Münakaşası", HÜRRİYET gazetesi

30 yıl öncesiyle karşılaştırdığımızda çekirdek ailenin giderek parçalandığı, evlilik yaşının yükseldiği, boşanma oranlarının arttığı, çocuklarına tapınma noktasına gelen ebeveynlere karşılık, anne babasını emir eri gibi gören evlatların çoğaldığı bir döneme tanıklık ediyoruz.

Gülcan Tezcan, "Ben nesli 'kendi'ni tüketiyor", GERÇEK HAYAT gazetesi

ABD'den başlayarak tüm dünyaya yayılan kitlesel yozlaşma sürecinde dünya, sessizce ama kesin bir şekilde açıkhava tımarhanesine dönüşüyor. (...) Bugüne kadar yapılmış en geniş çaplı nesiller arası araştırmada, 60 yıllık bir süreç içinde yaşamış 1.3 milyon kişiyi incelenip bugünün gençlerinin ayırıcı özellikleri tespit ediliyor.

"Gençlerin Ben Nesli", TARAF gazetesi

Gençlere tavsiyem: Belirli televizyon programlarını sınırlı seyredin, aşırı düşünmekten kaçının, sosyal ilişkilere değer verin, depresyona karşı doğal yollarla mücadele edin ve gerçekçi beklentiler geliştirin.

Jean M. Twenge

ISBN 978-975-256-208-0

www.kaknus.com.tr